I 45608

ALMANAHUL SATELOR

1988

• Lei 18 • ALMANAHUL SATELOR — 1988 • Editat de gazeta AGRICULTURA SOCIALISTĂ •

PENTRU MINE NU EXISTĂ ȚEL MAI NOBIL, SUPREM DECÎT ACELA DE A SERVI INTERESELE PARTIDULUI, CARE CORESPUND PE DEPLIN INTERESELOR ȘI NĂZUINȚELOR ÎNTREGULUI POPOR, DE A SERVI CAUZA SOCIALISMULUI ȘI COMUNISMULUI, DE A ASIGURA RIDICAREA CONTINUĂ A BUNĂSTĂRII ȘI FERICIRII POPORULUI, ÎNTĂRIREA INDEPENDENȚEI ȘI SUVERANITĂȚII PATRIEI NOASTRE SOCIALISTE

NICOLAE CEAUȘESCU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

EROU ÎNTRE EROII NEAMULUI, OPERĂ DE DIMENSIUNI EPOCALE

În galeria marilor și iluștrilor eroi ai neamului românesc, istoria a înscris pentru totdeauna numele tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, numele Omului care din cei 70 de ani, pe care îi vom sărbători în curînd, și-a închinat mai bine de 55 de ani luptei pentru libertatea, demnitatea și fericirea poporului, slujirii cu credință a măreților idealuri de independență și progres, triumfului revoluției socialiste, înfloririi necontenite a patriei, cauzei colaborării și păcii în lume.

Strălucitele sale calități de neînfricat militant revoluționar, vasta experiență dobîndită în îndelungata activitate dedicată promovării intereselor vitale ale celor ce muncesc, progresului multilateral al țării, au cunoscut afirmarea deplină în perioada inaugurată de Congresul al IX-lea, cînd, prin voința unanimă a comuniștilor, a întregii națiuni, a fost învestit cu cele mai înalte răspunderi în conducerea partidului și statului.

Genial gînditor, revoluționar înflăcărat, neobosit promotor al noului, tovarășul Nicolae Ceaușescu și-a adus contribuția hotărîtoare la elaborarea strategiei de dezvoltare economico-socială a României, la unirea forțelor tuturor fiilor țării în direcția înfăptuirii neabătute a politicii partidului consacrate edificării unei patrii înfloritoare, libere și demne, bunăstării și fericirii poporului.

Anii de cînd se află la cîrma destinului național — cei mai rodnici și mai luminoși din întreaga istorie multimilenară a neamului nostru — se constituie într-o epocă de măreațe înfăptuiri socialiste, de înaintare neabătută spre minunatele orizonturi ale comunismului, pe care poporul român o numește, cu îndreptățită mîndrie patriotică, „EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU".

PROMOTORUL ÎNTĂRIRII CONTINUE A FORȚEI POLITICE ȘI ORGANIZATORICE A PARTIDULUI

Astăzi, după mai bine de 66 de ani de eroică și glorioasă existență, Partidul Comunist Român este mai unit decît oricînd, strîns legat de mase, un partid al marilor transformări revoluționare ale societății noastre, stimat și urmat cu profundă încredere de toți cetățenii țării. În istoria României nu a existat niciodată un partid politic care să fi slujit cu atîta devotament și abnegație interesele fundamentale ale patriei, ale întregului popor. Iar meritul hotărîtor, determinant, în întărirea necontenită a rolului partidului nostru comunist de forță politică conducătoare a poporului, a unității sale de granit, îi revine tovarășului Nicolae Ceaușescu.

Pornind de la experiența istorică, de la analiza realităților concrete din țara noastră, aplicînd creator adevărurile generale ale socialismului științific, tovarășul Nicolae Ceaușescu a cristalizat o concepție științifică, armonioasă cu privire la misiunea partidului în sistemul social-politic al țării, la legitățile creșterii rolului său în etapa făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării spre comunism, a conturat cu precizie căile și modalitățile de exercitare a acestui rol. Esența concepției dezvoltate în acest sens o constituie teza potrivit căreia „**....partidul comunist îndeplinește rolul de centru vital al întregului nostru sistem social, reprezintă nucleul în jurul căruia gravitează întreaga societate și de la care radiază energia și lumina ce pun în mișcare și asigură funcționarea întregului angrenaj al orînduirii socialiste**".

Opera teoretică și practică a secretarului general al partidului demonstrează convingător că rolul conducător al partidului are prin excelență un caracter politic și se exercită prin căi și forme în esență politice. „**Îndeplinirea rolului politic conducător al partidului** — sublinia tovarășul

93341

Nicolae Ceauşescu — **nu se poate realiza prin metode administrative, ci printr-o intensă activitate politică, organizatorică şi educativă, prin unirea maselor largi ale oamenilor muncii, a întregului popor".**

O altă teză de excepţională însemnătate teoretică şi practică, elaborată de secretarul general al partidului, vizează împletirea tot mai strînsă a activităţii partidului cu aceea a statului şi a celorlalte organisme sociale, ca una din direcţiile generale ale dezvoltării societăţii noastre. În spiritul acestei teze a fost creat un amplu, suplu şi original cadru organizatoric. A fost introdus în practica vieţii social-politice un element inedit — exercitarea simultană, de către aceeaşi persoană, la diverse niveluri, a unor funcţii de partid şi de stat, ceea ce a dus la lichidarea unor fenomene de paralelism, a tendinţelor de conducere în general, a sporit răspunderea nemijlocită a organelor de partid pentru activitatea concretă de construcţie economică şi socială, a ridicat rolul organelor de stat în viaţa societăţii, pe toate treptele.

GÎNDITORUL ŞI COORDONATORUL ÎNTREGULUI PROCES DE DEZVOLTARE MULTILATERALĂ A PATRIEI

În anii luminoşi ai socialismului, îndeosebi în perioada inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului, România a devenit o ţară industrial-agrară, cu o industrie modernă, puternică, cu o agricultură socialistă în plin avînt. Comparativ cu 1944, producţia industrială a sporit de 115 ori, producţia agricolă este de peste cinci ori mai mare, iar venitul naţional de 32 ori. Pe această bază au sporit substanţial veniturile tuturor categoriilor de oameni ai muncii, s-a ridicat necontenit nivelul de viaţă şi civilizaţie al întregii naţiuni. Pe harta ţării au apărut mîndre ctitorii care vor duce peste vremuri vocaţia de constructor a poporului român, de la Canalul Dunăre—Marea Neagră şi de la Transfăgărăşan la hidrocentralele de pe Dunăre şi la metroul bucureştean, de la modernele combinate ale chimiei şi oţelului la vastele sisteme de irigaţii. Capitala şi toate oraşele patriei se află într-un grandios proces de modernizare şi înfrumuseţare edilitară, iar satul românesc se află şi el în plină acţiune de sistematizare şi de afirmare a atributelor vieţii şi civilizaţiei urbane. Acum, întregul nostru popor, mobilizat de măreţele obiective stabilite de Congresul al XIII-lea al partidului, depune un uriaş efort creator spre a înscrie în actualul cincinal România în rîndul ţărilor mediu dezvoltate.

Tot ce s-a înfăptuit în acest răstimp istoric, de cînd în fruntea partidului şi statului se află tovarăşul Nicolae Ceauşescu, poartă pecetea puternicei sale personalităţi, a gîndirii sale novatoare şi cutezătoare, e legat indestructibil de activitatea sa neobosită, plină de patos revoluţionar şi înflăcărat patriotism.

Este meritul său strălucit de a fi elaborat, într-o viziune ştiinţifică globală şi unitară, strategia făuririi societăţii socialiste multilateral dezvoltate în România, în centrul căreia a situat industrializarea. În lumina acestei orientări fundamentale, partidul şi statul nostru au pus şi pun un accent deosebit pe alocarea unei părţi însemnate din venitul naţional pentru fondul de dezvoltare economică şi socială, pe dezvoltarea şi modernizarea forţelor de producţie pe întreg teritoriul ţării, pe crearea unei structuri industriale moderne, capabile să valorifice la un înalt nivel de eficienţă resursele materiale şi umane ale ţării, pe creşterea puternică a productivităţii muncii şi a nivelului tehnic al produselor, pe necesitatea dezvoltării continue a proprietăţii socialiste, pe realizarea unei calităţi noi, superioare, a muncii şi vieţii întregului popor.

Un alt merit excepţional al tovarăşului Nicolae Ceauşescu este acela de a privi procesul de dezvoltare economico-socială în strînsă conexiune cu nivelul ştiinţific la care se desfăşoară opera de construcţie socialistă. Cu aportul său hotărîtor, după Congresul al IX-lea al partidului, ştiinţa şi învăţămîntul din România au fost aşezate pe baze noi, devenind o puternică forţă a progresului economic şi social. Poporul nostru poartă o vie recunoştinţă tovarăşei Elena Ceauşescu, eminent om politic şi savant de largă recunoaştere internaţională, preşedintele Consiliului Naţional al Ştiinţei şi Învăţămîntului, pentru contribuţia sa deosebită la împletirea organică a acestor sectoare, la dezvoltarea lor în strînsă concordanţă cu cerinţele actuale şi de perspectivă ale societăţii, la desfăşurarea largă a revoluţiei tehnico-ştiinţifice.

Subliniind importanţa industrializării ca principală verigă a întregului proces de dezvoltare armonioasă a ţării, a progresului său economico-social, tovarăşul Nicolae Ceauşescu spunea: **„Dacă România, trecînd pe calea construcţiei socialiste, nu ar fi acţionat pentru dezvoltarea puternică a forţelor de producţie, pentru realizarea unei industrii moderne pe baza tehnicii celei mai avansate, am fi rămas în continuare o ţară slab dezvoltată, dependentă de ţările industrializate".**

INIȚIATORUL ȘI ORGANIZATORUL NOII REVOLUȚII AGRARE

În strategia făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate, o importanță deosebită revine agriculturii.

Încă din anii grei ai ilegalității, tovarășul Nicolae Ceaușescu a militat pentru întărirea alianței muncitorești-țărănești, pentru schimbări radicale în relațiile agrare din țara noastră. După eliberare, s-a angajat cu energia sa clocotitoare în marea luptă pentru făurirea proprietății socialiste de stat și cooperatiste. În procesul complex — politic, economic și social — al cooperativizării agriculturii, pe care l-a condus direct, fiind prezent în fruntea tuturor acțiunilor și în toate regiunile țării, cuvîntul său înflăcărat și convingător a fost ascultat și urmat cu încredere de țărănimea noastră muncitoare. Încheierea cooperativizării a deschis largi perspective agriculturii, a creat condițiile necesare pentru schimbarea modului de muncă și viață al țărănimii.

La împlinirea a 25 de ani de la victoria socialismului la sate, conducătorul partidului și statului nostru a adus un nou și fierbinte omagiu țărănimii, care de-a lungul secolelor a fost principala forță în lupta împotriva asupritorilor, pentru eliberarea națională, pentru formarea statului național unitar, iar astăzi, stăpînă pe mijloacele de producție, cu un înalt nivel de conștiință politică, de pregătire profesională și culturală, aduce o contribuție de seamă, alături de clasa muncitoare și intelectualitate, la continua dezvoltare și înflorire a patriei.

În opera sa, tovarășul Nicolae Ceaușescu a așezat pe baze științifice locul și rolul agriculturii, punînd în lumină intercondiționarea organică dintre industrie și agricultură. „**În țara noastră** — sublinia secretarul general al partidului — **agricultura reprezintă o ramură de bază a economiei socialiste. Fără o agricultură intensivă, de înaltă productivitate, organizată pe baza celor mai noi cuceriri ale științei, nu se poate asigura nici făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate, nici edificarea comunismului în patria noastră**".

Acționînd cu fermitate în spiritul acestei teze de excepțională importanță, partidul și statul nostru au înscris ferm agricultura și satul românesc pe coordonatele progresului și civilizației socialiste. În primul rînd s-au alocat însemnate fonduri pentru dezvoltarea și modernizarea bazei tehnico-materiale a acestei ramuri ; valoarea investițiilor în perioada 1971—1985 s-a cifrat la 377 miliarde lei, adică de aproape opt ori mai mult decît în cele două cincinale precedente ; numai în actualul cincinal agricultura beneficiază de un volum de investiții de 190 miliarde lei. Aceste fonduri, în continuă creștere, au permis extinderea mecanizării, a chimizării (anual, pentru creșterea rodniciei pămîntului se folosesc două milioane tone de

îngrăşăminte chimice), a irigaţiilor (de la 230 000 hectare în 1965 la peste 3 milioane hectare în prezent), precum şi dezvoltarea zootehniei, ponderea acestui sector reprezentînd astăzi 45 la sută în totalul producţiei globale agricole. La întărirea bazei tehnico-materiale a agriculturii au contribuit, de asemenea, asigurarea cu seminţe şi material săditor din soiuri şi hibrizi cu potenţial de producţie superior, intensificarea procesului de ameliorare a raselor de animale, perfecţionarea tehnologiilor de producţie în sectorul vegetal şi în cel zootehnic. A crescut substanţial numărul de specialişti cu studii superioare şi medii, ca şi gradul de pregătire profesională a ţărănimii, cercetarea agricolă a fost orientată spre rezolvarea celor mai importante probleme de care depinde creşterea rapidă a randamentelor în toate sectoarele agriculturii.

Paralel cu dezvoltarea forţelor de producţie din agricultură, partidul, secretarul său general s-au preocupat sistematic de perfecţionarea relaţiilor de producţie ; pe această linie s-a acordat o atenţie deosebită îmbunătăţirii organizării, planificării şi conducerii agriculturii, creării şi întăririi consiliilor unice agroindustriale de stat şi cooperatiste, mai bunei organizări a producţiei şi a muncii prin introducerea şi generalizarea acordului global, perfecţionării criteriilor de repartiţie, dezvoltării democraţiei muncitoreşti şi cooperatiste.

Sprijinul permanent acordat acestei ramuri de bază a economiei naţionale a dat roade bogate. Producţia agricolă a crescut continuu : în 1986 s-a obţinut cea mai mare recoltă de cereale din istoria ţării. Concomitent au sporit veniturile ţărănimii şi ale celorlalţi oameni ai muncii care lucrează pe ogoare.

Stabilind strategia dezvoltării în continuare a agriculturii, secretarul general al partidului a elaborat şi fundamentat conceptul noii revoluţii agrare, care presupune „**modernizarea şi reorganizarea pe baza celor mai noi cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii, în vederea sporirii puternice a producţiei agricole vegetale şi animale, transformării a însăşi condiţiilor de muncă, de viaţă şi de gîndire ale ţărănimii. În acelaşi timp, noua revoluţie agrară presupune şi o reorganizare şi sistematizare generală a satelor, ridicarea nivelului general de cultură al ţărănimii, crearea premiselor necesare pentru a apropia tot mai mult condiţiile de muncă şi de viaţă de la sate de cele de la oraşe, pentru creşterea mai puternică a productivităţii şi eficienţei economice a întregii activităţi din agricultură**“.

Pentru contribuţia hotărîtoare teoretică şi practică adusă la făurirea unei agriculturi intensive, moderne, de înaltă productivitate, la elaborarea şi înfăptuirea conceptului noii revoluţii agrare în România, tovarăşul Nicolae Ceauşescu a fost distins cu înaltul titlu de **Erou al Noii Revoluţii Agrare.**

Acest înalt titlu a fost conferit şi judeţului Olt, precum şi unui număr de 150 unităţi agricole — pentru producţiile mari obţinute în 1986 —, secretarul general al partidului subliniind necesitatea ca pînă în 1990 să se obţină asemenea producţii în toate sectoarele agriculturii, încît această ramură să contribuie în şi mai mare măsură la dezvoltarea generală a patriei.

Bucurîndu-se permanent de preţioasele orientări şi de sprijinul direct dat de primul Erou al Noii Revoluţii Agrare, cu prilejul vizitelor de lucru, oamenii muncii din agricultură sînt ferm hotărîţi să realizeze exemplar grandiosul program de transformare a naturii — iniţiat şi fundamentat de conducătorul partidului şi statului —, să folosească raţional şi eficient întregul fond funciar, să obţină producţii vegetale şi animale de înalt randament, prin aplicarea a tot ce e nou şi înaintat în ştiinţa şi tehnica agricolă, încît această ramură să-şi aducă din plin contribuţia la progresul general al economiei noastre naţionale.

CREATORUL CADRULUI LARG DEMOCRATIC DE PARTICIPARE A OAMENILOR MUNCII LA CONDUCEREA SOCIETĂȚII

În magistrala operă a tovarășului Nicolae Ceaușescu, un loc de mare importanță îl ocupă problema afirmării plenare a democrației socialiste. **„Noi construim o societate — sublinia secretarul general al partidului — în care clasa muncitoare, în alianță cu țărănimea, cu intelectualitatea muncitoare, acționează ca deplini stăpîni pe bogățiile naționale, ca proprietari, producători și beneficiari (...) Ținînd seama de aceasta, trebuie să facem totul pentru a crea cele mai bune condiții organizatorice în vederea participării nemijlocite a clasei muncitoare, a tuturor oamenilor muncii la conducerea societății".**

Pornind de la faptul că în procesul construirii noii orînduiri socialismul și democrația sînt de nedespărțit, că noua orînduire se construiește cu oamenii și pentru oameni, secretarul general al partidului a acționat și acționează cu exemplară consecvență pentru dezvoltarea democrației muncitorești-revoluționare într-un cadru organizatoric corespunzător.

În agricultură, în anii care au urmat după Congresul al IX-lea al partidului, au fost instituite și constituite Uniunea Națională și uniunile județene ale cooperativelor agricole de producție, Congresul întregii țărănimi, ca for suprem de conducere a agriculturii, Consiliul Național al Agriculturii, Industriei Alimentare, Silviculturii și Gospodăririi Apelor ; s-au instituționalizat organe de conducere colectivă în toate verigile organizatorice ale agriculturii, s-au creat consiliile unice agroindustriale de stat și cooperatiste și a fost ridicat pe un plan superior rolul adunărilor generale în toate unitățile agricole.

Revine secretarului general al partidului și marele merit de a fi definit cu claritate și rigoare științifică rolul autoconducerii muncitorești, al noului mecanism economico-financiar în impulsionarea inițiativei și energiei creatoare a oamenilor muncii, în creșterea răspunderii lor față de gospodărirea cu maximă eficiență a avuției naționale.

La 70 de ani de viață, din care peste 55 de eroică luptă și prodigioasă muncă închinate partidului și poporului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, Eroul între eroii neamului, genialul gînditor și făuritor al unei epoci înfloritoare, fără precedent în istoria patriei, eminentul conducător al destinului național, militantul de frunte al mișcării comuniste și muncitorești internaționale și apărătorul neobosit al nobilei cauze a păcii în lume, e mai dinamic decît oricînd !

Într-un glas cu țara, toți cei ce muncesc pe ogoare adresează celui mai iubit fiu al națiunii noastre urarea strămoșească LA MULȚI ANI, tinerețe fără bătrînețe, multă sănătate și putere de muncă pentru a conduce cu aceeași strălucire partidul și poporul român spre noi și minunate victorii !

„Realitatea, viața demonstrează cu puterea faptelor de netăgăduit, că planurile de dezvoltare economico-socială ale fiecărui popor – deci și ale poporului nostru – se pot realiza numai în condiții de pace. De aceea, în intreaga noastră activitate internațională acționăm cu hotărîre pentru dezvoltarea unei largi colaborări economice și tehnico-științifice cu toate statele lumii, pentru înfăptuirea dezarmării nucleare și convenționale, pentru pace – bunul cel mai de preț al omenirii".

NICOLAE CEAUȘESCU

ROMÂNIA – ȚARĂ A PĂCII

CEAUȘESCU – EROU AL PĂCII

Numele României și al președintelui Nicolae Ceaușescu sînt pretutindeni în lume asociate luptei pentru asigurarea păcii, drept suprem al tuturor popoarelor, echivalent cu dreptul la viață, la existență liberă și suverană.

În concepția conducătorului partidului și statului nostru, făurirea unei lumi a păcii impune înlăturarea oricăror primejdii de război, crearea unui nou sistem de raporturi între state, a noii ordini politice și economice mondiale, capabile să garanteze dezvoltarea independentă a fiecărei țări, afirmarea plenară a fiecărui popor, potrivit aspirațiilor și intereselor sale fundamentale, la adăpost de orice amestec ori intervenție din afară. Pacea include, astfel, într-o viziune nouă și programatică, dreptul fiecărui popor de a-și hotărî singur destinele, dreptul la securitate, la existență sigură și demnă, dreptul la dezvoltare și progres, dreptul la participarea pe picior de egalitate la rezolvarea constructivă și trainică a marilor probleme care preocupă omenirea.

O asemenea concepție, de mare cuprindere și profunzime politică, se întemeiază pe analiza științifică a realităților din lumea contemporană și pe imperativul de a le transforma, de a imprima evenimentelor și fenomenelor internaționale un curs nou, în conformitate cu idealurile superioare ale tuturor națiunilor. După cum apreciază tovarășul Nicolae Ceaușescu, există încă pe plan mondial puternice forțe orientate spre politica de dominație, spre cursa înarmărilor și război. În același timp, s-au dezvoltat și devin tot mai puternice forțele antiimperialiste, realiste, care doresc dezarmarea, pacea, noi relații internaționale, bazate pe egalitate și respect reciproc. Aceste forțe sînt în ascensiune și ele pot să devină atît de puternice încît să determine o schimbare a cursului evenimentelor internaționale. Avînd în vedere realitatea că în lume s-au acumulat uriașe arsenale nucleare, în stare să distrugă însăși viața pe planeta noastră, problema fundamentală a epocii contemporane — subliniază conducătorul partidului și statului nostru — o constituie oprirea cursei înarmărilor, trecerea la dezarmarea nucleară, la eliminarea completă a armelor nucleare, la reducerea, sub un control internațional strict, a armamentelor convenționale, asigurarea unei păci trainice. Nu există, astăzi, problemă mai importantă decît aceea de a face totul pentru asigurarea dreptului suprem al oamenilor la viață, la libertate și independență.

În acest spirit, din inițiativa și cu aportul determinant al tovarășului Nicolae Ceaușescu, România socialistă a promovat și desfășurat o politică externă de largă deschidere spre lume, consacrată înaltelor idealuri de independență, colaborare și pace.

Țara noastră întreține relații diplomatice și economice cu 155 de state de pe toate continentele, nivel printre cele mai ridicate din lume. În perioada care a trecut de la istoricul Congres al IX-lea al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu a avut peste 500 de convorbiri cu șefi de state și guverne, conducători de partide și de parlamente, în cadrul cărora au fost puternic afirmate ideile de colaborare și pace ale României. Urmare a dialogului la nivel înalt, țara noastră a devenit

parte la 21 tratate de prietenie și colaborare, la mai mult de 300 documente politice comune și alte acorduri importante care au creat un cadru politico-juridic cuprinzător și fertil pentru cultivarea înțelegerii și cooperării. Raporturile internaționale ale României sînt temeinic așezate pe noile principii de drept internațional — deplina egalitate în drepturi, respectarea independenței și suveranității naționale, neamestecul în treburile interne și avantajul reciproc, nerecurgerea la forță și la amenințarea cu forța. Aplicînd neabătut în relațiile sale externe aceste principii, țara noastră militează pentru generalizarea lor pe ansamblul vieții politice mondiale, pentru respectarea lor de către toți și față de toți, cerință primordială a păcii și securității popoarelor. Țara noastră a prezentat la O.N.U., în alte organisme internaționale, inițiative menite să consacre noile principii de raporturi între state, ca piatră unghiulară a unui sistem durabil de pace și securitate.

Pornind de la definirea problemei fundamentale a epocii noastre, România a întreprins acțiuni și demersuri hotărîte pentru trecerea la un proces general și ireversibil de dezarmare. Țara noastră a avansat la O.N.U., în 1975, cunoscutul document-program privind dezarmarea, în primul rînd dezarmarea nucleară, și instaurarea unei păci trainice în lume. A inițiat primul Deceniu O.N.U. pentru dezarmare (1971—1980) și primul Raport al Națiunilor Unite privind consecințele economico-sociale ale cursei înarmărilor. A adus în atenția O.N.U. problema înghețării și reducerii bugetelor militare. Tovarășul Nicolae Ceaușescu a elaborat, în 1986, în cadrul Anului Internațional al Păcii, teza nouă privind programul complex de dezarmare generală, care preconizează, cu precădere, lichidarea tuturor armelor nucleare, precum și reducerea radicală, cu minimum 50 la sută pînă în anul 2000, a armamentelor clasice, a efectivelor și cheltuielilor militare. În baza acestui program, România se pronunță pentru negocierea unor acorduri corespunzătoare care să ducă la eliminarea tuturor armelor și bazelor nucleare din Europa, din întreaga lume, pentru lichidarea și scoaterea în afara legii a întregului arsenal nuclear. Țara noastră acționează pentru eliminarea tuturor armelor chimice, pentru renunțarea la proiectele de militarizare spațială și pentru folosirea Cosmosului exclusiv în scopuri pașnice. Importante inițiative românești sînt consacrate întăririi încrederii între state, dezangajării militare, trecerii la măsuri efective de dezarmare convențională.

Susținîndu-și inițiativele cu faptele, cu exemplul propriu, România a procedat în 1986 la reducerea unilaterală, cu 5 la sută, a armamentelor, efectivelor și cheltuielilor sale militare, măsură de înaltă semnificație internațională și care s-a bucurat de un amplu răsunet în lume. România a fost prima țară din cele două blocuri militare care a întreprins o asemenea acțiune curajoasă, dovedind că trecerea la măsuri reale de dezarmare este nu numai necesară, ci și posibilă, dacă există voința politică de rigoare.

Ca țară europeană, România a acționat și continuă să acționeze cu fermitate pentru o Europă unită, a păcii, destinderii și colaborării. S-au bucurat de un larg ecou contribuțiile României socialiste la Conferința pentru securitate și cooperare de la Helsinki, la reuniunile general-europene de la Belgrad, Madrid și Viena, precum și la Conferința de la Stockholm pentru încredere și dezarmare în Europa. Tovarășul Nicolae Ceaușescu dă o înaltă apreciere răspunderii statelor europene în promovarea destinderii și cooperării, în realizarea securității și păcii atît pe bătrînul continent, cît și pe ansamblul vieții și relațiilor internaționale.

Un loc de frunte în demersurile României pentru pace îl ocupă excluderea forței și amenințării cu forța, stingerea focarelor de criză și conflict, reglementarea pașnică, prin tratative, a tuturor diferendelor dintre state. Pentru atingerea acestor scopuri, țara noastră a prezentat la O.N.U. însemnate inițiative, acționînd, totodată, în cadrul bilateral sau multilateral, pentru soluționarea numai prin negocieri a problemelor în litigiu, corespunzător intereselor statelor direct implicate, cauzei generale a colaborării și păcii.

România, președintele Nicolae Ceaușescu acordă o importanță cardinală dreptului la dezvoltare în strategia păcii, militînd pentru edificarea noii ordini economice mondiale, care să garanteze lichidarea subdezvoltării și a decalajelor dintre state, progresul economico-social al tuturor popoarelor. În această lumină, țara noastră a acționat și acționează pentru restructurarea pe baze noi a raporturilor dintre state, pentru soluționarea globală a datoriilor externe ale statelor în curs de dezvoltare, pentru eliberarea schimburilor economice de orice practici discriminatorii și protecționiste, pentru rezolvarea problemelor economiei mondiale în cadrul unei conferințe O.N.U., la care să ia parte țările în curs de dezvoltare, pe baza deplinei egalități în drepturi.

Nu există, așadar, cauză majoră a omenirii la care țara noastră să nu își aducă propria contribuție. Relațiile de colaborare ale României, dinamice și cuprinzătoare, împreună cu marile ei inițiative și acțiuni pentru independență, colaborare și pace reprezintă ctitorii de seamă ale **Epocii Nicolae Ceaușescu**, perioada celei mai puternice afirmări a patriei noastre în viața și raporturile internaționale.

TUDOR VOINA

SUCEAVA — CETATE DE SCAUN A MARELUI ȘTEFAN

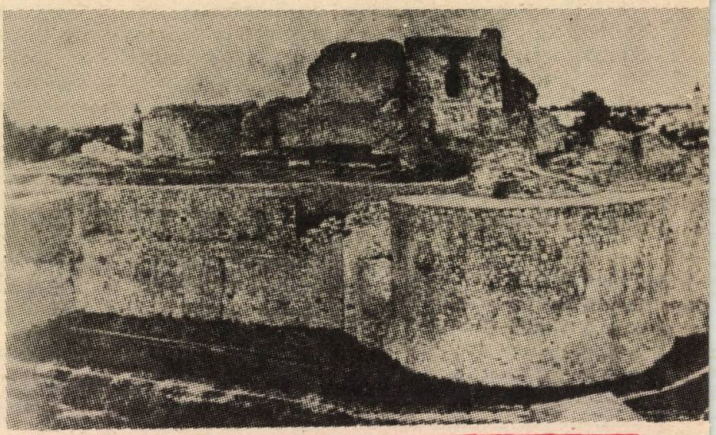

În fața acestor ziduri s-au oprit, în 1476, oștirile conduse de sultanul Mahomed al II-lea, cuceritorul Constantinopolului

Fiecare piatră, fiecare loc din Suceava amintesc de istoria și gloria nepieritoare a poporului român, de trecutul de fapte mari, de cărturărie și artă — cum nota Nicolae Iorga.

După Baia și Siret, în ultimul sfert de veac XIV, reședința Țării Românești Moldova se stabilește la Suceava, în vremea lui Petru I Mușat (1375—1391), de numele și fapta căruia se leagă și primele atestări documentare. Cea mai veche atestare a Cetății de Scaun Suceava datează de la 10 februarie 1388, prima atestare documentară a orașului Suceava fiind la 18 august același an.

Cînd vorbim de Cetate, despre Suceava medievală, ne gîndim în primul rînd la **Ștefan cel Mare,** voievodul care aproape jumătate de veac a făcut ca faima Moldovei să străbată din Apusul creștin pînă în Răsăritul mahomedan și în inima hanatului tătar. Iar cînd vorbim despre Ștefan cel Mare, ne gîndim în primul rînd la Suceava, și aceasta pe bună dreptate, întrucît bine știut este faptul că, începînd din a doua jumătate a veacului al XV-lea, orașul va cunoaște o perioadă de prosperitate și de glorie, ca nici o altă așezare medievală urbană românească de la răsărit de Carpați, istoria sa identificîndu-se cu istoria Moldovei, cu aspirațiile, cu nădejdile, cu bucuriile și durerile întregii țări, cu lupta pentru neatîrnare, pentru unitate și independență.

Suceava avea să fie martora acelui mai 1600, cînd Mihai-Voievod primea, prin intermediul portarului Sucevei, jurămîntul de credință al întregii Moldove față de cel care, e drept, pentru puțină vreme, dar cu urmări în conștiința poporului, reușise să unească toți românii sub un singur sceptru.

În timpul domniei lui Vasile Lupu, acel Justinian al Țării Românești Moldova, cum îl caracterizau izvoarele vremii, Suceava a cunoscut o nouă epocă de înflorire economică și culturală, după care declinul ei s-a accentuat, mai ales în urma războaielor turco-polone, de la sfîrșitul secolului al XVII-lea și a distrugerii Cetății, în iulie 1675.

În epoca modernă, evoluția Sucevei este strîns legată de consecințele actului răpirii părții de nord a Moldovei (1775) de către Imperiul habsburgic, în tendințele sale expansioniste către Orient, formulate sub deviza „Drang nach Osten". „Tu Bucovino — scria **Alexandru Vlahuță** — ești într-adevăr una dintre cele mai frumoase țări de pe pămîntul lumii, dar numele tău ne doare să-l rostim, și străbătîndu-ți fermecătoarele drumuri, ochii noștri nu-ți pot privi podoabele decît printr-o perdea de lacrimi".

Timp de 143 de ani, pînă în 1918, pe doina ce dă farmec plaiurilor de munte, în sunetul buciumului, în cîntecul din frunză, s-a așternut o ceață ce se părea că greu se va risipi. Dar, în toți acești ani, locuitorii Bucovinei au păstrat vie conștiința națională, luptînd pentru neatîrnare, unitate și independență.

Un moment de mare însemnătate în lupta pentru păstrarea limbii strămoşeşti, a obiceiurilor, a fiinţei naţionale, avea să-l constituie anul 1871 cînd, la Suceava şi la Putna, românii din toate colţurile ţării, despărţiţi de nedrepte şi vremelnice graniţe, aveau să depună jurămînt de realizare a unităţii tuturor românilor în vederea reconstituirii **„Daciei întregi“.**

În acei ani, şi-a petrecut adolescenţa prin Suceava marele compozitor Ciprian Porumbescu, gîndind şi compunînd **„Cîntecul Tricolorului“**, — publicat la numai doi ani după terminarea războiului de independenţă —, ale cărui acorduri şi astăzi răsună în toată România şi pînă departe în lume, ca Imn al ţării.

În urma făuririi statului naţional unitar român şi a ansamblului de reforme sociale, economice şi politice înfăptuite sub puternicul avînt revoluţionar al maselor, conduse de Partidul Comunist Român, începînd din 1921, în societatea românească s-au produs profunde mutaţii resimţite puternic şi în Suceava.

Privit la adevăratele sale dimensiuni, în întreaga sa complexitate economică, socială şi spirituală, în lumina perspectivelor pe care i le deschid, asemenea judeţului şi ţării, hotărîrile istorice ale Congresului al XIII-lea al Partidului Comunist Român, municipiul Suceava ni se înfăţişează astăzi, în prag aniversar, ca o citadelă puternică, impresionantă prin dinamismul dezvoltării, prin noile sensuri şi străluciri asociate gloriei de veacuri a acestor locuri.

Prof. OCTAV MONORANU
directorul Muzeului judeţean Suceava

ATENEUL ROMÂN — 100

CONSTANTIN ESARCU

Cu un secol în urmă, la 24 februarie 1888, a fost inaugurat palatul Ateneului Român, ridicat prin străduinţa a 20 de fruntaşi ai vieţii culturale bucureştene, în frunte cu Constantin Esarcu şi „prin contribuţia a tot neamul românesc“, fără nici un ajutor din partea statului.

În conferinţa inaugurală, scriitorul Alexandru Odobescu arăta rostul clădirii : „Acest locaş, cel dintîi de la noi, are drept menire de a răspîndi, prin cuprinsul întregii românimi, toate cugetările, toate faptele şi toate plăsmuirile de folos. Cu acest unic gînd, pentru acest scop precis şi lipsit de orice interes egoist şi personal, s-a întreprins, aici în Bucureşti, cu o neasemuită ardoare, înălţarea unui sanctuar, pe al cărui altar totul va fi limpezit în flăcările învietoare şi întăritoare ale ştiinţei, ale literaturii, ale artelor“...

Aniversări 1988

„Porunca sultanului este că tu eşti mazil şi trebuie să pleci cu casa ta, cu fiii şi ginerii tăi la Constantinopol. Te compătimesc şi-mi pare rău că ţi-am adus ştiri aşa de rele...“

Era, de fapt, o formulă de arest. Iar sub trăznetul acestor cuvinte, rostite de trimisul Porţii, capegiul Mustafa-aga, în tăcerea de gheaţă a sălii divanului din Bucureşti, se sfîrşea domnia strălucită a celui care, timp de un sfert de veac, a reuşit, printr-o politică înţeleaptă, să păstreze fiinţa însăşi a ţării ameninţate şi iar ameninţate cu subjugarea, cu înrobirea, cu pieirea : **Constantin Brâncoveanu.** De o parte era Imperiul otoman, de cealaltă Imperiul austriac. Ambele într-o pornire bolnavă de întindere. Ambele hrănindu-se din vlaga popoarelor supuse. Ambele rîvnind la monstruoasa înghiţire a unuia de către celălalt. Ţara Românească la mijloc. Brâncoveanu la tron.

„Domnia aceasta eu nu o pohtesc“ — a spus el boierilor, cînd aceştia i-au cerut să urce în scaunul decedatului Şerban-vodă Cantacuzino, unchiul său dinspre mamă. Ţara Românească, la fel ca şi Moldova, putea fi

CONSTANTIN BRÂNCOVEANU –

păstrător al fiinţei Ţării Româneşti

asemuită cu o corabie pe o mare bîntuită de furtună, unde rareori se bucura cineva de linişte şi odihnă. Vremuri încercate de grele războaie, care înnegurau luminile zorilor. Cum să menţii dreaptă cîrma ?

Sabia nu putea fi încă de folos. A sprijinit pe turci — care recunoşteau, cu acest preţ, suzeranitatea ţării — în desele incursiuni împotriva Austriei (înţeleasă ca imperiu), durînd poduri, oferind armate şi provizii, participînd însuşi la înfrîngerea generalului Heizler, lîngă Zărneşti. Pe de altă parte, a cîştigat protecţia împăratului Leopold I, căci poziţia Ţării Româneşti, în sudul Carpaţilor, îl făcea pe domnul valah necesar imperiului, informînd asupra mişcărilor trupelor turceşti la Dunăre.

Ţelul declarat al Brâncoveanului : să scape ţara de suferinţe. Plătind pe turci cu aur, cu vite, cu grîne. Gîndul nedeclarat al Brâncoveanului : să ajute Austria să-i înfrîngă. Cum se numeşte aceasta ? Cămaşă a morţii, pe care a îmbrăcat-o o dată cu urcarea la tron, în 29 octombrie 1688 — acum 300 de ani. A simţit-o ? Presiunilor din afară li se adăugau intrigile şi trădările dinăuntru. Aţîţaţi de Maria, doamna răposatului Şerban, Bălăcenii uneltesc pentru punerea în scaun, cu ajutorul nemţilor, a lui Gheorghe Cantacuzino, fiul văduvei şi al fostului domn. Luminatul Constantin-stolnicul Cantacuzino, fratele lui Şerban şi sfătuitor un timp al Brâncoveanului, care îi era nepot, începe a se teme de prea marele prestigiu la Poartă al domnitorului, prestigiu ce i-ar fi putut asigura domnia pe viaţă, în dauna fiului său, Ştefan Cantacuzino, pe care-l dorea domn. Vremuri şi ape tulburi. Între timp — campanii militare. Cereri suplimentare de dări către Poartă. Ciumă,

din nou. Sărăcie, moarte, zile însorite, nunta cîte unei fete, uitare, şi iar convoaie de care şi de vite, şi iar culesul viilor de la Argeş ori înălţarea de ctitorii care se văd şi azi : Hurezi, după victoria de la Zărneşti, Rm. Sărat, Manul, Brâncoveni, Bucureşti, Surpatele, Viforîta, Dealu, Potlogi, Mogoşoaia, Doiceşti, Făgăraş, Scheiul Braşovului, Sîmbăta de Sus, Obileşti, Tîrgovişte. Este timp şi pentru lumină. Mare iubitor de carte, Brâncoveanu ţine la curte dascăli greci, medici italieni, ştiutori de limbi străine. Înşişi fiii săi sînt mari traducători din greceşte. Dezvoltă învăţămîntul în clădirile de la Sf. Sava, înfiinţează o „Academie" unde se predau logică, fizică, astronomie, retorică, psihologie. Pune bazele şcolii de la Colţea. Între 1688 şi 1714, perioada domniei lui, funcţionează 5 tipografii. În 1695 i se conferă rangul de principe al Imperiului austriac, cu dreptul de a purta titlul de „Ilustrissimus". Cît avea să-l coste acest titlu peste 19 ani ! Comandanţii militari ai Transilvaniei au primit în repetate rînduri ordine, pînă la 1714, de la Leopold I şi Carol al VI-lea ca, în caz de nevoie, să-l primească în principat. Cît aveau să apese de greu şi aceste promisiuni, la cumplita sa judecată !

Obosite, imperiile otoman şi austriac sperau într-o luptă hotărîtoare, care se şi dă (1698), la confluenţa Tisei cu Dunărea, unde comandantul suprem al frontului austriac, Eugeniu de Savoia, provoacă înfrîngerea catastrofală a armatei otomane. O rază de speranţă. Şi încă una : victoria de la Poltava, a lui Petru I, împotriva lui Carol al XII-lea, regele Suediei, ridicase Rusia la rangul de mare putere, care putea aduce salvarea de primejdia Porţii. Înţelegere secretă, în 1709, între Brâncoveanu şi ţar : domnul român să ridice o oaste de 30 000 de oameni din ţară, plus bulgari şi sîrbi voluntari ; să ofere trupelor ruseşti provizii, contra cost ; totul — în schimbul recunoaşterii independenţei Ţării Româneşti. Înţelegere similară încheie ţarul şi cu Moldova, aflată şi ea sub suzeranitatea Porţii. Neştiind nimic, Poarta trimite firman celor doi domni, în 1711, să deplaseze armate spre sudul Moldovei, unde vizirul venea şi el cu oaste contra ruşilor. Brâncoveanu se conformă aparent, făcînd însă tărăgănate pregătiri şi trimiţînd soli la Constantinopol cu însemnate daruri. Dar ţarul este înfrînt. Brâncoveanu reia corespondenţa, în mare taină, cu Rusia şi Austria.

„Pentru că te-am găsit pe tine, Brâncovene, netrebnic şi hain, ca unul care i-ai adus pe muscali la Brăila, te scoatem din domnie şi-ţi poruncim să vii aici la noi, cu toată casa ta şi seminţia ta..." — citi mai departe Mustafa-aga, la 24 martie 1714, în tăcerea de gheaţă a divanului din Bucureşti. Uluit, domnitorul vrea să se aşeze pe tron, dar capegiul îl îmbrînceşte. Boierii tac. Figuri consternate, altele indiferente. Capegiul : „Voiţi să luaţi pe domnul vostru în chezăşia voastră, ori să trimitem poruncă la tătarii care stau gata să năvălească în această ţară şi s-o prade ?"

Domnul, doamna, fiii cu soţiile, fiicele cu soţii sînt porniţi spre Constantinopol.

Sfîrşitul năpraznic al Brâncoveanului este cunoscut. Calvarul drumului pînă în capitala Turciei a durat 3 săptămîni. Arestaţii au fost aruncaţi în temuta închisoare Edicule şi supuşi la chinuri crunte spre a declara toate averile : legaţi cu lanţuri de pereţi, cu butuci la mîini şi la picioare, li se cresta pielea de pe cap şi se punea sare ; fier roşu pe piept şi pe tălpi ; zilnic bătăi. În ţară, Ştefan Cantacuzino, noul domn, de teamă că Brâncoveanu îşi va răscumpăra, cu pungi de aur, viaţa şi tronul, trimite vizirului diploma de principe austriac a acestuia, precum şi toată corespondenţa cu Austria şi Rusia, găsită într-o tainiţă de la Colţea...

În ziua de duminică, 15 august 1714, are loc sălbatica execuţie, în piaţa „Chioşcul Mării", aproape de serai. Domnul şi cei 4 fii fac drumul desculţi, cu capetele descoperite, în lanţuri, ca tîlharii. „Fiii mei ! — strigă nefericitul domn — fiţi curajoşi". Inimile şi respiraţiile spectatorilor îngheaţă. Călăul, gol pînă la mijloc, ridică iataganul : cad capetele primilor trei, sub privirea sticloasă a tatălui. Cînd vine rîndul lui Matei (11 ani) acesta se aruncă la picioarele sultanului (Iorga crede că nu-i adevărat !) jurînd că dacă-l lasă în viaţă se va face musulman. Glasul tatălui se sfîşie într-o durere imposibil de imaginat : Nuuu ! Mai bine să mori de o mie de ori decît să-ţi trădezi fiinţa neamului ! Şi iataganul cade, pe urmă se ridică şi cade. Totul e terminat. Brâncoveanu şi fiii săi nu mai există. Sultanul şi vizirul pleacă. Trupurile se aruncă în Bosfor, de unde vor fi pescuite în taină şi îngropate la mănăstirea Halke. Peste 6 ani, osemintele lui Brâncoveanu sînt luate, fără ştirea Porţii, şi aduse la Bucureşti, unde li se află odihna de veci.

Un domn strălucit, un diplomat, care a ştiut să stea 25 de ani, cu iscusinţă, la cîrma ţării, păzindu-i liniştea şi pacea într-o epocă de mari jertfe, cînd primejdia nimicirii neamului nostru venea din toate părţile. Un martir întru sfînta cauză a libertăţii. O moarte cumplită pentru nemurirea ţării.

TITU CONSTANTIN

ANIVERSĂRI 1988

„GAZETA DE TRANSILVANIA“

„FOAIE PENTRU MINTE, INIMĂ ŞI LITERATURĂ“

GAZETA
DE
TRANSILVANIA.
Nro. 1.

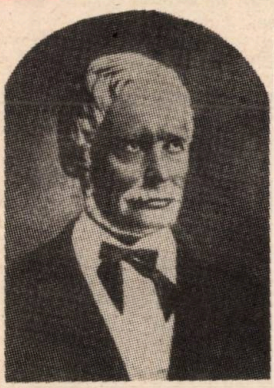

Două publicaţii care au format temelia presei româneşti din Transilvania, acum o sută cincizeci de ani : „GAZETA DE TRANSILVANIA“, apărută la 12 martie 1838 şi suplimentul său literar : „FOAIE PENTRU MINTE, INIMĂ ŞI LITERATURĂ“, la 2 iulie 1838. La conducerea lor s-a aflat George Bariţiu, care a cutezat să înfrunte vitregiile vremelnicei stăpîniri străine, spre a apăra interesele şi drepturile legitime ale neamului său. Ambele publicaţii au apărut la Braşov.

ФОАІЕ
пентрѣ
МІНТЕ, ІНІМЪ ШІ ЛІТЕРАТУРЪ.
№. 20. ЛЕНІ, 17. МАІЕ 1848.

„GAZETA DE TRANSILVANIA“ anunţa, în primul număr, că va apărea „regulat o dată pe săptămînă, sau de două ori pe săptămînă“. A apărut, „după putinţă“, săptămînal pînă în anul 1843, apoi bisăptămînal, pînă în 1881 şi de trei ori pe săptămînă pînă în 1884, cînd devine cotidian. George Bariţiu a reuşit să facă din această publicaţie un puternic instrument de apărare a intereselor românilor transilvăneni, militînd pentru luminarea lor mai ales prin sporirea şcolilor de limbă română şi prin tipărirea mai multor cărţi. De la 3 ianuarie 1849 titlul i s-a modificat, devenind „GAZETA TRANSILVANĂ“, iar de la 1 decembrie 1849, „GAZETA TRANSILVANIEI“, titlu pe care l-a păstrat pînă în anul 1944. Principalii colaboratori ai acestui „lăţit periodic“, au fost Timotei Cipariu, F. Aaron, Andrei Mureşanu, Al. Papiu-Ilarian, Ioan Maiorescu, I. Heliade-Rădulescu, C. Negruzzi, Mihail Kogălniceanu, Iosif Vulcan, Vasile Alecsandri, Iacob Mureşianu (care a preluat conducerea, de la Bariţiu, în 1850). Să reamintim că autorităţile au suspendat de mai multe ori apariţia „GAZETEI DE TRANSILVANIA“, iar conducătorii săi au suferit rigorile multor procese de presă.

Pentru sporirea mijloacelor de culturalizare a românilor transilvăneni, George Bariţiu a înfiinţat un supliment al prestigioasei publicaţii în fruntea căreia se afla. Acest supliment s-a numit „FOAIE PENTRU MINTE, INIMĂ ŞI LITERATURĂ“ şi a apărut începînd de la 2 iulie 1838 pînă la 24 februarie 1865.

S-a subintitulat „revistă socială şi literară“ şi a publicat, cu precădere, literatură — proză şi poezie, reproducînd şi cele mai bune dintre scrierile apărute în „CURIERUL ROMÂNESC“, de la Bucureşti şi din „ALBINA ROMÂNEASCĂ“, de la Iaşi.

În anul 1850, George Barițiu va fi silit de către autorități să părăsească funcția de conducător al acestei reviste (o dată cu a „GAZETEI DE TRANSILVANIA“), din cauza „nesupunerii“ în fața legilor, din timpul revoluției de la 1848—1849.

„FOAIA PENTRU MINTE, INIMĂ ŞI LITERATURĂ“, deşi se declarase, iniţial, ca supliment literar, nu neglijează problemele politice, publicînd astfel tot ce putea ocoli nesfîrşitele opreliști ale autorităților habsburgice. În paginile acestei reviste au fost publicate, între altele, şi poeziile lui Vasile Alecsandri : **Hora Ardealului, Adio Moldovei, Deşteptarea României.** Iar Andrei Mureşanu a publicat marşul **Un răsunet** (cunoscut mai tîrziu cu titlul **Deşteaptă-te, române).** Au mai fost publicate şi textele „neliterare“ şi nedorite de autorități : **Proclamația de la Islaz** şi **Punturile naţiunii române transilvane,** votate în adunarea naţională de la Blaj. Cîţiva dintre colaboratorii „FOII PENTRU MINTE...“ au fost I. Heliade Rădulescu, Nicolae Bălcescu, C. Negruzzi, Grigore Alexandrescu, Dimitrie Bolintineanu, Cezar Bolliac, Ion Ghica, Vasile Alecsandri, C. A. Rosetti, Gheorghe Asachi, Mihail Kogălniceanu — din Tara Românească şi din Moldova. Apoi transilvănenii Timotei Cipariu, Aaron Florian, Simion Bărnuţiu, A. T. Laurian, I. Barac, Vincenţiu Babeş, Aron Pumnul, I. Codru Drăguşanu şi alţii.

Trecînd peste marile greutăți întîlnite în cale — abuzurile autorităților şi lipsa fondurilor pentru acoperirea editării — „FOAIA PENTRU MINTE, INIMĂ şi LITERATURĂ“ a reuşit totuşi să străbată un drum care a durat 27 de ani, timp în care a sădit dragostea de neam, de omenie şi de cultură.

GHEORGHE ASACHI - 200

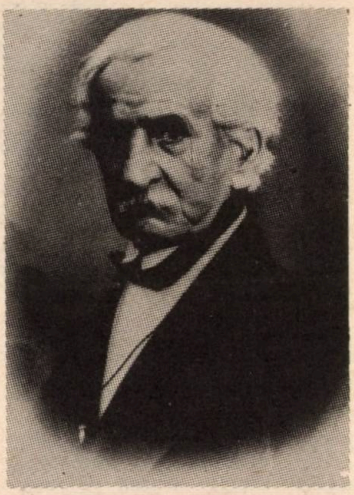

Un titan al culturii româneşti : Gheorghe Asachi. Prozator, poet, publicist, inginer, matematician, industriaş, îndrumător cultural. S-a născut la Herța (Dorohoi), acum două sute de ani. După studii de litere, ştiinţe şi inginerie, făcute la Lvov, şi-a continuat învățămîntul la Viena şi apoi la Roma, unde s-a ocupat şi de viaţa artistică şi politică. Cunoştea — scris, citit, vorbit — limbile : română, poloneză, germană, latină, italiană, franceză, engleză şi rusă.

Multipla sa activitate din țară şi-a început-o în anul 1812, cînd s-a înapoiat la Iaşi, de la studii. Începe cu înființarea, în cadrul Şcolii Domneşti, a unui curs de inginerie, unde predă, între anii 1813 — 1818, matematica şi arhitectura. Şi-a continuat activitatea pe acest tărîm inițiind şi sprijinind înfiinţarea mai multor şcoli din Moldova. În 1816 debutează în teatru, organizînd prima reprezentaţie în limba română — cu piesa **Serbarea păstorilor moldoveni,** scrisă de el, pentru glorificarea vechii armate moldovene, şi jucată de o echipă de şcolari, la Iaşi, „în locul înadins pregătit, din casele hatmanului Constantin Ghica“. Mai tîrziu — în 1837 — va înființa şi va conduce, împreună cu vornicul Ştefan Catargi şi cu spătarul Vasile Alecsandri (tatăl poetului Vasile Alecsandri), Conservatorul de muzică din Iaşi.

Înainte de această realizare, Asachi intrase în publicistică, înființînd cea dintîi gazetă moldovenească scrisă în limba română : „ALBINA ROMÂNEASCĂ“, al cărei număr de început a apărut la 1 iunie 1829, (ultimul la 29 decembrie 1849). Pentru bunul mers al acestei publicaţii — şi al celorlalte, multe, pe care le-a mai înființat — Asachi a întemeiat, la Iaşi, o tipografie, numind-o Institutul Albinei (în 1832). Academia Mihăileană din Iaşi l-a avut ca organizator tot pe Asachi, care în anul inaugurării (1835) era referendar al şcolilor naţionale. La Academie, majoritatea materiilor erau predate de Asachi. Din grupul profesoral mai făceau parte : Mihail Kogălniceanu, Ion Ghica, Ion Ionescu şi Eftimie Murgu.

În toamna anului 1841, la Cetățuie, lîngă Piatra-Neamț, a început instalarea primei fabrici moderne de hîrtie din țara noastră. Cel ce pornise această treabă era Gheorghe Asachi. El adusese de peste hotare „maşini noi şi harni-

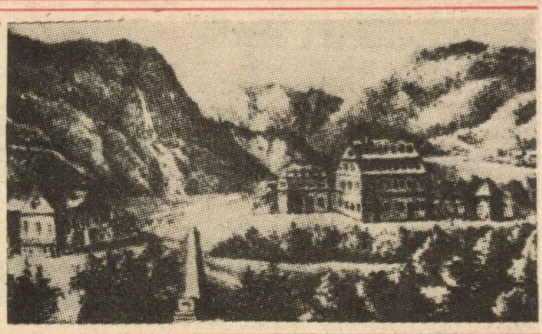

ce", care aveau să revoluționeze industria națională de hîrtie. Vornicul Milescu, trimis de isprăvnicie la inaugurare, scrie într-un raport: „După poftire, a dumnealui, aga Gheorghe Asachi, proprietarul fabricii de hîrtie de la Cetățuie, ne-am adunat acei gios iscăliți spre a fi de față la deschiderea lucrărilor acestei fabrici... și mașinile au început a lucra... în veleat 1841, noiembrie 8".

Editorial, Asachi a debutat în anul 1836, cu volumul de **Poezii** apărut la Institutul Albina. A publicat apoi multe volume de proză, istorie, fabule, lexicoane, teatru. Să ne reamintim că acest „campion neobosit al inteligenței, decanul jurnaliștilor și al literaților noștri" — cum l-a numit Mihail Kogălniceanu pe Asachi, a fost și întemeietorul Arhivelor Statului din Moldova — în 1832, an în care a început „alcătuirea unei arhive a țării, unde au a se păstra toate acturile încheiate, atît cele administrative, cît și judecătorești, care pînă acum, din lipsa unui așezămînt cu materialurile istoriei s-au înstrăinat".

Marele și multiplul binefăcător al culturii românești a murit la Iași, la 12 noiembrie 1869.

ION MUNTEANU

Mărturie milenară a dăinuirii noastre

COLUMNA TRAIANĂ

De pe oricare din cele șapte celebre coline ale Romei ai privi vatra Cetății Eterne, ochii se opresc asupra impunătorului monument ridicat în cinstea lui Victor Emanuel II, simbol al unității poporului italian. Ușor la stînga — în fața monumentului renașterii italiene — se înalță Columna lui Traian, împlîntată într-un soclu masiv de formă cubică.

Traian **„unul din cei mai mari împărați din istoria Romei"**, cum este considerat de istoriografia modernă, și-a început domnia în anul 97 e.n. și a încheiat-o, prin stingerea din viață, în 117. Împăratul oștean s-a dovedit și un strălucit om de cultură, preocupat de a lăsa posterității mesajele unor fapte menite să redea măreția Imperiului condus de la Roma. Cel mai impunător monument, care se păstrează și astăzi, din marea operă constructivă a lui Traian, și din ce au adăugat împărații succesori în memoria strălucitului lor înaintaș, rămîne Columna, operă a lui Apolodor din Damasc, arhitectul preferat al Curții Imperiale. S-au mistuit în vîltoarea vremurilor clădirile celor două biblioteci care o flancau, una dintre ele tezaurizatoare de cărți grecești, cealaltă de opere romane și volume scrise pe pînză de in sau texte dăltuite în fildeș. S-a pierdut fără urme statuia ecvestră a împăratului, iar din Basilica Ulpia s-au recuperat doar cîteva blocuri de piatră. A rămas întreagă, roasă de factorii eolieni, Columna, inaugurată în ziua de 12 mai 113, pe tamburul căreia se succed în spirală scene

menite să redea marile biruințe ostășești ale împăratului slăvit. Este o operă genială de la începutul secolului II e.n., timp în care s-au mai înfăptuit, prin aceeași sclipitoare concepție, celebrul pod de la Drobeta—Turnu Severin, precum și monumentul triumfal de la Adamclisi-ul dobrogean. Bucuria victoriei împotriva regelui-erou Decebal și includerea în fruntariile Imperiului roman a unor vaste spații din pămîntul geto-dac s-au exprimat prin aceste monumente de excepție ale lumii antice europene.

La începutul secolului II e.n., criza romană putea fi depășită printr-o victorie militară și prin stabilirea autorității romane în munții auriferi ai Daciei și pe mănoasele ei cîmpii. Războaiele din 101—102 și 105—106 au fost încheiate prin victorii care au revitalizat Cetatea Eternă. Valorile dobîndite i-au permis lui Traian să ofere 123 zile de sărbătoare, pe parcursul cărora au fost sacrificate mii de animale sălbatice, iar numărul gladiatorilor a depășit cifra de 10 000. Însuși împăratul Traian a așternut **Comentariile** sale privitoare la obținerea victoriei, iar alți cărturari contemporani, precum Plinius cel Tînăr, Caninus Rufus, Balbus, ca și Dio Cassius ș.a. au descris fapta ostășească a legiunilor romane la Dunărea de Jos și în Carpați. Din ideea de a lăsa posterității o operă de un fel aparte, s-a ridicat Columna, înaltă de 39,83 m. Fusul propriu-zis, care poartă scenele de luptă, are 26,62 m, iar capitelul 1,48 m. Diametrul bazei Columnei este de 3,83 m, pe cînd cel de la vîrf atinge 3,66 m. Fenomenul este invers în ceea ce privește dimensiunile metopelor, mai mici la bază — 0,89 m, și mult mai late spre vîrf — 1,25 m, situație cerută de o citire cît mai ușoară din partea privitorului. Sînt redate, în total, 124 de scene privind luptele purtate de romani, în care apar peste 2 500 de figuri, dintre care cele mai de preț sînt chipurile lui Traian și Decebal. De la prima scenă, în care este înfățișată trecerea trupelor romane peste un pod de vase, susținut de însuși zeul Danubius, pînă la metopa ce surprinde retragerea oamenilor și turmelor în munții carpatini, totul este o povestire ilustrată a celebrei confruntări militare. O luptă plină de eroism, un război aducător de distrugeri, oameni dislocați din casele și cetățile lor, populație care revine pe vetre fumegînde. **Columna centenaria,** cum a mai fost denumită, se înfățișează ca o cronică în piatră a evenimentelor care au marcat afirmarea pecetei Romei pe pămîntul carpato-dunărean. Semnificația ei este hotărîtoare în privința cunoașterii începutului procesului de romanizare a societății autohtone geto-dace, a continuității acesteia în noile condiții date de prezența administrației și forței militare romane.

În soclul Columnei, într-o încăpere tainică a fost depusă, în anul 117, urna din aur păstrătoare a resturilor calcinate ale împăratului Traian. În evul mediu piesa a fost furată, fără a se mai ști ceva despre ea. Și tot atunci a dispărut și statuia împăratului biruitor, cu care se termina partea superioară a Columnei. Prin anii 1589—1590, papa Sixtus V a încuviințat amplasarea, în locul operei antice, a statuii apostolului Petru, realizată de Gerolamo della Porta. Puternic afectată ni se transmite și inscripția săpată deasupra ușii de acces în soclu. „Senatul și poporul roman (au ridicat acest monument) Împăratului Caesar, fiul lui Nerva cel trecut între zei, Nerva Traian Augustul, învingătorul germanilor, învingătorul dacilor, mare pontif, învestit pentru a XVII-a oară cu puterea de tribun, aclamat de șase ori ca imperator, consul pentru a VI-a oară, părinte al patriei, pentru a se arăta cît de înalt era muntele și locul săpat cu eforturi atît de mari". Partea finală este o aluzie la amenajările edilitare făcute de Traian, pe parcursul cărora a fost dislocată o puternică denivelare de teren, pentru a se putea amenaja acel Forum Traiani.

La 1875 de ani de la inaugurarea ei, Columna lui Traian rămîne unul dintre cele mai valoroase monumente ale Romei și act de naștere a poporului de sorginte daco-romană, poporul român.

Una din cele 155 scene de pe celebra Columnă : Decebal, în pericol de a fi prins de cavaleria romană, își curmă singur viața

Prof univ. dr. PANAIT I. PANAIT

ANIVERSĂRI 1988

Expresie a dorințelor și intereselor majore ale poporului –

REVOLUȚIA ROMÂNĂ DIN 1848

Se împlinesc, în primăvara anului 1988, 140 de ani de la revoluția română din 1848, eveniment de însemnătate fundamentală în istoria țării, în lupta poporului român pentru dreptate socială și libertate națională, pentru progresul patriei.

„Revoluția de la 1848 – subliniază secretarul general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU – a zguduit din temelii rînduielile feudale care frînau mersul înainte al societății românești, a marcat începutul unei noi etape în dezvoltarea economico-socială a țărilor române, în lupta pentru libertate și o viață mai bună, împotriva exploatării și asupririi maselor muncitoare, pentru realizarea unității naționale, formarea statului național unitar român, scuturarea jugului dominației străine și cucerirea independenței și suveranității patriei".

Desfășurîndu-se în condițiile avîntului revoluționar care cuprinsese Europa, revoluția română s-a înscris în acest curs înnoitor constituind, așa cum scria Karl Marx, avanpostul revoluției burghezo-democratice din estul continentului.

Flacăra revoluției europene a izbucnit încă de la 12 ianuarie 1848 la Palermo, la 22 februarie 1848 s-au declanșat agitațiile populare de la Paris, la care au participat și o seamă de revoluționari români în frunte cu Nicolae Bălcescu. Ele au fost semnalul revoluției, care, la 28 februarie, a proclamat Republica franceză. În Prusia, agitațiile revoluționare au culminat cu recunoașterea unor drepturi burghezo-democratice – ca libertatea presei, a întrunirilor – și cu instaurarea unui guvern burghezo-liberal. În Austria, în cadrul demonstrațiilor din luna martie, s-a cerut demiterea lui Metternich, simbolul regimului absolutist, iar la 13 aprilie au fost publicate proiectul noii Constituții și noua lege electorală. La Praga, Bratislava, Pesta și în alte teritorii anexate de Imperiul habsburgic au izbucnit revoluții. Ros de puternice contradicții sociale și naționale, Imperiul habsburgic începea să fie puternic zguduit, fapt care anunța iminența destrămării sale.

Cerințele obiective ale dezvoltării economico-sociale au determinat în țările române, în primele decenii ale secolului al XIX-lea, în pofida tuturor opreliștilor, apariția tot mai pronunțată a relațiilor de producție capitaliste. Consolidarea și extinderea acestor relații impuneau atît înfăptuirea unor reforme sociale care să permită libera desfășurare a activității industriale, comerciale, cît și lărgirea pieței interne privind desființarea granițelor artificiale dintre țările române, unirea acestora într-un singur stat.

Dorințele și interesele acute ale poporului român își vor găsi împlinirea în lupta comună a țăranilor, meseriașilor, lucrătorilor, tîrgoveților ca și a micii boierimi legate de noile relații de producție.

Concepută în condiții asemănătoare, desfășurîndu-se în aceeași perioadă, proclamînd țeluri comune, revoluția a avut un caracter unitar în țările române. Revoluționarii români au dezbătut și preconizat în cadrul Consfătuirii organizate din inițiativa lui Nicolae Bălcescu, la Paris, la 20 martie 1848, unde au participat A. G. Golescu, D. Bolintineanu, Iancu Alecsandri, V. Mălinescu, T. Rășcanu, ca **„lupta revoluționară să fie simultană și fiecare să meargă în principatul lui".** Datorită însă unor împrejurări specifice, cît și unor diversități de factori, revoluția română nu a putut izbucni în același moment pe întreg teritoriul patriei. Obiectivele ei au fost formulate într-o serie de programe cu caracter unitar, care derivă din cauzele generale, comune ale revoluției, din situația concretă în care se aflau țările române în perioada anterioară anului 1848, din identitatea obiectivelor sociale și naționale ale unuia și aceluiași popor. Indiferent de locul și momentul în care a fost formulat un program sau altul, fundamentele lor sînt aceleași aparținînd marelui program unic al poporului român.

Steagul revoluției române a fost înălțat întîi în Moldova. Aflați în strînsă legătură cu revoluția din Muntenia și Transilvania, fruntașii revoluționari din Moldova au inițiat adunarea de la Iași din 27 martie/8 aprilie 1848. La această adunare cu peste 1 000 de participanți, regimul reacționar al domnitorului Mihail Sturdza a fost vehement denunțat și incriminat în luările de cuvînt ale

lui Lascăr Rosetti, Alexandru Ioan Cuza și ale altor revoluționari. A fost alcătuit apoi un comitet în frunte cu Vasile Alecsandri, căruia i s-a încredințat redactarea programului **„Petiția-proclamație"**, cuprinzînd 35 de articole. În esență, revoluționarii cereau ameliorarea situației țăranilor, preconizau constituirea unei Adunări Obștești, care să fie o adevărată reprezentanță a poporului, eliberarea deținuților politici, libertatea personală, responsabilitatea ministerială, desființarea taxei vamale la exportul de cereale, înființarea unei bănci naționale, reforma învățămîntului etc.

Represiunea armată organizată de Mihail Sturdza a curmat manifestarea deschisă a revoluției în Moldova. Mulți dintre conducătorii acesteia au fost arestați și exilați.

Concomitent cu izbucnirea revoluției în Moldova și cu continuarea ei prin acțiunile țărănești, revoluția română cunoaște o intensitate deosebită în Transilvania. Datorită împletirii complexe a contradicțiilor sociale și naționale, a gradului avansat al crizei orînduirii feudale, în Transilvania revoluția a avut un caracter deosebit de ascuțit. Revendicările sociale ale țăranilor iobagi români, maghiari, secui se îmbinau cu revendicările naționale determinate de asuprirea națională la care era supusă populația românească lipsită de drepturi și nerecunoscută ca națiune de sine stătătoare de către aristocrația maghiară și cea habsburgică.

Momentul cel mai înălțător al revoluției a fost Adunarea Națională a românilor de pe Cîmpia Libertății din Blaj la 3/15 mai 1848 la care au participat peste 40 000 de oameni, în majoritate țărani. Un rol de frunte în organizarea și desfășurarea acestei adunări, ca și a tuturor acțiunilor revoluționare, l-au avut Simion Bărnuțiu, George Barițiu, Avram Iancu, A. T. Laurian, Timotei Cipariu, episcopii Șaguna și Lemeni, Al. Papiu Ilarian, Aron Pumnul și mulți alți tribuni ai poporului. Adunarea Națională de la Blaj a constituit o viguroasă și impresionantă manifestare a voinței românilor din Transilvania de a impune, o dată cu desființarea

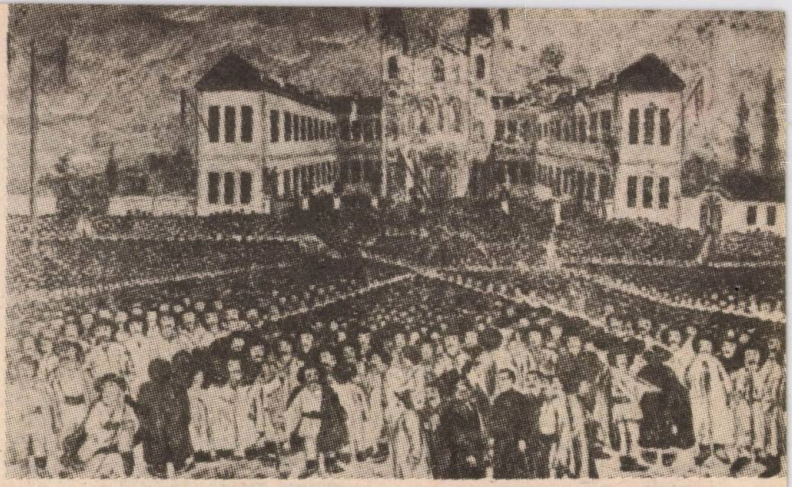

Marea întrunire de la Blaj din 3/15 mai 1848. În primul plan – țărani veniți din toate părțile Transilvaniei

servituților feudale, recunoașterea drepturilor naționale legitime, înfăptuirea unității naționale clar exprimată prin cererea hotărîtă a participanților **„Vrem să ne unim cu țara"**.

Obiectivul emancipării naționale și sociale care a însuflețit lupta românilor din Transilvania a fost limpede exprimat în programul : **„Punturile națiunii române transilvane"**, precum și în **„Jurămînt"**, adoptate în unanimitate de participanții la Adunarea de la Blaj.

Un moment reprezentativ în desfășurarea revoluției române l-au constituit evenimentele din Banat. Întrunirile din 4/16 martie și 15/27 iunie 1848 au afirmat dezideratele naționale și sociale ale românilor din această parte a țării, în consens cu obiectivele revoluției. Ele au fost sintetizate în documentul intitulat : **„Petiția neamului românesc din Ungaria și Banat"**.

Cu o vigoare deosebită s-a desfășurat revoluția în Țara Românească. La 9/21 iunie 1848, conducătorii revoluționari au organizat Adunarea populară de la Islaz și au ridicat la luptă Oltenia. Programul sintetizat în **„Proclamația de la Islaz"**, citită de I. Heliade Rădulescu, reprezintă, prin orizontul prevederilor sale, un document fundamental al revoluției, al gîndirii social-politice din țara noastră. Proclamația a determinat un uriaș elan revoluționar. Unul din meritele esențiale ale revoluției o constituie faptul că în Muntenia ea a reușit să cucerească pentru 105 zile puterea în stat, trecînd la promulgarea unora din reformele programului adoptat la Islaz, devenit constituție a revoluției victorioase, chiar în împrejurările în care țările române erau amenințate de invazia armatelor străine ale celor trei mari imperii vecine.

Sub impulsul succeselor revoluției din Muntenia și Transilvania, a cărei desfășurare era urmărită îndeaproape în toate părțile locuite de români, în Moldova au continuat, în aceeași perioadă, un șir de mișcări țărănești în județele Bacău, Putna, Roman, Dorohoi, Suceava. În aceste împrejurări, Mihail Kogălniceanu a elaborat, în august 1848, un nou program revoluționar, intitulat : **„Dorințele partidei naționale în Moldova"**, în care se sublinia necesitatea abolirii Regulamentului organic și revenirea la vechile drepturi ale românilor.

În pofida granițelor artificiale ce îl despărțeau, unitatea luptei revoluționare a întregului popor român este ilustrată grăitor de faptul că în acest program au fost incluse, uneori aproape în aceeași formulare, obiectivele cuprinse în programul adoptat de Adunarea revoluționară de la Blaj, ca și în Proclamația de la Islaz. Măsura arbitrară a Dietei aristocrate de la Cluj – cu repercusiuni grave pentru însăși soarta revoluției din Transilvania – privind anexarea Transilvaniei la Ungaria, a determinat o nouă și puternică manifestare a identității idealurilor naționale și sociale ale românilor de pretutindeni.

La 25 septembrie 1848, în a treia adunare populară de la Blaj, reprezentanții poporului au declarat solemn că poporul român „nu vrea să recunoască unirea Transilvaniei cu Ungaria, ci cere Dietă Transilvană și guvern provizoriu pentru Transilvania, ambele compuse din reprezentanți români, maghiari, germani în proporție cu numărul fiecărei națiuni, spre a hotărî starea viitoare a țării". „Firea ne-a așezat într-o patrie – scria Avram Iancu – ca împreună să asudăm cultivînd-o, împreună să gustăm dulceața fructelor ei".

Referindu-se la necesitatea conlucrării româno-maghiare, revoluționarul Simonpfy Joszef afirma : „Românii și maghiarii au neapărată trebuință de cea mai strînsă frăție. Numai astfel își vor asigura existența. Prin urmare, cine seamănă discordie, ură și produce vărsare de sînge între aceste două națiuni surori, este trădător al propriei națiuni".

Revoluția română de la 1848 se înscrie în șirul marilor momente ale istoriei patriei ca deschizătoare de ample perspective în mersul revoluționar al poporului român. Domnia democrației, domnia poporului prin popor, libertatea dinlăuntru, cum spunea Bălcescu, s-au dovedit peste putință a fi dobîndite fără libertatea din afară. De aceea eforturile s-au concentrat, în perioada următoare, cu precădere spre înfăptuirea unirii național-statale și dobîndirea independenței depline. Anului revoluționar 1848 i-au urmat făurirea, în 1859, a statului național modern român, prin unirea Moldovei cu Muntenia, cucerirea independenței absolute de stat în 1877, desăvîrșirea statului național unitar român în 1918.

Ceea ce a caracterizat întreaga perioadă de după anul 1848 a fost mersul ascendent al poporului nostru, întărirea forțelor progresiste revoluționare din țară, care au luat un nou avînt o dată cu nașterea și dezvoltarea clasei muncitoare, ce se va manifesta tot mai evident ca purtătoare a idealurilor celor mai revoluționare ale maselor muncitoare, exponentul aspirațiilor vitale ale întregului popor muncitor spre dezvoltarea patriei.

Partidul clasei muncitoare înființat în anul 1893, pe baza principiilor socialismului științific, și-a asumat din prima clipă a existenței sale misiunea istorică de a conduce lupta revoluționară pentru cucerirea puterii politice de către proletariat și celelalte categorii de oameni ai muncii de la orașe și sate, pentru transformarea socialistă a societății românești. Făurirea Partidului Comunist Român, la 8 mai 1921, moment de însemnătate crucială în istoria României a încununat îndelungatul proces de maturizare, clarificare ideologică și organizare politică, parcurs de mișcarea muncitorească din țara noastră. Întreaga perioadă de după făurirea partidului comuniștilor a fost jalonată de ample bătălii pentru drepturi și libertăți democratice, pentru libertatea și independența țării.

Înaltele năzuințe ale prosperității patriei, ale independenței și suveranității aveau să găsească teren fertil în condițiile înfăptuirii actului din August 1944, care a marcat începutul revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă și să cunoască înflorirea deplină în anii de după cel de-al IX-lea Congres al P.C.R., care a deschis perspectiva largă a făuririi societății socialiste și comuniste pe pămîntul României.

Conf. univ. dr.
ION ARDELEANU

11 IUNIE 1948

PUNCT CARDINAL ÎN DEVENIREA SOCIALISTĂ A PATRIEI

După înălțătoarea epopee națională de la 23 August 1944 după instaurarea, la 6 martie 1945, a primului guvern democratic muncitoresc țărănesc și după abolirea, la 30 decembrie 1947, a monarhiei și proclamarea Republicii, actul revoluționar de la 11 iunie 1948 rămîne în istoria țării ca unul din momentele cruciale ale devenirii noastre socialiste. Atunci, în acel început de fierbinte vară românească, prin naționalizarea principalelor mijloace de producție din industrie și din domeniul financiar bancar a fost marcat, de fapt, începutul grandioasei opere de edificare a socialismului și comunismului în România. Căci, prin trecerea în proprietatea celor ce muncesc, a întregului popor, a celor aproape 8 900 de întreprinderi, a fost lichidată baza economico-socială, de clasă, care întreținea exploatarea omului de către om, muncitorii devenind acum, din simpli producători — nevoiți să-și vîndă forța de muncă pentru a

putea trăi —, proprietari şi, în egală măsură, beneficiari ai produsului muncii lor. Aşa cum cu deplin temei reliefa tovarăşul *NICOLAE CEAUŞESCU*, naţionalizarea *„a deschis o etapă nouă în istoria relaţiilor de producţie din ţara noastră, a dus la lichidarea marii burghezii industriale şi financiare, la crearea unui puternic sector socialist de stat în economie, a permis trecerea la conducerea planificată a economiei naţionale“*.

Realizat sub conducerea directă a Partidului Comunist Român, actul naţionalizării a asigurat instaurarea relaţiilor de producţie socialiste în industrie, comerţ, finanţe, ca şi în alte importante sectoare ale economiei naţionale. Proprietatea socialistă a devenit, astfel, baza economică a întregii societăţi, fundamentul independenţei şi suveranităţii naţionale, al coeziunii social-politice şi morale de nezdruncinat a întregului nostru popor în jurul partidului. Pe temeiul unui asemenea temerar act revoluţionar, cum a fost naţionalizarea, partidul şi statul nostru au putut să orienteze eforturile spre industrializarea puternică a ţării, spre dezvoltarea în ritmuri înalte a întregii economii naţionale.

Firește, mijloacele materiale şi financiare intrate în proprietatea clasei muncitoare, ale poporului, în urma naţionalizării, au fost reduse. Să nu uităm că economia ţării fusese secătuită de război şi că industria noastră nu era nici ea îndeajuns de dezvoltată. Este meritul incontestabil al Partidului Comunist Român care, în cele patru decenii care au trecut de la 11 iunie 1948/ dar mai cu seamă după cel de al IX-lea Congres, de cînd la cîrma partidului şi a statului se află tovarăşul Nicolae Ceauşescu, a ştiut să mobilizeze de aşa natură resursele materiale şi umane ale ţării şi să asigure o înaltă rată a acumulării, încît România s-a transformat dintr-o ţară înapoiată din punct de vedere economic într-o ţară industrial-agrară, cu o industrie puternică, modernă, dotată în cea mai mare parte cu tehnică avansată, precum şi cu o agricultură în plin progres. Urmărind repartizarea judicioasă a forţelor de producţie pe întreg cuprinsul ţării, procesul de industrializare socialistă a avut în vedere în acelaşi timp îmbunătăţirea permanentă a structurii industriei, prin dezvoltarea cu prioritate a ramurilor de vîrf, purtătoare ale progresului tehnic, cum sînt chimia, electrotehnica, mecanica fină, electronica etc.

Ca urmare a industrializării, au avut loc prefaceri structurale şi în celelalte ramuri ale economiei. Agricultura, bunăoară, trecută şi ea pe făgaşul socialismului, a cunoscut o neîntreruptă dezvoltare şi modernizare a bazei tehnico-materiale ceea ce i-a permis să obţină an de an producţii tot mai mari, să contribuie într-o măsură mereu sporită la înflorirea patriei.

Cît de uriaş este saltul pe care România socialistă l-a făcut în domeniul industrializării poate să constate oricine. Nu există judeţ, nu există oraş, nu există zonă a ţării în care, îndeosebi în ultimii 22 de ani, să nu se fi ridicat noi şi moderne întreprinderi sau platforme industriale. Semnificativ este faptul că fondurile fixe ale României au ajuns la 2 200 miliarde de lei, 82 la sută din acestea fiind puse în funcţiune în anii care au trecut de la Congresul al IX-lea al partidului. De asemenea, producţia industrială a ţării este astăzi de 115 ori mai mare decît în 1944, cea agricolă a sporit de peste 5 ori, iar venitul naţional de 32 de ori.

Sînt realizări care pun cu tărie în lumină capacitatea clasei muncitoare, a partidului său revoluţionar, a întregului nostru popor, de a valorifica în mod superior resursele ţării, de a-şi făuri o viaţă liberă, prosperă şi demnă, aşa cum şi-a dorit-o dintotdeauna naţiunea noastră.

P. VOICULESCU

Rădăcinile istorice ale Unirii

Coordonată fundamentală şi permanentă a istoriei României, rezultat legic al evoluţiei societăţii româneşti, lupta pentru unitate şi independenţă naţională a constituit idealul şi năzuinţa multiseculară a poporului nostru. Ea a fost grefată pe temelia de granit a dezvoltării poporului român — popor plămădit unitar în vatra strămoşească a Daciei şi care a avut dintotdeauna una şi aceeaşi patrie.

Din cele mai vechi timpuri, poporul român s-a dezvoltat într-o continuă confruntare cu piedici şi greutăţi de tot felul, cu nenumărate adversităţi şi vicisitudini istorice. Valurile populaţiilor migratoare, abătute secole întregi peste patria noastră, poziţia de răscruce la interferenţa intereselor vitale ale celor mai mari imperii din Europa — otoman, habsburgic şi ţarist —, războaiele pustiitoare duse pe teritoriul ţărilor române, distrugerile sau înstrăinarea a nenumărate valori materiale şi spirituale, toate acestea, la care s-a adăugat, uneori, divizarea ţărilor române între marile imperii ale timpului, au frînat considerabil progresul social-economic al poporului român. Dar, în pofida acestor furtuni ale istoriei, cu o mînă pe plug şi cu alta pe sabie, el şi-a păstrat fiinţa etnică şi de stat, hotărîrea de a fi unit, liber şi pe deplin stăpîn în propria ţară.

Năzuinţa refacerii statului unitar, eliberat deplin şi definitiv de dominaţia opresiunii străine, în care românii, strînşi laolaltă, să-şi afirme individualitatea în cadrul umanităţii, s-a făcut remarcată în repetate rînduri în cursul evului mediu în gîndirea politică şi culturală, în planuri militare şi diplomatice ale înaintaşilor noştri, devenind, în epoca modernă, idealul suprem al întregii naţiuni române, ţelul ei politic fundamental. Pe bună dreptate, marele istoric şi revoluţionar democrat Nicolae Bălcescu scria în 1850 : **„Unitatea naţională fu visarea iubită a voievozilor noştri cei viteji, a tuturor bărbaţilor noştri cei mari care întrupară în sine individualitatea şi cugetarea poporului spre a o manifesta lumii. Pentru dînsa ei trăiră, munciră, suferiră şi muriră“.**

Idealul libertăţii naţionale a înaripat de-a lungul veacurilor mintea, inima şi pana celor mai înaintate personalităţi ale culturii româneşti, dînd substanţă multor scrieri tipărite dincoace sau dincolo de Carpaţi, dincoace sau dincolo de Milcov, alimentînd focul aspiraţiei seculare spre unitate a tuturor românilor, în pofida graniţelor artificiale trasate de marile imperii pe teritoriul unitar al străvechii vetre dacice. Îmbrăţişat de masele largi populare, acest ideal a dobîndit o forţă de nestăvilit, ideea unirii şi neatîrnării poporului român regăsindu-se în toate marile sale acte istorice în epoca modernă.

70 DE ANI DE LA FĂURIREA STATULUI NAŢIONAL ROMÂN UNITAR

Revoluţia condusă de Horea, Cloşca şi Crişan şi revoluţia din 1821, deschizînd porţile istoriei moderne a României, revendicînd **„dreptatea şi slobozenia“** pentru popor, au pus temeiurile programului de constituire a unui stat naţional şi modern românesc, unind revendicările de eliberare socială cu cele de eliberare naţională — şi în perspectivă de unitate statală — ale românilor.

În contextul istoric întemeiat pe ascensiunea revoluţiilor burgheze din Europa, revoluţionarii români de la 1848 proclamau ideea **„triumfului dreptului asupra forţei“**, anunţînd **„în numele revoluţiei române“**, dreptul de unitate şi independenţă al poporului român.

Peste împotrivirea deschisă a unei bune părţi a marilor puteri, la 24 ianuarie 1859 a triumfat din nou voinţa de unitate a românilor. **„Zi de aur a veacului“**, cum au numit-o contemporanii, Unirea Principatelor, realizată prin ceea ce Mihail Kogălniceanu definea drept **„actul energic al întregii naţiuni române“**, a reprezentat încununarea unui proces istoric obiectiv.

Ca şi celelalte acte definitorii ale istoriei noastre naţionale, Unirea din 1859 s-a înfăptuit ca expresie a voinţei poporului român, constituind pentru popoarele din Europa, dar mai ales pentru cele din centrul şi sud-estul continentului, o ilustrare convingătoare a aplicării în viaţă a principiului dreptului la autodeterminare, al Unirii pe baze plebiscitare a două teritorii aparţinînd unuia şi aceluiaşi popor. Ulterior, unificarea Italiei, Germaniei şi altor state s-a realizat prin forţă, pe calea armelor ; românii au oferit însă soluţia plebiscitului, a căii paşnice, aceeaşi soluţie pe care o vor folosi şi în memorabilul an 1918, cînd s-a încheiat procesul de făurire a statului naţional unitar român. În esenţă, era soluţia voinţei naţionale, căreia geniul politic al poporului român i-a găsit drum de aplicare pe cale paşnică, prin utilizarea tuturor posibilităţilor contextului istorico-diplomatic. Tocmai aceasta explică de ce teritoriul României a devenit, în timpul domniei lui Cuza şi după aceea, loc de pregătire şi pornire a marilor acţiuni şi mişcări de deşteptare naţională pentru popoarele din sud-estul Europei, de ce România a devenit spri-

din 1918

Vizitînd „Muzeul Unirii" care oglindește lupta de mulenii a poporului nostru pentru apărarea ființei naționale, pentru realizarea unirii țărilor române într-un stat național unitar, pentru salvgardarea suveranității și independenței patriei, aducem un vibrant omagiu tuturor acelora care, de-a lungul secolelor, au militat și s-au jertfit pentru idealurile legitime ale națiunii noastre, maselor largi populare - adevăratele făuritoare ale istoriei - personalităților proeminente care au înțeles cerințele dezvoltării noastre istorice și au acționat în sensul lor pentru împlinirea înaltelor aspirații de libertate și progres ale poporului român.

Cinstirea memoriei înaintașilor să constituie astăzi, pentru toți oamenii muncii din patria noastră, un permanent îndemn de a munci și lupta pentru dezvoltarea cuceririlor revoluționare ale poporului, pentru înfăptuirea măreților Program al Partidului Comunist Român, de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, pentru independență, libertatea, prosperitatea și fericirea națiunii noastre socialiste.

Alba Iulia 28 mai 1975.

N. Ceaușescu

Elena Ceaușescu

jinitor activ al luptei pentru formarea statelor unitare naționale și independente în sud-estul Europei.

Unirea din 1859 și cucerirea independenței depline de stat în 1877 au deschis o etapă nouă în mișcarea politică și națională a românilor, în viața economică, socială și culturală a țării. Ideea libertății naționale a cuprins gîndurile și voința unor largi pături sociale, ale forțelor politice burgheze înaintate, ale socialiștilor și asociațiilor culturale, înscriindu-se ca un obiectiv central al activității acestora. Lupta românilor din teritoriile aflate sub dominație străină pentru drepturi politice, economice și culturale, găsește un răsunet tot mai puternic în întreaga țară, mai ales după instaurarea dualismului austro-ungar, în 1867, și a măsurilor de deznaționalizare forțată a românilor din Transilvania. La scurt timp după cucerirea independenței are loc constituirea Partidului Național Român din Transilvania (1881) iar în 1884, Ioan Slavici lansa în ziarul „Tribuna" de la Sibiu deviza: **„Soarele pentru toți românii la București răsare".**

Socialiștii români, partidul politic al clasei muncitoare din România, creat în 1893, au susținut cu tărie idealul desăvîrșirii unității politice. **„Voim Dacia așa cum ea fu, fiindcă istoria și dreptul, tradițiunea și plebiscitul, trecutul și prezentul ne dau dreptul de a aspira la o Dacie Română"** — declara publicația socialistă „Dacia Viitoare".

Un moment important al luptei de eliberare națională l-a constituit mișcarea memorandistă din Transilvania (1892—1894), care a prilejuit o impresionantă solidarizare a românilor din toate provinciile și a avut un puternic ecou internațional. Momentul culminant al acțiunii memorandiste l-a reprezentat declarația energică, hotărîtă, rostită de dr. Ioan Rațiu la procesul memorandiștilor de la Cluj, care afirma: **„Existența unui popor nu se discută, ci se afirmă!"**

La începutul secolului al XX-lea, dezvoltarea social-economică și politică a ridicat în fața națiunii române necesitatea inexorabilă a desăvîrșirii unității statale, a eliberării tuturor provinciilor românești aflate sub stăpînire străină și unirii lor cu Țara. România a participat — în 1916—1918 — la primul război mondial pentru cauza sa dreaptă — reunirea într-un stat puternic și independent al tuturor românilor. În luptele pentru apărarea pămîntului patriei împotriva ocupanților militariști germani, în timpul primului război mondial, pentru salvgardarea unității și integrității teritoriale, oștile române, masele populare din întreaga țară au înscris la Mărăști, Mărășești, Oituz și în multe alte locuri pagini nepieritoare de eroism, de spirit de jertfă și patriotism fierbinte, imprimînd luptei sale un caracter popular național.

Prăbușirea țarismului, victoria revoluției socialiste din Rusia au răsunat ca un îndemn înflăcărat la lupta pentru realizarea aspirațiilor de libertate și autodeterminare ale tuturor popoarelor lumii. În mișcarea popoarelor pentru autodeterminare națională și înlăturarea dominației străine s-a încadrat organic și lupta poporului român. Ea a avut un caracter larg, burghezo-democratic, antrenînd clasa muncitoare, țărănimea, intelectualitatea, celelalte forțe sociale și politice.

În cadrul luptei pentru Unire a activat și o puternică mișcare a românilor din străinătate, formată din prizonieri de război, personalități politice și culturale, mii de voluntari, care s-au organizat în comitete naționale, în unități militare, au publicat nu-

meroase reviste, gazete, broşuri, au mobilizat opinia publică internaţională şi cercurile politice influente ale vremii, în sprijinul cauzei naţionale româneşti.

În provinciile româneşti din Austro-Ungaria, vestea victoriei revoluţiei din Rusia a trezit speranţe şi a impulsionat lupta pentru eliberarea naţională. Marile manifestaţii şi demonstraţii populare desfăşurate în tot cursul anului 1918, acţiunile iniţiate de asociaţiile şi societăţile culturale româneşti pentru afirmarea ideilor unităţii naţionale exprimau actul de voinţă al întregii naţiuni române.

La 18 octombrie 1918, în chiar incinta parlamentului ungar — simbol al oprimării naţionale — se rostea istorica declaraţie de independenţă a naţiunii române, primul pas hotărîtor către înfăptuirea Unirii : **„Pe temeiul dreptului firesc că fiecare naţiune poate dispune, hotări singură şi liber de soarta sa, naţiunea română din Transilvania doreşte să facă acum uz de acest drept, ca liberă de orice înrîuriri străine să hotărască singură aşezarea ei printre naţiunile libere."**

Către sfîrşitul anului 1918, încheierea procesului de formare a statului naţional unitar a intrat într-o etapă de rapidă desfăşurare. La 18/31 octombrie 1918 s-a constituit Consiliul Naţional Român, **ca unicul for care reprezenta voinţa poporului român,** format din şase social-democraţi şi şase reprezentanţi ai Partidului Naţional Român. Pe întreg teritoriul Transilvaniei s-au format consilii judeţene, locale şi gărzi naţionale, ca organe ale unei largi mişcări revoluţionare burghezo-democratice, care activau sub conducerea Consiliului Naţional Român Central. În manifestul lansat la 7/20 noiembrie 1918, pentru pregătirea Marii Adunări Naţionale de la Alba Iulia, se arăta : **„Mersul irezistibil al civilizaţiei omeneşti a scos şi neamul nostru românesc din întunericul robiei la lumina conştiinţei de sine... Vrem să trăim alături de celelalte naţiuni ale lumii, liberi şi independenţi".**

Tradiţia istorică a poporului român a impus ca înaintea luării unor decizii importante, marii conducători de ţară şi de oşti, fruntaşii luptelor sociale şi politice să cheme masele largi ale poporului şi să le consulte asupra căilor de urmat. Tradiţia Cîmpenilor, Padeşului, Blajului, Islazului, Filaretului, ca şi a marilor adunări populare de la 1858 sau 1877, stăruia şi în mintea generaţiei de fruntaşi politici chemaţi să dea consacrare actului istoric al încheierii procesului de făurire a statului naţional român unitar. Acesta a fost suportul în baza căruia Consiliul Naţional Român Central, organ colectiv care înmănunchea toate forţele politice ale naţiunii române din Transilvania, exprimînd voinţa de acţiune a întregului popor, a hotărît ca în vederea actului Unirii Transilvaniei cu patria-mamă să consulte în mod expres masele largi. Această poziţie adoptată de Consiliul Naţional Român Central a avut loc împotriva unor voci care cereau în această situaţie deosebită ca unirea să se facă printr-o decizie sau printr-un decret al Consiliului, aşa cum procedaseră şi celelalte popoare oprimate din monarhia austro-ungară : cehii şi slovacii, polonezii, iugoslavii, care declaraseră Unirea pe baza unor hotărîri ale consiliilor şi comitetelor naţionale. În faţa unui asemenea act de o covîrşitoare importanţă pentru prezentul şi viitorul naţiunii române, fruntaşii politici ai Transilvaniei au ales calea democratică, plebiscitară a consultării poporului pînă în straturile sale cele mai profunde, convocînd Marea adunare reprezentativă, naţională, aleasă prin sufragiu universal pe baza dreptului fundamental de autodeterminare, hotărîrea urmînd să stea la baza reîntregirii statului naţional. Organizarea consiliilor şi gărzilor naţionale de la oraşe, comune şi sate, alegerea democratică a delegaţilor pentru adunarea naţională şi desfăşurarea propriu-zisă a Marii Adunări Naţionale de la Alba-Iulia au constituit o manifestare care a pus în evidenţă voinţa de unire a tuturor românilor.

La 1 decembrie 1918 au venit la Alba-Iulia, pe Cîmpul lui Horea, peste 100 000 de oameni — ţărani, muncitori, intelectuali, meseriaşi — hotărîţi să consfinţească actul legic, obiectiv şi progresist, de încheiere a procesului de formare a statului naţional unitar român.

Hotărîrea istorică a Unirii a fost luată într-o atmosferă de puternic entuziasm de către Marea Adunare Naţională ca organ politic reprezentativ al întregii naţiuni române din Transilvania, formată din 1 228 deputaţi aleşi prin vot universal de către cercurile electorale, sau desemnaţi de toate instituţiile româneşti din Transilvania.

Alături de cunoscuţi oameni politici şi fruntaşi ai mişcării naţionale au participat şi 150 de delegaţi ai social-democraţiei române, reprezentînd aproape 70 000 de muncitori organizaţi.

Istoricul act al Unirii Transilvaniei cu România a găsit sprijin şi în rîndul unor reprezentanţi progresişti ai poporului maghiar, ca şi al oamenilor muncii aparţinînd naţionalităţilor conlocuitoare din Transilvania, interesaţi în lichidarea opresiunii naţionale şi sociale. Astfel, în manifestul din 3 noiembrie 1918, semnat de reprezentanţi de seamă ai vieţii culturale şi obşteşti ungare, printre care Ady Endre, Bartók Béla, Kodaly Zoltan, Varga Jenő, se spunea : **„Faţă de naţiunile surori nu avem nici o pretenţie. Şi noi ne considerăm o naţiune reînnoită, o forţă acum eliberată pe ruinele monarhiei. Ne trezim uşuraţi la conştiinţa faptului că nu mai sîntem forţaţi să fim stîlpii asupririi. Să trăim unul lîngă altul în pace, ca naţiuni libere între naţiuni libere".** La rîndul său, prefectul maghiar al comitatului Arad, doctor Varjassy Lajos, afirma : **„Eu găsesc cît se poate de natural ca un popor plin de demnitate să nu mai vrea să tolereze robia — cum nici noi** (ungurii — n.n.) **nu am tolerat-o faţă de Austria".**

În ianuarie 1919, printr-un manifest, s-a adus la cunoştinţa publică hotărîrea populaţiei săseşti de unire cu

România, trimiţîndu-se poporului român **„salutul frăţesc, cu urările cordiale de îndeplinire a idealurilor sale naţionale“.** Aceeaşi atitudine au adoptat şi şvabii din Banat, care, întruniţi în Congresul de la Timişoara, ale cărui lucrări s-au desfăşurat în august 1919, şi-au exprimat dorinţa unirii lor cu România, considerînd că **„hotărîrea de la Alba-Iulia este o chezăşie pentru dezvoltarea etnică şi culturală“.** Tot în ianuarie 1919, populaţia evreiască din Transilvania a aderat şi ea la hotărîrea de unire a Transilvaniei cu România şi făurirea statului unitar român.

O dată cu formarea statului naţional unitar român s-au creat şi alte state independente în centrul şi sud-estul Europei : cehoslovac, polonez, austriac, iugoslav. În cadrul acestui proces a luat fiinţă şi Republica Ungară Independentă, ceea ce a permis înfăptuirea revoluţiei burghezo-democratice, iar apoi instaurarea în Ungaria, pentru scurt timp, a puterii revoluţionare a republicii sfaturilor. **„Trebuie să spunem** — aprecia secretarul general al partidului nostru, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, în cuvîntarea rostită la 1 decembrie 1978 — **că, din păcate, atît revoluţia burgheză, cît şi puterea sovietică instaurată în Ungaria în 1919, neînţelegînd pe deplin principiile dreptului popoarelor la autodeterminare, nu au recunoscut de la bun început caracterul legic şi deci just al unirii Transilvaniei cu România“.**

În perspectiva istoriei, marile înfăptuiri ale poporului român realizate în 27 martie; 28 noiembrie şi 1 decembrie 1918 şi confirmate prin hotărîrile Conferinţei de pace pun şi mai mult în evidenţă faptul că România nu a făcut parte din rîndul profitorilor unei păci nedrepte, nu s-a întregit prin bunăvoinţa învingătorilor sau prin cîştiguri aduse de hazardul biruinţei într-un război. Unirea a fost expresia vie, dinamică, a voinţei naţiunii române, a aspiraţiilor de veacuri ale unui popor hotărît să trăiască unde s-a zămislit.

Tratatele de pace de la Saint Germain (1919), Trianon (1920) şi Paris (1920) au consfinţit pe plan internaţional o situaţie de fapt, creată de lupta maselor populare. Unirea, al cărei proces s-a încheiat la Alba-Iulia, la 1 Decembrie 1918, a însemnat înfăptuirea firească a năzuinţelor seculare ale poporului nostru, a visului pentru care au luptat şi s-au jertfit nenumărate generaţii de înaintaşi, împlinirea unei necesităţi obiective a însăşi dezvoltării istorice.

Tocmai aceste realităţi pun şi mai mult în evidenţă faptul că nu Tratatul de la Trianon a adus la putere regimul horthyst din Ungaria. Horthysmul constituie expresia vîrfurilor reacţionare şovine şi revanşarde din Ungaria, care purtau încă nostalgia monarhiei austro-ungare şi care îşi voiau păstrată poziţia de jefuire socială şi asuprire naţională a celorlalte popoare din imperiul dualist. Nu Trianonul a instaurat regimul fascist şi revizionist din Ungaria, ci clasele stăpînitoare în cîrdăşie cu reacţiunea internă şi internaţională. Ca dovadă, în urma păcii încheiate la Paris după cel de-al doilea război mondial, deşi aceasta a confirmat încă o dată justeţea Tratatului de la Trianon, faptul că la conducerea statului s-au aflat clasa muncitoare şi partidul ei comunist, în Ungaria n-a mai fost instaurat un guvern de dictatură, ci un guvern democratic, care construieşte orînduirea socialistă şi comunistă.

Făurirea statului naţional unitar român a marcat intrarea României într-o nouă etapă a dezvoltării sale, creînd condiţii pentru progresul mai rapid al forţelor de producţie, pentru accelerarea evoluţiei economice şi culturale a ţării, pentru afirmarea luptei forţelor revoluţionare şi democratice.

Continuator al celor mai înaintate tradiţii de luptă ale poporului pentru dreptate socială şi libertate naţională, Partidul Comunist Român, făurit la 8 mai 1921, s-a situat în fruntea forţelor revoluţionare, democratice şi progresiste, care au luptat pentru apărarea patriei, a independenţei şi suveranităţii sale, împotriva pericolului fascismului şi războiului, împotriva revizionismului, pentru salvgardarea integrităţii teritoriale a României, pentru înfăptuirea revoluţiei şi construcţiei socialiste în România.

Conf. univ. dr.
MIRCEA MUŞAT

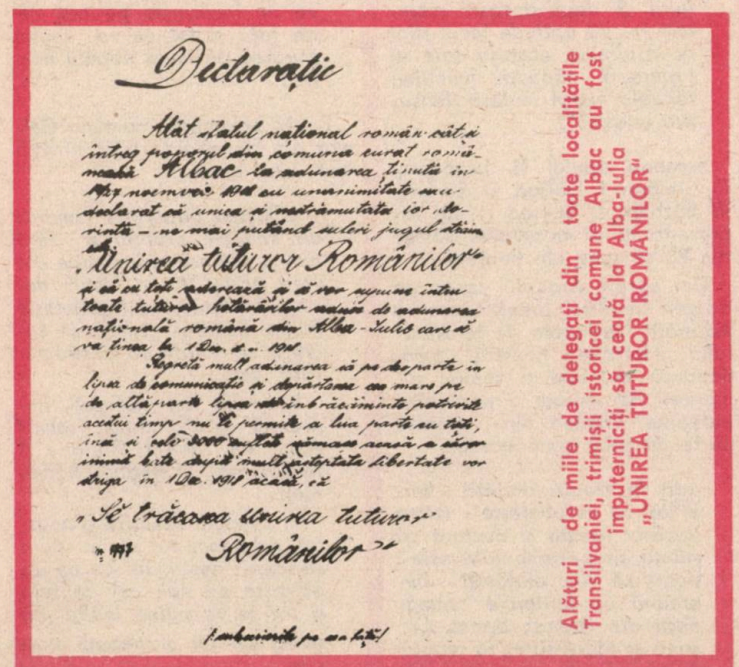

Declaraţie

Alături de mii de delegaţi din toate localităţile Transilvaniei, trimişii istoricei comune Albac au fost împuterniciţi să ceară la Alba-Iulia „UNIREA TUTUROR ROMÂNILOR“

ANIVERSĂRI 1988

Mărturii documentare despre ZIUA MARII UNIRI

„Cum au fost cele petrecute acolo..."

Idealul unității de neam a fost și este „legea", legământul și încercarea românilor în fața istoriei. El este, poate, substanța care dă un înțeles a ceea ce Ferdinand Lot numește – cu uimire și admirație – drept „miracolul românesc" și pe care poetul suferințelor noastre, Octavian Goga, îl definea ca fiind „suprema noastră dogmă", păstrată „în masele anonime dintotdeauna".

Știut este că aceste „mase anonime", în marea lor desime, erau alcătuite din țărani, din „țăranul-trecut" din „țăranul-tradiție" sau din țăranul-speranță" – după o ierarhizare sui-generis aparținînd lui Ibrăileanu – adică din cei care au dat sens și vigoare oricăror demersuri naționale. 1 Decembrie 1918, cu întreaga sa încărcătură istorică și emoțională, este creația în primul rînd a lor, care au dus greul războiului întregirii, udînd din belșug cu sînge pămîntul patriei, și care, la marile adunări ale unirii, au rostit un solemn și hotărît : „VREM UNIREA CU ȚARA".

ÎN ZILELE PREMERGĂTOARE...

O dată anunțată hotărîrea de convocare a unei mari adunări naționale a românilor transilvăneni, încep febril și pregătirile. La Alba-Iulia ! – erau gîndul și voința tuturor românilor. La Alba-Iulia ! era și strigătul plin de nădejde al „țăranului-suferință", „țăranului-rob", țăranului nedreptățit.

„A sosit timpul cînd națiunea română, datoare vieții, onoarei și viitorului său, să arate o categorică manifestare a voinței sale – așa începea Apelul lansat de Adunarea românilor din Țara Bîrsei, desfășurată în ziua de 16 octombrie 1918.

Lumina ne chiamă și nu ne retragem de la datoriă.

Luminarea neamului asupra intereselor sale imediate printr-o energică și limpede formă, izvorîtă din bătaia unor inimi curate, servește îndemnul nostru.

Mulțămirea legitimă a unui popas, între marginile firești de sînge, limbă și sentiment, nu se creează prin rugăciuni, ci prin schinteie de o clipă, care luminează drumul mîntuirii. Și dacă această schinteie nu va aprinde focul sfînt al însuflețirii obștești care să topească zăpada munților, răceala morții se lasă deasupra noastră".

Semnau apelul N. Lepedatu, O. Simtion, I. Dărjan, D. Surariu, V. Bărbier, I. Sporea și alți reprezentanți ai populației sătești din 23 comune ale ținutului.

Din părțile Aradului sosea pe adresa Comisiei pregătitoare a Adunării Naționale de la Alba-Iulia „Hotărîrea noastră", emoționantă expresie a voinței românești de unitate a populației județului. Obștea din această parte de țară românească...

„dă la iveală dorința fierbinte ce însuflețește inima fiecărui român și declară că voința sa nestrămutată este : Voim să fim alăturați împreună cu teritoriile românești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș la regatul României... În această hotărîre a noastră așternem tot ce-au dorit strămoșii noștri, ce ne încălzește pe noi, cei de față și tot ce va înălța pururea pe fiii și nepoții noștri".

La 13 noiembrie, comuna Gelmar din Hunedoara trăia emoția unei mari hotăriri :

„Obștea poporului român... din îndemn propriu și fără nici o silă sau ademenire din vreo parte, dă la iveală dorința fierbinte, ce însuflețește inima fiecărui român și declară că voința sa nestrămutată este :

Voim să fim alăturați, împreună cu teritoriile românești din Ardeal, Banat... și Maramureș, la Regatul României...

În această hotărîre a noastră așternem tot ce au dorit strămoșii noștri, tot ce ne încălzește pe noi, cei de față și tot ce va putea înălța pururea pe fiii și nepoții noștri".

Ea nu era singura din acea zi. Ţăranii din Baia de Criş, Riştea, Criştior, Brad şi Sălişte împuterniceau pe reprezentanţii lor :

„A lua parte cu vot decisiv la Marea Adunare Naţională română ce se va convoca prin Consiliul Central Naţional Român, în numele tuturor românilor din acest cerc electoral şi la alte adunări naţionale române, cari, eventual, o să mai fie convocate în decursul anului acestuia ori în anul următor şi a contribui cu votul lor la decizerea asupra sorţii viitoare a neamului românesc..."

Spre Alba-Iulia urmau să pornească Avram Tavie şi Petru Podelean, ţărani din Bejan, „ca la Adunarea naţională română ce se va ţine în 18 noiembrie (stil vechi)... să reprezinte comuna noastră curat românească..."

Cu acelaşi obiectiv şi însufleţire locuitorii comunei Ţînţari (judeţul Făgăraş) se întruneau la sfîrşitul lunii noiembrie. În adresa înaintată măritului Congres Naţional Român de la Alba-Iulia sînt cuprinse gîndurile şi voinţa unanimă ale sătenilor :

„Subscrisul Birou al Adunării generale a poporului român din Ţînţari, ţinută la 24 noiembrie a.c., constată cum că acea adunare obştească cu mare însufleţire a ales de reprezentant al său la Mărita Adunare naţională română, care se va ţinea duminică, în 1 decembrie a.c. la Alba-Iulia, pe parohul Ilarie Gonţea din localitate, obligîndu-l ca necondiţionat să se prezinte acolo încă simbătă în 30 l.c. şi, în numele celor 2 800 de suflete române care locuiesc în această comună curat românească, să declare dorinţa noastră nestrămutată de a ne alipi României şi prin aceasta a contribui la unirea tuturor românilor într-un singur stat naţional şi independent".

Emoţionante sînt şi paginile de memorialistică ce aruncă lumini asupra înălţimilor morale şi patriotice ale ţărănimii române.

„Satele din Transilvania – se confesa Emil Pop –, şi al meu Bucerdea Vinoasă nu făceau excepţie, se pregăteau şi ele cu un zel cum nu s-a mai pomenit, pentru marea sărbătoare care prevestea nu numai o bucurie fără seamăn ci şi un prilej cum n-a mai fost de a-şi putea ridica glasul împreună cu fraţii lor din întreg Ardealul, pentru o soartă nouă. Sătenii şi-au pus la o parte socotelile zilnice, şi chiar problemele sociale, de dragul sărbătorii. O sinceră şi generală însufleţire îi îndupleca pe toţi să se pregătească pentru ziua cea mare. Îmi amintesc şi acum cu emoţie de grija generală de a se prezenta cu toţi cît mai sărbătoreşte. În fiecare seară se strîngeau feciori şi fete, chiar într-o încăpere din casa noastră, unde sub conducerea învăţătorului Ion Giurea repetau şi învăţau ceasuri întregi cîntece patriotice. Se alegeau şi se pregăteau cele mai frumoase costume naţionale care urmau să fie îmbrăcate nu numai de ţărani, ci şi de mulţi din intelectualii satelor. Fiecare comună urma să apară cu tricolorul, dus de un stegar ales".

Din fii ai satelor erau constituite şi numeroase unităţi militare româneşti care, în condiţiile prăbuşirii monarhiei austro-ungare, se proclamă ca fiind în subordinea Consiliului Naţional Român din Transilvania. Despre o astfel de unitate doctorul Octavian Lupu povesteşte :

„Activitatea Consiliului soldaţilor (români din Viena – n.n.) a început imediat a doua zi (31 octombrie 1918 – n.n.) cu împărţirea şi trimiterea proclamaţiei la soldaţii români. Proclamaţia avea următorul conţinut : Popoarele monarhiei austro-ungare s-au organizat pe baze naţionale. Ca urmare ofiţerii şi soldaţii români din Bucovina, Transilvania şi Ungaria au ales în adunarea de azi din mijlocul lor un senat cu sediul la Viena, ca secţie militară a Comitetului naţional român din Bucovina, Transilvania şi Ungaria. Datoria Consiliului soldaţilor este de a organiza pe toţi ofiţerii şi soldaţii români din aceste provincii... Fiecare soldat român care se află în cadrele armatei monarhiei sau se întoarce de pe front este subordonat Comitetului naţional şi nu are permisiunea de a accepta sarcini din partea străinilor, nici să presteze un jurămînt pentru altă armată decît cea română....

Au fost trimişi ofiţeri şi subofiţeri în toate părţile, chiar şi în întîmpinarea trupelor care se retrăgeau de pe front : astfel la Salzburg, Villach, Innsbruck, Orenberg, Laibach etc. Eu am trebuit să mă ocup de gara de sud şi de vest din Viena. Chiar în ziua următoare, 1 noiembrie, a început activitatea regulată a Consiliului soldaţilor ; din rămăşiţele regimentului transilvănean nr. 64 din Orăştie (Broos) încartiruit în cazarma Franz Ferdinand (str. Frost) a luat naştere primul regiment românesc organizat de Consiliul soldaţilor ; şi aceasta într-un timp cînd toate celelalte cazărmi erau părăsite de soldaţi. (...) Soldaţii aceştia erau în cea mai mare parte fii de ţărani români, săraci, care urmau chemarea Consiliului soldaţilor".

...ŞI LA ALBA-IULIA

„Oraşul e numai om şi drapele. Mai mult de o sută de mii de oameni au grăbit să se adune la sunetul goarnei de chemare, pentru marele praznic al libertăţii. Drumul care duce la Cetate e păzit de moţii lui Iancu, îmbrăcaţi în straie albe. Deasupra porţii de intrare a cetăţii un uriaş drapel tricolor îşi filfîie faldurile în vînt atingînd în jocul lui mica deschizătură a celulei lui Horea... Cînd Cicio Pop,

vicepreşedintele Adunării, declară solemn că poporul român din Ardeal se alipeşte la România, toată suflarea este cuprinsă de emoţie vibrantă, ochii se umezesc de lacrimi, şi fiecare luare de cuvînt este frenetic aplaudată. Urălele nu mai încetează. Oameni necunoscuţi se îmbrăţişează şi se sărută. Toţi cred în unirea frăţească, care să ne ducă la fericirea atît de mult aşteptată".

relata unul dintre martorii şi participanţii la evenimentul de la Alba-Iulia.

La Cetatea de scaun a lui Mihai Viteazul veneau şi „uriaşii" din Maramureş, printre care se afla şi Grigore Bota, de la care s-au păstrat aceste însemnări :

„Era vreme ceţoasă de toamnă cînd urmînd firul de apă al Marei am trecut Gutiiul ajungînd cu bine la Baia Mare. Aci ne-am întîlnit cu alţi delegaţi de pe Iza şi Vişeu, din Firiza şi Ferezin. Tot la Baia Sprie am aflat că fuseseră deplasate la Baia Mare, pentru a ne intimida, trupe de secui. Dar nici că ne-a păsat. Am cîntat şi am jucat bucuroşi că Maramureşul este într-un gînd şi într-o simţire cu toţi românii ardeleni.

La Baia Mare am ajuns pe întuneric, dar cu steaguri tricolore în frunte şi cîntînd fericiţi Hora Unirii. Odată s-au aprins luminile în ferestri şi muncitorii mineri au început a cînta împreună cu noi. Cînd am ajuns la hotelul Ştefan, unde se aflau adunaţi corifeii din Baia Mare, unul mai precaut a ieşit afară şi ne-a strigat speriat : Tăceţi măi că aicea-s secuii. Atunci Lazăr Ilie a strigat : Măi să nu fim pitici şi să nu ne temem. Maramureşenii nu se tem de nimeni şi de nimic în lumea asta.

Şi nici nu era cazul să ne fie teamă pentru că prin oamenii săi tot Maramureşul mergea să voteze Unirea.

Ne-am suit în tren fără păs şi am plecat mai întîi la Cluj şi numai pe urmă la Alba Iulia. Trenul mergea încet, mai stătea prin gări, era un furnicar de lume. Oamenii îşi făceau cruce văzîndu-ne, cu sarici miţoase, cu plete şi bărbi, înalţi ca brazii, toţi unul şi unul. Cîte unul mai curajos ne întreba sfios :

– De unde sînteţi măi uriaşilor ?

– Din Maramureş, din Maramureş !

Şi cum vă spuneam, la Cluj ne-am unit cu clujenii şi am plecat mai departe. La Cucerdea, unde garda naţională fusese dezarmată (de unguri – n.n.), ne-am dat jos din tren şi am repus Consiliul naţional (român local – n.n.) în drepturile sale. La Teiuş, ne-am oprit din nou, am jucat şi cîntat cu oamenii care veneau cu trenurile la adunare. Eram atît de aproape de Alba Iulia ! Şi totuşi unuia din cei care mergeau cu sufletul curat să primească împărtăşania unirii nu i-a fost dat să-şi vadă visul cu ochii. Gloanţele pornite dintr-o mitralieră l-au omorît pe loc pe bărbatul despre care aveam să aflăm că îl chema Ion Arion. Într-un fel am avut noroc. Dacă gloanţele îl ajungeau pe mecanic ne duceam în văzduh cu toţii.

În Alba Iulia dacă am sosit ne-am aşezat într-o şcoală unde am stat pînă în zorile zilei, cînd într-o vreme de ploaie amestecată cu zăpadă am plecat la adunare. Noi cei de pe Mara şi de pe Cosău ne-am dus lîngă tribuna de unde a vorbit episcopul Iuliu Hossu, care a povestit tot ce s-a petrecut în adunarea deputaţilor.

Mulţumiţi că s-a făcut treabă bună, am pornit îndărăt spre casă. Vestea Unirii ne-a depăşit în iuţeală şi cei de acasă ne-au întrebat mulţi ani la rînd cum a fost drumul spre Alba Iulia şi cum au fost cele petrecute acolo".

Şi multe s-ar spune despre „cele petrecute acolo". Tomuri întregi n-ar fi de ajuns, căci ţărănimea română era însăşi ŢARA, pe care au zidit-o mare şi rotundă, cum era însăşi pîinea făcută de moşii şi strămoşii lor.

FLORIAN TĂNĂSESCU
FLORIN COSTINESCU

DELEGAŢIA SATULUI GALTIU LA MAREA ADUNARE DE LA ALBA-IULIA, LA 1 DECEMBRIE 1918

ŢĂRANUL ROMÂN ŞI SATUL ROMÂNESC ?

Poate părea paradoxal pentru cineva faptul că am invitat un director de muzeu pentru a ne vorbi despre o anume actualitate, însă două sînt temeiurile acestei alegeri : 1. Muzeul literaturii, ca păstrător al tezaurului de nepreţuit al spiritualităţii poporului nostru — în ipostaza ei de cuvînt scris — muzeul, deci, nu s-a rupt şi nu se rupe niciodată de prezentul viu care îl hrăneşte, care îi adaugă, cu fiecare carte adevărată, cîte o fărîmă de nemurire la nemurirea pentru care s-a născut ; 2. Nicolae Ciobanu, distins şi recunoscut critic şi istoric literar, cu o operă proprie ce se întregeşte mereu şi robust, Nicolae Ciobanu, deci, şade — ca să zic aşa — cu un ochi deschis la momentul de azi al literaturii noastre şi cu celălalt la prezentul de ieri (dacă-mi permiteţi) al destinului ei în înfruntarea cu timpul

Interviu cu NICOLAE CIOBANU, directorul Muzeului literaturii române

— Vă întreb, stimate Nicolae Ciobanu, ar fi posibil să mai apară la noi o carte de complexitatea celei numite „Ion" ? Chiar dacă datele problemei s-au schimbat.

— De aici o începem, vasăzică. Adevărul este că, din punct de vedere strict estetic, romanul **Ion** constituie o piatră de hotar în evoluţia genului. Statutul său de unicat rezidă în faptul că scriitorii de după Liviu Rebreanu, preocupaţi de problematica satului, pentru a evita epigonismul, aspirînd deci la originalitate. au trebuit şi trebuie să scrie altfel despre sat decît Rebreanu.

— Ceea ce s-a şi întîmplat...

— Categoric. Începînd cu nuvelistica lui Pavel Dan şi continuînd cu proza unor autori contemporani de excepţie, precum Stancu, Preda, D.R. Popescu, Fănuş Neagu, Lăncrănjan, Vasile Rebreanu, Buzura şi alţii, şi alţii, literatura despre sat lasă să se vadă că este gîndită şi elaborată sub semnul avertismentului stimulator pe care îl constituie proza lui Liviu Rebreanu, alături, bineînţeles, de cea a lui Sadoveanu. Ideea este că literatura nu se repetă întocmai nici în planul realităţii obiective, nici în cel al transfigurării artistice a acestei realităţi. Aşa încît aş spune că **Desculţ** şi **Ce mult te-am iubit,** de Zaharia Stancu, nuvelele şi romanul **Morometii**, de Marin Preda, o mare parte din nuvelele lui D.R. Popescu şi romanul **Vînătoarea regală,** al aceluiaşi, **Eclipsa de soare** şi **Suferinţa urmaşilor,** de Ion Lăncrănjan, povestirile şi romanul **Îngerul a strigat** de Fănuş Neagu etc. pot fi raportate cu îndreptăţire la capodoperele lui Sadoveanu şi Rebreanu, sub raportul valorii artistice, chiar dacă, în ceea ce priveşte valoarea absolută, discuţia rămîne deschisă.

— Structural, ţăranul de azi se deosebeşte de ţăranul dintotdeauna ?

— Aici trebuie maximă atenţie la nuanţarea lucrurilor. Pe de o parte, să nu pierdem din vedere ceea ce aş numi tipologia arhetipal-mitică a ţăranului, păstrătoare a celor mai adînci şi mai intime date etnice şi spirituale, date la care trebuie să raportăm viziunea noastră asupra existenţei —în general — şi a celei actuale — în particular. Departe de a fi o simplă piesă aşezată pe o imaginară tablă de şah, ţăranul român, din perspectiva definită mai înainte, este şi trebuie să rămînă o adevărată lumină din care, la urma urmelor, ne tragem cu toţii.

— Sînteţi fiu de ţăran ?

— Da. M-am născut într-un cătun de lîngă Piatra-Neamţ. Şi, ca să continui : pe de altă parte, să nu omitem adevărul incontestabil că lumea satului se află sub semnul unei decisive translaţii spre ceea ce numim civilizaţie citadină, înscrisă în procesul nou, atît de palpabil şi de spectaculos, numit civilizaţie socialistă. Sînt convins că originea şi vitalitatea acestui nou tip de civilizaţie, în ceea ce ne priveşte, îşi trag — şi trebuie să-şi tragă — sevele din valorile tradiţionale pe care sîntem datori să le conservăm şi să le valorificăm cu gravă şi lucidă responsabilitate.

— Credeţi că numai marile conflicte umane sau so-

ciale pot da naştere marilor cărţi ?

— Nu cred. Sigur că realitatea care oferă, la vedere, imaginea spectaculoasă a unor confruntări ce angajează grupuri umane şi categorii sociale mai mult sau mai puţin antagonice este de natură să stimuleze creaţia epică de anvergură, cum s-a întîmplat de atîtea ori şi în cazul temei ţărăneşti. Dar trebuie să fim de acord cu faptul că dramatismul şi chiar tragismul nu constituie în exclusivitate apanajul unui asemenea tip de realităţi. Fapt demonstrat, de altfel, şi de marea literatură. O parte din povestirile lui Sadoveanu sau Agîrbiceanu, după cum şi romanele lui Preda, pun preţ pe ceea ce s-ar putea numi faţa ascunsă a trăirilor. Asta înseamnă o deschidere în psihologia eroilor, în simţirea, în trăirea intimă care adesea, evident, pot fi reflexul unor fenomene şi întîmplări ce cuprind colectivitatea umană, în general. Nu trebuie scăpat din vedere că existenţa omului de la sat, a ţăranului, cunoaşte un evident proces de problematizare cu nimic mai prejos, ba poate mai profund, decît acela care s-a atribuit unor alte pături sociale, îndeosebi intelectualităţii.

— Dar faptul că ţăranul îşi face azi casă cu etaj înseamnă, oare, că-l îndepărtează de propria-i condiţie ?

— Într-un fel, răspunsul se găseşte în ce am spus înainte. Ce s-ar mai putea adăuga este că **formele**, chiar şi cînd sînt deosebit de concrete şi palpabile, nu atentează neapărat la **fondul** valorii permanente la care m-am referit. Prin prisma literaturii, cînd forma de viaţă a ţăranului tinde a modifica fondul lui de aur, avem de a face cu o anume latură a caricaturalului, ceea ce, din punct de vedere artistic, poate fi sursă de inspiraţie pentru autorii de comedie şi satiră.

— Şi încă un aspect : plecînd la oraş să construiască blocuri, şi întorcîndu-se pe urmă acasă, nu cumva ţăranul aduce cîteodată, din urbe, şi lucruri negative ?

— În afara cîştigului indiscutabil înregistrat la capitolul civilizaţie materială şi chiar intelectuală, trebuie să fim de acord că impactul cu oraşul are şi oarecari efecte negative. Totul ţine iarăşi de fondul, de structura lăuntrică a ţăranului, înţelegînd prin aceasta atît valorile moştenite, cît şi cele dobîndite prin educaţie. Există şi o tentaţie a superficialului, o grabă de a mima şi chiar de a „trăi", chipurile, modul de existenţă ce aparţine unor grupuri umane de la oraş — ele însele nedefinite în vreun mod de existenţă. De asemenea — şi aceasta mi se pare deja grav — există o tendinţă, mai ales la unii tineri, de a-şi însuşi mentalitatea eronată potrivit căreia calitatea de muncitor al ogoarelor este inferioară aceleia de muncitor în fabrică. Aici sînt multe de făcut, şi cred că atît de bogata paletă a formelor de expresie publicistică şi literară poate contribui eficient la înlăturarea unei asemenea prejudecăţi.

— Ajungînd aici, spuneţi, vă rog : reportajul actual, din presă ori din cărţi, înfăţişează corect realitatea rurală ?

— Într-o anumită măsură, da. Însă domină şi o oarecare facilitate, materializată în practica descrierilor generale, a inventarierii excesive a elementelor statistice, fapt ce constituie un handicap. Cred că puţină psihologie şi o mai mare preocupare pentru portretul uman şi pentru contextul social în care se defineşte acest portret ar fi de natură să confere reportajului un plus de demnitate civică şi, implicit, artistică. Este necesar să se revigoreze acea tradiţie a reportajului rural, probată de adevărul că marii reporteri au fost şi sînt mari scriitori. Din păcate, la ora de faţă, ei nu prea fac reportaj.

— Cum vedeţi un almanah al satelor ideal ?

— Hm... Nu ştiu cum va fi acesta pe care văd că-l pregăteşte redacţia dv. Din punctul meu de vedere, un almanah al satelor trebuie să aibă structura unei enciclopedii sui-generis, în cuprinsul căreia să se îmbine perfect latura care ţine de existenţa tradiţională a ţăranului cu cea privitoare la prezentul lui, la actualitatea strictă a vieţii lui atît de complexe. Discutaţi cu folclorişti, cu etnografi, cu specialişti în civilizaţia rurală, apelaţi la vechi publicaţii şi reveniţi la zi — cum se spune —, cu tot ce poate fi util, instructiv, educativ, cultural dar şi distractiv. Un almanah se citeşte repede, însă poate fi uitat greu...

Ne oprim aici. Se vede bine ţăranul român în literatură ? Se vede. E luna mai, e început de iunie, noi vorbim despre el în Bucureşti, în muzeu, şi el ce face în momentul acesta ? Departe, în cîmp, la coasă ori la sapă. S-o fi oprit un picuţ, e chiar trecut de prînz, şi noi îl „bîrfim" aici, îl întoarcem pe toate feţele, îl descoasem şi-l coasem la loc. Iartă-ne, omule, de acolo de la porumb ! Tocmai răpăie ploaia în copacii din Bucureşti, şi dumneata îi dai înainte cu sapa. O fi chiar taică-miu... Nu se poate, are 85 împliniţi. O fi frate-miu Ion... E plin pămîntul de Ioni şi de Mării... A stat ploaia, asfaltu-i cum e mai plăcut : ud, şi cu mirosurile de la iarba de alături. Auzi vorbă ! O şuviţă de jumătate de metru ! Mă urc mîine în ceva de dus, şi tot spre Dorne, sub cer, înspre iarba-iarbă, imensă, cît cu privirea poţi cuprinde, cît chiar cu coasa o coseşte acest ţăran care se uită blînd la mine şi mă iartă...

TITU CONSTANTIN

O comoară

BANCA DE GENE

Întreaga lume traversează în prezent o perioadă de insistente căutări în vederea descoperirii a noi surse de materii prime și energie și sporirii celor existente. În acest context se înscriu și preocupările actuale referitoare la asigurarea hranei și îmbrăcămintei pentru o lume în continuă creștere.

Nevoia de bunuri materiale, îndeosebi de hrană, constituie o preocupare veche a omului, ea evoluînd o dată cu evoluția generală a societății, ajungînd să constituie cea mai importantă dar și cea mai dificilă problemă a omenirii.

Activitatea care se desfășoară pentru devansarea producției alimentare față de creșterea numerică a populației este strîns legată de lupta ce se duce în prezent pentru conservarea mediului natural. Legăturile omului cu natura sînt variate și complexe. Natura oferă omului hrană, îmbrăcăminte și frumusețí inestimabile. Cu toate acestea, unele fire care leagă omul de natură se rup prea des. Și aceasta din vina omului care, în numeroase cazuri, în loc să beneficieze din plin de darurile naturii, le nesocotește sau le distruge.

RESURSE GENETICE VEGETALE

Cea mai de seamă componentă a naturii, de care depinde însăși viața omului, este vegetația, care se dezvoltă mai mult sau mai puțin peste tot. În cadrul vegetației, pe lîngă alte forme, se includ și plantele sălbatice și primitive, precum și rudele lor evoluate, care sînt plantele de cultură. Toate aceste forme de plante sînt cunoscute în prezent sub denumirea comună de **resurse genetice vegetale.** Ca urmare a acțiunii factorilor naturali ai evoluției, aceste forme de plante, îndeosebi cele sălbatice și primitive, conțin în structura lor ereditară însușiri de adaptare de o deosebită importanță pentru supraviețuire. Însușiri ca rezistența la secetă, arșiță, frig, boli și dăunători, precocitate ș.a. se găsesc frecvent la plantele sălbatice și primitive. Aceste însușiri formate în procesul lung al evoluției, sub acțiunea factorilor de mediu, constituie surse de gene de o valoare covîrșitoare nu numai pentru supraviețuirea plantelor respective, dar și pentru viața omului, în activitatea de creare de noi soiuri, de îmbunătățire a însușirilor de adaptare a actualelor soiuri și hibrizi, de îmbogățire a sortimentului existent cu noi plante de cultură, de extragere a unor substanțe valoroase pentru industriile farmaceutică, textilă, a vopselelor și lacurilor, a maselor plastice ș.a.

Cu toată importanța deosebită, în viața omului, a resurselor genetice vegetale, această imensă bogăție biologică mondială se găsește în prezent în pericol să dispară. Și aceasta, datorită unor cauze care, parțial, ar fi putut fi evitate. Dintre acestea menționăm extinderea zonelor industriale și a arterelor de circulație, ocuparea „sub plug" a noi suprafețe de teren, defrișarea abuzivă a pădurilor, dezvoltarea turismului, înlocuirea din cultură a formelor vechi, primitive, cu soiuri și hibrizi moderni. Desigur, toate aceste activități trebuie să aibă loc, ele făcînd parte din beneficiile civilizației moderne. Se pune însă problema ca înainte de construirea unui cartier nou sau a unui oraș nou, sau unei artere de circulație, sau desțelenirea unei pajiști, sau defrișarea unei păduri, vegetația existentă în aceste locuri să fie colectată, cu multă atenție, sub formă de semințe, rizomi, butași ș.a. și depusă pentru păstrare. De asemenea, o mare cantitate de material biologic s-a pierdut datorită modului defectuos de înlocuire a soiurilor vechi cu cele noi. Operațiunea de înlocuire a unui soi vechi cu altul nou constituie un proces normal, obiectiv și necesar. Din păcate, atunci cînd se înlocuiește un soi cu altul toată atenția se concentrează asupra soiului nou introdus, iar soiul înlocuit se dă în consum, pierzîndu-se. Aceasta constituie o mare greșeală, întrucît toate formele de viață trebuie conservate, întrucît niciodată nu știm cînd și unde o însu-

şire a unui soi, neluată în seamă la un moment dat, poate salva de la pierdere o formă vegetală. Aşa s-a întîmplat în Africa de Vest, unde la un moment dat a apărut o rugină (Puccinia polisora) foarte agresivă, care distruge porumbul într-o zonă a lumii şi aşa bîntuită de foamete. Imediat s-a trecut la căutarea unei surse de gene rezistentă la boală. Oamenii de ştiinţă din domeniu, din mai multe ţări şi regiuni ale lumii, au intrat rapid în alertă, pentru descoperirea unei astfel de surse de rezistenţă. Şi astfel în Mexic şi Trinidad au fost identificate cîteva populaţii locale de porumb, cu multe defecte din alte puncte de vedere, dar care aveau în structura lor ereditară genele de rezistenţă la rugină. Printr-un program special de ameliorare, genele de rezistenţă din aceste populaţii locale de porumb (care la prima vedere nu făceau nici un fel de impresie deosebită) au fost transferate în porumbul african, salvîndu-l de la dispariţie. Exemple de acest fel se mai pot da.

DE UNDE PROVINE DENUMIREA DE GENETICA DEZASTRULUI

Pierderile de resurse genetice sînt foarte mari. Numai în S.U.A., unde s-a făcut un astfel de inventar, s-a găsit că 70% din colecţiile de soia, 98% din cele de trifoliene şi 66% din cele de ovăz au fost pierdute. La cereale 75% din formele de orz şi mai mult de 75% din formele de secară au dispărut. O situaţie mai bună se menţine la grîu şi orez, unde pierderile sînt mai mici. În Afganistan a fost descoperit, în anul 1924, un centru foarte bogat în forme primitive de secară, morcov şi alte culturi. După 39 de ani, în anul 1963, cu ocazia unei expediţii, nu s-a mai găsit nici o formă din acele surse. În Turcia, în ultimii ani, au dispărut sute de varietăţi de grîu moale şi tare, iar în Etiopia, multe specii şi soiuri de orz. În ţările mediteraneene, culturile de ciumiză erau foarte mult răspîndite : în prezent ele au dispărut cu desăvîrşire. Asemenea pierderi se înregistrează mai mult sau mai puţin peste tot, pierzîndu-se pentru totdeauna surse genetice deosebit de valoroase dezvoltării agriculturii.

Pierderea irecuperabilă a resurselor genetice, îndeosebi a formelor sălbatice şi primitive, a fost denumită de un mare biolog al lumii J. R. Harlan, în anul 1970, cu severa expresie de „genetica dezastrului".

În ultimii 15—20 de ani, datorită pierderilor de resurse genetice, precum şi pericolului pierderii în continuare a lor, se manifestă un interes sporit din partea a tot mai multe state, organisme naţionale şi internaţionale, personalităţi ştiinţifice etc. pentru reducerea sau chiar evitarea pierderii de resurse genetice.

O „BANCĂ" PENTRU PĂSTRAREA COMORILOR MATERIEI VII

Cea mai evoluată formă de conservare a resurselor genetice vegetale o constituie aşa zisele **BĂNCI DE GENE.** Acestea sînt instituţii special înfiinţate, care au sarcina de a prospecta, colecta, evalua şi conserva plantele pe termene foarte mari. Astfel de bănci de gene au fost construite în U.R.S.S., în S.U.A., în Suedia, în Peru, în Filipine, în Bulgaria, în Turcia, în Italia ş.a.

Datorită grijii partidului şi statului pentru continua dezvoltare a agriculturii noastre socialiste, prin Decretul Consiliului de Stat nr. 254 din 1983, s-a hotărît ca şi la noi în ţară, la Suceava, să se construiască o bancă de gene.

Iniţiativa aparţine Staţiunii de cercetări agricole Suceava, inimosului ei director, dr. ing. Mihai Cristea.

Multipla colecţie vegetală se află acum în curs de realizare efectivă. Au fost construite spaţiile necesare secţiilor de specialitate — cereale păioase, porumb, plante furajere şi floră spontană, buruieni (după cum se vede, nici ele nu sînt neglijate !), leguminoase pentru boabe, plante tuberculifere etc., precum şi clădirea laboratoarelor de biochimie genetică, seminologie, fiziologie şi altele.

În curs de construcţie se află 8 celule de conservare în care pot fi păstrate aproximativ 100 000 de probe, dintre care primele 5 000 au şi fost depozitate. În 4 celule, seminţele vor fi conservate pe termen mediu, adică 10—20 ani, iar în celelalte, pe termen lung, peste un secol, la temperaturi şi niveluri de umiditate corespunzătoare.

Întregul material biologic destinat conservării — colectat din toată ţara şi de peste hotare — va fi studiat din punct de vedere morfologic, citologic, fiziologic, biochimic şi genetic, iar datele obţinute urmează să fie încredinţate memoriei unui calculator electronic — instrument în absenţa căruia existenţa şi utilizarea unei bănci de gene nu sînt de conceput.

Care urmează să fie, în mod concret, activitatea băncii de gene ? Am adresat întrebarea doctorului inginer Mihai Cristea, care ne-a dat următorul răspuns :

„În primul rînd, vom face prospectarea, colectarea şi apoi conservarea resurselor genetice vegetale, avînd în vedere anumite proprietăţi, şi anume, speciile ameninţate cu dispariţia, îndeosebi forme primitive cum sînt grîul roşu de Botoşani, formele locale de porumb etc. Nu mai puţin importante sînt evaluarea şi descrierea materialului introdus în bancă, codificarea datelor rezultate pentru utilizarea lor, cu ajutorul calculatorului „Coral" cu care am fost dotaţi. Vor fi necesare, de asemenea, cercetări cu care nu ne-am întîlnit pînă acum, specifice activităţii băncii. De exemplu, studiul metodelor de conservare a seminţelor şi a culturilor de ţesuturi, în diverse condiţii, a polenului şi a meristemelor apicale prin criostocare, studiul proceselor fiziologice, al viabilităţii seminţelor în condiţiile de păstrare îndelungată şi altele, reprezentînd un domeniu încă neabordat la noi. Mai presus de toate, importante sînt rezultatele pe care dorim să le obţinem, rezultate care trebuie să fie pe măsura exigenţelor noii revoluţii agrare".

TEODOR MARIAN

Cum se naște un hibrid de PORUMB?

Toată lumea vrea să știe – cu un interes lesne de explicat – cum merg treburile în agricultură, care sînt „secretele" mersului ei înainte. Unul dintre acestea, chiar dintre cele mai importante, este reprezentat de soiurile și hibrizii care se cultivă.

Crearea soiurilor și hibrizilor de plante constituie o activitate științifică fundamentală, ce înmănunchează rezultate a numeroase discipline cum sînt genetica, fiziologia plantelor, biochimia, biofizica, fitopatologia, statistica matematică, ecologia, economia etc. – cercetări ale căror rezultate se regăsesc nemijlocit în producție. Dar o definiție, oricît ar fi de corectă și completă, nu poate ilustra eforturile, imaginația – și de ce nu ? – talentul pe care le implică crearea unei plante noi, proiectată minuțios pentru a corespunde, prin însușirile ei, condițiilor unei perioade și unei zone și, în ultimă instanță, cerințelor economiei naționale.

În dorința de a prezenta cititorilor procesul complex și îndelungat al acestui tip de creație, am vizitat Stațiunea de cercetări agricole (S.C.A.) Turda, județul Cluj, una din stațiunile cunoscute pentru rezultatele sale deosebite. L-am avut ca interlocutor pe cercetătorul dr. ing. Iancu Căbulea, șeful programului de ameliorare a porumbului, căruia i-am adresat această primă întrebare :

– Care este ponderea S.C.A. Turda în ansamblul activității de ameliorare a plantelor agricole din țara noastră ?

– Activitatea de ameliorare a plantelor agricole la S.C.A. Turda a fost inițiată, încă de la înființare, în anul 1957, continuînd tradiția fostei stațiuni experimentale I.C.A.R. de la Cîmpia Turzii. Sarcina noastră principală constă în crearea de hibrizi de porumb, soiuri de cereale păioase, soia și fasole, precum și, mai recent, de orzoaică de primăvară și triticale.

Prin preocupările de ameliorare, precum și prin forțele umane și materiale implicate în această activitate, S.C.A. Turda se situează între cele mai mari centre de ameliorare a plantelor agricole din țară, avînd ca pondere deosebită crearea de soiuri de cereale păioase și a hibrizilor de porumb destinați **pentru jumătatea de nord** a țării.

Bilanțul actual al acestei activități cuprinde 15 hibrizi de porumb omologați în țară și doi în străinătate (R.D.G.), 6 soiuri de grîu de toamnă și 3 de grîu de primăvară, cîte un soi de fasole și de triticale, creații extinse în cultură pe mai mult de un milion de hectare, precum și o participare semnificativă la exportul național de semințe.

– Mulți dintre cititorii noștri sînt dornici să afle cum se naște un hibrid de porumb.

– Crearea hibrizilor între linii consangvinizate la porumb constituie un proces de o considerabilă complexitate, avînd în vedere că în realizarea lucrărilor avem de a face cu două etape metodologice distincte : crearea liniilor consangvinizate parentale și elaborarea formelor de hibridare. În nici un caz nu putem vorbi de un șablon metodologic al creației, iar etapele care se vor enumera mai jos pot constitui numai un model foarte general al desfășurării posibile a lucrărilor, într-o secvență cronologică.

Prima etapă este reprezentată de studiul colecțiilor de porumb și de o foarte temeinică documentație asupra obiectivelor de ameliorare, cu proiectarea și

modelarea „ideotipului" ce trebuie creat. Tot în această fază a lucrărilor se desfășoară cercetările genetice, fiziologice, biochimice etc., necesare fundamentării lucrărilor aplicative, se desfășoară lucrări de ameliorare ciclice, pentru însușiri speciale, a însuși materialului inițial.

Etapa a doua a lucrărilor are un caracter concret, creativ pentru obținerea liniilor consangvinizate. Din punct de vedere metodologic, este vorba de ansamblul lucrărilor de autofecundare și selecție a plantelor individuale elită și a descendentelor acestora pe baza performanțelor lor. Rezultatul acestor lucrări desfășurate pe parcursul a 7–10 generații (ani), în condițiile de autopolenizare controlată (sub pungi izolatoare), realizate asupra a zeci de mii de plante și mii de descendente, cu o presiune de selecție în jur de 95% (din 100 de indivizi se reține numai aproximativ 5 elită) îl constituie liniile consangvinizate.

Linia consangvinizată reprezintă ansamblul plantelor descendente ale aceluiași șir de plante elită, obținute ca urmare a autofecundării forțate, mod de reproducție caracteristic pentru plantele alogame, cum este porumbul.

Lucrările de creare a formulelor de hibridare și deci a hibrizilor comerciali propriu-ziși se realizează în mod obișnuit folosind în acest proces numai linii consangvinizate considerate cu valoare genetică generală de combinare, adică acelea care s-au remarcat prin însușirea lor de a da în general hibrizi agroeconomic valoroși.

Hibrizii simpli, rezultați în urma încrucișărilor multiple ale liniilor elită în cadrul unor sisteme genetice, sînt experimentați în condiții ecologice cît mai diverse pentru a se preciza valoarea specifică a fiecărei combinații biparentale.

Rezultatele acestor experimentări constituie informații deosebit de prețioase atît pentru alegerea unor formule de hibrizi simpli destinați a fi folosiți direct în producție, cît și pentru prognoza unor formule de hibrizi triliniari, cu trei linii parentale de tipul (A×B×C) sau de hibrizi dubli (cu patru linii parentale de tipul (A×B) (C×D).

Realizarea formulelor de hibridare și a întregului program de încrucișare și experimentare necesar pentru crearea unei formule de hibridare cu perspective reale de omologare și introducere în producție necesită desfășurarea unor lucrări riguros organizate pe parcursul a încă 5–8 ani.

– De cînd lucrați în această specialitate și ce v-a determinat să vă consacrați acestei preocupări care, din cîte știm, v-a oferit multe satisfacții ?

– Preocupările mele de ameliorator au început încă din timpul cursurilor universitare cînd, student fiind, am lucrat benevol în cîmpurile de ameliorare ale stațiunii I.C.A.R. din Cluj, unde am beneficiat de îndrumarea de înaltă competență a eminentului ameliorator și om de știință, profesorul Vasile Velican.

Pasiunea pentru munca de creație m-a determinat, în februarie 1957, să renunț la profesiunea didactică universitară și să mă angajez direct la inițierea și organizarea lucrărilor de ameliorare a porumbului hibrid, la proaspăt înființata stațiune din Turda. S-au împlinit deci 30 de ani de cînd am rămas fidel acestei preocupări. Cred că m-am consacrat amelioării pentru că am găsit în mine resurse, la fel ca în orice alt domeniu al creației umane, de vocație, de pasiune, de dăruire, de înțelegere a sensului umanist al unei asemenea activități, fără de care munca amelioratorilor nu ar duce la rezultate viabile.

– Ați realizat numeroși hibrizi de porumb, apreciați prin rezultatele obținute de numeroase unități de producție. De care din aceste creații vă simțiți cel mai legat ?

– Ca un părinte de copiii săi, amelioratorii se simt legați de colecțiile pe care le-au realizat. Cred că fiecare omologare mi-a adus, alături de colectivul cu care am lucrat, reale satisfacții morale. Dacă este însă necesar să fac unele aprecieri selective, m-aș opri atît la prima realizare, crearea, împreună cu colectivul condus de colegul Octavian Cosmin, a primului hibrid românesc, HD 208, omologat în anul 1962 și consacrat marelui act al cooperativizării agriculturii noastre, cît și la ultima creație, hibridul simplu Turda 213, omologat în 1984, care încorporează peste 20 de ani de muncă.

Reale satisfacții am avut și de pe urma unor hibrizi creați în conlucrare cu Institutul pentru cereale din Bernburg (R.D.G.), hibrizii Betuvis, Betura.

– Cum vedeți dezvoltarea lucrărilor de ameliorare în viitorii ani ?

– Sînt convins că o reală revoluție în ameliorarea plantelor agricole se va realiza prin larga integrare a biotehnologiilor „in vitro" în practica lucrărilor de ameliorare. Efectul previzibil al acestor noi metode este de pe acum deosebit de bine concretizat la nivel teoretic. Barierele biologice și metodologice care frînează încă aplicarea acestor metode în practica curentă de ameliorare vor fi fără îndoială învinse prin perseverența cu care se lucrează astăzi în numeroase centre de cercetare din lume. Este însă deosebit de clar că, într-un viitor apropiat, de pe planșeta și masa de lucru a amelioratorilor vor apărea creații mai eficiente din punct de vedere energetic, cu principii calitativi mai specializați și diversificați, mai bine adecvați scopurilor de utilizare, înzestrați cu posibilități genetice mai mari de a rezista acțiunii factorilor stresanți.

TEODOR MARIAN

CÎMPUL — izvor de carburanți?

Lucrările agricole sînt — este un lucru bine știut — consumatoare de carburanți. Acum însă devine din ce în ce mai bine cunoscut și reversul medaliei, și anume, că același cîmp agricol poate deveni o sursă de carburanți și e deosebit de interesant de remarcat că această problemă preocupă un mare număr de țări, inclusiv din rîndul celor care nu sînt neapărat deficitare la capitolul hidrocarburilor. Indiferent de motivul care stă la baza acestei preocupări, „personajul" principal al dezbaterilor — tot mai dese și mai animate — îl reprezintă etanolul.

Producția la scară industrială a acestui compus este practicată astăzi în multe țări ale lumii, iar utilizarea lui a devenit o banalitate. Există, totuși, un domeniu, și anume acela al valorificării energetice a etanolului, în care, potrivit opiniei unor specialiști, cunoștințele științifice sînt încă deficitare.

Candidații la „titlul" de plantă energetică

Cine sînt aceștia ? Între primii — sfecla de zahăr, cerealele, cartoful, precum și topinamburul, de la care se așteaptă însă progrese pe planul productivității.

Sfecla de zahăr cultivată actualmente este, după cum e firesc, adaptată cerințelor producției de zahăr. Cercetări recente au arătat că planta poate fi adaptată producției de etanol (se va numi ea, în acest caz, „sfeclă de spirt"?). Experiențe realizate în Danemarca au arătat că este posibilă o producție de 85 de hectolitri de etanol din sfeclă la hectar. Folosind sfeclă selecționată pentru extragerea de etanol, — ea urmează să aibă un conținut de zahăr mai mic, dar rădăcina mai grea — diverși cercetători prevăd, pentru un viitor nu prea îndepărtat, 100 hl la hectar.

Dintre cereale, și-au pus candidatura, cu precădere, grîul și, în mai mică măsură, porumbul și orzul. La o producție medie de 6—7 tone, grîul dispune de un potențial de 20—25 hl de etanol la hectar, iar soiuri noi, special adaptate scopului, ar putea avea un randament și mai mare. La o producție medie de 30 de tone, cartoful face posibilă extragerea a 45—50 hl de etanol la hectar.

Utilizarea etanolului-carburant e legată de anumite probleme de ordin tehnic, care au și fost rezolvate. Astfel, revistele de specialitate menționează faptul că a fost realizată transformarea motoarelor diesel pentru a funcționa cu etanol. În ceea ce privește aprovizionarea cu materie primă, s-a calculat că unui agricultor i-ar fi suficient să rezerve circa 5 la sută din terenul pe care îl exploatează, pentru a-și asigura carburantul necesar propriului sau propriilor tractoare. Prin comparație, în cazul tracțiunii cu animale, suprafața necesară obținerii furajelor se ridică la circa 25 la sută.

Ample dezbateri au provocat problemele legate de amestecul benzină-etanol și, îndeosebi, tendința din ce în ce mai pronunțată de a se reduce sau chiar a se elimina plumbul tetraetil din benzină. Aceasta plasează etanolul în competiție nu cu benzina însăși, ci cu compușii folosiți pentru îmbunătățirea indicelui octanic.

Potrivit normelor vest-europene, adoptate la sfîrșitul anului 1985, etanolul poate fi amestecat cu benzină în proporție de 5 la sută. Dacă procedeul ar fi generalizat, aplicarea lui ar necesita 50 de milioane de hectolitri de etanol pentru producerea căruia ar fi nevoie de 2 milioane de hectare de teren.

E prea devreme pentru adevăratul bilanț economic

După părerea specialiștilor, adevărata dezbatere nu privește latura tehnică a problemei, ci pe cea economică, de vreme ce soluțiile avute în vedere comportă costuri ce se cer integrate în bilanțul economic global. De altfel, pe acest bilanț se sprijină întreaga argumentație a adversarilor etanolului, căci acești adversari există.

O simplă comparare a prețurilor — recunosc promotorii noului carburant — pledează, fără îndoială, împotriva etanolului agricol și îl condamnă de la bun început. În același timp, ei consideră că aceasta înseamnă a omite un număr de factori greu cuantificabili, între care necesitatea diversificării producției agricole, caracterul reînnoibil al etanolului, faptul că el e nepoluant. De aceea — afirmă sprijinitorii etanolului agricol — este nepotrivit să se stabilească adevăratul bilanț economic al etanolului, înainte ca producția lui să devină efectivă.

Oricum, cîntărirea avantajelor și dezavantajelor unui program de producere a etanolului-carburant este de competența autorității de stat a fiecărei țări, în funcție de posibilitățile și nevoile reale, în funcție de condițiile social-economice proprii. Așadar, dezbaterea rămîne deschisă.

„INIMILE NOASTRE BAT

Pentru scriitorul român (în general pentru omul de cultură de la noi) satul n-a constituit niciodată un mit, cu toate că i-a pătruns și i-a interpretat cu mare finețe elementele de mitologie, ci o foarte apropiată și caldă realitate. În sat el a văzut (și vede) legătura cea mai sensibilă cu istoria, cu pămîntul natal, cu părinții. Marele poet Lucian Blaga a rostit o propoziție pe cît de simplă, pe atît de încăpătoare de sensuri : „Veșnicia s-a născut la sat". Da, pentru că veșnicia este timpul din graiul oamenilor acestui pămînt, cîntecul cuvintelor, dar și cîntecul faptelor țăranului român. Un reporter i s-a adresat cîndva marelui romancier Liviu Rebreanu cu întrebarea : „Iubiți mult natura și pămîntul. Nu este așa ?"

Iată ce a răspuns scriitorul: „Am crescut în regiune de munte, în deplină libertate. În satul meu n-a fost un petec de pămînt pe care să nu-l fi umblat. Om al munților și al pădurilor, natura mi-a intrat în ochi și suflet de mic copil. Valea Someșului, atît de bine cunoscută, în cele mai mici cotituri, a fost și va rămîne pentru mine cel mai frumos loc de pe pămînt".

Într-un alt interviu privitor la romanul „Răscoala" autorul a fost întrebat dacă nu există cumva la el o simpatie subterană pentru eroii țărani, pentru suferințele lor...

„E adevărat că, în fond, simpatia mea a înclinat spre suferințele țăranilor, care și pînă astăzi, cu toată împroprietărirea nu au o situație prea omenească — răspundea Liviu Rebreanu. Pînă la război, de exemplu, statul în loc să caute a lumina țăranul, se îndepărta de el, neglijîndu-l voit..."

Un alt mare spirit al neamului nostru, istoricul Nicolae Iorga, declarînd că pentru el orașul a constituit cel dintîi mediu, a scris pagini înălțătoare despre satul românesc — rod al numeroaselor sale peregrinări prin țară. Iată în descrierea sa un colț al Dălhăuților de odinioară, în care coexistă istoria, natura și poezia : „Copaci bătrîni fac de strajă cît vezi cu ochii, iar în stînga toată valea, toată coasta, toată culmea e o împărăție a crengilor verzi, care nu mai îngăduie nimic, care înghit, acopăr, ascund totul. Depărtările răsună, și din desișuri e o întrecere de glasuri, și mai supțiri și mai groase, printre care cîntecul surd al cucului, veșnic același, pare că socoate clipele. Pe supt tufișuri și prin uscături se strecoară, răsucindu-și fricos lungile trupuri verzi ca frunza, mari șopîrle, foarte agere. Dintr-o poiană se apropie lătrăturile furioase ale dulăilor de stînă, care au mirosit om străin în aceste ținuturi sălbatice, unde iarna ei duc război cu lupii flămînzi. Aceasta e viața de aici, astăzi, ca și acum două mii de ani..."

Se știe că marele critic George Călinescu a fost mulți ani deputat în Marea Adunare Națională. Iată cîteva însemnări despre „circumscripția mea" : „Oamenii sînt prietenoși, cu dichis, și se pot aștepta de la ei mari înfăptuiri. Școala din Ciolpani se văruia. Spitalul mixt, unde funcționează și dispensarul (înghesuit în două încăperi strîmte — 1961 n.n.) face cinste corpului medical și sanitar. Lumină, curățenie, rînduială. Sănătate. Secțiile de pediatrie, cardiologie, stomatologie și altele, folosesc cu înțelepciune un spațiu moderat. Paturi curate, încăperi vesele, priveliște spre o grădină interioară cu specii grandioase din Zinnia, în limbaj comun, cîrciumărese. Casă de naștere, cu cretoane la ferestre, coșuri împletite în dreptul paturilor, pentru prunci. Totul într-un stil așa de alegru și optimist încît Haydn ar fi ales-o îndată spre a scrie Creația și Anotimpurile".

Întrerupem aici șirul destăinuirilor de suflet și de conștiință despre sat, deși el, desigur, ar putea continua. Scriitorul român nu s-a limitat la a face „declarații de dragoste" la adresa satului românesc, ci s-a implicat direct în luminarea oamenilor lui prin cultură, fiind-

PENTRU ȚĂRANUL ROMÂN“

că „Inimile noastre bat pentru țăranul român“. În acest sens, există la noi o bogată tradiție a prezenței scriitorului între săteni în calitate de oameni ce aduc cu ei Cuvîntul, Lumina și, de aici, Încrederea și Speranța.

Să ne oprim asupra unor secvențe care ilustrează această frumoasă activitate a scriitorului român.

29 octombrie 1929... Ședință la „Casa Școalelor“ instituție patronată de Ministerul Instrucțiunii Publice și menită să promoveze cultura în rîndul maselor rurale. Participă „inspectorii culturali“ : prozatorul Ion Agîrbiceanu, poetul George Tutoveanu, T. Alesseanu, G. N. Ionescu, Apostol Culea. Primul vorbitor, T. Alesseanu, definește scopul instruirii „acela de a fixa pe de o parte rezultatele obținute, iar pe de alta lipsurile constatate în acțiunea de propășire culturală a poporului și de a se realiza mijloacele cu care s-ar putea împlini aceste lipsuri“. El se referă în continuare la „Muzeele sătești și muzeele școlare în privința cărora, în cursul verei 1929, Casa școalelor dispozase ca d-nii inspectori culturali să pornească printre învățătorii și conducătorii de centre culturale o acțiune de îndemn și îndrumare întru înființarea lor“. Despre corurile sătești, administratorul Casei Școalelor observa că „intențiile noastre nu au fost realizate“. În încheiere, el face apel ca vorbitorii să atace frontal problemele, cu obiectivitate și să insiste îndeosebi asupra neîmplinirilor, pentru a fi găsite remediile eliminării lor. Și îndemnul este urmat de intervențiile critice ale lui G. Tutoveanu care deplînge insuficiența mijloacelor financiare în promovarea unei acțiuni de asemenea anvergură și importanță ; A. Culea se referă la greutățile organizării unor „reprezentații cinematografice prin sistemul adoptat de Casa școalelor“, dată fiind situația că aparatele de proiecție trebuiau trimise de la București.

I. Agîrbiceanu face notă distinctă de ceilalți participanți. Fără grabă și argumentat, el demonstrează, prin exemplul propriei activități, că mijlocul cel mai eficient al depășirii inerentelor dificultăți cu care se confruntau colegii lui era apropierea. afectivă de săteni, deschiderea minții și a sufletului lor spre înțelegerea scopurilor acțiunilor culturale întreprinse în toată țara : „Domnilor... — li se adresează Agîrbiceanu — sînt 12 centre la care populația adultă ia parte activă la șezătorile culturale, contribuind la corurile de oameni maturi și în unele locuri chiar la reprezentațiunile teatrale ce au loc... totul depinde de însuflețirea conducătorului unui asemenea centru. Bibliotecile sînt bine frecventate și țăranul ar ceti mai mult în puținele lui ore libere, dacă împrejurările — mai ales cele politice care sînt într-o continuă schimbare — ar îngădui mai multă stabilitate și mai multă continuitate la cele începute“.

Am redat cîteva din aspectele principale ale acestei „întruniri“, cum era ea denumită de participanți, pentru a „intra“ în „atmosfera“ și mai ales preocupările grupului de intelectuali care colaborau cu unele instituții specializate ale Ministerului Instrucțiunii Publice în direcția semnalată. Gama formelor de manifestare și mai ales de participare la acțiunea de culturalizare la sate era, desigur, mult mai cuprinzătoare.

La 16 noiembrie, același an, în încercarea de sensibilizare a opiniei publice românești asupra realităților vieții rurale, Casa Școalelor inaugura un ciclu de conferințe în propriul său local, la care au fost invitate personalități din diverse domenii de creație spirituală. Subiectele erau dintre cele mai felurite. Nicolae Iorga prezenta „Originea statului“, iar I. Simionescu „Peisajul satului și estetica lui“. Pentru doctorul și poetul V. Voiculescu, „Sănătatea și igiena satului“ se constituie într-una din cele mai importante probleme ale mediului rural. Despre „Etnografia și folclorul satului“ vorbea geograful de renume Simion Me-

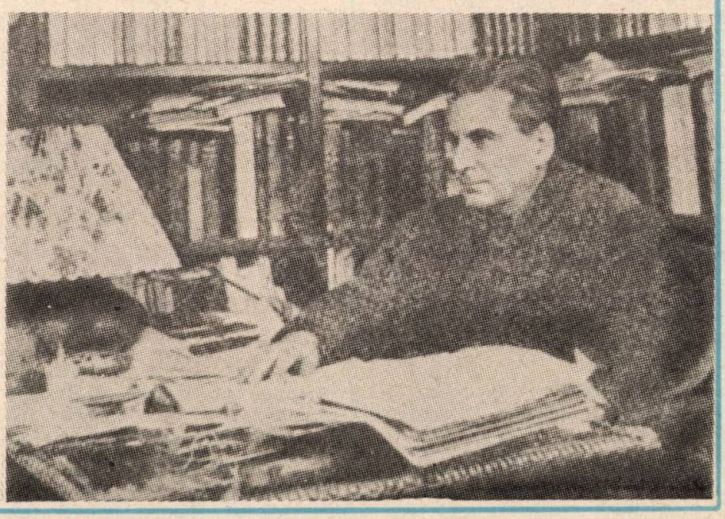

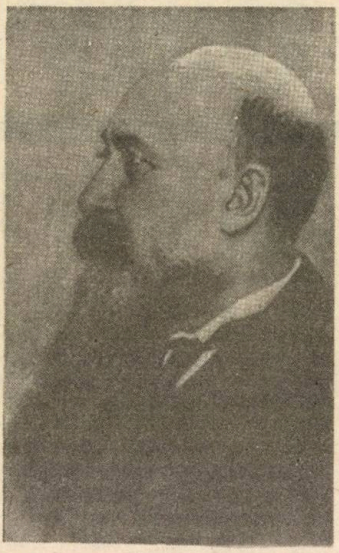

hedinți, urmat la interval de o săptămînă — conferințele erau programate săptămînal, sîmbăta la orele 18 — de Emanoil Bucuța, care dezvolta subiectul „Instituțiile culturale într-un sat model". Ultimele trei expuneri „atacau" subiecte la fel de atractive : „Educația fizică... a satului" (general Manolescu), „Educația agricolă a unui sat (Gh. Ionescu-Șișești), „Școala satului" (Apostol Culea).

Dar adevărata dimensiune a activității „inspectorilor culturali la sate" rezultă din înseși afirmațiile lor. „La 1 Decembrie 1929 — relevă I. Agîrbiceanu — am cercetat centrul cultural din comuna Jibou, unde am ținut o cuvîntare festivă despre ziua unirii și datoria generației de după unire. Festivalul a fost aranjat cu un program bogat de către căminul cultural din Jibou; au fost cîntece și dansuri naționale și s-a prezentat un public foarte numeros, din toate păturile sociale. Centrul și-a continuat și anul acesta cu toată rîvna activitatea, spre mulțumirea tuturor".

La 6 decembrie el se află în comuna Tihău, județul Sălaj, constatînd că „Centrul (cultural — n.n.) a continuat lăudabil activitatea culturală, cu șezătorile lunare. Biblioteca centrului de 415 volume și cea școlară de 350 volume e bine folosită".

Cercetînd registrele de evidență ale bibliotecii, are satisfacția surprinderii unui interes real al sătenilor pentru lecturi : „În cursul anului trecut au citit 180 inși aproximativ 400 volume. Cărțile se împart copiilor sîmbăta, adulților dumineca".

În programul inspecțiilor efectuate în județul Bihor, I. Agîrbiceanu vizitează, la 15 decembrie, comuna Chistag, cu scopul mărturisit de a se „convinge la fața locului dacă ar fi mai potrivită pentru mutarea centrului cultural de la Vad aici". Cu acest prilej, el remarcă : „Învățătorul Augustin Fekete e un harnic muncitor și un mare amator de cărți. Personal are o frumoasă bibliotecă". Biblioteca școlii din comună poseda, însă, un număr mic de cărți, motiv pentru care el propune Casei Școalelor să o înzestreze cu cele mai reprezentative opere ale literaturii române.

Activitatea desfășurată în luna decembrie, condensată în formularile lapidare ale unui proces-verbal înaintat conducerii Casei Școalelor, se dezvăluia a fi următoarea :

„Domnule Administrator",

Asupra activității mele pe luna decembrie 1929, am onoarea a vă raporta următoarele, în temeiul celor șase procese verbale alăturate.

1. Am cercetat de 1 dec(embrie) Centrul cultural din Jibou, unde am ținut cuvîntarea festivă în cadrul festivalului aranjat de Centru. Pe lîngă un public numeros, au fost prezenți cei mai mulți învățători din plasă, avînd o întrunire. Am luat contact separat cu ei și am arătat necesitatea unei intense activități culturale și economice extrașcolare. A fost prezent și revizorul județului.

2. Am aflat la Centrul din Tihău o lăudabilă activitate, cărți multe citite și o bancă poporală, condusă de conducătorul Centrului, înființată în 1925 și care activează în 12 comune din județ.

3. La Centrul Aleșd, înființat anul trecut în locul centrului Anșac (?), nefiind bibliotecă, am dat instrucții să se aducă Biblioteca Centrului din Anșac (?), dacă se va dovedi că e a Centrului, fiindcă poartă o numire particulară.

4. La Centrul Vad am dat dispoziții ca alt învățător să se îngrijească de bibliotecă și am avertizat pe actualul conducător că vom fi siliți să mutăm Centrul dacă nu-i dă o activitate mai sistematică.

5. Am căutat o altă comună potrivită pentru Centru, și în scop m-am deplasat la Chistag, unde e un învățător harnic, bibliofil : Dl. Augustin Fekete.

Propun Casei școalelor să trimită deocamdată pentru școala din Chistag p(lasă) Aleșd, jud(etul) Bihor, o bibliotecă, ea neavînd decît 40 vol(ume) și broșuri, și după ce voiu vedea cum lucrează, eventual, voiu face propunerea pentru mutarea Centrului din Vad aici.

6. Am ținut o conferință la Turda pentru toate clasele sociale și tineret despre „Generația de după Unire".

Cluj la 21 dec(embrie) 1929
Cu toată stima
I. Agîrbiceanu
Insp. (ector) cultural
Reg(iunea) I"

Era, în toate acestea, un crîmpei din sufletul și dragostea cărturarilor români din acea vreme pentru „talpa țării", cum îi definea pe țărani atît de plastic alt mare susținător al lor — Mihail Kogălniceanu. Este o tradiție, preluată și considerabil îmbogățită de intelectualul român al zilelor noastre.

FLORIAN TĂNĂSESCU
FLORIN ȚOSTINESCU

TEXT și SUBTEXT

CA VRĂBIILE

În capoate lungi de promenadă
au ieșit la poartă ; iată-le la sfadă,
guresе, ca vrăbiile pe-o cracă
tot ce pot să facă este să nu... tacă,
Cine sînt — nu-i vorbă ! — soții iubitoare
ce-au rămas acasă fiind bolnăvioare,
are fiecare cîte-o boală rară,
ce le-a făcut viața tristă și amară,
Ar munci în cîmp, însă nu se poate,
după cum atestă acte parafate ;
interzise-s : coasa, grebla, săpăliga
nu același lucru : piinea, mămăliga...
De aceea, iată, nu mai contenesc,
dimineața, seara, tot mereu vorbesc
în capoate lungi și frumos brodate...
Ele ar munci, dar nu sînt lăsate...

DORINȚĂ

Cînd treaba-i bună (fără-ngăduință)
și toate și-au găsit o împlinire
tot ce-și dorește el e o ședință...
(căci fără ea nu poate să respire !)
E cîmpu-ntreg udat prin irigare,
dar el, vedeți, așa a fost să fie :
să moară pur și simplu de-nsetare
dacă un proces-verbal nu scrie.
Cuvinte are pentr-un veac sau două
și nimeni nu-l oprește să le zică,
cînd spune el ceva, iar nu mai plouă,
ori plantele de jos nu se ridică...
Căci vorba lui e boală-ne-ngrijită
și trebuie și ea, ca iarba rea, plivită.

FLORIN COSTINESCU

ȘTIAȚI CĂ...

...întreaga vegetație a globului pămîntesc absoarbe într-un an circa 550 miliarde tone de bioxid de carbon și elimină 400 miliarde tone de oxigen ?

...mangrovele sînt unicele plante ale căror semințe încolțesc înainte de a cădea din copac ?

...o singură plantă de floarea-soarelui consumă 200—250 litri de apă ?

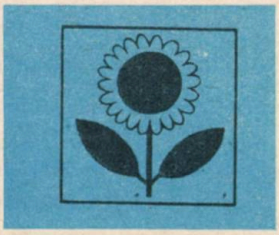

...specia de liliac multicolor (30 de varietăți pe o tulpină, cu tot atîtea culori și parfumuri) creată de Gheorghe Grasu din București este unică în lume ?

...pe Terra se găsesc aproximativ 2 miliarde specii de viețuitoare ?

...ochiul omenesc este cel mai sensibil la culoarea albastră ?

...albina, cînd zboară, menține în corpul ei o temperatură constantă — de 40° Celsius ?

...singurul fluture din lume cu aripile din dreapta cafenii și cele din stînga albastre se află în colecția Ioanei Andreescu din Dorohoi ?

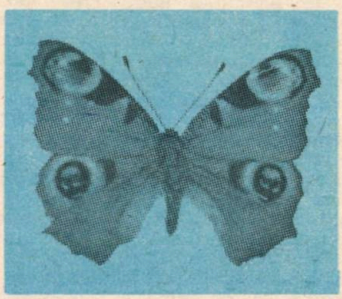

...ariciul doarme 18 ore din 24 ?

...vitezele pămîntene se situează între viteza de deplasare a melcului de 0,025 km/oră și viteza pămîntului pe orbită de 108 000 km/oră ?

...rețeaua de vase sanguine a omului totalizează aproximativ 90 000 de km ?

...în spațiul cosmic gravitează în jurul Terrei o mănușă pierdută de un astronaut ?

ION MARINESCU

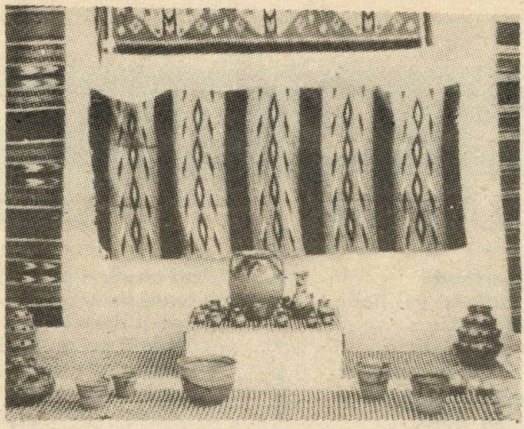

„Așa a fost, așa trebuie să rămînă. Pentru că așa e frumos“

...Încăperea este spațioasă, cu ferestre largi, inundate de soare. Curățenie desăvîrșită. Pe pereți, ca într-o expoziție, costume populare, cu broderii. Într-un colț, un război țărănesc de țesut. Un timp urmăresc mișcările ritmice ale țesătoarei, fuga suveicii, bătăile spatei. Pînza din bumbac este albă, ca varul. Țesătoarea nu este o bunicuță, ci o tînără femeie. Încă nu are 30 de ani. Nici una dintre lucrătoarele acestui atelier nu depășește 30 de ani. Și toate sînt absolvente ale primei trepte liceale de învățămînt și membre ale cooperativei agricole de producție Cleja — Bacău. Unele dintre ele, care au copii mici, lucrează acasă.

Inițiativa înființării atelierului aparține uniunii județene a cooperativelor agricole. Se urmărește și se asigură mai buna folosire a forței de muncă, pe tot parcursul anului, și valorificarea tradiției locale. Căci, la Cleja, toate femeile țes pînză în casă și-și confecționează costume populare cu cusături. „Comenzile pentru atelier — ne spune contabila **Veronica Alecu** — le primim din toată țara, prin Casa județeană a creației populare. De ce prin această filieră? Pentru că, deocamdată, beneficiarii noștri sînt căminele culturale, care au echipe de dansatori. Apoi, casa creației populare veghează să nu se strice portul, punîndu-ne la dispoziție cataloage cu cusături cu motive populare specifice fiecărei zone“.

Să nu se strice portul... Admirabilă această grijă pentru păstrarea autenticității portului popular. Nu știu cît de explicite sînt motivele. Există, însă, o înțelegere ancestrală a acestei necesități: „Așa a fost, așa trebuie să rămînă. Pentru că așa este frumos“.

— Nota dominantă — ne spune **Adela Suditu**, activistă la U.J.C.A.P. — este dată de întrebuințarea țesăturilor albe, caracteristică importantă nu numai din punct de vedere istoric, demonstrînd continuarea tradiției dacice, ci și estetic, conferind o evidentă distincție. Există o unitate și implicit o continuitate a elementelor principale: materia primă, croiala, decorul și cromatica, atestate iconografic, printre altele, de imaginile de pe celebrele monumente romane Tropaeum Traiani, de la Adamclisi, sau Columna lui Traian, de la Roma. Costumul românesc de azi, autentic, indiferent de zona de origine — Oltenia, Muntenia, Dobrogea, Moldova, Transilvania sau Banat — este asemănător cu cel purtat de daci“.

Tezaurul de artă, moștenit de la meșterii satelor, nu se pierde, nu se alterează. Portul românesc — așa cum au subliniat specialiștii — este remarcabil prin originalitate, eleganța liniei și armonia proporțiilor, rafinamentul paletei cromatice, diversitatea formelor, cît și prin varietatea de stil caracteristică ansamblului de piese.

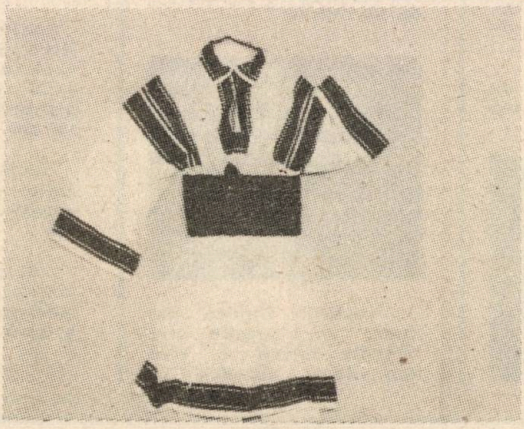

...Tinerele femei lucrează în tăcere. Admir finețea numeroaselor puncte de cusătură. Coloritul este sobru, elementele decorative — în majoritate geometrice — aplicate după regulile repetiției, simetriei și alternanței, sînt discrete în ansamblul costumului, dar de un efect impresionant. Ornamentele sînt plasate în cîmpuri precis delimitate, subliniind liniile croielii, frumusețea corpului omenesc. La costumele femeiești, de pildă, mai împodobite, principalele cîmpuri ornamentale sînt plasate în jurul gîtului, pe umeri, pe mîneci, la piept și pe poale.

Costumul femeiesc este compus din ie, catrință și bete; cel bărbătesc — cămașă cu poale, brîu și pantalon. Se are în vedere diversificarea gamei sortimentale, mai ales pentru tineri și copii.

Talentul și inventivitatea tinerelor lucrătoare (cele mai apreciate sînt: **Varvara Codori, Maricica Sabău, Cristina Ciuraru, Veronica Mateeș** și **Cristina David**) conferă produselor o calitate ireproșabilă, atestată — prin aprecieri elogioase — și la expoziția județeană de artă populară, deschisă în cadrul Festivalului național „Cîntarea României“.

De menționat că înființarea atelierului la Cleja marchează o preocupare constantă a U.J.C.A.P. Bacău de a dezvolta, în unitățile agricole, activități tradiționale, de valorificare superioară a resurselor materiale locale. Așa, de pildă, în comuna Pîrjol se fac măști, ceramică și costume populare; la Buhuși — împletituri din răchită; Balcani — ceramică; Oituz — scoarțe mocănești (din lînă, vopsite în culori naturale) și ceramică.

PAUL URDEA

BIOTEHNOLOGIILE și AGRICULTURA

Peisajul pe care îl alcătuiesc – cu o infinită varietate de forme și culori, de însușiri agronomice sau utilitare – actualele plante de cultură e departe de paleta vegetală pe care a creat-o natura, de-a lungul multor milenii. Plantele cultivate, ca și animalele domestice, au suferit modificări profunde pentru a răspunde cît mai bine nevoilor omului, iar aceste modificări sînt rezultatul vastei și dificilei activități care se numește ameliorare.

TREI CENTIMETRI DE... ADN

Un distins cercetător de la I.C.C.P.T.-Fundulea ne spunea cîndva că ameliorarea reprezintă un fel de pescuit, iar cea mai mare bucurie a amelioratorilor — firește, cu excepția celei pe care o oferă un rezultat final valoros — derivă din faptul că ei știu că nu pot să „pescuiască" păstrăvi în mare sau calcani în pîraiele de munte, ci trebuie să se bazeze pe legile geneticii.

La rîndul său, un cunoscut om de știință francez sublinia, într-un articol recent apărut, că după o fază în cursul căreia universalitatea organizării genetice a fost demonstrată în mod incontestabil, anii din urmă au pus accentul asupra unor particularități în structura genetică și programarea acesteia la organismele vegetale superioare, ceea ce a definit plantele ca pe un material foarte potrivit pentru aplicarea unui mare număr de biotehnologii.

Între cele două opinii s-a scurs aproximativ un deceniu, timp în care a luat avînt o nouă știință și s-a răspîndit un nou termen — biotehnologia. Deși nu există încă un acord unanim în definirea activității pe care o ilustrează acest termen, se poate considera că orice manipulare artificială a unei plante sau părți a acesteia este o operație de biotehnologie vegetală. Desigur, gama acestui tip de operații e foarte largă — de la banala altoire, pînă la metodele sofisticate ale ingineriei genetice.

Fără să zăbovească prea

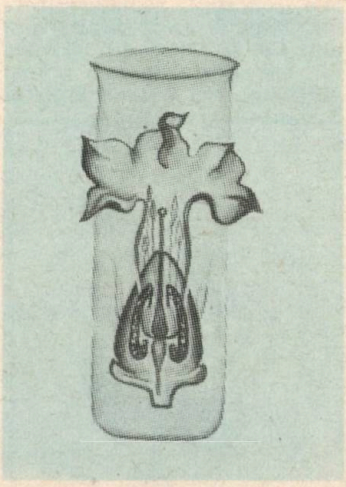

mult asupra semnificației termenilor, oamenii de știință au intensificat, în ultima vreme, cercetările, astfel încît s-a ajuns să se afirme că, în perioada următoare, din ce în ce mai des, plantele cultivate vor fi rezultatul unor intervenții biotehnologice. Această afirmație sugerează un aspect extrem de important al lucrurilor, și anume că apariția noilor organisme biologice va fi — de fapt este, de pe acum — mult mai rapidă. Crearea unui nou soi nu va mai necesita lucrări de ameliorare care să se întindă pe un deceniu și chiar mai mult.

Manipularea genetică a plantelor, o noțiune și așa destul de ciudată, apare cu atît mai insolită dacă e raportată la cîteva cunoștințe de bază despre structurile vegetale ca, de exemplu, faptul că o plantă e formată din cîteva sute de milioane de celule, toate avînd un nucleu în care e înscrisă cea mai mare parte a informației genetice, restul aflîndu-se în organitele celulare, între care cloroplastele și mitocondriile. De asemenea, este de notat că fiecare cromozom din nucleu conține cîteva mii de gene, plasate pe o singură moleculă de ADN foarte spiralată și care, dacă ar fi derulată, ar putea atinge o lungime de 1—3 centimetri. Și, să nu uităm, este vorba de o singură moleculă !

UIMITOARELE PROCESE CARE AU LOC ÎN BANALELE FLACOANE DE STICLĂ

Cercetări recente, întreprinse dintr-un punct de vedere genetic, asupra țesuturilor vegetale cultivate în eprubetă — este vorba de fragmente de organe, de meristem sau numai de celule izolate — au scos și mai bine în evidență potențialul extrem de ridicat de orientare morfogenetică de care dispune țesutul vegetal și, îndeosebi, aptitudinea celulelor izolate de a regenera plante întregi. Aceasta reprezintă o viziune teoretică. Dar cultivarea țesuturilor vegetale în eprubetă — sau **in vitro** — are o foarte eficientă latură practică, așa cum au arătat multiplele experiențe realizate la noi și în alte țări. Așa se face că, de pe acum, au apărut, pe diverse piețe, căpșune, cartofi, trandafiri născuți într-un flacon de sticlă, prin multiplicarea, în milioane de exemplare identice, a unui singur individ de elită și perfect sănătos. Pentru viitorul apropiat se prevede ca în rîndurile **vitroplantelor** să intre arbori și arbuști fructiferi, plante forestiere și palmieri. În același timp, urmează să apară forme noi de semințe, alcătuite dintr-un embrion încastrat într-o pilulă nutritivă și care vor germina ca și semințele obișnuite. Apariția acestora — este părerea multor specialiști — va revoluționa agronomia.

În banalele flacoane de sticlă se pot petrece însă procese și mai uimitoare. De pildă, țesutul cultivat poate fi împiedicat să dea naștere unei plante întregi, iar celulele să fie condiționate pentru a fi modificate genetic, adică să treacă la o nouă... ucenicie.

Modificările genetice astfel obținute, deci un nou mod de ameliorare, sînt mult mai rapide. Stabilizarea caracterelor favorabile, astfel încît să fie transmisibile în descendență, este și ea posibilă, mai cu seamă în cazul cultivării **in vitro** a celulelor reproducătoare, mascule sau femele. Ansamblul operațiilor impuse de fixarea, pe această cale, a unei noi varietăți nu durează mai mult de un an.

AVANTAJELE „LIPSEI DE PERSONALITATE"

Rapiditatea cu care se pot obține modificări în structura materiei vii e și mai evidentă în cazul culturilor de protoplaști — celule cărora li s-a înlăturat peretele celular. Asemenea culturi au deschis, mai larg ca oricînd, drumul unor manipulări de mare anvergură, și anume cele care permit încrucișări între plante din specii cu totul diferite. Această posibilitate se bazează pe faptul că celulele fără membrană devin destul de „lipsite de personalitate", ceea ce le face să accepte cu ușurință elemente de structură străine — nucleu, organite și chiar fragmente mai lungi de ADN. Cele dintîi plante realizate pe această cale, plante pe care natura nu le-a conceput, pomatele (cartof×tomată) au împlinit zece ani. Ca și altele din vremea lor, ele s-au dovedit a fi mai mult sau mai puțin viabile și nu foarte stabile din punct de vedere genetic în cursul dezvoltării. De atunci însă alte fuziuni de protoplaști — hibridări somatice — au fost din ce în ce mai reușite, iar unele dintre plantele nou obținute, cum este cea rezultată din hibridarea lucernă sălbatică× lucernă cultivată, au și intrat în arsenalul amelioratorilor.

Pînă la un moment dat, fuziunea protoplaștilor a fost o operație în care întîmplarea juca un rol important, prea important. În ultima vreme însă au apărut tehnici noi, perfecționate, mult mai fine — microinjecția, tratamentul electric, laserul — care permit, de exemplu, implantarea unei mitocondrii de la un protoplast la altul. Dar cele mai mari speranțe se leagă de un instrument natural, un microorganism numit agrobacterium. Este, de fapt, un agent patogen care provoacă așa-numitul cancer al plantelor, introducînd în cromozomii celulelor vegetale un mic fragment din propria informație genetică, numit plasmidă. Folosind-o ca „mijloc de transport", oamenii de știință încearcă să adauge protoplaștilor însușiri genetice valoroase, care, ulterior, să poată fi regăsite în plantele regenerate. E de la sine înțeles că operația — o adevărată chirurgie biotehnologică — e foarte delicată și complexă și, de aceea, rezultatele finale se lasă încă așteptate.

Oricum, cel mai important lucru obținut pînă acum este dovada incontestabilă că flexibilitatea și accesibilitatea informației genetice vegetale o fac receptivă la manipulări foarte diverse. Adăugînd posibilitățile create de chirurgia celulară, de reconstrucția și construcția unor plante noi, apare îndreptățită speranța — exprimată de numeroși cercetători — că, pînă la sfîrșitul acestui secol, biotehnologiile vor avea un impact decisiv asupra agriculturii.

C. DARIAN

Vă prezentăm

CENACLUL „LAMURA" AL SCRIITORILOR ȚĂRANI DIN ROMÂNIA

Acum aproape două decenii, a luat ființă în județul Arad cenaclul „Lamura" care, cu timpul, avea să devină cenaclul scriitorilor țărani din întreaga țară. Se reunesc în cenaclu peste 100 de poeți și prozatori țărani, unii dintre ei laureați ai Festivalului național „Cîntarea României", cum sînt **Emilia Iercoșan, Elena Roșca** și **Ioana Lasca** din județul Arad, **Vetuța Manga** din județul Argeș, **Georgeta Dragomir** din județul Prahova.

Cenaclul are o revistă — „Lamura" — în care apar cele mai valoroase producții literare ale scriitorilor de la sate și articole de îndrumare. Astfel, au fost publicate poezii și proze scurte semnate de Sabina Șerban, Emilia Slăv, Iulian Nichi, Maria Irimescu și alți 17 poeți și prozatori arădeni, Marieta Matei din Prahova, Mihai Constantin din Harghita, Laurențiu Ardelean din Maramureș, Miron Abrudan din Bihor, Vetuța Manga din Argeș etc. Membrii cenaclului au fost sprijiniți să-și realizeze visul de o viață — înmănuncherea celor mai valoroase creații în cărți de autor sau în culegeri antologice. Așa au fost tipărite cartea de versuri, proză și teatru a Emiliei Iercoșan, una din cei cinci membri fondatori ai cenaclului, volumele semnate de Elena Roșca din Șicula-Arad, Cornelia Bulzan din Julița, același județ, Vetuța Manga din Ciofrîngeni-Argeș și Ioana Precup din Hunedoara, ca și antologiile rapsozilor populari Gheorghița Măleanu din Bărbătești-Vîlcea, Gabriel Dragoș din Meseșii de Sus-Sălaj, Augustin Fernea din Iegheștii-Satu Mare, Nicolae D. Mezin din Giulvăz-Timiș, Ana Kadar din Ilieș-Mureș, Ioan Bușteа din Ilia-Hunedoara, Mihai Dobrea din Scînteiești-Galați, Ioan Boiangiu din Drăgotești-Gorj, Ilie Dobre din Săpata de Jos-Argeș, Gheorghe Săhlean din Frasin-Suceava.

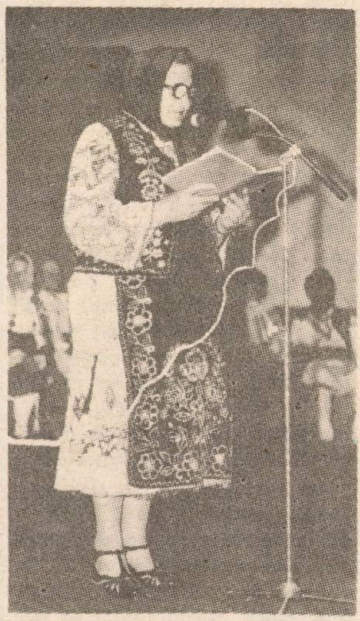

Cenaclul a găsit și o formă originală de prezentare a creațiilor rapsozilor populari — șezători literare, organizate pe rînd în satele creatorilor. Au avut loc zeci de asemenea manifestări, cărora locuitorii satelor, mîndri de scriitorii lor, le-au făcut întotdeauna o primire caldă. De exemplu, la cea de-a șasea întîlnire a scriitorilor țărani din România, în comunele arădene Hălmagiu, Hălmăgel și Vîrfurile și în municipiul Arad și-au prezentat creațiile lor Laurențiu Ardelean din Gîrdani-Maramureș, Maria Oprea din Zdrapți-Hunedoara, Maria Manda din Caraș-Severin, Gheorghe Săhlean din Frasin-Suceava ș.a.; poeta țărancă Ioana Precup din Hunedoara a citit versuri din volumul său recent apărut, avînd titlul „Din cei codri de argint". O acțiune similară s-a organizat la sfîrșitul lunii mai 1987 la Măgurele-Prahova, unde mai mulți scriitori țărani au recitat din poeziile lor dedicate păcii și Zilei Internaționale a Copilului.

Membrii cenaclului „Lamura" se bucură de o permanentă îndrumare din partea unor reputați exegeți și animatori ai creației populare, cum sînt profesorul Teodor Uiuiu, conducătorul și sufletul cenaclului, fiu de țăran și el, din Feldiu-Bistrița-Năsăud, profesorul universitar dr. Gabriel Țepelea, autorul studiului „Condeieri plugari din Banat", apărut în 1943, dr. Ioan Meițoiu și dr. Stanca Ciobanu, cercetători la Institutul de cercetări etnologice și dialectologice din București. Îndrumarea este organizată sub diferite forme: sesiuni de referate cu prilejul întîlnirilor pe țară, din doi în doi ani, ale scriitorilor țărani, publicarea de studii în caietele de îndrumare publicate de cenaclu și selecții de lucrări pentru publicare în cărți de autor și antologii.

TRAIAN DUMITRESCU

Noi taine smulse ruinelor de la ULPIA TRAIANA-SARMIZEGETUSA

Impresionantele vestigii ale capitalei Daciei romane – Colonia Ulpia Traiana Augusta Dacica Sarmizegetusa – stăruie de aproape două milenii, încă pline de taine, la poalele masivului muntos Retezat, în Țara Hațegului. Primele săpături au fost efectuate aici prin anul 1832, cînd s-a scos la iveală un mozaic (8,15×6,45 m) reprezentînd o zeitate feminină înconjurată de amoraşi şi înfruchipări celeste. Ulterior, pe durata unui întreg secol, încercările arheologice au fost cu totul sporadice, făcute mai mult de diletanți, destul de puține fiind şi descoperirile cu adevărat valoroase. Abia începînd cu perioada interbelică, procedînd în mod ştiințific, profesorii Constantin Daicoviciu şi Octavian Floca aveau să dezvelească treptat mai multe monumente cu adevărat importante : în 1934 – mausoleul familiei Aurelia ; în 1936 – o „villa suburbana", clădire civilă din afara zidurilor cetății ; în 1948 – o „villa rustica", aparținînd celui ce stăpînea domeniul agricol şi pastoral din actualul perimetru al Hobiței, sat component al comunei Sarmizegetusa. Dar, despre o cercetare cu adevărat sistematică, se poate vorbi numai începînd din 1973, cînd lucrările la Ulpia Traiana Sarmizegetusa au fost reluate de Hadrian Daicoviciu, Dorin Alicu, Ioan Piso şi alți arheologi pasionați, în special tineri profesori de istorie, printre care Alexandru Diaconescu, Adriana Rusu, Coriolan Opreanu.

Numeroase sînt descoperirile făcute de-a lungul celor 14 ani : au fost dezvelite mai multe edificii sacre şi profane ; s-a precizat sistemul defensiv al orașului (un zid de 4–5 metri înălțime, construit între două șanțuri a peste 6,50 m lățime şi 2,50 m adîncime, din care cel exterior – fapt neobişnuit pentru antichitate – era plin cu apă) ; s-a stabilit succesiunea cronologică a anumitor construcții şi evenimente ce au marcat viața cetății ş.a.

O fericită întîmplare ne-a adus la Sarmizegetusa Romană chiar în momentul cînd cercetătorii **Ioan Piso** şi **Dorin Alicu**, împreună cu colaboratorii, scoteau la lumina zilei o somptuoasă CAMERĂ DE BAIE placată cu marmură. Inscripția, menționînd numele de **Marcus Lucius Felix**, procurator (guvernator) al provinciei Dacia între anii 242–245 e.n., atestă faptul că respectiva cameră de baie făcea parte din locuința particulară a celui mai înalt demnitar roman, ceea ce promite pentru viitorul apropiat, pe măsură ce vor înainta săpăturile, alte descoperiri privitoare la întreaga locuință a guvernatorului.

Recenta descoperire şi restaurare a unui ATELIER DE STICLĂRIE pune în lumină o altă realitate importantă pentru istoria economică a orașului roman. Mai exact, atestă faptul că aici a existat un puternic grup de meşteşugari specializați în arta prelucrării sticlei, alături de bronzierii, ceramiştii şi cărămidarii ce erau cunoscuți datorită săpăturilor anterioare. De asemenea, un ANTREPOZIT de mari dimensiuni, construit de către soldații legiunii a IV-a Flavia Felix (așa cum arată ştampilele ştiglelor de pe acoperiş) ; o BAZILICA (edificiu public) şi CLĂDIRILE DIN LEMN existente anterior pe locul acestei bazilici ; numeroase OBIECTE DE CERAMICĂ, MONEDE DIN BRONZ ŞI ARGINT, RELIEFURI ŞI STATUI DIN MARMURĂ reprezentînd mai cu seamă divinități, precum şi peste 50 de MONUMENTE EPIGRAFICE, se numără tot printre descoperirile de „ultimă oră", ele avînd darul să contribuie la elucidarea unor fapte despre şi din viața strămoşilor noştri.

În cadrul complexelor activități de la Sarmizegetusa Romană, un interes cu totul deosebit prezintă săpăturile şi cercetările întreprinse în sectorul numit „Grohotea Tornească", un edificiu complex şi întins, unde îşi aveau sediul administrativ procuratorii financiari ai Daciei Apulensis (una din cele trei provincii în care a fost împărțită Dacia, începînd cu anul 168 e.n.). Identificarea edificiului, ca şi a funcționalităților sale, s-a făcut pe baza mai multor documente epigrafice găsite în curtea sacră a complexului, monumente închinate diferitelor divinități de către procuratorii financiari ce s-au succedat în provincie. Studierea „Grohotei Tornească" – ne asigură cercetătorul Ioan Piso – prezintă un mare interes, cel puțin din două motive : întîi – pentru prima oară, pe teritoriul întregului imperiu roman de odinioară, a fost descoperit sediul unui înalt funcționar direct subordonat împăratului, căruia îi revenea sarcina să asigure administrația financiară a unei provincii ; al doilea – în complexul aceloraşi ruine au fost găsite unele din cele mai clare dovezi ale continuității daco-ro-

mane în spațiul carpato-dunărean.

Prin bunăvoința gazdelor noastre, care ne-au purtat pas cu pas prin cetate, ne-am dat seama că, la „Grohotea Tornească", toate zidurile romane ale complexului au fost „rupte" de un adevărat sistem de canale de drenaj. Aceste canale – au stabilit cercetătorii – serveau protejării unor locuințe din lemn, care au fost construite mult mai tîrziu, într-o perioadă cînd vechile ziduri își pierduseră funcționalitatea. Întrebîndu-se dacă nu cumva drenajele sînt moderne sau medievale, cercetătorii au stabilit că ele nu cuprind materiale arheologice aparținînd epocilor respective. În epoca medievală și, cu atît mai mult, în cea modernă, n-ar fi fost necesare drenajele făcute de om, scurgerea apei fiind posibilă printre golurile dintre vechile ziduri năruite. În plus, s-a stabilit cu certitudine că materialul ceramic găsit din belșug exact în perimetrul fostelor locuințe de lemn este din secolele IV–X e.n.

Toate acestea dovedesc faptul că între și peste zidurile fostului sediu al procuratorului financiar, în perioada imediat următoare „retragerii aureliene" (anii 271–275 e.n.) s-a statornicit o comunitate puternică din punct de vedere economic, capabilă să execute inclusiv un ingenios sistem de canale pentru drenaj. Noile descoperiri, asociate cu altele, făcute la sfîrșitul secolului trecut de arheologii maghiari **Gabrile Teglaș** și **Gabor Szinte** – care au constatat că porțile amfiteatrului din apropiere au fost blocate, tot în secolul al IV-lea, de către locuitori ce s-au fortificat aici pentru a rezista unora dintre numeroasele atacuri ale popoarelor migratoare – vin să confirme informațiile lăsate de scriitorul roman **Salvianus**, care spune că „într-un glas țăranii romani se roagă (împăratului) să-i lase a trăi cu barbarii". Așadar, după retragerea legiunilor romane din Dacia, veteranii ce fuseseră împroprietăriți, legați de pămînturile ce le-au fost atribuite, s-au statornicit la Ulpia Sarmizegetusa Romana, ca pretutindeni în spațiul carpato-dunărean.

AUREL IVAN

Insula dunăreană Păcuiul lui Soare, lungă de 6 km, se află în aval de comuna Ostrov, județul Constanța. E acoperită de o pădure deasă de ulmi, sîngeri, călini și alți copaci.

Înspre capătul nord-estic al insulei, mai exact în dreptul dealului Dervent, se păstrează urme de viețuire din secolele IV—VI și ruinele unei masive cetăți de piatră, distrusă, în cea mai mare parte, de apele Dunării.

La Păcuiul lui Soare

DESCOPERIRI RECENTE ÎNTR-O STRĂVECHE CETATE-ORAȘ

Aci, începînd din 1956 s-au făcut, an de an, intense investigații arheologice, în cursul cărora au fost scoase la iveală numeroase unelte de tot felul, obiecte de uz casnic, podoabe, ceramică uzuală și de lux, monede, sigilii etc.

Prin cercetările noastre arheologice s-a putut dovedi că fortificația a fost durată de către constantinopolitani, în 971—972. Sîntem în anii în care aceștia reintegrau în teritoriul imperiului bizantin toată partea de la sud de Istru, ca rezultat al cîștigării crîncenului război pe care l-au purtat cu kievienii, aliați cu vikingii (varegii).

După transformarea regiunilor cucerite într-o provincie administrativ-politică și militară numită Paristrion, bizantinii au refăcut cele mai multe dintre vechile castre de epocă romană și au instalat în ele garnizoane militare. Ei au ridicat din temelii și cetatea de la Păcuiul lui Soare, a cărei menire era de a sluji drept bază navală pentru puternica lor flotă dunăreană.

Dîndu-și seama că terenul pe care urma să fie construită cetatea era de natură sedimentară, constructorii s-au folosit

de cele mai ingenioase procedee tehnice pentru ridicarea zidurilor. Mai întîi au înfipt în şanţurile de fundaţie pari de stejar, iar deasupra au aşezat bîrne, de asemenea de stejar, în sens longitudinal şi transversal, şi de abia după aceea au început zidirea propriu-zisă. Zidurile au la bază o lăţime de 6 m, iar la partea superioară de 4 m. Pietrele, totdeauna bine fasonate, au fost legate cu mortar hidrofug, rezistent la umiditate. Poarta cetăţii avea o dublă intrare, iar debarcaderul era flancat de o parte şi de alta de cîte un turn rectangular.

Ostaşii din cetatea de la Păcuiul lui Soare erau recrutaţi, potrivit sistemului de conscripţie bizantin, din rîndul populaţiei locale, adică al românilor. Ei locuiau în interiorul cetăţii, atunci cînd nu erau îmbarcaţi pe nave. În timpul liber se îndeletniceau fie cu agricultura, pe care o practicau dincolo de Dunăre, pe platourile dobrogene, fie cu creşterea vitelor sau pescuitul. Unii dintre ei erau buni meşteşugari. Făureau unelte agricole (fiare de plug, otice, seceri ş.a.), de pescuit şi diferite alte obiecte între care şi podoabe. De altfel, la Păcuiul lui Soare, s-au descoperit pînă în prezent 11 tipare pentru turnat bijuterii.

Ne grăbim să adăugăm, însă, că majoritatea ostaşilor se îndeletniceau în timpul liber cu schimbul de mărfuri, fapt explicabil dacă se are în vedere că cetatea de la Păcuiul lui Soare era situată la răscrucea unor importante drumuri comerciale. Oricum ar fi, în interiorul cetăţii care, începînd cu secolul al XI-lea, căpătase toate atributele unui oraş, se întîlnesc la tot pasul mărfuri aduse din cele mai diferite locuri ale Europei şi de mai departe încă. Printre acestea se numără obiecte de sticlă (mărgele, brăţări, pahare), pandantive de bronz şi argint, bumbi, inele, catarame, piese vestimentare, piese de harnaşament şi multe altele. Unele erau produse la faţa locului, dar altele erau aduse fie din Bizanţ sau din regiunile italiene, fie din Scandinavia sau din spaţiul nord-carpatin. Intensele schimburi de mărfuri se reflectă şi în mulţimea neobişnuită de monede de bronz, argint şi aur.

După cum se vede, oraşul-cetate de la Păcuiul lui Soare devenise în secolul al XI-lea o adevărată „placă turnantă" pentru comerţul european. Fiind ocrotită de ziduri puternice, cetatea-oraş nu a avut de suferit de pe urma raidurilor pecenege şi uze în Dobrogea veacului al XI-lea.

Viaţuirea, în formele prezentate mai sus, s-a desfăşurat aidoma şi în veacurile următoare, pînă către mijlocul secolului al XV-lea. Pe la sfîrşitul secolului al XIII-lea aici ia fiinţă şi o mitropolie, cunoscută în izvoarele literare sub numele de mitropolia Vicinei. Este locul să amintim că ultimul mitropolit de Vicina, Iachint, a devenit în anul 1359 primul mitropolit al Ţării Româneşti.

O dată cu mijlocul secolului al XIV-lea se intensifică relaţiile de tot felul dintre oraşul-cetate de la Păcuiul lui Soare şi aşezările de la nord de Dunăre. Dovada o găsim nu numai în monedele lui Vlaicu I, Radu I şi Mircea Voievod, descoperite aici, dar şi în identitatea vestigiilor arheologice de la Păcuiul lui Soare cu cele din aşezări de la nord de Dunăre, cum ar fi, de pildă, Coconi, Tîrgovişte. Acest fapt este lesne explicabil de vreme ce şi aici şi dincolo trăia una şi aceeaşi populaţie : cea românească.

Tocmai pe această realitate demografică s-a produs înstăpînirea, în 1389, a Dobrogei şi, o dată cu ea, a oraşului de la Păcuiul lui Soare, de către Mircea cel Mare.

Înspre mijlocul veacului al XV-lea, cînd turcii au cucerit Dobrogea, cetatea a fost distrusă, iar locuitorii ei s-au mutat pe vatra actualului sat Ostrov. Satul s-a numit şi se numeşte aşa pentru că a fost înfiinţat de locuitorii care au venit din Ostrovul Păcuiul lui Soare.

PETRE DIACONU
doctor în istorie

Despre FLORI...

Laleaua — adevărată industrie naţională. În Olanda se predă una din cele mai originale discipline şcolare. Este vorba de „tulipologie" — ştiinţa cultivării lalelelor. În şcolile agricole, cursurile la această disciplină durează trei ani, timp în care elevii învaţă teoretic şi practic modul de cultivare a lalelelor. Aceste flori constituie una din cele mai importante surse de venituri ale ţării, cultivarea lor reprezentînd o adevărată „industrie naţională".

Aviz soţilor... În vitrina unei florării din Verona se poate citi următorul anunţ : „Florile noastre sînt atît de ieftine, încît chiar şi soţii pot cumpăra flori pentru soţiile lor".

FĂRĂ CUVINTE

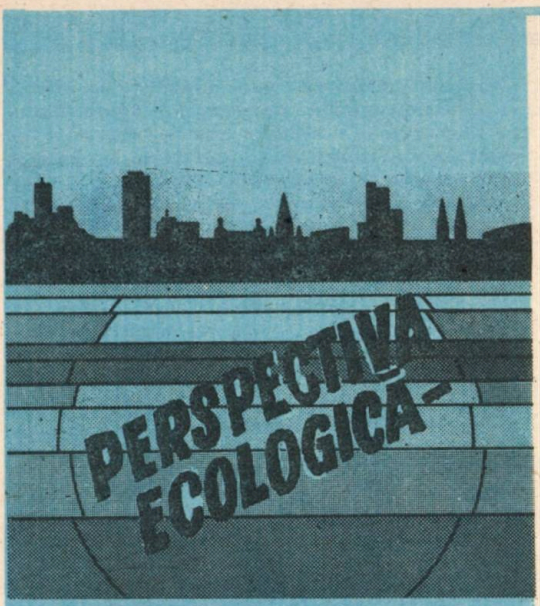

o şansă pentru OMENIRE

Omul a încercat, pentru a-şi asigura produsele de care are nevoie, să smulgă naturii tot ceea ce i-a fost necesar. La începuturi, acest raport om-natură a fost organic, armonios. Grupurile umane s-au integrat în ecosisteme. Dar, în timp, balanţa demografică s-a înclinat, populaţia solicitînd resurse tot mai multe, unele dintre ele nefiind regenerabile. În scopul asigurării condiţiilor de existenţă s-a dezvoltat agricultura, apoi s-a accentuat continuu procesul de industrializare, fără a se sesiza însă efectele negative ale acestuia. Pe nesimţite, echilibrul natural a fost, în multe locuri, perturbat, rupt, cu pagube greu de recuperat, dezechilibrările luînd, uneori, forme dramatice.

Iată cîteva aspecte ale impactului acţiunii umane asupra biosferei.

...Pe mari suprafeţe, Terra a fost impădurită. Treptat, pe măsura extinderii agriculturii, pădurea a fost trecută „prin foc şi sabie". După unele aprecieri, pădurile de pe mai mult de două treimi din suprafaţa planetară ocupată au fost defrişate, acţiunea fiind accentuată în ultimele două secole. Despăduririle masive, incendiile, apoi practicile agricole necorespunzătoare au condus la o eroziune accelerată a solului şi la inundaţii catastrofale. Concomitent s-au redus enorm dimensiunile marii uzine generatoare de oxigen prin fotosinteză, care este pădurea, micşorîndu-se raportul oxigen/bioxid de carbon, raport pe care industria continuă să-l altereze. Mai mult, fotografierea din Cosmos a pus în evidenţă înaintarea zonelor deşertice, iar cartografierile relevă amploarea crescîndă a eroziunii solului, care face ca mari întinderi să devină improprii oricărei culturi agricole.

...Pînă la 30 la sută din producţia agricolă este distrusă de diverşi dăunători. Păstrarea ei pentru consumul uman a impus găsirea unor soluţii de eliminare a acestora. Cînd Paul Müller, colaborator al unei firme elveţiene, a descoperit DDT-ul, un foarte eficient insecticid, s-a considerat că a fost înregistrată o mare victorie. Pentru realizarea sa, Müller a primit Premiul Nobel. Curînd a venit însă marea surpriză. DDT-ul, ca şi alte pesticide, s-a acumulat în sol, în plante, în gheţari, în apa mărilor. În multe locuri s-a constatat moartea în masă a peştilor, păsărilor şi a unor animale sălbatice. DDT-ul a fost depistat chiar şi în laptele mamelor, pericolul apariţiei unor mutaţii genetice fiind ridicat, motiv pentru care a fost (destul de tîrziu însă) interzis.

...În condiţiile de astăzi, obţinerea unor producţii agricole mari, intensive, este de neconceput fără utilizarea unor cantităţi importante de îngrăşăminte chimice de sinteză, pe lîngă erbicide şi pesticide.

Aşa cum s-a constatat, azotaţii, uneori în exces, ajung nu numai la plantă, ci şi în apa freatică. O dată cu apa consumată, ei trec în organismul uman unde, sub acţiunea unor bacterii din intestine, se transformă în nitriţi — substanţe foarte nocive. Nitriţii se combină cu hemoglobina din sînge (dînd methemoglobina) blocînd transportul oxigenului de către pigmentul respirator. La un conţinut de azotaţi mai mare de 45 părţi per milion în apa potabilă, tegumentele se cianozează, moartea survenind prin asfixiere.

...Dezvoltarea industrială în ritmul de pînă acum, în sine pozitivă, se întoarce, dacă nu sîntem atenţi, împotriva omului. Poluarea atmosferică creşte în intensitate. În proporţie de 20—25 la sută, poluarea aerului se datoreşte activităţilor industriale, 50—60 la sută este de provenienţă „casnică", iar 20—25 la sută este generată de mijloacele de transport. În atmosfera urbană se deversează mari cantităţi de bioxid de carbon, de oxid de carbon şi alţi poluanţi care reacţionează cu oxigenul, între ei, sau sub acţiunea razelor solare ultraviolete.

Industria este, totodată, „vulcanul" creat de om, care emană în atmosferă mari cantităţi de bioxid de sulf. Deasupra marilor aglomerări urbane se instalează, deseori, smogul („ceaţa" datorată fumului), acelaşi smog care, în 1952, la Londra, a făcut nu mai puţin de 4 000 de victime în 5 zile !

...Citim în ziare că, pe terenuri „special alese", a mai avut loc încă o explozie nucleară ori s-a produs un accident nuclear. Anunţurile tind să devină banale. Dar ce pericol ne paşte ! În

atmosfera orașelor, și nu numai aici, s-au depistat izotopi radioactivi de iod și stronțiu. În plante — rădăcini, frunze, semințe — s-au găsit cesiu și alte elemente radioactive cu perioade mari de înjumătățire. Unele dintre ele au fost regăsite în lanțul trofic și în apele freatice, alături de elementele grele — mercur, cadmiu, arseniu sau plumb — aruncate de industria metalelor neferoase sau industria chimică.

Ecologii trag semnalul de alarmă. „A sosit timpul — arată **Ioan Resmeriță**, în lucrarea „Conservarea dinamică a naturii" — să se reconsidere radical concepțiile cu privire la locul societății umane în biosferă și la modul în care trebuie exploatate și conservate în același timp resursele naturii, ceea ce impune o politică ecologică înțeleaptă și realistă pe plan mondial și național. Planificarea tehnică trebuie să fie o planificare tehnico-ecologică și economico-ecologică. Numai așa se poate evita primejdia pe care o implică exploatarea nerațională a naturii, reflectată în fenomenele de degradare a naturii".

În multe țări, inclusiv în țara noastră, care a adoptat programe și legi speciale pentru apărarea naturii, se acționează pentru combaterea și prevenirea poluării ecosferei. Acțiunile trebuie însă pretutindeni intensificate. **„Este necesar** — arăta secretarul general al partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU — să luăm măsuri riguroase pentru combaterea noxelor industriale, preîntîmpinarea poluării apei și aerului, protecția pădurilor, locurilor considerate monumente ale naturii. Este o datorie de onoare a partidului, a întregului nostru popor să facă totul pentru asigurarea cadrului ambiant propriu ocrotirii sănătății oamenilor, pentru păstrarea nealterată a frumuseților patriei, pentru a transmite generațiilor viitoare toate darurile cu care natura a hărăzit România".**

Omul, oriunde ar fi, este obligat să înțeleagă necesitatea de a trăi în armonie cu natura. Conservarea naturii, a mediului în care trăim este o problemă nu numai a unei națiuni sau a alteia, ci a întregii omeniri. Impactul om-natură impune păstrarea echilibrului natural. Acțiunii necontrolate și subevaluării riscurilor pe termen lung trebuie să le ia locul conștiința ecologică planetară. Interesele umane actuale și de perspectivă cer o mentalitate nouă, cunoașterea temeinică a legităților biosferei, asigurarea permanentă a acordului omului cu natura din care face parte.

St. VASILESCU

Noutăți tehnico-științifice

PLANTĂ CU GENE DE... INSECTĂ

Pe baza tehnicilor de inginerie genetică, specialiștii de la Universitatea din San Diego, California, au creat o plantă cu proprietăți luminescente. Operațiunea — arată publicația „Le Figaro" — a constat în introducerea în genomul unei plante de tutun a genei de... licurici. Combinația genetică face ca planta să strălucească în întuneric.

Specialiștii speră că

prin tehnica utilizării genei luciferezei să se înțeleagă, mai bine decît cu tehnica trasorilor radioactivi, mecanismele unor maladii și alte probleme de interes științific fundamental.

FURNICILE ȘI REUMATISMUL ARTICULAR

La indienii din America, biologii au observat un comportament straniu. Ei se urcau în copacii pe care circulau furnici și se lăsau înțepați de aceste insecte care le inoculau o otravă. Apoi se aruncau în apă pentru a îndepărta furnicile. Întrebați de ce procedează așa, in-

O VACĂ PE PIEDESTAL

Convorbire cu medicul veterinar VASILE PACHIȚANU, director cu zootehnia la D.G.A. Neamț

— *Să recunoaștem : o statuie a vacii nu este un lucru obișnuit. Cum s-a ajuns aici ?*

— La Singiorgiu de Mureș se află o statuie a vacii din rasa Bălțata românească. Aceasta, de la Gircina-Neamț, este o replică și prezintă un exemplar tipic din rasa brună. În județul nostru se lucrează de mult timp la ameliorarea acestei rase, pe nucleele existente, prin folosirea de tauri valoroși.

— *De ce la Gircina ?*

— Aici există ferma Almaș de testare a unui număr important de tauri de prăsilă, prin urmărirea fiicelor acestora la prima lactație. Specialiștii fermei elaborează și difuzează în zonă tehnologii de vîrf privind cazarea, mulsul, procesul de reproducție pentru vacile cu lapte. Tot aici există un mare bazin de pajiști naturale, pe care le-am transformat, prin lucrări complexe de prelucrare a solului și supraînsămînțare, pe curbele de nivel, în pășuni model, pe 11 000 de hectare, capabile să furnizeze 25—40 tone de masă verde la hectar.

— *Ferma de la Almaș este cea mai reprezentativă unitate de testare și ameliorare pentru rasa brună ?*

— Exact. În unitățile agricole din împrejurimi, ca și în gospodăriile populației, inclusiv din zona necooperativizată, există — fapt demonstrat — elemente genetice de primă mînă, cu animale recordiste : la A.E.I. Bodești, Bălțătești, Bîra ; S.C.A. Săcuieni ; C.A.P. Bodești, Moldoveni, Tămășeni ; I.A.S. Dumbrava etc.

— *Ce înseamnă animale recordiste ?*

— Potențialul maxim atins a fost de 8 500—9 200 de litri de lapte anual. Iată, *Elena Zaharia*, de la C.A.P. Bodești, are în lot trei vaci care dau constant peste 6 000 de litri de lapte, în medie, anual. În comuna Icușești, din zona necooperativizată, gospodarul *Ion Bulgaru* deține 5 exemplare excepționale, ca și frații *Moroșanu* din satul Bașta-Secuieni, ceea ce le permite să contracteze cu statul și să livreze anual 2,5—3 vagoane de lapte.

— *Cînd a fost construită statuia ?*

— În 1985. Ridicată pe un piedestal înalt de 3 metri, ea are mărimea naturală a vacii din rasa brună, cu elementele morfoproductive fidel redate. La realizarea statuii au lucrat, cu migală, un proiectant, un arhitect, un fierar și un specialist în mulaje. Înainte de a ajunge la Almaș, a trecut, cu mare pompă, prin orașul Piatra-Neamț. Localnicii, în majoritatea lor lucrători în marile combinate industriale, nu au privit-o ca pe o ciudățenie, ci ca pe o recunoaștere a faptului că laptele nu îl dă fabrica, ci vaca. Altfel spus, statuia este un omagiu adus lucrătorilor din zootehnie, celor ce au repus în drepturi rasele autohtone, împotriva unor tendințe de a se apela la importuri costisitoare de animale greu adaptabile la condițiile noastre specifice de climă, furajare și întreținere. În același timp, statuia este un omagiu adus miilor de lucrători din zootehnia românească, pasionați și pricepuți, care — uneori în anonimat, în condiții grele, dar cu o dăruire exemplară — cresc animale cu performanțe productive înalte.

PAUL URDEA

● Noutăți tehnico-științifice ● Noutăți tehnico-științifice ●

dienii afirmau că înțepăturile furnicilor vindecă bolile oaselor.

Cercetările întreprinse la Universitatea din Miami — S.U.A., relatează revista „Sovetskaia Rossia", au arătat că metoda indienilor nu este lipsită de un suport real. Un experiment pe 200 de pacienți cu reumatism articular, cărora li s-a injectat otravă luată de la furnici, a determinat o spectaculoasă refacere a sănătății, datorită unei acțiuni antiinflamatorii foarte eficiente.

BIOFLOWERS

Sînt flori japoneze, care anunță o schimbare importantă în tehnologia floricolă. Aflăm din revista „Science et Vie" că este vorba despre obținerea unor flori direct din muguri și nu de pe plante cu rădăcini, tulpini, frunze și corole.

Un mugure de orhidee, de exemplu, este pus pe un mediu de

agar (mucilagiu realizat din alge), într-un vas adecvat. După 2–3 zile, mugurul înflorește, floarea păstrîndu-se aproximativ trei săptămîni.

Rapiditatea cu care se obțin florile, comparativ cu metodele clasice, conferă noii tehnologii o eficiență economică deosebită.

ROBOȚI CULEGĂTORI DE STRUGURI

Culesul strugurilor, în special al celor pentru consum în stare proaspătă, este o operațiune care necesită multă forță de muncă. O societate franceză — informează publicația „Industries et Techniques" — și-a propus să rezolve această problemă prin crearea unor roboți în serie. Comparativ cu mașinile actuale, care fac să vibreze butucii de vie și strîng boabele, roboții preconizați vor așeza, ca omul, în ambalaje, ciorchinii întregi, cu pierderi minime.

TULBURĂRILE PSIHICE FAC ORGANISMUL VULNERABIL LA INFECȚII

Expresia „nu te supăra, că te îmbolnăvești" a fost pusă, de către unii, la îndoială. Psihiatrii au arătat, de asemenea, că tulburările mentale slăbesc capacitatea imunitară a organismelor, fără să poată demonstra acest lucru.

Recent, un grup de specialiști americani a supus unor verificări un număr însemnat de pacienți, făcînd atît teste de personalitate cît și teste sanguine, pentru determinarea limfocitelor NK, cu rol principal în păstrarea imunității naturale. Pe baza testelor, a fost observată o corelație directă între tulburările psihice și nivelul scăzut al limfocitelor. S-a stabilit că cei care aveau depresiuni nervoase prezentau de două ori mai multe riscuri de cancer, chiar și în cazul cînd nu fumau și nu consumau alcool.

INEDIT

PANAIT ISTRATI — omagiu către un tipograf

În mai multe scrieri cu caracter memorialist aparținînd lui Panait Istrati și mai cu seamă în însemnările acestuia din călătoria în Egipt, unde l-a însoțit pe Ștefan Gheorghiu care, grav bolnav, avea nevoie de o schimbare de climă, autorul „Ciulinilor Bărăganului" pomenește de „bunul nea Costică", un tipograf ploieștean care, pe baza unor liste de subscripție printre tovarășii de muncă, aduna mici sume de bani pentru acoperirea măcar în parte a cheltuielilor prilejuite de șederea lui Ștefan Gheorghiu și Panait Istrati la Cairo, ședere aflată sub semnul unor dramatice lipsuri materiale.

O dedicație oferită de Panait Istrati acestui inimos prieten tipograf, nepublicată pînă în prezent, se găsește pe volumul „Haiducii" tipărit în 1925 la Paris, în limba franceză, la editura F. Rieder și Comp. și pe care o reproducem alăturat. Semnătura scriitorului, localizată și datată Ploiești, 15 sept. 1925, este așternută sub cîteva rînduri din care transpare un sentiment sincer, amical.

Lui Costică Ionescu — Savantu
dovadă de dragoste
pentru „savantlâcul" lui
pornit din inimă caldă —
Panait Istrati
Ploești 15 Sept. 1925

„Lui Costică Ionescu — Savantu dovadă de dragoste pentru «savantlâcul» lui pornit din inimă caldă".

PRÉSENTATION DES HAIDOUCS

ADRIAN DUMITRAȘCU

ÎN OGLINDA PROPRIEI CONȘTIINȚE

Ce înseamnă să te afli în oglinda propriei conștiințe ? Aproape că nu știu. Să te reflectezi, adică, tu însuți în tine însuți. Cum vine asta ? Să te trezești dintr-o dată compunînd, de exemplu, un vers ! Ce stare de grație ! Sau să ți se răsucească dintr-o dată crunta, dureroasa și pururi neadormita întrebare : ce-am făcut ?

Din fericire, omul e născut ca să se salveze, și se salvează. Cu care preț ? De la caz la caz. De la structură la structură, de la cultură la cultură, de la educație la educație, de la voință la voință, de la — oh ! — conștiință la conștiință...

Să vedem cîteva nuanțe.

Păsări de noapte

Fîlfîie ușor, se rotesc și dispar în întunericul care li-i atîta de prielnic. Uneori par grațioase. Alteori se izbesc și cad într-un bufnet scurt. Alteori țipă, sfîșiind liniștea dintre cer și pămînt. „La un moment dat am auzit o bubuitură și, întorcînd capul în direcția aceea, am observat că în holul mare, lîngă stîlpul de susținere, era căzut pe spate un cetățean lîngă care se afla Mariana Bot, care spunea : ce faci, măi Puiule, astîmpără-te o dată ! Am observat cum cetățeanul s-a ridicat în picioare. Eu am venit la masa unde aveam biletele, timp în care am auzit o a doua bubuitură, mai puternică, și pe Mariana Bot strigînd : Puiule, nu ți-am spus să te astîmperi ?"

Am transcris din declarația Adrianei Vintilă, casieră la barul de noapte al hotelului Athenée Palace, din București, dată în fața organelor procuraturii. Și am zis, stimate cititorule, să vedem și ce mai fac unii băieței și unele fetițe care, lăsîndu-și satul lor cu tei și cu salcîmi, intră în orașe nu pentru că au o misiune importantă, ci pentru a căuta distracții ieftine, aparent nevinovate, dar care, din nefericire, sfîrșesc uneori tragic.

Mai departe : Mariana Bot : „Eram în bar cu prietenul meu, Avram Cristian. Am ieșit ca să merg la toaletă, și pe hol m-am întîlnit cu Ionel Rațiu, zis Puiu Tampafoi, care mi-a cerut o țigară. I-am spus că nu am, și în acel moment a trecut pe lîngă noi un cetățean care s-a lovit ușor de Rațiu. Între ei a început o discuție contradictorie, dar nu știu ce s-a întîmplat (minte !, veți vedea — n.n.) deoarece am intrat în toaletă. Cînd am ieșit, am văzut că cetățeanul se afla în

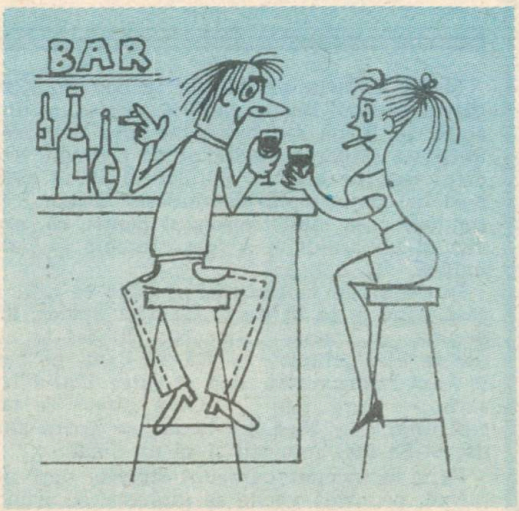

stîlpului din hol, dar de-abia se ținea pe picioare, în sensul că se clătina continuu. Lîngă el se afla o legătură de chei. Eu le-am luat și i le-am băgat în buzunar. Cînd acesta a vrut să plece, Rațiu l-a izbit cu pumnul în bărbie, iar cetățeanul a căzut și s-a lovit puternic la cap".

„Prietenul" Marianei Bot, Cristian Avram : „M-am dus la bar să-mi cumpăr țigări și am întîlnit-o întîmplător. Ea a spus că vrea să iasă pe hol".

Casiera : „Înainte de asta a venit un bișnițar, cunoscut sub numele de Puiu, care a cerut să-l las să intre să caute pe cineva și l-am lăsat".

Un băiat de serviciu : „Cernat era în zi liberă și era îmbrăcat cu haine de stradă. A stat la masă cu o femeie, în salonul japonez, el avea un pahar în față. Peste cîtva timp, șeful m-a trimis să ajut să-l scoatem pe unul din cabina de la WC, și l-am văzut în nesimțire, cu capul rezemat de perete. Era Cernat. L-am dus în salonul japonez și l-am culcat pe un vraf de fețe de masă, pe urmă a venit „Salvarea".

Concluzie : Rațiu Ionel, zis Puiu, iese de la serviciu (unde, după spusele altui martor, „era om calm, bun meseriaș, cu familie organizată, cu copil premiant" (Dosar nr. 2650/1986, Tribunalul Municipiului București), bea la barul hotelului „București", apoi merge la Athenée Palace. Se întîlnește aici cu Vinter Zorița, zisă Mariana Bot. Apare Cernat Nicolae, are loc o discuție, Rațiu îl lovește puternic, celălalt se prăbușește... În drum spre „Urgență" decedează. Rațiu se prezintă singur la miliție și spune ce-a făcut... Se luminase de ziuă.

O datorie

Maria Ursariu s-a născut în comuna Grădiștea, județul Brăila, în 1956. A stat un timp acolo, pe urmă s-a îndreptat spre București, unde s-a calificat conductor de tramvai. Viză de flotant pe buletin, domiciliul stabil avîndu-l în comuna Vîlcele, județul Buzău. Nu conduce prea mult tramvaiul pentru că, provocînd un accident, a fost trecută în altă muncă, în depou.

Într-o zi de noiembrie, pe cînd se afla în casă, vine la ea în vizită Gabriel Brotea, împreună cu Ioana Cojocaru. Brotea se cunoaște că-i „ciupit". — Dă-mi banii pe care ți i-am împrumutat, zice el către Maria Ursariu. — Care bani ? — Cum care ? Te faci c-ai uitat ? — Nu-i am acum, se apără gazda. — Să faci cum știi și să mi-i dai !...

Pare la început oarecum simplu, deși neplăcut, pe urmă vocile se întăresc, se aruncă prima înjurătură, se răspunde întocmai, și își dă seama cititorul că se află în fața unor degradați. Ce înseamnă, deci, oglinda propriei conștiințe ? Cînd să te uiți în ea ? De unde și cum s-o scoți, și dac-o scoți cum să te vezi, din moment ce-i plină de pete, straturi de mizerie morală... Nici o exagerare, căci, iată : astfel stînd lucrurile, Maria, fata frumoasă din zonele Brăilei, pune mîna pe cuțit (expertiza : „lama lungă de 6,8 cm") și-l înfige în musafir. Poftim banii ! Rechizitoriul procuraturii : „S-a urmărit uciderea, și nu vătămarea, inculpata izbind cu cuțitul în zona toraco-abdominală a victimei". Transportată la spital, unde i se face intervenție chirurgicală, victima este salvată. Nu și Maria, sărmană ființă înecată în vicii — cum glasuiește același rechizitoriu. Ajungînd aici, vine întrebarea : de ce oare nu se aude și glasul propriului rechizitoriu ?, de ce ? Mă gîndesc la mama Mariei, cu ochii plînși, cu privirea stinsă, cu întreaga-i alcătuire a sufletului prăbușită sub greutatea cît Universul a întrebării : de ce a fost să fie așa ?

„YC1"

Septembrie, ora 16,09. Din gara Roșiori-Nord pleacă spre București trenul de persoane nr. 1308. Printre călători — Dumitru Călin, din comuna Dragodana, județul Teleorman. Își pune bagajele sus, se așază pe banchetă ; la ora 17,58 nu va mai fi în viață. În același compartiment — Ion Drăghici, om în puterea vîrstei și a fizicului ; la ora 17,58 va rămîne fără un braț...

Ce înseamnă toate acestea ? Destin ? Ce este acela destin ? Să vedem.

În același septembrie, în aceeași zi, la ora 17,19, pleacă din gara București-Progresul trenul de marfă nr. 17090, în direcția Chiajna. Întîrzierea este de 141 minute ! De ce ? Rămînem cu întrebarea. Pe locomotiva mărfarului se află mecanicul Gheorghe Călin (nici o legătură între el și călătorul Călin din personalul care vine dinspre Roșiori) și ajutorul de mecanic Alexandru Ionescu. Mecanicul de pe mărfar accelerează și depășește viteza legală. Ajutorul lui părăsește postul din cabină, deplasîndu-se în partea opusă, spre a lua hainele de schimb ale sale și ale mecanicului. La proces, ajutorul de mecanic: „Am plecat pentru că am fost trimis". Mecanicul : „Nu-i adevărat, eu nu i-am dat un astfel de ordin". Regulamentul : dacă primește un ordin, în timpul mersului, ajutorul este obligat să-l execute numai dacă este în scopul circulației normale.

O secundă să ne gîndim că sîntem mecanici de locomotivă și că avem în spate convoiul orb care ne împinge, și avem în față, ce ? imensul necunoscut, bezna, și ne avîntăm cu tren cu tot, și bubuie cîte un pod sau trosnesc niște încrucișări de linii. E ordine, e siguranță. Sînt luminițe roșii și verzi care se aprind. Trebuie numai ochiul atent, mișcările calme și iarăși ochiul atent.

Revenim la mărfar. Concluziile anchetei ulterioare : În timpul cînd ajutorul de mecanic era plecat de la post, mecanicul, rămas singur, nu a urmărit cu atenție indicatoarele

și nu a observat semnalul „YC 1", pe roșu, ce semnifică „oprește fără a depăși semnalul", circulînd cu viteză superioară celei legale. Mai mult, el a apăsat butonul de depășire ordonată, ceea ce nu a permis acționarea sistemului de frînare automată, sistem care, în cazuri extreme, oprea automat garnitura, și astfel a fost eliminată ultima posibilitate de evitare a catastrofei.

Din direcția cealaltă, personalul 1308 circulă un timp normal, apoi deviază de la grafic datorită întîrzierilor din stațiile Olteni, Videle, Vadu Lat, Grădinari.

La ora 17,58 cu o viteză aproape dublă față de cea legală (!) mărfarul intră în stația Chiajna. Alt semnal „YC 1" pe roșu, altă depășire ordonată de mecanic. Rezultatul : cele două trenuri se ciocnesc, locomotiva mărfarului se răstoarnă ; deraiază trei vagoane ale acestuia și două vagoane ale personalului. Se blochează circulația pe alte linii pentru 21 de ore. Decedează o persoană și este accidentată grav alta (le-am numit mai sus). Culpa ? Este limpede pentru oricine, dacă ar fi să fim noi înșine instanța de judecată și să ne rostim, în austeritatea solemnă a unei săli. Păcat.

În vizită la București

— Pentru ce faceți tărăboiul ăsta ?, și ați mai spart și sticla, să se taie copiii în cioburi... !

A, cît avea să-l coste pe Peicu Ștefănescu o asemenea îndrăzneală ! Zicem : în oglinda propriei conștiințe. Dar e tîrziu. Cînd legea morală adoarme, intervine legea penală. Există o rațiune a compensării. Există un sat în județul Botoșani, se numește Avrămeni. Și-a zis într-o zi Dumitru Beșliu, din acest sat : trebuie să merg la București, am de scos un act de acolo. Trag la frate-miu Emil, ce, n-are loc ? Are. Stă la bloc, pe Olteniței, trag la el, dom'le.

E vară, e iulie. Cald. Ar trebui și o ploaie. S-au încins trotuarele, nu-i ca la Avrămeni, să mai adie vîntul, să mai scoți din fîntînă cîte o căldare cu apă rece. Și berea-i caldă, ca pașteie cailor, cum a zis cutare scriitor. Mai citim. Rar, cum ne vine, dar mai și citim. Vasăzică : iulie, ora 11. Cum ai spune : în București, pe dreapta. Hai să-i ducă lui frate-său niște vin. Adică Beșliu Dumitru, lui Beșliu Emil. Trei sticle ajung ? Se va vedea la fața locului. Păi, Emil n-are soție ? Are, și ce-i cu asta ? Chiar. Are și copil minor. I-auzi ! Bine, trei sticle ajung, dar de ce-i acasă Emil la ora 11 ? N-are serviciu ? Tocmai, că are. Perfect. Și uite că n-au ajuns trei sticle.

Nu. Vor pleca împreună să mai cumpere.

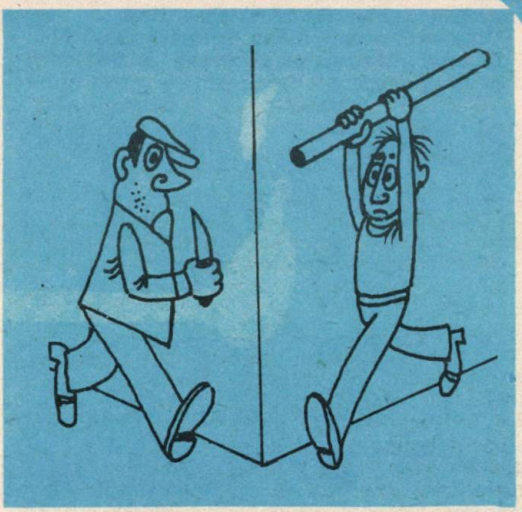

Intră în alimentară, iau două sticle cu vin spumos, ies afară și îl beau simplu, adică pe loc cu spumă cu tot. Le aruncă, goale. Ce-o fi pe la Avrămeni ? Treieră ăia. Iese ceva grîu ? Mai bine bere, la restaurant.

În jurul orei 17, ies din restaurant, cumpără alte două sticle cu vin și pleacă spre casă. Nu-i chiar simplu. Trebuie să faci pași, dar trebuie să vezi că trotuaru-i trotuar, adică da. De ce ? Dă-i dracului. Știi ce-a zis o dată Iorga în parlament ?

În holul blocului, unul scapă o sticlă, sticla se sparge. Se împrăștie vinul. Ți-am spus că ești fraier. Iese Peicu Ștefănescu și le strigă de sus de la etaj : de ce faceți tărăboiul ăsta ?, și-ați spart și sticla, să se taie copiii în ea...

Nu s-a-nțeles. Ce vrea ăla ? Să vină-n-coace. El vine, frații îl lovesc, îl trîntesc. Nu așa. Nu-i bine așa. Dumitru, musafirul din Avrămeni, îl ține pe Ștefănescu, iar Emil urcă în fugă în apartament și vine cu un cuțit. Argumentul forte. N-au timp de joacă. Iese și concubina lui Ștefănescu și țipă. Nu contează. Ștefănescu reușește să se smulgă și încearcă să-l deposedeze pe Emil de cuțit. Imposibil. Dumitru îl prinde din nou și-i face semn fratelui. Acesta înfige cuțitul.

Femeia țipă după ajutor, sar niște oameni, frații Beșliu fug. Sînt prinși, judecați în stare de arest și condamnați.

Cîștig mediu: 5149 lei pe zi

De la ce ?
De la vînzarea ouălor.
Cum ?
Luînd de la cetățeni, pentru ouăle de cali-

tatea a III-a, prețul de 1,70 lei/bucata, corespunzător ouălor de calitatea a II-a.

Cine este acest găinar de mare clasă ?

Popescu Marius se numește. A fost încadrat la „Agrocoop" București, ca șef al unității „Dumbrava nouă".

Cît timp i-a mers așa ?

De la 30 noiembrie pînă la 10 februarie, însușindu-și suma de 211 108,50 lei.

Oamenii n-aveau cum să-și dea seama ?

Păi, chiar domnia ta, care întrebi, ai văzut de nenumărate ori că ai în „cartonul" de ouă exemplare de mărimi diferite și n-ai zis nimic.

Mda. Ai zis : nu mai stau să le măsor acuma. Iar vînzătorul...

În oglinda propriei conștiințe.

Pardon ?

Popescu ăsta...

A primit 15 ani închisoare.

Bun, dar le vindea singur ?

Cum să le vîndă singur !? Le vindeau băieții, la tonete ; unii angajați cu contract de muncă, alții puși de Popescu și plătiți de el personal, din buzunarul propriu.

Vrei să spui că dintr-al cetățenilor.

Așa este. Trebuia să-l judece în piață.

Crezi că nu mai sînt ca el ?

Alte triste cazuri...

Din lipsă de spațiu au rămas pe dinafară trei cazuri : 1. Tinca Burlacu, în vîrstă de 28 ani, născută în Siliștea Snagovului, sectorul agricol Ilfov, însărcinată în luna a III-a, se instalează în apartamentul Ioanei Mitu care, timp de 4 zile, îi aplică anumite „tratamente" pentru provocare de avort. Femeia decedează. Cînd se întoarce bărbatul ei din închisoare (căci acolo era în acest timp), Ioana Mitu părăsește căminul și copiii și se mută la Burlacu, în chip de concubină. 2. Vasile Titi, din Ploiești, om însurat, era atît de bun prieten cu Mora Dorel, din București, încît acesta din urmă îi ceda uneori apartamentul, pentru ca Titi să se întîlnească acolo cu cîte o femeie. Pe urmă se ceartă. Pe urmă Titi îl amenință cu moartea. Iar într-o zi, la un restaurant, știindu-l pe aproape, Mora se duce și smulge o țeavă de metal. Titi se apropie încet. Mora n-apucă nici să ridice țeava, pentru că în aceeași secundă adversarul îi înfige cuțitul. E mort. 3. Dactilografa judecătoriei sectorului 2 al Capitalei avea un fiu. Nu muncea, bea, o bătea, îi lua banii. La vîrstă, femeia s-a pensionat. Avea o sumă la C.A.R., și a primit dobînda : cîteva mii. Fiul i-a cerut, ea a spus că-i trebuie pentru cheltuiala casei, el a lovit-o cu vătraiul pînă cînd bătrîna a decedat.

În oglinda propriei conștiințe să te uiți.

TITU CONSTANTIN

DE LA UNA LA ALTA

● **Ghepardul deține recordul vitezei în lumea animalelor : 113 km pe oră. Antilopa se află pe locul al doilea, cu 96 km pe oră, iar pe locul al treilea leul, cu 80 km pe oră.**

● **Calul poate alerga 75 km pe zi neîntrerupt, timp de 20 de zile.**

● **Musca cephenoya este deținătoarea absolută a tuturor recordurilor la viteză : masculul cu 1 308 km pe oră și femela cu 982 km.**

● **Potrivit unor vechi documente, seismograful era cunoscut încă din anul 132 e.n. de către învățatul chinez Cian Cen. Aparatul înregistra orice cutremur de pămînt.**

● **Broasca braziliană mușcă și latră ca un ciine.**

● **Gibonul este specia de maimuță care deține recordul la săritura în înălțime : zece metri !**

● **În decursul existenței sale, albina-matcă produce aproximativ 60 000 de ouă.**

● **Rădăcinile lucernei sînt la fel de lungi ca ale plopului și mai lungi decît ale bradului.**

„APA VIE" din IVANDA

Mitul „apei vii" din basmele românești l-am întîlnit confirmat la Ivanda, un mic și frumos sat al comunei timișene Giulvăz. Satul este cunoscut și pentru sănătatea și vigoarea locuitorilor săi. Dacă-i întrebi pe localnici care-i „secretul" sănătății lor, oricare îți va răspunde că face cură cu apa de Ivanda...

Apa medicinală de Ivanda este sulfatată, iodurată, sodică, magnezică, hipertonă și calcică. Conține 21,5618 g săruri minerale și 0,0384 g acid carbonic la litru. Prin conținutul și caracteristicile sale tonice și curative, apa de la izvoarele „Magus" și „Márs" din Ivanda se aseamănă celor binecunoscute în întreaga lume, de la Karlovy Vary și Marianske Lazne, din Cehoslovacia. Aceasta a și făcut, așa cum se menționează și în enciclopediile de specialitate „Aqua minerali del Mondo" a lui G. Massini și D. Lollo și „Précis d'hydrologie" a lui A. Morete, ca apa de Ivanda, în perioada interbelică, să fie exportată în S.U.A., Canada, Anglia, Franța, Germania, Iugoslavia, Grecia și în ale țări. Distrugerea stației și liniei de îmbuteliere spre sfîrșitul celui de-al doilea război mondial a făcut ca o lungă perioadă de timp, apa de Ivanda să nu mai fie îmbuteliată și livrată.

Tratamentul cu apa de Ivanda este recomandat de balneologi într-o serie de boli, cum ar fi cele hepatobiliare, diabet, obezitate, gastrointestinale, ale prostatei și căilor urinare, colecistite cronice, dischinezii biliare și nefropatii cronice, avînd și proprietatea de a sfărîma piatra la bilă și rinichi. În general, apa de Ivanda este un tonifiant și un regenerator pentru întregul organism. Balneologii recomandă o cură de șase săptămîni. Se bea pe stomacul gol, zilnic ; în prima săptămînă — cîte 50 ml, în a doua — cîte 100 ml, în a treia — cîte 150 ml, în a patra — cîte 200 ml, în a cincea — cîte 250 ml și în ultima săptămînă, cea de-a șasea — cîte 300 ml. Pentru o cură sînt necesari, deci, circa 8 litri la prețul de 1,50 lei litrul.

Pentru valorificarea acestei prețioase resurse locale, cooperativa agricolă din sat — după cum ne spunea președintele ei, Cuzman Milivoi — a investit opt milioane de lei. Au fost descoperite și date în exploatare încă trei noi izvoare, ajungîndu-se astfel la o capacitate de îmbuteliere de 50 000 litri pe zi. Se montează stația și linia de îmbuteliere, s-a trecut la amenajarea unei secții de producere a tabletelor efervescente din sărurile minerale ale apei, după un brevet de invenție al doctorului timișorean Ionel Dinu. *În 1983, sticlele cu apă de Ivanda vor fi din nou pe piața internă și externă, ca și pastilele efervescente, de altfel.*

Descoperindu-se în zonă ape geotermale și nămoluri de tipul celor de la Techirghiol, s-a trecut la construirea în localitate a unui complex balneoclimatic care-și va primi pacienții, după toate probabilitățile, în anii 1989—1990.

TRAIAN DUMITRESCU

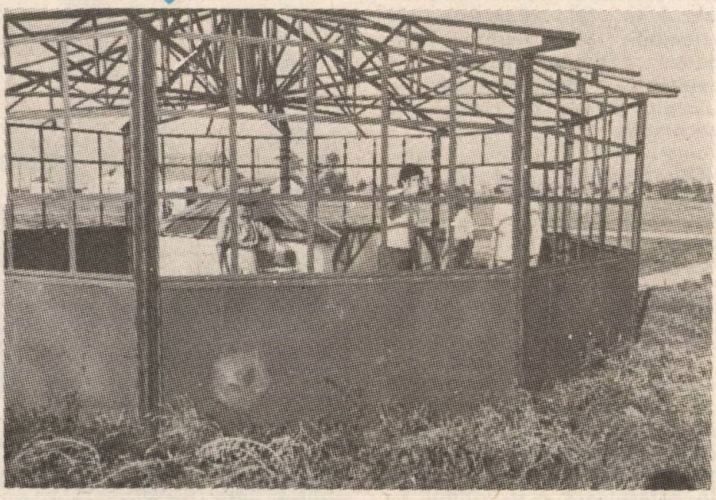

PASIUNILE UNOR OAMENI DE SEAMĂ

MULȚI dintre oamenii de știință de renume mondial au avut cîte o pasiune în afara activității lor obișnuite. Astfel, matematicianul N. I. Lobacevski, creatorul „Geometriei neeuclidiene" (Geometria lui Lobacevski) era un pasionat grădinar. El a fost decorat chiar cu o medalie pentru succese în grădinărit.

MARELE chimist rus D. I. Mendeleev, care a descoperit legea periodicității elementelor și a alcătuit sistemul periodic al elementelor chimice, se ocupa în timpul liber de confecționarea de valize. În acest scop, el a preparat și un clei special pe care au început să-l utilizeze toți fabricanții de valize.

CUNOSCUTUL chimist, acad. A. M. Butlerov, care a obținut pentru prima dată substanțe organice pe cale sintetică și a pus bazele chimiei substanțelor macromoleculare, era un pasionat apicultor. El a fost ales chiar președinte al Societății apicultorilor din Rusia.

LAURENȚIU A. TUDOSIE

File din istoria

TRANSPORTURILOR FEROVIARE

La 27 septembrie 1825, omenirea a păşit în era transporturilor feroviare. Pe prima cale ferată din lume, Stockton – Darlington, Anglia, în lungime de 58 de kilometri, a început să circule prima locomotivă cu aburi, formidabila invenţie a lui George Stephenson.

Cu numai 31 de ani mai tîrziu, la 1 noiembrie 1856, a fost inaugurată şi prima linie ferată pe teritoriul de azi al ţării noastre, Baziaş – Jam – Oraviţa, în lungime de 27 de kilometri. A urmat apoi linia Jimbolia – Timişoara, la 15 noiembrie 1857, (39 de kilometri), alte momente importante fiind : 4 noiembrie 1860, linia Cernavodă – Constanţa (63 de kilometri), 22 decembrie 1868, Arad – Alba-Iulia (211 kilometri), 27 octombrie 1869, Vicşani – Burdujeni (41 de kilometri), 1 noiembrie 1869, Bucureşti – Giurgiu (70 de kilometri), 15 decembrie 1869, Suceava – Roman, (102 kilometri), 1 iunie 1870, Paşcani – Iaşi (76 kilometri), 7 septembrie 1870, Oradea – Cluj (152 de kilometri), 13 septembrie 1872, Roman – Mărăşeşti – Tecuci – Barboşi (220 de kilometri), 5 ianuarie 1875, Piatra – Olt – Vîrciorova (174 de kilometri).

Construirea acestor linii a fost rezultatul unor concesionări către societăţi străine, sistem practicat atunci în mai toate ţările. Sînt cunoscute consecinţele concesionărilor : construcţia defectuoasă a majorităţii liniilor şi, mai ales, exploatarea lor foarte scumpă. Tocmai de aceea, guvernul român a trecut, începînd din anul 1879, la regimul de lucru în regie de stat. Prima linie construită după acest sistem a fost pe distanţa de 90 de kilometri între Buzău şi Mărăşeşti, făcînd dovada capacităţii tehnice a specialiştilor români, a hărniciei locuitorilor noştri şi fiind, totodată, un îndemn pentru înlăturarea totală a societăţilor concesionare străine. Începînd cu anul 1880, de cînd a luat fiinţă, Direcţia generală a C.F.R. a preluat, şi prin răscumpărare, treptat, toate liniile ferate din ţară.

Calea ferată şi-a adus o contribuţie de majoră însemnătate la propăşirea generală a României. În 40 de ani, între 1875 şi 1915, numărul călătorilor transportaţi cu trenul a crescut de peste 15 ori, iar al tonelor de marfă de 18 ori. Practic, toate regiunile ţării au fost unite prin căi ferate, tot prin căi ferate fiind legate cu ţara şi portul Constanţa şi cele 11 porturi fluviale, de-a lungul Dunării. Avînd în vedere poziţia noastră geografică, România a devenit o importantă zonă de tranzit, de legături economice şi comerciale în Europa de sud-est şi pentru Europa Centrală.

În anul 1918, anul făuririi statului naţional unitar român, reţeaua de căi ferate ajunsese la 11 000 de kilometri, iar personalul muncitor feroviar se ridica la 75 000 de oameni.

Transportul feroviar românesc a cunoscut atît perioade de înflorire – cum a fost anul 1938, an în care au fost înregistraţi cei mai buni indicatori

Străbunica locomotivelor de astăzi

de exploatare din perioada interbelică (au fost transportați peste 71 de milioane de călători și peste 26,3 milioane de tone de mărfuri) — cît și de regres, precum în anii războiului, cînd căile ferate române au avut enorm de suferit, pagubele ridicîndu-se la sume imense. Au fost complet scoase din funcție 1 196 km de linii. Au fost distruse 1 091 poduri, iar din cele 34 de tuneluri din nordul țării, 23 au fost complet distruse.

23 August 1944, care marchează eliberarea socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, reprezintă și începutul unei noi vieți a transporturilor pe calea ferată română. A fost restabilită circulația, au fost refăcute liniile distruse. Au fost deschise noi linii, cum ar fi București — Caracal — Craiova (209 kilometri), Bumbești — Livezeni, construită prin munca eroică a brigadierilor, lucrare monumentală care, pe o distanță de 31 de kilometri, are 40 de tuneluri, 109 poduri și viaducte, și altele.

O amploare fără precedent a cunoscut transportul feroviar după Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, în

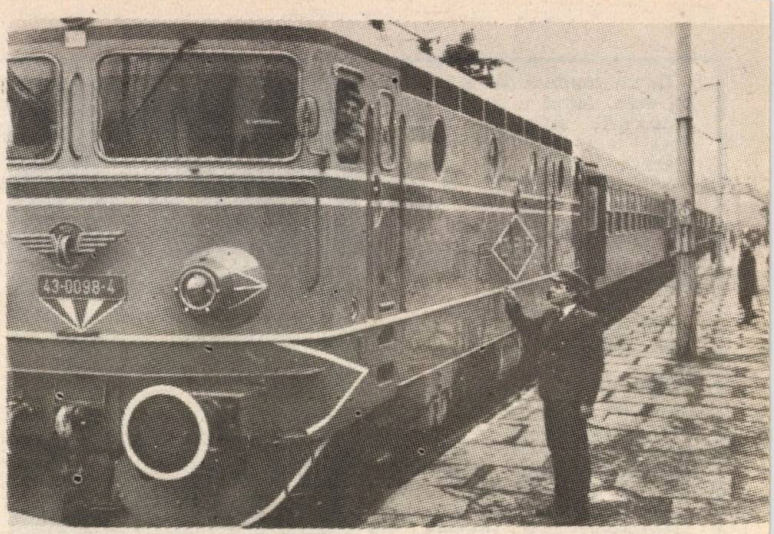

perioada pe care, cu mîndrie patriotică, poporul român o numește „Epoca Nicolae Ceaușescu". Liniile duble au sporit de 4,5 ori. Liniile electrificate, de aproape șase ori. Au fost date în folosință linii noi în lungime de circa 1 000 de kilometri. Toate magistralele și liniile principale sînt înzestrate cu centralizare electrodinamică și bloc automat de linie. Se circulă cu locomotive electrice și diesel, de diferite tipuri, de fabricație românească, cu vagoane de mare capacitate și cu performanțe tehnice și de confort ridicate la nivelul atins de țările cu îndelungată experiență și tradiție.

În anul 1988, transportul pe calea ferată va deveni preponderent în ansamblul economiei naționale. Vor fi transportate cu 20 de milioane de tone mai multe mărfuri decît în anul 1987, iar fiecare vagon de marfă va fi încărcat de cîte o sută de ori. Și să nu uităm că anul 1988 este o treaptă a cincinalului 1986–1990.

ION ȘINCA

Un original concurs AL ÎMPLETITORILOR DE RĂCHITĂ

În fiecare din ultimii ani, împletitorii de răchită de la I.A.S. Fîntînele, județul Arad, au adus unității venituri în valoare de peste 16 milioane lei. Înființată în 1952, secția de împletituri s-a dezvoltat continuu și, pe măsura creșterii măiestriei oamenilor, produsele ei au fost tot mai mult cerute pe piața externă. În prezent, întreaga producție este contractată pentru export. Distincția, linia elegantă și acuratețea execuției sînt unanim apreciate de beneficiarii din Austria, Italia, Elveția, R.F. Germania, Franța, Anglia, Statele Unite ale Americii, Australia.

— De mulți ani nu avem nici un refuz, ceea ce spune totul despre calitatea muncii împletitorilor — ne-a precizat ing. Doman Trăilă, directorul întreprinderii. Toți cei 300 de oameni ai secției sînt calificați la locul de muncă, prin cursuri de 6 luni. Dautner Horst, actualul șef al secției, a început meseria în 1958, ca simplu împletitor. Gheorghe Druhală, controlorul de calitate, are peste 20 ani vechime. De asemenea, cei trei șefi de brigadă, tehnicienii Traian Goia, Gavril Mureșan și Stela Drăgănescu.

Anual, în prima săptămînă a lunii iunie, la Fîntînele se sărbătorește „Ziua împletitorului". În cadrul manifestărilor organizate cu acest prilej, un loc deosebit îl ocupă originalul concurs de creație a noi modele, deschis tuturor împletitorilor. Criteriile de premiere, avizate de un juriu exigent, privesc atît frumusețea produsului și calitatea execuției, cît și volumul manoperei, cantitatea necesară de materie primă ș.a. Cei mai buni muncitori ai secției, printre care Petcsh Nicolae, Grec Maria, Gligor Maria, Bermel Walter, Klug Adam, Cervenschi Elena, Schmitz Iosif, Rednic Ecaterina se află între cîștigătorii uneia sau alteia din ultimele ediții. Toate noile creații alcătuiesc o expoziție permanentă, din care partenerii externi își aleg simbolurile pentru comenzi, merituoșii autori ai modelelor selecționate fiind premiați.

EMIL GENESCU

Lungul drum al omului spre...

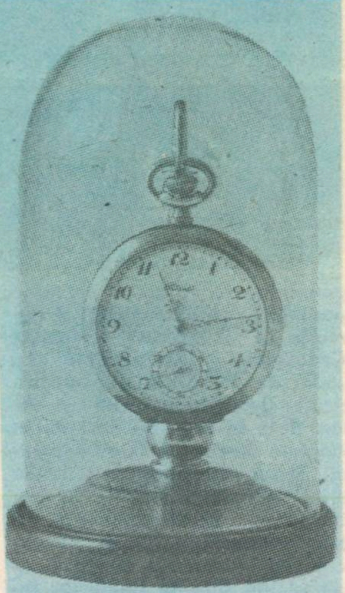

ORA EXACTĂ

La un moment dat al existenței sale, omul a simțit nevoia măsurării scurgerii timpului ceva mai precis decît prin eternul ciclu zi-noapte-zi... Astfel s-a observat că într-o zi însorită lungimea umbrei unui om (sau a unui obiect fix aflat în poziție verticală) se modifică. Și, de aici a apărut...

Cadranul solar, primul instrument de măsurat timpul. Invenția aceasta pare să fi fost făcută independent în mai multe părți : China, Egipt, Chaldeea... Ceasornicul acesta era mulțumitor ca precizie pentru acele vremi, dar avea un mare neajuns : „funcționa" doar în zilele însorite. Astfel încît, căutînd în continuare un instrument mai eficient s-a ajuns la...

Clepsidră. Aceasta se bazează pe scurgerea înceată, dar continuă — de obicei în timp de o oră — a unei cantități stabile de apă sau nisip fin. Romanii au perfecționat mult clepsidra hidraulică, pe care au dotat-o cu un cadran unde se putea citi trecerea orelor.

Primele **ceasuri mecanice** de uz public apar în evul mediu — mai întîi sub forma unor orologii instalate, de regulă, la primării și catedrale. Cel mai vechi orologiu mecanic atestat de documente a fost construit în China, în anul 725 î.e.n. În zilele noastre continuă să fie în funcțiune un orologiu, realizat în Anglia pe la 1386, restaurat în **1956.** La noi în țară se bucură de o binemeritată celebritate orologiul artistic cu figurine construit la Sighișoara, în 1648, în vîrful unui turn înalt de 64 m (cunoscut sub numele firesc de „Turnul cu ceas"). La Oradea funcționează un alt orologiu interesant, construit în 1793, sub forma unei sfere metalice, pe jumătate aurie, jumătate neagră, care, datorită unui mecanism ingenios, indică fazele lunii.

Cele dintîi **ceasornice de buzunar** au fost construite în Germania, la începutul secolului XVI. Din cauza formei lor ovoidale și după numele localității unde au fost realizate la început, ele erau cunoscute ca „ouă de Nürnberg". Fiecare din aceste ceasuri este un unicat și, totodată, o rară operă de artă, realizată manual, după calcule și meșteșuguri păstrate în mare secret, transmis doar celor din familie. Primul ceasornic de buzunar a fost lucrat de către Peter Henlein, în anul 1504. Primele ceasuri de purtat la mînă datează din 1790, fiind confecționate la Geneva.

În secolul XIX, elvețienii sînt cei care încep producerea ceasornicelor **în serie,** prin standardizarea pieselor componente ale acestora. Primele exemplare fabricate astfel datează din 1865, datorită lui Roskopf.

Evoluția continuă a științei și tehnicii făcea însă necesară apariția unor instrumente mai perfecționate de măsurat timpul. Apar astfel **ceasul electric** și, mai tîrziu, cel **electronic.** Se pare că primul brevet pentru un ceas electric a fost cerut la 1840, iar cele dintîi exemplare puse în comerț au fost fabricate pe la 1880. Interesant de semnalat este faptul că la Muzeul Tehnic din București se află o pendulă electrică ce poartă scrisă mențiunea că a fost reparată în anul 1882. Nu se știe cînd a fost construită, dar este cert că ea reprezintă una din cele mai vechi pendule electrice din Europa, aflată încă în stare de funcționare !

Primul **ceas electronic** a apărut tot în Elveția, la început cu diode luminescente, apoi cu cristale lichide. Microelectronica a făcut posibilă apariția și producerea la scară industrială a unor ceasornice de mare precizie, cu formate inimaginabil de mici și la prețuri de cost reduse. De pildă, ceasornicul românesc **„Optimef"** este dotat cu un microprocesor de mărimea unei jumătăți de unghie, ce are echivalentul a peste 2 500 de tranzistori. S-au produs și se produc continuu ceasuri electronice tot mai ingenioase și multifuncționale, printre care exemplare care au grosimea de pînă la 2,5 milimetri ; dar există și unul elvețian gros de numai... 0,98 milimetri ! Unele modele sînt dotate cu calendar și fazele lunii, termometru, un instrument ce măsoară instantaneu ritmul cardiac, calculator pentru operații matematice, multimemorie, muzică înregistrată, sonerii cu sunet distinct... Există și ceasornice transparente, la care se poate vedea tot ce se petrece sub cadran ; apoi exemplare alimentate cu orice fel de lumină și chiar unele echipate cu un microgenerator termoelectric, care transformă temperatura corpului posesorilor în energie electrică.

Precizia cea mai mare o dau însă **orologiile atomice,** care funcționează indiferent de variațiile de presiune și temperatură ale mediului înconjurător. Cel mai exact aparat de acest tip oferă o precizie garantată cu abatere de o secundă la... 1,7 milioane de ani !

Merită amintit că în Elveția (cum s-ar fi putut oare altminteri ?), la Zürich, se află montat, pe fațada unui edificiu, orologiul cu **cel mai mare cadran** din Europa, ce măsoară aproape 9 m în diametru ; la Viena se găsește **Muzeul ceasurilor,** în colecția căruia pot fi admirate exponate ce merg de la mecanismele primare ale începuturilor artei orologeriei și pînă la pendula astronomică de ultimă oră ; la Cracovia (Polonia) se găsește un original muzeu al **ceasurilor solare ;** iar, ca încheiere, vă propunem să vizitați, la Ploiești, muzeul **Ceasul de-a lungul vremii,** care expune peste 2 000 de ceasornice de cele mai diferite tipuri și modele, începînd cu secolul al XVII-lea. În această autentică colecție de timp sînt păstrate ceasuri care au aparținut domnitorilor Constantin Brâncoveanu și Alexandru Ioan Cuza, precum și unor ilustre personalități românești (Theodor Aman, Nicolae Iorga, Constantin Brâncuși, Mihail Sadoveanu ș.a.).

Deschis, MUZEUL ȚĂRII...

Din sipetele rare, încărcate cu frumuseți, uneori unice pe globul terestru, pe care natura le-a dăruit pămîntului românesc, vă deschidem aici opt, alese din cele mai atractive. O facem, cu îndemnul călduros de a merge să le cunoașteți direct și să le admirați acolo unde ele se află, ca niște comori perpetue deschise ochiului și spiritului omenesc.

CAPRA NEAGRA (Rupicapra rupicapra) din Carpați, cu blană neagră și coarne scurte, avînd un aspect de antilopă (supranumită chiar „antilopa Carpaților"). Excelentă cățărătoare, executînd salturi acrobatice spectaculoase, ea trăiește în locuri stîncoase, greu accesibile, în grupuri de cîțiva indivizi, cu excepția țapilor bătrîni, singuratici.

CHEILE NEREI, atracție turistică de primă mărime a Munților Banatului. Pe o distanță de 22—25 km, între localitățile Șopotu Nou și Sasca Română, rîul Nera și-a tăiat un sector important de chei, despicînd stîncile muntelui pe o diferență de nivel de 200—250 m (de la firul apei la spinarea versanților). Și-au cîștigat titlul de monument al naturii datorită aspectului lor sălbatic și extensiunii formelor carstice, a numeroaselor specii floristice și faunistice mediteraneene. Printre cele mai importante peșteri din chei sînt cele de la Lacul Dracului, cea din Pînza Albinei, Avenul Porcului, Peștera lui Vit, Peștera Voinii, Gaura Hicleană.

DELTA DUNĂRII — unică în Europa și unul din cele mai importante, originale și pitorești monumente ale naturii de pe Terra, prin întindere și specificul geografiei, florei și faunei. Este cel mai important loc de popas al păsărilor migratoare între regiunile arctică și tropicală. În rezervația Buhaiova cuibărește singura mare colonie de pelican comun **(Pelecanus onocrotalus)** din Europa, precum și cormorani mari **(Phalacrocorax carbosinensis)**, țigănuși **(Plegadis falcinellus)**, egrete mici **(Egretta garzetta)**, lopătari **(Platalea leucordia)**, stîrci roșii **(Ardea purpurea)**. În rezervația Zătoane cuibăresc pelicanii creți **(Pelecanus crispus)**, lebedele cucuiate **(Cygnus olor)**, stîrcii pitici **(Ixobrychus minutus)**. Pădurile Letea și Caraorman adăpostesc stejarul de luncă **(Quercus robur)**, stejarul brumăriu **(Quercus pedunculuiflora)**, plopul alb **(Populus alba)**, plopul negru **(Populus nigra)**, frasinul **(Fraxinus angustifolia)**, frasinul pufos **(Fraxinus pallisae)**, cîrcelul **(Ephedra distachia)**, colilia **(Stipa pulcherrima)**, numeroși arbuști și liane de origine sudică.

GAROFIȚA PIETREI CRAIULUI (Dianthus callizonus), una din cele mai frumoase și gingașe flori de munte, plantă ce poate fi întîlnită — unică în lume — numai pe pajiștile și padinile crestei Pietrei Craiului. „Petalele, răsfrînte larg, sînt de un roș de cîrmiz șters. Pe ele sînt trase dungi, în lung, de un roș mai închis, iar spre lăuntrul florii, o rotiță de dantelă fină, cu ochiuri mici de aceeași culoare mai închisă. Urmează apoi un cerc alb, cu raze iarăși roșii, iar în mijloc, un joc de verde și alb neîntrecut..." — astfel o descrie savantul Ion Simionescu. Această specie rarisimă ar fi apărut în miocen, ca endemism al unei enclave carpatice, rămînînd aici de peste o jumătate de milion de ani.

GHEȚARUL DE LA SCĂRIȘOARA, situat în inima Munților Apuseni, deasupra văii Gîrda Sacă, la altitudinea de 1 100 m. Este cea mai mare peșteră cu gheață din țara noastră, iar ghețarul — un bloc de aproximativ 50 000 metri cubi — are o vechime de mii de ani.

MUNTELE DE SARE — situat la marginea de vest a localității Slănic-Prahova. Se prezintă sub forma unei stînci înalte de circa 25 m, împodobită feeric cu zeci de mii de lapiezuri (șanțuri) săpate de precipitații în sarea strălucitoare. Printr-un tunel se intră în interiorul acestei mirifice bijuterii de sare, unde se află tăinuit un mic lac — Lacul Miresei — cu deschidere spre bolta reflectată în apă și cu pereți înalți, netezi, împodobiți cu concrețiuni de sare.

NUFĂRUL SUBTROPICAL (Nymphaea lotus var. **thermalis),** de la Băile „1 Mai". Viețuiește în apa lacurilor formate de cîteva izvoare termale (în special în „Ochiul Mare", lacul principal cu o suprafață de 600 mp) ce au în tot timpul anului o temperatură de 30°—31°C. Planta este un relict terțiar, înrudită cu nufărul egiptean. Stațiunea „1 Mai" (de lîngă Oradea) este unica din Europa unde planta crește spontan.

PEȘTERA TOPOLNIȚA, din Podișul Mehedinți, este a doua din țară (după Peștera Vîntului) ca întindere, cu cei peste 16 000 m de galerii. În interior ea adăpostește numeroase lacuri mari și adînci, săli de mari dimensiuni, cu gigantice blocuri de stîncă prăbușite, baldachine, draperii și „lumînări" de piatră, înalte pînă la peste cinci metri.

LA CĂLĂRAȘI, PE MALUL BORCEI

Loc de întîlnire faunistică planetară

Grădină zoologică la Călărași ?, se vor întreba, poate, mulți dintre cititorii rîndurilor de față, așa cum, de altfel, am întrebat și noi atunci cînd am aflat și am fost invitați să vizităm această instituție care, departe de a fi un simplu loc de agrement, prezintă și o deosebită însemnătate științifică.

Ei bine, acum ne vedem datori nu numai să dăm un răspuns pozitiv la întrebarea de mai sus, dar și să recunoaștem, totodată, fără echivoc, că grădina zoologică din orașul de pe malul Borcei este una dintre cele mai interesante din țară. Atît din punctul de vedere al peisajului în care este amplasată, cît și prin numărul mare și raritatea exemplarelor de animale și păsări pe care le posedă.

Amenajată pe o suprafață de 25 de hectare, într-un splendid decor natural, cu o bogată vegetație, în imediata vecinătate a Borcei și a Jirlăului, avînd în interiorul său o „microdeltă" (un lac de circa 10 000 mp luciu de apă, populat cu pește, lac în mijlocul căruia se află mai multe insulițe, legate între ele prin podețe — un veritabil acvariu natural), grădina zoologică din Călărași are ca element specific faptul că animalele sînt întreținute în stare semiliberă, pe suprafețe relativ întinse de teren. Așa se și explică, de altfel, că animalele se simt și se prezintă bine, reproducția desfășurîndu-se în condiții cu mult mai bune decît în grădinile zoologice în care acestea se află în captivitate deplină. Să mai notăm că una din insulițele „microdeltei" este situată la o înălțime de 14 metri, de aici vizitatorul putînd să admire nu numai întreaga grădină, ci și frumoasele împrejurimi, pînă către confluența Borcei cu bătrînul Danubiu.

Iubitor pătimaș al animalelor și păsărilor, dar și un fin cunoscător al vieții și obiceiurilor acestora, tehnicianul **Gheorghe Tatavura**, șeful Complexului municipal de agrement Călărași, de care aparține grădina zoologică, ne prezintă și un scurt istoric al acesteia. Primele nuclee de animale și păsări s-au constituit cu aproape zece ani în urmă, din specii exclusiv autohtone (lupi, urși, iepuri, bursuci, nutrii, veverițe, enoți, pisici sălbatice, păuni, fazani, pelicani, lebede etc.).

Din 1980 au început să fie procurate, pe bază de schimb cu grădini zoologice din țară și străinătate, animale din alte zone ale continentului și ale lumii. Tot în '80, pasionatul șef al complexului de agrement călărășean a donat grădinii o splendidă colecție formată din 30 de specii de papagali și alte păsări exotice. De remarcat că, astăzi, grădina zoologică de aici dispune de una dintre cele mai mari colecții din țară de păsări exotice, de la struț și pînă la pasărea colibri, reprezentînd zone din toate continentele. De altfel, în grădina zoologică din Călărași și-au dat întîlnire animale și păsări de pe toate continentele, unele specii existente aici constituind unicate pentru țara noastră. Din această categorie fac parte foca argintie, din Oceanul Atlantic, tigrul de Bengal, tigrul din Sumatra, onagerul (măgărușul sălbatic asiatic), maimuța Marmozet (mică și jucăușă ca o veveriță), porcul spinos, ursulețul Coati, jaguarul negru, maimuța Capuțin (colecția de maimuțe numără 57 de exemplare, din 17 specii) etc.

Amabila noastră gazdă ni-i prezintă pe „pensionarii" grădinii, în raport de zonele geografice din care provin : crocodilul Caiman, maimuța cu nas alb și papagalul Ara — din zona Amazonului ; struțul Nandu și jaguarul pătat — tot din America de Sud ; bizonul american, puma canadiană și prepelița californiană — din America de Nord ; tigrul de Ussuri, rîsul siberian, tigrul din Bengal și cel din Sumatra ; pantera neagră, pavianul cu mantie, ursul tibetan, pitarul și leul indian, papagalul Marele Alexander — din Asia ; leul și leopardul african, porcul spinos, cimpanzeul, maimuța Kima și maimuța husar, jacul, papagalul cu piept roșu — din Africa ; struțul australian, lebăda neagră, și 15 specii de papagali, între care Penant, Rozella și Micuțul Alexander — din Australia. Dintre speciile europene reține atenția mai ales cerbul nobil și cerbul lopătar, ursul carpatin, muflonul, căprioru, mistrețul, zimbrul, acvila de munte, pelicanul, lebăda albă etc. În total, în grădina zoologică din Călărași și-au dat, deocamdată, întîlnire exemplare din 147 de specii de animale și păsări, de pe întreaga planetă. Spunem deocamdată, pentru că se duc tratative pentru aducerea, prin schimb, și a unor exemplare din alte specii exotice, iar dintre cele autohtone tehnicianul Tatavura speră să procure și să incubeze, în curînd, ouă de dropie, pasăre care făcea pînă nu de mult faima acestor locuri din Bărăgan, dar care se află azi pe cale de dispariție.

V-am convins, oare, că, drumeți fiind prin părțile Călărașiului, merită să vă abateți, măcar pentru un ceas, pe la grădina zoologică ? Vă asigurăm că nu veți regreta.

P. VOICULESCU

Mafia

DE LA „OMERTÀ“ LA PROCESUL SECOLULUI

După mai bine de un an și jumătate de la deschiderea sa la Palermo marele proces intentat de autoritățile italiene împotriva mafiei — organizația criminală cea mai cunoscută, cea mai „istorică“, cea mai misterioasă, cea mai bine structurată, cu „eroii“ învăluiți într-o legendă menită să umple tăcerea în care își croiește drumul în afara legii — încă nu s-a încheiat. Numărul celor implicați, măsurile de securitate adoptate, prezența a peste 400 de ziariști din întreaga lume dau o idee asupra importanței ce i s-a acordat acestui proces început la 10 februarie 1986 dar care, pe măsura trecerii timpului, a intrat în obișnuita tergiversare justițiară, cu amînări și suspendări de ședințe, neprezentări la bară ale acuzaților și avocaților lor, depoziții contradictorii și punere în libertate a acuzaților care au depășit termenul-limită de doi ani, prevăzut prin lege pentru arest preventiv. „Ceea ce s-a întîmplat, fără ca nimeni să vrea, este că, o dată cu acest proces, opinia publică internă și internațională a fost lăsată să creadă că mafia a fost înfrîntă“, — declara recent magistratul palermitan Giusto Sciacchitano. Puternica organizație criminală — atrăgea el atenția — nu poate fi înfrîntă doar prin mijloace judiciare sau represive, ci problema ține și de conștiința oamenilor, ca și de acțiunea statului în alte sfere, în special în cea economică. Căci — așa cum sublinia un ziar palermitan — lipsa dezvoltării industriale și rata înaltă a șomajului, caracteristice Siciliei, reprezintă — alături de traficul de droguri, al cărui volum de afaceri depășește 25 de miliarde dolari pe an — o sursă decisivă a puterii și bogăției mafiei.

„Chi tace, campa“

Cheia puterii mafiei nu stă nici în armele sale, nici în abilitatea oamenilor săi și nici în densa rețea de complicități pe care o alimentează. Dacă mafia a reușit să se perpetueze de-a lungul atîtor generații, dacă azi e încă viguroasă, aceasta se datorează celebrei legi a tăcerii, „omertà“, pe care sinistra organizație a reușit s-o facă respectată. „Chi tace campa“ — cine tace trăiește — este o normă atît de generală, încît a devenit tipică pentru Sicilia. Circulă, de altfel, la Palermo, și o anecdotă. În timpul unei inspecții, elevul cel mai bun din clasă este întrebat de profesoară : „Spune-mi, Peppino, cine l-a ucis pe Iulius Cezar ?“ Copilul, deși învățase cu o oră înainte răspunsul, dă înfricoșat din umeri : „Nienti sacciu e nienti vidi“. Nu știu nimic, n-am văzut nimic !

Cel care a făcut o breșă importantă în dispozitivul celei mai bine structurate organizații criminale din lume, permițînd deschiderea marelui proces de la Palermo, se numește Tommaso Buscetta, alias Don Masino, alias Manuel López Cadena, alias Adalberto Barbieri, alias Thomás Roberto Felici, alias José Roberto Escobar, alias „U Vetraro“ (Geamgiul). Sînt toate acestea numele și poreclele pe care le-a schimbat de-a lungul anilor, noile și falsele identități fiind pentru el un complement necesar oricărei fugi prudente : cînd „a consumat“ un nume, Buscetta a vrut de fapt să șteargă urmele biografiei ce aparținuse acelui nume. Dar, deși două operații estetice i-au modificat fizionomia, pentru polițiile din lumea întreagă el va rămîne întotdeauna Tommaso Buscetta. Este arestat în mai 1983, la São Paulo, în Brazilia, pentru trafic de stupefiante. Autoritățile braziliene acceptă să-l extrădeze în Italia.

Manifestație pe străzile orașului Palermo împotriva mafiei : „Nu mafiei !“

Confesiunile lui Buscetta

La 15 iulie 1984, Tommaso Buscetta sosește pe aeroportul Leonardo da Vinci din Roma, însoțit de doi judecători italieni. Acceptă să colaboreze cu justiția. Va depune o mărturie „clară și precisă" — cum o va aprecia un magistrat — despre 122 de crime săvîrșite în ultimii 15 ani, despre organizarea și noile structuri ale mafiei, despre conflictele dintre clanuri, despre victime, asasini și complici, despre legăturile mafiei cu lumea politică, despre conexiunile sale internaționale. Iar toate acestea — dezvăluite, pentru prima oară, „din interior", de un „naș" sau „capomafia" — au o valoare incontestabil mai mare decît cele ale lui Joe Valachi, primul și singurul mafiot care, în anii '60, în Statele Unite, a ridicat vălurile ce acopereau misterioasele activități ale acestei „onorabile societăți", cum i-a plăcut întotdeauna mafiei să se autointituleze. În timp ce Valachi era un simplu

Mafia – o lovitură în Italia se simte pînă în Statele Unite
(Din „Time")

„soldat", un „killer", Buscetta e un șef, are prestigiu, cunoaște rețeaua. În timp ce Valachi n-a ieșit din Statele Unite, Buscetta practic a făcut înconjurul lumii : are relații, cunoaște oameni și e la curent cu foarte multe evenimente și situații. Cum se exprimă un reprezentant al autorităților americane, „Buscetta este enciclopedia, Valachi era abecedarul".

Adevărată „multinațională" a crimei, mafia este divizată în două ramuri, una acționînd în Sicilia, cealaltă în Statele Unite. „Noi — explică Buscetta — o numim mafia. Ei (americanii — n.n.) preferă să-i spună Cosa Nostra. Are o structură ce seamănă cu o piramidă, bine organizată și unitară. Carta sa constituțională, nescrisă, este după un model federativ. La baza Cosei Nostra se află Familia, ancorată într-un teritoriu. Baza Familiei este constituită din «oameni de onoare», numiți și «soldați». Mai mulți soldați depind de un șef (Capo Decina), care răspunde în fața șefului Familiei (Capo Famiglia), numit și Reprezentant. Acesta poate să-și exercite puterea direct, dar și prin vicereprezentanți, numiți și Consilieri. Familiile din teritoriile învecinate își aleg un șef (Capo Mandamento). Aceștia, reuniți, formează Comisia sau Cupola. Cupola e prezidată de un șef (Capo Commissione) sau Secretar".

„Om de onoare" devine cel care a depus jurămîntul — precizează Don Masino. Momentul reprezintă consacrarea Cauzei ; e profesiune de credință, fără cale de întoarcere, fără judecăți proprii sau dubii. Din mafie nimeni nu poate demisiona decît riscîndu-și viața. Două sînt regulile de aur în raporturile dintre Familii, dacă se dorește menținerea păcii : 1. Nici un asasinat nu va putea fi comis în afara propriului teritoriu, fără a se fi informat și obținut aprobarea șefului Familiei zonei în care urmează să aibă loc asasinatul ; 2. Numai Comisia poate decide un asasinat de nivel — victimă deosebit de importantă, fie din rîndul societății, fie din cadrul mafiei — și, în acest caz, execuția este încredințată „oameni-

Confesiunile lui Buscetta au permis arestarea principalilor șefi mafioți.

lor de onoare", aleşi după criterii absolut discreţionare, dintre diversele Familii, fără a fi informat în prealabil şeful teritoriului în care urmează să se acţioneze.

Don Masino va dezvălui numele asasinilor personalităţilor căzute pe frontul luptei antimafia, cei care — magistraţi, politicieni, ziarişti, poliţişti — au încercat să descifreze şi, descifrîndu-l, să pună o stavilă fenomenului mafiot. Primul a fost, în septembrie 1970, ziaristul palermitan Mauro De Mauro, dispărut fără ca soţia şi fiicele sale să aibă măcar consolarea unui mormînt în faţa căruia să îngenuncheze. Cei care i-au urmat au toţi meritul de a fi scoborît printre meandrele secrete ale crimei organizate, asumîndu-şi riscul de a descoperi legăturile ei cu lumea politică şi cu marea finanţă. Un risc pe care colonelul de carabinieri Giuseppe Russo, ziaristul Mario Francese, secretarul provincial al democraţiei creştine, Michele Reina, şeful poliţiei din Palermo, Boris Giuliano, deputatul de stînga Cesare Terranova, secretarul regional al Partidului Comunist Italian, Pio La Torre, sau prefectul oraşului Palermo, Carlo Alberto Dalla Chiesa, l-au plătit cu viaţa.

Procesul

Luni 10 februarie 1986, în tribunalul special amenajat în interiorul închisorii palermitane Ucciardone, 355 de prezumtivi mafioţi, dintr-un total de 467 de acuzaţi, erau prezenţi în cele 30 de cuşti prevăzute cu gratii de fier. Cuştile, aşezate una lîngă alta, sînt dispuse în semicerc sub tribunele presei şi publicului ; ultimele trei — numerele 28, 29 şi 30 — sînt rezervate mafioţilor care au acceptat să colaboreze cu justiţia.

Sala tribunalului, botezată „sala verde", datorită culorii ei, are o formă octogonală şi o suprafaţă acoperită de 7 500 metri pătraţi. Construcţia ei a costat 19 milioane de dolari. Peste o mie de avocaţi au fost angajaţi în acest proces, 400 de ziarişti din toată lumea au fost prezenţi la deschidere, actul de acuzare numără 40 de volume (8 607 pagini), 413 martori s-au prezentat la bară, peste 2 000 de poliţişti şi carabinieri cu veste antigloanţe au asigurat paza în interiorul şi în afara închisorii.

La jumătatea lunii aprilie, procurorii Domenico Signorino şi Giuseppe Ayala au cerut un total de 4675 de ani şi unsprezece luni detenţie pentru cei 467 de acuzaţi. Au fost solicitate 471 pedepse cu închisoare (între acestea 28 cu închisoare pe viaţă), 45 de achitări, toate din „insuficienţă de probe", şi amnistie pentru patru dintre acuzaţi. În plus, s-a solicitat declaraţia de „stingere a procedurii" pentru şapte acuzaţi, care au decedat în timpul procesului, şi o amendă totală de circa 18 milioane de dolari.

Dintre cele 28 de pedepse cu închisoarea pe viaţă, zece au fost cerute pentru membrii Comisiei, prezidată, potrivit acuzării, de Michele Greco.

Între „naşii" judecaţi în acest proces pentru care procurorii au cerut sentinţa de închisoare pe viaţă se află :

— **Michele Greco.** Are 62 de ani, este supranumit „Papa". Procesul s-a deschis fără el şi fără fratele său Salvatore, zis „Senatorul". Michele Greco a apărut în cuşca de la Ucciardone la două săptămîni după arestarea sa (20 februarie 1986), într-o casă din satul Caccamo.

— **Salvatore Riina,** judecat în contumacie. În vîrstă de 56 de ani, este căutat de poliţie de 20 de ani, după o fotografie ce datează tot de atunci. Se spune că ar fi personajul cel mai periculos din Cupolă. Buscetta susţine că este poate mai important, în ierarhia acesteia, decît însuşi Michele Greco.

— **Bernardo Provenzano** (judecat în contumacie). Născut la Carleone în 1933, este descris de mafioţii care au rupt „legea tăcerii" ca un „alter ego" al lui Riina. Şi el se ascunde de poliţie de peste douăzeci de ani

— **Rosario Riccobono** (judecat în contumacie). 57 de ani, este şeful Familiei din Partinico. Supranumit „Teroristul", se ascunde de poliţie din octombrie 1984.

— **Pippo Calò** (56 de ani), „vistiernicul mafiei". A fost arestat la Roma, în martie 1985. Unii îl consideră drept „creierul financiar" al mafiei siciliene, cu strînse relaţii cu Familii ale Cosei Nostra americane. Este unul din principalii responsabili ai relaţiilor cu **camorra** (mafia napolitană). Recent, judecătorii din Florenţa l-au acuzat de a fi organizat şi înfăptuit, în colaborare cu grupuri teroriste neofasciste, atentatul din decembrie 1984 împotriva trenului rapid 904.

— **Antonio Nenè Geraci** (70 de ani), arestat la 19 noiembrie 1984. Este acuzat de un număr impresionant de crime.

Pentru **Luciano Liggio** (62 de ani), procuratura a cerut doar 15 ani închisoare. Este considerat drept „şeful de necontestat" al Familiei din Corleone, satul în care s-a născut. A fost unul din protagoniştii transferării mafiei de la activităţi rurale la marele „holding" al afacerilor internaţionale. Implacabil cu duşmanii săi, Liggio este acuzat de un mare număr de asasinate. Viaţa şi-a petrecut-o, în cea mai mare parte, în închisoare.

La 22 aprilie, procesul a fost reluat, cu concluziile scrise ale avocaţilor apărării care, potrivit calculelor celor mai optimiste, pot dura pînă în octombrie.

În ce-l priveşte pe Tommaso Buscetta, el a spus, se pare, tot ce ştia : a descris organigrama mafiei, a făcut faţă, în acest superproces, unor dure confruntări cu şefii mafioţi cei mai importanţi, acuzîndu-i în mod implacabil. Se află acum într-un loc sigur, în Statele Unite. Va avea o nouă identitate (a cîta ?), noi documente, şi poate chiar o nouă faţă. Va trăi dintr-o rentă viageră acordată de stat. Astfel, capitolul Buscetta ar trebui să se închidă. Dar mafia consideră că, în ce o priveşte, conturile ei cu Don Masino au rămas deschise...

RODICA DUMITRESCU

PANORAMIC

● **URZICA ESTE O VALOROASĂ SURSĂ DE PROTEINĂ** Cercetările efectuate de un grup de specialiști bulgari au arătat că urzica (Urtica dioica) are, pe unitatea de volum, un conținut de albumină mai mare decît oferă plantele tradiționale de nutreț. Un hectar cu urzici oferă 100—120 tone de masă verde, durata de viață a culturii fiind 20—25 de ani. Prin prelucrarea masei verzi cu ajutorul aburului și prin extracții speciale s-a obținut o albumină solubilă, care, prin separare, presare și uscare, asigură un produs concentrat, ce conține 50 la sută proteină vegetală, de interes alimentar uman.

● **NATURA OFERĂ MARI RESURSE VEGETALE** Numărul speciilor de plante superioare cunoscute pe glob se ridică la peste 250 000. Dar, dintre acestea, sînt utilizate abia 150, din care numai 20 reprezintă speciile ce asigură 90 la sută din masa alimentelor produse în întreaga lume. Experți de la Institutul central pentru genetică și cercetarea plantelor de la Gatersleben (R.D. Germană), analizînd aceste resurse vegetale, au catalogat peste 4 700 specii de plante, ignorate pînă acum, care pot fi folosite pentru producția de alimente, de furaje sau ca materii prime pentru industrie.

● **BISTURIUL CU LASER BILAS-10** este o realizare deosebită a Institutului de fizică și tehnica aparatelor cu radiații (I.F.T.A.R.) din cadrul Institutului central de fizică din țara noastră. Noul aparat este utilizat, cu rezultate foarte bune, pentru intervenții neurochirurgicale, la Spitalul „Dr. Gheorghe Marinescu" din București. Același tip de aparat este folosit cu deosebit succes în chirurgia oftalmologică la Spitalul Militar Central.

I.F.T.A.R. a produs, de asemenea, un bisturiu laser cu CO_2, destinat Clinicii de urologie a Spitalului clinic al sectorului 4, pentru tratarea tumorilor superficiale ale aparatului urinar.

● **PĂDUREA ESTE UN MARE FURNIZOR DE OXIGEN** Plantele din ecosistemul forestier „prind" în materie organică 1,2 la sută din energia solară ajunsă la aparatul foliar. Grație fotosintezei, un hectar de pădure fixează, din bioxid de carbon, aproximativ 12 tone de carbon pe an și elimină în atmosferă circa 30 tone de oxigen. Un hectar de pădure extrage, totodată, din sol 3 500—4 500 tone de apă pe an, pe care o redă în circuitul hidrologic prin transpirație.

● **ARIA MINIMĂ DE HRĂNIRE A UNUI INDIVID UMAN** este de circa 0,3 hectare, în condițiile unei agriculturi intensive. În prezent, pe plan mondial revin 0,33 ha arabile pe locuitor. Pe țări, situația diferă însă foarte mult. În Japonia, de pildă, suprafața arabilă pe locuitor este de 0,05 hectare, în R.F. Germania 0,11 hectare, iar în Anglia de 0,12 hectare, pentru hrănirea populației apelîndu-se la import. Cu excedent de teren arabil pe locuitor se află Canada — 2 ha, precum și Australia, S.U.A. și altele — în jur de 1 hectar arabil.

● **OCEANUL PLANETAR** este o imensă cuvă cu soluții chimice. În apa oceanelor se găsesc toate elementele chimice cunoscute, de la sodiu, potasiu și magneziu pînă la clor și brom, stronțiu, uraniu, radiu etc. Depozitul de sare (clorură de sodiu) dizolvat este uriaș, suficient pentru a acoperi consumul global anual, de peste 22 milioane tone, timp de 1 700 milioane ani. Potrivit unor estimări, un kilometru cub de apă conține : 35 milioane tone clorură de sodiu, circa 60 mii tone de brom, 50 de tone iod, 3 tone de cositor (staniu), 4 kg de aur, precum și importante cantități de uraniu, de cupru, nichel, magneziu etc.

● **DEȘERTURILE CONTINUĂ SĂ SE EXTINDĂ** Datorită acțiunilor necontrolate, fără să se intuiască și să se țină seama de consecințele lor pe termen lung, procesul de deșertificare pe mapamond continuă să se extindă. Anual, potrivit unor studii întreprinse de specialiști de la Organizația Națiunilor Unite, aproximativ 6 milioane de hectare de teren arabil trec în categoria terenurilor cu condiții de deșertificare. La nivel planetar, teritoriul afectat efectiv de deșertificare totalizează peste 3 milioane de hectare.

UN VÎRF DE SATIRĂ, UN PRAF DE UMOR

O comeseană, intrigată :

– Mă tot întreb ce poate să discute atîta bărbatu-meu – ditamai inginer agronom – cu studenta aia, de la filologie !

*

Înainte de a pleca la petrecere, consoarta își dăscălește bărbatul :

– Poți să bei și să te distrezi, cît poftești. Te rog, doar, să nu mai bați cîmpii ca de revelionul trecut, cînd îi tot ziceai tinerelei cu care dansai că eu ți-s sora cea mare și nu nevastă...

*

Tot așteptînd, un consumator se adresează șefului de sală :

– Ascultă frate, pe mine cine mă servește ; ospătarul sau... Anul Nou ?

– Răbdare, tovarășe, deocamdată e prea devreme pentru amîndoi !

AUREL CODREANU

CRONOBIOLOGIA

Din cele mai vechi timpuri, omul a observat periodicitatea unor fenomene ; l-a intrigat germinarea „miraculoasă" a semințelor, apariția sezonieră a florilor, căderea frunzelor toamna ; a văzut migrarea păsărilor înainte de sosirea iernii și revenirea lor la instalarea primăverii ; cercetîndu-se pe sine a observat succesiunea somn-veghe, și-a sesizat bătăile ritmice ale inimii etc.

Studierea fenomenelor specifice viului a pus în evidență faptul că la organismele vii, de la cele unicelulare pînă la om, mișcarea se realizează ritmic. De fapt, tot ce se petrece în Univers are o desfășurare ritmică : o regăsim în dinamica sistemelor planetare, în pulsațiile stelelor (pulsarilor), în rotația și deplasarea Terrei (datorită cărora are loc ritmica succesiune a verii și iernii, a zilelor și nopților), în mișcarea astrelor în general.

De aici interesul deosebit al omului nu numai pentru cunoașterea formelor pe care le ia materia, a structurilor materiale, ci și a fenomenelor specifice viului, care se derulează în timp. S-a născut astfel o nouă ramură a biologiei moderne : CRONOBIOLOGIA.

își adjudecă viitorul

Noua direcție de cercetare vizează cunoașterea capacității viului de a „simți" timpul prin structurile sale morfofuncționale, în scopul adaptării și perpetuării. Obiectul ei de studiu îl constituie bioritmurile, în succesiunea lor temporală, fazele și ciclurile biologice.

S-a stabilit că cele două mari „mecanisme" de control ale viului — complexul genetic, propriu tuturor organismelor și complexul neuroendocrin, specific ființelor evoluate, își desfășoară activitatea ritmic. Nu se cunoaște încă dacă în organismele vii există organe sau țesuturi specializate în măsurarea timpului, dacă există receptori speciali pentru timp. Cert este însă că viețuitoarele au un fel de ceasuri biologice, sau, altfel spus, niște sisteme oscilatorii, care sînt sensibile la variațiile unor parametri din mediul în care trăiesc, activitatea biologică desfășurîndu-se normal între anumite limite, asigurîndu-se permanent un echilibru dinamic (homeostazia).

„Orologiile" biologice sînt

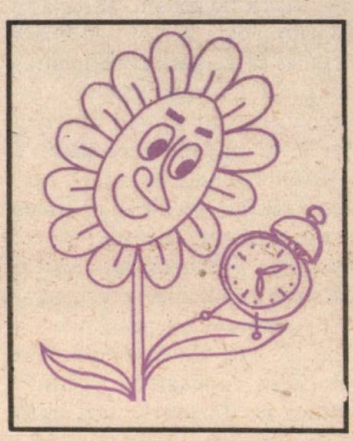

creații ale îndelungatei evoluții a viului, care fac parte integrantă din patrimoniul genetic al tuturor speciilor. Aceste bioritmuri devenite endogene sînt totuși supuse influențelor din mediu. Orice factor extern, care prezintă variații ce depășesc un anumit punct critic, modifică unul sau altul din parametrii unui bioritm. Acești factori au fost denumiți sincronizatori ; ei schimbă sensibil fiziologia și comportamentul, în scopul adecvării la noua situație, perpetuării existențiale și asigurării reproducerii. Între principalii sincronizatori se numără alternanța lumină-întuneric și alternanța anotimpurilor, ambele legate de mișcările de rotație și de revoluție ale Terrei în jurul Soarelui ; apoi diverși factori meteoroclimatici, precum și factorii ecosociologici, deosebit de importanți pentru om, care au o acțiune sincronizatoare circadiană.

Fiecare celulă sau organ, după cum arată cercetările, își are oscilațiile sale ritmice ; există momente în care activitatea este maximă în cazul unor funcții și minimă în cazul altora și invers. S-a constatat, de pildă, că față de valoarea medie din timpul unei zile (24 ore), concentrația din plasmă a unor hormoni sau enzime înregistrează valori de peste 100 la sută ; glicemia are acrofaza (valoarea maximă) la orele 17, iar albuminemia la orele 19 etc.

De aici importanța deosebită a cunoașterii aprofundate a bioperiodicității, ca proprietate fundamentală a materiei.

O primă concluzie care s-a tras este aceea că organismul viu funcționează normal numai în mediul său natural și că orice depășire a limitelor critice îi modifică homeostazia (constantele sale fiziologice). Orice nesincronizare între organism și mediu, orice stres defazează ritmurile, cu

implicații directe asupra stării normale, stării de sănătate. Studierea modalităților de revenire a ritmurilor biologice dereglate (care nu mai sînt în fază, sînt nesincronizate) prezintă pentru clinica medicală un ajutor deosebit de prețios, fără de care nu se poate reinstaura echilibrul biologic. Cunoașterea efectelor negative sau tardive ale diferiților factori perturbatori, a mecanismului lor de influențare are, de asemenea, o mare importanță în organizarea corespunzătoare a activității de prevenire și eliminare a unor riscuri și pericole pentru sănătatea umană. În felul acesta este posibil ca medicina să ajute omul să se autoechilibreze în mod conștient, inclusiv în plan psihologic, și să se elimine consumul exagerat de sedative, tranchilizante și hipnotice, a căror pondere reprezintă peste 50 la sută din producția mondială de medicamente.

Cunoașterea influențelor lunii, soarelui și altor planete (a cîmpurilor electrice, magnetice, gravitaționale) asupra vieții este o altă direcție de cercetare, care readuce în actualitate astrologia, dar nu în accepțiunea ei veche, retrogradă, ci pe un fundament strict științific. Iată cîteva fapte convingătoare. Biologii au demonstrat că ciclul de reproducere a aricilor de mare și crabilor este într-o foarte strînsă legătură cu fazele lunii. La fel, la peștele grunion, ritmul de reproducere este în concordanță strictă cu ritmul selenar generator al mareelor. Alte fapte : caracterul ciclic de 11 ani al activității solare influențează foarte mult asupra vieții umane. Statisticile confirmă că între activitatea eruptivă solară și infarctul miocardic există o corelație pozitivă, omul dovedindu-se un fel de rezonator cosmic.

Studiul bioritmurilor și al adaptării la condițiile variate de mediu capătă, în perspectivă, valențe noi, îndeosebi pentru endocrinologie. Se știe că glanda hipofiză, glandă-dispecer, își are bioritmurile

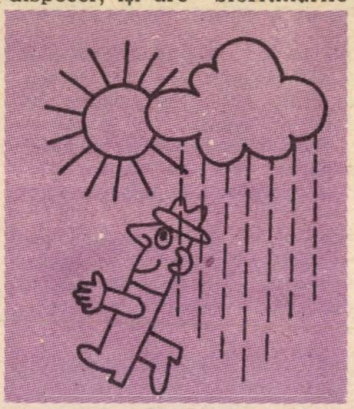

ei în secretarea unor hormoni care acționează specific la nivelul altor glande periferice. Homeostazia somatică, fiziologică și psihologică va putea deci să fie mai bine controlată medical din momentul în care clinicienii își vor integra deplin, în arsenalul cunoștințelor, bioritmologia endocrină. Biologia cosmică, știință care studiază viața în condițiile în care sincronizatorii cunoscuți pe Terra nu există, găsește în bioritmologie noi mijloace menite să asigure funcționarea normală a organismelor astronauților în timpul zborurilor și la revenirea pe pămînt.

Cronobiologia va oferi, așadar, actului medical o nouă fundamentare bazată și pe timp, pe ritmurile de variabilitate circadiană a principalelor componente sanguine și urinare etc. Ea deschide drumul spre cunoașterea posibilităților de integrare mai bună a omului în ecosistemul supus artificializării și de mărire a rezistenței la stresuri, de organizare mai bună a muncii pe timp de noapte, de reglare a echilibrului biologic în cazul transporturilor cu mijloacele aviației (și în viitor a rachetelor) pe diferitele fusuri orare ale mapamondului. Cercetarea acțiunii agenților toxici asupra organismului devine apanajul cronotoxicolo-

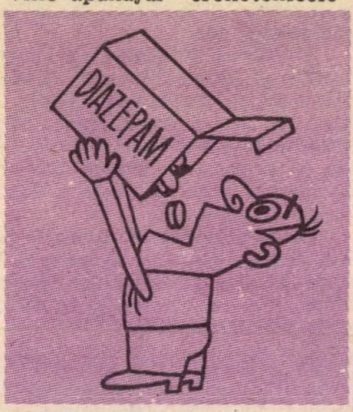

giei, iar acțiunea agenților chimici (alergeni sau medicamente) asupra bioritmurilor la omul sănătos sau bolnav, în funcție de fazele sistemelor circadiene, intră de acum în sfera unei noi discipline — cronofarmacologia, care își propune, între altele, să stabilească la ce oră este oportun să se ia un anume medicament și cînd anume are el efectul benefic cel mai puternic pentru organismul viu în general și pentru om în special.

Studiind aprofundat procesele fiziologice sau patologice nu numai în structura spațială a organismului, ci și în „structura" sa temporală, cronobiologia deschide noi și noi perspective de îmbunătățire a condiției umane, adjudecîndu-și un loc de frunte între științele de vîrf ale prezentului și mai ales ale viitorului.

ST. VASILE

Cîte ceva despre...

BOUR

Prima descriere a bourului aparține lui Caesar (De bello gallico, VI, 28), iar a celui din țara noastră, lui D. Cantemir (Descriptio Moldaviae, 1,7). În anul 1125, Monomah face cea mai realistă caracterizare a bourului din Rusia.

De-a lungul secolelor s-au păstrat imagini din care se vede conformația animalului. În vestul Europei s-au găsit gravuri vechi în care bourul este redat ca un animal cu forme oarecum zvelte, lipsit de păr lînos, cu capul alungit și cu coarne lungi. Sculpturi sau desene ale bourului au fost descoperite în Spania de Nord, în palatul Assur-Nassirpal etc, însă cea mai reușită reprezentare a acestuia ne-o dă un tablou în ulei de la Augsburg, din sec. XVI.

Bourul și zimbrul sînt două specii distincte. Cuvier este primul naturalist care face distincție între bour și zimbru, confuzie în care au persistat Pliniu, Aristotel, Buffon și alții.

Bourul este strămoșul sălbatic principal al taurinelor domestice. Reprezentanți tipici ai acestei specii stinse sînt vitele sure de stepă, fapt dovedit de Filip Manolescu (1912), Cardaș (1913), Bogdanov (1913) etc.

Din cercetările făcute, se pare că strămoșii vitelor cornute mari își au originea în Asia Centrală și de Sud, de unde, la sfîrșitul epocii terțiare, bourul a emigrat în Europa. La începutul neoliticului, el predomina în Europa, dovada unei bune aclimatizări. Suportînd bine căldura, bourii s-au așezat în estul și centrul Europei.

Moldova a folosit două tipuri heraldice reprezentînd capul de bour. El este artistic sculptat pe „ghirburile" în piatră ale lui Ștefan cel Mare (1476, 1479 Cetatea Albă, 1480 Putna) și Bogdan III. Al. Lăpușneanu ne-a lăsat cele mai multe steme din sec. XVI de felul acesta. Capul de bour apare deseori pe lespezile de morminte ale domnitorilor (Bogdan I, Latcu, Roman, Ștefan I).

La muzeul din Istanbul se păstrează și astăzi săbii moldovenești din sec. XV avînd gravate pe ele capete de bouri. Cea mai mare parte a monedelor domnitorilor moldoveni din sec. XV și XVI (Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare, Iliaș, Bogdan III, Despot Vodă, Ion Vodă cel Viteaz) poartă pe verso același cap de bour. El apare pe steaguri (Ieremia Movilă), broderii (Sucevița, 1597), ceramică (Hîrlău) și pictat chiar în culori în Tetraevangheliarul lui Filip (1502).

În ceea ce privește țara noastră, nu se poate preciza exact timpul cînd bourul a dispărut. În Moldova, se pare că bourul s-a menținut în stare de libertate pînă în sec. XV. Acest lucru apare evident și din mulțimea numirilor toponimice – peste 30. Se poate presupune că existența bourului pe teritoriul României s-a prelungit după 1450, dar nu mai tîrziu de sec. XVI.

Dr. VITALIE TEODORU

„ELIXIRUL TINEREȚII"

Feng Gensheng, directorul celei de-a doua Întreprinderi de produse farmaceutice din Hangzhou — bogata capitală a provinciei de coastă Zhejiang — a declarat că pilulele de longevitate sporesc, evident, durata de viață a omului. În capitala provinciei Zhejiang se caută modalități de reactualizare a farmacopeei tradiționale chineze.

„Pilulele longevității" sau „Ching Chun Bao" sînt un amestec de diferite mixturi, toate extracte de plante, minerale sau elemente animale. În componența cărora nu intră nici un fel de produs chimic.

Pentru fabricarea acestui „Ching Chun Bao" au fost reactualizate 40 de formule secrete, vechi de peste 500 de ani și special realizate pentru împăratul Yong Le, al treilea descendent al dinastiei Ming (1368—1644), la baza cărora stau în special cunoscuta rădăcină Jenșen și lăptișorul de matcă.

— Scuzați vă rog, e ocupat...

ARHITECTURA SATULUI ROMÂNESC LA TIMPUL PREZENT

Satele noastre constituie legănul unor tradiții milenare, al unor datini și obiceiuri de o impresionantă originalitate, al unor frumuseți fără egal. Meșteri anonimi au înglobat în creațiile lor sensurile filozofice ale vieții. Unul dintre domeniile în care geniul creator al poporului s-a manifestat din vechi timpuri — arhitectura — are coordonate distincte, specifice vieții pe aceste meleaguri. Arhitectura noastră tradițională a devenit astăzi obiect de aprofundate studii pentru înțelegerea corectă a valorilor plastice și volumetrice, pentru înțelegerea trăiniciei și a liniștii pe care o degajă casa satului românesc.

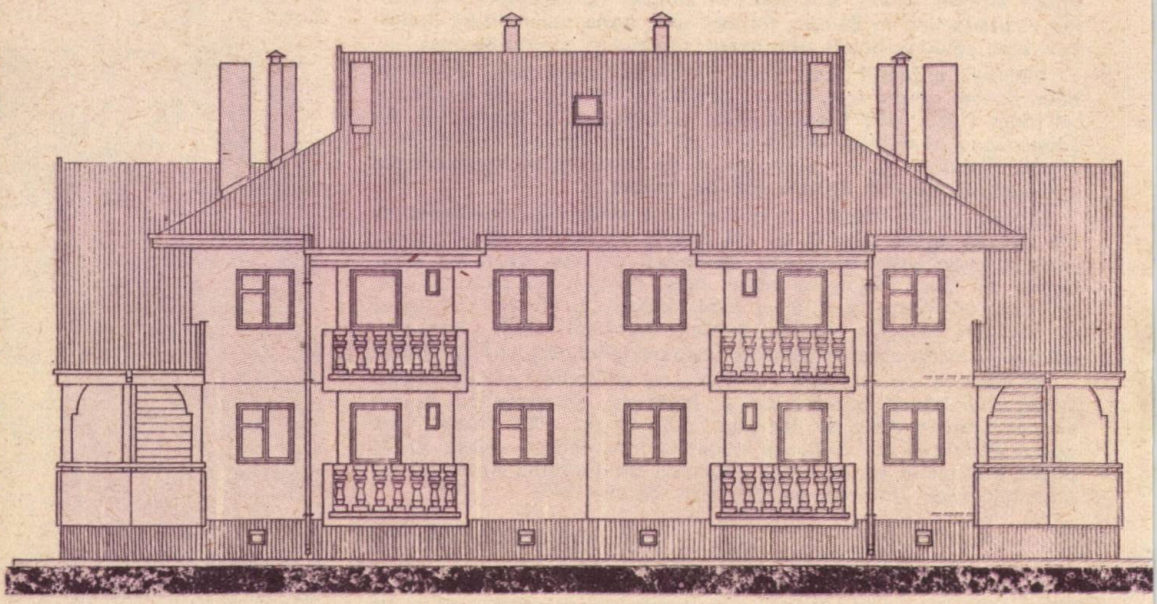

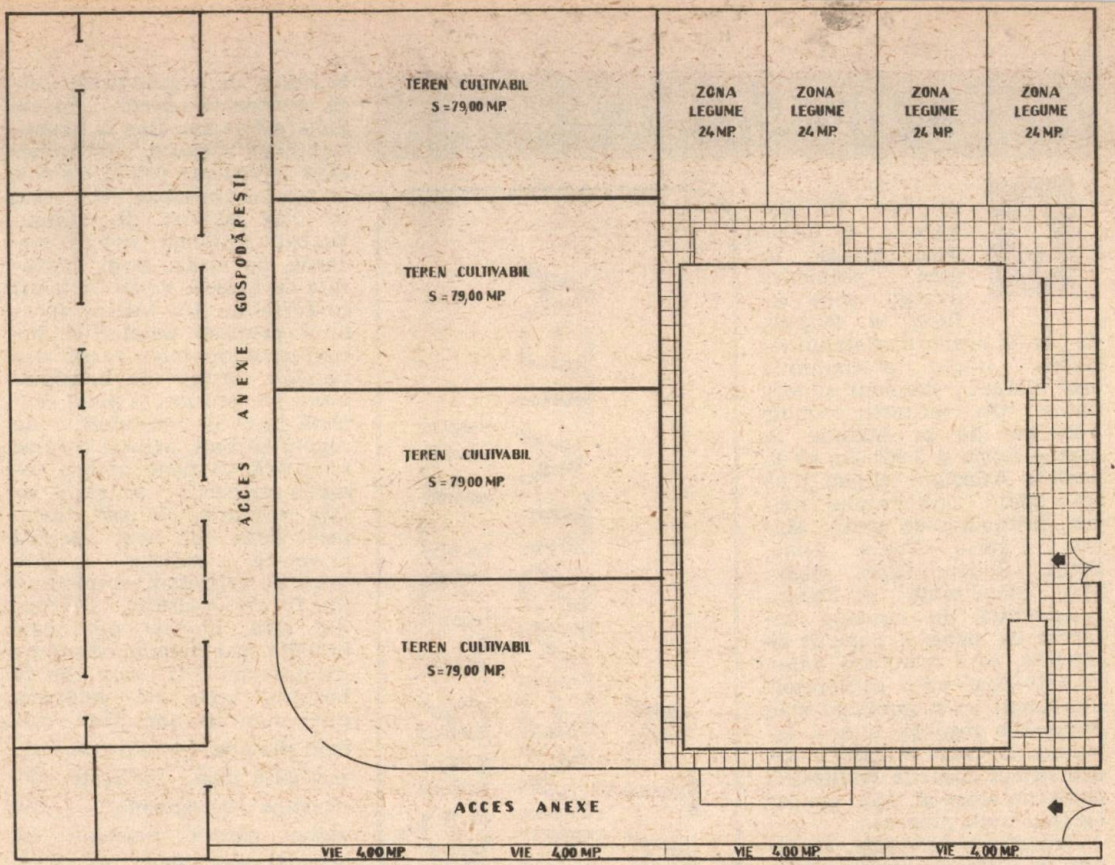

De cîțiva ani, preocupări sporite pentru sistematizarea comunelor pornesc de la ideea folosirii eficiente a terenurilor și a apropierii condițiilor de trai din sat de cele de la oraș, omul aspirînd, în același timp, spre valorificarea celor mai alese tradiții arhitectonice.

În unitățile județene specializate în proiectarea construcțiilor din diverse zone ale țării, această preocupare capătă alte proporții nu numai prin îmbinarea specificului zonal și a tradiției cu modernizările ce se impun, ci și prin căutările de valorificare a celor mai apropiate și rentabile materii prime locale. Arhitecții și proiectanții se ocupă, totodată, de elaborarea schițelor necesare amplasării în teren a casei față de terenurile cultivabile, față de anexele gospodărești.

În comunele din jurul Capitalei au fost realizate locuințe pentru 4, 6 sau 8 familii, beneficiind de apartamente cu 2, 3 sau 4 camere, bucătărie, baie, spații de depozitare, construite conform proiectelor elaborate de Institutul de cercetare și proiectare pentru sistematizare, locuințe și gospodărie comunală.

Prezentăm în paginile de față unul din proiectele elaborate de acest institut și menționăm că asemenea construcții au fost date în folosință în comunele Bragadiru și Cornetu, sectorul agricol Ilfov. În funcție de specificul local, de relief, de zona în care este amplasată construcția, variantele pot fi infinite, folosindu-se elementele tradiționale ale casei românești. În cazul de față, ornamentațiile din jurul ferestrelor, de la balcoane, scările laterale externe și șarpanta încearcă să împletească trăsăturile arhitecturale specifice zonei cu cerințele epocii pe care o trăim, încearcă să respecte raportul dintre lumină și umbră, atît de original folosit de meșterii satelor românești în crearea intimității interiorului și a contactului nemijlocit cu natura înconjurătoare.

MAGDA BĂLTĂREȚU

Umor

– Mamă, cînd m-am născut eu ?

– La miezul nopții.

– O ! sper că nu te-am trezit din somn...

Un pictor extravagant picta într-un cîmp de curînd arat și semănat. De el se apropie un țăran.

– Îți place, bade ? întrebă pictorul.

– Îmi place, cum să nu... cît o sta tabloul acesta în cîmp, știu că n-au să vină ciorile la semințe !...

La miezul nopții, un milițian surprinde un individ suspect cărînd două geamantane imense.

– Spune-mi, ce duci tu în geamantane ?

– Ca să fiu sincer, nu știu nici eu !...

VIAȚA ÎN IMENSITATEA DEȘERTULUI

Am fost în Sahara !... O întindere uriașă, în care, asemenea întregii zone aflate la tropice, de jur-împrejurul globului terestru, stăpîn atotputernic este nisipul, dezolant și monoton. Un teritoriu ocupînd 5 000 km de la Atlantic la Marea Roșie și 2 000 km de la poalele Atlașilor tellieni pînă spre sudul continentului african, întinzîndu-se peste Maroc, Algeria, Tunis, Libia, Egipt, Sudan, Ciad, Niger, Mali, Mauritania și Sahara occidentală. Un univers încărcat de taine și populat de legende, care odinioară părea hărăzit doar unor exploratori îndrăzneți ce-și publicau apoi impresiile insolite, uneori fabulate. O zonă accesibilă astăzi oricui, datorită civilizației moderne care-și face simțită tot mai mult prezența.

Cunoșteam ipotezele, sprijinite de altfel de diferite mărturii, și anume că actualul deșert saharian n-a fost întotdeauna nici atît de întins și nici atît de inospitalier. Și mai cunoșteam, un paradox istoric, faptul că timp de mai bine de 170 de ani o mare parte din Sahara a fost integrată, împreună cu Dacia, în Imperiul Roman.

Cu aceste gînduri am început incursiunea în spațiul saharian, în care lucrul cel mai izbitor ce ți se imprimă pe retină este ineditul peisajului și moravurile, deosebite de ale noastre, ale oamenilor din partea locului. Am pornit din Batna traversînd cîmpiile înalte din Algeria, pe o șosea marcată la fiecare 10 km, pe care forfoteau, în ambele sensuri, automobile moderne, ținta călătoriei noastre constituind-o, evident, tărîmul dunelor, care reprezintă o atracție puternică pentru orice european. Lăsînd în urmă această zonă, brăzdată de ueduri de-a lungul cărora își etalau rodul grădini de legume, plantații de pomi fructiferi, alternînd cu palmieri, străbătînd apoi cheile El Kantara, de o frumusețe unică, cunoscute drept „Poarta Saharei" — am ajus la Biskra, capitala regiunii Zibanilor, care reprezenta prima etapă a călătoriei noastre. Un oraș în care alături de vechiul kazbah se înalță cartiere moderne, cu străzi largi mărginite de arcade și cu hoteluri confortabile. Un interes aparte îl prezintă palmeriile, înconjurate de mici pereți din pămînt brun, de înălțimea unui om, precum și piața centrală în care localnicii — de regulă bărbați, printre care se strecoară, ca niște umbre, femeile acoperite cu stofe lejere, colorate, ce lasă descoperit doar un ochi pentru orientare — etalează diferite piese de artizanat : împletituri din foi de palmier, covoare din lînă, obiecte din piele brodată sau pictată, veșminte tradiționale. Un parc de 20 hectare, care dă impresia unei sere în aer liber, ruinele romane, vechiul fort turc, vestigiile unei fortărețe, minaretele moscheielor — din vîrful cărora muezinii își cheamă, de cîteva ori pe zi, cu melopeea lor enoriașii să îngenuncheze cu fața spre Mecca — întregesc imaginea orașului, descris cu atîta sensibilitate de André Gide în Jurnalul și în alte scrieri ale sale.

Continuînd drumul prin regiunea Zibanilor, pătrundem în depresiunea uedului Djedi, presărată cu puțuri de foraj pentru apă și cu tot atîtea mici oaze, în care, alături de palmieri, oamenii cultivă legume, arbori fructiferi și chiar cereale, grație irigațiilor. Sînt așezări cu una sau mai multe mici locuințe construite din calcar și împrejmuite cu ziduri de protecție. Din loc în loc întîlnim corturi printre care zărim automobile moderne, dar și dromaderi care sînt crescuți spre a fi folosiți ca mijloc de transport, sau pentru carnea, laptele și pieile lor. În restul teritoriului domnește nisipul fixat de vegetația specifică — iarba alfa, tamarex, diferite specii de cactuși. Este un traseu monoton prin întinderea fără relief pe care o traversează. Șoseaua, care însoțește calea ferată ce duce spre inima Saharei și pe care o intersectează din loc în loc, trece la un moment dat printre două mari șoturi, ce par din depărtare uriașe întinderi de apă, situate la adîncimi ce ajung pînă la 25—30 m sub nivelul mării — șotul Melrich și șotul Merouanne. În realitate, sînt imense saline care, asemenea multor altora aflate în deșertul saharian, fac obiectul unor exploatări organizate, ca și întreprinderile de prelucrare a datelor, cele extractive sau de artizanat, cu scop economic, dar și pentru stabilizarea populației, în mare parte nomadă.

După alte zeci de kilometri, pe parcursul cărora întîlnim doar cîteva așezări agricole — poate cele mai sudice din cele 2000 de asemenea localități moderne construite în ultimele două decenii — vegetația tamarex dispare treptat și intrăm în împărăția dunelor. Sînt acumulări de nisip a căror înfățișare se schimbă necontenit datorită sirocoului — vîntul cald ce bate dinspre sud, dar mai ales simunului, tăios și violent, care adesea stîrnește mult temutele furtuni. În sfîrșit, în fața privirilor ni se profilează perspectiva orașului El Oued, capitala regiunii Souf. Un oraș luminos, în care pe un cer limpede se detașează albeața imaculată a clădirilor, a zidurilor ce înconjoară palmeriile, ca și verdele violent al vegetației ce-și schimbă nuanța în diferitele ore ale zilei. De pe terasa halei centrale, construită în stil arab, cu numeroase arcade, admirăm panorama orașului, dominat de minaretul Sidi Salem. Ceea ce impresionează este arhitectura specifică datorită căreia El Ouedul este cunoscut drept **„orașul cu 1 000 de cupole"**. Casele, de regulă scunde, construite din blocuri de piatră, cu uși mici, dar fără ferestre, au acoperișurile sub forma unor cupole oferind oamenilor adăpost împotriva vînturilor ce bat dinspre deșert și a arșițelor necruțătoare. Străduțe întortocheate înconjoară micile magazine artizanale. Dar chiar și clădirile moderne recent ridicate evidențiază efortul edililor de a păstra arhitectura tradițională ; aceleași cupole se încadrează în armonia de ansamblu a acestui frumos oraș saharian, ale cărui străzi sînt adesea invadate de nisipul transportat la cea mai mică adiere.

Depășind El Ouedul, intrăm în „largul" Soufului și înaintăm spre Oargla și Tougourt pe șoseaua ce șerpuiește printre dune, constituind, în ansamblu, o veritabilă mare de nisip. Dispuse pe osaturi pietroase, dunele au vîrfuri și flancuri ondulate dînd impresia unor valuri uriașe. Printre ele se află numeroase **„flori de nisip"**, aglomerări pietrificate de diferite dimensiuni și forme, ce par a fi create de ingeniozitatea și măiestria unor artizani. Întîlnim și în această zonă mici oaze în care localnicii cultivă palmieri, tutun, cresc oi, capre sau cămile, asigurîndu-și, astfel, cele necesare traiului.

O imagine tonică a eforturilor pe care oamenii le fac pentru a supune deșertul remarcăm la Hassi Messaoud. Aici a fost creată o mare exploatare petrolieră și este pentru noi o datorie de conștiință să relevăm că, atît în construirea cît și în funcționarea acesteia, specialiștii români, trimiși de statul nostru în baza unui contract încheiat cu guvernul algerian, și-au adus o remarcabilă contribuție. De la Hassi Messaoud porneste spre Biskra și apoi spre Bejaia, pe malul Mediteranei, un uriaș gazoduct care transportă în flux continuu prețiosul aur negru.

Ar fi, cred, interesant să descriem Oargla, Tougourt-ul sau alte localități prin care am trecut și în care, păstrîndu-se elementele tradiționale, s-au înălțat cartiere noi, ce oferă oamenilor confortul

unei vieți moderne. Ne oprim însă la Gardaia — adevărată perlă a Saharei. Apărută la poalele munților ce domină valea uedului M'Zab, Gardaia, remarcabilă creație a renumitului arhitect Le Corbusier, pare o piramidă. Sînt clădiri etajate, cu terase susținute de arcade. Străzile întortocheate, ce conduc spre numeroasele moschei, se reîntîlnesc în piețe tradiționale unde localnicii oferă splendide piese de artizanat : covoare, samovare sau tăvi din aramă bogat ornamentate, obiecte din piele pictată, îmbrăcăminte brodată din lînă, mătase sau pînză. La numai cîțiva km de oraș se află o imensă plantație de palmieri al căror număr se apropie de 200 000.

Gardaia, însă, este un veritabil pentapol, deoarece în jurul său, pe o rază de 2—5 km se află alte patru orășele — Melika, Beni Isguen, Bou Noura și El Atteuf. Așezate fiecare pe cîte o colină, cu construcții în amfiteatru, aceste mici localități pot fi străbătute doar cu piciorul pe străzi înguste, amenajate în trepte. Ineditul peisajului este însă dat și de coloritul diferit al fiecăreia dintre localități, începînd de la alb imaculat la roz pal, albastru ca cerul, verde-jad, galbenpai.

De la Gardaia, spre vest și spre sud, se desfășoară imensitatea marelui Erg oriental. O mare de nisip, împărăție a dunelor mișcătoare, zonă lipsită de viață și care, din cauza distanțelor excesive dintre așezări, este de regulă străbătută doar de caravanele de cămile sau de cursele aviatice ce duc spre Bechar, Timinoun, In Salah sau Tamarsanset, la poalele munților Hogar.

MARIA BOGDAN

Cine n-a fost la „U Flekú" n-a văzut PRAGA

„PITO" pentru șoferi. Uzina Rakovnik din Boemia Centrală produce anual peste 10 mii hectolitri de bere nealcoolică (0,59 la sută alcool). Datorită pasteurizării, noul sortiment de bere poate fi consumat pe parcursul unei luni întregi. În fotografie : aspect de la îmbutelierea berii.

Afirmația din titlu, deși are o notă subiectivă, este plină de adevăr. Se știe că Praga este renumită prin monumentalitatea edificiilor istorice, mai vechi sau mai noi, dar și prin celebrele sale berării unde oamenii poposesc ca la ei acasă. Iar dintre acestea se remarcă, așa cum vom vedea, berăria „U Flekú". Actul său de naștere datează din anul 1499, de cînd familia Skřemenec a început să se ocupe de fabricarea și comercializarea berii. De aici și numele străzii unde se află această berărie : Křemencova. Anii au trecut, proprietarii s-au schimbat. Din 1762, berăria aparține familiei Flekovsky, de la care provine actualul nume : „U Flekú".

Pe la mijlocul secolului trecut, producătorii cehi aveau deja cîștigată o faimă în comerțul internațional cu bere. Individual sau asociați, ei fondează primele fabrici pentru producerea berii pe bază industrială, lărgind astfel exportul acestui produs. Așa au luat ființă uzinele „Prazdroj" la Plzen (1842), „Staropramen" la Praga (1869), „Budvar" la

Ceske Budejovice (1895) și altele. În această situație, noul proprietar de la „U Flekú" s-a gîndit să introducă ceva deosebit în modul tradițional de fabricare a berii pentru a putea face față concurenței. Astfel, așa-numita fermentație la suprafață s-a înlocuit cu sistemul bavarez. De atunci a început să se prepare berea neagră. De asemenea, clădirea s-a extins și s-a reconstruit, iar interiorul camerelor a fost adaptat stilului acelei perioade, dîndu-li-se aspectul pe care îl au și astăzi.

După eliberarea Cehoslovaciei, în 1945, a urmat procesul naționalizării și concentrării industriei, inclusiv a fabricilor de bere ; „U Flekú" a fost încorporată întreprinderilor de bere din Praga, ca o filială a fabricii Branik. În 1958, fabrica de aici a parcurs un proces de modernizare, iar metodele de preparare a berii au fost adaptate noilor tehnologii. Iată cum, de secole, fără întrerupere, această mică berărie își menține renumele, fiind frecventată de foarte mulți oameni. Așa a devenit un loc de pelerinaj turistic și gastronomic. Printre consumatorii remarcabili ai berii de la „U Flekú" este citat și Jaroslav Hašek, autorul cunoscutelor peripeții ale bravului soldat Svejk.

Dar cu aceasta n-am spus totul despre „U Flekú". Să facem și o scurtă vizită la fața locului. Deci, ne aflăm în centrul Pragăi, pe strada Křemenkova nr. 9. La intrarea principală vedem un ceas-firmă, construit în 1903. Pătrundem în local, care are șapte încăperi, fiecare cu denumiri aparte. De exemplu — sala „Cîmpul de hamei", care găzduiește și programe de revistă. Mesele sînt masive, iar scaunele, ca și lustrele, au blazoane ce simbolizează diverse bresle sau orașe vechi. Sigur, mai există spații și pentru bucătărie, unde se gătesc circa 20 de mîncăruri specifice consumului de bere. Seara se servește specialitatea casei : pîine prăjită în ulei sau în untură și frecată cu usturoi. În timpul verii, berăria se extinde în grădină și în curtea interioară, ajungînd la 1 100 locuri la mese. Se apreciază că, în cursul unui an, vin cam 500 000 de vizitatori.

Se spune că vinul are cel mai bun buchet la locul producerii sale. Această cunoscută zicală poate fi aplicată și la bere. Au demonstrat-o cei de la „U Flekú" care au construit fabrica lîngă berărie. Aici se produce numai bere neagră de 13 grade. Se folosesc patru sorturi de malț : 50 la sută malț de Plzen ; 30 la sută malț de Bavaria, 15 la sută malț caramelizat și 5 la sută malț colorat. Bineînțeles, se adaugă și hamei — drept condiment. După fermentația principală, care durează 12—13 zile, berea se trece în tancuri reci unde se lasă pentru formarea spumei, dobîndirea aromei și ajungerea la maturitate. Apoi, se toarnă în butoaie unde mai stă circa opt zile. Prin niște conducte, este adusă din pivniță direct în local. Anual se prepară 6 500—7 000 hectolitri de bere și totul se consumă pe loc, respectiv între 10—30 hl pe zi.

De notat că, în producția de bere, Cehoslovacia se situează, alături de R.F.G. și R.D.G., pe primele locuri din lume. Cele 76 de fabrici existente în prezent produc 17,8 milioane hectolitri de bere. Consumul anual se ridică la peste 150 litri de persoană, fiind unul din cele mai mari pe plan mondial. Potrivit tradiției îndelungate, cea mai răspîndită bere este cea obișnuită, galbenă, în sortimente diferite. De pildă, marca „Radhost" de la noua fabrică din Nošovice are 12 grade și se bucură de interes atît în țară, cît și peste hotare. Totodată, se are în vedere și producerea de sortimente de bere cu conținut scăzut de alcool.

VASILE CIAUȘU

Ideea a avut-o primarul satului Borima din județul Loveci, situat la poalele de nord ale Balcanilor. Om isteț și cu mult simț al umorului, Ivan Gheorghiev s-a gîndit, așa cum mi-a explicat mai tîrziu, să pună capăt... conflictelor locale generate frecvent de neînțelegerile dintre soacre și nurori. „În secolul nostru atît de greu încercat de două războaie pustiitoare, mi-a spus el, și acum apăsat de groaza unui război nuclear, orice inițiativă de pace este bine venită. De aceea, m-am gîndit că n-ar fi rău să aduc pacea între consătencele mele și am înființat „Asociația nurorilor". Și așa, am reușit să rezolv cu succes un clasic conflict care, mai ales, mie, ca primar, îmi dădea serioasă bătaie de cap".

Ca orice organizație care se respectă și cea din Borima are statut propriu și conducere. Scopul ei nu este atît să apere drepturile fondatoarelor — femei din alte localități măritate în Borima, — cît, mai ales, ale soacrelor lor. În alți termeni, Asociația își

propune să-şi educe membrele în spiritul dragostei şi stimei reciproce. „Inventatorul" asociaţiei mi-a mărturisit, însă, şi alt scop : „Asociaţia este aportul nostru la lupta mondială pentru economisirea energiei şi a carburanţilor, glumeşte el. Am calculat că dacă mărim căldura care se emite de dragostea nurorilor din Borima faţă de soacrele lor, ele trăind în pace împreună, încălzirea centrală din sat va fi de prisos..."

Din informaţiile culese, am aflat că, deşi nu este creată de prea mult timp, Asociaţia cunoaşte şi un larg ecou internaţional, primii care şi-au manifestat un viu interes faţă de ea fiind, membrii clubului bărbaţilor divorţaţi din Paris.

A fost fixată şi o anumită zi din an cînd la Borima se organizează „sărbătoarea nurorilor". În această zi, în piaţa centrală a satului, unde are loc întreaga ceremonie, se adună mii de iubitori de umor. În aplauzele furtunoase ale publicului, nurorile din Borima defilează, fiecare îmbrăcată în costumul specific localităţii unde s-a născut. Lozincile purtate de ele cheamă la pace şi prietenie : „Niciodată NU soacrei iubite !", „Noră şi soacră — umăr lîngă umăr!", „Trăiască soacrele — apărarea şi sprijinul nostru!". Tradiţional, manifestaţia este condusă de stegara Asociaţiei, Ciba Gheorghieva, în vîrstă de 88 de ani, care, întrebată despre secretul longevităţii ei, mi-a declarat categoric : „Rîsul este cel mai sigur leac pentru viaţă lungă".

Sărbătoarea, care se transformă întotdeauna într-o adevărată paradă a rîsului şi veseliei, oferă şi un bun prilej pentru un bilanţ al muncii desfăşurate de locuitorii satului şi al aportului fiecărei nurori la dezvoltarea economico-socială a acestei frumoase localităţi bulgare.

Programul sărbătorii este destul de bogat în manifestări de tot felul. În acordurile fanfarei, cele mai tinere nurori depun jurămîntul de credinţă satului şi soţului.

De un interes aparte se bucură raliul automobilistic în cadrul căruia nurorile iau loc la volan, iar în juriu sînt incluse soacrele cele mai pretenţioase. În această întrecere, unică în genul ei, nu sînt importanţi numai kilometrii parcurşi contra cronometru, ci şi îndemînarea competitoarelor ca... gospodine. În anumite locuri, stabilite în mod secret de juriu, şoferiţele trebuie să coboare şi să „treacă" peste obstacole mai speciale : să cureţe o ceapă, să bage aţă în ac, să coasă un nasture la cămaşa unui bărbat etc.

„Ca reprezentant al... părţilor nealiniate, al bărbaţilor, mi-a spus la despărţire primarul Ivan Gheorghiev, pot să afirm cu bucurie că „războaiele locale", care s-au mai declanşat de-a lungul anilor, s-au stins treptat şi acum în sat s-a statornicit coexistenţa paşnică".

AUR ŞI TRANDAFIRI

O veche legendă bulgărească spune că munca făcută cu pricepere şi pasiune acoperă totul în aur. Poate de aceea se întîlnesc astăzi în R.P. Bulgaria atîtea localităţi purtînd numele acestui metal nobil.

Cine din cei care au călătorit prin Bulgaria nu a auzit de „Zlatni piaseţi" („Nisipurile de aur") de pe litoralul Mării Negre sau de „Zlatni mostove" („Podurile de aur") de pe Muntele Vitoşa ? Cine nu a auzit de „Zlatiţa" („Auraşul"), localitate aflată pe drumul care duce spre o adevărată „Vale a aurului", denumire sub care mai este cunoscută în Bulgaria „Dolina roza" („Valea trandafirilor") ?

Curiozitatea te împinge să le vezi, să te convingi că denumirile, poleite cu aur, conţin în ele şi... un sîmbure de adevăr. Şi cum amatori de aur se găsesc oricînd, Bulgaria oferă nenumărate prilejuri să te simţi, cu adevărat, un încercat... căutător de aur.

În primele zile ale lunii mai, la Sofia, reprezentanţi ai mai multor ţări se întrec pentru a cuceri nici mai mult nici mai puţin decît „Globul de aur", oferit de gazde realizatorilor celui mai bun film care tratează ideea organizării ştiinţifice a producţiei, muncii şi conducerii pe baza folosirii automatizării.

La sfîrşitul lunii mai şi începutul lunii iunie, prin parcurile capitalei bulgare cîntă numai „privighetori de aur", dintre care una singură poate fi „prinsă" de cel mai talentat tînăr participant la Concursul internaţional al tinerilor cîntăreţi de operă, organizat anual la Sofia.

„Febra aurului" ajunge să fie generală la începutul lunii iunie cînd, cu mic, cu mare, aleargă spre frumoasa staţiune de pe malul Mării Negre, Slîncev Briag (Malul însorit), pentru a-l aplauda pe fericitul care va reuşi să primească „Orfeul de aur" acordat celui mai bun cîntăreţ de muzică uşoară, dintre zecile de concurenţi bulgari şi străini.

Nici Varna, „capitala" litoralului bulgar, nu se lasă mai prejos. În fiecare an, pescarii localnici prind cîte un „Delfin de aur" pe care-l dăruiesc realizatorilor celui mai bun film de desene animate, iar la şantierele navale din localitate, constructorii vaselor de o sută de mii de tone, meşteşugesc o „corabie" poleită cu aur pentru a o oferi drept „Mare premiu" celei mai bune realizări din producţia mondială de filme consacrate umanismului, eroismului cotidian al lucrătorilor de Cruce Roşie.

Cei care trec prin Gabrovo pot vedea un „Esop de aur" a-

cordat în cadrul tradiționalei Bienale internaționale de caricaturi organizată aici în timpul Festivalului umorului și satirei, iar dacă vizitează pe cultivatorii de tutun din sudul țării, pot găsi la ei „Frunza de aur", care crește o dată pe an pentru a fi dăruită celui mai harnic dintre ei.

Spre toamnă, neobosiții căutători de comori pot descoperi „Aurul de Plovdiv" cu care sînt distinse cele mai reușite produse expuse în pavilioanele țărilor participante la tradiționalul Tîrg Internațional Tehnic ce se organizează aici în fiecare an, în luna septembrie.

Și, totuși, nu aurul este lucrul cel mai de preț în Bulgaria. Există aici ceva mult mai valoros decît acesta : esența de trandafiri.

Nici nu se putea altfel într-o țară care, de secole, cultivă renumitul trandafir „de Kazanlîk", într-o țară care a rezervat întreaga vale a rîului Tungea trandafirului adus din Persia, prin secolul XVII, și a declarat „Dolina roza" ca împărăție a trandafirului, într-o țară unde an de an cea mai frumoasă dintre frumoase este declarată, la „Balul florilor", „Regina trandafirului".

În noaptea balului, regina nu se odihnește. Așa e obiceiul. Cu întreaga ei suită se pregătește ca, în zori, să conducă alaiul culegătoarelor de trandafiri spre locurile unde un imens ocean floral răscolit de ușoara adiere a vîntului își unduie valurile roșietice răspîndind pe mari distanțe amețitorul său parfum.

Trandafirul de Kazanlîk nu se ia la întrecere în frumusețe. În schimb, nu-l întrece nimeni în valoare. Industria alimentară bulgară reușește, cu ajutorul lui, să producă unele dintre cele mai căutate gemuri, dulcețuri și băuturi. Cît privește cosmetica, o întreagă industrie de parfumuri se bazează numai și numai pe esența de trandafiri. Renumite „case cosmetice" din Paris au intrat în cooperare cu cultivatorii bulgari de trandafiri : parizienii cu tainicele lor rețete, bulgarii cu valoroasa materie primă. Sînt, deci, puternice rațiuni care explică pentru ce în Bulgaria se păstrează un adevărat cult al trandafirului — simbol al frumuseții, ca și al bunăstării.

Specialiștii bulgari susțin că aurul nu valorează cît valorează esența de trandafiri. Un kilogram din esența acestor flori se vinde pe piața internațională a parfumurilor cu un preț care atinge aproape costul a două kilograme de aur. De aceea, Valea trandafirilor își merită din plin și denumirea de „Vale a aurului". Dacă un kilogram de esență se extrage din circa 3 500 de kilograme de petale, oare cîte miliarde de flori sînt mîngîiate anual de degetele harnicelor culegătoare ?

Unică în Europa, cunoscută în lumea întreagă, „Valea trandafirilor" poate fi vizitată în tot cursul anului. Dar, niciodată nu este mai frumoasă ca la sfîrșitul lunii mai și începutul lunii iunie, cînd se organizează tradiționala „sărbătoare a trandafirilor", o adevărată paradă a florilor, rîsului și veseliei. Durează o noapte și o zi. Începe cu balul și se termină cu vizitarea expoziției de flori. Mii de turiști străini și zeci de mii de localnici, cu oaspeții lor veniți din toate colțurile Bulgariei petrec aici clipe de neuitat. Asistă la ritualul culegerii prețioaselor petale, la întreceri sportive pentru cucerirea „Cupei cu trandafiri", la frumoase spectacole folclorice în aer liber.

Și cine a participat o dată la această sărbătoare, cu siguranță, n-o poate uita multă vreme.

CONSTANTIN AMARIȚEI

„În inimă dansează nunți"

„UZDIN – apreciază **Vasile Barbu,** directorul căminului cultural – este o localitate rurală pe care o găsești nu numai pe harta Provinciei Autonome Socialiste Voivodina, din R. S. F. Iugoslavia, ci și pe harta Europei și a globului pămîntesc".

Vasile Barbu nu poate fi acuzat de lipsă de modestie, dar nici de exagerare. Poarta de ieșire în lume a Uzdin-ului, a acestei localități situate pe malul Timișului, cu o populație de 3 862 locuitori, dintre care 3 319 de naționalitate română, (după datele recensămîntului din 1981), au deschis-o, în urmă cu 26 de ani, femeile. În 1961, o dată cu înființarea, la căminul cultural, a unei galerii permanente de pictură naivă, un fenomen artistic original, de o neobișnuită frumusețe și cu un start la fel de neobișnuit, a căpătat conștiință de sine, s-a înscris definitiv, cu majuscule, în fluxul creației populare universale. Este un fenomen rar întîlnit ca femeile dintr-o colectivitate rurală să dovedească, în mod spontan, talent și pasiune pentru pictura naivă. Multe au avut expoziții personale, în țară și peste hotare : **Florica Puia, Steluța Țăran, Sofia Ionașcu, Florica Cheț, Mărioara Motorojescu, Viorica Iepure, Ileana Oalge, Anuța Dolamă, Ana Onciu, Aurica Măran, Măria Bălan, Sofia Doclean...** Numele lor este întîlnit azi în ziare și reviste din întreaga lume, în cataloage ale unor mari galerii de artă, în enciclopedii. Florica Puia, de exemplu, a avut expoziții personale nu numai în Iugoslavia, dar și la Zürich, Stockholm, Paris, Roma, Parma, Madrid, Barcelona, New York. În toate tablourile sale este nelipsit, ca un simbol, cocoșul. De ce cocoșul ? „Cînd obosesc de pictat – explică Florica Puia – cocoșul îmi amintește că am făcut din noapte zi". Căci, în timpul zilei, pictoriţele din Uzdin au grijile gospodăriei, își ajută soții în cîmp, cresc copii – ca toate femeile.

Ar fi greșit să explicăm fenomenul prin influențe din afară, deși n-au lipsit nici acestea, în special dintr-o altă localitate învecinată, Covăcița. În Uzdin n-a existat o școală de pictură – în adevăratul sens al cuvîntului. Au fost îndrumători, sigur că da : pentru Florica Puia, regretata Aurica Măran, care, văzîndu-i tabloul, a îndemnat-o : „Pictează mai departe, așa cum simți tu că este bine" ; pentru Sofia Ionașcu, profesorul de desen, pe vremea cînd era elevă, care i-a procurat și culorile : „Pictează cum vrei tu, nu te lua după altele". Fiecare dintre pictoriţe încearcă să-și definească și să perfecționeze un stil propriu de exprimare, în care să se regăsească, prin colorit și compoziție, întreaga lor bogăție sufletească. Temele sînt comune : portul popular local, neasemuit de frumos, obiceiuri, îndeletniciri tradiționale românești, datini, credințe populare, mirificul univers casnic – întregul folclor legat de viața de zi cu zi, viață încărcată de bucurii și neîmpliniri – mereu însă frumoasă și strălucitoare. Culorile folosite sînt vii, bogate și optimiste.

Dar, de ce în special femeile dau expresie artistică, prin pictura naivă, spiritualității comunității rurale din Uzdin ? S-o lăsăm pe Sofia Ionașcu să explice : „Noi, femeile, sîntem mai legate de treburile casei, de datini și obiceiuri. Bărbatul umblă prin lume, vede multe – dar, dacă îi dai să mănince pe o față de masă brodată de tine, el nici n-o observă. Grija creșterii copiilor, așa cum și noi am fost crescuți de părinții noștri, tot noi, femeile, o avem. Presa, cinematograful, televiziunea ne asaltează permanent cu noutăți. Dar, nu tot ce este nou este bun, după cum nu tot ce este vechi este prost. Este mai ușor să mergi la magazin să cumperi un costum de haine, sau o rochie, decît să le faci în casă. A renunța la frumosul nostru port popular, la obiceiurile și credințele noastre tradiționale ar însemna să fim mai săraci sufletește, înseamnă să nu ne găsim și să nu ne păstrăm locul în lumea asta largă".

Pentru Sofia Ionașcu viața este o continuă sărbătoare. „Cînd pictez, sînt mai liniștită și, pe măsură ce pictez, îmi vin idei, le visez cu ochii deschiși. Văd oameni veselindu-se, în inima mea dansează nunți ; văd costume populare înflorate, lucrate cu migală, peisaje luminoase, interioare cu obiecte rămase de la bunii noștri... Pictînd, mă bucur o dată cu cei cărora le dau viață – deși, uneori, mă îndepărtez de ei, plină de bunăvoință și înțelegere, dar și cu o ușoară ironie. Dar și ironia asta tot din dragoste vine".

PAUL URDEA

„GRĂDINILE PLUTITOARE"

Convorbire cu dr. MARIOARA GODEANU de la Institutul de Ştiinţe Biologice, Bucureşti

– Este cunoscut faptul că, în condiţiile accentuării continue a crizei energetice mondiale, atenţia oamenilor de ştiinţă de pe întregul mapamond se îndreaptă, tot mai insistent, spre descoperirea şi utilizarea unor noi resurse energetice, care să susţină ritmul impetuos al dezvoltării economico-sociale din diferite ţări de pe planeta noastră. În acest context se înscrie şi reconsiderarea biomasei vegetale, respectiv a fitomasei, care s-a dovedit a fi un uriaş potenţial ce-şi aşteaptă o mai eficientă utilizare. Dat fiind interesul manifestat de cititori pentru această problemă, şi cunoscînd pasiunea cu care v-aţi aplecat, de-a lungul mai multor ani, asupra acestui domeniu, vă rugăm să vă referiţi la stadiul actual al cercetărilor din ţara noastră şi, mai ales, al generalizării rezultatelor experimentate.

– De la început, o precizare : studierea biomasei sub multiplele ei aspecte, inclusiv ca sursă de energie, face obiectul unui program naţional iniţiat, în anii cincinalului trecut, sub conducerea Consiliului Naţional pentru Ştiinţă şi Tehnologie, program în care este inclusă şi o secţiune vizînd plantele acvatice, la care mi-am adus contribuţia, împreună cu un colectiv interdisciplinar. Pornind de la realitatea că sistemul de acvacultură asigură în prezent doar circa 3 la sută din resursele de hrană ale populaţiei globului, problemele abordate au vizat o arie largă începînd de la studierea posibilităţilor de obţinere a unor cantităţi tot mai mari de fitomasă acvatică, continuînd cu utilizarea acesteia ca mijloc de purificare a apelor, dar şi ca sursă de hrană, inclusiv de suplimentare a furajării animalelor şi urmărind, de asemenea, elaborarea unor tehnologii şi instalaţii pentru cultivarea şi valorificarea plantelor acvatice. Într-adevăr, existenţa unor mari lucii de apă, formate din bălţi, braţele moarte ale unor rîuri, iazuri de epurare, bazine de stocare a apelor reziduale, canale de deşarjare a dejecţiilor etc. oferă condiţii pentru extinderea culturilor acvatice. Cercetările s-au îndreptat, în primul rînd, spre cunoaşterea biologiei acelor specii capabile să producă, într-un timp scurt, mari cantităţi de fitomasă. În cadrul programului coordonat de A.S.A.S., prin I.C.C.P.T.-Fundulea, Institutul de Ştiinţe Biologice a urmărit selectarea, testarea şi adaptarea unor specii repede crescătoare, atît din flora autohtonă cît şi din cea externă.

Cele mai eficiente s-au dovedit a fi speciile din familiile Araceae şi Pontederiaceae, respectiv Pistia stratiotes şi Eichornia crassipes, care au demonstrat posibilităţi de-a dreptul uimitoare : producţii de 5–8 tone masă verde pe zi la hectarul de luciu de apă, precum şi realizarea unui grad ridicat de purificare nu numai a apelor, dar şi a aerului. Cercetările au evidenţiat, spre exemplu, că un hectar de luciu de apă plantat cu Pistia stratiotes (salata de Nil), furnizează zilnic cantitatea de oxigen necesară pentru 500 de persoane. Prima aplicaţie practică a fost făcută la staţia de epurare a apei din municipiul Piteşti, unde a fost organizată şi o consfătuire vizînd implementarea rezultatelor experimentale. Şi, trebuie să subliniez, în perioada următoare s-a remarcat interesul deosebit al specialiştilor, al unor factori de decizie din diferite unităţi şi zone ale ţării pentru introduce-

»

rea și valorificarea culturilor de plante acvatice, primele, de altfel, din Europa.

– Ați amintit și preocuparea pentru stabilirea unor tehnologii adecvate.

– Aceasta a reprezentat a doua etapă a cercetărilor, finalizate, cu rezultate promițătoare, prin elaborarea unor tehnologii de plantare și întreținere pe cît de simple pe atît de economice. Au fost, de asemenea, studiate și precizate limitele în care se pot obține culturi acvatice, în condițiile climatice din țara noastră, precum și valorile fizico-chimice ale apelor pe care se pot dezvolta acestea. Fără a intra în amănunte, subliniez că, în condițiile termice ale țării noastre, doar 150 de zile pe an sînt propice culturilor respective. De aici, necesitatea unor rezolvări privind obținerea materialului de populare și păstrarea acestuia peste iarnă.

Și aceste aspecte și-au găsit, în urma unor minuțioase studii, soluționări adecvate. Astfel, dintre metodele de producere a materialului pentru populare menționez lăstărirea plantelor în diferite instalații climatizate : bazine acoperite cu plase de sîrmă, sisteme tip seră, bazine tip decantor acoperite cu plasă de sîrmă sau folie de polietilenă, instalații tip turn. Pentru fiecare dintre aceste instalații s-au stabilit tehnologii de creștere a plantelor în sezonul rece, ținînd cont și de caracteristicile fizico-chimice ale apei cu care sînt alimentate.

Semnalez și o altă metodă, de un deosebit randament, pusă la punct de un colectiv din cadrul I.C.P.P. Mărăcineni-Argeș și anume culturile de țesuturi, prin care se obțin loturi de plantule care, puse în pungi din material plastic, pot fi conservate peste iarnă și transportate pe distanțe mari.

Au fost, totodată, experimentate și puse la punct sisteme de cultivare a plantelor acvatice în bazine mici din pămînt, taluzate cu cărămidă și acoperite cu folie de polietilenă sau cu sticlă, montate pe rame din lemn, destinate atît unor unități agricole cît și gospodăriilor populației.

– Am reținut interesul pe care-l prezintă culturile acvatice ca factor depoluant. De mare însemnătate se pare a fi valorificarea lor în furajarea animalelor.

– Numeroasele testări efectuate în laboratoarele institutelor de cercetări de profil au arătat că, prin conținutul lor bogat în substanțe nutritive, vitamine și microelemente, speciile luate în cultură pot fi valorificate, cu eficiență ridicată, în hrana animalelor. Nu însă înainte de o riguroasă analiză a compoziției lor chimice. Trebuie avut în vedere că, la fel ca toate celelalte specii vegetale, ele sînt bioacumulatori naturali și – în cazul unor medii acvatice conținînd substanțe toxice, metale grele, erbicide etc. – trebuie dirijate spre alte folosințe, cum ar fi obținerea de pigmenți ori de biogaz. Cît privește efectele produse prin administrarea în hrana animalelor, voi da doar cîteva exemple. Am experimentat la C.P.C.I.P. Modelu-Călărași, pe serii de porcine însumînd circa 3 000 de exemplare. A rezultat că animalele pot utiliza ca supliment furajer pînă la 6 kg de masă verde pe zi, rezultînd un spor zilnic de creștere în greutate cu 200 g mai mare față de lotul martor. Mai mult chiar, animalele considerate neeconomice, furajate cu supliment de masă verde acvatică au fost recuperate pentru producție. Alte teste s-au efectuat în unități agrozootehnice din județele Timiș, Bihor, Vrancea, Constanța Argeș, Bistrița-Năsăud, Buzău, urmărindu-se utilizarea plantelor acvatice în hrana taurinelor, porcinelor, iepurilor, păsărilor, precum și a peștilor fitofagi. Au rezultat importante sporuri de creștere în greutate, schimbări în comportamentul animalelor, îmbunătățiri ale calității cărnii, datorate microelementelor și aminoacizilor. Asemenea experimentări, efectuate în ultimii ani în 31 de județe, au dus la concluzii semnificative, care au determinat extinderea culturilor acvatice pe suprafețe tot mai mari. Realizarea, în colaborare cu I.C.P.I.T.M.U.A., a unor utilaje pentru recoltarea mecanizată creează premise pentru îmbunătățirea tehnologiilor de valorificare.

Desigur, ca orice element nou, culturile acvatice impun în continuare studii pentru buna cunoaștere a biologiei plantelor, a comportamentului lor și a celor mai eficiente modalități de obținere și valorificare. Se poate afirma, însă, pe baza cercetărilor efectuate timp de peste un deceniu, că „grădinile plutitoare" reprezintă una dintre resursele a căror valoare își va găsi, în viitorul apropiat, deplina confirmare.

MARIA BOGDAN

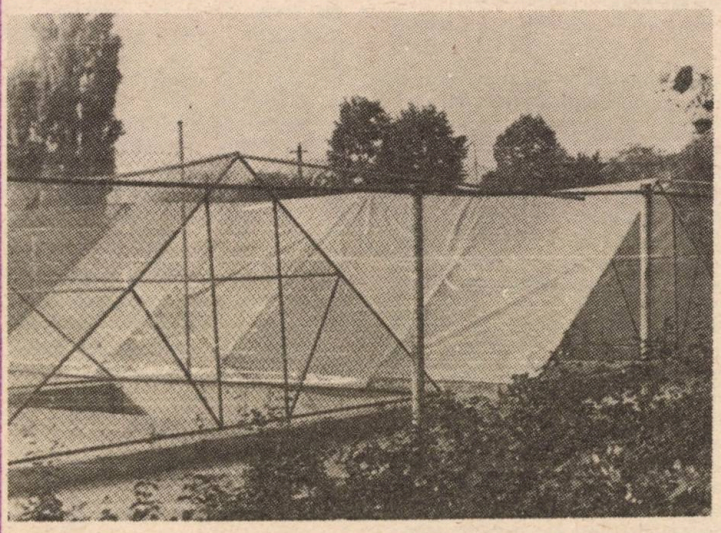

Doi actori îndrăgiţi şi... lumea lor minunată

DRAGA OLTEANU-MATEI

Sînt împotriva autografelor!
Draga Olteanu Matei

Draga Olteanu-Matei e artista pe care o veţi, o auzi şi o îndrăgeşti pentru că o simţi aproape de tine prin tot ce face şi prin tot ce spune pe scenă, la radio sau pe ecran. În diverse colţuri ale ţării e considerată de oameni ca fiind „de-a lor". S-au pus şi pariuri că e moldoveancă, sau că-i ardeleancă, ori c-ar fi olteancă. De fapt, Draga Olteanu-Matei este bucureşteancă get-beget. Explicaţia există însă :

– Părinţii mei au ţinut cu tot dinadinsul să cunosc viaţa, oamenii, locurile, frumuseţile, şi vacanţele mi le-am petrecut în diverse zone ale ţării, în lumea satului. Împreună cu copiii sătenilor am deprins cu uşurinţă vorba, fapta, obiceiurile. Am învăţat să dau cu sapa, să duc vitele la păscut, să leg şi să copilesc via, să port cobiliţa, să torc, să ţes la război, să culeg şi să bat cînepa, să frămînt pîinea şi s-o coc în ţest... Încă din acea perioadă am deprins nenumărate vorbe în diverse graiuri, le-am comparat, le-am asemuit şi le-am diferenţiat. Şi astăzi, pe unde mă duc, vorbesc în graiul locului. E un exerciţiu permanent şi necesar.

– Nu-i însă suficient să vorbeşti cu „şe" şi „şi" ca să pari moldoveancă şi nici cu „ghe"

MARIN MORARU

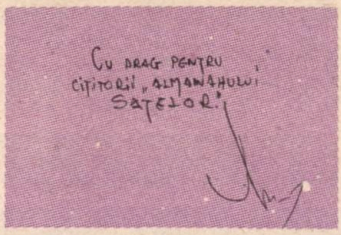

Cine nu-l cunoaşte pe Marin Moraru, actorul subtil, creator al unor momente de mare rafinament artistic, omul pentru care „comedia e lucrul cel mai serios din lume" ? Cine nu l-a admirat în creaţiile scenice sau de pe ecran, unde talentul său se manifestă clar, fără şovăială, fie că este vorba despre situaţie, gest sau replică ? Cine nu a îndrăgit personajele sale pline de viaţă, indiferent dacă partitura sa era de prim-plan sau numai episodică în „economia spectacolului" ?

O fişă biografică, pe scurt, include următoarele date :

– născut în Bucureşti, în 1937

– absolvent al I.A.T.C. în 1961

– joacă la Teatrul Tineretului, la Teatrul de Comedie, la Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra", apoi la Teatrul Naţional ; conferenţiar la I.A.T.C. (4–5 serii de studenţi) şi din nou actor la Teatrul Naţional.

Joacă în nenumărate piese de teatru şi în filme şi reuşeşte să interpreteze personaje de cele mai diverse facturi, stăpîneşte cu uşurinţă ironia şi satira, sarcasmul şi chiar grotescul.

DRAGA OLTEANU-MATEI

sau „ghi" ca să pari originară din Transilvania... Legăturile cu satul românesc au ca punct de plecare vacanțele copilăriei, dar...

– Bineînțeles că dacă vrei să reușești să creezi un personaj autentic din diversa lume a satului nostru, trebuie să studiezi mereu, să pătrunzi în structura lăuntrică a faptelor, în mentalitatea oamenilor, să le cunoști tradițiile, obiceiurile, istoria... Trebuie să muncești mult ca să convingi pentru că, dacă nu ești convingător în ceea ce creezi, oamenii nu merg cu tine și totul e în zadar...

– Ce personaje v-au fost mai dragi, mai apropiate ?

– Toate mi-au fost la fel de dragi. Și, dacă am reușit să o scot la capăt, uneori mai bine, alteori mai puțin, de fiecare dată am avut speranța în suflet că poate schimb ceva în om, îl fac mai bun și mai puternic...

– Ați avut drept parteneri mari forțe actoricești. Cum v-ați descurcat ?

– Privesc cu ochi critic fiecare apariție a mea, poate sînt cel mai aspru critic al meu și, în paranteză fie zis, nu am fost o răsfățată a criticii... Amza Pellea, Octavian Cotescu, Gheorghe Dinică, Marin Moraru, Jean Constantin și cîți alții m-au obligat să fiu nu numai exigentă cu mine, ci chiar aspră, uneori, ca să le pot ține piept. Dar orice rol a fost un punct cîștigat, o bătălie cîștigată fiindcă a mai adăugat o experiență peste cele ce erau.

– Ați scris un scenariu de film și ați re-creat un personaj comic mult îndrăgit – Coana Chirița.

– Nu am conceput „Chirița" ca pe un simplu rol. Dorința mea a fost să readuc la lumină toate cîntecele, vodevilurile și veselia aflate în opera bardului de la Mircești. Le-am topit și le-am transpus în ideea de a face un film vesel, amuzant, care să-l reprezinte pe **„veselul Alecsandri"**.

– Nu-i o acțiune tocmai ușoară cea pe care ați întreprins-o și bine-ar fi dacă ar mai încerca și alți colegi de breaslă să abordeze asemenea subiecte.

– Chirița e... Chirița și, deși a trecut așa de mult timp de la „nașterea" ei ca personaj dramatic, cred că încă reușește să placă, să înveselească, să-i facă pe oameni să rîdă și să se ferească de pricini ca ale ei...

În discuția pe care am purtat-o la începutul verii, artista Draga Olteanu-Matei a reapărut la fel de tumultoasă ca și pe scenă, ca și pe ecran. Mi-a vorbit cu căldură despre crezul ei artistic, despre menirea artei, despre colegii de breaslă, despre personajele îndrăgite și despre cei pentru care joacă, despre problematica satului care-i este atît de apropiată, despre bucuriile și tristețile interpretului, despre marea sa pasiune, filmul...

MARIN MORARU

L-am vizitat pe actor la el acasă, pe Calea Dorobanților, într-un apartament obișnuit, cu o cameră întreagă transformată într-o veritabilă bibliotecă. Spre surprinderea mea, omul vestit ca unul dintre marii creatori de roluri în teatru și film nu se prea dă în vînt după vorbă (noroc cu ajutorul dat de soția sa, mai dispusă la dialog...) și nici după interviuri.

Marin Moraru vorbește calm, cumpătat, despre împliniri, despre succese, deși parcă tot timpul are să-și reproșeze ceva. Muncă, preocupări, visuri. Meseria-i grea cere efort permanent, încercări nenumărate pentru fiecare gest, pentru fiecare replică. Lumina reflectoarelor dă la iveală doar rezultatul de o secundă, de un minut al multor ore și chiar zile de căutări.

Își iubește pătimaș profesia, iubește oamenii și florile, și cărțile, și copiii, și animalele, și pămîntul...

Îl emoționează întîlnirea cu oamenii simpli, obișnuiți, necunoscuți, care-l opresc sau îl salută. Nu-i nevoie de explicații. Personajele sale, fie că este vorba despre Diderot din „Nepotul lui Rameau", despre Vasile, omul de casă al lui Caratase din „Actorul și sălbaticii", despre Corneliu din „Operațiunea Monstrul", sau despre Guliță din „Chirița în provincie", au o prestanță aparte pentru că apar ca niște oameni obișnuiți, ca mine, ca tine, ca ei... Multă vreme nu a acceptat roluri din lumea satului, avea pe atunci un păs – oamenii aceia erau „împopoțonați" în scenarii numai cu calități, erau de o perfecțiune departe de adevăr. Nu i-au plăcut, l-a ocolit, i-a ignorat. Toderaș, însă, președintele cooperativei agricole din Viișoara, omul acela simplu, bun gospodar, iubitor de glie și cunoscător de oameni, i-a fost aproape de suflet. Nu s-a putut descurca în toate cît și le-ar fi dorit Toderașu, era mai sensibil. Soția sa era mai puternică, mai aprigă în luptă și... „cu Draga nu prea te poți contra"... Seria de filme cu „bobocii" a fost o reușită și prin problematică și prin autenticitatea personajelor sale. Toți doreau să răzbată dragostea țăranului român pentru pămînt, pentru mai bine. Acum, pe scena Naționalului joacă în „Gaițele" – piesa lui Al. Kiriței, care „ține" afișele și umple sălile și acum, după 10 ani de la primul spectacol – și în „Harap Alb", scenariul propus de Radu Iţcuș după cunoscutul basm al lui Ion Creangă.

– În primul rînd, iubesc oamenii. Mi-ar plăcea să-i știu pe toți buni, lucizi, deștepți... Apoi iubesc cărțile, prietenii mei cei mai apropiați... Și-mi place să pescuiesc...

MAGDA BĂLTĂREȚU

Fosforul în AGRICULTURĂ

MIRACULOSUL PURTĂTOR DE LUMINĂ

Alchimistul Hennig Brandt, căutînd să extragă aur din „substanţe aurii", a reuşit, prin anul 1669, să obţină — din urină — o ceară cu calităţi uimitoare : se topea cu uşurinţă, lumina în întuneric şi se aprindea de la sine cînd venea în contact cu aerul. Norocosul căutător era convins că „focul rece" descoperit de el era însăşi mult rîvnita „piatră filozofală" ce-l va ajuta să transforme orice metal în aur lucitor. N-a fost deloc aşa, dar, din fericire, realizase ceva mult mai important pentru ştiinţă : descoperise fosforul. Acest element uimea lumea, la început, mai ales prin însuşirea sa miraculoasă de a lumina în întuneric, fără a încălzi. De altminteri, una din primele sale aplicaţii practice a fost la fabricarea unor lămpi, numite Noctiluca.

Ce legătură este între peripeţiile iniţiale ale lui **phosphorus mirabilis** şi agricultură ? Pentru a răspunde să ne întoarcem la...

PRIMII PAŞI

Cerealele au început a fi cultivate în urmă cu aproximativ zece mii de ani. Încă de pe atunci, oamenii au observat că bălegarul (dejecţiile animale, în general) favorizează creşterea plantelor, astfel încît l-au utilizat ca pe un mijloc obişnuit de sporire a recoltelor. Chimistul Justus von Liebig (1803—1873) a observat şi a arătat că fiecare cultură extrage din sol unele substanţe minerale, sărăcindu-l, şi, ca urmare, se produce o scădere treptată a fertilităţii lui. Referindu-se la fosfor, el a stabilit că acesta se găseşte în cantităţi mai mari în seminţele cerealelor decît în paiele lor. Dar cum seminţele sînt folosite în hrana oamenilor şi a animalelor, faptul duce la sărăcirea solului în fosfor. De aceea chimistul arăta că e necesară completarea cantităţilor extrase de plante din sol. Astfel Liebig devine precursorul industriei îngrăşămintelor fosfatice produse prin metode industriale. Practica ulterioară a demonstrat că fosforul, adăugat sub forma îngrăşămintelor chimice, nu numai că menţinea fertilitatea solului, dar şi sporea de două-trei ori recoltele.

UN ELEMENT INDISPENSABIL

Elementul acesta este prezent în toate părţile plantelor, dar, cum spuneam, mai ales în seminţele acestora şi în ţesuturile de creştere. Se ştie că plantele folosesc de trei-patru ori mai mult fosfor pentru formarea seminţelor decît pentru construcţia celorlalte părţi ale aparatului lor vegetativ. Fosforul are un rol de bază în procesele enzimatice şi în fotosinteză, adică în acumularea, transportul şi transformarea energiei pe care plantele o primesc de la soare. Fosforul este cel care înlesneşte procesul de formare a fructelor şi seminţelor la legume, pomi, cereale, viţa de vie etc. El ajută la depunerea hidraţilor de carbon în fructe, struguri, cartofi, sfeclă... De asemenea, are un rol deosebit de important la formarea clorofilei şi măreşte rezistenţa plantelor la boli, intemperii, secetă şi grăbeşte coacerea seminţelor. S-a mai constatat că legumele şi fructele care au fost „alimentate" cu fosfor se păstrează mai bine. Dar fosforul mai este necesar şi pentru nutriţia microorganismelor din sol (de exemplu bacteriile) care fixează azotul din atmosferă transformîndu-l în substanţe asimilabile de către plante. În lipsa fosforului plantele nu fac seminţe, mugurii şi rădăcinile nu cresc, fructele sînt pipernicite şi cad prematur.

PLANTELE AU PREFERINŢE

Cercetările au dovedit că plantele nu se mulţumesc cu orice fel de fosfor, ci au preferinţe categorice faţă de compuşii solubili în apă sau în acizi slabi. Conţinutul normal de fosfor variază după tipul de sol şi scade în adîncimea acestuia. Cernoziomul castaniu este solul cel mai bogat în fosfor, iar podzolul e cel mai sărac. Majoritatea solurilor din ţara noastră au un conţinut moderat de fosfor. Astfel, în stratul arabil (pînă la 30 cm adîncime) conţinutul total de fosfor este cuprins între 0,3 şi 0,24% P_2O_5, iar între 50—80 cm adîncime de 0,02—0,16 P_2O_5. Combinaţiile cu fosfor din sol pot fi împărţite, în linii mari, în compuşi anorganici şi organici.

Posibilitatea plantelor de a

»

se hrăni cu fosforul aflat în sol depinde — pe lîngă natura compusului cu fosfor — și de caracteristicile fiecărei plante. În aceleași condiții de sol, puterea de a absorbi și de a asimila fosforul variază după specia și chiar soiul plantei, precum și după vîrsta acesteia. Astfel, mazărea, mușțarul, trifoiul alb, hrișca, hreanul, ridichea ș.a. pot folosi mai bine fosforul din combinații greu solubile decît grîul, porumbul, cartoful, inul etc. La multe din plantele de cultură puterea de a asimila fosforul sporește o dată cu vîrsta. De pildă, meiul, sfecla de zahăr, roșiile etc. „învață" cum să folosească compușii mai greu solubili ai fosforului paralel cu înaintarea în vîrstă. Însă fasolea și ceapa nu fac acest lucru pe toată durata vieții lor.

O comoară la îndemînă : ÎNGRĂȘĂMINTELE

Singura metodă de a completa rezerva de fosfor asimilabil a solului o constituie îngrășămintele.

Gunoiul de grajd, acest amestec din dejecții solide și lichide ale animalelor, este un îngrășămînt complet, deoarece conține toate substanțele care au luat parte la formarea inițială a masei vegetale (între care 0,19—0,28% P_2O_5).

Gunoiul de păsări este un îngrășămînt mai valoros, mai bogat (față de cel de grajd) în fosfor (pînă la 2,2 % P_2O_5) și potasiu, fiindcă în hrana păsărilor sînt folosite furaje concentrate.

Dejecțiile solide și lichide ale omului (folosite ca îngrășăminte încă din antichitate) conțin aproximativ 0,26% P_2O_5, plus alte substanțe nutritive pentru plante.

Dintre substanțele fertilizante cu mare conținut în fosfor, care se găsesc sub forma unor zăcăminte naturale, merită a fi amintite :

Turba ce are 0,07 — 0,27% P_2O_5 ;

Guano-ul de păsări din unele părți ale lumii cu climat cald. Și la noi, în apropiere de Drobeta-Turnu-Severin a fost descoperit în 1954 un depozit natural de îngrășămînt organic, care conține 1,85% P_2O_5.

Guano-ul de peșteră, format din dejecții și cadavre de lilieci, conține între 1 — 14% P_2O_5. La noi au fost găsite cîteva zăcăminte de acest fel, cel mai important fiind cel din peștera Cioclovina, care conține 10—21% P_2O_5.

Dar îngrășămintele naturale nu sînt întotdeauna suficiente pentru satisfacerea nevoilor de fosfor, continuu crescînde, ale culturilor agricole. Ca urmare, s-a trecut la producerea prin mijloacele industriei chimice a îngrășămintelor artificiale.

Fosforul este, într-adevăr, de neînlocuit ca element indispensabil vieții plantelor, animalelor și, firește, omului.

O DIPLOMĂ PENTRU VULPEA ARGINTIE DE LA IRATOȘ

Frumoasele blănuri de vulpi argintii ale magazinului din Arad, str. Miron Constantinescu nr. 1, sînt deosebit de solicitate. Dar, pînă a se ajunge aici, puțini cunosc eforturile depuse de colectivul fermei specializate de la C.A.P. Iratoș pentru creșterea și înmulțirea acestor animale.

În 1976, la înființarea fermei, cooperatorii au primit 40 de vulpi de la Stațiunea de cercetări pentru animale de blană de la Tîrgu-Mureș. De atunci, sub conducerea competentă a medicului veterinar Ștefan Crișan și a tehnicianului Ion Gherban, numărul vulpilor a trecut de 1 000. În condiții de captivitate, vulpile argintii au un comportament neobișnuit, trebuie ferite de orice sursă de stres. Zgomotul unui tractor sau apariția unei persoane străine în fața cuștii le provoacă reacții bizare : animalul se zvîrcolește, cu repercusiuni negative asupra calității blănii ; dacă este gestantă, vulpea avortează ; dacă are pui, îi omoară și îi mănîncă. Fătările încep din luna aprilie. Gestația durează 52 de zile. O vulpe fată între 2—11 pui, dar se înțarcă, în medie, 2,5 pui la o femelă. Animalele necorespunzătoare, care provin de la mame cu un procent scăzut de natalitate, se sacrifică în iulie și septembrie. La un an, în decembrie-ianuarie, au loc sacrificările pentru blană. Ferma dispune de un filtru sanitar, bucătărie furajeră (hrana animalelor constă în principal din deșeuri de la abatoarele de bovine și păsări, la care se adaugă mălai, premixuri ș.a.), 14 șoproane și cuști pentru fătare, sălile pentru jupuire, decarnare, depozitare și uscare. Pieile sînt trimise la Bistrița, la o unitate specializată de tăbăcărie, apoi aduse la Arad, în atelierul cooperativei, unde sînt prelucrate sub formă de căciuli, coliere, gulere, după care sînt puse în vînzare.

Anul trecut, la expoziția organizată de Asociația crescătorilor de iepuri și animale de blană Arad, confecțiile respective au fost distinse cu numeroase diplome, printre care și cea de Campion, atestare ce semnifică pe deplin calitatea excepțională a blănurilor de vulpi argintii de la Iratoș.

CAMPION

EMIL GENESCU

CARE FLOARE PARCĂ-I SOARE?

Răspunsul e lesne de formulat : floarea-soarelui sau sora-soarelui cum i se mai spune, cea originară din vestul Americii de Nord și Mexic. Planta era folosită de amerindieni care preparau din semințele ei supă, un fel de pîine și un ulei folosit pentru a se unge pe cap, iar din „pălării" făceau o infuzie cu proprietăți medicinale. Petalele și semințele erau, de asemenea, folosite pentru vopsit.

În Europa, planta ajunge prin anul 1510, cînd e întîlnită la grădina botanică din Madrid. La noi în țară a fost introdusă în jurul anului 1800, mai întîi în Moldova. Prima uleiniță din țară a lucrat lîngă Vaslui, iar cea dintîi folosire a uleiului obținut din stoarcerea semințelor a fost în industria textilă, apoi la prelucrarea pieilor și la producerea vopselelor pentru pictură.

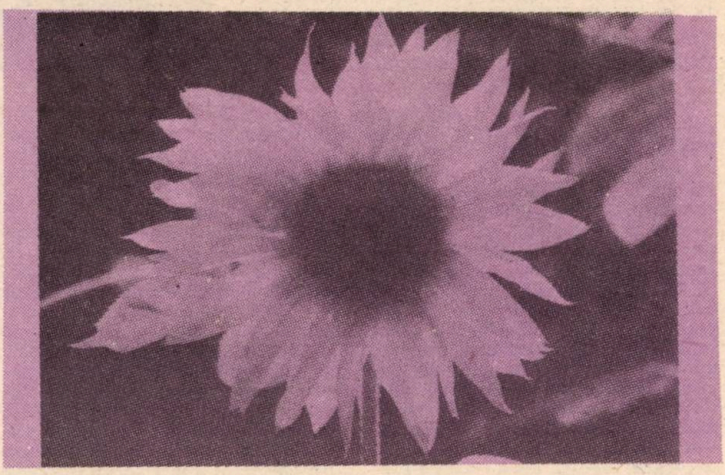

Prin anul 1910 se începe cultivarea sistematică a floriisoarelui în țara noastră, iar în prezent ne situăm pe locul doi în lume, ca suprafață.

Importanța acestei plante — adevărat izvor de grăsime vegetală — constă în faptul că **toate părțile** ei au întrebuințări valoroase, începînd, firește, cu uleiul extras din semințe, care au un conținut de 28—45% substanțe grase. Turtele de calitate superioară ce rămîn de la presă sînt folosite la prepararea halvalei, iar cele inferioare la furajarea animalelor, ele conținînd circa 30% proteine. „Pălăriile" cu un diametru de 10—40 cm rămase de la treierat sînt, de asemenea, utilizate în hrana animalelor. Nici măcar cojile semințelor nu rămîn de prisos. Dimpotrivă : ele sînt o materie primă importantă ce servește la prepararea furfurolului, a drojdiei furajere, alcoolului etilic, ligninei, bioxidului de carbon lichid etc., precum și a plăcilor fibrolemnoase. Inflorescențele mari și pline de nectar ajută albinelor să strîngă 30—40 kg de miere de pe un hectar.

Lumina caldă a acestor flori de aur ale rodniciei ogoarelor apare transfigurată în lucrările multor pictori, printre care Van Dyck, Van Gogh, Țuculescu... și îndeosebi în desenele naive dar pline de prospețime ale copiilor. Nici poeții n-au trecut cu vederea „Floarea-Soarelui, bătrînă (...) stă-n lumina matură, / Ca un talger de balanță / Aplecat pe-o latură"... cum a văzut-o Topîrceanu.

Epigrame

UNUI GESTIONAR

Și-a făcut cabană-n munți,
Într-un verde ascunziș
Dacă-l iei la bani mărunți,
Zice că-i din ...mărunțiș.

UNOR SPORTIVI

Talentați, studenții buni
Pe gazon și-n amfiteatru,
Unii-ncep cartea de luni,
Alții „cărțile" în patru.

FOLCLORICE

Ie, fotă și maramă,
Și-n picior pantoful cui
– Etnografic, ce e mamă ?
– Dracu știe, folclor nu-i !

VALENTIN VIȘINESCU

PAGINI VII sub VALUL VREMII

La 1 octombrie 1843 apărea, la București, publicația culturală bilunară **„Învățătorul satului"**, purtînd pe frontispiciu o vignetă ce reprezenta stema țării și o alta cu stema unui județ, schimbată la fiecare număr. Foaia era redactată de Petrache Poenaru pînă la 1 iulie 1848, cînd, în toiul evenimentelor, a fost trecută, pentru scurt timp, sub redacția lui Nicolae Bălcescu. Și-a încetat apariția în decembrie 1852. Din articolul-program, scopul publicației era : **„să dea lucrătorilor țării cunoștințe despre ce ar putea să le îmbunătățească starea"**. În grafia vremii sînt tipărite texte cu conținut educativ, informații, maxime și cugetări, diverse ordine și rapoarte.

Iată, de exemplu, Raportul Cîrmuirii județului Gorj către Profesorul Școalei Normale : „Subt iscălitul, dorind cu dinadinsul a da învățăturei sătești toate mijloacele spre a ei înaintare și înflorire, prin circulare porunci slobozite către toate subcîrmuirile, încă de la 25 decembrie anul încetat s-au pus strașnică regulă de chipul cum au a urma în viitor ; acea instrucțiune urmînd a fi cunoscută și de dv., se alătură cu cinste spre a fi împărtășită învățătorilor satelor, după care nădăjduiește . Cîrmuirea că se vor ridica (vor înceta — n.n.) oarecare piedici ce au fost pînă acum".

(Iscălit : Cîrmuitor, Grigore Otetelimanu)

„Circulară către sub-cîrmuiri : Înființarea școalelor comunale du prin sate fiind ținta cea mai principală a dezvoltării civilizației în clasa locuitorilor țărani, urmează ca prin toate mijloacele să se și sprijine atît trebuințele școalei cît și ale acelor ce ajung în calitatea a se numi învățători la aceste școli, spre a nu cerca cît de puțin împiedicări la plinirea datoriilor puse asupră-le... Cu toate că, spre un asemenea sfîrșit, s-au dat în mai toți anii porunci din partea cîrmuirii, însoțite unele și cu alăturări de instrucții din partea Departamentului treburilor din lăuntru..., cîrmuirea, cu a ei mîhnire, a avut cunoștință că privegherea ce erau datoare sub-cîrmuirile într-aceasta a rămas în desăvîrșită uitare și neîngrijire, încît dorința stăpînirii, în loc să ajungă la scop, s-a dat înapoi, căci nici pentru una din cele mai sus zise nu se vede o urmare exactă... Drept urmare, Cîrmuirea, îndrumată de datoriile slujbei, poruncește următoarele :

— Să se facă obștească revizie în toate școalele comunale și să se facă punerea la cale a se aduce în bună stare toate cîte vor fi de trebuință, încît să fie de îmbunătățit și locașul învățătorului și al copiilor unde învață.

— Să se puie strașnice îndatoriri ca să se aprovizioneze școalele cu lemne de foc pe tot timpul iernii".

Și acum, o precizare semnificativă :

— „S-a văzut că unii din arendași s-au înșelat a crede că prin piri neadevărate vor isbuti să înduplece pe autorități a le favora dorințele pentru preschimbarea acelor învățători cu nădejde, ca să înființeze pe alții care să nu fie în stare a deștepta pe țărani, urmare năpăstuirilor ce fac asupră-le".

Vedeți, deci, cam cum stăteau uneori lucrurile. Bucuria luminării prin școală : „Încă două examene sătești se săvîrșiseră de la începutul anului curgător ; încă două sate se bucurară pînă la lacrimi privindu-și pruncii cum se deșteaptă la învățătura cărții..." (nr. 15/1 mai 1847). Și măsuri contra unor dascăli ce nu-și făceau datoria : Nr. 13/1 aprilie 1847 : „Matei Ionescu, învățătorul de la satul Ioniceștii, județul Argeș, s-a depărtat cu

DIN LUMEA CELOR CARE NU CUVÎNTĂ

● **Dintre păsări, recordul în ce privește viteza de zbor îl deține fregata cu 360 km pe oră, urmată de lăstun sau drapneaua, cu peste 310 km pe oră și rîndunica — 160 km pe oră.**

● **În ce privește lungimea vieții, pe primul loc se află papagalii, crocodilii și unii pești (știuca și morunul) care ating 150 și chiar 200 de ani. Dintre nevertebrate, racii și lipitorile pot trăi 20—30 de ani.**

● **Naye nigricollis, șarpele scuipător, cu gîtul negru, este foarte periculos. Cînd atacă sau se apără, stropește cu o salivă foarte puternic otrăvită, care arde unde atinge pielea. Are între 1,50—2,20 m lungime și trăiește în Africa Centrală și de Sud.**

● **Cum și cînd vinează șarpele cu clopoței ? Se tîrăște după pradă numai noaptea și datorită unui organ termoreceptor aflat înaintea ochilor, el poate percepe razele**

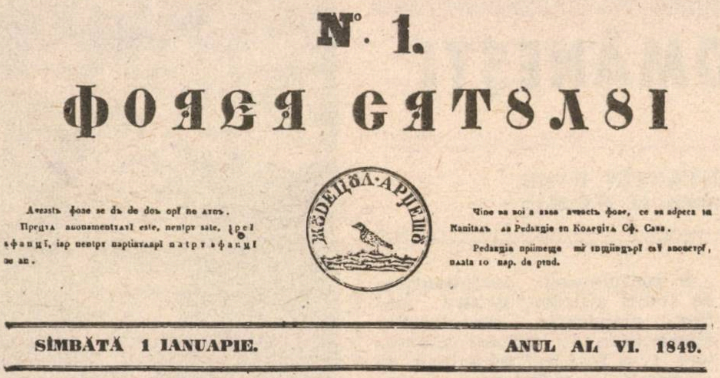

oprirea lefii pe trimestrul lui ianuarie ; leafa învăţătorilor de la şcoalele satelor Bădeni, Dănicei, Drăguleşti şi Valea Mare, din judeţul Argeş, s-a oprit la rezervă pe trimestrul lui ianuarie, pentru neîmplinirea datoriilor..."

Dacă, în ce-i privea pe respectivii dascăli, era vorba de neîmplinirea datoriilor profesionale, iată şi modul de stingere a unor datorii lichide : Departamentul Dreptăţii anunţă, în nr. 15/1 mai 1847, pag. 1 : „La judecătoria judeţului Olt se vinde cu mezat un răzor de vie al lui Barbu Cocoş, pentru plata de datorie către Hristodor Lazăr, din Mierleşti. La aceeaşi judecătorie se vinde cu mezat o pereche case, cu două ochiuri de prăvălie sub dînsele, din oraşul Slatina, ale lui Ioan Pop, pentru plata de datorie către Andrei Kiriţescu, din Vîlcea. La judecătoria de comerţ din Bucureşti se vinde cu mezat hanul din mahalaua Bărbătescului, al lui Negruţă Muşetescu, spre despăgubirea creditorilor..." Concurenţe, falimente, racile ale unui sistem unde domnia proprietăţii particulare nu putea ivi decît nestatornicie.

„Ştiri dinăuntru : Bucureşti, 4 martie 1847 : Ieri, la un ceas după amiază, pustiitorul element al focului, sprijinit de o suflare furtunoasă a Austrului, a prefăcut în numai 5 ceasuri în ruine înfiorătoare o parte din cele mai frumoase, mai populate şi mai bogate case ale Capitalei, a jertfit multe fiinţe şi a dat în pradă nenorocirei şi a lipsei celei mai grozave un număr însemnat de familii, lăsîndu-le goale şi supt acoperămîntul cerului..."

Nu lipsesc nici sfaturile medicale, cu privire la îngrijirea copilului, la păstrarea sănătăţii. Iată ceva în legătură cu împrejurările vătămătoare ochilor : „Ochii sau vederea se mai vatămă şi cînd cineva a fost supus vre unei boale grele şi îndelungate, precum sînt cele fierbincioase şi curgerile de sînge, emoragiile, cînd împreună cu puterea se deşartă şi se sleieşte trupul de zemurile lui, de omul vine în stare a nu se mai putea mişca şi se schimbă într-atît că nu mai seamănă cu ceea ce a fost ; atunci urmează şi vederii o atît de mare slăbiciune încît se aseamănă cu orbirea".

În sfîrşit : „Tu, dragă sătene. tu se cuvine a da şi altora învăţătură. Tu n-ai trebuinţă să te mai îndemne omul la muncă. În satul Căpăţînele se află un om a cărui îndelungă deprindere la lucrarea pămîntului şi deosebita sa pricepere pentru aceasta mi se pare vrednică de a se lua îndeaproape băgată în seamă de către acei muncitori de pămînt care se străduiesc să scoată, din locurile ce ei lucrează, tot putinciosul folos..."

Pagini vii, sub valul vremii. File mustind de învăţătura sănătoasă dată celui ce, cu braţele şi cu mintea, slujeşte şi supune pămîntul care ne hrăneşte : ţăranul.

TITU CONSTANTIN

calorice emise de pradă.

● Dintre şopîrle, cea numită ştiinţific Heloderma horridum, precum şi Heloderma suspectum sînt singurele şopîrle veninoase din lume şi trăiesc în partea centrală a Mexicului, în America Centrală şi de Sud.

● Broasca ţestoasă elefant (Testudo elephantopus) lungă de 2 m şi înaltă de 0,5 m, cîntăreşte nu mai puţin de 250 kg şi vieţuieşte în Galapagos, Madagascar, Mauritius. Cea care bate recordul în ce priveşte greutatea este broasca ţestoasă pieloasă (Dermochelys coriacea),

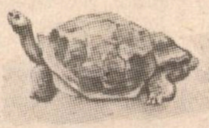

numită şi lutul, care este răspîndită în toate mările calde şi ajunge pînă la 2,25 m lungime şi la greutatea de 600 kg.

● Mola mola, peşte fosforescent, numit şi peştele-lună, ajunge pînă la 3 m lungime şi la greutatea de 700 kg.

● Somnul este cel mai mare peşte osos de apă dulce de la noi, avînd în mod obişnuit un metru lungime şi 10—20 kg greutate. Poate ajunge însă şi la 3—5 m şi la 300—400 kg.

DIN LUMEA CELOR CARE NU CUVÎNTĂ

În premieră

STAFIDE ROMÂNEȘTI

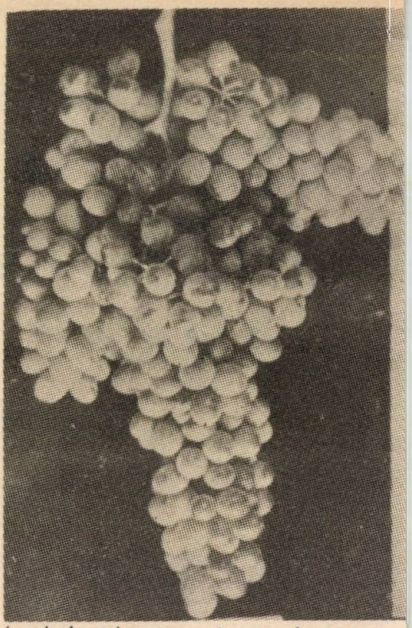

Interviu cu ing. CONTANTIN RUSU, director general adjunct al D.G.E.H.

– Ce sînt stafidele, tovarășe director ?

– Boabe de struguri fără semințe, deshidratate.

– Deci, ceva foarte simplu. Totuși, care este problema ? De ce nu facem stafide ?

– Numai în aparență treburile sînt simple. Deși se cultivă din cele mai vechi timpuri, soiurile de struguri fără semințe (apirene) nu sînt extinse ca suprafață, în lume, iar numărul lor este destul de restrîns. Situația este impusă de anumite dificultăți tehnologice, de neîmplinirea condițiilor propice de sol și climă.

În țara noastră, baza materială de producere a stafidelor se rezumă la 7 ha plantații cu soiul fără semințe Sultanină și o instalație de deshidratare a strugurilor, ambele la I.A.S. Medgidia, care produc anual cîteva tone de stafide. Pînă în prezent, necesarul pentru consumul intern de stafide s-a completat prin import. Deci, problema este de a dispune de un soi capabil să acumuleze rapid suficient zahăr (este un soi cu particularități biologice, iubitor de căldură) și care să ajungă la maturitate în condițiile specifice țării noastre. Ca arie de favorabilitate, cu microclimat blînd, aceasta se limitează la cîteva bazine din Dobrogea și la o fișie îngustă de teren, pe Dunăre, în amonte pînă spre Zimnicea. De fapt, în aceste areale au și fost stabilite amplasamentele plantațiilor.

Pentru realizarea producției necesare de stafide, pentru consum intern, Ministerul Agriculturii, prin Direcția generală economică a horticulturii, a elaborat un program special, care are în vedere următoarele obiective principale :

- **completarea sortimentului de soiuri apirene, pentru stafide, elaborarea tehnologiilor diferențiate de cultură a acestora și a fluxului tehnologic de producere a stafidelor, ca sarcini ale institutelor de cercetare ;**
- **plantarea suprafeței de peste 1 000 ha vii cu soiuri apirene ;**
- **la intrarea pe rod a culturii de pe întreaga suprafață, în 1990, asigurarea unei producții anuale de 1 000 tone stafide, corespunzător necesarului pentru consum intern ;**
- **construirea instalațiilor de deshidratare, cu capacități corespunzătoare.**

Inițial, a existat tendința de a importa materialul săditor necesar înființării plantațiilor-mamă, furnizoare de coarde-altoi. O analiză aprofundată, efectuată de un colectiv larg de specialiști din cadrul Direcției generale economice a horticulturii, Departamentului Agriculturii de Stat, al cercetării științifice și al învățămîntului superior agricol, a condus la soluția obținerii în țară a materialului săditor, îndeosebi pe seama materialului cu valoare biologică ridicată, existent la I.A.S. Medgidia. Au fost luate măsuri chiar de devansare a prevederilor din program, atît la recoltarea coardelor-altoi, cît și în campania de altoire, fapte ce dovedesc că acțiunea a demarat cu bine.

A fost definitivată tehnologia de cultură a soiurilor pentru stafide și a fost experimentată, cu rezultate pozitive, tehnologia de deshidratare a strugurilor (instalația-model a fost concepută și construită de Stațiunea de cercetare și producție pomicolă Strejești, județul Olt). Sînt căutate, în continuare, soluții noi de deshidratare a boabelor de struguri, pe baza folosirii energiilor neconvenționale.

–Să recapitulăm : au fost delimitate zonele de cultură, se plantează încă 1 000 ha cu viță de vie, a fost elaborată tehnologia de cultură. Rămînem la Sultanină ?

– Îmi face plăcere să vorbesc despre una din cele mai spectaculoase realizări, dintre cele prevăzute în programul producerii stafidelor. Este vorba de încununarea strădaniilor unui harnic cercetător drăgășenean – l-am numit pe inginerul *Mircea Mărculescu* – care a creat, prin hibridare, primul soi românesc, ce întrunește calități corespunzătoare pentru industrializare. Noul soi a fost omologat în anul 1985 sub numele de Călina. În condițiile unor producții de aproximativ două ori mai mari decît ale soiului Sultanină, Călina are o mare capacitate de acumulare a zaharurilor – peste 200 g la litru la maturitate deplină și peste 220 g la recoltare. Atît randamentul, cît și rația de deshidratare sînt superioare față de soiul Sultanină.

– Tovarășe director, sfîrșesc cu... începutul : ce sînt stafidele ?

– Ceva ce producem, în prezent, doar simbolic, dar care, peste numai trei ani, se va produce, prin efort propriu, astfel încît să acopere integral consumul intern. Mă refer, evident, la stafide.

PAUL URDEA

Plante de apartament cultivate fără pămînt

Unele plante, ca și flori, legume, pot fi cultivate fără a se folosi deloc pămînt, numai cu ajutorul unor soluții nutritive îmbibate într-un suport ca : nisip, mușchi de pădure, turbă. Procedeul acesta permite prezentarea estetică și atractivă a plantelor de apartament. În figura de mai jos observați un model de instalație pentru o astfel de cultură, unde : A = ghiveci de ceramică arsă sau din material plastic, B = spațiu cu aer, C = nisip și pietriș, D = soluție nutritivă, E = vas-suport din sticlă sau ceramică.

Ghiveciul A (care poate fi și o cutie cilindrică din material plastic recuperată de la un ambalaj) va avea perforate la fund 8—10 orificii cu

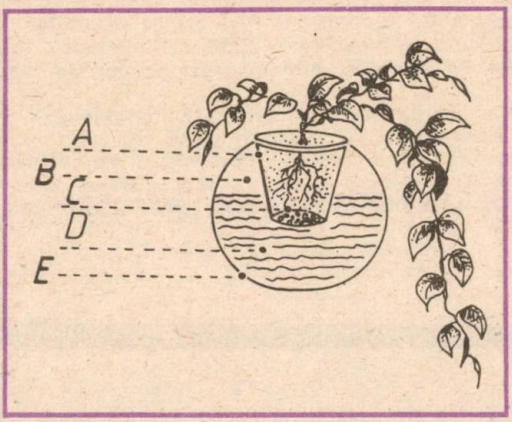

diametrul de 3—4 mm. El se va fixa, la nevoie, pe gura vasului E prin intermediul unei șaibe din cauciuc sau material plastic. Va fi umplut mai întîi (pe fund) cu un strat de pietriș de rîu, înalt de 20—30 mm, apoi cu nisip — în care se introduc rădăcinile plantei. Astfel pot fi cultivate, de pildă, plante decorative (cum este cea numită popular „telegraf"), iederă, ferigi, dar și grîu, pătrunjel-frunze și mărar, căpșuni, fragi etc.

Soluție nutritivă. Dizolvați complet în 10 l apă caldă : superfosfat 10 g, azotat de potasiu 8 g, sulfat de magneziu 1,2 g, sulfat de fier 0,05 g, sulfat de mangan 0,02 g, acid boric 0,02 g, sulfat de cupru 0,02 g, sulfat de zinc 0,02 g. Păstrați soluția în recipiente bine astupate.

Altă soluție. Dizolvați în 10 l apă caldă : fosfat de potasiu 1,5 g, azotat de potasiu 6 g, azotat de calciu 7 g, sulfat de magneziu 5 g, fosfat de amoniu 1 g, sulfat de fier 0,04 g, sulfat de mangan 0,02 g, sulfat de cupru 0,02 g, sulfat de zinc 0,02 g.

Altă soluție. Dizolvați în 10 l apă caldă : perclorură de fier 1 g, fosfat de amoniu 1,4 g, sulfat de magneziu 2,8 g, azotat de potasiu 6 g, azotat de calciu 7 g, iodură de potasiu 0,03 g, acid boric 0,06 g, sulfat de zinc 0,06 g, sulfat de mangan 0,06 g.

Substanțele necesare pot fi procurate de la farmacii, magazine cu chimicale tehnice sau articole fotografice. Alegeți soluția pe care o puteți prepara mai ușor. La nevoie, puteți folosi și una din care lipsesc unele componente. Sînt plante puțin pretențioase (de exemplu „telegraful", semințele de grîu etc.) care se mulțumesc numai cu apă. Pentru plantele de ornament și cactuși, diluați oricare din soluțiile de mai sus adăugînd 300 ml apă la 700 ml soluție.

DE LA UNA LA ALTA

● **Cea mai mare cantitate de vitamina A se găsește în acele coniferelor. Un gram de frunzulițe de brad conține aproximativ 130 unități. Siropul și infuziile de ace de brad dau rezultate excelente în combaterea oftalmiei.**

● **Lepra este o boală foarte veche, fiind cunoscută de toate popoarele antichității. Între altele, se spune că au fost identificate cicatrice leproase pe unele mumii egiptene.**

● **Plopul consumă o mare cantitate de apă. O pădure cu o suprafață de 260 hectare de plop consumă atîta apă cît i-ar trebui unui oraș cu o populație de 25 000 locuitori.**

● **Actualmente sînt identificate pe glob un milion de specii de insecte, în fiecare an descoperindu-se alte 8 000—10 000.**

● **Numai în Oceanul Pacific se află cel puțin 1 500 miliarde tone de noduli polimetalici. Această materie primă ar acoperi nevoile de cupru ale omenirii pe o perioadă de 1 200 ani, de nichel pe 2 400 ani, de mangan pe 3 800 ani și de cobalt pe 26 000 ani.**

● **Cămila poate răbda de sete aproximativ 17 zile, în care timp pierde o treime din greutate. Ca să-și potolească setea, bea dintr-o dată pînă la 100 litri de apă.**

● **Cărăbușul poate transporta cu ușurință o greutate egală cu de 70 de ori greutatea sa, iar furnica o povară de 500 ori mai mare decît greutatea sa.**

RADIAȚIILE IONIZANTE

Pînă la descoperirea radioactivității, omenirea n-a cunoscut riscurile potențiale generate de radiațiile nucleare. Nici după acest moment crucial în dezvoltarea cercetării științifice nu s-a dat acestui fenomen importanța cuvenită — timp de aproape o jumătate de secol. Cînd însă au avut loc exploziile atomice și tragediile de la Hiroșima și Nagasaki, conștiința omenirii a fost brutal zguduită și trezită la realitate. Din acea clipă, fondului natural de radiații i s-a adăugat poluarea radioactivă ale cărei consecințe ecologice și biologice nu se cunosc bine, decît în parte.

Treptat, pe măsura utilizării surselor de radiații nucleare, pericolele au crescut. Industria nucleară ia proporții tot mai mari ; apar noi și noi reactoare care solicită extinderea extracției și prelucrării minereurilor radioactive ; expansiunea utilizării radioelementelor în industrie și cercetare este un fapt evident pentru toți ; iradierile medicale cu raxe X și gamma sînt, de asemenea, practici curente.

ȘI VIAȚA

Cel mai îngrijorător este însă faptul că, rînd pe rînd, iar uneori chiar în același timp, marile puteri nucleare și nu numai acestea fac să explodeze bombe care măresc continuu fondul de radiații pe toate paralelele și meridianele globului. Deșeurile radioactive de la reactoarele atomice constituie, la rîndul lor, un fel de „mine atomice" care, scăpate de sub control, pot contamina radioactiv zone imense. Din cînd în cînd, auzim că la o centrală atomică sau alta a avut loc un... accident nuclear, omenirea intrînd în alertă. Să adăugăm la aceste cîteva aspecte faptul că prognozele energeticii (de care depinde masiv dezvoltarea viitoare a omenirii) prevăd folosirea tot mai intensă a surselor energetice nucleare și vom avea o imagine, desigur incompletă, asupra impactului tot mai puternic al radiațiilor asupra naturii vegetale, animale și umane, impact care sporește importanța deosebită a obiectului de studiu ce revine radioecologiei, cu direcțiile sale noi de cercetare — radioecologia atmosferică, continentală și marină.

Se știe că viul, existența lui depind, în ultimă analiză, de energia radiantă (lumină și căldură) ce vine de la soare spre Terra. Fără lumină nu există fotosinteză. O parte din radiații (infraroșiile, cele din spectrul optic pînă la ultravioletele cu lungime de undă mare) au, în general, o

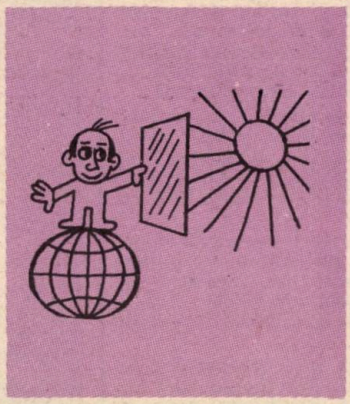

acțiune binefăcătoare asupra organismului viu. Altele, însă, cu energii mari, sînt nocive, desfac legăturile chimice din macromoleculele biologice, provoacă mutații structurale sau distrug viața. Sînt așa numitele radiații ionizante (care provoacă transformarea atomilor neutri în ioni cu sarcini electrice). Unele dintre acestea sînt de natură electromagnetică (radiații Y sau gamma), altele sînt de natură corpusculară : particule alfa (nuclee de heliu), particula beta, protoni, neutroni și altele.

Cercetările au arătat că acțiunile radiațiilor ionizante asupra plantelor, animalelor și omului sînt complexe. Efectele depind de doza absorbită, de natura corpului iradiat și de durata iradierii.

Din multele radioelemente care cad pe pămînt ca urmare a exploziilor nucleare sau de altă origine, în total circa 30, au fost studiate mai amănunțit trei, cu importanță mai mare din punct de vedere ecologic și anume : stronțiul-90, cesiul-137 și iodul-131. Stronțiul este fixat selectiv în oasele organismelor vii, înlocuind calciul, cesiul pătrunde în celule înlocuind potasiul, iar iodul radioactiv este captat de glanda tiroidă. Prezența acestor elemente radioactive și a altora a fost semnalată în planctonul oceanelor și în alge, în cereale, fructe și

legume, în apa rîurilor, în carne și în lapte etc.

S-a demonstrat că la mamifere și oameni țesuturile și organele cele mai sensibile la radiații sînt, în ordine : sîngele, mucoasele interne, organele interne (plămînii, rinichii, ficatul etc.), țesuturile musculare, oasele și sistemul nervos. Efectele radiațiilor ionizante sînt somatice (care se produc în organismul iradiat) și genetice (care afectează fondul genetic, respectiv descendența).

Este important de subliniat că iradierea îndelungată, chiar și la doze mici, conduce la acumularea în organism a unor cantități de radiații peste pragul critic, respectiv peste doza maximă admisă (la om de 0,5 rem/an). Iată cîteva elemente de simptomatologie în cazul iradierii la om : la o doză de 50 de remi (unitate de măsură) acumulată de întregul organism apar, după 1-2 ore, simptomele bolii acinice (bolii de iradiere) caracterizată prin : dureri de cap, febră, insomnie, tulburări de respirație, hemoragii, grețuri, înroșirea pielii. O iradiere a organismului uman mai mare de 100 remi provoacă, după aproximativ două săptămîni, o diminuare marcată a numărului de globule din sînge, hemoragii și anemii, căderea părului și sterilitatea totală. La o iradiere cu 400—500 remi ființa umană sucombă datorită fie unei hemoragii, fie unei infecții generalizate. Dozele de iradiere menționate se referă la iradierea întregului organism. În cazul unor iradieri locale, dozele pot fi cu mult mai mari, fără să dea loc la accidente majore. De pildă, în tratamentul cancerului se aplică, în zonele afectate, doze de 500 pînă la 1 000 remi.

Pericolele cele mai mari sînt însă cele genetice. Mutațiile genetice, aberațiile cromozomiale pot provoca modificări morfologice grave, malformații care nu pot fi prevenite sau combătute. Nu se cunosc încă toate aceste alterări profunde și nici nu se poate evalua după cîte generații mutațiile recesive (ascunse) pot să apară, sluțind ființa umană.

Cercetarea științifică depune eforturi susținute pentru a stabili căile pentru o posibilă radioprotecție, de prevenire a efectelor acute ale iradierii și de micșorare a modificărilor negative cu efect întîrziat. Se poate realiza o protecție fizică prin ecranarea surselor generatoare de radiații, utilizînd materiale absorbante specifice cum sînt : foliile de aluminiu și cauciucul pentru apărarea de particule alfa, masele plastice pentru ecranarea particulelor beta, plumbul, fierul, betonul

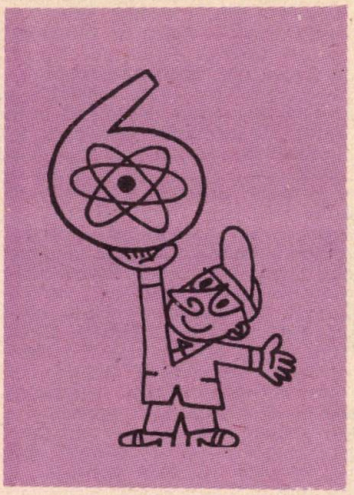

sau sticla pentru oprirea razelor X și a razelor gamma etc. Este posibilă și o protecție chimică, cu ajutorul unor radioprotectori care, administrați înaintea iradierii, ar determina creșterea rezistenței organismului la radiații. Au fost utilizați, de asemenea, agenți chelatori (compuși organici care reacționează cu ionii metalici, dînd complecși stabili), agenți care pot lega radionuclizii pentru a fi excretați de către organism. Un asemenea agent chelator este acidul dietilentriaminopentaacetic (DTPA) etc.

Mergînd spre esența și originea materiei, oamenii de știință au pătruns tot mai adînc în edificiul nuclear. În bună parte, tainele atomului au fost descifrate. De la. punerea în evidență a razelor X de către Röntgen și a radioactivității de către Bequerel s-au făcut progrese uriașe în cunoașterea și utilizarea energiei nucleare și a radiațiilor ionizante. Multe dintre aceste cuceriri ale spiritului uman și-au găsit aplicații de certă valoare în cercetarea științifică, în industrie, în medicină, în cercetarea biologică, în agricultură etc. Medalia are însă și revers.

Același atom care este pus în slujba omului se poate întoarce împotriva omului ; aceleași radiații care pot aduce binefaceri imense omenirii pot fi fatale pentru aceasta cînd nu se iau măsuri de protecție sau sînt utilizate în scop distructiv. În era nucleară, războiul capătă dimensiuni globale, apocaliptice, cu perspectiva tragică a dispariției civilizației, a vieții pe pămînt. De aceea, lupta pentru dezarmarea nucleară, pentru izbăvirea lumii de pericolul nuclear este un imperativ al vremii, la care trebuie să participe absolut toate popoarele, pentru impunerea păcii, pentru apărarea existenței umane. Concomitent, pe măsura extinderii tehnologiilor nucleare, a utilizării diferitelor tipuri de radiații, omul va trebui să găsească mijloacele necesare păstrării nealterate a mediului înconjurător.

Din cînd în cînd se mai aud voci care încearcă să conteste efectele benefice ale științei și tehnologiei, care afirmă că, în ultimă instanță, tehnologia este dușmanul omului, a progresului însuși. Dezvoltarea accelerată ar duce, după unii, la sinucidere, la stingerea speciilor, a vieții. Cîtă eroare cuprind asemenea „idei" e greu de măsurat. Un lucru este însă cert : omul, condiționat de tehnologia modernă tot mai sofisticată, încearcă o senzație de frică față de noile dimensiuni și pericole ale contextului în care trăiește. În același timp, noile cuceriri ale fizicii nucleare, ale astrofizicii, ale cosmologiei, ale biochimiei și biologiei etc. dau un sentiment tonic de încredere în forța cunoașterii, în stăpînirea destinului de către om.

V. STĂNCULESCU

SCRIERE ŞI ALFABETE

De la începuturile civilizaţiei sale, omul a fost preocupat a alcătui un sistem de reproducere, prin semne convenţionale — desenate, pictate sau gravate, pe un suport oarecare — a gîndurilor şi a limbajului vorbit. Astfel, cu circa trei mii de ani î.e.n., egiptenii au inventat scrierea prin reprezentarea obiectelor puse în relaţie. Această scriere cu caracter pictografic ca înfăţişare, ideografic în esenţă (unde un semn scris — ideogramă — reprezintă un cuvînt întreg), s-a numit **hieroglifică.** Monumentele egiptene păstrează numeroase inscripţii, pictate sau gravate, cu înaltă valoare documentară şi artistică. Majoritatea hieroglifelor erau desene simplificate ale unor obiecte sau simbolizau noţiuni legate de acestea. Cu timpul, secretul acestei scrieri s-a pierdut, dar el a fost descifrat în 1821 de Champollion. Popoarele mesopotameene au folosit, de asemenea, scrierea ideografică, numită **cuneiformă,** pentru că semnele ei erau asemănătoare unor cuie. Şi popoare extremorientale (chinezii şi japonezii) au folosit scrierea cuneiformă.

Meritul inventării unui alfabet — adică a totalităţii literelor aranjate într-o ordine anumită, ce servesc la notarea fenomenelor unei limbi — aparţine fenicienilor. Se presupune că primul alfabet a fost alcătuit de ei, cu circa 1 300 de ani î.e.n., pornindu-se de la scrierea hieroglifică egipteană. Mai tîrziu, din scrierea feniciană s-au ramificat toate celelalte sisteme de scriere fonetică : **greacă, latină, arabă** etc. Numărul literelor este diferit de la un alfabet la altul. De exemplu : cel latin are 26 de litere, cel românesc 27, cel grecesc 24, cel arab 28, cel rusesc 33 etc. Alfabetele limbilor europene moderne au la bază fie alfabetul latin, fie cel grecesc. Alfabetele vechilor popoare semitice au la bază alfabetul ebraic, cel arab şi, probabil, pe cele indiene. Alfabetele unor limbi asiatice, ca persana, afgana, pakistaneza, malaeza etc. se bazează pe alfabetul arab. Astăzi scrierea majorităţii limbilor moderne foloseşte sisteme de litere provenite direct din alfabetul latin. Alfabetele unora dintre limbile slave moderne (rusă, ucraineană, bulgară) au la bază alfabetul **chirilic.** Acesta e derivat din literele unciale (caracterul literelor majuscule) greceşti. Este folosit în textele slave începînd din secolul al IX-lea. Elaborarea lui este atribuită misionarului Chiril. Acest alfabet a fost folosit şi pentru scrierea în limba română pînă la 1860, cînd a fost introdus oficial alfabetul latin. Alfabetul **gotic,** creat de Ulfila (c. 311 — c. 383) foloseşte o scriere combinată din litere greceşti, unciale romane şi rune germanice. A fost întrebuinţat în scrierea limbii germane începînd din secolul al XI-lea. Scrierea **runică** a vechilor popoare germane a fost derivată dintr-un alfabet italic de nord.

Deosebit de rolul ei fundamental ca mijloc de comunicare, scrierea s-a dezvoltat şi ca o preocupare artistică interesantă — **caligrafia.** Maeştrii caligrafi au lucrat numeroase capodopere manuscrise, decorate cu frontispicii, iniţiale ornamentale şi miniaturi. În ţara noastră au funcţionat în evul mediu mai multe **scriptorii** de caligrafie chirilică, fiind vestite manuscrisele create de Gavril Uric, Teodor Mărişescu, Spiridon de la Putna, Atanasie Crimca, Nicodim de la Tismana ş.a. Manuscrise de mare valoare artistică, cum sînt **Codex aureus** (din sec. VIII—X), **Codex Neagoeanus** (copiat în 1620) sau **Codex Sturdzanus** (copiat între 1580 şi 1619) constituie adevărate monumente literare şi artistice.

Alfabetul **fonetic** este un sistem de notare exactă a sunetelor vorbirii, folosit de lingvişti şi filologi în lucrări de specialitate (ex. **alfabetul fonetic internaţional).**

Este important a aminti încă două alfabete specifice : a) cel **telegrafic** — un tablou de corespondenţă între semnele unui cod şi semnele grafice pe care le reprezintă (de pildă, **alfabetul Morse** alcătuit din linii şi puncte, folosit şi în prezent) ; b) **alfabetul Braille,** sistem de scriere pentru nevăzători — inventat de Louis Braille (1809—1852) — adoptat în lumea întreagă. Fiecare literă a acestui alfabet (inclusiv cifrele şi punctuaţia) este reprezentată în **relief** prin 1—6 puncte, grupate într-un anumit fel. Nevăzătorii pipăie puncte, cu ajutorul degetelor şi descoperă textul. Braille a elaborat o metodă asemănătoare şi pentru scrierea notelor muzicale.

ALFABETUL GREC

FORMA		VALOAREA FONETICĂ ŞI DENUMIREA	
Α	α	a	alfa
Β	β, ϐ	b	beta
Γ	γ	g	gama
Δ	δ	d	delta
Ε	ε	é	epsilon
Ζ	ζ	dz	dzeta
Η	η	ê	eta
Θ	ϑ	th	theta
Ι	ι	i	iota
Κ	χ	k	kappa
Λ	λ	l	lambda
Μ	μ	m	mii
Ν	ν	n	nii
Ξ	ξ	x	csi
Ο	ο	o	omicron
Π	π	p	pi
Ρ	ρ	r	ro
Σ	σ, ς	s	sigma
Τ	τ	t	tau
Υ	υ	ü	üpsilon
Φ	φ	ph	phi
Χ	χ	h	hi
Ψ	ψ	ps	psi
Ω	ω	o	omega

Un instrument al tehnicilor de vîrf în cercetarea legumicolă:

FITOTRONUL

De la 1,2 milioane tone la 8,5 milioane tone de legume — iată saltul spectaculos pe care l-a înregistrat, în ultimele două decenii, producția legumicolă a țării. Este, fără îndoială, efectul unor profunde transformări și modernizări, al unor uriașe investiții nu numai materiale, dar și de inteligență, de creativitate, de care a beneficiat și beneficiază legumicultura, ca de altfel întreaga noastră agricultură. Căci, dacă dintotdeauna munca legumicultorului a fost asociată cu migala și stăruința, cu felurite practici moștenite din vechime, astăzi ea nu mai poate fi concepută fără promovarea unor tehnologii intensive, de înalt randament.

Mă gîndeam la toate acestea în timp ce inginerul Virgil Poli, directorul științific al Institutului de cercetări pentru legumicultură și floricultură Vidra îmi prezenta în cîteva date activitatea colectivului de cercetători de aici, eforturile ce se fac pentru generalizarea cît mai rapidă a rezultatelor dobîndite.

Crearea unor soiuri și hibrizi de înaltă productivitate și calitate pentru toate speciile legumicole, producerea semințelor din verigi biologice superioare și înmulțirea lor pentru marea producție, elaborarea unor tehnologii tot mai perfecționate pentru toate culturile, atît a celor din cîmp cît și din spațiile protejate, combaterea integrată a bolilor și dăunătorilor, organizarea optimă a producției și a muncii în unitățile specializate, creșterea eficienței economice a activității în legumicultură reprezintă esența celor 14 programe de cercetare desfășurate în institut și în stațiunile sale teritoriale de la Buzău, Ișalnița-Dolj, Arad, Brăila și Iernut-Mureș.

Dar, iată, în graiul cifrelor, roadele căutărilor din cei 20 de ani de existență a institutului : de la 6 la 78 soiuri românești de legume, de la 7 la 226 tehnologii, de la 11 la 1 300 tone de semințe din categorii biologice superioare. În munca lor, cercetătorii beneficiază de o dotare care le permite să abordeze nu numai teme de cea mai mare însemnătate, ci și tehnici dintre cele mai moderne, pentru a descifra tainele plantelor, ale comportamentului lor în diferite condiții de mediu, ale relațiilor cu acestea.

Un veritabil instrument în aplicarea tehnicilor de vîrf îl reprezintă fitotronul, care funcționează, aici, din 1983. Este o instalație complexă, în cadrul căreia se pot reproduce diferite condiții de vegetație — umiditatea, temperatura, intensitatea luminoasă, lungimea zilei și, chiar, compoziția atmosferei. Ing. **Gheorghe Ciauşu,** care are în răspundere întreținerea și asigurarea parametrilor necesari exploatării optime a întregului complex, și ing. **Ion Scurtu,** care, în calitate de ameliorator, este unul dintre beneficiari, ne prezintă detaliile constructive și funcționale ale fitotronului. Acesta are 25 de compartimente

În compartimentele climatizate ale fitotronului, pot fi reproduse diferite condiții de vegetație a plantelor

Foto : GH. BĂRBULESCU

În serele institutului, pepenii altoiți pe tigve sau pe lufe dau recolte spectaculoase, unele exemplare ajungînd la 30–35 kg (autorul experienței : ing. Ștefan Răduică, directorul institutului).

de seră climatizată în care se asigură umiditatea atmosferică dirijată și temperaturi între 10° și 40°C. Aici se execută lucrări de hibridare, testarea rezistenței la boli și dăunători, a capacității de fructificare la temperaturi scăzute și umiditate atmosferică redusă, se efectuează studii de biologie a unor insecte prădătoare și parazite utilizate în lupta biologică.

Un spațiu aparte îl reprezintă camera de creștere — fitocelula — în care, pe o suprafață de 12 mp, se pot realiza temperaturi între —15°C și +40°C, precum și trei trepte de intensitate luminoasă : 13 000, 28 000 și 40 000 de lucși pe mp. Aici se efectuează cercetări privind rezistența la ger, capacitatea de germinare și fructificare la temperaturi mai scăzute, sau în condiții de luminozitate redusă.

Un alt compartiment este destinat culturilor de meriteme, realizate „in vitro". Cu ajutorul biotehnologiilor, se urmăresc diferite scopuri cum ar fi obținerea, la usturoi, a materialului săditor liber de viroze, obținerea unor clone valoroase de morcov în scopul uniformizării soiurilor cultivate etc.

În sfîrșit, ultimul compartiment este destinat realizării unor haploizi (plante cu garnitura cromozomică redusă la jumătate), destinați obținerii unor linii pure, utilizate de asemenea în lucrările de ameliorare, precum și în cele de hibridare.

Utilizat, deopotrivă, de ameliioratori și geneticieni, de fiziologi și nutriționiști, de biochimiști și protecționiști, fitotronul de la Vidra este, așadar, un veritabil suport atît în desfășurarea cercetărilor fundamentale, cît și în elaborarea mai rapidă a unor soluții și metode practice, impuse de sporirea și îmbunătățirea continuă a producției legumicole.

M. BOGDAN

Varietăți

■ **Mihail Sadoveanu a încercat, pe cînd era tînăr, să devină actor, urmînd chiar cursurile „Academiei Stoenescu", o școală particulară de artă dramatică din București, unde au fost elevi, printre alții, G. Storin, A. Mihalescu, Nae Ciucurette etc.**

■ **Sub titlul „Romantism american", revista brașoveană „Noua Bibliotecă Română" a publicat în anul 1882 o poveste de dragoste înduioșătoare. Prin anul 1834, un oarecare John Saunder din Kentucky s-a îndrăgostit de o frumoasă tînără, fiica unui om foarte avut. Tatăl ei i-a respins cu indignare cererea în căsătorie, acuzîndu-l că o vrea pe fată doar pentru averea ei. Foarte supărat, Saunder i-a spus că va reveni cu cererea cînd va stringe o avere de un milion de dolari. Și a plecat în vestul îndepărtat. Dar milionul n-a fost ușor de cîștigat. 48 de ani i-au trebuit lui John Saunder să strîngă milionul și la vîrsta de 68 de ani s-a reîntors în Kentucky, unde și-a găsit iubita, care avea 64 de ani, așteptîndu-l, cu toate că în acest răstimp avusese numeroși pețitori.**

■ **În anul 1861 a apărut la București „Almanahul celor mai frumoase femei". Alegînd acest titlu, inițiatorii contau pe un mare număr de cumpărătoare. Numai că autorii materialelor au satirizat elita feminină a vremii și publicația a fost imediat suspendată de autorități.**

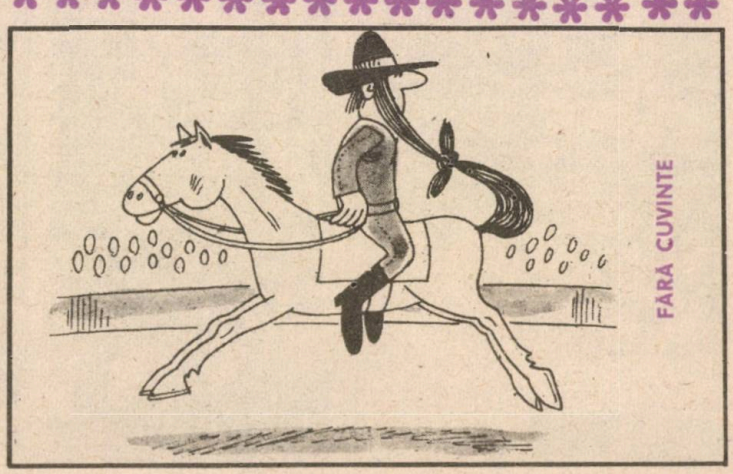

Un mare maestru internațional în „simultan"

despre

ȘAH, ȘAHIȘTI și ARBITRAJ

Paul Diaconescu, inginer în cadrul secției arhitectură, sistematizare, tehnică, investiții a Consiliului popular al județului Prahova, a jucat șah de la o vîrstă fragedă ; s-ar putea spune chiar că a învățat mutarea pieselor pe cele 64 de pătrățele mai înainte de a-și fi însușit bine toate literele abecedarului. Mentor ? Fratele său, doar cu cîțiva ani mai mare...

Era încă un adolescent cînd a înființat — pentru colegi și tineri din cartier — cercul de șah „Pionul", care avea să devină, curînd, prima filială a Federației Române de Șah. A participat la concursuri, cu rezultate notabile, dar s-a pasionat mai cu seamă de problemistică și de șahul prin corespondență. A făcut parte în 1950, la vîrsta de 21 de ani, din echipa României care a cîștigat campionatul mondial de problemistică. Cu un an înainte, descoperise tema prezentă azi în toate cărțile de specialitate și care îi poartă numele : tema Diaconescu — mat în 2 mutări.

Axat pe șahul prin corespondență, a făcut parte din echipele olimpice, a participat la numeroase concursuri internaționale primind în 1974 titlul de maestru internațional, iar în 1982 pe cel de mare maestru. Din 1972 este vicepreședinte ales al Federației internaționale de șah prin corespondență, iar din 1978 și director al olimpiadelor feminine de șah prin corespondență. Totodată, este arbitru internațional de șah, calitate în care a participat la numeroase turnee zonale ale campionatelor masculine și feminine, la interzonalul de la Soussa (Tunis), la olimpiadele de șah de la Nisa și Salonic și la multe alte manifestări șahiste internaționale de anvergură. Ne-a mărturisit :

— Nu am o evidență — din păcate — a tuturor concursurilor internaționale la care am fost prezent, dar cu un mic efort pot reface, din memorie, o ilustră galerie de personalități ale șahului mondial cu care m-am întîlnit, nu ca partener de joc, ci ca arbitru. Fischer, Karpov, Petrosian, Spasski, Korcinoi, Hort, Gligorici, Mecking, Reshevsky, Stein — sînt foarte mulți. Iar de la noi — Bălănel, Ciocîltea, Troianescu, Gheorghiu (pe care îl știu de cînd avea 5 ani și care, la 10 ani, a participat la finala municipiului Ploiești). Secția de șah a clubului „Petrolul" a reprezentat întotdeauna un mediu bun. Florin Gheorghiu a avut de la cine să învețe. Mă gîndesc la Radovici, la Mititelu — care, cu generozitate, i-au ajutat mereu pe cei foarte tineri să se dezvolte ca jucători.

— Mai apar și acum asemenea copii ?

— Desigur. Voluntar, mă ocup de pregătirea campioanei naționale a fetelor de 10 ani — Raluca Negulescu, de la Clubul sportiv școlar, care a fost inițiată în șah de tatăl ei, profesorul Negulescu. Este o elevă eminentă și un talent deosebit.

— Cît de mult contează talentul ?

— Atît cît contează și în alte activități umane. Fără studiu, fără muncă, talentul se pierde. Mai ales în jocul de șah.

— Fischer, un personaj controversat, este el un talent extravagant ?

— În 1967, la turneul interzonal de la Soussa, a cerut o modificare de program.

Față în față cu campionii lumii : Florin Gheorghiu joacă împotriva lui Anatoli Karpov, iar Mihai Șubă contra lui Garri Kasparov

După o săptămînă a mai solicitat o modificare, precum și o zi liberă. Organizatorii n-au fost de acord și el s-a retras. Eu am regretat foarte mult plecarea lui, fiindcă Fischer este „sarea și piperul" la orice turneu. Veșnic în mînă cu un șah minuscul, băutor pasionat de lapte și sucuri, cerea condiții de iluminare fără umbră a mesei de joc, nu admitea să se facă fotografii, nici cu blitz, nici fără, preferînd să mai rămînă cîteva minute după joc pentru a-i satisface pe fotografi. Am văzut cum, observînd că o spectatoare îi schițează portretul, s-a dus și i-a rupt hîrtia. Dar toate acestea nu justifică afirmația că ar fi un extravagant. Dimpotrivă, am remarcat întotdeauna că se comportă foarte civilizat cu partenerii de joc, fără aere de superioritate. În ce privește pretențiile pe care le are de la organizatori, cererile sale, atunci cînd sînt satisfăcute, îi avantajează și pe parteneri.

— A fi arbitru de șah e cu totul altceva decît a fi arbitru... să zicem... de fotbal...

— Înțeleg, cred, ce vreți să spuneți. Dar să știți că și un turneu de șah creează o stare de mare tensiune. Cîndva, am luat niște autografe pe o pagină de caiet, de la cîțiva șahiști de înaltă reputație. Al patrulea sau al cincilea pe care l-am solicitat s-a iscălit cu un gest larg, dinadins neglijent, cotropind și desfigurînd numele celorlalți și zîmbind încîntat de propria ispravă.

— Despre cine e vorba ?

— Despre un mare șahist. Știți, la șah, noi, arbitrii, nu fluturăm cartonașe...

— Alte dificultăți ?

— Cîteodată, unele mici probleme nostime. La Olimpiada de la Salonic, în echipa Indiei erau... trei surori — surorile Kadikhar — leite la chip, ceea ce îndemna la o vigilență aparte.

— Îngăduiți-mi, în final, două intervenții „blitz".

— Am pornit ceasul de control...

— Printre studiile universitare și post-universitare pe care le-ați absolvit se află și facultatea de horticultură a Institutului agronomic din București.

— Da, am avut aici o studenție frumoasă și cred că horticultura atrage, justificat, foarte mulți tineri.

— Ce credeți despre posibilitățile tineretului din mediul rural în privința practicării șahului ?

— Satul este marele depozit de talente pentru toate ramurile de sport. Deci — și pentru șah. De altfel, copiii și școlarii satului practică în număr tot mai mare acest sport al minții, ce nu cere condiții speciale, dar cere — infinit mai mult decît alte ramuri sportive — studiu pasionat, metodic, neîntrerupt. Spre performanță — în șah — nu se poate păși decît cu cartea în mînă...

ADRIAN DUMITRAȘCU

ÎNȚELEPTE VORBE

— Hărnicia e mîna dreaptă a norocului. **(Anglia)**

— Culcă-te o dată cu mielul și scoală-te odată cu ciocîrlia. **(Franța)**

— Dis-de-dimineață poartă aur în gură. **(România)**

— Zorile își iau asupra lor o treime din lucrare. **(Grecia antică)**

— Hărnicia este mama succesului. **(Spania)**

— Moara bună și pietre macină. **(România)**

— Calul care aleargă nu are nevoie de pinteni. **(Latin)**

— Rîvna este aceea care desăvîrșește opera. **(Grecia antică)**

— Omul muncitor de pîine nu duce dor. **(România)**

MUZEE în BĂRĂGAN

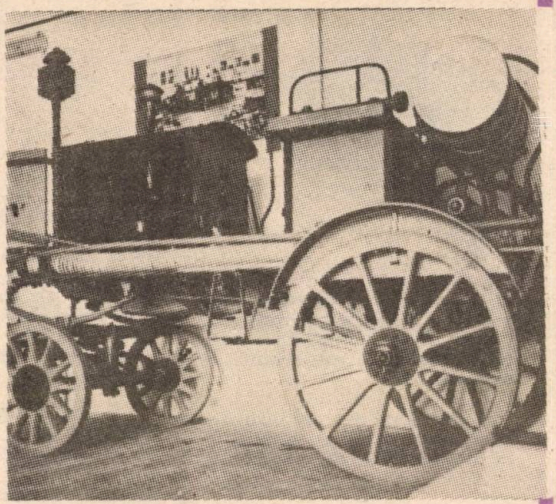

Lipsit cu desăvîrşire, pînă nu de mult, de ceea ce ar fi putut reprezenta o zestre muzeală, judeţul Ialomiţa îşi prezintă azi chipul nou, în contextul devenirii sale din ultimele două decenii, prin remarcabile lăcaşuri ce prilejuiesc rememorări adînci ale trecutului. În afara impunătorului muzeu judeţean de la Slobozia, în alte cîteva localităţi ialomiţene, în majoritate rurale, s-au ivit muzee sau puncte muzeale ce dovedesc marea dragoste a localnicilor pentru istoria de ieri şi de azi a aşezărilor lor.

Să ne oprim la Feteşti, acolo unde, o dată cu vara, cu vacanţa şi concediile, afluxul turiştilor spre litoral se amplifică, sporind şi numărul vizitatorilor ce trec pragul micului şi originalului muzeu local care îţi îngăduie să parcurgi, în puţin timp, întreaga istorie a tehnicii agrare din ţara noastră.

Muzeul din Feteşti, în fapt o expoziţie mereu înnoită, de agricultură tradiţională, prezintă unelte agricole şi maşini utilizate pe parcursul vremii, de la plugurile cele mai simple — la tractor. Pluguri cu şi fără brăzdar, prăşitoare cu gheare, un cultivator cu gheare flexibile pentru fărîmiţare şi afînare, maşini de semănat în rînduri, în cuiburi, un plug monobrăzdar cu cutie de semănat fixată pe butucul roţii, grape, tăvăluguri, mai bine de o sută de exponate interesante, vădind ingeniozitatea tehnică a ţăranului şi care îi permit vizitatorului să compare aceste imagini cu modernele maşini agricole, în continuă înnoire şi perfecţionare, care traversează azi întinderile Bărăganului.

Custodele muzeului, tovarăşa Aurica Pescaru, ne-a informat că marele număr de unelte şi maşini agricole aflate în posesia acestuia, permite schimbarea — din timp în timp — a exponatelor, ceea ce oferă vizitatorilor motive de a reveni. Cei mai mulţi dintre aceştia — ni s-a spus — sînt copii şi tineri, care văd pentru prima dată unelte şi maşini de tip arhaic folosite în agricultură pe parcursul timpului. „Vedeta" acestei expoziţii permanente este, în mod cert, plugul de lemn, cu brăzdar asimetric, din secolul trecut, piesă adusă din Ieud-Maramureş. Remarcabilă pentru geniul tehnic cu care a fost concepută şi realizată în 1928 este şi motopompa pentru irigat, stins incendii şi acţionarea altor maşini, construită la Ozun — Covasna, de un artizan local.

În comuna Scînteia s-a deschis, din 1985, Muzeul Eroilor, oferind o emoţionantă evocare a luptei poporului nostru pentru independenţă. La Miloşeşti, un alt muzeu, inaugurat, tot cu doar cîţiva ani în urmă, prezintă sugestiv monografia comunei, nu într-o carte, ci într-un spaţiu amenajat cu ştiinţă şi sensibilitate.

Alte două puncte muzeale din Bărăganul ialomiţean înfăţişează vizitatorilor — la Sudiţi şi Ograda — date interesante şi semnificative despre viaţa şi activitatea unor oameni cu faimă, născuţi pe aceste locuri — Apostol D. Culea, neobosit luptător pentru ridicarea socialculturală a satului românesc şi Ionel Perlea, glorie internaţională a muzicii.

Despre tematica şi ambianţa muzeelor ialomiţene pe care le-am pomenit îşi pot forma o părere însişi călătorii ocazionali pe traseele judeţului. Ne mărginim să evidenţiem în aceste puţine cuvinte pe toţi acei oameni ai satului cărora le-au aparţinut în întregime iniţiativa şi efortul de a da viaţă acestor lăcaşuri, consemnînd că şi în alte sate ialomiţene — la Grindu, la Vlădeni şi poate şi în alte locuri — proiecte asemănătoare anunţă noi obiective muzeale pe harta contemporană a Bărăganului.

A. DUMITRAŞCU

ȘTIAȚI CĂ...

...bambusul din specia Filostahis (din China) a fost aclimatizat în România în apropiere de Simeria, în lunca Mureșului ? În lunile aprilie-mai răsar din pămînt lăstarii care în două săptămîni ajung la înălțimea de 6—7 m. Maturizarea tulpinilor se încheie după trei ani, cînd diametrul bambusului e de circa 6 cm.

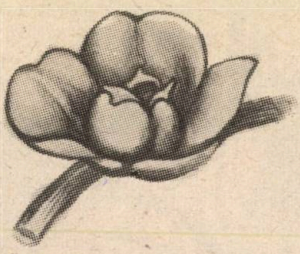

... un kmp de pădure de conifere elimină în atmosferă o cantitate de ozon de zece ori mai mare decît aceeași suprafață ocupată de culturi agricole ?

...teiul degajă de 2,5 ori mai mult oxigen decît bradul ?

...din cauza poluării, Mediterana e pe cale de a deveni o mare moartă ? Anual, în Mediterana se deversează: circa 120 000 tone uleiuri minerale, peste 100 000 tone compuși pe bază de mercur. 2 400 tone compuși de crom, peste 320 000 tone fosfor, 21 000 tone zinc, precum și alte substanțe nocive.

...populația Guatemalei include și circa patru milioane de indieni, care descind din civilizația Maya și care vorbesc 23 de limbi diferite ?

...tezaurul regelui Cresus, ultimul suveran din Lydia (Asia Minor), secolul VI î.e.n.. a fost descoperit de țărani turci în 1966 ? Tezaurul este format din 179 de piese, mai ales vase de aur și argint, care astăzi valorează peste zece miliarde dolari. Tezaurul a fost scos clandestin din țară și în prezent este expus la Muzeul Metropolitan din New York. Turcia îl revendică.

...erupția de la 14 noiembrie 1985 a vulcanului Nevado del Ruiz, situat în centrul Columbici la altitudinea de 4 800 m, este cea de-a doua mare catastrofă din secolul XX, cu peste 23 000 victime ? (Prima s-a înregistrat la începutul secolului nostru, în Martinica, în Munții Pelle, soldîndu-se cu aproape 30 000 de victime umane). Erupția s-a produs într-o regiune bogată în culturi de cafea și a compromis recolta. (Columbia este cel mai mare producător de cafea din lume).

...Constantin Gruiescu, fost tehnician miner la Ocna de Fier, a scos din adîncul pămîntului flori de mină, constituind una dintre cele mai frumoase și interesante colecții din țară ? Colecția e formată din cîteva mii de flori de mină, printre care unele exemplare sînt unice în țară și chiar în lume.

...în Japonia se fabrică pe scară industrială țigle din sticlă transparentă. a căror

față interioară este acoperită cu celule fotoelectrice ?

Alese și culese de
ILIE CIUTESCU

OMUL-

înainte de a se naşte

Omul se naşte potrivit următorului scenariu-tip. La o jumătate de oră de la unirea ovulului matern cu spermatozoidul patern se formează un singur nucleu nou, diploid. Este faza de zigot monocelular, lipsit de orice organ. În scurt timp însă zigotul se divide în două jumătăţi. După 10 ore are loc noua diviziune : viitorul om e format din patru celule, iar la o săptămînă numărul acestora este de 100 şi cîntăresc aproximativ un gram. În această fază are loc trecerea embrionului în uter. După o lună, embrionul are lungimea unei unghii a degetului mic şi prezintă primordii de mîini şi picioare, de plămîni, ficat, rinichi, nervi, ochi şi urechi. Inima începe să pulseze încă din cea de-a 18-a zi. La două luni este un om pe deplin constituit : un homunculus de 2—3 cm. La trei luni embrionul măsoară 5—6 cm. Primele oase susţin muşchii, iar nervii înfăşoară embrionul în întregime. Poate fi identificat chiar sexul. De aici înainte embrionul se numeşte făt. La patru luni, fătul are lungimea de 10—16 cm, iar greutatea de 40—50 g. Cinci luni : fătul cîntăreşte aproximativ 400 g. Aude strigătele din lumea în care trăieşte mama. La şase luni, fătul se întoarce cu capul în jos. Şapte luni : fătul deschide ochii ! La nouă luni se naşte. Cea dintîi respiraţie a prunculuí este cea mai grea fiindcă plămînii nu au aer, pereţii lor fiind lipiţi ca la o pungă goală.

Se întîmplă ca ovulul, prin segmentare, să se împartă în două, patru sau mai multe părţi şi atunci părinţii vor avea gemeni identici sau monovitelini. Se mai întîmplă însă ca mai multe ovule să intre în contact cu spermatozoizi şi din fiecare ovul să se dezvolte un embrion propriu. În această situaţie se nasc gemeni heterovitelini, care nu sînt absolut asemănători unul cu altul. S-a stabilit că, de obicei, la 87 de naşteri simple revine o pereche de gemeni ; la 87 de gemeni dubli un grup de trei ; la 87 de gemeni tripli un grup de patru etc.

După date statistice, la 100 de fete se nasc 107 băieţi, dar fetele şi femeile în general sînt mai rezistente decît băieţii şi bărbaţii, astfel încît cu vîrsta raportul 107 : 100 se modifică în sens invers, în sensul predominării numărului femeilor asupra numărului bărbaţilor. Există boli specifice mai ales bărbaţilor, printre care daltonismul (incapacitatea de a distinge culorile), chelia prematură (ereditară, nu cauzată de boli) şi mai ales foarte primejdioasa hemofilie (sîngele hemofilicilor nu se coagulează în contact cu aerul, de aceea orice tăietură duce la o hemoragie epuizantă şi deseori la moarte). Practic toţi hemofilii sînt bărbaţi.

Ce sînt grupele sanguine ? Oamenii de ştiinţă medicală împart sîngele omului — după felul antigenilor şi anticorpilor pe care-i conţin — în patru grupe fundamentale : 0, A, B şi AB.

Grupa 0 nu are, în general, nici un fel de antigeni, deci acest sînge poate fi transfuzat oricui. Grupa AB nu are nici un fel de anticorpi, ca urmare poate primi sînge de la orice altă grupă. Compatibilitatea şi, respectiv, incompatibilitatea celorlalte două grupe se stabilesc astfel :

Grupele sanguine la om	Antigenii din eritrocite	Anticorpii din plasmă	Grupele cărora li se poate transfuza sînge de la această grupă	Grupele de la care se poate transfuza sînge acestei grupe
0 (I)	—	a, b	0, A, B, AB	0
A (II)	A	b	A, AB	0, A
B (III)	B	a	B, AB	0, B
AB (IV)	A, B	—	AB	0, A, B, AB

Rasele omeneşti au dobîndit (prin mutaţii) şi au fixat în ereditatea lor (prin selecţie naturală) cu preponderenţă anumiţi antigeni şi anticorpi, iar împreună cu aceştia şi anumite grupe sanguine. De exemplu, în Europa în medie 4% din oameni aparţin grupei AB, 47% grupei A, 6% grupei B, iar 43% grupei 0. În Asia predomină însă cei cu grupa AB şi posesorii grupei B.

CLAUDIU VODĂ

Fructele de pădure

Printre darurile de preţ pe care pădurea le oferă omului un loc aparte îl ocupă nesecatul izvor de sănătate al fructelor specifice, folosite în alimentaţie, în farmacia populară şi în industria de medicamente. Multe dintre ele pot fi găsite şi culese nu numai în păduri, ci, adesea, pe luncile ce se-ntind de-a lungul cursurilor de ape, pe marginea drumurilor, în tufărişuri izolate, pe coaste de dealuri etc.

Afinul se întîlneşte în păduri de molid din zona montană şi submontană, sub forma unui arbust înalt de numai 20—50 cm. Are fructe sferice, mici, albăstrui-negre, cu suc violet şi gust dulce-acrişor, care se recoltează spornic cu ajutorul pieptenilor metalici sau de lemn. Afinele conţin zaharuri, acizi şi săruri minerale, vitaminele A, B şi în special C. Se folosesc proaspete la prepararea de sucuri, siropuri, compot, afinată. Din fructele uscate, din lăstari şi frunze uscate se prepară ceaiuri folositoare în combaterea diabetului, a diareei, dizenteriei şi altor boli ale tubului digestiv. De asemenea, se îmbunătăţeşte acuitatea vizuală.

Alunul creşte pe marginea pădurilor, în poiene, pe coastele dealurilor în zona submontană. E un arbust înalt de 5—6 m. Fructele sale (cuprinse în cupe) au culoare galben-ruginie la coacere. Sînt bogate în vitaminele A şi B, grăsimi, cu mare valoare energetică. Sînt folosite în patiserie şi în combaterea anemiilor. Frunzele (culese primăvara) sînt utilizate ca vasoconstrictor în hemoragii interne, în badijonarea ulceraţiilor, în periflebită, bube dulci, pecingine.

Călinul poate fi găsit pe la marginea pădurilor, în zone de deal, de cîmpie şi prin lunci. Este înalt de aproximativ 4 m. Fructele sale (călinele) sînt sferice, de culoare roşie-deschis, cărnoase, suculente, cu gust acru-amărui, care dis-

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

Complexele proprietăţi ale cătinei

Interviu cu prof. univ. dr. ION BRAD, şeful disciplinei de biochimie de la Facultatea de ştiinţe ale naturii, Universitatea Craiova

— Cele aproape trei decenii de studii pe care le-aţi dedicat valorificării proprietăţilor terapeutice ale cătinei vă situează, stimate tovarăşe profesor, printre cei mai stăruitori cercetători ai acestui arbust atît de larg răspîndit în ţara noastră. V-au oferit aceste cercetări satisfacţii pe măsura timpului şi a strădaniilor pe care li le-aţi dedicat ?

— Acum, după trecerea anilor, consider că prima şi cea mai mare satisfacţie am avut-o cînd am demonstrat că arbustul de cătină, prezent de pe litoral pînă în zona montană, extrem de rezistent la secetă şi ger, care se dezvoltă la fel de bine pe văile rîurilor, pe prundişuri şi nisipuri, dar şi pe soluri crude şi coaste rîpoase, constituie, datorită compoziţiei chimice a fructelor, frunzelor şi tulpinilor sale, o deosebit de valoroasă sursă polivitaminică şi energizantă. Satisfacţie am încercat şi cînd, după îndelungate cercetări, am descoperit că uleiul pe care îl conţin fructele de cătină poate fi atît de larg utilizat în beneficiul sănătăţii. Şi, în egală măsură, şi pulberea obţinută din frunzele şi tulpinile arbustului de cătină cu fructe nu numai albe, dar şi galbene.

— Ce proprietăţi terapeutice aţi descoperit uleiului de cătină şi care este explicaţia lor ?

— Acest ulei s-a dovedit eficient în : arsuri fizice şi chimice de toate gradele, în degerături, în plăgi de diferite etiologii — de la o banală tăietură şi pînă la plăgile postoperatorii — precum şi în afecţiuni faringolaringiene, gastrointestinale, vaginale şi hemoroidale. Testat clinic, uleiul de cătină a confirmat că are o rapidă

și sănătatea omului

pare prin opărire sau după căderea brumelor. **Atenție!** Consumarea fructelor de către copii produce inflamații ale tractului gastrointestinal, deci nu se recomandă. Din fructe se prepară chisel, în amestec cu 50 la sută mere. Coaja arbustului (recoltată primăvara de pe ramuri tinere) servește la prepararea unui ceai folosit ca sedativ, cardiotonic și în afecțiuni uterine.

Cornul, arbust înalt de 3—8 m, crește la marginea pădurilor, în locuri însorite, luminișuri. Fructele (coarne) au formă eliptic-alungită, de culoare roșie, cu gust dulce-acrișor, puternic aromat. Sînt folosite la prepararea dulceții, marmeladei, sucurilor. Uscate, fructele se întrebuințează ca antidiareice și antidizenteriece, însă, **atenție !** mîncate crude produc diaree.

Dracila este un arbust cu spini, înalt de 1—2,5 m. Crește pe locuri însorite și calcaroase din regiunea dealurilor. Fructele eliptic-alungite, de culoare roșie-intens, au gust acrișor. Servesc la prepararea siropului, compotului, dulceții. Sînt folosite în boli de piept, hemoptizie, ca antihemoragic. Primăvara (martie-aprilie) se recoltează scoarța de pe tulpină și de pe rădăcină. Pulberea obținută din scoarța uscată stimulează digestia, combate balonările, stimulează secrețiile ficatului.

Dudul (alb sau negru) crește pe soluri afînate din zone mai călduroase. Fructele sînt consumate proaspete sau sînt folosite la prepararea siropului și sucului (laxativ și diuretic), a dulceții. Frunzele (recoltate fără pețiol, în mai și iunie) sînt folosite în diabet, ca laxativ, în boli de ficat și de stomac, în distrofii ale miocardului.

Fragii de pădure cresc în luminișuri și poieni din zona montană și deluroasă. Fructele roșii sînt dulci, acidulate, cu aromă specifică. Cura de fructe proaspete ameliorează durerile reumatice. Pot fi consumate și de către diabetici. Ceaiul din frunze tinere e folosi-

acțiune cicatrizantă, superioară unor preparate farmaceutice, fără a lăsa sechele. Întrebuințat singur sau în asociere cu medicamente clasice, uleiul de cătină a dat rezultate pozitive în : furunculoză, acnee, papiloame, verugi vulgare (negi), în Zona Zoster, ihtioză, psoriazis și ulcere varicoase. De asemenea, în conjunctivite și blefarite, în arsuri oculare și după operații pe ochi.

Aceste numeroase proprietăți vindecătoare se explică prin prezența în fructele de cătină, din care se extrage uleiul, a numeroase vitamine hiposolubile (între care C, B1 și B2), a carotenoidelor, acidului folic și nicotinic, acizilor grași nesaturați, fitosterolilor și a încă multe elemente.

— Și pulberea obținută din frunze și tulpini are un conținut asemănător ?

— Da, dar numai pulberea pulverizată și degresată, în urma unei tratări speciale ; ea conține, în afară de vitamine lipo și hiposolubile, și microelemente bioaccesibile, oxiacizi implicați în procesele mitocondriale, substanțe tensioactive și cu efecte asupra biomembranelor, precum și alte substanțe fiziologic active, inclusiv serotonină. Toate acestea conferă pulberii o marcată acțiune energizantă și neurotonică, acțiune care o recomandă ca adjuvant (sub formă de ceai), după eforturi fizice prelungite, în diferite forme de cefalee, în stări depresive, anxioase și obsesive, în insomnii și chiar în stări comițiale. Rezultate interesante a dat ceaiul din pulbere de frunze și tulpini de cătină și la diabeticii care iau Tolbutamid, după cura cu acest ceai 50 la sută dintre ei renunțînd complet la medicament, iar 25 la sută parțial.

— În ce măsură industria farmaceutică valorifică proprietățile terapeutice ale uleiului de cătină ?

— În colaborare cu specialiști de la Institutul de cercetări chimico-farmaceutice și de la Întreprinderea de medicamente „Biofarm" am realizat o primă gamă de produse din acest ulei : un spray (utilizabil în arsuri, răni, plăgi postoperatorii și în unele afecțiuni ale pielii), perle (indicate în boli ale tractului gastrointestinal) și un colir (pentru boli de ochi), produse care în curînd vor intra în fabricație.

— Ce vă propuneți pentru viitorul apropiat ?

— Aș dori să realizez preparate terapeutice din asocierea cătinei cu alte plante (rostopască, tătăneasă, coada-șoricelului) cu proprietăți potențate de către cătină. De asemenea, în colaborare cu specialiști din domeniul chimico-farmaceutic, să studiez posibilitatea asocierii cătinei la formulele unor medicamente în scopul optimizării lor. Și, nu în ultimul rînd, mă preocupă cercetările asupra efectului imunoinductor în vivo al unor preparate cu cătină. Este o ipoteză de lucru care, deși apare îndrăzneață, nu poate exclude efecte benefice surprinzătoare chiar în maladia SIDA.

— Vă mulțumim, stimate tovarășe profesor, în numele cititorilor și vă dorim noi succese în interesanta și deosebit de utila activitate consacrată sănătății omului.

NICOLAE TURTUREȘCU

tor în litiaza renală, erupții cutanate, ca diuretic.

Ienupărul crește în zona montană și a dealurilor, prin păduri de conifere, sub formă de tufișuri. Este înalt de 1—3 m. Are fructe mici, tari și verzi (în primul an), moi și negre în al doilea an, dulci, aromate. Uscate sînt folosite la prepararea lichiorurilor și ceaiurilor. Infuzia este întrebuințată ca diuretic, antireumatic, antidiabetic, în acnee și eczeme, în litiaza renală și vezicală, precum și în afecțiuni pectorale.

Măceșul e foarte răspîndit la marginea pădurilor, în văile și luncile rîurilor, pe pajiști. E un arbust cu tulpini și ramuri acoperite cu ghimpi, înalt de 2—3 m. Măcieșele sînt foarte bogate în vitamina C, plus vitaminele A, B_1, B_6, P, PP și K. Pulpa fructelor se folosește la prepararea jeleurilor și a pastei alimentare. Se întrebuințează ca sursă naturală de polivitamine, ca tonic aperitiv, în afecțiuni hepatice, în boli renale ca diuretic, în bronșite.

Merișorul este un semiarbust de 12—25 cm înălțime. Crește în păduri de răsinoase, poieni și pajiști. Merișoarele sînt sferice, de culoare roșie (cînd sînt coapte). Au pulpa suculentă, cu gust acrișor astringent. Se consumă în stare proaspătă sau se folosesc pentru preparat suc, compot, ceai, de folos în afecțiuni renale și ale canalului urinar.

Murul crește pe la poale de pădure, prin luminișuri, în zona dealurilor. Apare sub forma unui arbust cu tulpini tîrîtoare care ajunge la 1—1,5 m înălțime. Murele bine coapte sînt de culoare neagră-roșietică, cu gust dulce-acrișor. Conțin vitaminele A, B, C, D, și P, acizi organici, tanin etc. Se consumă în stare proaspătă, la obținerea siropurilor, gemului, dulceții. Se recoltează și frunzele tinere din vîrful ramurilor. Din ele se prepară o infuzie (amestecată eventual cu frunze de zmeur și fragi) care este un bun și recomandabil înlocuitor al ceaiului chinezesc. Totodată este antidiareic, folositor în afecțiuni ale gurii și gîtului (sub formă de gargară), în colite, hemoroizi, boli gastrointestinale, boli de rinichi, afecțiuni ale pielii.

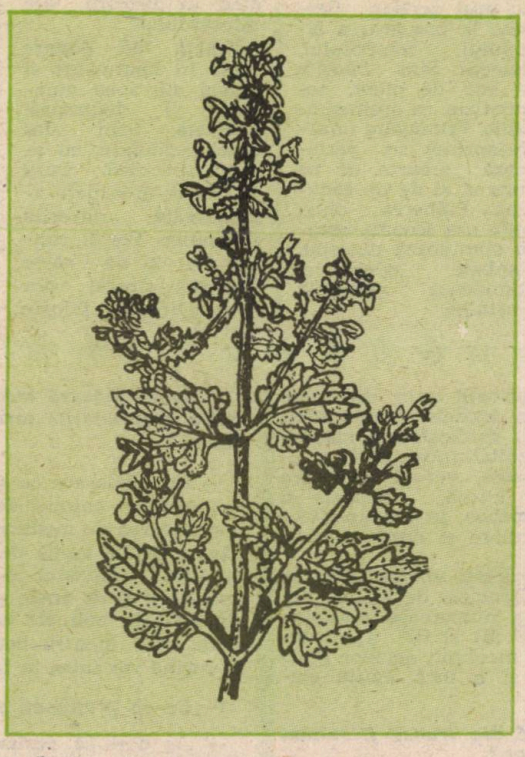

Păducelul crește la marginea pădurilor, a piraielor, ca arbust înalt de 1,5—6 m. Fructele lui (gherghinele) sînt sferice, cărnoase, cu gust acru-astringent, bogate în vitamina C. Se mănîncă în stare proaspătă, ori se folosesc pentru preparat ceai, sirop (excepțional pentru bătrîni, ca sedativ și regulator cardiovascular) sau pulbere (uscate și măcinate). Se recoltează, de asemenea, frunzele tinere și florile din care se prepară o infuzie bună în afecțiuni cardiace, ca vasodilatator coronarian, în anghină pectorală, sedativ, hipotensiv.

Porumbarul crește în zona dealurilor și în cîmpie, în locuri însorite. Fructele (porumbele) sînt rotunde, negre-albăstrii, cu gust acrișor (se îndulcesc după căderea brumelor). Din ele se prepară sucuri naturale, dulcețuri, vin care au acțiune antidiareică, bune în dischinezie biliară și boli de rinichi. Se recoltează și florile, din care se prepară o infuzie folosită ca sedativ, ușor hipotensiv și diuretic.

Răchițelele sînt semiarbusti tîrîtori ce pot fi întîlniți pe terenuri mlăștinoase și turboase. Arbustul are fructe sferice, roșii-deschis, suculente, acrișoare, bogate în vitamina C. Se mănîncă proaspete sau sub formă de suc, compot, sirop, limonadă, fiind folosite în combaterea anemiei.

Scorușul de munte, înalt pînă la 18 m, crește în păduri de răsinoase și cele de amestec. Are fructe sferice-alungite, de culoare roșie-vie, portocalie sau galbenă, cu gust amărui, bogate în vitamina C. Se culeg după primul îngheț. Se folosesc proaspete sau uscate la prepararea gemurilor, compotului, ceaiului, indicate în anemii și boli ale tubului digestiv.

Stejarul. De la acest arbore falnic se recoltează scoarță de pe ramuri tinere, primăvara. Decoctul din scoarță se folosește ca gargarism în stomatite, faringite, dureri de dinți, ca antihemoragic, antihemoroidal, în arsuri, vindecă rănile, degerăturile, transpirația excesivă a picioarelor, căderea părului etc. Pulberea de scoarță se trage pe nas, în caz de hemoragie. Din ghinde mature (cojite și uscate) se scoate făina, care se prăjește, obținîndu-se „cafeaua de ghindă" ca fiind tonic pentru copii rahitici și bună în combaterea tusei convulsive.

Verigariul (spinul cerbului) crește în locuri însorite prin păduri, pe coaste, dar și pe terenuri umede. Are 1—3 m înălțime. Fructele lui bine coapte sînt globuloase, negre, cu pulpa suculentă. Se recoltează în septembrie-octombrie. Cîte 10—15 fructe mîncate dimineața pe stomacul gol au efect purgativ în constipații cronice. Decoctul și siropul din fructe sînt laxative.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Cascade vestite pe TERRA

Printre marile monumente de peisaj ale planetei albastre — Terra — ca niște adevărate spectacole unice și impresionante se înscriu irizatele evantaie cu fulgerări de ape și raze de lumină ale marilor căderi de fluvii și rîuri. Din mulțimea lor, cîteva sînt vestite în lumea întreagă.

● În privința înălțimii, locul de frunte îl ocupă **Angel Falls,** situată într-un relief prăpăstios din Auyan Tepuy (Munții Dracului), în Venezuela. Apele cascadei se prăbușesc de la înălțimea de 1 054 m, într-un zgomot asurzitor. A fost descoperită din întîmplare, datorită unui accident de avion, de aviatorul J. Angel, în 1937.

Pe locurile următoare, în ordinea înălțimii se situează cascadele : **Tughels** (Republica Sud-Africană) cu 948 m și **Great Falls** (Canada), cu 610 m.

● **Iguazu,** cascada situată pe un afluent al fluviului Parana, din America de Sud, impresionează atît prin înălțimea ei de aproape 200 m, cît și mai ales datorită lățimii sale de peste 2 000 m. Zgomotul căderii apelor, pe care indienii locali l-au numit „tunetul ce cade din cer", se aude pînă la o depărtare de 10 km. Din punct de vedere al debitului — 1,2 milioane mc pe minut — Iguazu ocupă primul loc în lume.

● **Niagara,** din America de Nord, este cea mai cunoscută și mai frecvent vizitată, datorită așezării ei prielnice, deși nu deține nici un record. Este formată de apa rîului cu același nume, (care unește lacurile Erie și Ontario, la granița dintre S.U.A. și Canada) și cade de la înălțimea de numai 50 m, pe o lățime de 1 200 m. Cascada are forma unei potcoave (i se spune chiar **Horsehoe).** Apele ei rod anual cîte 1,6 m din patul rîului, ce se retrage astfel, treptat, către lacul Erie. Iarna, spectacolul de aici atinge o culme a frumuseții cînd, din cauza frigului, vaporii de apă cristalizează pe vegetația malurilor, formînd o mirifică lume de cristal efemer.

● **Victoria** (numită astfel de Livingstone, descoperitorul ei) este, de asemenea, o uriașă cădere de apă a fluviului Zambezi, în Republica Zambia. Înălțimea ei este de 120 m. Triburile locale de boșimanii - îi spun **Mosi-Oun-Tunia,** adică „locul unde aburul face zgomot".

● Unică în lume prin ineditul frumuseții sale este cascada din **Yellowstone parc** (Parcul pietrei galbene) din S.U.A. În această zonă se găsesc (datorită oxizilor de fier) dealuri de culoare galbenă. În calea ce-o străbate, apa, care se rostogolește de la înălțimea de 360 m, dizolvă oxizii de fier și, astfel, capătă și ea culoarea galbenă.

● Tot în S.U.A., în California, se găsește cascada **Yosemite** (descoperită în 1870 de colonistul Yosemit). Localnicii îi spun „cărarea de foc". De ce ? Supranumele se datorează în adevăr unui fenomen unic și uluitor. Patul cascadei este format dintr-un zăcămînt de cărbuni. În timpul verii unii localnici aprind pereții laterali ai cascadei și cărbunii ard înăbușit, lent. Atunci, apa, care cade de la 270 m înălțime, pare o revărsare de flăcări nemaivăzută, uimitoare, atît ziua cît și, îndeosebi, noaptea.

● Dintre cascadele pitorești ale țării noastre cea mai importantă și care oferă o imagine vrednică de admirat este **Duruitoarea,** situată în Moldova, pe un afluent al Bistriței.

CUVINTE POTRIVITE

● **A trăi din amintiri ; așa s-a născut romanța.**

● **Se lăsase o tăcere atît de adîncă, încît era imposibil să nu izbucnească scandalul.**

● **A și uitat cît de multe lucruri știe.**

● **În plata locului de veci, nu intră și dreptul la eternitate.**

● **I-a promis marea cu sarea, dar i-a dat numai nisipul.**

● **Este atît de zgircit, încît nu s-ar împrumuta nici măcar pe el.**

● **Unii navighează pe oceanul existenței, alții trag barca pe uscat.**

AUREL CODREANU

93341

Mustățile racului și... ELECTRONICA

Toate țesuturile vii reacționează, într-un fel sau altul, la substanțele din mediul înconjurător. Este un adevăr definitiv stabilit de știință. Așa se face că anumite organe ale animalelor și ale plantelor au o reacție specifică față de anumite substanțe. De pildă, antenele crustaceelor detectează în apă urme extraordinar de slabe de substanțe care îi sînt de folos animalului sau, dimpotrivă, dăunătoare. Anumite celule ale organismelor animale sau vegetale sînt sensibile la anumite lungimi de undă ale luminii, deci, la anumite culori.

De aici ideea de a cupla celule sensibile cu tranzistori, cu electrozi sau cu fire optice, pentru a crea aparate capabile să înregistreze, cu ajutorul unor amplificatori electronici, prezența unor substanțe aflate în cantități atît de mici, în mediul înconjurător, încît altfel ar fi nedetectabile.

Practic, cum s-ar putea proceda ?

De exemplu, să se preleveze celule vii, care să fie incluse în componența detectoarelor electronice. Dar, chiar de la bun început, această metodă se dovedește a fi nepractică, de vreme ce aparatul, nefiind utilizat în permanență, componenta vie piere pînă la o nouă întrebuințare, iar procurarea celulelor nu este o treabă tocmai simplă. Aceasta a sugerat unui ziarist francez următoarea glumă : ce s-ar întîmpla dacă un vameș, fiind pus în situația de a detecta droguri în bagajele unui traficant, ar constata că mimoza folosită în acest scop e... veștejită ?

Ca și în multe alte cazuri, oamenii de știință au găsit că cea mai bună cale e copierea naturii. Și s-a pornit de la faptul că crustaceele au, la capetele antenelor, receptori chimici, sensibili la anumiți aminoacizi dizolvați în apele mărilor. Contactul cu aceste substanțe produce un transfer de electroni de la antenă la creierul animalului, care primește, în acest fel, un mesaj, informîndu-l că în preajmă există o substanță nutritivă. Cercetătorii sînt de părere că receptorul din vîrful antenei ar putea fi copiat și adaptat la un aparat electronic special conceput, pentru a furniza aceleași informații.

Lucrurile nu s-au oprit la o simplă ipoteză, ci au început să pătrundă pe făgașul practicii. După cum semnalează săptămînalul american Newsweek, la Institutul de tehnologie din Tokio a fost conceput un detector bazat pe acțiunea unei enzime, oxidaza glucoză, care, legat la un electrod de cărbune, permite măsurarea cantității de glucoză dintr-o picătură de sînge, în numai trei minute.

La același institut se lucrează la crearea unor dispozitive asemănătoare care să măsoare cantitatea de sodiu, de colesterol, de uree din sînge.

După părerea profesorului William Reichert, de la Universitatea statului Utah (S.U.A.), unul dintre marile avantaje ale metodei constă în rapiditatea cu care se obțin rezultatele analizelor : minute — în loc de zile sau chiar săptămîni. Și sînt lesne de înțeles avantajele pe care le oferă această rapiditate. Ce s-ar întîmpla — de astă dată ne îngăduim noi o glumă — dacă unui crustaceu i-ar trebui cîteva zile pînă să constate că, în preajma lui, a apărut o substanță nutritivă ?

Și mai departe ?

Cercetătorii firmei de biotehnologie Genex încearcă acum să copieze structura moleculelor complexe, cum sînt aminoacizii și anticorpii, pentru a le folosi în analize de mare finețe, în scopuri medicale. O reușită, în această direcție, ar însemna posibilitatea de a detecta rapid, prin analiza unei picături de sînge, apariția unei viroze sau a unei parazitoze. Ar fi — apreciază specialiștii — un pas uriaș în domeniul profilaxiei bolilor infecțioase. Dar în alte domenii ? Cine ar putea să prezică ce alte avantaje ar putea să aducă această fecundă unire a biologiei cu electronica ?

CURIOZITĂȚI LINGVISTICE

● **Alfabetul cu cele mai multe litere este cel cambodgian și conține 74 semne. Limba hawaiiană are însă numai 12 litere și este foarte greu de învățat. Cele mai multe consoane, și anume 78, au fost înregistrate în dialectul caucazian numit** agula. **Cele mai multe vocale, 15, există în limba** caxiana, **a unor băștinași pe cale de dispariție, din Brazilia.**

● **Prima virgulă într-o carte a fost folosită la sfîrșitul secolului al XV-lea de italianul** Aldo Manuzio **din Veneția. Pînă la el erau folosite în scris numai punctul și două puncte.**

● **Cel mai vechi alfabet din lume a fost descoperit în apropiere de fortul sirian Latakia și este compus din 30 de litere.**

● **Cea mai lungă denumire geografică se află în Noua Zeelandă și are 57 de litere. Este vorba de o localitate care se numește „Tomaten, omul cu genunchii mari, care s-a cățărat pe munți și a înghițit dealuri, fiind vestit ca mîncător de pămînturi și a cîntat iubitei sale din flaut“.**

Descoperitorul genei cancerului evidenţiază, pentru prima dată în lume,

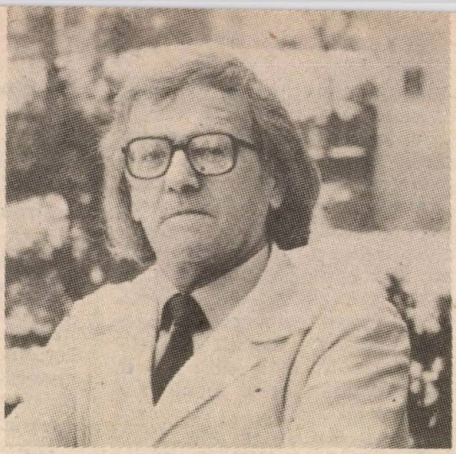

„ENERGIA ANCESTRONICĂ"

Vorbind despre doctorul **Octavian Udrişte** din Călimăneşti — Vîlcea şi prodigioasa sa activitate pe tărîmul sănătăţii publice, se impune de la bun început o precizare şi anume aceea că el este descoperitorul **«genei cancerului»**, autorul cu prioritate mondială absolută al teoriei cibernetico-genetice privind originea cancerului. Pentru a ajunge la acest rezultat, a făcut îndelungi observaţii, experimente clinice şi de laborator, a consultat, analizat şi interpretat creator literatura de specialitate din domeniile medicinii, biologiei, chimiei, fizicii, ciberneticii şi altor discipline. O muncă uriaşă, concretizată în numeroase lucrări publicate, între care lucrarea-tratat **„Gena marker ancestrală şi originea cancerului"** (Editura Medicală, 1982).

O menţiune aparte trebuie făcută şi asupra faptului că Organizaţia Mondială a Sănătăţii (O.M.S.) a înscris lucrările doctorului Octavian Udrişte în bibliografia sa de referinţă privitoare la cancer.

Teoria cibernetico-genetică, legată de originea cancerului, a făcut obiectul interesului general şi la cel de-al XIV-lea Congres Mondial asupra Cancerului, care a avut loc la Budapesta (21—27 august 1986) bucurîndu-se de aprecierea elogioasă a unor mari personalităţi din cercetarea oncologică mondială.

Nu vom insista asupra conţinutului acestei teorii, care ne conduce în interiorul celulei organismului uman. Vom sublinia însă o noutate enunţată şi susţinută de doctorul Octavian Udrişte la congresul amintit şi care, de asemenea, a fost înregistrată la această manifestare ca o premieră mondială absolută. Este vorba despre comunicarea intitulată **„Mecanismul energetic informaţional care stă la baza vieţii şi care este dereglat în procesul proliferării maligne"**. Despre ce este, în fond, vorba? Din relatările medicului cercetător reţin următoarele: **energia care imprimă materiei inerte structura viului are ca particulă (cuantă) ancestronul.** Denumirea de **„ancestron"**, ca şi aceea de **„energie ancestronică"**, nu au fost încă incluse în nici un dicţionar de specialitate, ambele constituind o noutate în domeniu şi sînt date în cadrul teoriei lansate la congres. Aşa cum precizează doctorul Udrişte, **energia ancestronică este energia cea mai profundă a Universului, energia informaţională capabilă să determine structuri vii în materia inertă,** materie pe care cercetătorul a denumit-o **conformaţională.** Aflăm, în continuare, că această materie conformaţională reprezintă „aluatul" prelucrat şi structurat de către energia ancestronică. Pe baza experimentelor şi a analizelor efectuate, doctorul Octavian Udrişte a stabilit că **întregul program genetic al oricărei celule vii este controlat de energia ancestronică.**

De aici, o primă concluzie a autorului: **celulele canceroase, fiind continuu imature** (tinere), **sustrag energie ancestronică din organismul cancerizat, pentru a o transmite infinitelor generaţii de celule descendente — apărute ca urmare a proliferării dezlănţuite a „oncogenei" (gena cancerului) scăpată de sub controlul biologic.** Pierderile de energie ancestronică în tumoarea malignă — adică pe un canal neprevăzut în programul genetic al organismului — deteriorează matricea energetică informaţională ancestronică, fapt ce duce la degradarea biologică a purtătorului de cancer. În asemenea condiţii avem de-a face cu efectele scăpării de sub controlul biologic uman al genei cancerului, genă ancestrală şi anaerobă, care iniţiază multiplicări celulare infinite ducînd la generalizarea cancerului, la metastază, la moarte.

— Aceste fenomene o dată recunoscute, ce trebuie întreprins pe frontul anticancer?

— În primul rînd se impune schimbarea radicală a modului de tratare a cancerului — susţine interlocutorul nostru. Mai întîi trebuie mers pe linia depistării cît mai precoce a bolii. Apoi, trebuie acţionat, în cazul evidenţei certe a cancerului, spre combaterea genei ancestrale purtătoare a flagelului, genă pe care am descoperit-o şi împotriva că-

reia am convingerea că vom avea succes de cauză. Deci, trebuie acționat spre combaterea genei ancestrale, prin proteina codificată de către **„antioncogenă"** (adică gena care în mod natural blochează gena cancerului). Antioncogena, sau gena antidot a cancerului, are funcția de a bloca proliferarea celulară în orice organism viu. De altfel, antioncogena a fost descoperită teoretic de mine și făcută cunoscută ca atare în presa noastră, respectiv în revista „Contemporanul" nr. 16 din 12 aprilie 1985. Am considerat că cea mai potrivită denumire pentru antioncogenă este aceea de **„genă letală"**. Aș vrea să precizez că în lumea vie există o luptă permanentă între gena vieții (oncogena) și gena letală (antioncogena). Din clipa cînd gena letală (antioncogena), prin proteina care o produce, blochează activitatea oncogenei, celula nu se mai înmulțește, deci este clar că **antidotul real al cancerului este gena letală (antioncogena).** Dirijată cu multă precauție, ea va bloca cu certitudine evoluția cancerului.

— Cît privește energia ancestronică, ce reprezintă ea ?

— Ea reprezintă o cunoaștere certă a fenomenelor privind factorul viață în infinitezimalele sale forme și, bineînțeles, un mijloc eficace de a acționa asupra maladiilor în general, a proceselor de îmbătrînire și a cancerului, în special.

Din relatările doctorului Octavian Udriște am mai desprins afirmația că boala canceroasă va fi învinsă în scurtă vreme. Descoperirea antioncogenei (gena letală) înseamnă un foarte mare pas înainte spre combaterea cancerului. Soluțiile propuse, ca și elaborarea unor tratamente radicale în această direcție vor conduce, fără îndoială, la atingerea acestui deziderat.

NICOLAE BUICĂ

ÎNȚELEPTE VORBE

— Prepelița care se înalță ultima, primește lovitura.

African

— Ochii nu sînt de folos dacă mintea-i oarbă.

Arab

— Dacă stai drept, nu te speria că umbra ta este strîmbă.

— Înțeleptul are urechi lungi și limba scurtă.

Chinez

— Dacă nu-i ulei în opaiț, fitilul nu folosește la nimic.

Danez

— Exemplul bun este cea mai bună predică.

Englez

— Nimeni nu te slujește mai bine decît tine însuți.

Francez

— Cine culege cel dintîi trandafir are cea mai frumoasă floare.

Italian

— În așa fel să-i ajuți pe alții, încît să fii tu însuți mulțumit.

Latin

EPIGRAME

CONSTATARE

Din epigrame, cum se știe,
Rămîne una la o mie,
Eu nici o sută n-am făcut
Și sînt deja... necunoscut !

UNUI CHIULANGIU

Toți muncesc cu mult elan
Pentru depășiri de plan
Doar la tine planu-i joc :
„Tot pe loc, pe loc, pe loc!"

CALAMITĂȚI

Am teribilă oroare
De seism, de inundații,
De explozii nucleare
Și... de prostul cu relații !

SCLEROZA

Îmi tot cobești
de sclerozare,
Și sînt convins că n-o
să scap,
Dar să mă ia de la picioare,
Nu ca pe tine... de la cap !

NICOLAE GHIȚESCU

Citeva din cele 1001 sfaturi practice și informații

Instalație eoliană pentru gospodăria țărănească

Pentru confecționarea rotorului se folosesc trei bidoane, a 200 litri fiecare, tăiate în două, suprapuse și fixate pe un ax vertical, care este o țeavă de un țol și un sfert. La rîndul său, axul este susținut de un cadru metalic bine ancorat. Paletele rotorului se pot realiza și din tablă de 2 mm grosime. În ambele cazuri se obține o suprafață expusă vîntului cam de 3 mp. Pentru a evalua puterea rotorului, se ține seama de suprafața acestuia și de tăria vîntului. Astfel, la un vînt de intensitate mijlocie se obține energie pentru alimentarea unui bec care luminează o cameră. La o creștere relativ mică a vitezei vîntului, puterea sporește simțitor. Echilibrarea, utilizarea rulmenților pentru fixare, atît în partea de sus, cît și în cea de jos, precum și ancorarea cadrului de susținere sînt probleme elementare, realizabile de orice om familiarizat cît de cît cu tehnica instalațiilor simple. Pentru transformarea energiei eoliene în energie electrică, în partea inferioară a axului vertical se va monta o roată cu diametrul de pînă la un metru, care antrenează, printr-o curea trapezoidală, un dinam adecvat producerii curentului electric la o turație relativ mică.

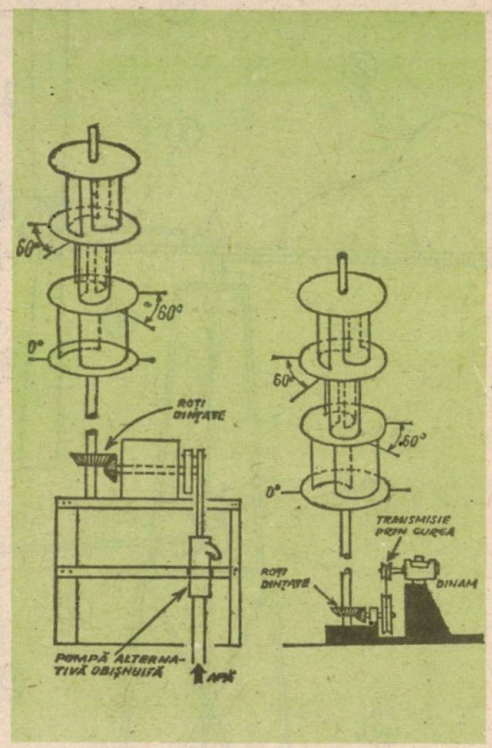

Angrenată în acțiunea de interes național privind economisirea energiei provenite din surse convenționale, Uniunea județeană a cooperativelor de producție, achiziții și desfacere a mărfurilor Vaslui a elaborat, în urmă cu trei ani, un program de măsuri pentru construirea instalațiilor de biogaz, de panouri solare și stații eoliene. S-au găsit căi și mijloace care conduc la înlocuirea consumului de energie convențională sau la economisirea acesteia. Astăzi, UJECOOP Vaslui este în măsură să producă și să livreze gospodăriilor populației din întreaga țară instalații sferice de producere a biogazului cu capacitate de 10 mp, construcție originală, simplă, economică, cu randament satisfăcător. Așa cum aflăm de la furnizor, cu numai 7 900 lei se poate obține instalația TIP Vs-V 9-10, care poate fi folosită la obținerea căldurii necesare preparării hranei, precum și în alte utilizări gospodărești. Avantajele — ne informează constructorii — sînt multiple : prin îngroparea în pămînt a instalației, se realizează economie de teren ; se utilizează numai materiale locale ; este necesar un volum redus de investiții ; instalația poate fi executată și utilizată în orice gospodărie țărănească ; reziduul de biomasă din căminele de

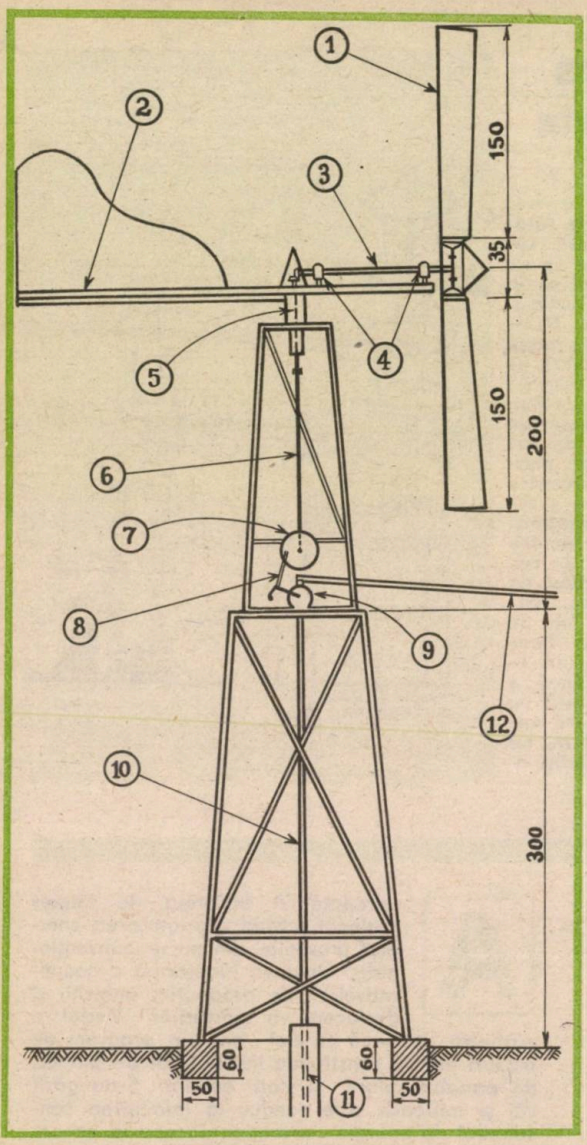

1 – ELICE ; 2 – AX CENTRAL PORTANT ; 3 – AX ANTRENARE ; 4 – CASETE RULMENȚI ; 5 – AX CENTRAL RULMENȚI GHIDAJ ; 6 – AX ANTRENARE VOLANTĂ TRACȚIUNE ; 7 – VOLANTĂ ; 8 – BIELE; 9 – POMPĂ ; 10 – CONDUCTĂ APĂ ; 11 – SURSĂ DE APĂ ; 12 – CONDUCTĂ SPRE CONSUMATOR LA DEPOZIT

a. **ELICEA** – în diametru de 3,35 m, cu 8 palete din tablă, prinse pe o jantă uzată de autoturism, fixată pe un ax cu diametrul de 35 mm, în lungime de 750 mm. Axul este prevăzut la capăt cu un pinion conic de 60 mm, care angrenează un alt pinion conic de 120 mm. La capătul de jos al axului vertical se află un pinion conic de 60 mm, care antrenează un altul de 120 mm fixat pe un ax orizontal prevăzut cu o camă ce acționează biela de la pistonul de apă. Axul vertical de la paletă este susținut de două casete montate pe rulmenți ;

b. **PUNTEA** de fixare a elicei și axului vertical, executată din fier U de 120×60×4 mm, este prevăzută la mijloc cu o deschidere de 180 mm și cu doi rulmenți pentru ghidaj ;

c. **AXUL** central portant – prevăzut cu un sistem de dirijare din tablă, cu rol de orientare a elicei după direcția vîntului ;

d. **POMPĂ Northon** (sau alt tip de pompă) cu un debit de 0,5 litri pe secundă, acționată de un ax cotit de care este prinsă biela pistonului ;

e. **CONDUCTA din țeavă zincată** cu diametrul de 1/2 țol prin care circulă apa extrasă ;

f. **CONDUCTA din țeavă zincată** cu diametrul de 1/2 țol care asigură transportul apei de la sursă la consumator.

Această instalație înlocuiește un electromotor pentru pompă cu un consum de 2 kWh economisindu-se astfel, anual, cîteva mii de kWh. Costul instalației nu depășește 5 000 lei și pentru realizarea ei se folosesc materiale recuperabile și refolosibile. O astfel de instalație funcționează cu bun randament în prezent și poate fi văzută de amatori la Popasul turistic Sîrbi. Ea asigură alimentarea cu apă a unității și a fîntînii arteziene „Ulciorul". UJECOOP Vaslui ne garantează că în curînd va fi în măsură să confecționeze și să instaleze astfel de pompe și în gospodăriile populației.

AURAȘ ALBU

evacuare, în amestec cu apă, poate fi folosit ca un foarte valoros îngrășămînt organomineral în grădina de legume pe o suprafață de circa 10 ari ; se asigură temperatura optimă într-o miniseră, ce poate fi amenajată deasupra instalației, în vederea cultivării de legume timpurii. Pentru construcția unei astfel de instalații, cooperația de credit acordă împrumuturi corespunzătoare.

Am întîlnit la UJECOOP Vaslui și alte inițiative care se bucură de aprecieri. De exemplu, **instalația de folosire a forței vîntului,** cu ajutorul căreia putem aduce apa în casă, la grajdul de animale ori în grădina de legume. Instalația poate acționa o pompă care absoarbe apa dintr-un puț sau altă sursă și o dirijează după dorința beneficiarului. Iată, așa cum se vede, de altfel, și din schița de mai sus, din ce se compune această instalație.

INCUBATOR de capacitate mică

Incubatorul de capacitate mică pentru gospodăriile ţărăneşti poate fi realizat cu mijloace proprii. Are o capacitate de 300 ouă şi se confecţionează din lemn ori din alte materiale — plăci fibrolemnoase aglomerate, sticlă etc., care asigură o bună izolare. Înălţimea incubatorului este de 846 mm, lăţimea de 900 mm şi adîncimea de 585 mm. Are încălzire electrică şi comandă automată. Sursa de încălzire este formată dintr-un bec infraroşu ceramic de 250 waţi, montat în compartimentul din mijloc al incubatorului, la o înălţime de 30 cm faţă de duşumea. Pe plafon, în partea inferioară, este montat motorul electric de curent alternativ monofazic, cu o putere de 25 W, ce antrenează ventilatorul format dintr-o elice cu trei palete de 1 800 mm diametru, care este fabricat la Piteşti şi se vinde în comerţ cu 170 lei. Temperatura în camera unde se instalează incubatorul trebuie să fie între 18—25 grade Celsius. Pentru umidificarea aerului, pe podeaua incubatorului se aşază o tavă cu apă, avînd dimensiunile de 500/370 mm. În tavă se fixează un plonjon de 50 W, care intră în funcţiune în momentul ecloziunii, sporind umiditatea la 75 la sută pentru puii de găină şi la 80—90 la sută pentru cei de curcă, bibilică şi palmipede. Schimbul de aer în incubator se face prin opt orificii de admisie, aflate în jurul ventilatorului şi prin 18 orificii de evacuare, amplasate pe plafon, pe părţile laterale, care au diametrul de 16 mm şi sînt prevăzute cu şabăre pentru deschidere treptată. Incubatorul este împărţit în trei compartimente, prin perdelele de dirijare a curenţilor spre ouă. În compartimentul de mijloc se află ventilatorul şi locul de încălzire, iar în cele laterale sînt montate stelajele, care funcţionează pe principiul paralelogramului deformabil. Un compartiment are trei sertare cu o capacitate de 50 de ouă fiecare. Alveolele ce se montează la sita cu suport din masă plastică se găsesc în comerţ. Mecanismul de întoarcere automată a ouălor la două ore este format din două role de acţionare, două tije de legătură, un motor electric de 0,3 kW, un reductor, un ceas programator şi două limitatoare de cursă. Menţinerea temperaturii de regim (37,7 grade Celsius) se obţine cu ajutorul capsulei termostatice sau cu termometrul electric multicontact, releu intermediar şi contactor T.C.A. de 220 V/6, fabricate la Întreprinderea „Automatica" Bucureşti. Citirea umidităţii relative din incubator se poate face cu higrometrul cu fir de păr. Controlul încălzirii se realizează printr-o capsulă termostatică, ce acţionează asupra unui întrerupător basculant cu mercur sau microcontactor, dar şi prin adaptarea unui termometru electric de contact.

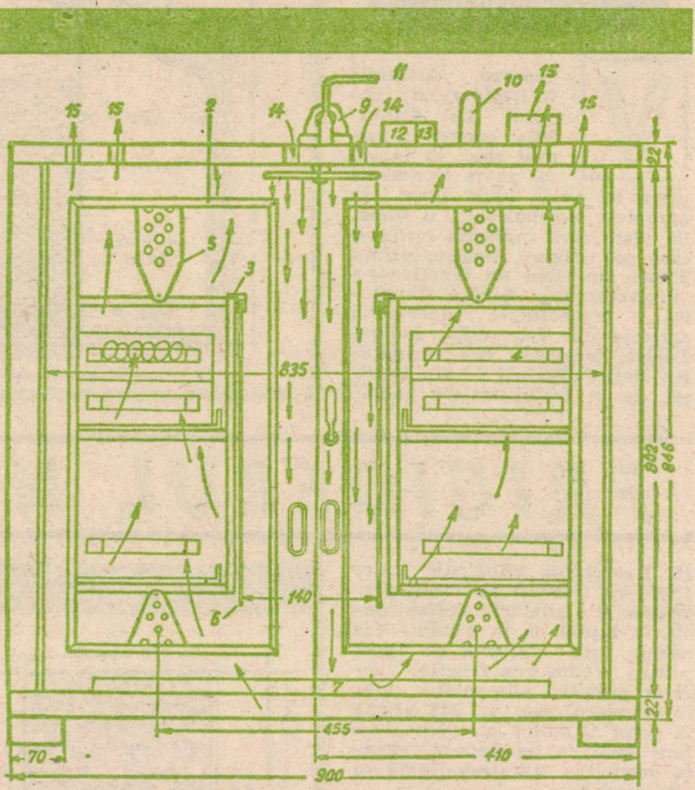

1 — pereţi dubli ; 2 — uşi cu sticlă dublă ; 3 — stelaj oscilant pentru ouă ; 4 — sertare pentru ouă ; 5 — suport cu bucşă pentru stelajele oscilante ; 6 — perdele pentru dirijarea curenţilor de aer cald ; 7 — tavă pentru apă ; 8 — bec infraroşu — 250 W ; 9 — electroventilator — 25 W ; 10 — termometre de control ; 11 — termometru cu contacte multiple ; 12 — contactor AC-3 ; 13 — releu intermediar ; 14 — orificii de admisie a aerului ; 15 — orificii de evacuare a aerului.

Cîteva din cele
1001 sfaturi practice
și informații

FRIGIDERUL NATURAL tip LUNCAVIȚA

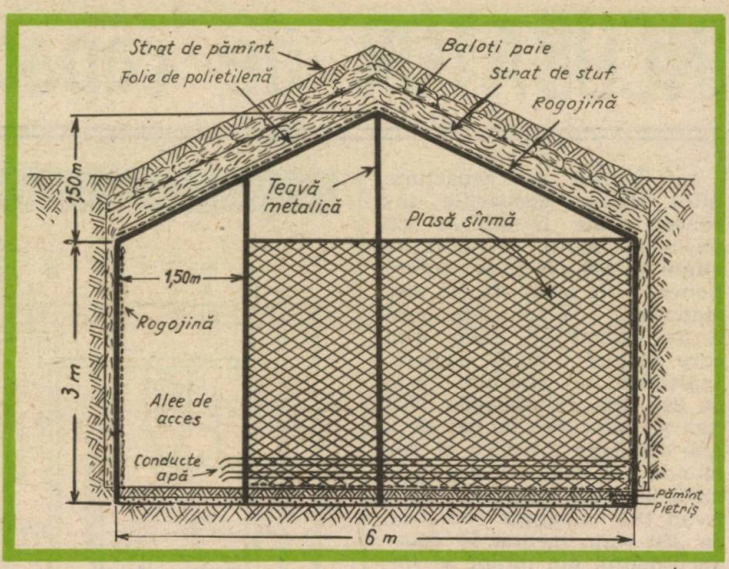

Valoarea deosebită a frigiderului natural tip Luncavița constă, în primul rînd, în faptul că poate fi realizat peste tot acolo unde avem în apropiere un heleșteu, o baltă, un pîriu care îngheață iarna și care pot asigura materia primă pentru un ciclu de funcționare. „Proiectantul". Ștefan Burghelea — președintele cooperativei agricole din Luncavița, județul Tulcea, localitate din vecinătatea Deltei Dunării — s-a inspirat de la tradiționalele gheță-rii. Deosebirea principală între frigiderul natural pe care-l prezentăm și o ghețărie clasică constă în faptul că în primul caz gheața este folosită ca agent pentru producerea frigului necesar păstrării alimentelor chiar în interiorul său. pe cită vreme în cazul al doilea nu avem de-a face decît cu un depozit, gheața urmînd a fi întrebuințată în altă parte.

Cum se construiește un frigider natural ? La Luncavița s-a săpat o groapă lungă de 15 m, lată de 6 m și adîncă de 3 m. După săpare, pereții au fost bine taluzați, în plan ușor înclinat, pentru a nu se surpa. Pe lîngă pereți, din doi în doi metri au fost plantate țevi — cu diametrul de 2 țoli și „carne" groasă — la sol fiind încastrate în beton pentru mărirea rezistenței. Un alt rînd de țevi — de această dată cu o lungime de 4,5 m— a fost montat pe centrul gropii. Prin unirea vîrfului celor de pe margini cu cele de pe centru, tot cu țeavă de 2 țoli, s-au realizat căpriorii acoperișului. S-a montat și un al treilea rînd de țevi. la jumătatea distanței dintre centru și peretele din stînga. Acestea servesc la amenajarea depozitelor de gheață, a spațiilor necesare păstrării alimentelor și a unei alei de acces.

Un alt element nou, neîntîlnit la o ghețărie obișnuită. este filtrul pentru preluarea apelor provenite din topirea gheții. Pe fundul gropii a fost așternut, mai întîi. un strat de 15—20 cm pietriș mărunt, iar deasupra un strat de pămînt afînat.

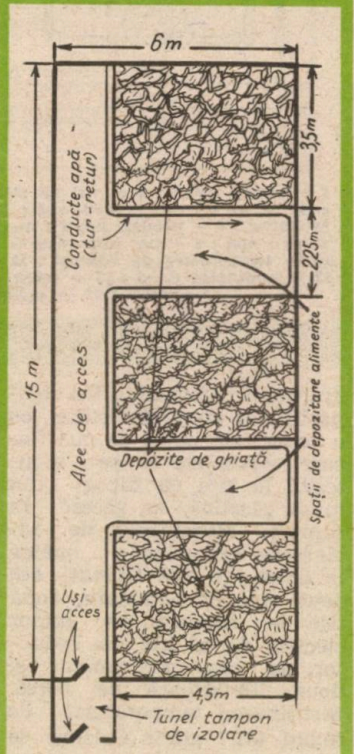

Este cunoscut faptul că randamentul oricărui tip de frigider este dat, în mare măsură, de izolație, de acea manta care neutralizează transferul temperaturilor joase în afară și pătrunderea aerului cald în interior. Constructorii de la Luncavița au rezolvat această problemă așezînd pe fundul gropii și pe pereți un strat de stuf de 10—15 cm grosime pe care l-au îmbrăcat cu rogojini. Dar, întrucît frigiderul este realizat de la nivelul solului în jos, în pămînt deci, izolația principală a fost realizată la acoperiș, zonă care vine în contact direct cu temperatura din atmosferă. Respectînd însă ordinea de construcție să vedem, mai întîi, utilitățile realizate în interior. Cu plasă de sîrmă de 6 mm întinsă pe stîlpii din țeavă s-au realizat compartimente : trei boxe cu latura de 4,5×3.5 m intercalate de 2 spații pentru păstrarea alimentelor, iar pe latura stîngă, pe lîngă perete. un culoar de acces cu lățimea de 1,25 m.

Boxele umplute pînă sus cu gheaţă — curată, fără obişnuitele straturi de paie folosite la gheţării — constituie, cum spuneam, sursa de frig.

Realizarea acoperişului pe scheletul format din căpriori şi 3 grinzi de ţeavă — una pe mijloc şi două pe margini — începe prin aşezarea unei plase de sîrmă, tot de 6 mm. Deasupra celor trei depozite de gheaţă, în structura acoperişului au fost montate 3 uşi metalice pentru introducerea gheţii. Ca învelitoarea să îndeplinească cele două funcţii — de izolare şi de acoperiş obişnuit — peste plasa de sîrmă s-au pus rogojini, apoi o folie de polietilenă, un strat de stuf de 30 cm — maldăr lîngă maldăr — baloţi de paie şi deasupra un strat de pămînt de 30—40 cm.

La intrare, pentru a nu pătrunde aerul cald, s-au montat două uşi — prima din lemn şi a doua metalică — despărţite între ele de un tunel lung de doi metri. De jur-împrejurul depozitelor de gheaţă a fost instalată o conductă de apă — dus şi întors — la o înălţime de 30 cm, o serpentină pusă în legătură cu conducta de apă care asigură „materia primă“ pentru chioşcul de răcoritoare din vecinătate. De asemenea, în interior a fost montată o instalaţie electrică de iluminat.

Capacitatea de depozitare pentru alimente este egală cu cea a 144 frigidere Fram. Se ştie că un asemenea frigider consumă anual 504 kW. Făcînd un mic calcul de eficienţă constatăm că dacă 144 frigidere consumă 72 576 kW anual. aceasta presupune o cheltuială, la tarif minim, de 54 432 lei. Construcţia frigiderului natural de la Luncaviţa. realizat în cinci zile, şi în care au fost introduse 150 tone gheaţă, a costat numai 12 000 lei. Deci, chiar din primul an de funcţionare frigiderul natural tip Luncaviţa îşi amortizează în întregime costul şi aduce şi o economie de 42 432 lei, sumă cu care s-ar mai putea construi încă cel puţin trei asemenea frigidere.

Încă un amănunt. Pentru cazul unor veri şi toamne lungi şi excesiv de călduroase, într-o gheţărie clasică — de tip bordei — s-a făcut o rezervă de 300 tone gheaţă, care, la nevoie, să poată fi introdusă în frigider.

În vara pe care o încheiem, frigiderul natural de la Luncaviţa şi-a trecut cu brio examenul de eficienţă ; pe lîngă păstrarea alimentelor pentru cele două cantine ale cooperativei şi cea a secţiei de mecanizare. a asigurat zilnic şi apa rece pentru prepararea a 300 litri suc, cît şi condiţii pentru pregătirea a 200 de porţii de îngheţată.

ION ŞERBU

Instalaţie SOLARĂ mobilă

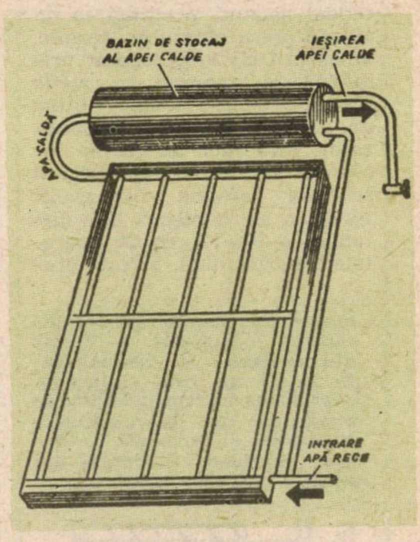

Instalaţia se compune din trei subansambluri principale : captatorul solar, bazinul de stocaj şi conductele de legătură. **Captatorul plan termosolar,** cu o suprafaţă de 1–1,5 mp, se bazează pe două fenomene fizice – efectul de seră şi efectul de corp negru. Captatorul este un registru de cinci ţevi de 0,5 ţoli, sudate la capete şi care comunică cu alte două ţevi de un ţol, prevăzute cu cîte o deschidere spre exterior, prin care poate intra şi ieşi apa în timpul exploatării. Registrul de ţevi se fixează, prin puncte de sudură, pe o tablă groasă de 2–3 mm, cu rol de suport termic. Registrul de cinci ţevi paralele se poate înlocui printr-un sistem mai uşor de realizat – o serpentină de cupru cu 3–4 braţe, fixată pe aceeaşi tablă. Totul se introduce apoi într-o cutie de lemn bine încheiată şi pe măsură ; interiorul se vopseşte cu vopsea negru-mat. Pe fundul cutiei, se pune un material care izolează termic (polistiren, rumeguş bine uscat, vată de sticlă sau minerală). Stratul materialului izolant are o grosime de 100 mm. În partea de sus a cutiei, se fixează un geam gros de 3–4 mm, la distanţa de 10–15 cm de registrul de ţevi, utilizîndu-se pentru aceasta o garnitură elastică (neopren, cauciuc sau mastic folosit la autoturisme). Captatorul se îmbracă cu tablă în exterior. **Bazinul de stocaj** are forma unui butoiaş, o capacitate de 100–150 litri şi se confecţionează din metal. El are trei orificii, fiecare de un ţol, amplasate lateral, cu o pîlnie în partea stîngă şi două în dreapta. Bazinul, care este izolat termic în exterior, pe o grosime de 200 mm, se montează deasupra captatorului cu care face corp comun. **Conductele de legătură** sînt tot metalice şi au deschidere interioară de cel puţin un ţol. Ele pot fi înlocuite cu un simplu furtun de cauciuc pînzat, ce-şi păstrează forma, neprezentînd gîtuiri. Izolaţia termică este obligatorie şi la aceste conducte, mai ales la aceea prin care se ridică apa caldă de la captator la bazinul de stocaj. Conductele se fixează în pantă, fără puncte înalte în care s-ar strînge aerul, care ar impiedica circulaţia liberă a apei.

Citeva din cele
1001 sfaturi practice
și informații

INSTALAȚII TERMOSOLARE

Un colectiv de cadre didactice de la **Institutul Politehnic „Traian Vuia" — Timișoara,** condus de rectorul institutului, profesor dr. ing. **Coleta De Sabata,** a realizat cîteva instalații și procedee speciale termosolare, utilizabile în construcția locuințelor rurale. Vi le prezentăm, însoțite de schemele respective, cu mențiunea că ele sînt în curs de aplicare la o casă țărănească din Sinnicolau Mare—Timiș.

Transformarea peretelui într-un acumulator termic

Acesta este un procedeu deosebit de eficient de valorificare a căldurii solare, la o încăpere de colț, cu pereții spre sud și est sau sud și vest, cu condiția ca peretele spre sud să nu aibă ferestre. Procedeul asigură prelungirea cu 10—15 ore a efectului termic, adică atît cît este necesar primăvara și toamna, în zilele însorite, pentru a se obține un confort termic corespunzător, fără nici un fel de încălzire suplimentară. Potrivit schemei, peretele din sticlă, exterior, se montează la o distanță de 10—12 cm de peretele din cărămidă. El este prevăzut cu cîteva ochiuri mobile pentru curățire. În exterior, peretele din cărămidă se vopsește într-o culoare cît mai închisă. În timpul zilei, sub efectul radiațiilor solare, cărămida acumulează un plus de căldură de 10—20 grade Celsius. În acest timp, clapetele 3 și 5 sînt închise. În timpul nopții, clapetele 3 se deschid. Se produce astfel o circulație ascendentă a aerului între perete și cărămidă, căldura transferîndu-se spre încăpere.

Dacă, în perioada rece, procedeul conduce la încălzirea camerei, vara el asigură răcorirea acesteia, prin deschiderea clapetelor 5 și închiderea clapetelor 3. Clapetele 3 și 5 vor avea o secțiune de minimum 0,40/0,10 mp, la o suprafață de perete de 8 mp.

Perete acumulator pentru încălzirea locuințelor. **1. Perete din cărămidă 2. Termoizolație — 10 cm vată minerală, (repartizată întreprindeerilor de construcții ale cooperativelor comunale) și tencuială 3. Clapete interioare 4. Perete din sticlă 5. Clapete exterioare**

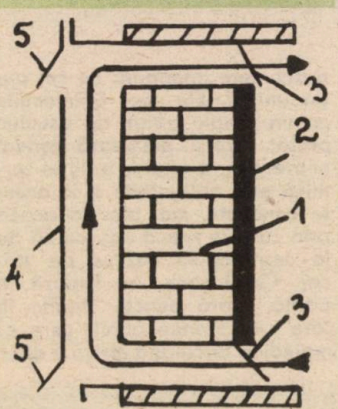

Acumulator termic subteran din piatră

Procedeul asigură un grad ridicat de acoperire a necesarului de căldură. Așa cum se vede din schemă, acumulatorul termic se montează sub clădire. Soluția necesită instalații speciale și un ventilator pentru circulația aerului utilizat în regim de încărcare, fapt ce impune realizarea instalației cu asistența tehnică a unui specialist. Captatorii solari (1) transformă energia solară în căldură și o cedează aerului, care este vehiculat de ventilator (2) și străbate acumulatorul (3) pe care îl încălzește. Termoizolația (5) asigură stocajul îndelungat al căldurii în acumulator. Utilizarea energiei termice în sezonul rece se realizează comod prin canalele de încălzire (6), prin care aerul este condus la nivelul dușumelei în spațiul locativ ce urmează a fi încălzit. Performanțele acumulatorului termic subteran sînt următoarele: pentru o clădire avînd volumul de 300 mc este necesar un acumulator de 170 mc și o suprafață de captare de 25 mp. Piatra din acumulator se încălzește la 50—55 grade Celsius, asigurînd necesarul de căldură al casei pînă la 10—15 decembrie, în condiții climatice medii. Ventilatorul are o putere de circa 300—400 W. Instalația, de construcție simplă, prezintă un grad ridicat de fiabilitate. Captatoarele se produc la **Întreprinderea de aparate și accesorii Alexandria, str. Dunării nr. 372, cod 0700.**

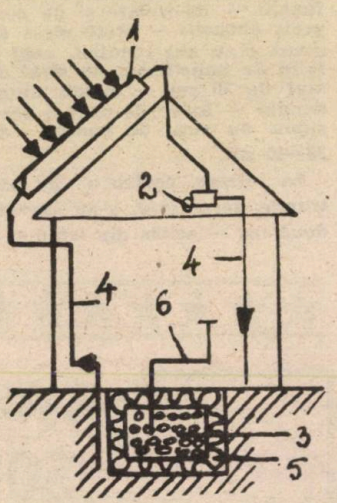

Stocarea sezonieră a căldurii în acumulatori termici subterani. **1. Captator solar plan 2. Ventilator 3. Acumulator 4. Canale de aer cald 5. Termoizolație 6. Canale pentru încălzire**

PENTRU LOCUINȚELE SĂTEȘTI

Instalație cu stocaj termic în apă

Schemele instalației îi sînt suficiente, pentru construcția ei, chiar unui om cu pregătire tehnică medie. Captatorii solari pentru această instalație pot fi procurați din comerț (producător — Întreprinderea de aparate și accesorii Alexandria), sau pot fi confecționați artizanal din saci de polietilenă, montați în cutii din lemn (2X1 mp), care asigură o capacitate specifică de 5—8 l/mp captator. În exterior, la 5—8 cm, se montează o sticlă transparentă, iar între sac și sticlă se așază o folie tot transparentă. Sacii se vopsesc în culoarea negru-mat.

Acumulatorul poate fi montat subteran sau în exteriorul clădirii, aerian. În ambele cazuri, el va fi izolat cu un strat de vată minerală, lat de cel puțin 40 cm și i se va face o bună protecție hidrofugă.

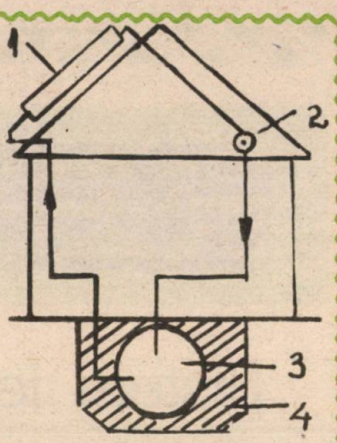

Instalații cu stocaj termic în apă. 1. Captatori solari 2. Pompă centrifugă 3. Rezervor de stocaj 4. Termoizolație

Dușumeaua radiantă

La construcția-etalon de la Sînnicolau Mare-Timiș, colectivul de cadre didactice de la Institutul Politehnic din Timișoara intenționează să aplice și procedeul **dușumeaua radiantă**, soluție elaborată de un colectiv de cercetători de la I.N.C.E.R.C. București, condus de ing. **Ioan Mateescu.** Procedeul constă din montarea într-o șapă, în dușumea, a unei serpentine din țeavă de polietilenă de înaltă densitate, cu ∅ 15X2 mm, așezată pe spirale distanțate la 10—12 mm. Dușumeaua radiantă prezintă avantajul că în prima parte a sezonului de încălzire captatorii pot fi folosiți în încălzirea apei menajere, atît de necesară într-o gospodărie. Performanțele dușumelei radiante sînt următoarele : pentru o clădire avînd volumul de 300 mc este necesar un acumulator de 80 mc și o suprafață de captare de 25 mp. Pompa are o putere de 100 W. Apa este încălzită la 50—55 grade Celsius și asigură necesarul de căldură pînă la 15—20 decembrie. Prin atașarea unei pompe suplimentare de căldură, perioada de încălzire se poate prelungi pînă la 20 ianuarie. În perioada 15 aprilie—1 iulie, captatorii solari pot fi folosiți pentru obținerea zilnică a o mie litri de apă încălzită la 40—50 grade Celsius pentru scopuri menajere.

a) Folosirea energiei solare cu pompe termice
b) Utilizarea agenților cu termici recuperați cu ajutorul pompelor termice

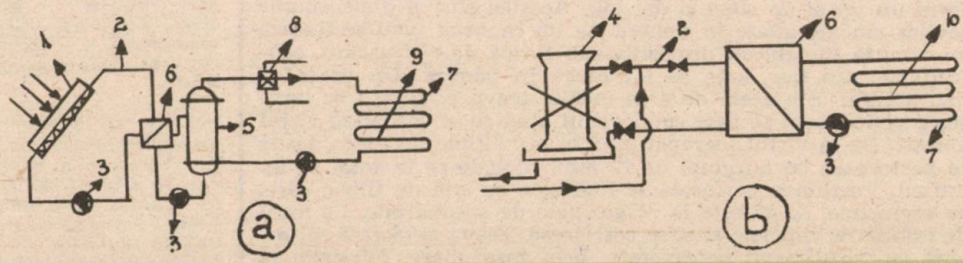

1. Captatori solari 2. Conducte 3. Pompe de circulație 4. Turnuri de răcire 5. Rezervoare pentru stocarea apei calde 6. Pompe termice 7. Încălzirea în pardoseală 8. Sursă suplimentară de încălzire 9. Energie termică efectiv utilizată

Tovarășa rector dr. ing. Coleta De Sabata ne-a mai spus că, pe lîngă aceste procedee tehnice, mai trebuie respectate următoarele principii de bază :

- Camerele de locuit vor fi așezate de preferință spre sud, iar spațiile auxiliare (bucătărie, baie, magazie etc.) spre nord.
- Pe cît posibil, la fațada de sud a clădirii nu trebuie să fie pomi sau clădiri care ar putea opri căldura solară.
- Ferestrele camerelor principale, orientate spre sud, vor fi prevăzute cu jaluzele montate în exterior. În acest fel, se evită supraîncălzirea pe timpul verii, asigurîndu-se, totodată, protejarea termică suplimentară în nopțile reci de iarnă.
- Peretele de sud va fi zugrăvit într-o culoare cît mai închisă.
- Balconul va fi folosit și ca seră, prevăzîndu-se pentru aceasta deschideri exterioare demontabile, cu ajutorul cărora se creează o dublă valorificare a spațiului — ameliorarea sensibilă a confortului termic și realizarea la scară redusă a unor activități productive.

TRAIAN DUMITRESCU

Cîteva din cele 1001 sfaturi practice și informații

Sistem ieftin de irigare a grădinii din curtea casei

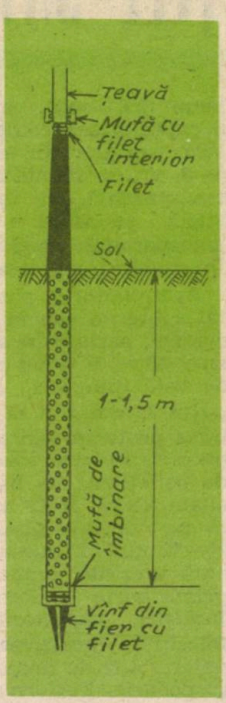

Sistemul se compune dintr-o țeavă-suliță și o pompă de orice tip și a fost realizat de **Hans Kiefer,** președintele C.A.P. Tomnatic-Timiș. Poate fi utilizat numai în zonele unde apa freatică se află la mică adîncime. Lungimea țevii-suliță variază între 6—12 m în funcție de nivelul apei freatice, iar diametrul ei, între un țol și un sfert și doi țoli. Acestea sînt și dimensiunile țevilor zincate aflate în comerț. La un capăt al țevii se fixează cu o mufă filetată un dispozitiv sub formă de vîrf ascuțit, confecționat din fier, care se introduce în pămînt. Un procedeu mai simplu este acela de a se încălzi țeava pînă ce i se înroșește vîrful, apoi se bate cu ciocanul pînă ce se formează vîrful ascuțit. De la vîrful îngropat pînă la o înălțime de 1,5 m, țeava se perforează cu burghiul de 12 mm, făcîndu-se în total 90 de orificii. Porțiunea perforată se învelește cu sită de filtru, care, de asemenea, se găsește în magazinele de specialitate. La locul de îmbinare, capetele sitei se cositoresc. Țeava perforată se îmbină cu restul țevii neperforate, prin înșurubare, folosindu-se tot mufa cu filet. Filetele de la capetele țevilor trebuie bine unse cu vaselină și înfășurate cu cîlți. Țeava capătă astfel etanșeitate, și nu mai trage aer. Ea se introduce în pămînt prin batere sau prin forare, care se realizează cu un burghiu metalic special. La fiecare 20 de cm, burghiul se scoate și se curăță de pămînt. Repetăm operația pînă ce ajungem la apa freatică sau la nisipul îmbibat cu apă. Urmează o nouă forare, cu o pompă cu apă, pentru a se străpunge stratul de nisip și a se intra adînc în apa freatică, în zona unde granulele de nisip sînt cele mai mari, iar nisipul nu conține lut. Cu această țeavă-suliță, apa este scoasă la suprafață pentru udări cu ajutorul oricărui tip de pompă aflată în comerț — centrifugă, electropompă etc. Pompa tip „Tomnatic", la prețul de 2 200 lei, poate fi procurată de la C.A.P. Tomnatic.

MICRO-HIDRO-CENTRALĂ

Construirea microhidrocentralei — ale cărei detalii tehnice și constructive le prezentăm în schița alăturată — una dintre cele mai simple și mai ieftine, nu ridică probleme deosebite. Pentru realizarea ei sînt necesare : o turbină, o roată intermediară, care are rolul de a mări puterea și viteza de rotație, și un alternator.

Firește, trebuie să existe și sursa permanentă de apă. Turbina se poate confecționa folosindu-se o roată pe care montăm la distanțe egale cupe confecționate din tablă, care vor fi izbite de jetul de apă în cădere printr-un tub metalic ce se va îngusta spre turbină. Tubul poate să aibă și o paletă care să închidă sau să dozeze debitul apei. Roata intermediară, fie și una de bicicletă, realizează cuplul cu axul turbinei printr-un lanț — gen tot bicicletă. Legătura între roata intermediară și alternator se realizează printr-o curea de transmisie.

Pe un tablou se vor monta instrumente de măsură, un releu disjunctor-conjunctor, și o celulă de redresare a curentului produs de alternator, dacă aceasta nu are așa ceva din construcție. Este necesară, de asemenea, o baterie auto de 12 sau 24 de volți, de preferință cu o capacitate cît mai mare, care joacă un dublu rol. În faza de pornire a instalației, prin releu trece curentul ce excită inductorul alternatorului, iar în timpul funcționării microhidrocentralei bateria înmagazinează o parte din energia produsă, energie ce se poate folosi și în perioada de timp în care microhidrocentrala nu funcționează. Creșterea puterii energetice în funcție de necesități se poate obține prin mărirea distanței de cădere a apei pe cupele turbinei și respectiv prin folosirea unui alternator de o capacitate mai mare. Atenție ! Asigurarea stabilității suporturilor tuturor elementelor aflate în mișcare este o condiție absolut obligatorie.

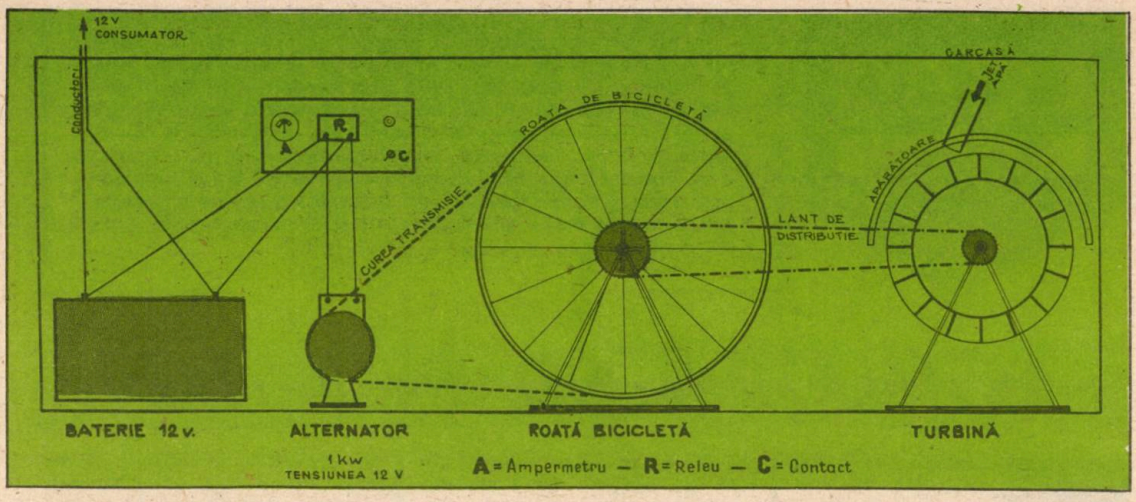

Sobă cu rumeguș pentru solarii și sere gospodărești

Se utilizează în solariile și serele gospodăriilor țărănești. Cu 0,4 mc rumeguș bine bătătorit — o singură umplutură — se asigură arderea timp de 12 ore, realizîndu-se în solariu o temperatură de 15—18 grade Celsius. Soba are o construcție simplă. De fapt, este un butoi metalic tip, de 200 litri. Componentele de bază ale sobei sînt butoiul, cilindrul pentru rumeguș, capacul de acoperire a butoiului, un corp rotund (trunchi de copac sau conductă din material plastic), ușița pentru tiraj și aprindere, orificiul pentru introducerea burlanului de evacuare a fumului și picioarele pe care se sprijină soba. Butoiul casat se retează la capătul de sus, la circa 15—20 cm. Partea tăiată reprezintă capacul care, pentru a acoperi bine butoiul, se lărgește prin efectuarea a 4—5 despicături. Înăuntrul butoiului se introduce un cilindru tot metalic, realizat din tablă groasă de 1 mm. Cilindrul va avea diametrul mai mic cu 10 cm decît cel al butoiului retezat și înălțimea cu 25 cm mai mică decît a butoiuiui. Pe fundul butoiului se pune un grătar pe care se sprijină cilindrul, după ce acesta a fost umplut cu rumeguș, înainte de a fi introdus în butoi. Rumegușul se pune în cilindru, după ce în centrul acestuia a fost introdus un corp rotund de aceeași înălțime și cu un diametru de 12—15 cm. Corpul rotund poate fi un simplu trunchi de copac sau o conductă de plastic cu diametrul de 110 mm. Se toarnă apoi o cantitate de rumeguș, care se bătătorește bine, apoi alta și alta, pînă ce rumegușul ajunge la nivelul superior al cilindrului. Corpul rotund se scoate din cilindru, iar acesta din urmă se introduce în butoi. La partea superioară a butoiului, lîngă capac, se montează burlanul, iar în partea de jos a acestuia, se taie o ușiță pentru tiraj și aprinderea rumegușului. Picioarele de sprijin se confecționează din tablă groasă, sau butoiul este așezat pe cărămizi.

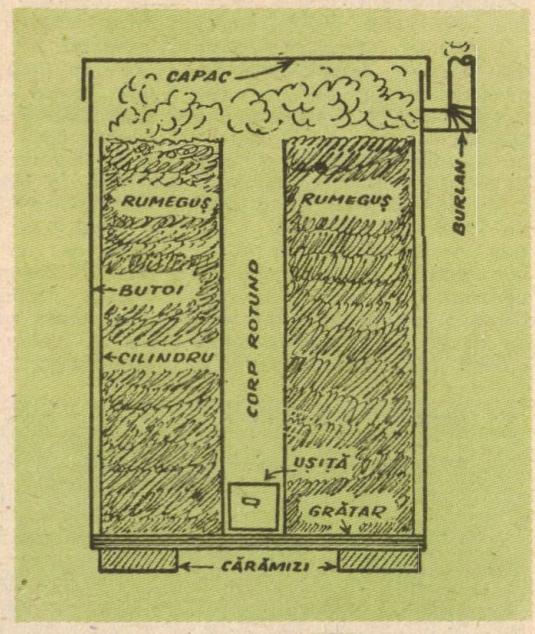

La I.S.C.I.P. Roman

În noianul „experimentelor biogaz" – multe reușite, altele nu – instalația de la I.S.C.I.P. Roman, județul Neamț, este o certitudine. În luna mai 1987 s-au împlinit 4 ani de la data sa în folosință. A funcționat neîntrerupt, la parametrii proiectați, vară și iarnă, deci indiferent de condițiile climaterice (în 1986, unul dintre fermentatoare a fost golit, pentru a se putea elimina nisipul depus de-a lungul a trei ani, dar asemenea operații tehnice sînt inerente) și a produs peste 2 milioane de metri cubi de biogaz, echivalentul a 1 400 tone de combustibil convențional.

INSTALAȚIE-MODEL DE BIOGAZ

Instalația a fost proiectată de Institutul de studii și proiectări de construcții pentru agricultură și industrie alimentară (I.S.P.C.A.I.A.). „Construcția – precizează medicul veterinar **Mihail Hlinschi**, directorul întreprinderii – a fost dimensionată în funcție de posibilitățile unității de a asigura, la un rulaj anual de 40 000–44 000 de animale, un volum de lichid uzat (dejecții, urină, apă) de 1 200 mc zilnic, din care, după decantare și îngroșare, rămîn circa 60 mc de nămol, cu umiditatea de 92–93 la sută. După o retenție în fermentator de 28 de zile, la o temperatură optimă de fermentare de 35°C, rezultă o producție medie zilnică de biogaz de 1 500 mc, ceea ce acoperă integral nevoile noastre, pentru centrala termică (prin conversie în energie electrică, avem posibilitatea de a încălzi și paturile din maternitate) și pentru cantină, unde se pregătește hrana caldă, numai cu biogaz, pentru peste 100 de persoane. Biogazul conține circa 68 la sută metan și 32 la sută bioxid de carbon și are o putere calorică de 550 Kcal/mc."

După 4 ani, nu se mai poate vorbi de un experiment; la I.S.C.I.P. Roman s-a acumulat deja o experiență bogată în exploatarea corectă a instalației și chiar în îmbunătățirea parametrilor tehnico-economici ai investiției. Sintetizînd, tovarășul **Traian Pop**, șeful colectivului de elaborare a tehnologiilor noilor surse de energie, de la I.S.P.C.A.I.A., apreciază că „totul depinde de oameni, de calificarea lor și de interesul pe care îl manifestă." La I.S.C.I.P. Roman sînt întrunite toate aceste calități. De altfel, trebuie menționat că, avînd drept model proiectul de la Roman, institutul a elaborat numeroase alte proiecte, adaptate condițiilor specifice ale fiecărei unități de creștere și îngrășare a porcilor, multe aflate în stadiu de finalizare a construcției, sau chiar date în funcțiune: Șieu-Măgheruș, din județul Bistrița-Năsăud; Bilciurești-Dîmbovița; Băbeni-Vilcea; Jucu-Cluj; Halînga-

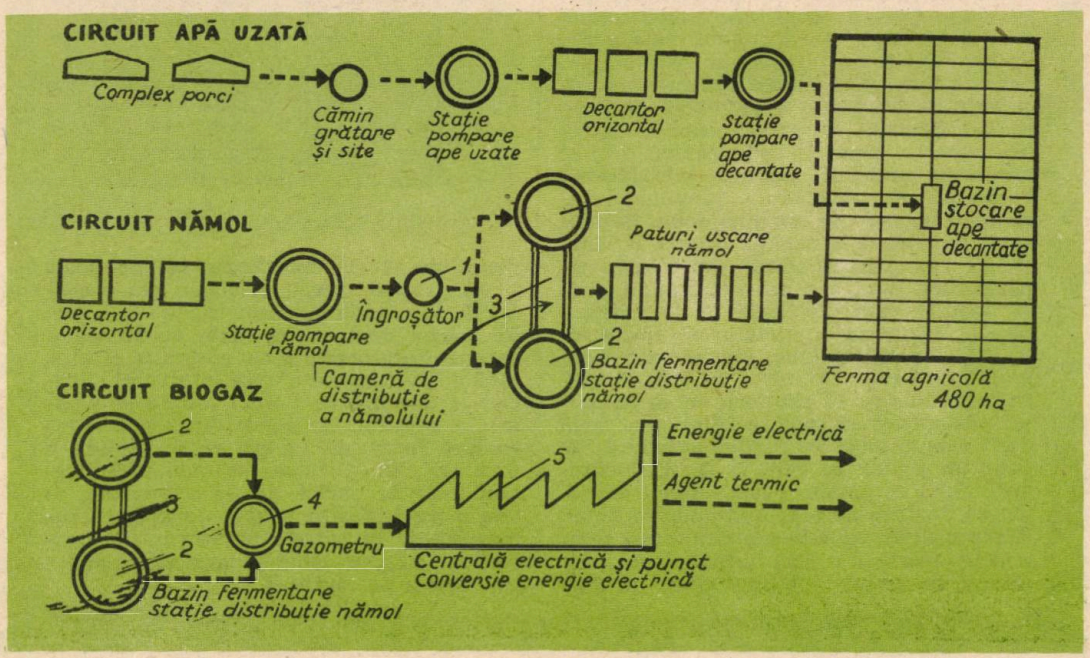

Mehedinți; Munteniii de Jos-Vaslui; Seini-Maramureș și altele.

Deci, care sînt „liniile de forță" ale experienței de la Roman? Ni le prezintă inginerul-șef al întreprinderii, **Dumitru Samachiș**:

● **Complexul fiind situat pe un teren în pantă, dejecțiile se scurg gravitațional în stația de epurare și tot astfel nămolul epuizat din fermentator spre paturile de deshidratare — ceea ce înseamnă un consum redus de energie.**

● **Nămolul rezultat are un bogat conținut de azot, fosfor și potasiu și un nivel redus de agenți patogeni, recomandîndu-l drept un foarte bun și ieftin îngrășămînt organic pentru terenurile proprii ale bazei furajere.**

● **Pentru îmbunătățirea parametrilor proiectați și înlăturarea unor deficiențe ivite pe parcurs, cadrele tehnice ale întreprinderii au conceput și aplicat soluții eficiente originale, precum montarea de site pe decantorul și îngroșătorul de nămol, pentru atingerea densității de 92,5 la sută; construirea unui recuperator al căldurii nămolului evacuat și refolosirea căldurii astfel obținute pentru încălzirea nămolului proaspăt introdus în fermentator; izolarea conductelor de transportat biogazul, contra înghețului; introducerea de registre de încălzire directă a biomasei din fermentatoare, prin care circulă apă încălzită cu ajutorul panourilor solare.**

● **În proiectul-tip inițial s-a estimat un consum de energie electrică pentru funcționarea instalației de circa 470 kW/zi; în 1986 a fost redus, printr-o exploatare rațională, la 158 kW/zi.**

● **Evitarea noxelor în atmosferă, asigurarea unui climat de muncă optim (și ca urmare a plantării de arbori fructiferi între halele de producție).**

● **Costul unui mc de biogaz este de numai 1,25 lei.**

Toate acestea au justificat alegerea stației de la Roman ca centru de pregătire și perfecționare profesională a lucrătorilor de profil de la alte unități din țară.

PAUL URDEA

Dacă l-ar fi chemat Ilie Lăcătușu sau Ilie Zugravu, s-ar fi făcut omul lăcătuș, zugrav sau, mă rog, își alegea o meserie înrudită, dar, spre norocul lui și nenorocul celor din jur, se numește Ilie Condei. E, aici e aici. Dacă îl cheamă Condei, ce meserie să-și aleagă? Condeier, nu? De fapt, a încercat lăcătușeria, dar fără rezultat; prea te murdărești de ulei pe mîini. A fost și la croitorie, dar a abandonat-o urgent. Adică, de ce el, băiat tînăr, să se trezească — ferească sfîntul — cu vreo spondiloză cervicală? Și atunci, numele l-a chemat spre literatură. Mai întîi a încercat niscaiva versuri. De fapt, după el, ce mare filozofie e să faci versuri?! Înainte era mai greu, că trebuia să ții seama de rimă, ritm. Acum nu mai ții cont de ele. Un fel de proză, dar scrisă numai pe jumătate din lățimea filei. Așa a creat „celebrul" sonet pentru un bou: „Un car cu fin trecea pe drum /. Era pe strada Spiridon /. Nu trăgea vaca, nici un ou: La jug era-nhămat un bou".

Ieșirea din

Foileton

ANONIMAT

Primul critic i-a spus, fără cruțare, că în materie de poezie n-are sorți de izbîndă. Dar omul vroia neapărat să intre cu orice preț în literatură. Și atunci a găsit o nouă soluție. Adică cei care intră în literatură ce fac: își scriu numele pe coperțile volumelor respective, uneori chiar deasupra titlului. De atunci Ilie Condei a început să împrumute cărți de la toate bibliotecile și să lipească peste numele adevăratului autor o hîrtie cu numele lui. După 6 luni era în posesia unei biblioteci cu sute de volume al căror „autor" era el, Ilie Condei.

După un timp, mintea i s-a luminat: mulți scriitori au devenit celebri scriind despre mamele lor. În fond, și el avea o mamă. A jurat să termine cît mai grabnic volumul intitulat „Mama lui Ilie Condei". Deci Creangă, Goga, Gorki, Coșbuc, la o parte că vine Ilie Condei cu... mama lui! Mai în proză, mai în versuri, volumul a fost gata în trei zile. Să spicuim cîteva fragmente din ultima parte a cărții în care Condei își descrie mama așa... pe bucăți:

„**Mîinile mamei**": „Are mama niște mîini minunate. Cu ele m-a crescut pe mine, cu ele mi-a crescut copilul, cu ele face mîncare pentru toți, cu ele spală vasele, tot cu ele îl crește pe un nepot al nevesti-mi, ca să nu se plictisească, săraca".

„**Bunătatea mamei**": „Mai bună mamă ca a mea nu a avut și nu va avea nimeni. De cînd am rămas acasă, mama și-a vîndut casa, iar banii mi i-a dat mie cînd m-am însurat. Din bunătate s-a mutat în apartamentul meu ca să vadă de gospodărie. Din bunătatea-i neasemuită semnează talonul de pensie și banii îi încasez eu".

„**Picioarele mamei**": „Neobosite sînt picioarele mamei. Ea la piață, ea la aprozar, ea să plătească întreținerea și tot ea se duce seara să-mi cumpere țigări, cînd rămîn în pană".

„**Conștiința mamei**". Condei nu putea să neglijeze un asemenea capitol. Aici el notează: „Munca înnobilează pe om, iar eu vraiam cu tot dinadinsul să am o mamă nobilă. După ce mi-a crescut copilul mare, i-am propus să se mai înnobileze 6 ore pe zi, adică să mai crească și copilul unei vecine, ceea ce ea a acceptat cu plăcere. Cîteva sute în casa unui om care vrea să intre în literatură contează".

Cartea se încheie cu o frază zguduitoare: „Sărut mîna, mamă. Datorită ție am ieșit din anonimat".

GH. NEAGU

Din istoria unor INSTRUMENTE MUZICALE

După I.M. Ştefan şi E. Nicolau, cele dintîi instrumente de cîntat, sub o formă primitivă, au apărut în spaţiul intracarpatic încă în epoca neolitică, adică în perioada pietrei lustruite, premergătoare cunoaşterii de către om a metalelor. Cele mai elocvente dovezi privind marea vechime a inventarului de instrumente muzicale din patrimoniul culturii româneşti se află în baladele populare şi culte, în producţiile folclorice. Frunza, fluierul, buciumul, cimpoiul, cetera – iată cîteva din cele mai vechi instrumente de cîntat de la noi.

Este mai mult ca sigur că frunza a apărut în rîndul instrumentelor de cîntat înaintea tuturor celorlalte. Este instrumentul cel mai simplu şi cel mai accesibil, furnizat de natură. „Zi-i bădiţă-n frunză, iară, / Să te-ascult de către seară, / Că de cînd n-ai zis de mult, / Tare dor mi-i să te-ascult ; / Zi-i bădiţă-n frunză des, / Să te-ascult fără să ies...", spune un cîntec străvechi din zona Năsăudului. La fel ca frunza, sînt cîntate de om fluierul şi buciumul. „Fluieraş de fag / Mult zice cu drag ; / Fluieraş de os, / Mult zice duios. / Fluieraş de soc / Mult zice cu foc", se spune în balada „Miorita", operă reprezentativă a folclorului nostru, cu rădăcini adînci într-un trecut foarte îndepărtat, care atestă rolul preponderent al fluierului în gama instrumentelor muzicale străvechi.

În „Pintea Viteazul" aflăm : „Şi din gură cum grăia, / Bucium de argint scotea / Şi ortacii şi-i chema". Vechimea milenară a buciumului este cîntată şi de Cezar Bolliac în „Acvila străbună" : „Buciumul lui Zamolx sună / Scoală „Acvila străbună". Cetera este cîntată alături de fluier : „...Cîntă fluieraş de soc, / Cîntă, cîntă cu mult foc, / Şi tu ceterica mea, / Cîntă-ne alăturea", glăsuieşte un cîntec din zona Reghinului.

Vioara s-a născut din violă în anul 1529 şi s-a răspîndit între secolele 16 şi 18, cei mai de seamă constructori trăgîndu-se, după cum se ştie, din vestita Cremonă.

Daco-romanii au avut vecini care ştiau şi ei să cînte din anumite instrumente muzicale, cărora le-au cedat sau de la care au preluat diferite cunoştinţe şi obiceiuri. Bunăoară, relaţiile cu grecii aflaţi pe ţărmurile Mării Negre au lăsat urme adînci şi în ce priveşte instrumentele de cîntat. Mitologia elenă, înrudită cu cea daco-romană, rezervă un loc important acestor instrumente. Să ne amintim, de pildă, de lira lui Apollo, de naiul lui Pan, de flautul muzei poeziei lirice şi a muzicii, Euterpe, de tamburine şi castaniete. Lira a fost „inventată" de Hermes, mesagerul zeilor. Printre alte instrumente greceşti amintim oboiul, asemănător cu flautul, numit aulòs, utilizat în special de sclavi şi sclave, căci deforma obrajii. Citera (Kithara) este cunoscută în Creta încă din mileniul al doilea înaintea erei noastre. Se spune că fermecaţi de cîntecul la citeră al lui Arion, delfinii l-au salvat pe acesta de la înec, cînd a fost aruncat în mare de răufăcători, lucru confirmat de Aristofan în comedia „Broaştele" în care spune : „Acolo unde delfinul iubitor de sunetele fluierului sălta în jurul prorelor cu cioc întunecat, scuturînd oracole şi stadii !"

STANISLAV IAVOROVSKI

Un vîrf de... satiră, un praf de... umor

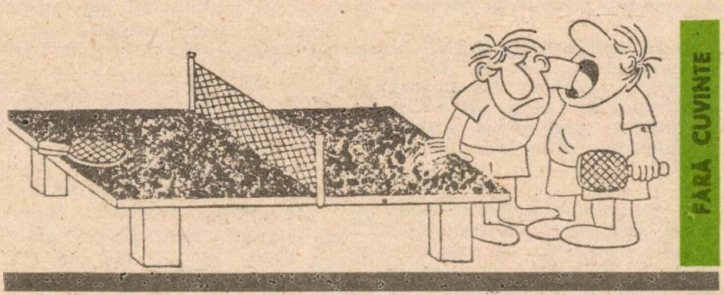

FĂRĂ CUVINTE

— Asta este a patra halbă. După părerea mea, dumneata bei prea mult.

— Se poate, dar eu beau după părerea mea, nu după a dumitale.

La hotel

Turistul : — Vă rog să mă treziţi mîine dimineaţă la ora 5.

Portarul : — Cu plăcere, dar sunaţi-mă la telefon la 4,30, ca să nu mă fure somnul.

La restaurant

Clientul : — Ospătar, mîncarea-i foarte proastă. Cheamă-l, te rog, pe responsabil.

Ospătarul : — Trebuie să mai aşteptaţi... s-a dus la bufetul de peste drum să mănînce !

În restaurantul gării

Clientul : — E prea mică porţia.

Ospătarul : — Dar ce, vreţi să pierdeţi trenul ?

— Tăticule, cînd voi fi mare vreau să lucrez la Polul Nord. Trebuie să mă antrenez.

— Cum ?

— Să-mi cumperi zilnic înghetată.

Ea : — Iubitule, de ce alergi mereu la fereastră cînd eu încep să cînt ?

El : — Ca să nu creadă vecinii că te bat...

Condiția femeii

LA UNELE POPOARE ANTICE

„CODUL LUI HAMMURABI" ȘI FEMEIA MESOPOTAMIANA

În vechea Mesopotamie, pe un stîlp din bazalt a rămas eternizat așa-zisul „Cod al lui Hammurabi", rege babilonian ce a trăit în secolul al XVIII-lea î.e.n. În codul respectiv, un loc îl ocupă articolele 127—195, care sînt consacrate dreptului familial. Potrivit codului, femeia devine soție legitimă cu condiția ca logodnicul să încheie un contract scris cu tatăl miresei și să-i achite acestuia un preț oarecare. Dacă soția nu putea să zămislească, soțul își putea lua o a doua nevastă. Aceasta însă nu era egală în drepturi cu prima. Dacă „soția secundară" nu arăta deplină supunere față de cea „principală", aceasta o putea vinde ca sclavă. În cazul că soția nu se ocupa de casă ori își neglija soțul și lăsa gospodăria să se ruineze, „atunci — se stipulează în cod — femeia aceea va fi aruncată în apă". De asemenea, pentru infidelitate, soția era aspru pedepsită, iar dacă era prinsă în flagrant delict, soțul îi putea îneca și pe ea și pe amantul ei.

Totuși, femeia măritată nu era lipsită de drepturi : poseda averea ei personală ; dacă soțul o repudia fiindcă nu putea să procreeze, soția își păstra dreptul atît asupra zestrei, cît și asupra unei părți din bunurile realizate împreună cu soțul, în timpul căsătoriei ; nu avea răspundere materială pentru datoriile contractate de soț înaintea căsătoriei. În caz că soțul se făcea vinovat, soția avea dreptul să divorțeze.

CUMPLITA CONDIȚIE DE SCLAVĂ A FEMEII ASIRIENE

Pentru Asiria secolelor XV—XI î.e.n. este caracteristică existența familiei patriarhale, cu un pronunțat caracter sclavagist. În această familie, soția se dobîndea prin cumpărare, iar situația ei nu se deosebea aproape cu nimic de cea a unei sclave. Bărbatul avea dreptul s-o mutileze, iar în unele cazuri chiar s-o și ucidă. Putea fi repudiată oricînd, fără vreo hotărîre judecătorească și fără să i se acorde vreo compensație ; nu-și putea lua înapoi nici măcar propria ei zestre. Pentru părăsirea domiciliului conjugal era aspru pedepsită și, deseori, plătea cu viața pentru crimele pe care le săvîrșea soțul ei.

Bărbatul își putea lua, oricînd, una sau două concubine, cărora le acorda regim de soții legale. Tatăl își considera fiicele ca pe niște simple sclave și oricînd le putea vinde ori lăsa în gaj. Numai că persoana creditoare nu putea să dispună fără limite de femeia ce i se lăsa în gaj. Bunăoară, nu putea vinde, în vederea măritișului, o fată, fără aprobarea tatălui, și nici nu avea dreptul să-i aplice pedepse corporale. În schimb, din momentul expirării termenului-limită de plată a datoriei, femeia constituită în gaj era considerată vîndută, trecea ca sclavă în proprietatea creditorului tatălui său, acesta dobîndea puteri depline asupra ei și — așa cum precizează textul înscris pe una din tăbliețele de lut — pentru a-și achita propriile sale datorii o putea vinde oricui, chiar și dincolo de hotarele Asiriei.

CONSIDERAȚIE DEOSEBITĂ PENTRU FIICELE NILULUI

Iată-ne pe malurile Nilului, în epoca Regatului Nou al Egiptului (secolul al XVI-lea î.e.n.). La tot pasul întîlnim femei fermecătoare, învesmîntate în albe cămăși de in, lungi pînă la glezne, și prinse cu bretele pe umărul stîng. Unele poartă peste cămăși rochii cochete. Brățările — prinse mai cu seamă la glezne — precum și inelele, diademele, colierele, cerceii și alte podoabe, asociate cu o elegantă pieptănătură, în nenumărate șuvițe (după obiceiul african păstrat pînă astăzi) nu fac decît să sporească farmecul și grația fiicelor de odinioară ale Nilului.

Nici un alt popor din Orientul Antic nu a avut despre familie și despre femeie o concepție atît de sănătoasă ca egiptenii. Numeroase cîntece de dragoste, descoperite în diferite izvoare, atestă faptul că tinerii aveau deplină libertate în alegere. Și sistemul dotei avea în Egipt o altă funcție decît în celelalte țări ale antichității. Practic, mirele nu trebuia să plătească socrului un anumit preț pentru mireasă, ci era dator să dovedească faptul că putea asigura existența normală a viitorului cămin. El, ginerele, aducea ca zestre două treimi din suma ce era stabilită, iar mireasa completa patrimoniul familial (în bani ori în natură) cu cea de a treia treime. Cît trăiau, soții nu aveau dreptul să se atingă de această avere, iar în cazul decesului unuia dintre ei, cel rămas în viață avea uzufructul ambelor averi, însă putînd să dispună numai de partea pe care a adus-o în momentul contractării căsătoriei. Această complicată procedură nu avea alt scop — după cum au stabilit cercetătorii — decît acela de a se evita „condiția penibilă și umilitoare a femeii văduve, care ar fi putut să rămînă fără nici un mijloc de întreținere".

În societatea egipteană, soția deținea o poziție demnă : i se respectau drepturile de proprietate, era numită și recunoscută ca „stăpînă a casei", iar cînd rămînea văduvă devenea, de drept, capul familiei. Nu întîmplător, de-a lungul milenarei istorii a Egiptului, unele femei au îndeplinit nu numai funcții de preotese ale templelor, ci și înalte roluri politice, inclusiv pe acela de suveran al statului. Încă un argument pentru prețuirea de care se bucura fiica Nilului îl constituie delicatele versuri de dragoste ce i-au fost dedicate de către poeții acelor timpuri îndepărtate, precum și modul cum au înfățișat-o artiștii plastici, ca pe o ființă grațioasă și plină de farmec.

O „MUZĂ" MAI PUȚIN ÎN LUMEA ARTIȘTILOR ANTICI

Știați că femeia persană nu a fost niciodată înfățișată nici în artele plastice, nici în scrierile vechi ? Este urmarea unui regim de maximă severitate, care le obliga mai ales pe soțiile aristocraților să ducă o viață complet izolată. Ele puteau să iasă rareori din casă, numai cu fața acoperită de văl, li se interzicea să se întîlnească în public cu bărbații, iar după ce se căsătoreau nu le era îngăduit să mai aibă relații nici chiar cu rudele cele mai apropiate de sex masculin. În aceste condiții de maximă austeritate, tinerețea, frumusețea, iscusința, inteligența femeii persane nu se puteau releva ca izvoare de inspirație pentru artiști. Altminteri, la perși, familia și viața de fiecare zi a femeii erau, în multe privințe, la un nivel moral superior celei din alte societăți ale Orientului Antic. Și aici se menținea poligamia, dar de considerație și de dreptul de stăpînă a casei se bucura numai prima soție. Căsătoria se contracta în urma plății unei sume de bani oferită de ginere părinților logodnicei. Nevasta datora ascultare și supunere absolută bărbatului ei, însă, în același timp, ea putea să dețină bunuri materiale și să dispună după pofta inimii de ele. Mai mult, în împrejurări deosebite, soția avea dreptul să conducă și treburile soțului, în numele lui. Deseori — fapt cu totul surprinzător pentru un stat antic, în care pedepsele erau de o cruzime fără seamăn — femeia adulterină putea să fie iertată... cu condiția să fie însărcinată și să nu recurgă la avort, o asemenea faptă fiind sancționată cu pedeapsa capitală.

DUPĂ SUMARE ONORURI PRILEJUITE DE NUNTĂ...

Ca și alte popoare din vremurile de demult, vechii greci socoteau că adevăratul mobil al căsătoriei este procreația, mai cu seamă a copiilor de sex masculin. Băieții erau preferați fetelor mai ales din motive practice (îi ajutau pe tați la muncile grele). De regulă, căsătoria era hotărîtă de către părinții tinerilor, iar împlinirea ei consta dintr-un ritual foarte simplu : mirii își împreunau mîinile, în timp ce ginerele și tatăl (tutorele) fetei își declarau, în mod solemn, consimțămîntul.

Sigiliu al Zeiței fertilității (la egipteni)

Sumarele onoruri prilejuite de nuntă fiind încheiate, femeia greacă a epocii clasice (secolele V—IV î.e.n.) își începea traiul apăsător. Aproape întreaga viață și-o petrecea în gineceu — apartamentul rezervat numai femeilor. Așa cum scrie Xenofon, femeia trebuia „să vadă cît mai puțin, să audă cît mai puțin și să pună cît mai puține întrebări". Sarcina ei era să „aibă grijă de casă și să dea deplină ascultare soțului ei".

Soția greacă ieșea rar în oraș, întotdeauna numai însoțită de sclave. Putea să asiste la teatru, însă numai la tragedii. În sfîrșit, îi mai era permis să participe la unele evenimente ale familiei — botez, căsătorie, funeralii. Fetele nu aveau acces la instrucție și nici nu li se cerea acceptul pentru propria lor căsătorie. Soțul era cel ce administra averea nevestii, și tot el avea dreptul s-o repudieze, chiar în afara vinei de a fi adulteră.

PENTRU ÎNTÎIA OARĂ ÎN ANTICHITATE

Etruscii — popor ce a trăit în nordul Italiei începînd din secolul al VII-lea pînă în secolul al II-lea î.e.n. — au lăsat posterității și documente scrise, însă, din nefericire, scrierea lor încă nu a fost descifrată. Prin urmare, principalele informații, inclusiv cu privire la starea socială a femeii, le avem din interpretarea excepționalelor picturi păstrate în morminte, precum și din cîteva relatări disparate ale unor gînditori din vechea lume greacă și romană. Sintetizate, informațiile respective ne relevă situația cu totul privilegiată a soției, mamei și fiicei etrusce. Ca semn de certă emancipare, etrusca lua parte la ospețe, alături de soțul ei, mergea la spectacole, petreceri și jocuri, se bucura de respect și drepturi pe care grecii și romanii nu concepeau să le acorde femeii.

Obișnuită să-și vopsească părul mai cu seamă în blond-auriu și să și-l pieptene, de re-

gulă, în două cosițe ce cădeau liber pe piept, aceeași femeie etruscă era — cum pînă și grecii o lăudau — de o rară distincție și frumusețe. În Etruria — pentru întîia oară în antichitate — soția devenise egală în drepturi cu soțul.

UNDE A DUS AUTOAPĂRAREA BĂRBATULUI ÎMPOTRIVA FEMEII ?

În familia romană din perioada veche a republicii, autoritatea bărbatului era nelimitată asupra soției și copiilor săi, pe care îi putea maltrata, ucide, sau vinde ca sclavi. Dar, tot în această perioadă, de un mare respect se bucura matroana — stăpîna casei — care torcea, țesea, supraveghea gospodăria și educa copiii cu deosebită grijă. Matroana, chiar dacă nu avea libertățile femeii etrusce, nu era silită să trăiască complet izolată în gineceu. Tinerele romane învățau în școli, alături de băieți, multe ajungînd femei cu înaltă cultură. Prin secolul al II-lea î.e.n., romanele au început să participe și la viața mondenă a soților (mese, întîlniri, discuții), tot în această perioadă trecînd la primele acțiuni publice, cum ar fi ieșirea în stradă pentru a cere abrogarea unor legi potrivnice.

Alarmați de aceste dovezi de emancipare, senatul și adunarea poporului au promulgat legi menite să le mențină pe femei, în continuare, sub tutela șefului de familie, proclamînd că acestea „sînt ființe slabe, nestăpînite, incapabile a se conduce singure". Procedînd astfel, bărbatul se apăra pe el însuși împotriva... celei cu care conviețuia. „Pater familias" nu putea să uite un vechi avertisment — pe care îl moștenise de la străbuni — și care glăsuia astfel : „În ziua cînd (femeile) vor deveni egalele voastre, vă vor fi superioare !". Numai că, o dată cu slăbirea altor rînduieli străvechi, și legile împotriva femeii au devenit desuete. La vremea lui, însuși Cicero remarca faptul că juriștii, curtenitori, le-au pus la îndemînă femeilor mijloace ingenioase, prin care acestea scăpau de chingile legilor, fără a lăsa impresia că le încalcă.

TOVARĂȘĂ DE VIAȚĂ ȘI DE LUPTĂ

De la daci nu ni s-au păstrat texte, prin care ei înșiși să se prezinte posterității. În schimb, istoricii antici, începînd cu Herodot, ne-au lăsat numeroase informații ce vorbesc despre semințiа popoarelor aflate la nord de Istru, tot despre ele vorbindu-ne, cît se poate de concludent, ruinele „davelor" (cetăți dacice), mormintele și, mai cu seamă, Columna Traiană. Cum arătau femeile dace, eternizate în piatra acestui monument ? Fie că se află în cetate, în așteptarea vremurilor tulburi, fie că, triste, cu pruncii în brațe, se întorc din bejenie, scrupulosul artist antic ni le înfățișează înalte, zvelte și deosebit de frumoase. Părul pieptănat cu cărare pe mijloc este adunat la ceafă într-un coc strîns, iar straiele lor sînt simple, realizate cu gust (de regulă cămașă cu mînecă scurtă, avînd un guler înalt, încrețit în jurul gîtului, și fustă creață, în falduri bine puse în evidență).

În familie, mai ales situația soției țăranului de rînd (pileatus) era destul de grea, femeia fiind obligată să lucreze pămîntul, să îngrijească animalele, să participe, alături de bărbat, la toate muncile domestice grele. În general, în familia dacă cultul muncii, cu puternicul său rol educativ, se afla la cea mai mare cinste. Principala grijă a mamei era aceea de a-și crește și îngriji odraslele astfel încît să ajungă oameni sănătoși, viguroși și rezistenți, capabili să facă față unei vieți aspre atît în timp de pace, cît și în vremuri de război.

În viața femeii dace, războiul a fost — credem — dintotdeauna o realitate frecvent întîlnită. Așa cum atestă documentele istorice, la luptele cu romanii, femeile au luat parte activă. Ele au trudit efectiv, alături de bărbați, la construirea unor complexe mijloace de apărare : ziduri de incintă, turnuri de veghe, bastioane, terase și platforme de luptă, valuri de apărare, palisade și alte fortificații ale căror urme se găsesc și azi pe întreg teritoriul Daciei de odinioară. Pentru ca apoi, în timpul marilor încleștări, jertfindu-se pentru apărarea patriei și a libertății, ele să participe, împreună cu soldații, și la luptele propriu-zise, ceea ce a transformat confruntarea într-un adevărat război popular, dus peste tot împotriva invadatorilor și dîndu-le romanilor multă bătaie de cap în „cel mai mare război al acelor vremuri", cum îl apreciază Dio Cassius. Într-adevăr, întocmai cum relevă istoricul Dumitru Almaș, împăratul Traian a avut de doborît în temeraia lui incursiune nu numai o redutabilă putere centrală, ci și numeroase rezistențe locale, unde rămăseseră mai mult bătrînii și femeile zeloase în a-și apăra libertatea. Se apreciază că, pînă și în ultimele zile ale Sarmizegetusei, printre civilii ce se aflau în cetate erau și cîteva sute de femei curajoase, soții și fiice de luptători. Toate — așa cum deducem din „Chronographia" lui Pomponius Mela — „doreau din tot sufletul să fie ucise și îngropate cu cadavrele bărbaților lor".

Că hotărîrea femeii dace — de a lupta cu arma în mînă — nu este o simplă ficțiune, o dovedesc nu numai relatările sumare ale scriitorilor antici, ci și arheologia. În localitatea Cozia, județul Iași, a fost dezgropat un schelet de femeie alături de care se afla un „akinakes" (spadă scurtă, cu două tăișuri) frecvent folosit în întreg spațiul dacic. Oare „Fata din Cozia" — fiindcă așa au numit-o cercetătorii — este o femeie-războinic, este una din „amazoanele" vremurilor de demult ? Oricum i s-ar zice, ea rămîne o realitate incontestabilă. Este o relicvă dacică, prin care se dovedește că femeia dacă îi era bărbatului ei nu numai tovarășă de viață, ci și de luptă, neezitînd, atunci cînd era nevoie, să pună mîna pe arme întru apărarea libertății și a patriei ei.

AUREL IVAN

Codrule, codruțule...

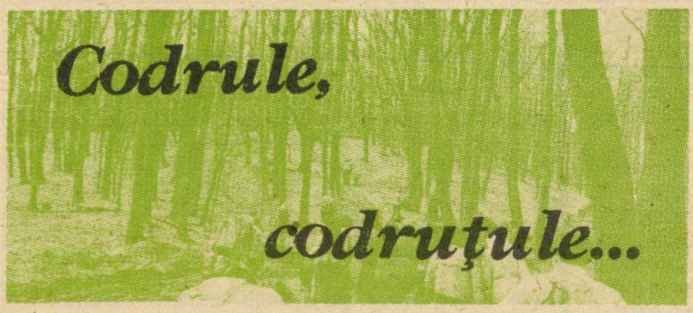

ORIZONTAL : 1) Se dezbracă iarna, dar nu tremură de frig — Creangă groasă 2) Arbori de pe malurile apelor — Copac cu crengile spre nori. 3) „Părul" berbecului care l-a atras pe Frixus în Colhida, acesta atîrnîndu-l de un copac în pădurea în care era venerat Ares (3 cuv.). 4) Arbore din India și Oceania folosit mai ales în construcții navale — Ciinele din pădurile Deltei. 5) La războiul de țesut — În acest fel. 6) Ultimele lemne ! — La sapă ! — Elena Tudor. 7) Genialul poet, autorul poeziei „Ce te legeni, codrule". 8) Arbust cu fructe comestibile ce crește prin păduri — Piclă ușoară. 9) Negustor de in — Părțile laterale ale tocului ușii. 10) „Sub codru pe potică / Stă un urs la..." (Alecsandri).

VERTICAL : 1) Arbore mare din pădurile de deal, lemnul acestuia servind la fabricarea mobilei (pl.) — Ion Vinea. 2) Numele berbecului cu lîna de aur, păzit de un monstru în pădurea zeului grec al războiului — Sînt marcați de inelele arborilor. 3) Nume bărbătesc — Rumegător cu coarne late și ramificate din pădurile nordice. 4) Singura — Creangă. 5) A se veseli — Conifer ce crește la munte sau în regiunile nisipoase. 6) Morfeu autohton — Udrea Oprescu. 7) Rîu în Thailanda — Desiș mare într-o pădure, mărăciniș. 8) Specie de plop cu coroana în formă de piramidă lungă și îngustă — Zbor (var.). 9) Aur vechi — Dușmanul de veacuri al pădurii. 10) Radu Păduraru — Obiect de uz casnic făcut din nuiele (pl.).

Dicționar : PAO, AOR.

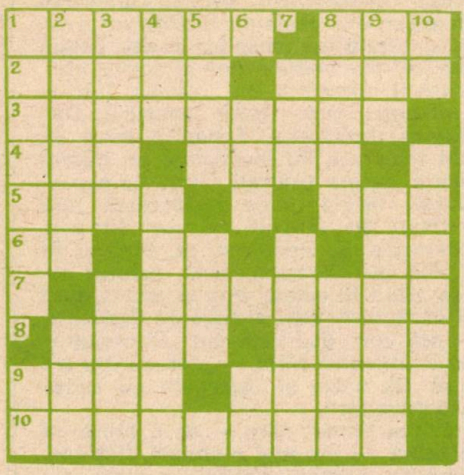

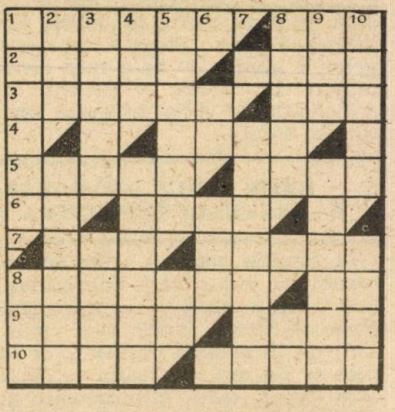

VESTIMENTARĂ

ORIZONTAL : 1) Haină de seară... — Fecior bănățean. 2) Blugi... autohtoni — Haină bărbătească îmblănită. 3) Haină-anteriu pentru vornicii și pajii curților noastre domnești — Fular. 4) Țesătură de in sau cînepă. 5) Șuviță de păr — Rege al Colhidei care a primit lîna de aur de la Frixus (mit.). 6) Textilă — Operă de Verdi. 7) Țesătură groasă de lînă dată la piuă — Dezmierdare. 8) Costum (pl.) — Afirmație. 9) Plantă de soi bună pentru înmulțire — Îmbrăcăminte pentru fetele de școală. 10) Primește oaspeți numai în frac — Port.

VERTICAL : 1) Poartă blană moale (pl.) — Pastă pentru lipit. 2) Fir de urzeală — A se îmbrăca bine (pop.). 3) Volan de dantelă care atîrnă pe piept ca o cravată — Regiment de ieniceri. 4) A lucra pămîntul — Haină peste haine. 5) Manta lungă îmblănită (pl.) — În cuib ! 6) Și în Laos ! — Cadou. 7) Om cu spirit practic. 8) Pantaloni.. scoțieni — În horă ! 9) Stofă groasă. — Haină... folclorică. 10) Parte a unei rochii — Părinți.

Dicționar : EETE, ORTA.

O COROANĂ NEMAIPOMENITĂ

Vizitatorii Grădinii botanice din Calcutta pot admira cele mai rare plante tropicale, precum și o serie de plante unice în felul lor.

În afară de „casa palmierilor", care are pereții și acoperișul formate prin împletirea a numeroase liane vii, vizitatorii sînt atrași de un arbore a cărui coroană acoperă o suprafață de 1,2 hectare. Uriașa coroană se sprijină pe 800–900 de rădăcini adventive ce pornesc din ramuri, astfel că întreg ansamblul are aspectul unei pădurici.

FOILETON

Exemplul concret nu a vrut să se nască

Nu știu exact prin ce împrejurare, Vasile Rutinatul a fost numit director la un cămin cultural unde se ocupă, cu predilecție, de conferințe. Trebuie să știți că există o mare diferență între conferințele pentru tineret, de pildă, și cele pentru vîrstnici. Dacă faci o conferință despre irigații și vrei să fie pentru tineret e absolut necesar să spui cuvîntul tînăr, tînără, tinerețe, tineret, cel puțin o dată în propoziție, fie că e vorba de șanț, porumb, apă. Adică, mai clar, trebuie să spui : „Tinerii cooperatori au săpat un șanț pe care apa aleargă tinerește, spre tinerii porumbi care au crescut de 25 cm". Dacă conferința e pentru vîrstnici, cuvintele tînăr, tinerețe etc. se înlocuiesc cu bătrîn, vîrstnici, barbă albă ș.a.m.d. Întrebarea e, însă, cum se face conferința de bază ? Foarte simplu : Iei, de pildă, două ziare, unul central și unul local, un manual și... o frază de colo, una de dincolo, gata conferința. Dar „măiestria" constă în a o adapta la comuna, satul, categoria de oameni în fața cărora prezinți materialul. Și aici Vasile Rutinatul are specialitatea lui. „Concretul" îl pui ori la început, ca să „scoți ochii" ori la sfîrșit, ca auditoriul să aibă impresia că ai studiat problema la fața locului. În nici un caz la mijloc. Ei, și apoi urmează informarea forurilor superioare despre acțiunea respectivă. Totul e cum pui problema. Nu se spune pentru nimic în lume : „zeci de tineri au ascultat conferința"... ci : „un numeros public a urmărit cu viu interes..."

Ca de obicei, în ziua aceea, tovarășul Vasile Rutinatul a venit la slujbă cu 15 minute mai devreme; pentru organizarea locului de muncă. N-a prea avut el timp să-l organizeze, că a venit Ilie Teren.

— Au dat telefon cei din satul Gogoșari ; vor să organizeze o serbare cîmpenească și ar dori o conferință despre creșterea animalelor.

— Așa ? Bun ! Să căutăm conferința !

Și începu să scotocească prin mapele din 1984, 1985, 1986. A găsit conferința, a citit-o și a exclamat: „E colosală. Ne trebuie însă concretul, adică adaptarea la condițiile locale. Tu ce știi despre tinerii care lucrează acolo, în sectorul zootehnic ?"

— Păi vreo cinci sînt de 7 ani în sector și unul e de vreo 5 luni.

— Cum îl cheamă?

— Vlad Mihai, are 19 ani.

— Ce rezultate are în muncă ?

— Nu știu, tovarășe Vasile.

— Te .duci" acolo, în grajd, tovarășe, și cauți noul, apoi îmi dai telefon. Cred că știi ce vreau. Să punem problema tare, tovarășe, să fie clar. Îți amintești de conferința despre dragoste ținută în satul Iubiți ? Da, aici am găsit un caz unic. Un tînăr iubea o fată. Nu-i spusese niciodată nimic, dar o iubea la nebunie. Ea nu știa nimic. Băiatul suferea cumplit. Ei, și atunci am pus în conferință acest exemplu concret cu marile lui implicații sociale. Ce s-ar întîmpla dacă un milion de tineri s-ar îndrăgosti de un milion de fete, fără ca ele să știe ? Înseamnă că un milion de tineri ar suferi. Suferind, deci, ar munci prost, sau s-ar gîndi ore în șir la fetele respective. Ei, și atunci nu s-ar pierde milioane de ore din timpul afectat producției ? Deci, te duci și îmi dai telefon.

După cîteva ore, telefonul sună. Ilie aflase că tînărul îngrijește 14 vaci, care dau lapte mult, sînt grase, frumoase și că una va făta peste cîteva zile.

— Ei, ăsta e noul, tovarășe Ilie : vițelul ! Deci, în conferință vom spune în final : „Una din vaci a făcut un vițel de de toată frumusețea, care sporește cu unu numărul animalelor cooperativei. Deci, ai sarcină să stai acolo pînă se naște vițelul".

A trecut o zi, au trecut două vaca nu avea de gînd să concretizeze exemplul din conferință, chiar dacă bietul Ilie dormea în grajd. În fiecare zi, Vasile Rutinatul dădea telefon :

— Ce faci, măi frate, că e vineri și duminică trebuie să aibă loc conferința. Altfel... stăm noi de vorbă... !

Duminică dimineața Ilie a cerut medicului veterinar să facă vacii un examen medical. Apoi i-a telefonat tovarășului Vasile : „Tovarășe Vasile, ce ne facem ? Vaca nu are vițel, e stearpă".

— Amînăm serbarea tovarășe pentru anul viitor, că eu nu renunț nici mort la exemplul concret !

GH. NEAGU

Școală a măiestriei

Lumea mirifică a circului a atras dintotdeauna spectatori. O seară la circ a fost, este și va fi o sărbătoare pentru cei mici, un prilej de destindere, de veselie, de surprize neobișnuite pentru cei mari.

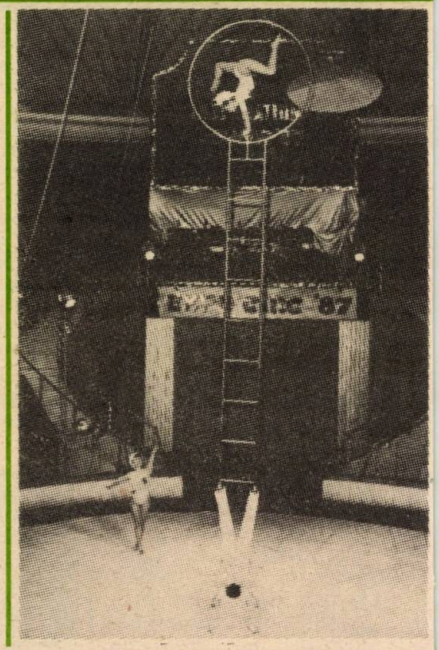

Ce fac oamenii circului ? Cum trăiesc și evoluează, ce surprize ne oferă și ne pregătesc în continuare ? Primul interlocutor este **Armand Oprescu,** acrobat pe sîrmă la Circul din București.

– Cînd ați devenit artist de circ ?

– La 3 ani și jumătate am primit diploma de artist.

– Cum așa ?

– Da. M-am prezentat, singur, în fața unei comisii de vizionare și am cerut să evoluez și eu. „Ce știi să faci ?" – m-au întrebat cei din comisie. Le-am răspuns că sînt acrobat comic. „Hai să te vedem la lucru" – mi-au spus. Dar, ca să evoluez, l-am chemat în ajutor pe tata. Împreună cu el am executat un număr de acrobație care a fost bine apreciat și așa am primit diploma de acrobat. Pe diplomă, membrii comisiei mi-au scris cîteva cuvinte de încurajare și mi-au urat să duc mai departe faima circului românesc.

– Cum s-a derulat mai departe viața artistului Armand Oprescu ?

– După ce am terminat școala, am fost încadrat definitiv la circ devenind solist în materie de acrobație pe sîrmă. În 1973 m-am căsătorit, dar nu cu o fată din cadrul circului, cum se obișnuiește, ci cu o tehniciană-psiholog de la ICEMENERG. Mergînd cu mine în turnee prin țară și străinătate, soția mea, Marina, s-a „molipsit" de circ și așa am format împreună un cuplu de acrobație pe sîrmă. Fetița noastră, Leia, acum în vîrstă de 13 ani, are și ea o vechime de 8 ani în arta circului. Lucrează la trapez, este solistă, iar pentru numărul executat a obținut în 1984 mențiunea specială la Festivalul de circ de la Paris. Este o pasionată a circului, zilnic repetă trapez. sîrmă, echilibristică, face voltaj pe tai.

– Cum e numărul de acrobație pe sîrmă pe care-l execută cuplul Oprescu ?

– Este un număr care se execută în ritm foarte viu, fără balansieră sau alte mijloace ajutătoare balansului, adică prin echilibru liber. Execut sărituri cu o înălțime între 0,60–1,20 metri, prin și peste cercuri cu foc, peste înălțimea soției mele, aflată și ea pe sîrmă, dintr-o parte într-alta. De asemenea, execut un dans popular românesc, tot pe sîrmă, dans în cadrul căruia sînt incluse multe sărituri. Numărul s-a bucurat de succes atît în țară, cît și în cele mai bine de 15 țări unde am evoluat. Am început să pregătim un nou număr pe sîrmă, cu totul diferit de cel actual, adăugînd elemente noi, care să aducă un plus de dificultate și spectaculozitate.

DRUMURILE PERFORMANȚEI

Anul 1954 marchează deschiderea oficială a Circului nou din București, unde printre protagoniștii de mare valoare artistică se numără și familia de acrobați Dumitrescu (Ecaterina, Lidia și Constantin). Specialitatea : jongleria și scara pe picioare, un număr de mare dificultate. Din cadrul acestei familii s-a desprins Lidia care, prin căsătoria cu un alt talentat acrobat, Vasile Rusu, a format în 1977, un cuplu acrobatic de mare atractivitate. În 1986, în arena circului a intrat cea de a treia generație de artiști acrobați, prin Magdalena Rusu (13 ani). Numărul

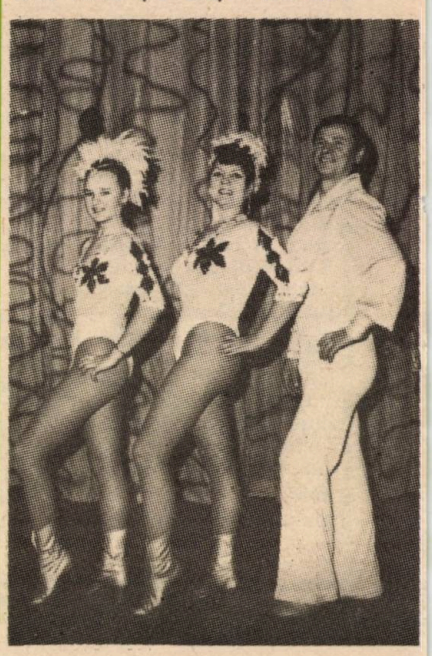

ÎN ARENĂ PĂTRUND LEII

și curajului

solistic al Magdalenei este, de fapt, cel al bunicii și al mamei sale, la care fetița a adăugat elemente noi, originale. O secvență de dificultate deosebită a numărului este scena scării, balansată pe picioare (tatăl ține scara care are o înălțime de 10 metri). Spectatorii trăiesc clipe de mare tensiune în timpul evoluției tinerei acrobate. Ea este cea mai tînără actriță care susține un asemenea număr. Tot ea execută o partitură de tragere cu arcul, tragere care se face cu piciorul, într-o poziție plastică-acrobatică, iar împreună cu părinții execută un apreciat număr de jonglerie.

Vorbind despre jonglerie, necunoscătorii pot considera această disciplină ca pe ceva ușor de practicat. Ei bine, stimați cititori, jongleria este — după expresia lui Vasile Rusu — nebunia circului. E ușor să arunci obiecte. Mai greu e să le prinzi. Jongleria cuprinde o sumedenie de mișcări executate reflex. Elementele de lucru — bile, cercuri, bilade etc. — pornesc din mîini într-un dans amețitor și revin cuminți la loc.

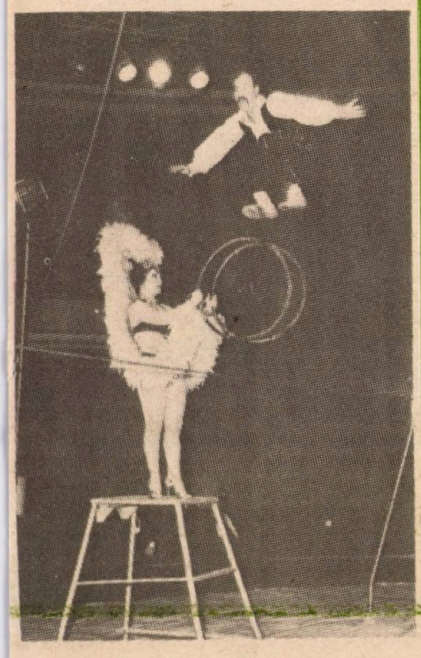

Ce nu a făcut Elena Țipa în prodigioasa-i activitate de artistă de circ? La început, îmi spune dînsa — am lucrat contorsionism, împreună cu sora mea Aurelia (surorile Salvet). Apoi, am lucrat la trapez (contorsionism aerian). Tot copil fiind, am făcut și voltaj pe cai, am executat numere acrobatice în ansamblu. Am făcut tot ce se poate executa acrobatic la sol și aerian. Apoi, la 25 de ani, m-am apucat de unul dintre cele mai complicate numere de circ: călărie de înaltă școală, disciplină care cere un acord perfect între actor și cal. Am practicat numărul, împreună cu soțul meu Cezar Țipa, timp de 10 ani. Între timp, am mai făcut trapez — un număr executat împreună cu soții Brayer. Apoi, întoarsă dintr-un lung turneu în străinătate, efectuat cu trupa condusă de maestrul Ioseffini, directorul circului, acesta, știind că am fost întotdeauna o mare iubitoare de animale, mi-a spus: „Ai curajul să te apuci de dresură de lei?" Mai făcusem dresură de sălbăticiuni (lupi, urși, șoimi...) așa că i-am răspuns afirmativ.

— Ce fac leii dumneavoastră, Elena Țipa?

— Iată-i, acesta este Cezar, celălalt Bruno, lîngă el stau Andra și Albert, iar acesta este Ady — cel răsfățat. La început leii mei erau foarte refractari și aveam dificultăți cu ei. Apoi, cu răbdare, perseverență și blîndețe, i-am atras, am devenit prietena lor. M-au acceptat și pot spune că mă iubesc foarte mult. Sînt 6 luni de cînd lucrez cu ei. Am reușit să înjghebăm un program de dresură originală.

— Sînt chiar așa de blînzi leii?

— Aceste animale au fost aduse din inima Africii; la prima generație se adaptează foarte greu cu omul. Dar, asta a trecut. Acum sînt cu toții viitori „artiști" de circ, la București. În curînd voi da cu ei primul spectacol.

A venit circul. Orașele și satele primesc vestea cu bucurie și plăcere. A venit circul. Jongleri, acrobați la trapez, dansatori pe sîrmă, clovni, dresori de cai, elefanți, tigri, lei, pantere, urși, cimpanzei, cîini fotbaliști, porumbei... A venit circul! Poftiți la spectacol!

NICOLAE BUICĂ

JURISTUL NOSTRU

LA DISPOZIȚIA DUMNEAVOASTRĂ

LA CEREREA A NUMEROȘI CORESPONDENȚI, CITITORI AL EDIȚIILOR PRECEDENTE ALE ALMANAHULUI NOSTRU, CONTINUĂM SĂ PUBLICĂM, ÎN CADRUL PREZENTEI RUBRICI, ALTE ÎNDRUMĂRI CU CARACTER JURIDIC PRIVIND PROBLEME DE DREPT COOPERATIST ȘI DE INTERES CETĂȚENESC. PRECIZĂM, TOTODATĂ, CĂ GAZETA EDITOARE A ALMANAHULUI PUBLICA ÎN FIECARE NUMĂR SFATURI, ÎNDRUMĂRI ȘI PRECIZĂRI JURIDICE.

GRĂNIȚUIREA LOTULUI DE TEREN ATRIBUIT ÎN FOLOSINȚĂ

În cazul în care membrul cooperator sau altă persoană căreia i s-a atribuit lot în folosință de către cooperativa agricolă de producție nu reușește să-și delimiteze, de comun acord cu vecinul, hotarul dintre terenurile ce le folosesc în baza prevederilor statutare, cu titlu de loturi în folosință, persoana respectivă are posibilitatea să solicite această delimitare în primul rînd la organele de conducere ale cooperativei, iar apoi, în caz de nevoie, la instanțe.

Persoanele în cauză se pot adresa, deci, cu cerere la consiliul de conducere, în temeiul art. 36, alin. 1, lit. o din statut, iar dacă nu sînt mulțumiți, pe calea unei întîmpinări, la adunarea generală, în baza art. 33, alin. 1, lit. s din Statutul cooperativei agricole.

Organele de conducere ale cooperativei sînt îndreptățite să impună prin măsuri interne grănițuirea și, pe cale de consecință, respectarea dreptului de folosire a lotului atribuit.

În caz de nesoluționare a neînțelegerii prin mijloacele interne de drept cooperatist, persoanele în cauză se pot adresa judecătoriei cu cerere pentru acțiune în grănițuire urmînd ca aceasta să consemneze măsura luată în baza statutului, atribuindu-i astfel puterea executorie a hotărîrilor judecătorești.

De altfel, dreptul de folosință asupra lotului poate fi apărat, la nevoie, așa după cum s-a pronunțat și Tribunalul Suprem prin Decizia nr. 2 444/1984, nu numai prin acțiunea în grănițuire, ci și prin acțiune posesorie, și în revendicare, față de orice altă persoană în afară de cooperativa agricolă de producție proprietară a terenului.

În cazul acțiunilor posesorii și în revendicare a dreptului de folosință asupra lotului, introducerea în cauză a cooperativei agricole de producție, proprietară a terenului, este obligatorie, îmbinîndu-se în acest mod apărarea dreptului de folosință cu cel al dreptului de proprietate.

MUNCITORI ÎNCADRAȚI PE PERIOADĂ DETERMINATĂ ÎN UNITĂȚILE AGRICOLE COOPERATISTE

Potrivit art. 82 din Legea nr. 1/1982, în mod excepțional, cu aprobarea Ministerului Agriculturii și a Uniunii Naționale a Cooperativelor Agricole de Producție, la propunerea direcțiilor generale pentru agricultură și a uniunilor județene, unitățile agricole coope-

ratiste care au deficit de forță de muncă pot folosi muncitori încadrați cu contract de muncă, pe perioada unui ciclu de producție sau a unui an calendaristic, care să lucreze nemijlocit în producție, la lucrările agricole în sectorul vegetal sau în zootehnie, aceștia fiind retribuiți ca și cooperatorii din aceleași sectoare de activitate, care efectuează lucrări similare, cu precizarea făcută de lege că muncitorii care lucrează pe perioada unui an calendaristic beneficiază și de cereale, în condițiile stabilite pentru cooperatori.

În legătură cu această categorie de muncitori, sub aspectul raporturilor de muncă este necesar să fie cunoscute următoarele :

— folosirea muncitorilor poate avea loc numai după obținerea aprobărilor din partea organelor prevăzute de lege și după încheierea contractului de muncă cu fiecare muncitor în parte. În contractul de muncă trebuie să se prevadă, în mod obligatoriu, perioada pentru care se face încadrarea, munca ce se va presta și retribuția, cît și alte drepturi și obligații corelative ale părților, impuse de specificul fiecărei unități ;

— fiind în prezența unui contract de muncă pe perioadă determinată, unitatea care încadrează are obligația să calculeze și să depună impozitul aferent retribuirii și contribuția la asigurările sociale de stat, conform prevederilor legale în vigoare. Tot unității îi revine obligația să calculeze, să rețină din retribuțiile acordate și să depună la asigurările sociale de stat contribuția pentru pensia suplimentară ;

— muncitorii pentru care se plătesc cele menționate mai sus se bucură de toate drepturile sociale, inclusiv de concediu de odihnă, vechime în muncă și vechime neîntreruptă în aceeași unitate, prevăzute de legislația muncii pentru persoanele încadrate cu contract de muncă, cu excepția alocației pentru copii, care nu se acordă persoanelor încadrate în muncă pe perioadă determinată ;

— unitatea care încadrează are obligația să efectueze în carnetele de muncă toate operațiunile prevăzute de lege, iar în lipsa carnetelor de muncă să elibereze persoanelor în cauză adeverințe din care să reiasă perioada pentru care au fost încadrate, nivelul retribuției acordate, pe luni, ca și faptul că s-au plătit impozitul, contribuția la asigurări sociale și pentru pensia suplimentară.

AVANTAJE PENTRU DEPUNĂTORII LA FONDUL DE DEZVOLTARE ECONOMICĂ

Potrivit art. 31 din Legea nr. 29/1978 și art. 10, lit. e din Statutul cooperativei agricole, fiecare cooperator are dreptul ca, în raport cu depunerile în bani la partea socială, să primească din beneficiul cooperativei agricole de producție un venit anual de 6 la sută calculat la mărimea totală a sumei depuse. În cazul depășirii beneficiului planificat, venitul anual poate fi de 6 pînă la 8 la sută, calculat la mărimea totală a sumei depuse, în funcție de volumul beneficiilor și rentabilitatea obținută.

În situația nerealizării beneficiului planificat, se garantează cooperatorilor un venit anual de 5 la sută în raport cu suma depusă la partea socială.

Venitul anual se consemnează în carnetul depunătorului, acesta putînd să-l ridice la finele anului sau să-l mențină în contul depunerilor, pentru anul următor.

În lege și statut se prevede că cooperatorii pot să-și mențină și după pensionare partea socială constituită în perioada cît au fost activi și să participe, în continuare, la beneficii, în raport cu mărimea totală a părții sociale.

Contravaloarea părții sociale, reprezentînd sumele depuse de cooperatori la partea socială, poate fi dobîndită, prin moștenire, de către urmașii cooperatorului decedat, în condițiile prevăzute de legea succesiunilor.

De aceleași avantaje beneficiază și celelalte categorii de persoane care lucrează în cooperativă pe bază de contract de muncă și care, în temeiul prevederilor art. 10, lit. e din statut, pot contribui cu părți sociale la fondul de dezvoltare economică al cooperativei.

BUNURI PROPRII ALE UNUIA DIN SOȚI

Prin art. 30, alin. 1 din Codul familiei se prezumă că bunurile dobîndite în timpul căsătoriei de către oricare dintre soți sînt bunuri comune, de la data dobîndirii lor, fapt pentru care, în caz de desfacere a căsătoriei, se împart, conform învoielii sau, în caz contrar, prin hotărîre judecătorească.

Comunitatea bunurilor dobîndite în codevălmășie în timpul căsătoriei și cota ce se cuvine fiecăruia dintre soți se determină în raport cu veniturile din munca prestată, în scopul realizării sarcinilor comune ale familiei și în funcție de munca depusă în gospodărie și pentru creșterea copiilor.

Prin urmare, deși se prezumă că veniturile din muncă ale soților sînt bunuri comune, ele servesc, totodată, și pentru determinarea cotei-părți ce se cuvine fiecăruia din totalitatea bunurilor comune. Rezultă, deci, că dacă un soț contribuie numai cu o parte din veniturile sale din muncă la dobîndirea bunurilor comune, cota lui la aceste bunuri se determină potrivit acestei contribuții, fără ca cealaltă parte a veniturilor, cheltuită în scopuri personale, să se includă în masa bunurilor comune.

Soțul care reclamă că numai el a contribuit la achiziționarea bunurilor, iar celălalt soț a folosit veniturile sale din muncă în scopuri personale, poate dovedi cu orice mijloc de probă, inclusiv cu martori și prezumții, indiferent de mențiunile făcute în actul de achiziție a bunurilor, că bunurile achiziționate în aceste condiții sînt bunuri proprii.

Prezumția legală a comunității de bunuri, instituită prin art. 30, alin. 1 din Codul familiei, avînd caracter relativ, fiecare dintre soți poate să ceară, așa după cum s-a pronunțat și Tribunalul Suprem prin Decizia nr. 2 141/19.X.1985, și să obțină, pe calea acțiunii prevăzută de art. 111 C. pr. civilă, constatarea că unul sau mai multe bunuri dobîndite în timpul căsătoriei sînt bunuri proprii.

RETRAGEREA LOTULUI DE TEREN DIN FOLOSINȚĂ, ÎN CURSUL ANULUI

Potrivit art. 4 din Statutul cooperativei agricole aprobat prin Decretul nr. 93/1983, adunarea generală poate atribui, anual, lot de teren în folosință cooperatorului care îndeplinește condițiile prevăzute în statut, și anume să fi realizat în anul anterior și să se angajeze că va efectua și în cursul anului pentru care i s-a acordat lotul volumul de muncă stabilit de adunarea generală, în perioadele de timp și potrivit cerințelor producției.

Neîndeplinirea angajamentului luat, de a efectua în cursul anului volumul de muncă stabilit de adunarea generală, în perioadele de timp și potrivit cerințelor producției, îndreptățește adunarea generală să hotărască retragerea, în orice perioadă a anului, a lotului atribuit în folosință. Această măsură constituie o sancțiune disciplinară a cooperatorului în cauză, prevăzută în mod expres la art. 14, lit. c din statut.

În caz de retragere a lotului din folosința personală, înainte ca posesorul să fi recoltat produsele de pe el, cooperativa are obligația să-i plătească contravaloarea muncii și a cheltuielilor făcute de acesta cu realizarea produselor, pînă la data retragerii.

Un alt mod de pierdere a dreptului de folosire a lotului în cursul anului pentru care a fost acordat este cel prevăzut în art. 4, alin. 9 din statut, în care se menționează că schimbarea modului de folosință agricolă a terenului atrage pierderea dreptului de folosință a lotului respectiv. Retragerea lotului pe această cale nu se impune a fi hotărîtă de adunarea generală a cooperatorilor. Măsura apare, de drept, ca o consecință a încălcării prevederilor statutare și de aceea constatarea faptei și încunoștiințarea persoanei în cauză sînt suficiente pentru producerea efectelor prevăzute de statut.

Dacă persoanele cărora li s-a retras dreptul de folosință a lotului și cele care l-au pierdut de drept continuă să le folosească în mod nestatutar, pot fi obligate la plata daunelor suferite de cooperativă, pe perioada de timp în care acele persoane au folosit lotul fără titlu, așa după cum s-a pronunțat și Tribunalul Suprem prin Decizia nr. 2 190/4 noiembrie 1980.

PARTAJAREA TERENURILOR AGRICOLE MOȘTENITE

Potrivit art. 45 din Legea nr. 59/1974, în scopul asigurării cultivării raționale a pămîntului, cei care dobîndesc terenuri agricole prin moștenire legală sînt obligați să asigure continuarea muncii agricole pe acele terenuri și să aibă sau să-și însușească cunoștințele agricole corespunzătoare.

Totodată, conform dispozițiilor art. 46 din aceeași lege, preluarea terenurilor agricole de către moștenitorii legali, precum și împărțeala dintre aceștia, cînd la succesiune vin mai multe persoane, se pot face numai cu autorizație prealabilă a organului local al administrației de stat — comunal sau județean — după cum terenurile se află în perimetrul construibil sau în afara acestuia.

Din prevederile menționate reiese că, atunci cînd la succesiune vin mai multe persoane, sînt necesare două autorizații și anume una de preluare și alta de împărțeală a terenului, întrucît în asemenea cazuri intervin două operațiuni juridice distincte.

Astfel, autorizația de preluare privește asigurarea continuării muncii agricole de către moștenitori, iar cea de împărțeală se referă la modul de parcelare și de atribuire a loturilor de teren către moștenitori.

Prin Decizia nr. 2 633 din 25 decembrie 1985 a Tribunalului Suprem s-a statuat că este posibil ca ambele autorizații să fie incluse într-un singur înscris, care să cuprindă, fără echivoc, cele două operații juridice, respectiv de preluare și de împărțeală a terenului.

PREZUMȚIA DE CULPĂ A GESTIONARULUI

Potrivit legislației muncii, ca de altfel și prevederilor Statutului cooperativei agricole, dovada temeiniciei și legalității deciziei de imputare este în sarcina unității socialiste, care are obligația să dovedească existența și întinderea pagubei, precum și vinovăția — culpa — persoanei obligată la plata despăgubirilor.

Cu privire la răspunderea pentru lipsurile constatate în gestiune, Legea nr. 22/1969 consacră o excepție de la acest principiu, în sensul că în sarcina gestionarilor operează o prezumție de culpă, fapt pentru care unitatea socialistă, cînd constată lipsuri în gestiune, nu are obligația ca la emiterea deciziei de imputare să dovedească vinovăția, respectiv culpa gestionarului.

Deci, în asemenea situații, sarcina probei este răsturnată, astfel că obligația de a dovedi nelegalitatea și netemeinicia deciziei de imputare și nevinovăția, respectiv lipsa de culpă, revine gestionarului chemat la răspundere, atît în cazurile în care gestionează singur bunurile, cît și atunci cînd

această operațiune s-a făcut de către mai multe persoane, așa cum s-a pronunțat, de altfel, și Tribunalul Suprem prin Decizia nr. 1983/2 octombrie 1985.

DOBÎNDIREA TERENULUI PRIN UZUCAPIUNE

Potrivit art. 1 847 și art. 1 890 din Codul civil, persoana care, fără nici un titlu, exercită timp de 30 de ani posesia (uzucapiune) continuă, neîntreruptă, netulburată, publică și sub nume de proprietar, a unei suprafețe de teren, dobîndește asupra terenului respectiv dreptul de proprietate.

Cum prin art. 30 din Legea nr. 58/1974 și art. 44 din Legea nr. 59/1974, înstrăinarea și dobîndirea terenurilor nu se pot face prin acte juridice de drept civil, între care se include și uzucapiunea, ci numai pe cale de moștenire legală, rezultă că, după apariția acestor legi, uzucapiunea nu mai poate produce efecte juridice.

Legile amintite operînd numai pentru viitor și nu retroactiv, apare clar că pentru dobîndirea dreptului de proprietate prin uzucapiune este necesar ca termenul de 30 de ani să fi fost împlinit pînă la data intrării în vigoare a acestor legi, chiar dacă constatarea împlinirii termenului se face după apariția lor.

Față de prevederile legilor amintite, Tribunalul Suprem, prin Decizia nr. 2 591/1985, a statuat că în cazul unor litigii cu acest subiect, instanțele au obligația să verifice, cu exactitate, data începerii și împlinirii termenului de uzucapiune, adică termenul de exercitare a posesiei.

Dobîndirea dreptului de proprietate asupra terenului pe cale de uzucapiune nu poate avea loc decît între persoane fizice, întrucît terenurile din proprietatea socialistă de stat și cooperatistă sînt scoase din circuitul civil și, pe cale de consecință, sînt inalienabile, insesizabile și imprescriptibile.

MOȘTENIREA TERENURILOR – LEGAL ȘI TESTAMENTAR

În conformitate cu prevederile art. 30 din Legea nr. 58 și art. 44 din Legea nr. 59, ambele din 1974, dobîndirea de terenuri poate avea loc numai pe cale de moștenire legală, fiind interzise înstrăinarea sau dobîndirea lor prin acte juridice.

Din interpretarea acestor prevederi, făcută de către Tribunalul Suprem prin Decizia nr. 2 775/1984, rezultă însă că interdicția înstrăinării sau dobîndirii de terenuri prin acte juridice nu operează în cazul în care beneficiarul unui testament este în același timp și moștenitor legal. Într-adevăr, normele imperative cuprinse în art. 650 și urm., C. civil, potrivit cărora succesiunea se deferă prin lege, nu pot fi lăsate fără eficiență atunci cînd la acest temei legal se adaugă voința dispunătorului manifestată prin testament.

Prin urmare, calitatea de moștenitor legal subzistă și în cazul în care aceasta este unită cu cea de moștenitor testamentar, fiind de neconceput ca titularul unui drept bazat pe pluralitate de temeiuri să fie pus în situația de a lua mai puțin sau să fie exclus de la un beneficiu pe care l-ar putea culege numai pe baza unuia dintre temeiurile juridice componente.

TEREN AGRICOL, VÎNZARE-CUMPĂRARE

Potrivit art. 8 și 11 din Decretul nr. 151/1950, înstrăinarea, sub orice formă, a terenurilor agricole, de către persoana fizică proprietară, se putea face numai prin act autentic și numai dacă persoana respectivă avea, în prealabil, autorizație în acest sens de la organul de stat competent, respectiv de la comitetul sau biroul executiv al consiliului popular local. Orice înstrăinare făcută în alt mod decît în condițiile amintite se sancționează, așa după cum se prevede în art. 12 din același decret, cu nulitatea absolută, de drept, a actului respectiv.

Așa fiind, un contract de vînzare-cumpărare de teren agricol, făcut sub semnătură privată, care are valoarea juridică de antecontract, chiar dacă a fost încheiat înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 59/1974, cînd vînzările de teren erau admise, este nul de drept dacă nu s-a încheiat în formă autentică și în baza unei autorizații legale.

RAPORTURI DE VECINĂTATE

Potrivit art. 615 din C. civil, orice proprietar este obligat să-și facă streașina casei astfel încît apele din ploi, ce se scurg de pe casă, să cadă pe terenul său, ori pe stradă, și nu pe terenul vecinului.

Rațiunea acestei prevederi legale este aceea de a nu se prejudicia cu nimic fondul (terenul) vecinului și, pe cale de consecință, de a nu se altera relațiile de vecinătate. În cadrul raporturilor de vecinătate, fiecare proprietar are obligația de a se limita la folosirea normală a dreptului său de proprietate, fără a-i stînjeni pe ceilalți vecini.

În cazul în care dispoziția legii menționate a fost încălcată, persoana al cărei fond (teren) este afectat are dreptul să solicite, prin instanță, a se dispune desființarea sau refacerea lucrării (construcției) astfel ca apele de ploaie ce se scurg de pe acoperișul casei vecinului să cadă pe terenul acestuia, ori pe stradă, după caz.

Prin Decizia nr. 552/1985, Tribunalul Suprem a reținut, într-o asemenea speță, că instanțele de fond sesizate cu asemenea

cauze au obligația să examineze dacă măsura cerută se justifică și din punct de vedere economic, și anume dacă fondul (terenul) vecinului este cu ceva prejudiciat.

TRANSCRIEREA LOCULUI DE CASĂ

Transcrierea, respectiv intabularea de către notariate a actelor de dare cu plată a locurilor de casă acordate de către cooperativele agricole de producție, cu respectarea prevederilor art. 6 din statut, se face potrivit recomandărilor Uniunii Naționale a Cooperativelor Agricole de Producție, transmise cu nr. 202/1980 și publicate în Buletinul C.A.P. nr. 5/1980, pe baza următoarelor acte :

1) actul de dare cu plată, respectiv contractul, încheiat între cooperativă și persoana căreia i s-a atribuit locul de casă, înregistrat la cooperativă și semnat din partea acesteia de către președinte, inginerul-șef și contabilul-șef și avizat pentru legalitate de șeful oficiului juridic al uniunii județene a cooperativelor agricole ;

2) extras din procesul-verbal al adunării generale a cooperatorilor, în care s-a hotărît atribuirea locului de casă, act din care să rezulte că adunarea a fost statutar constituită, numărul de voturi exprimate, din care cîte pentru, mărimea terenului în metri pătrați, prețul și modul de plată, vecinătățile și termenul pînă la care beneficiarul are obligația să construiască locuința ;

3) planul de situație al terenului atribuit ca loc de casă. În cazul terenurilor supuse regimului de carte funciară, planul va cuprinde și datele topografice prevăzute de lege. Planul va purta, în mod obligatoriu, viza comitetului sau biroului executiv al consiliului popular local, din care să rezulte că terenul se încadrează în planul de sistematizare al localității, aprobat potrivit legii.

AUREL ȘTIRBU
consilier juridic șef,
șeful Oficiului juridic al U.N.C.A.P.

EMINESCIANĂ

În revista *Familia* din 4 martie 1866 apare „De-aș avea" — prima poezie, publicată, a lui Mihai Eminescu, „acest june numai de 16 ani". La această vîrstă era influențat de „acel rege-al poeziei" — Vasile Alecsandri, despre care, pe cînd se afla la Blaj, spunea că „este poetul adevărat" și din opera căruia recita poezii întregi. După cum remarcă Al. Rosetti, „unele cuvinte caracteristice pentru poezia eminesciană ca *lin, dalb, înger dulce, dulce minune, blîndă* apar mai întîi în poezia lui Alecsandri". Pînă în 1869, Mihai Eminescu publică în *Familia* 12 poezii.

La 15 aprilie 1870 debutează în *Convorbiri literare* cu „Venere și madonă", poezie ce vădește maturitate, deși autorul împlinise numai 20 de ani. În 1872, Titu Maiorescu afirma despre acest tînăr că este „poet, poet în toată puterea cuvîntului".

Pentru a-și făuri stilul artistic propriu, Eminescu depune o muncă îndelungată de selectare a cuvintelor din limba comună ce se vorbea în jurul său, pe care o auzea în cursul peregrinărilor prin țară, de cercetare a textelor vechi și de culegere a unor producții folclorice variate. „Trecutul m-a fascinat întotdeauna. Cronicele și cîntecele populare formează, în clipa de față, un material din care culeg fondul inspirațiunilor" — îi scria el în 1874 Veronicăi Micle. Folclorul a avut asupra poetului o influență adîncă și decisivă : în poezia sa se găsesc versuri de factură populară și expresii culese din diferite regiuni. Vocabularul poeziilor scrise de el sub înrîurirea binefăcătoare și fertilă a folclorului „conține cel mai mic număr de neologisme și cel mai mare număr de elemente din vechiul fond, în special latin." De pildă, „Luceafărul" cuprinde 1 908 cuvinte diferite, din care 1 688 de origine latină.

Limba armonioasă a creațiilor eminesciene s-a bucurat de mare răsunet și s-a integrat în poezia noastră, în limba literară scrisă și vorbită, fiind înțeleasă de toată lumea, devenind un mijloc neprețuit de comunicare între oameni. Armonia fără egal a limbii poeziilor eminesciene „rezultă din arta prin care poetul și-a ales, din materialul limbii comune, mijloacele sonore și semantice adecvate. Secretul muzicii eminesciene rezidă în cuvînt, nu în rimă" (Al. Rosetti). Forme și expresii create de el dăinuie pînă în zilele noastre : *dulci cuvinte, lacul codrilor albastru, molcomă cadență, flori care cînt, se cutremur plopii, codru-și bate frunza lin, atît senin de stele* etc.

Ca nimeni pînă la el, Eminescu avea o deosebită sensibilitate pentru „muzica limbii românești" (Slavici) și a reușit să valorifice cu desăvîrșită măiestrie limba română. Opera sa poetică — luceafăr al literaturii universale — a dăruit limbii noastre cuvinte, expresii și construcții încununate de aura „nepereche" a geniului său.

Cooperativa agricolă Cezieni — Olt

De două ori EROU AL NOII REVOLUȚII AGRARE

Cooperativa agricolă din Cezieni este una din cele 51 unități agricole ale județului Olt distinse, pentru recoltele bogate din 1986, cu înaltul titlu de EROU AL NOII REVOLUȚII AGRARE. Cezieni a urcat pe podium — cum se spune — de două ori, o dată cu recolta de orz, care a cîntărit 8 028 kg în medie la hectar, și a doua oară cu cea de porumb — de 23 420 kg știuleți la hectar.

1986 nu a fost nici aici un an prielnic din punct de vedere climatic. Cît privește pămîntul, chiar dacă unii oameni de știință susțin că la nivelul tehnicii actuale el nu reprezintă decît un suport, pentru a se realiza asemenea recolte trebuie să îndeplinească totuși calități deosebite. Or, pămîntul la Cezieni este sărac, de coastă și podzolit. Și atunci ?

„Recoltele-record — ne spune ing. **Tudor Dănacu,** președintele cooperativei — sînt rezultatul eforturilor constante, de peste un deceniu, de aplicare a unor tehnologii complexe".

Deci, vreme de peste 10 ani, cooperatorii din Cezieni au investit în pămîntul lor multă muncă, dar și îngrășăminte și amendamente. Întrebarea care se pune este cum au reușit ei să facă asemenea investiții ?

De aici va rezulta o producție medie de 23 420 kg porumb-știuleți

Ing. Tudor Dănacu (dreapta) un neobosit promotor al noului

Pentru a înțelege, trebuie să ne întoarcem la anii de început cînd, asemenea florii-soarelui, vatra satului, întoarsă către orbita orașului, i-a predat atunci contingentele sale poate cele mai capabile.

„La ordinea zilei — își amintește președintele — s-au pus atunci patru chestiuni esențiale : întîi stabilizarea

„Mica“ industrie de milioane

forței de muncă. Asta însemna ca oamenii să aibă de lucru în sat și să cîștige bine. Cîștigul bun, la concurență cu cel din industrie, era cel de al doilea obiectiv. Al treilea — dezvoltarea zootehniei. A patra direcție, în care nu aveam nici un fel de experiență — crearea unui sector agroindustrial în care să prelucrăm o parte din materia primă oferită de pămîntul nostru“.

S-a început cu... începutul, adică cu pămîntul, care era — cum am mai spus — nu numai sărac, dar pe sute de hectare și greu mecanizabil. Atunci a fost gîndită realizarea de plantații — 150 ha vie, 130 ha pomi. S-au plantat specii de pomi cu rod la început de vară — cireș, vișin, piersic — pentru ca banii să intre în vistieria unității într-o perioadă cînd se simte cel mai mult nevoia lor, înaintea strîngerii grînelor. Livada, via și grădina de legume aveau să asigure cooperativei — din 1976 cînd a intrat aici în funcțiune linia de conserve — materie primă de industrializare, din mai și pînă toamna tîrziu. Iar într-un an cînd vremea potrivnică a dijmuit rodul viei, cooperatorii s-au apucat și au conservat frunză de viță. Borcanele cu frunză de viță care au ajuns în mai multe țări ale Europei au adus unității un venit de 2 milioane lei. Astfel au fost acoperite cheltuielile făcute în vie și a mai rămas și un beneficiu.

De la ideea lucrării pămîntului de-a valma, s-a trecut la punerea în valoare a fiecărui hectar în funcție de particularitățile sale. Circa 30 hectare ale cooperativei, situate pe Valea Tesluiului, erau mereu inundate, apele spălînd totul în afara unor tufe de răchită. „Ia să ajutăm răchita să crească“ — și-au spus atunci cooperatorii din Cezieni. Și, așa, s-a creat baza de materii prime pentru un sector de producție care avea să facă cunoscut Cezienii, acest sat din Olt, pînă în Italia și Anglia.

Regîndită pe coordonate noi de eficiență și rentabilitate, zootehnia a fost adusă în primplan. Paralel cu efortul pentru asigurarea unui efectiv valoros de vaci, vechile grajduri au fost refăcute, modernizate, cu forțe proprii și bani puțini. Cu o producție de 4 250 litri lapte pe vacă furajată, ferma aduce venituri importante.

Receptivi la nou, cooperatorii din Cezieni au realizat o modernă crescătorie cu 20 000 de iepuri. Și dacă la început au cîștigat bani vînzînd material de prăsilă, sesizînd la timp limitele acestui mod de valorificare și-au realizat o tăbăcărie și au trecut la realizarea de confecții din blănițe.

Așa se face că, pe lîngă cerealele vîndute vara și toamna, C.A.P. Cezieni livrează acum, în toate zilele anului, lapte, carne, conserve, confecții din blană, mobilă și alte împletituri din răchiță. În 1986, contribuția „micii“ industrii la bugetul de venituri al cooperativei a însumat 23,5 milioane lei. Recoltele bogate — la rădăcina cărora au fost investiți mulți bani cîștigați în mica industrie — și eficiența ridicată cu care lucrează zootehnia, fabrica de conserve, secția de împletituri, abatorul și atelierul de confecții au condus anul trecut la obținerea unui beneficiu de peste 12 milioane lei.

ION ȘERBU

A.E.I.A.C.P.S. Holboca — Iaşi vă prezintă:

Mai întîi, două precizări: A.E.I.A.I.C.P.S. Holboca-Iaşi înseamnă **Asociaţia economică intercooperatistă de activităţi industriale, construcţii şi prestări servicii,** iar „D.G.D.-1" este cea mai recentă creaţie a destoinicului colectiv de muncitori şi specialişti de la atelierul de automatizări al unităţii, denumit **„Dispozitivul pentru controlul funcţionării semănătorilor de plante prăşitoare".**

O realizare de prestigiu

DGD-1

Acest dispozitiv se încadrează în categoria aparatelor electronice şi este destinat controlului şi semnalizării — optice şi acustice — a funcţionării aparatelor de distribuţie a seminţelor de la semănătorile de precizie pentru toate culturile prăşitoare. Inginerul **Vasile Ilegitim,** directorul unităţii, ne spunea că această invenţie a fost brevetată, iar pentru calităţile ei excepţionale a fost distinsă, în 1987, cu „Medalia de aur" a Tîrgului Internaţional de la Leipzig, aparatul fiind montat pe o semănătoare produsă de întreprinderea „Ceahlăul" din Piatra Neamţ.

Înainte de brevetare, dispozitivul a fost încercat şi omologat la Institutul de cercetare, proiectare şi inginerie tehnologică pentru maşini şi utilaje agricole Bucureşti, care a confirmat că acest dispozitiv poate executa controlul distribuţiei seminţelor pe 6, 8, 12 şi 18 canale, în funcţie de nevoile producţiei agricole. Iar pentru promovarea lui la export, după medaliere a fost trimis în probe în U.R.S.S., R.D.G. şi R.S.C. Cei interesaţi găsesc amănunte în cartea tehnică a dispozitivului, pe care o pot procura, printr-o scrisoare, de la asociaţie, cu sediul pe str. Aurel Vlaicu nr. 87 Iaşi, cod 6 600, telefon 981/77298 sau 981/74936.

Pînă la procurarea cărţii tehnice, vă vom prezenta defecţiunile pe care le depistează şi le semnalizează acest aparat :

a) lipsa sau valoarea necorespunzătoare a depresiunii în camera de depresiune a secţiei semănătorii ; b) blocarea sistemului de transmitere a mişcării de la roata de tasare la axul discului distribuitor ; c) lipsa boabelor în buncărul secţiei de semănat ; d) ruperea lanţului de transmitere a mişcării de la roata de tasare la axul discului distribuitor ; e) înfundarea brăzdarelor ; f) înfundarea orificiilor discului distribuitor cu diverse corpuri străine sau cu seminţe necalibrate. Semnalizarea se face pe fiecare secţie în parte, vizual, prin intermediul unui LED, iar acustic cu ajutorul unui difuzor.

O altă noutate : în colaborare cu Întreprinderea „Microelectronica" București, asociația a realizat elemente optielectronice care lucrează în infraroșu. De altfel, preocupările din acest domeniu au perimetrul destul de larg. S-a trimis spre omologare un pulsator electromagnetic cu comandă centralizată a numărului de pulsații pentru instalațiile de muls mecanic și se află în curs de finalizare un sistem de prelungire a duratei de funcționare a bateriilor pentru acumulatoare, un indicator electronic pentru durata de regim a motorului, un nou sistem de aprindere electronică la autoturisme, precum și recuperarea unor elemente electronice de la diverse aparate scoase din uz și refolosirea lor la diferite sisteme de jocuri pentru copii și tineret.

Prin mijloace tehnice moderne se execută verificarea aparatelor pentru selecționarea seminței

De la ce s-a pornit și în ce alte activități se concretizează munca acestui colectiv ? Piatra de temelie a asociației — precizează directorul — a fost pusă în 1980 de către 9 cooperative agricole din C.U.A.S.C. Holboca ; pînă în prezent s-au dezvoltat 23 de sectoare de activitate : construcții-montaj pentru modernizarea zootehniei, materiale de construcții, confecții metalice, prelucrarea lemnului, valorificarea deșeurilor de mase plastice, electronică industrială, strungărie, reparații auto, confecții textile etc. În perioada de la înființare și pînă în prezent, asociația a realizat o producție-marfă în valoare de 650 milioane lei și un beneficiu de 60 milioane lei. În rezumat, acesta este bilanțul muncii celor 1 700 de oameni, din care peste 1 000 de membri ai cooperativelor agricole asociate. Cele 9 unități au preluat clădirea unei fabrici de cărămizi ce trebuia demolată și au ridicat cu forțe proprii, în numai 4–5 ani, o adevărată uzină. Din 1982, neîntrerupt, asociația se află printre fruntași pe țară în întrecerea socialistă. Meritul aparține întregului colectiv, dar și coordonatorilor activității acestuia, printre care ing. șef **Ovidiu Benderliu** și colaboratorii săi, inginerii **Angela Bujoreanu, Cornelia Dumitrașcu, Maricica Drughe, Natalia Butnaru, Sorin Perșoiu, Alexandru Motreanu.**

Prin marea investiție de inteligență asociația pune la dispoziția unităților și populației acele produse cerute de piață, dar care nu sînt realizate de industria republicană, dezvoltă cooperări cu aceasta sau execută prestări de servicii pentru toți cei interesați. Cîteva exemple : prin redescoperirea în incinta unității a unui izvor cu apă din fosta sursă a Iașiului (anul 1804) s-a organizat o secție de băuturi răcoritoare. Anual, se îmbuteliază 6 milioane de sticle cu 13 sortimente de sirop, ale căror caracteristici sînt apreciate tocmai datorită calității apei. Tot în acest sector a început îmbutelierea apei minerale „Doina" din stațiunea balneoclimaterică Strunga, cu o producție zilnică de 30 000 sticle.

În secția de confecții textile sînt valorificate cupoanele și resturile de partizi din industria republicană și se produc anual 800 000 cămăși pentru bărbați și copii, ce se livrează în 17 județe din țară. În alte secții se confecționează ambalaje din mase plastice recuperate, două tipodimensiuni de fermoare din material plastic într-o gamă coloristică variată, produse de ceramică pentru diferite utilizări, cahle de teracotă, cărămizi și înlocuitori de cărămizi etc.

În domeniul construcțiilor-montaj se pornește de la producerea materialelor pînă la confecțiile metalice, se execută instalații electrice de forță și de iluminat, instalații sanitare, inclusiv dotarea adăposturilor zootehnice cu instalații de adăpare, de muls mecanic și de evacuare a dejecțiilor.

În 1987, prin recuperarea foliei de la solarii se obține un produs plastic (1 500 tone), care să fie folosit ca suport pentru alte materiale mai ușoare. Acestea sînt cîteva dintre realizările A.E.I.A.I.C.P.S. Holboca-Iași, unitate reprezentativă printre celelalte asociații de profil din țară.

AL. ȘTEFĂNESCU

A.E.I. ȘIVIȚA-GALAȚI

ETAPA MODERNIZĂRII

Și-au împlinit 15 ani de la înființarea Asociației avicole Șivița, din județul Galați, constituită prin efortul material și financiar al cooperativelor agricole de producție Șivița, Tulucești și Vinători. Din fondurile de investiții ale cooperativelor asociate și din creditele acordate de stat, noua unitate a fost înzestrată cu hale de producție de mare capacitate, cu utilaje și instalații cu un grad ridicat de mecanizare a lucrărilor, în cadrul unui flux tehnologic intensiv, de tip industrial.

Din primii ani ai intrării sale în exploatare, complexul avicol de la Șivița a atins indicatorii de producție și de eficiență economică proiectați. Încă din 1975, asociația se autofinanțează, realizînd an de an beneficii tot mai însemnate. Beneficiile totale obținute pînă acum întrec de aproape 5 ori valoarea fondurilor investite în construcția și dotarea tehnică a complexului. Altfel spus, în mai puțin de trei ani aici se realizează beneficii echivalente cu cheltuielile totale de investiții.

Rezultatele de producție și economico-financiare plasează în mod constant complexul avicol de la Șivița printre unitățile fruntașe din acest sector al agriculturii noastre.

Pentru producția medie de 250 ouă de la fiecare găină, realizată în anii 1976 și 1979, unitatea a fost distinsă cu ordinul „Meritul Agricol" clasa I. În 1982, producția de 261 ouă pe găină a adus colectivului înaltul titlu de Erou al Muncii Socialiste. În ultimul an al cincinalului precedent, performanța a fost depășită, producția medie ridicîndu-se la 269 ouă pe găină.

Dezvoltînd experiența acumulată, colectivul de muncă al asociației este plenar angajat în efortul pentru obținerea unor producții la nivelul stabilit prin criteriile de conferire a înaltului titlu de „Erou al Noii Revoluții Agrare. Împlinirea acestei admirabile aspirații se întemeiază pe transpunerea în faptă a acțiunii de modernizare a capacităților de producție, începută chiar în anul de debut al actualului cincinal.

În ce constă modernizarea ?

Complexul avicol de la Șivița — precizează ing. **Ion Coșneac,** directorul asociației — a fost dotat cu baterii de creștere a găinilor ouătoare, specifice tehnologiei anilor '70. Este vorba de baterii pe trei niveluri, suprapuse pe o linie verticală. În ultimii ani s-a conturat o schemă îmbunătățită de etajare a bateriilor, într-un sistem piramidal.

Fără a detalia toate avantajele noii scheme constructive, interlocutorul menționează că dispunerea bateriilor în sistem piramidal permite o mai bună circulație a aerului și difuzarea uniformă a luminii pe fiecare etaj. Se asigură astfel tuturor păsărilor un microclimat optim care — alături de celelalte măsuri de îngrijire și furajare — favorizează ridicarea producției de ouă către potențialul biologic maxim al speciei. Noile tipuri de baterii au fost introduse în 9 din cele 11 hale ale complexului, acțiunea de modernizare urmînd a fi încheiată în anul viitor.

Notabil este și faptul că întreaga acțiune de modernizare se înfăptuiește cu participarea tuturor muncitorilor și specialiștilor acestui colectiv. Realizate în regie proprie, lucrările costă mai puțin și — ceea ce este foarte important — corespund întru totul exigențelor de ordin calitativ.

ION CERNEA

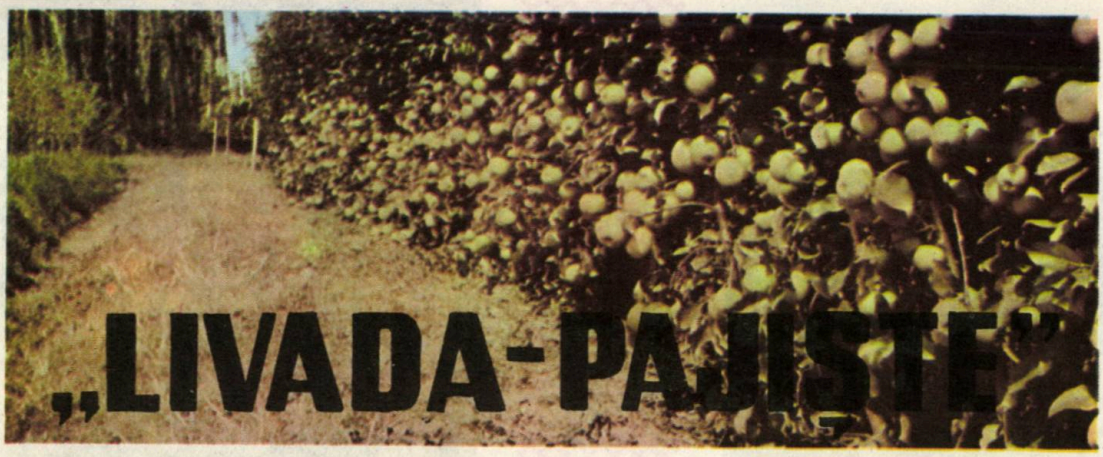

„LIVADA-PAJIȘTE"

de lîngă CASĂ

În multe situații pomii cu coroane mari, monumentale, nu-și mai găsesc locul pe suprafețele mici de teren din jurul caselor. În asemenea împrejurări, cei ce doresc, totuși, să cultive pomi pot încerca o tehnică nouă de cultură care se folosește în așa numitele „livezi-pajiște".

Metoda de cultură utilizată în „livada-pajiște" a fost experimentată cu începere din anul 1971, mai întîi în Anglia, de către J.P. Hudson, L.C. Luckwill și R.D. Child, apoi în alte țări, printre care și țara noastră. La noi s-au obținut rezultate bune în cazul cultivării soiurilor de măr Wagner premiat și Goldenspur.

Potrivit acestei metode, pomii scoși din pepinieră se plantează în grădină la distanțe mici (0,5/0,5 m) după care tulpinile se taie cu foarfeca la 10—12 cm deasupra punctului de altoire. Din porțiunea de tulpină rămasă cresc, în primul an, mai mulți lăstari. Dintre aceștia se reține unul singur, iar ceilalți se îndepărtează de la bază prin operațiuni de plivire sau prin tăiere. Pe lăstarul rămas, o parte din mugurii laterali se transformă în muguri de rod. Din acești muguri, în al doilea an, apar inflorescențe, apoi fructe și toamna se obține prima recoltă. Ciclul de rodire durează doi ani din care primul an pentru creșterea lăstarilor și formarea mugurilor de rod, iar al doilea an pentru fructificare. La sfîrșitul celui de al doilea an, după căderea frunzelor, tulpinile se taie din nou la 10—12 cm deasupra locului unde s-a efectuat tăierea anterioară. În anii următori operațiunile tehnice aplicate pomilor se repetă ca în primul ciclu de rodire descris mai sus. În decursul vieții pomilor se realizează succesiv mai multe cicluri de rodire cu recolte din doi în doi ani. Pentru a obține fructe în fiecare an se plantează două parcele cu un decalaj de un an. În acest fel pomii dintr-o parcelă vor da recolte în anii cu soț, iar cei din parcela alăturată în anii fără soț.

O plantație de acest tip se mai poate realiza prin plantarea portaltoiului (M_9 sau MM_{106}) direct la locul ales în grădină și altoirea acestuia în cursul lunii august, ca în pepinieră, cu muguri-altoi din soiurile Wagner premiat și Goldenspur. În acest caz cheltuielile pentru realizarea plantației sînt mai mici decît atunci cînd folosim pomi produși în pepinieră.

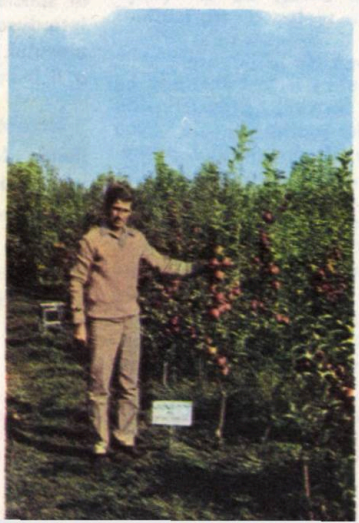

Tehnica cultivării pomilor în „livada-pajiște" este destul de simplă, dar cere aplicarea riguroasă și la timp a lucrărilor specifice descrise mai sus, precum și a lucrărilor obișnuite de întreținere a solului, aplicare a îngrășămintelor și a stropirilor cu soluții de substanțe fungicide și insecticide.

Amplasarea pomilor în grădină trebuie făcută în partea sudică, sud-estică sau estică a clădirilor pentru ca pomii să beneficieze de mai multă lumină. Se vor evita locurile unde zăpada este troienită iarna deoarece aceasta poate dăuna pomilor în timpul troienirii.

Pomii cultivați după această metodă pot fi menținuți într-un spațiu limitat. Vigoarea de creștere a lăstarilor este stimulată prin regenerarea periodică a tulpinilor. Fructele se formează pe ramuri tinere, viguroase, mai bine aprovizionate cu substanțe de rezervă, deoarece acestea se acumulează în decursul a doi ani de vegetație pentru fiecare recoltă de fructe. Rodirea bienală, în acest caz, corespunde predispoziției naturale a pomilor din specia măr, aceea de a rodi alternativ atunci cînd recoltele sînt mari.

MARCEL COTOROBAI

Cu arcuşul în jurul lumii

„M-A SĂRUTAT LEOPOLD STOKOWSKI“

Figură proeminentă a muzicii populare româneşti, artist şi dirijor de excepţie, compozitor, cercetător şi culegător asiduu de folclor, om de o mare sensibilitate – Artistul Poporului IONEL BUDIŞTEANU.

— Prea multe calităţi îmi atribuiţi.

— Oricum, nu renunţ la ideea de a face cunoscută cititorilor noştri tocmai aria largă a preocupărilor dumneavoastră, de ani şi ani de zile.

— Bine. Fie cum vreţi.

— Să revenim, deci, la întrebare : care a fost şi este viaţa lui Ionel Budişteanu ?

— Provin dintr-o familie de instrumentişti. Tata, Vasile Budişteanu, a cîntat şi cu Grigoraş Dinicu. Aşa că, chiar de acasă, am luat contact cu muzica. Pe nesimţite m-a cucerit. De la vîrsta de 8 ani am înţeles că nu mai pot scoate muzica din suflet. Copilăria mea a fost ocupată cu studiul, cu exerciţiile la vioară.

— Care v-au fost profesorii ?

— Acasă, tata, la conservator mi-a fost mentor profesorul de mare dăruire Vasile Filip. Apoi, am învăţat multe de la Alexandru Teodorescu, prim-concert-maistru pe vremea aceea la Filarmonica din Bucureşti.

— Şi cum aţi abordat muzica populară ?

— Am fost atras de ea fiindcă o consider ca pe o comoară de nepreţuit a poporului nostru. Pentru muzica populară românească am făcut o pasiune adîncă.

— Dar la început nu a fost aşa.

— Este adevărat. Am cîntat muzică cultă, muzică de cameră cu mult apreciatul şi distinsul compozitor, dirijor şi pianist Theodor Rogalski. El a fost unul dintre cei mai mari maeştri români ai orchestraţiei, iar muzica lui era pătrunsă de spirit popular. Apoi, m-am îndrăgostit, ca să spun aşa, de frumuseţea asta de folclor românesc şi nu m-am mai despărţit de el.

— Ce prezenţe notabile pot fi consemnate în activitatea dumneavoastră după 23 August 1944 ?

— Sindicatul artiştilor in-

strumentiști din București mi-a încredințat, în 1946, conducerea orchestrei Barbu Lăutaru. Cu orchestra aceasta am cîntat și am dirijat-o ani în șir. Am fost prezenți pe scenele țării și în străinătate — în Uniunea Sovietică, Ungaria, Cehoslovacia, Polonia... Astea au fost primele turnee. Un frumos succes l-am avut în cadrul Festivalului „Primăvara la Praga" în 1949 sau '50, nu mai țin bine minte. Apoi, sub coordonarea Filarmonicii de stat George Enescu — dirijor maestrul George Georgescu —, orchestra Barbu Lăutaru și-a continuat concertele în fiecare sîmbătă și duminică, în sala Ateneului Român, unde ne bucuram de prezența unui public extrem de numeros.

— Ce soliști vocali a avut orchestra dumneavoastră ?

— Foarte cunoscuți publicului — Maria Lătărețu, Maria Tănase, Emil Gavriș, Ion Luican, Angela Moldovan, Ștefan Lăzărescu și mulți alții. De fapt, cu această formație am făcut turnee în toată țara. Aproape că nu există scenă în orașele și comunele noastre unde să nu fi evoluat. Formația și-a cîștigat, pe merit aș zice, dragostea și prețuirea unui larg public. În același timp eram și la conducerea orchestrei Ansamblului artistic al U.T.C., alături de apreciatul nostru dirijor Marin Constantin. Ce vreți ? Iubesc tineretul și m-am împăcat întotdeauna bine cu el. Am participat la toate festivalurile tineretului și studenților. La festivalul de la Sofia am primit, din partea guvernului țării prietene, Medalia Orfeul de Aur pentru cel mai bun interpret instrumentist din întregul festival. (Îmi arată medalia).

— Și ce a mai fost ?

— În 1957 am primit titlul de Artist emerit și Premiul de Stat pentru cea mai bună interpretare a cîntecelor populare românești. Mai apoi, în 1963, după turneul pe care l-am întreprins timp de 100 de zile în Statele Unite ale Americii, turneu în cadrul căruia am susținut 90 de concerte în 40 de state ale Americii, parcurgînd 23 000 de kilometri cu autobuzul, reîntors în țară am fost distins cu înaltul titlu de Artist al Poporului, titlu cu care mă mîndresc nespus. Am făcut acest turneu cu Ansamblul Ciocîrlia care a cuprins instrumentiști din orchestrele Barbu Lăutaru, Ciocîrlia și ai Radiodifuziunii Române. Pot spune că a fost un colectiv deosebit. Cu această ocazie, formația a primit denumirea de „Ansamblul artistic Rapsodia Română". De altfel, primul tablou din program era intitulat „Tablouri din Galeria națională" — creație a marei maestre de balet Floria Capsali și a lui Mitiță Dumitrescu, un mare balerin și el, cuplu care a îndrumat ani de zile baletul Operei Române. Aceste „tablouri" au fost create și interpretate pe muzica lui George Enescu (Rapsodia I). Dar, să revin. America ne-a primit foarte bine. Ne-am bucurat de un succes extraordinar. Au urmat alte turnee : încă de două ori în America, după aceea în Anglia, Franța, Belgia, Olanda, Danemarca, Austria, U.R.S.S. etc. Peste tot muzica și dansurile, costumele naționale, în toată varietatea și frumusețea lor, au impresionat publicul care venea să ne vadă, să ne asculte.

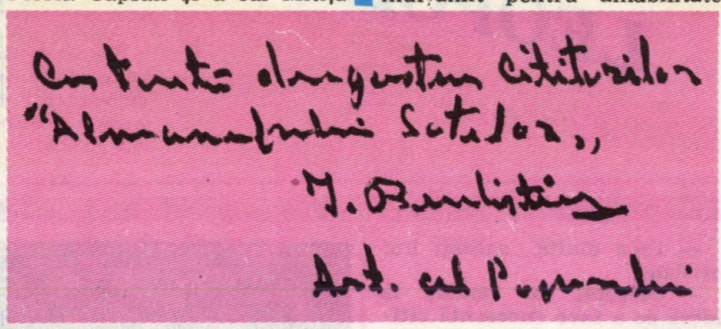

— Care a fost și este crezul vieții lui Ionel Budișteanu ?

— Ar putea să fie altul decît muzica ? Sînt, iute, aproape șase decenii de cînd mă aflu în slujba ei. Ca reprezentant al muzicii românești, am avut mari satisfacții, mari bucurii. Din noianul amintirilor aș reține un fapt și am intrat în programul anunțat. La terminarea spectacolului, spre uimirea noastră, pe cine credeți că vedem deschizînd ușa cabinei ? Pe Leopold Stokowski, care, entuziasmat, m-a îmbrățișat și m-a sărutat. Bravo ! Bravo ! Bravo ! — au fost cuvintele lui. Spectacolul vostru — a continuat el — m-a fascinat, așa încît, la pauză, i-am dat telefon soției că nu mă pot desprinde de acest extraordinar spectacol și că doresc să rămîn pînă la sfîrșit. I-am mulțumit la rîndu-mi pentru călduroasa apreciere, iar el mi-a spus : Cum ai reușit ca numai cu 20 de instrumentiști să interpretezi această creație a prietenului meu George Enescu (e vorba de Rapsodie) cînd noi, aici, avem probleme ca să acoperim această complexă partitură?... Era o onoare și înaltă apreciere făcută la adresa muzicii românești, la care eram și noi părtași.

I-am mulțumit maestrului Ionel Budișteanu pentru convorbire, celui care continuă să fie o prezență activă în viața cultural-artistică a țării. La Ansamblul Rapsodia Română programele sînt încărcate : repetiții, spectacole zilnice, turnee...

NICOLAE BUICĂ

Pe plaiuri moldovene

5469 de kilometri pătrați pentru vacanțe și excursii în județul Iași

În ghidul unităților turistice „COOP" putem citi : „Aburii ușori ai nopții în lunca Siretului, corturile sub stejari, ceasul care cîntă Hora Unirii, undițele aruncate în iazuri, 85 de comune și 420 de sate pline de povești și de taine, viile Cotnarilor, teii legendari, dulcele grai și ospitalitatea moldovenească înseamnă 5 469 de kilometri pentru vacanțe și excursii în județul Iași". Într-adevăr, pretutindeni în această parte a țării călătorii au revelația frumosului, a armoniei dintre modern și moștenirea trecutului, a unui intens proces de înnoire.

În numele organizatorilor vă invităm, stimați cititori, în excursii sau pentru petrecerea concediului în județul Iași, sugerîndu-vă să înscrieți în programul dv. și vizitarea unităților turistice ale cooperației.

Cabana turistică „Codrii Pașcanilor"

Amplasată la marginea localității și pădurii Moțca, pe șoseaua națională Iași — Pașcani, la km 81, într-o zonă numită de mulți vizitatori de „farmec și legendă", Cetatea codrilor, cum obișnuiesc să-i spună oamenii de prin partea locului, ocupă luminișul cel mai întins din pădurea stejarilor seculari. Încă de la înființare, în urmă cu două decenii, este același șef de unitate, harnicul gospodar **Mihai Leseru**, care, de cîte ori am discutat cu el, ne-a prezentat noutăți și ne-a oferit posibilitatea să afirmăm, în numele vizitatorilor acestui popas, că ospitalitatea este aici la ea acasă. Restaurantul are o sală mare cu 150 de locuri la mese și un foarte elegant salon pentru recepții. La etaj, apartamente și camere confortabile, modern mobilate, dotate cu aparate de radio și televizoare. Bucătăria, specific moldovenească, se remarcă prin felul în care se pregătesc aici ciupercile și bureții de pădure, bulzul, puii cu smîntînă, mărar și ceapă verde, borșurile cu multă verdeață, drese cu lapte bătut, plăcintele poale în brîu...

Complexul turistic „Tg. Frumos"

Construcția este, după părerea multor oaspeți, cea mai frumoasă clădire din oraș și chiar din zonă. Am remarcat aici proverbiala ospitalitate moldovenească și un personal de servire cu o medie de vîrstă de 19 ani, care își face datoria în mod ireproșabil. Complexul găzduiește : la parter — sala restaurantului cu 120 de locuri la mese, sala de recepții, cofetăria, linia de autoservire cu 80 de locuri, carmangeria, bucătăria, diferite anexe, iar afară, sub copertină, terasele ; la etajele I, II și III discoteca, camerele de hotel (cu 42 de locuri) dotate cu mobilier modern, cu băi, dușuri, cu televizoare. Încălzirea centrală asigură funcționarea în bune condiții a complexului tot timpul anului. Dumitru Tănase care, de la inaugurare, coordonează activitatea complexului, ne spunea că numai la linia de autoservire se vînd 400—500 de porții de mîncare zilnic...

Hanul „Trei iazuri"

Întîmpină călătorul la marginea satului Miclăușeni, pe drumul Săbăoani — Tg. Frumos — Iași (D.N. 28, km 9), la 62 km de Iași. Așezat pe malul celor trei iazuri, hanul de categoria I B oferă posibilitatea unui popas îndelungat, atît în camerele din incintă, cît și în cele 10 căsuțe camping. Cei ce vin aici cu corturile proprii vor găsi teren de amplasare și dotările necesare. Restaurantul și terasa cu 300 de locuri oferă, în principal, preparate specific pescărești. Pe faleza unui helești se află o berărie și o popicărie.

Călătorii prin județul Iași mai pot beneficia de serviciile hotelului „Răreșoaia", hanului „Ursul negru", popasurilor turistice „Strunga", „Poieni", „Moțca", de pescăria „Deleni", restaurantul-cramă „Cotnari", restaurantele „Răducăneni" și „Lețcani" și multe altele.

AURAȘ ALBU

În vara anului 1987, peste 50 000 de hectare din întinsul Bărăganului ialomițean au beneficiat de tratamente fitosanitare executate cu ajutorul aviației utilitare. Capătă, astfel, tot mai mult temei, afirmația că alături de tractor, de combina autopropulsată, de ploaia artificială, declanșată de om — după dorință — silueta argintie a aeronavei își justifică dreptul de a figura pe o posibilă emblemă-simbol a agriculturii românești contemporane.

La Slobozia, la inspectoratul județean pentru protecția plantelor, un mănunchi de specialiști, stăpîniți de veritabil patos profesional — inginerii Marin Mihăiță și Zaharia Buhnea și biologul Cornelia Voinescu — ne-au făcut să înțelegem foarte bine rostul marilor strădanii ale celor ce veghează sănătatea și vigoarea holdelor de aur, rodul bogat al livezilor și podgoriilor, avînd o contribuție certă la obținerea producțiilor-record care sînt marele și generosul țel al noii noastre revoluții agrare. Activitatea iernii. Apoi, cînd zilele se încălzesc și insectele încep migrarea, sondajele se refac în lanurile de grîu din apropierea pădurilor și apoi și în cele mai îndepărtate, repetîndu-se și cele din păduri, pentru convingerea că „agresorul" nu și-a mai păstrat rezerve. Se trece apoi la masive sondaje în lanuri și, atunci cînd se stabilește că se poate ajunge la pragul economic de dăunare a culturilor, se emit buletine de avertizare unităților agricole, cu indicarea tratamentelor și altor măsuri ce se impun. Cele mai mari suprafețe sînt tratate după apariția nimfelor de ploșniță (vîrsta a treia, din cele cinci, stabilite) cînd, pe baza buletinelor de avertizare, se trece la acțiuni masive pentru distrugerea dăunătorilor. În mod asemănător se petrec lucrurile și în privința combaterii altor dăunători — gărgărița la sfeclă, rățișoara la porumb, omida păroasă la dud — ca și a bolilor foliare la cereale, a făinării la pomi, sfeclă și viță de vie, a cerco-sporiozei la sfeclă, a manei și putregaiului cenușiu în podgorii, a pătării negre și brune, a putregaiului alb la floarea-soarelui.

DE VEGHE LA RODUL HOLDELOR

acestora, nu întotdeauna spectaculoasă, dar riguroasă și responsabilă pe tot parcursul anului, subliniază convingător rolul însemnat al științei în dezvoltarea celei mai vechi îndeletniciri umane — agricultura — reducerea tot mai marcată a dependenței omului față de condițiile naturale.

Dintre ipostazele foarte felurite ale acestei munci de mare finețe și migală ar trebui, poate, să începem cu o secvență extrem de simplă, derulată toamnă de toamnă, în cele 9 păduri de stejar, cîte sînt în județul Ialomița, la vremea cînd arborii își depun frunza pe covorul ruginiu ce așteaptă cea dintîi brumă. Un om pășește atent — parcă fără o țintă anume — și, din loc în loc, caută sub frunzele veștede, măsoară și socotește. Este cel dintîi „recensămînt" al adulților hibernali ai ploșnițelor cerealelor (Eurygasters Sp. și Aelia Sp.), dușmani temuți ai grîului, mai cu seamă, cînd, atingînd vîrsta a patra, se urcă pe spic, înțeapă bobul injectîndu-l cu o enzimă ce vatămă calitatea glutenului. Primăvara, pe aceleași locuri împădurite, se repetă estimarea, pentru a calcula mortalitatea intervenită în timpul

În arsenalul de luptă împotriva dăunătorilor se extinde tot mai mult utilizarea feromonilor, pe bază de extracte biologice, veritabile „capcane", tot mai selective și mai eficiente, a căror utilizare permite o combatere pe front larg, fără reziduuri chimice. Iar dacă între anii 1982—1986 pe ogoarele județului Ialomița s-au executat lucrări de prognozare și tratament pe un total de 190 000 de hectare, numai în primele cinci luni ale anului 1987 suprafețele care au beneficiat, în județ, de protecția omului depășesc cifra de 120 000 de hectare. Fiindcă, dincolo de capitala județului, centre pentru protecția plantelor și stațiuni de avertizare funcționează în mai multe puncte din teritoriul ialomițean — la Andrășești, Fetești, Țăndărei și Urziceni — și pretutindeni tehnicieni bine calificați acționează, cu concursul formațiilor din consiliile unice agroindustriale, pentru a proteja rodul ogoarelor, pentru a conserva sănătatea și vigoarea lanurilor, făcînd ca bilanțul toamnelor mănoase să evidențieze victorii tot mai însemnate ale omului, în lupta sa pasionată și neistovită pentru belșugul țării.

ADRIAN DUMITRAȘCU

Valorificarea surplusului de produse la fondul de stat –

O ÎNDATORIRE CIVICĂ A TUTUROR GOSPODARILOR

An de an sporesc cantităţile de produse agroalimentare valorificate de către cooperativele de producţie, achiziţii şi desfacere a mărfurilor pentru fondul de stat. În cincinalul trecut, valoarea acestora s-a ridicat la mai multe miliarde lei, urmînd ca în perioada 1986–1990 să se înregistreze o creştere substanţială. În acest cincinal, gospodăriile populaţiei vor fi aprovizionate cu peste 250 milioane de pui, cu peste 500 mii de iepuri de casă din cele mai productive rase, 2 500–3 000 mii de puieţi de pomi, 230 mii tone îngrăşăminte chimice, cantităţi importante de folie, de seminţe, răsaduri etc. Drept urmare, populaţia satelor consideră vînzarea surplusului de produse agroalimentare prin cooperativele comunale ca o îndatorire civică, acţionînd permanent pentru sporirea producţiei agricole vegetale şi animale din propriile gospodării.

NICI O GOSPODĂRIE FĂRĂ PĂSĂRI

Creşterea păsărilor cunoaşte o mare dezvoltare determinată şi de măsurile luate pentru îmbunătăţirea raselor. Această activitate are o importanţă economică binecunoscută. Capacitatea de reproducere şi de dezvoltare rapidă, produsele ce se obţin (ouă, carne şi pene) asigură o eficienţă mare.

Valorificînd ouă, carne, pene, prin centrele de achiziţii şi magazine, producătorii beneficiază de avansuri băneşti de pînă la 60 la sută din valoarea contractului, de asistenţă tehnică, de preţuri avantajoase, de posibilitatea de a cumpăra, cu prioritate, materiale pentru adăposturi şi cuşti. Pentru a obţine producţii mari de ouă şi carne este necesar să se facă o bună selecţie reţinîndu-se sau procurîndu-se, pentru reproducţie şi creştere, numai păsări din rase productive.

Deosebit de avantajoasă este creşterea şi valorificarea gîştelor şi în special a gîştelor îngrăşate. De la aceste păsări se pot valorifica, foarte avantajos, carnea şi penele. Gîştele se întreţin uşor, în adăposturi simple, iar ca hrană se pot folosi, cu bune rezultate, nutreţurile verzi. Rentabilitatea în creşterea gîştelor se poate asigura atunci cînd de la acestea se realizează, prin jumulire pe viu, cantităţi cît mai mari de pene, iar carnea se valorifică după ce gîştele au fost îngrăşate. De la o gîscă jumulită pe viu, de trei ori pe an, se pot obţine circa 300 g pene, iar după sacrificare încă circa 200 grame. Penele rezultate din jumulire se păstrează separat (nu se amestecă cele din prima jumulire cu cele din jumulirile următoare). Ele vor fi separate şi în funcţie de culoare (albe şi gri) şi de recoltare (înainte sau după sacrificare). Pînă la valorificare, penele se păstrează în saci de pînză, hîrtie sau plastic (perforaţi), pe sortimente şi calităţi, iar ambalajele cu pene se vor ţine în încăperi curate, bine aerisite, ferite de lumină şi de produse ce emană mirosuri.

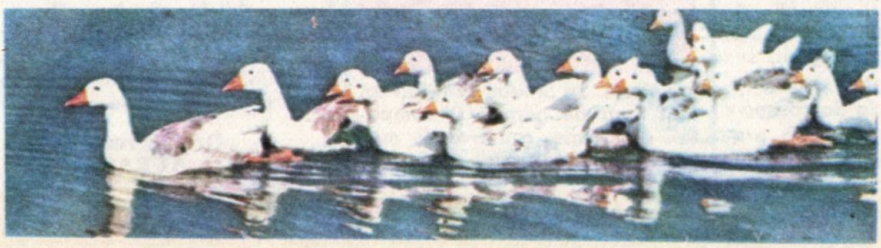

MAI MULTE FAMILII DE ALBINE, MAI MULTĂ MIERE

În conformitate cu prevederile Decretului 70/1984 și ale Decretului nr. 419/1986, organizațiilor cooperației de producție, achiziții și desfacere a mărfurilor le revine sarcina să participe la înfăptuirea obiectivelor din Programul de dezvoltare a apiculturii în perioada 1986–1990 și la valorificarea la fondul de stat pentru export și la fondul pieței a produselor apicole.

Cooperativele asigură apicultorilor unelte, utilaje, materiale apicole, faguri artificiali și biostimulatori, medicamente. În acest scop la mai multe UJECOOP-uri (Bacău, Prahova, Mureș, Bihor, Argeș, Sibiu) și la IOMCOOP s-a organizat producția de stupi, rame, faguri, diafragme, cutii pentru transportul roiurilor și alte unelte și utilaje solicitate de stupari. Se acordă gospodăriilor populației credite și avansuri în bani pentru mierea contractată la fondul de stat. Apicultorii sînt, de asemenea, sprijiniți în deplasarea familiilor de albine în pastoral. Pentru cantitățile de miere livrate se vînd cu prioritate apicultorilor, prin unitățile de desfacere cu amănuntul, mărfuri industriale. Biostimulatorii (apistin, zahăr candel, șerbet) se acordă astfel : un kg pentru o familie în perioada 1 ianuarie – 28 februarie ; două kg pentru o familie în perioada 1–31 martie ; un kg pentru un kg miere livrată la fondul de stat în tot cursul anului. Fagurii se vînd contractanților la schimb de ceară. Pentru un kg ceară predată, producătorul primește 0,738 kg faguri artificiali.

Cooperativele preiau produsele contractate de la domiciliul apicultorilor sau direct din bazinele melifere.

Înainte de recoltare, stuparul are datoria să controleze dacă mierea este maturată și a început să fie căpăcită de albine (mierea recoltată înainte de maturare conține mai mult de 20 la sută apă și fermentează ușor). Mierea se recoltează și se extrage la centrifugă pe sortimente de flori și calitate, știut fiind că în acest fel stuparii obțin venituri mai mari.

Mierea preluată de organizațiile cooperatiste se livrează la IOMCOOP Sibiu, pentru omogenizare și ambalare în vederea expedierii către beneficiarii externi și interni. Cu miere se prepară și o serie de produse de patiserie și cofetărie și o mare cantitate de băuturi răcoritoare deosebit de apreciate de consumatori.

LEGUME ȘI FRUCTE VALORIFICATE SUPERIOR

Un loc important în cadrul industriei alimentare „COOP" îl au conservele și semiconservele de legume și fructe realizate în sistem gospodăresc și în unități de profil. În 1990 urmează să se producă cu aproape 40% mai multe conserve și semiconserve, decît în 1985. În acest scop se dezvoltă activitățile în bazinele de legume și fructe ; se vor produce, îndeosebi, sortimente care nu se realizează în industria republicană, dar sînt foarte solicitate de populație, ca : ardei, hrean la oțet, zacuscă de legume, foi de viță la saramură, hribi și ghebe pentru gătit, suc de roșii condimentat ș.a. Sporește mult producția de conserve pentru export. Se dezvoltă producția de murături. Este organizată și se va extinde activitatea de prelucrare a fructelor de pădure și a ciupercilor din flora spontană. Se produc cantități tot mai mari de gemuri și compoturi din fructe, conserve de mazăre, fasole, castraveți, gogoșari, ardei kapia, boia de ardei etc., produse care au o deosebită căutare la export.

Cooperativele comunale și orășenești achiziționează de la gospodăriile populației orice cantitate de fructe și legume. Foarte rentabile sînt culturile de căpșun, zmeur și coacăz negru. Se contractează și se achiziționează orice cantități de roșii timpurii, castraveți, roșii de toamnă, ceapă verde și uscată, fasole, păstăi și boabe, varză, pătrunjel, țelină, rădăcinoase, hrean, ridichi de lună, bame, vinete, andive, sparanghel etc. Prețurile oferite pot fi consultate la sediile cooperativelor comunale și la centrele de achiziții.

Grupaj realizat de AURAȘ ALBU

AGENDĂ CINEGETICĂ

Vînătoarea este atestată din vremuri străvechi, cînd omul vîna din necesitatea de a-şi procura o parte din hrană şi din îmbrăcăminte, şi de a se apăra de fiare. În decursul timpului, modul de practicare a evoluat. Scopul de azi al vînătorii nu-l mai constituie, în primul rînd, carnea şi blana, ci recreerea în natură, iar dacă este vorba de vînatul mare — trofeul. În locul necesităţii a apărut pasiunea pentru vînătoare, care l-a înnobilat pe om cu o etică nouă. Astăzi, vînătoarea raţională caută să păstreze şi să mărească efectivele de vînat, să apere fauna cinegetică de dispariţia unor specii, iar recoltarea să fie făcută cu cît mai puţine suferinţe pentru vînat. Legat de aceasta, altele sînt acum şi mijloacele de vînătoare. Prin prevederi legale, se interzice împuşcarea vînatului mare cu altceva decît cu un singur glonţ. Prin măsuri administrative, tinerii vînători sînt supuşi în prealabil unui examen, inclusiv o probă de tir la poligon. Legi nescrise, cuprinse în etica vînătorească, obligă pe vînător să caute şi să recupereze vînatul rănit, să nu împuşte mama de lîngă pui şi altele. Cu alte cuvinte, a fi un bun vînător înseamnă a respecta reglementările în vigoare, a cunoaşte vînatul şi a-l ocroti din toate punctele de vedere, a uza în mod sportiv de drepturile care decurg din posesia permisului de vînătoare.

Practicarea vînătorii, indiferent de scop ori mijloace, este determinată, firește, de existența vînatului. Care este situația actuală a efectivelor la principalele specii de vînat? Ca urmare a măsurilor luate pentru dezvoltarea economiei vînatului, se pot aprecia ca meritorii rezultatele privind extinderea şi progresul numeric ale unor specii de mamifere şi păsări de interes vînătoresc. Astfel, capra neagră — aflată, după război, în pragul dispariţiei — a atins acum densitatea optimă pe majoritatea fondurilor, recîştigînd terenuri pierdute (cum este Masivul Rodnei) sau ocupînd noi zone, prin colonizări. La fel stau lucrurile şi cu efectivele de urs, care se bucură, de asemenea, de un regim strict de ocrotire. Pe baza evaluărilor din primăvara anului 1987, pe fondurile de vînătoare gospodărite de A.G.V.P.S., efectivele la cerbul comun sînt mai mari cu 4 la sută faţă de anul precedent şi reprezintă o creştere de 31 la sută faţă de efectivele optime. La cerbul lopătar, efectivele au crescut cu 15 la sută faţă de anul trecut şi depăşesc cu 21 la sută pe cele optime. Şi la căprior se constată creşteri ale efectivelor, dar numai în zece judeţe s-a depăşit optimul. Printre speciile care şi-au mărit considerabil aria de răspîndire şi chiar efectivele se numără şi mistreţul. Totuşi, în 15 judeţe efectivele au scăzut faţă de anii precedenţi, iar în Maramureş şi în sectorul agricol Ilfov acestea se află sub cele optime. În ceea ce priveşte iepurele, densitatea lui s-a redus, în continuare, în anumite zone. Făcînd comparaţie cu efectivele optime, se constată că, în timp ce unele judeţe (Călăraşi, Teleorman, Argeş,

Ing. VASILE CIAUŞU
membru în Consiliul A.G.V.P.S.

(Continuare în pag. 152)

În cadrul „DACIADEI" — concursurile naționale sătești dotate cu „Cupa U.N.C.A.P."

În vara anului 1974 orașul Slobozia, județul Ialomița, găzduia prima ediție a Concursului național sătesc de oină dotat cu „Cupa U.N.C.A.P.", competiție de masă organizată pentru a se populariza sportul nostru național în rîndul tinerilor de la sate. La prima ediție s-au impus oiniștii din **Gherăești,** care au intrat în posesia trofeului. Tot ei au urcat pe cea mai înaltă treaptă a podiumului în 1979, iar la ediția a XIII-a, din 1986, s-au clasat pe locul doi.

De la prima ediție și pînă acum, scopul organizatorilor a fost realizat ; s-au înființat zeci de echipe de oină atît în județele cu tradiție, cît și în județele unde acest sport era aproape necunoscut.

Ediția a XIII-a a avut loc în orașul Caracal, pe stadionul din parc sau, cum îi mai spun locuitorii orașului, cu vădită

mîndrie, „Cișmigiul" Caracalului. Această ediție a adus și cîteva noutăți demne de consemnat. Pentru prima oară, au venit la această finală echipele „Recolta" Tufeni, județul Olt și „Recolta"-Simbăta, județul Bihor. Au reapărut în finală, după o mai lungă sau mai scurtă absență, echipele A.E.I. Urlați, județul Prahova, „Avîntul" Curcani, județul Călărași, și „Biruința" Gherăești, județul Neamț. Un arbitru, pe nume Pompiliu Istrate, prezent la toate cele 13 ediții, de profesie impiegat de mișcare la Iași, aprecia că la Caracal au venit echipe bine pregătite, care și-au îmbunătățit mult tehnica de joc și care vor da de furcă echipelor cu renume în Campionatul național de oină. În paranteză fie spus, în urmă cu mai mulți ani echipa de oină din Curcani, județul Călărași, a cucerit titlul de campioană națională. Spusele arbitrului din Iași s-au confirmat și la etapa finală a „Daciadei" la oină pe anul 1987, care a avut loc la Mangalia. Printre echipele sătești cu o comportare bună la această finală au fost și cele din Frasin — Suceava, Apoldu de Sus — Sibiu, Olteni — Teleorman.

Participanți la multe etape finale ale Concursului național sătesc de oină dotat cu „Cupa U.N.C.A.P." sportivii din Apoldu de Sus, județul Sibiu, au reușit pentru prima oară, la Caracal, să cucerească trofeul.

Reșița a găzduit cea de-a XI-a ediție a Concursului național sătesc de popice, dotat cu „Cupa U.N.C.A.P.". Inspirată alegere făcută de organizatori de a-i aduce pe acești oameni de la vatra de pîine a cîmpiei la vatra nestinsă a metalului.

Se cuvine mai întîi o precizare: finaliștii reprezentau pe cei mai buni din miile de popicari prezenți la etapele anterioare ; cel mai bine s-a prezentat echipa județului Satu Mare, care a ocupat primul loc la toate cele trei probe. **Angela Peres,** cooperatoare la ferma vegetală a C.A.P. Supuru de Jos, cu 409 popice doborîte, a ocupat primul loc. **Szekely Carol,** tot cooperator și tot dintr-o fermă vegetală, aceea de la C.A.P. Lazuri, a adăugat și el o medalie de aur echipei din județul Satu Mare.

Popicarii din Bistrița-Năsăud au ocupat locul doi. Se cuvine aici o mențiune. Conducătorul echipei a fost **Iulius Trifu,** în vîrstă de 77 de ani și care, în 1931, a fost unul din întemeietorii Federației naționale de popice.

Locul trei, cu 1 227 popice doborîte, a revenit echipei-gazdă. În zilele desfășurării finalei, la Reșița a avut loc și o aniversare. Romică Popescu, de la Federația română de popice, arbitru principal la toate cele 11 ediții, a împlinit 75 de ani.

S-a spus de multe ori că dintre campionii noștri naționali, europeni, mondiali și olimpici, mulți și-au început cariera la sate. Ne face plăcere să amintim că și concursurile naționale sătești de popice au dat asemenea elemente valoroase. În ziua de 1 iunie 1987 am primit vestea că la Campionatele mondiale de juniori, care au avut loc în orașul Ingelheim, din R.F. Germania, fetele noastre, **Adriana Antonesei** și **Maria Șopterean,** au cucerit titlul de campioane în proba de perechi.

Cine sînt cele două tinere ? Prima este din Vama, județul Suceava, iar cealaltă din Nazna, județul Mureș. Amîndouă au participat cu ani în urmă la Concursul național sătesc dotat cu „Cupa U.N.C.A.P.". În finala acestui concurs, din 1984, Maria Șopterean a ocupat locul doi.

GH. NEAGU

La Vaslui

FINALA '87 A ATLEȚILOR DE LA SATE

La **Vaslui,** s-a desfășurat, în zilele de 8–9 august 1987, sub genericul **„Daciadei"**, finala pe țară a celei de-a X-a ediții, jubiliare, a Concursului național sătesc de atletism, dotat cu „Cupa U.N.C.A.P.". Au fost prezente toate județele țării, fiecare cu opt atleți – fete și băieți – cîștigători ai etapelor județene.

De-a lungul anilor, competiția a avut un rol deosebit în dezvoltarea atletismului la sate, a bazei sale tehnico-materiale, ca și în descoperirea unor sportivi de mare valoare. Cîștigătoarea finalei de 800 m, din 1982, Maria Stănescu, a devenit ulterior campioană mondială de cros. Tot campioană mondială de cros a devenit și Georgeta Otroc, afirmată la una din primele ediții ale concursului dotat cu „Cupa U.N.C.A.P.". Maria Radu, campioană europeană în sală, la 1 500 m, în 1983, nu este alta decît cîștigătoarea probei de... săritură în lungime, la finala competiției de la Pecica, din 1978. Laurențiu Budur a fost selecționat în lotul național de juniori, după victoria sa la săritura în lungime în finala acestei competiții de masă, de la Viziru-Brăila, din 1979.

Care dintre cîștigătorii diferitelor probe ale finalei din 1987, de la Vaslui, va călca pe urmele lor ? Dar iată cîștigătorii acestei ediții : 100 m : **Cristina Andrei** (Ialomița), respectiv **Ilie Popa** (Vîlcea) ; 800 m : **Milica Ciulei** (Vaslui) ; 1 500 m : **Aurel Aniței** (Vaslui) ; lungime : **Liliana Ignat** (Vaslui), respectiv **Marius Glodeanu** (Satu Mare) ; greutate : **Alexandra Ozono** (Dolj), respectiv **Ion Prodea** (Sibiu). Pe echipe, reprezentativa **județului-gazdă** a cucerit „Cupa U.N.C.A.P.". Locul doi a revenit echipei din județul **Satu Mare,** iar a treia s-a clasat echipa din **Ialomița.**

TRAIAN DUMITRESCU

BILANȚ STRĂLUCIT

Recorduri în preajma recordurilor absolute

Obișnuiți de mai bine de un deceniu cu veritabile triumfuri în gimnastica feminină, ne-am arătat oarecum nemulțumiți, o perioadă, cu titluri mondiale și europene, olimpice chiar, numai pe aparate. Dar o școală de înaltă tradiție, izvor nesecat de campioane, naște, periodic și, am spune, implacabil supercampioane. Pentru că, să ne întrebăm, ce înseamnă „școală" într-o disciplină sportivă ? Tradiție, stil propriu, inconfundabil pentru un ochi chiar neavizat („e româncă"...), sportivi și tehnicieni într-o continuă emulație (pentru care problema cea mai importantă este să fie primii „la ei acasă" și apoi în lume), multe, multe altele, începînd de la concepția de pregătire și pînă la coregrafie și ilustrație muzicală.

Campionatele europene din 1987, desfășurate la Moscova, au dovedit că pentru școala românească de gimnastică feminină timpul supercampioanei a sosit din nou și această stea se numește Daniela Silivaș, deținătoare a 4 medalii de aur și a uneia de argint cu un punctaj de 39,775, la 225 de miimi de perfecțiune și, se poate vedea mai sus, la numai un pas de scorul maxim al titlurilor : 5 din 5 posibile. Dar, această ediție a campionatelor continentale a mai relevat ceva : celelalte reprezentante ale noastre – Eugenia Golea (argint la bîrnă și bronz la sărituri) și Camelia Voinea (argint la sol) pot oricînd să

amenințe poziția Danielei Silivaș. Am auzit chiar voci, autorizate, susținînd că „solul" Cameliei este mai bun decît cel al Danielei ! În aceste condiții, în ziua de concurs, totul depinde de acuratețea execuției în acel moment, de nervii fiecărei sportive, or, Camelia debuta la „europene", în timp ce Daniela avea în palmares chiar și un titlu mondial (la bîrnă, în 1985, la Montreal, orașul acela canadian, știți dumneavoastră...).

În concursul pentru titlul individual compus, Daniela Silivaș n-a lăsat nici o speranță contracandidatelor ei, care, ne gîndim în special la sovietica Elena Șușunova, au și cedat nervos, superioritatea româncei fiind dincolo de orice discuție, inhibantă chiar, în marea arenă moscovită „Olimpiiski". Nu numai acuratețea execuției, stilul, ritmul, eleganța, coordonarea, identitatea dintre accentele muzicale și „punctarea" prin exercițiu a momentelor de virf, în cazul solului, dar mai ales dificultatea compozițiilor acrobatice s-a vădit de superclasă. Iată un singur exemplu : în exercițiul la paralele, Daniela a executat două elemente specifice concursului masculin la bară fixă – un „Tkacev" și un „Delcev" –, elemente de dificultate maximă așa-numitele „C cu risc", din competiția bărbaților. Reușind să realizeze aceste exerciții, în mai bine de 100 de țări ale lumii gimnaștii au titlul național asigurat ! Iertați-ne pedanteria cu iz tehnic, dar evocarea primei diagonale acrobatice la sol a cvadruplei campioane europene (totalul maxim 20,00) se impune, credem : după o cascadă acrobatică, urmează, abia zărit – și doar la reluarea televiziunii ! – un salt fără atingerea podiumului de concurs cu mîinile (cum s-o mai fi numind ?), după care „dublu salt cu rotire 360 grade" și aterizare perfectă, apoi start spre o nouă diagonală acrobatică ! Sau bîrna... cu patru desprinderi... dublu salt la ieșire...

Daniela Silivaș ne-a desenat pe retină, poate pentru totdeauna, poate numai pînă la următorul concurs, cînd va arăta altceva, arabescuri de neuitat, din care în palmaresuri va rămîne (pe lîngă emoția noastră estetică și patriotică) o adunare de cifre : patru medalii de aur, la individual compus, paralele, bîrnă și sol, și una de argint, la sărituri.

Participînd pentru prima oară alături de fete, băieții – cea mai tînără garnitură a competiției – au cucerit, la rîndul lor, două medalii de bronz, prin Marian Rizan, la cal cu mînere și paralele.

Un succes de înalt prestigiu al sportului românesc

UNIVERSIADE'87
ZAGREB
YUGOSLAVIA

Intrate în tradiția sportului nostru, succesele înregistrate la Jocurile Mondiale Universitare de vară au fost confirmate strălucit la ediția a 14-a, desfășurată la Zagreb, între 8 și 19 iulie 1987, delegația noastră studențească obținînd, cu 51 de sportivi, nu mai puțin de 43 de medalii, dintre care 21 de aur, 12 de argint și 10 de bronz, bilanț care ne-a clasat pe locul trei pe națiuni, din 128 țări participante ! Așa cum s-a mai scris, lotul nostru prezent la Zagreb s-ar putea mîndri chiar cu primul loc, într-o ierarhie avînd drept criteriu... productivitatea. Aceasta pentru că echipele care ne-au depășit (S.U.A. și U.R.S.S.) au prezentat, fiecare, peste 200 de concurenți, în mai toate cele 12 discipline înscrise în program, în timp ce noi am luat startul la numai 5 sporturi : atletism, înot, canotaj academic, caiac-canoe și gimnastică.

Nimic mai plăcut pentru reporter decît să-și reamintească numele celor care i-au dat de lucru în cele aproape două săptămîni de întreceri. Vom începe cu înotul, pentru că în piscina de la complexul „Mladost" s-a aflat veritabila eroină a Jocurilor, românca **Noemi Lung**, pe care majoritatea specialiștilor au apreciat-o drept cea mai bună sportivă a Universiadei '87. Noemi Lung, prezentă în opt finale, a cucerit 5 medalii de aur – toate în probe individuale, fapt unic în analele marilor competiții – și două de bronz, adică, să spunem, mai mult decît loturile Marii Britanii, Olandei sau R.F. a Germaniei... Alături de Noemi, **Anca Pătrășcoiu**, specialista necontestată a probelor de spate, și-a înscris de două ori numele pe tabelul campionilor mondiali universitari.

Cel de-al doilea sport cu mare pondere olimpică, atletismul, ne-a adus, la rîndul lui, mari satisfacții : 4 medalii de aur, 2 de argint și 2 de bronz – iată o salbă de trofee obținută cu „o mînă" de competitori. Din nou, fetele au fost în frunte, **Paula Ivan** urcînd de două ori pe cea mai înaltă treaptă a podiumului de premiere, după

victorii detașate în probele de 1 500 m și 3 000 m, ca și **Liliana Năstase,** învingătoare în „proba probelor", heptatlonul, și **Marieta Ilcu,** la săritura în lungime. Remarcați că tradiția a fost respectată, medaliile de aur fiind cîștigate la semifond și săritura în lungime (la această specialitate fetele noastre sînt neînvinse la ultimele 4 Universiade), cu fericita excepție a heptatlonului.

Pe pista de apă de la Jarun, caiacul și canoea și, apoi, canotajul academic, cu 10 medalii de aur, n-au făcut decît să confirme pronosticurile. Nici nu știi ce să admiri mai întîi : „recolta" de la caiac-canoe, cu 13 medalii (5–4–4) sau eficiența schifurilor, canotoarele și canotorii cucerind șase medalii din șase posibile (5 de aur și una de argint). Greu de făcut evidențieri în aceste condiții, dar numele canoistului **Aurel Macarencu** îți vine primul în minte, atît pentru dubla sa victorie, cît și pentru maniera categorică în care s-a impus.

De data aceasta, gimnastica a rămas la urmă, fără titlu, cu doar 2 medalii de argint și două de bronz. O explicație ar fi faptul că întrecerile studențești au avut loc la o lună după campionatele europene și cu o lună înaintea „mondialelor", iar vîrsta universitară ne dezavantajează....

Mai puternici ca oricînd, sportivii noștri au onorat cum se cuvine încrederea cu care au fost investiți, condițiile de pregătire, absolvind „magna cum laudae" examenul cel mai important al anului 1987.

CALEIDOSCOP SPORTIV

VEZUVIUL PUS LA TREABĂ

Suporterii italieni nu-și dezmint renumele, iar dacă vom cobori spre sud ardoarea lor îmbracă forme spectaculoase. Cu cîțiva ani în urmă, după titlul cîștigat de AS Roma, municipalitatea „Cetății eterne" a fost obligată de presiunile suporterilor să lege, cu fundă!, Coliseumul, înconjurîndu-l cu o imensă panglică galben-roșie — culorile lui AS Roma.

Dar fantezia napolitanilor — pentru prima oară în 1987 „campioni" ai Italiei, alături de coechipierii lui Diego Maradona — a depășit orice așteptare. Sărbătorirea „scudeto"-ului (urmată de cea consacrată victoriei în Cupa Italiei) a cuprins un „număr" cu totul special : 5 000 de suporteri napolitani au urcat pe Vezuviu, vulcanul care domină golful și orașul cu același nume, un fel de simbol al regiunii, punîndu-l la treabă ! E! de ce să nu dea semne de bucurie ? Așa încît o erupție simulată cu artificii — lava fiind înlocuită cu smoală topită — a salutat titlul de campioană de fotbal a Italiei cucerit de AC Napoli.

FORMULA 1

Anul acesta, se speră, se va hotărî organizarea unei etape a campionatului mondial de automobilism — Formula 1 în U.R.S.S., un circuit pentru acest fel de întreceri urmînd să fie finalizat în complexul sportiv Bikernieke, din Riga.

Circuitul va avea o lungime de 3,6 km, urmînd să fie construit în colaborare cu specialiști ai federației internaționale.

LOCUITORUL 5 MILIARDE

O coincidență remarcabilă : copilul cu a cărui naștere s-a ajuns la cele 5 miliarde de locuitori ai planetei s-a născut la Zagreb, în timpul Universiadei de vară, competiție desfășurată, semnificativ, sub deviza : „Lumea tinereții pentru o lume a păcii". Matej Gaspar, pămînteanul cu numărul 5 000 000 000, a văzut lumina zilei la 11 iulie 1987, ora 8,35 (ora locală), primul său țipăt fiind transmis în direct la radio. Javier Perez de Cuellar, secretarul general al O.N.U., aflat la Zagreb, l-a vizitat pe micuț.

Căpitanul primului „scudeto" napolitan, Diego Maradona, înconjurat de „dragostea" adversarilor. Aici nu este marcat, cum ați putea crede, de părintele psihanalizei, ci de fundașul lui Udinese, Criscimanni. Pentru că în campionatul italian de fotbal se înfruntă (și) „Freud" (aparatură electrică) și „Buitoni" (complex de vitamine)....

PREMIERĂ DE IARNĂ

În sezonul — tradițional — al almanahurilor, ni se pare nimerit să inserăm în paginile consacrate sportului cîteva premiere ale sporturilor de iarnă :

● Cea mai veche sanie cunoscută în istorie a fost descoperită în localitatea finlandeză Heinola. Foarte asemănătoare celei de astăzi, sania preistorică are o vechime de 8 500 ani.

● Prima cursă de bob reținută de cronici s-a desfășurat acum aproape 100 de ani, în 1 889, la Davos (Elveția).

● O pictură din secolul al XVI-lea relevă apariția hocheiului pe gheață în Olanda, dar primul meci după reguli clare s-a disputat în 1955, la Kingston, (Ontario — Canada).

● Primele referiri privind patinajul apar în Scandinavia și datează din secolul al II-lea al erei noastre, dar descoperirile arheologice duc originile acestui sport cu 10 secole înaintea erei noastre.

● Primul club de patinaj a fost „Edinburgh Skating Club", creat în Scoția în 1742, în timp ce prima cursă a avut loc în 1763, între Wisbech si Whittle Sea, în estul Angliei.

● Primul patinoar artificial din lume a fost deschis la 7 decembrie 1842, la Baker Street Bazaar (Londra).

Grupaj de
LUCIAN OPREA

PRIETENUL AL

Există o multitudine de rase la specia canină, răspîndite pe întreg mapamondul. Federația chinologică internațională a stabilit 10 grupe de rase, deosebite între ele prin caracteristici morfologice esențiale, aptitudini și utilizări specifice. Prezentăm cititorilor cîteva din cele mai întîlnite rase în țara noastră și peste hotare :

Ciobănescul românesc Mioritic aparține rasei de ciini de talie mare, răspîndiți în zona Carpaților din țara noastră. Corpul este masiv, urechile nu prea mari, ochii — de mărime mijlocie și de culoarea chihlimbarului. Părul (roba) abundă pe tot corpul și este lung. Ciinii din această rasă autohtonă au mersul liber, degajat, pasul întins. Temperamentul este vioi, dar și echilibrat. Acest ciine este atent, vigilent, foarte atașat de stăpîn, apărînd cu mult curaj turmele.

Ciobănesc german (Deutscher Schäferhund.) Se pare că este cea mai răspîndită rasă din lume, datorită multiplelor calități și utilități. Ciobănescul german este larg cunoscut sub denumirea populară de ciine-lup. Este un ciine robust, cu înfățișare elegantă, impunătoare și atrăgătoare. Se dresează ușor.

Ciobănesc scoțian Collie, cu păr lung și aspru (Collie). Este o rasă foarte veche. Darwin a arătat că scheletul acestei rase de ciini are o foarte mare asemănare cu acela al ciinelui sălbatic. Se cunosc două varietăți : una cu păr lung și aspru și alta cu păr scurt și moale. Frumusețea rasei constă într-o armonie a capului cu trunchiul, ținută mîndră, înfățișare plăcută și elegantă.

Ciobănesc englez Bobtail. Rasa a căpătat acest nume pentru că se naște cu coada scurtă (ciot). Are un aspect de urs și un lătrat deosebit de zgomotos. Excelent pentru paza turmelor și un foarte bun însoțitor ; culoarea părului are toate nuanțele de cenușiu cu sau fără pete.

Boxer. Este un ciine puternic, armonios, energic, curajos și vigilent. Rasa a fost formată în Germania și este ușor de dresat. Boxerul apără din instinct stăpînul, casa, mașina, obiectele personale etc. Ciine utilitar și de apărare, este bine adaptat nevoilor omului.

Dobermann. Ciine de talie mijlocie, robust, musculos, cu mișcări elegante.

Hovawart. Numele lui înseamnă „păzitor de gospodărie". Este o rasă de ciini foarte răspîndită în multe țări europene. Fiind curajos, cu simțul mirosului foarte dezvoltat, atașat stăpînului, este folosit pentru pază și ocrotire.

Rottweiler. Ciine robust, calm, foarte puternic, cu aspect impozant, în trecut utilizat de negustori, măcelari, care îl luau cu ei să-i apere în tîrguri, de unde se mai numește și „Ciine de măcelar".

CREDINCIOS OMULUI

Schnauzer uriaş (Riesenschnauzer). Este un ciine bărbos şi mustăcios. Foarte puternic, este folosit pentru pază, ocrotire şi ca însoţitor. Este un bun prieten al cailor.

Dog german (Deutsche Dogge). Se spune că este un Apollo printre rasele canine. Dogul german este o operă a chinologilor, fiind un excelent paznic al casei, fermei şi gospodăriilor.

Spitz japonez (Akita Inu). Rasă veche japoneză. Ciine de talie mare, în prezent fiind crescut în Europa şi în S.U.A., ca excelent ciine de însoţire.

Ciine de Saint-Bérnard (Bérnardier). Este o rasă de ciini de munte, de talie mare, puternic, musculos şi viguros. Are capul mare şi impozant şi privire deosebit de inteligentă. Există două varietăţi ale rasei, una cu părul lung şi alta cu părul scurt. Este o rasă de ciini afectuoşi cu copiii. Face parte din echipele de ciini salvamontişti.

Terra Nova (Newfoundländer). Rasă de ciini renumită pentru salvarea oamenilor de la înec. Ţara de origine — Canada. Este un ciine de forţă.

Bulldog englez (English Bulldog). Este un ciine masiv, musculos şi viguros, susţinut pe picioare scurte, dar puternice.

Mastiff. Rasă de ciini din Anglia. Este un ciine mare, masiv, viguros, simetric, bine legat, cu un corp puternic, musculos. Excelent ciine de pază şi de ocrotire.

Foxterrier (Drahthaarig). Rasă de ciini de talie mică, foarte bine proporţionată. Se aseamănă cu un căluţ. Este un ciine rezistent la îmbolnăviri şi extraordinar de dinamic.

Teckel (Kurzhaarig). Datorită. taliei mici, este un excelent ciine de vînătoare la vizuină şi de aceea se mai numeşte „ciine bursucar" sau **„Terrier de vizuină».**

Beagle. O rasă veche, englezească. Este un ciine simpatic şi prietenos, cu capul proporţionat şi armonios. Este folosit la vînătoarea de iepuri.

Brac german cu părul scurt (Deutscher Kurzhaar). Pretutindeni folosit la orice vînat, are o constituţie puternică, de proporţii armonioase.

Pointer. Este un foarte bun ciine pontator de cîmpie, poate vîna şi în pădure şi în mlaştini cu o pasiune extraordinară. Adulmecă urmele vînatului de la 500 m ; este blajin şi ascultător.

Setter englez (Englischer Setter). Rasa este elegantă, puternică, dar nu greoaie. Cu miros foarte fin, cu un temperament vioi, mare mobilitate, viteză şi rezistenţă la căldură, acest ciine este un excelent tovarăş de vînătoare.

Setter roşu irlandez. Unul din cei mai frumoşi ciini de vînătoare, inteligent, energic, duios, devotat.

Setter Gordon (Gordon Setter). De origine scoţiană, este un ciine elegant, ascultător, care iubeşte copiii. Se dresează uşor, este curajos şi un bun înotător.

Cocker spaniol. Rasă de ciini rezistentă, viguroasă, inteligentă şi blîndă. Ciine de vînătoare, nu numai de agrement, este afectuos, devotat şi iubeşte copiii.

Dalmaţian (Dalmatiner). Ciine echilibrat, cu blană splendidă, cu pete negre sau brune. Este un ciine de lux, dar şi foarte bun însoţitor şi un bun paznic al casei.

Bar Zoi (Barsoi). Are talia impozantă, blană bogată, culorile foarte frumoase (auriu, roşcat, cenuşiu etc.). Este folosit la vînătoare de lupi, vulpi şi iepuri.

FILEA IOAN IVANA
doctor în ştiinţe veterinare

„MIRACOLUL STUPULUI"

- Veninul de albine combate cu succes reumatismul
- Acțiunile binefăcătoare ale mierii
- Noi preparate pe bază de produse ale stupului
- Din nou despre apilarnil

În ultimul timp, specialiștii în apiterapie obțin rezultate deosebite în tratarea a o serie întreagă de afecțiuni, cu ajutorul produselor și preparatelor apicole. Astfel, așa cum ne-a declarat dr. **Alexandru Partheniu,** veninul de albine este utilizat în combaterea cu bune rezultate a afecțiunilor reumatismale. La noi în țară este folosit, în afară de tratamentul aplicat prin înțepături de albine, sub formă de unguente (apireven), loțiuni. Se încearcă, de asemenea, utilizarea veninului ca desensibilizator la persoanele care nu suportă înțepătura albinelor, adică a celor alergice la venin. În stadiu de experimentare se află și preparatul Apitotal N.V.I., care are la bază corpul integral al albinei sănătoase mature — liofilizat — și care conține și punga cu venin. Experiențele au drept scop stabilirea gradului de eficiență în reumatologie, în alergologie și, mai nou, de consolidare a sistemului imunitar. Aceasta dat fiind că Apitotalul este un alergent față de care organismul reacționează prin producerea de anticorpi asigurîndu-i mari posibilități în potențarea sistemului imunitar.

Efectul mierii de albine asupra organismului uman depinde de sortimentul floral — precizează specialistul în apicultură **Nicolae V. Ilieșiu.** Mierea de tei, de exemplu, este recomandată pentru afecțiunile trahobronșice ; mierea de mentă, pentru afecțiunile gastrice ; mierea de salcîm servește drept calmant ; mierea polifloră, mai ales mierea de mană, este recomandată ca element energizant și vitaminizant ș.a.m.d. Dar, în primul rînd, mierea trebuie considerată ca un aliment complex, cu multe calorii, util și suferinzilor de hepatite, fiind singurul aliment natural care nu supune bila și ficatul la efortul de invertire a substanțelor zaharoase în general; poate fi consumată fără restricții atît de tineri cît și de vîrstnici.

În ultimii ani, observăm extinderea utilizării produselor stupului în industria alimentară, ca și în industria de medicamente și cosmetice. Așa, de exemplu, industria alimentară produce bine cunoscuta turtă dulce cu miere, nuga cu miere, băuturi răcoritoare pe bază de miere și chiar alcoolizate cu hidromel, precum și oțet alimentar conținînd suc de mere și miere, pe baza unei fermentații specifice. La rîndul său, industria de medicamente folosește mierea ca adjuvant în multe recomandări medicale, iar gama produselor pe bază de propolis, de pildă, a luat o mare extindere. Se prepară tincturi, sprayuri, unguente, supozitoare, ovule și capsule cu propolis ; în curînd Întreprinderea Biofarm va realiza un spray cu ex-

NICOLAE BUICĂ

(Continuare în pag. 207)

COOPERATIVA DE CREDIT

În cadrul mișcării cooperatiste din țara noastră funcționează de multe decenii cooperația de credit. Activitatea acestei organizații are un rol important în satisfacerea nevoilor de fonduri pentru dezvoltarea producției agroalimentare și pentru unele necesități gospodărești. Poate fi cooperator orice persoană care a împlinit vîrsta de 16 ani și acceptă prevederile statutului. De reținut că membrii cooperatori sînt proprietari și beneficiari ai cooperativelor de credit, cu drepturi și îndatoriri care determină întărirea și dezvoltarea organizațiilor respective, sporirea contribuției acestora la creșterea nivelului de trai al populației.

LA DISPOZIȚIA DUMNEAVOASTRĂ

RITM ȘI DINAMISM

Așa cum se vede și pe coperta de carnet alăturată, carnet eliberat în ianuarie 1987, cooperativele de credit numără peste 4 700 000 de membri, dispun de mai mult de 5 miliarde lei fonduri proprii și au un volum anual de activitate de peste 24,3 miliarde lei. În anul 1986, volumul operațiunilor a fost mai mare cu aproape 5 miliarde lei față de 1985. În acel an (1986), membrii cooperatori au primit drept dobîndă pentru fondul social depus 140 milioane lei, iar în 1987 primesc circa 170 milioane lei.

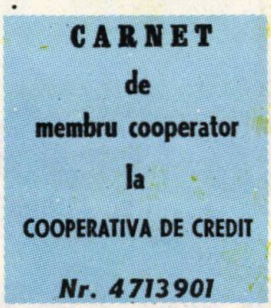

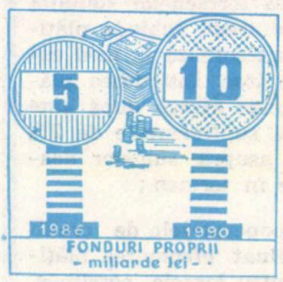

Obiectivele propuse și aprobate pentru 1987 au determinat dezvoltarea puternică a activității cooperativelor de credit, prioritară fiind sporirea împrumuturilor productive, care sînt superioare anului 1986 cu peste 160 milioane lei. Acest gen de împrumuturi va ajunge în 1990 la cel puțin 2,5 miliarde lei. De altfel, întregul volum de activitate va fi mai mare în 1990 cu peste 8 miliarde lei față de 1986, ajungînd la 30,600 miliarde de lei.

În acest cincinal, împrumuturile acordate membrilor cooperatori se vor ridica la peste 30 miliarde lei, de 1,5 ori mai mult decît în cincinalul trecut.

Activitatea cooperativelor de credit se desfășoară pe baza principiului autoconducerii și autogestiunii, respectîndu-se strict disciplina financiară, buna gospodărire a fondurilor și creșterea eficienței economice.

Împrumuturi productive	
— miliarde lei —	
1986	1987
1,800	1,960

La baza întregii activități — CREDITELE PRODUCTIVE

Așa cum se subliniază în statut și în Rezoluția Congresului al VIII-lea al cooperației, la baza întregii activități vor sta și de aici înainte CREDITELE PRODUCTIVE.

Așadar, pentru creșterea producției agricole în gospodăriile populației se acordă împrumuturi în vederea :

● cumpărării și creșterii de vaci, juninci, porci, oi, capre, berbeci, iepuri, păsări, amenajării de grajduri, saivane sau

alte adăposturi necesare animalelor și păsărilor, realizării de construcții pentru creșterea acestora ;

● procurării de material săditor, semințe și îngrășăminte chimice, construirii sau amenajării de sere, solarii, răsadnițe, ciupercării ;

● procurării de roiuri de albine, unelte apicole, stupi, creșterii viermilor de mătase ;

● lucrărilor de îmbunătățiri funciare (terasări, amenajări locale simple pentru irigații etc.) ;

● cumpărării de mașini și unelte agricole, realizării instalațiilor de biogaz, procurării de orice alte materiale, efectuării de lucrări sau rezolvării altor necesități care conduc la creșterea producției agroalimentare în gospodăriile populației.

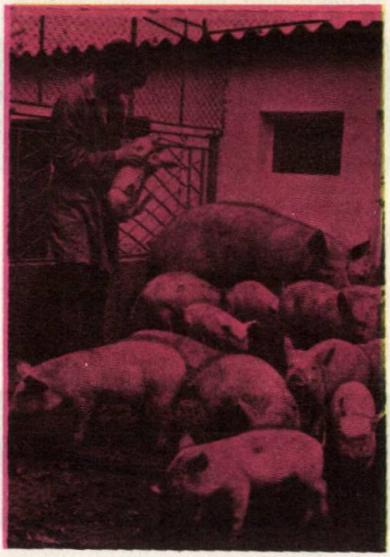

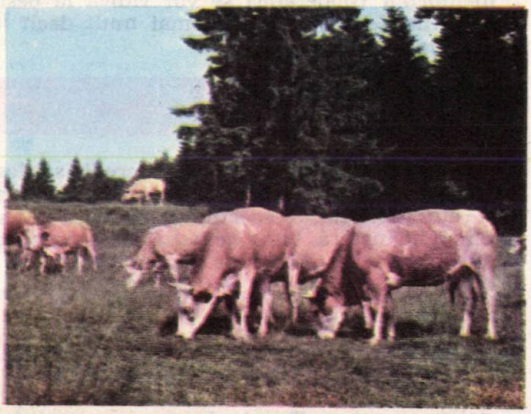

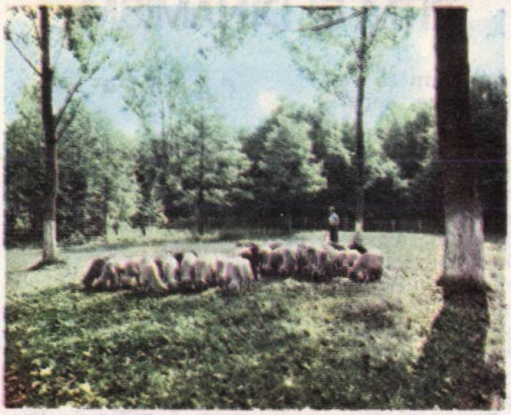

CE TREBUIE SĂ SE ȘTIE CU DEOSEBIRE

Tot ce este în legătură cu activitatea cooperativelor de credit este foarte important și toate informațiile sînt utile. Cu deosebire este însă necesar să se reție :

■ cine s-a înscris ASTĂZI în cooperativa de credit și a depus fondul social, MÎINE poate solicita împrumutul de care are nevoie ;

■ pentru a-i sprijini în mai mare măsură pe membrii cooperatori în vederea dezvoltării producției vegetale și animale în gospodăriile proprii și în rezolvarea unor probleme personale, s-au majorat plafoanele de împrumut de la 25 000 lei la 35 000 lei pentru împrumuturile productive și de la 15 000 lei la 20 000 lei pentru cele destinate nevoilor gospodărești și familiale :

■ investind împrumutul acordat în scopuri productive, gospodarul își creează surse de venituri suplimentare, care îi dau posibilitatea restituirii la termen a banilor primiți și obținerii unui surplus de produse agroalimentare ce poate fi valorificat în condiții avantajoase ;

■ depunerea de către cooperatori a unui fond social cît mai mare atrage după sine o dobîndă mai ridicată ;

■ prin achitarea ratelor scadente ale împrumuturilor înaintea termenelor stabilite prin contract, dobînda plătită se micșorează în mod corespunzător. Întîrzierea plății ratelor atrage după sine dobînzi suplimentare de 2% pe an asupra sumelor neachitate în termen ;

■ cooperativele de credit au preluat efectuarea plăților pentru laptele, porcinele, ovinele și alte produse livrate la fondul de stat, în felul acesta producătorii primindu-și drepturile bănești cu mai mare operativitate.

AURAȘ ALBU

„FARMACIA VERDE"

Toate informațiile de mai jos ne-au fost furnizate de către colaboratorul nostru, biologul Mircea Alexan, de la Trustul Plafar, care, și cu acest prilej, răspunde numeroaselor scrisori sosite de la cititori în legătură cu utilizarea plantelor medicinale în combaterea unor afecțiuni și păstrarea sănătății.

Mai presus de toate,

SĂNĂTATEA OMULUI

„NEFOLOSITORUL" GHIMPE

Cercetătorii în fitoterapia modernă s-au inspirat deseori din tradițiile medicinii populare și nu o dată descoperirile lor au făcut senzație. Așa s-a ajuns să fie studiată și o buruiană rea, care încurcă lîna oilor, înțeapă și se întinde, asemenea unei pecingini, prin locurile necultivate, pe lîngă drumuri și căi ferate, prin șanțuri. Planta aceasta se numește, în termeni științifici, Xanthium spinosum, popular „holeră" sau „ghimpe". Este originară din America de Sud, ajungînd și la noi în pragul secolului al XIX-lea, o dată cu epidemia de holeră, boală care a imprumutat denumirea sa buruienii amintite folosită ca leac contra bolii printr-o practică excesiv de dură : tăvălirea bolnavilor prin mărăciniș. Medicina populară o mai recomanda și ca antidiareică, contra turbării și frigurilor. Luată în studiu de către un colectiv de cercetare din cadrul Institutului Medico-Farmaceutic Cluj-Napoca despre care am relatat pe larg în ediția precedentă a almanahului, plantei i s-a decelat o acțiune certă îndeosebi în afecțiunile de prostată. Astfel, cercetările clinice pe loturi de bolnavi cu adenoame vechi de la 1 la 20 de ani și cu diametre de 2–6 cm, multe însoțite de manifestări dureroase și jenă la micțiune, au pus în evidență acțiunea dezinfectantă, anticongestivă și cicatrizantă a părții aeriene a plantei, care este în plus lipsită de orice fel de toxicitate. Rezultatele au fost deosebit de încurajatoare și la bolnavii asupra cărora tratamentele medicamentoase nu avuseseră decît efecte minore, *după cure cu decoct de ghimpe* s-au constatat ameliorări foarte importante, pentru mulți nemaifiind nevoie de intervenție chirurgicală. Ca anticongestivă, planta este utilă și după operațiile de prostată.

Dar ghimpele și-a dovedit eficacitatea și în alte afecțiuni : cistite, cistopielite și chiar în litiaza renală gravelară pînă la mărimea unui bob de piper. De reținut că *efectele ghimpelui în afecțiuni de prostată apar chiar după prima lună de cură, prin reducerea micțiunilor nocturne la jumătate, dispariția usturimilor pe uretră, a durerilor în zona vezicii biliare, pentru ca ulterior prostata să se decongestioneze și să-și revină la volumul și elasticitatea normale. Pentru ca tratamentul să fie eficace, trebuie evitate o serie de alimente : cele condimentate (iuți, piperate, acre, prea sărate), lactate fermentate, fructe acre și îndeosebi alcoolul.*

„GIARDINOCID"

Giardia intestinalis este un parazit microscopic care se fixează ca o ventuză pe epiteliul

intestinal, provocînd prin înmulțire tulburări puternice, îndeosebi la copii (tulburări intestinale, hepatice, nervoase, alergice). Medicația actuală, deși eficientă, nu este suportată de toți subiecții, în special de cei cu ficatul sensibilizat. Iată însă că un colectiv de medici și specialiști în fitoterapie a reușit să realizeze un preparat care înlătură acest neajuns, conducînd la dispariția giardiozei. Medicamentul pe bază de plante medicinale a fost brevetat și a primit denumirea de „Giardinocid", avînd la această dată avizele clinice pentru a intra în fabricație. Este un nou succes al „farmaciei verzi".

ANTISEPTIC DE EXCEPȚIE

O nouă ramură a fitoterapiei, *aromaterapia*, se dezvoltă din ce în ce mai mult. Aromaterapia privește utilizarea în scopuri terapeutice a uleiurilor volatile, substanțe complexe, cu proprietăți antiseptice. Pe primul plan se situează *uleiul de cimbru de cultură*, care s-a dovedit a fi de trei ori mai puternic decît fenolul, substanță cunoscută drept un antiseptic energic. Din acest motiv, în nomenclatorul Plafar a fost introdus și acest ulei care poate fi folosit *în uz intern ca stimulent general, fizic și psihic, al circulației capilare, tonic nervin, dar mai ales ca antiseptic intestinal, al aparatului respirator și urinar.* Se iau cîte 3–5 picături, de 3 ori pe zi, pe puțin zahăr. *În uz extern*, uleiul amintit poate fi folosit tot ca *antiseptic și bactericid, în dermatoze, reumatism articular și muscular, gută, artrită, în spălături locale.* O altă noutate în nomenclatorul Plafar este și *uleiul de ienupăr*, care are proprietăți similare și în plus poate fi utilizat și la dezinfectarea locuințelor.

SECRETUL CELOR 4 HOȚI

Povestea începe în anul 1628. O cumplită epidemie de ciumă, din cele care pustiau regiuni întregi și îndeosebi orașele unde populația era mai densă, bîntuia și în orașul Toulouse (Franța). Sinistrele cotigi negre nu mai pridideau să care spre gropile comune grămezi de cadavre, printre care adesea se mai auzeau și gemetele muribunzilor puși de-a valma cu cei neînsuflețiți. În acest decor apocaliptic, printre casele rămase fără stăpîn, în ciuda ordonanțelor drastice ale oficialităților care amenințau cu moartea pe cei ce vor fura, dar mai ales în pofida fricii cu care erau privite lucrurile rămase de la cei morți și despre care se știa că transmit boala, o bandă compusă din 4 hoți opera fără teamă de amenințări și pericol. Cînd, în sfîrșit, au fost prinși de autorități, celor 4 hoți li s-a promis viața dacă vor dezvălui secretul care-i făcea imuni și le permitea să intre cu atîta curaj în casele contaminate. Dornici să scape teferi, aceștia au dezvăluit taina. Secretul era folosirea de către ei a unui oțet aromatic, obținut prin macerarea în oțet a unor plante, printre care usturoiul, pelinul, salvia, menta, levănțica, obligeana, cuișoarele, scorțișoara. Cu acest oțet aromatic cei 4 hoți își spălau mîinile, obrajii și își îmbibau tampoanele pe care și le țineau la nas. Corpul medical a recunoscut de drept eficacitatea acestui preparat care a devenit oficial sub denumirea de *„oțetul aromatic al celor 4 hoți"*.

NICOLAE BUICĂ

AGENDA CINEGETICĂ

(Urmare din pag. 141)

Ialomița, Timiș, Olt, Vrancea, Arad și Giurgiu) au înregistrat depășiri, altele (Constanța, Cluj, Tulcea, Prahova, Bistrița-Năsăud, Sălaj și Brașov) au mari scăderi. O fluctuație a efectivelor prezintă și fazanul, specie care are menirea să compenseze micșorarea efectivelor de iepuri. Dacă în județele Arad, Călărași, Dîmbovița, Ialomița, Satu Mare și Timiș, efectivele reale depășesc pe cele optime, în majoritatea județelor situația este necorespunzătoare. Menționăm că, pe lîngă efectivele existente în primăvară, fondurile se vor popula în toamnă cu peste 150 000 exemplare.

Apariția almanahului coincide cu cel mai bogat sezon de vînătoare. De aceea, ne vom referi și la cîteva date privind speciile la care vînătoarea este permisă, perioadele de vînătoare, precum și speciile la care vînătoarea este interzisă.

● **Specii care se vînează în perioade limitate** : iepuri (1.XI.—31.I) ; viezuri 1.IX—30.IV) ; jderi și vidre (1.X—31.III) ; ierunci (15.IX—15.XII) ; fazani (15.X—28.II) ; potîrnichi (15.X—31.XII) ; prepelițe (15.VIII—30.XI) ; turturele, porumbei sălbatici, cocoșari, sturzi, graури și guguștiuci (1.VIII—31.III) : cocori (15.VIII—30.IV) ; rațe și gîște sălbatice, precum și alte păsări de baltă (15.VIII—15.III) ; sitari, duble și becaține (1.IX—30.IV).

● **Specii care se vînează cu autorizații individuale :** urși (15.III—15.V și 1.IX—31.XII) ; cerbi comuni și lopătari (1.IX—30.XI) ; capre negre (15.IX—31.XII) ; căprioare (15.V—31.X) ; mistreți (1.VIII—15.II) ; rîși (1.IX—30.IV) ; cocoși de munte (1.IV.15.V).

● **Specii care se pot vîna în tot cursul anului :** lupi, vulpi, pisici sălbatice, cîini enot, dihori, hermeline, nevăstuici, bizami, ciori, coțofene, gaițe și alți dăunători cu păr și pene, în afara celor ocrotiți de lege.

● **Specii la care vînătoarea este interzisă:** zimbri, elani, nutrii, veverițe, acvile, pelicani, lebede, berze, bufnițe, călifari, ciufi, cocoși de mesteacăn, corbi, cucuvele, egrete, huhurezi, lopătari, șoimi, șorecari, spîrcaci, stîrci, ulii, vinderei și vulturi.

În situații excepționale, pentru menținerea echilibrului ecologic, ministrul silviculturii poate stabili perioade temporare de restricție a vînătorii, sau de extindere a acesteia, pentru anumite specii.

UN EXPERIMENT GENERALIZAT

În cadrul amplelor și diverselor acțiuni de ordin economic, social și cultural inițiate de CENTROCOOP se înscriu și măsurile luate pentru dezvoltarea producției de jocuri logice și jucării, menite să ducă la îmbogățirea cunoștințelor copiilor, la formarea unor deprinderi utile lor și societății. Coordonarea producției și desfacerii de jocuri – sub cunoscuta și apreciata emblemă „JECO" – a fost încredințată Întreprinderii RECOOP. Considerînd că cel mai în măsură să ne ofere informații complete este însuși directorul RECOOP, dr. Gheorghe Fețeanu, l-am rugat să ne vorbească despre una dintre cele mai mari acțiuni comerciale inițiate în 1987 de conducerea CENTROCOOP : „Tîrgul jocurilor și al jucăriilor".

— Într-adevăr, în anul 1987 s-au organizat, în premieră, asemenea tîrguri. A fost, putem spune, un experiment, o testare a eficienței unei astfel de acțiuni. Succesul de care s-au bucurat ne determină să afirmăm că 1988 reprezintă anul în care, în toate județele, atît în orașele-reședință cît și în alte localități importante, se vor organiza „Tîrguri ale jocurilor și jucăriilor".

— Ce s-a avut în vedere prin organizarea acestor manifestări comerciale ?

— CENTROCOOP a inițiat un amplu Program de dezvoltare a producției și desfacerii de jocuri și jucării, volumul acestora urmînd să atingă în 1990 peste un miliard de lei (de circa 3 ori mai mult decît în 1986). Este, de altfel, o sarcină expresă a celui de-al VIII-lea Congres al Cooperației de producție, achiziții și desfacere a mărfurilor. Rezultatele activității de pînă acum sînt foarte încurajatoare. Nomenclatorul jocurilor sub emblema „JECO" cuprinde peste 430 de produse dintre cele mai ingenioase și atractive, numărul în care sînt produse depășind 1,5 milioane bucăți. Este de la sine înțeles că o asemenea gamă de jocuri nu poate fi prezentată în cadrul unor raioane din magazine, oricît de mari ar fi ele. Se impune, deci, o prezentare pe scară largă a ofertei de jocuri în locuri anume alese, pentru a se cunoaște și a fi la îndemîna tuturor. Or, ce alt mijloc mai adecvat ar fi decît „Tîrgul" ? Un tîrg poate cuprinde standuri amenajate special, tonete și alte mijloace de expunere, în piețe sau alte locuri aglomerate.

— Vor fi și noutăți în domeniul jocurilor și al jucăriilor în 1988 ?

— Vom oferi celor mici multe jocuri noi, în premieră. Aș enunța numai cîteva titluri de mare atracție : cartea-joc „Maimuțica Tica", „Mihaela are probleme" (culegere de 60 de jocuri), cartea „Jocuri logice — labirint". Apoi, o serie de jocuri mecanice : mașinuțe, minicare spațiale, elicoptere și avioane demontabile, minimoto etc. Succesul „Tîrgurilor jocurilor și al jucăriilor" depinde de organizatori, de modul de pregătire și susținere cu fond de marfă pe toată perioada, de interesul lucrătorilor care vînd pentru a recomanda, cu căldură și în cunoștință de cauză, jocurile îndrăgite de cei mici. În ce ne privește, vom face totul pentru ca aceste acțiuni comerciale de mare amploare să se bucure de succes.

Convorbire consemnată de GH. ANGELESCU

FOLOSIŢI SERVICIILE LIBRĂRIEI

„CARTEA PRIN POŞTĂ"!

Este suficient să trimiteţi o carte poştală sau o scrisoare în care să menţionaţi cărţile pe care doriţi să le primiţi la domiciliul dv. şi în scurt timp veţi avea prin colet poştal cărţile solicitate.

Plata se face prin ramburs.

ADRESA : Librăria „CARTEA PRIN POŞTĂ" str. Sergent Nuţu Ion 8–12, sector 5, cod 76324, Bucureşti.

INSTALAȚII DE TRANSPORT PENTRU CEREALE

PRIN SISTEM PNEUMATIC ABSORBȚIE–REFULARE

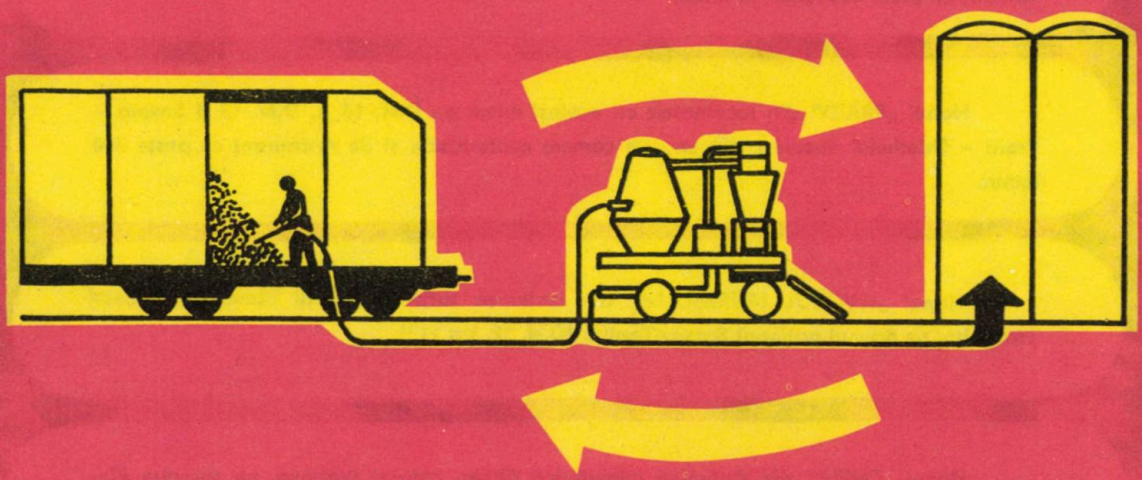

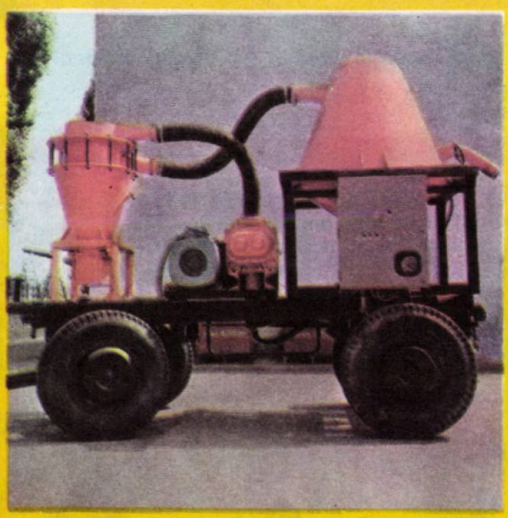

NOU

- **EFICIENT**
- **FLEXIBIL**

NU NUMAI PENTRU CEREALE

- **ECONOMIC**
- **NEPOLUANT**
- **MOBIL**

PENTRU RELAȚII SUPLIMENTARE:
Întreprinderea ELECTROMETAL Timișoara str. Circumvalațiunii, nr. 1
TELEFON: 45074, TELEX: 71230

Vă recomandăm ospitaliere unități turistice!

Hanul „URSUL NEGRU" din binecunoscuta stațiune balneoclimaterică Sovata este unitate de categoria I, cu 80 locuri de cazare în camere cu încălzire centrală și un restaurant cu peste 400 locuri la mese.

Hanul „PRAID" din localitatea cu același nume pe D.N. 13 A, D.N. 13 B Sovata – Praid – Odorheiul Secuiesc dispune de camere confortabile și de restaurant cu peste 300 locuri.

Hanul „IZVORUL MUREȘULUI" din stațiunea turistică Izvorul Mureșului, județul Harghita, pe drumul național Brașov-Toplița (D.N. 12, km 113).

Hanul „CHEIA" din stațiunea climaterică Cheia, județul Prahova, pe șoseaua Ploiești – Cheia – Brașov (D.N. 14, km. 73).

Hanul BRAN din localitatea cu același nume, județul Brașov, pe drumul național Brașov – Pitești (D.N. 73, km 27).

Agenția de turism din București, str. 13 Decembrie nr. 26, telefon 14 52 09 asigură rezervarea de locuri la aceste unități și la alte unități turistice (hanuri, hoteluri, cabane) amplasate pe diferite trasee și în stațiuni balneoclimaterice ale țării.

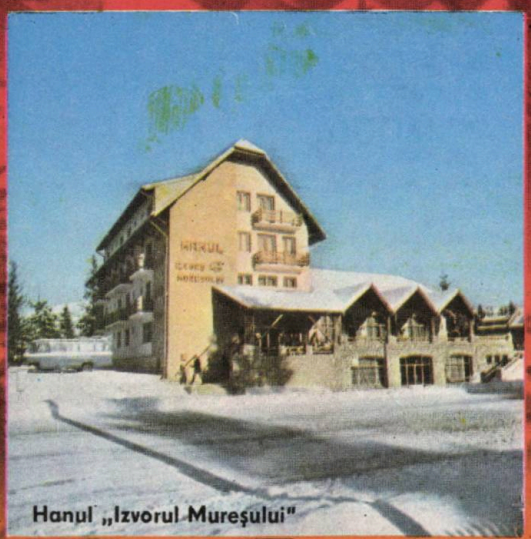

Hanul „Izvorul Mureșului"

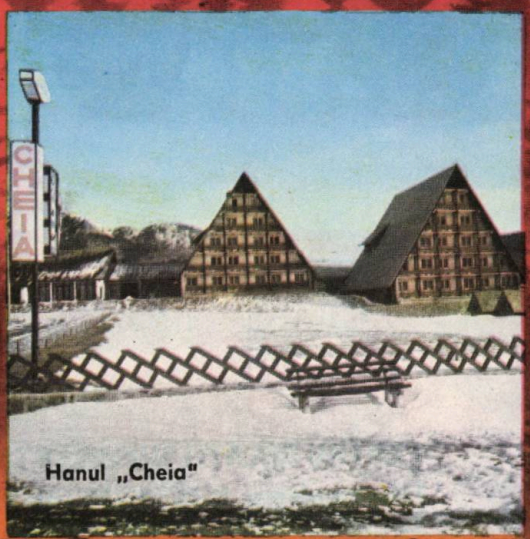

Hanul „Cheia"

CEC

banul din economie pune familiei temelie

ACASĂ, LA MUNTE SAU LA MARE

Electronica – un atribut al epocii moderne !

Creaţiile ei : SONG, TOP, IRIS, SOLO, GLORIA înfrumuseţează viaţa cotidiană.

SONG, TOP, IRIS, SOLO, GLORIA – radioreceptoare portabile... de buzunar, poşetă, servietă sau de umăr.

– Uşoare şi comod de purtat.
– Prezintă sensibilitate, selectivitate, audiţie clară, plăcută.

SONG, TOP, IRIS, SOLO, GLORIA în toate magazinele comerţului de stat specializate în desfacerea produselor electronice.

Radioreceptoare

PORTABILE

Pentru informarea celor interesaţi să-şi procure unul dintre radioreceptoarele portabile SONG, TOP, IRIS, SOLO, GLORIA – citeva caracteristici :

Denumirea radioreceptorului	Game undă	Preţ (lei)
SONG	UM ; UUS	610
TOP	UM	341
IRIS	UL ; UM	371
SOLO 100	UL ; UM	371
SOLO 300	UL ; UM ; UUS	685
SOLO 500	UL ; UM ; US ; UUS ;	885
GLORIA	UL ; UM ; US ; US_2 ; UUS	1 382

ASIGURARE = PREVEDERE

Administrația Asigurărilor de Stat vă recomandă să contractați — la alegere — următoarele feluri de asigurări mixte de viață :

— ASIGURAREA MIXTĂ DE VIAȚĂ ;
— ASIGURAREA FAMILIALĂ MIXTĂ DE VIAȚĂ ;
— ASIGURAREA MIXTĂ DE VIAȚĂ ȘI SUPLIMENTARĂ DE ACCIDENTE.

Asigurările menționate prezintă o serie de caracteristici comune, dintre care enumerăm :

- **Sînt accesibile persoanelor în vîrstă de la 16 pînă la 65 de ani.**
- **Se pot contracta pe termene de la 5 la 15 ani.**
- **Primele de asigurare sînt diferențiate în funcție de vîrsta persoanei ce se asigură, de termenul pentru care se face asigurarea și de mărimea sumei asigurate.**
- **La expirarea asigurărilor la care primele au fost plătite pentru întreaga durată prevăzută în poliță, sumele asigurate se primesc concomitent cu o indemnizație.**
- **Asigurările participă la tragerile de amortizare.**

Pentru orice informații în legătură cu încheierea de asigurări, plata primelor, primirea de despăgubiri etc., vă puteți adresa fiecărei sucursale ADAS, punctelor operative de lucru sau inspectorilor ADAS.

Reţineţi emblema „JECO“

Jocurile logice, educativ-colective sînt în utimul timp tot mai solicitate de cumpărătorii de toate vîrstele.

Întreaga gamă de jocuri şi jucării realizate de CENTROCOOP sub emblema «JECO» este astfel concepută încît să contribuie la stimularea iniţiativei, a capacităţii de creaţie, a independenţei de acţiune şi gîndire, la dezvoltarea spiritului de colectivitate.

Jocurile şi jucăriile realizate sub emblema «JECO» pot contribui, de asemenea, la dezvoltarea proceselor de cunoaştere, percepţie, reprezentare, limbaj, imaginaţie, atenţie voluntară, urmărind însuşirea şi consolidarea cunoştinţelor, formarea personalităţii copiilor şi implicit a unor trăsături de caracter pozitive ca : perseverenţa, cinstea, hărnicia, curajul, spiritul de ordine şi disciplină, responsabilitatea.

În Bucureşti, ultimele noutăţi se găsesc la magazinele „Recoop“ din : b-dul Republicii nr. 80 A, Calea Moşilor nr. 135, str. 13 Decembrie nr. 26, la micromagazinul din holul Teatrului Ion Creangă, la magazinul «Expoart» din pasajul Victoriei – Calea Victoriei nr. 16–18 şi la magazinul din str. Chiristigii nr. 4–6.

La cerere, jocurile pot fi expediate la domiciliu prin unităţile «Comerţului prin coletărie» sau «Cartea prin poştă», str. Serg. Nuţu Ion nr. 8–12 sector 5, cod. 76324, Bucureşti. Se onorează comenzi în valoare totală de minimum 100 lei, cu plata ramburs la primirea coletului.

Sugestii privind jocurile lansate sau crearea de noi jocuri, precum şi comenzi din partea unităţilor comerciale se primesc la „Recoop“ str. Sf. Ştefan nr. 21, sector 2, cod 70306, telefon 13 81 75 şi 13 62 60. Telex 10393.

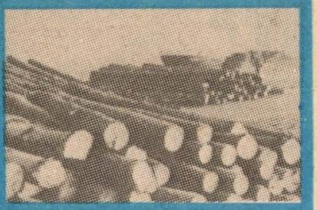

LEMNUL — *factor al civilizației*

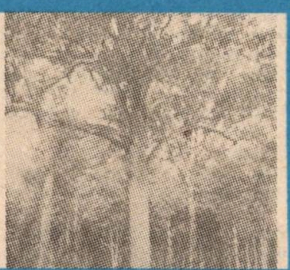

Cele dintîi întrebuințări ale lemnului se pare că au fost ca arme și pentru foc. Azi încă din lemn se mai fac paturi de pușcă (din nuc, scoruș, stejar american) ; mari cantități de lemn sînt, din păcate, arse pentru foc. Toate lemnele ard, dar cea mai mare căldură o dă stejarul — mîndria pădurilor de pe la noi, urmat de fag și carpen. În **construcții**, stejarul și molidul ocupă primele locuri. În **amenajarea interioară** a locuințelor este căutat lemnul de culoare frumoasă și ușor de lustruit cum este cel al frasinului, al liriodendronului (arborele de lalele), arțarului, paltinului, platanului... Pentru construcția de **mobilă** se folosește mai ales lemn de alun turcesc, chiparos de baltă, cireș păduret, fag, frasin creț, larice, liriodendron, molid, paltin de munte și, din nou, stejar. Furnire și placaje pentru mobilă se obțin de la fag, mesteacăn, nuc, paltin de cîmpie și de munte, stejar. În **sculptură** are mare căutare lemnul de păr păduret, tisă, vișin turcesc, tei. Industria **obiectelor de uz casnic** a făcut întotdeauna apel la calitățile lemnului ; carpenul (rezistent la lovire) se folosește pentru scripeți, role și cozi de unelte, dudul este excelent pentru făcut butoaie, deoarece dă băuturilor o frumoasă culoare gălbuie. Doage și butoaie se mai fac și din lemn de chiparos de baltă, fag, stejar. **Împletituri** se obțin din nuiele de dîrmox, mlajă și răchită roșie. **Jucării** se fac mai ales din mesteacăn, tei și lemn de conifere. **Creioane** și articole de birou, din ienupăr, păr păduret, tisă. În **construcțiile navale** este folosit lemnul de nuc, pinul de pădure, stejarul american, stejarul de plută (pentru colaci de salvare). La **aparatele de zbor** se utilizează lemn ușor, elastic și rezistent cum e cel de arțar, nuc negru, brad de Caucaz, frasin, balsa. **Chibriturile** se fabrică din salcie albă, plop alb, tei, liriodendron. La realizarea **instrumentelor muzicale** este ales lemnul cu deosebite calități acustice : plop, molid, paltin de cîmpie și de munte. Din cireș păduret se lucrează buciume (în trecut din acest lemn se făceau și țevi de tun). La fabricarea de material sportiv, lemnul ocupă un loc important. De pildă, schiurile se fac din lemn de hicori, frasin, arbore de plută ; boburile se produc din frasin american (tare, elastic și rezistent). Și **industria chimică** folosește însemnate cantități de lemn, ținînd seama că toate speciile de arbori au compoziția : carbon 49 — 50%, oxigen 43—44%, hidrogen 6—7%, azot 0,04—0,1%, substanțe minerale 1%. Constituenții principali ai lemnului sînt : celuloză între 40% (stejar) și 63% (plop), hemiceluloza, lignina între 19% (plop) și 33% (fag), apoi rășină, substanțe tanante, zaharuri (mesteacăn, ulm, paltin etc.), lipide, apă, substanțe minerale. În trecut lemnul era folosit pentru obținerea de mangal, dohot (lichid uleios, negru, folosit la călăfătuirea ambarcațiilor, ungerea roților de căruță, în tăbăcărie și la vindecarea rîiei). Azi lemnul este întrebuințat industrial la fabricarea celulozei și a hîrtiei (fag, molid, liriodendron etc.), a terebentinei (din larice), a apei pirolignoase care conține aproape 400 de substanțe. Prin prelucrarea ei se obțin acizi organici, alcooli, cetone, aldehide, esteri etc. Din acestea se fabrică apoi alcool metilic, formol, mase plastice, coloranți, acetonă, medicamente, peliculă fotocinematografică și multe, multe altele.

Iată, așadar, cum lemnul, acest mîndru Făt-Frumos al pădurilor planetei noastre a fost și a rămas un important factor al civilizației. Ocrotirea vieții și a sănătății lui constituie azi, trebuie să constituie, o preocupare a tuturor popoarelor care au în vedere viitorul omenirii.

CUGETĂRI

— Cei care n-au ce vorbi spun ce-i duce mintea.

— Unora le trebuie lumina numai ca s-o umbrească.

— Bărbații nu-și ascund vîrsta, de aceea printre ei sînt mai mulți longevivi.

— Întrînd în criză de timp, l-a furat de la alții.

STELIAN CEAMPURU

FĂRĂ CUVINTE

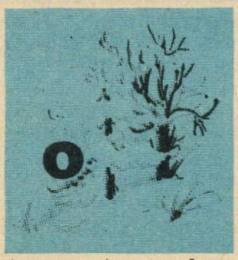

ori de cîte ori iarna se înăspreşte, meteorologii amintesc publicului — poate ca să-l mai încălzească puţin — că totdeauna există mai frig decît... frig. Şi, chiar dacă mercurul în termometre scade neobişnuit de mult, atît încît nici bătrînii nu-şi amintesc să fi fost vreodată chiar aşa de frig, există cronicile pe care meteorologii francezi le-au readus în actualitate spre comparaţie cu iarna trecută, considerată ca aspră.

Iată, de pildă, anul 1879, care a adus parizienilor o temperatură de minus 24^0C, astfel încît Sena era trecută cu piciorul pe un strat de gheaţă gros de 30 cm.

Cu aproximativ un veac în urmă, istoria a înregistrat, tot în Franţa, un

Mai FRIG decît... FRIG

frig excepţional, mai ales prin durata lui — 69 de zile consecutiv — timp în care toate rîurile au îngheţat. Se pare însă că printre cele mai celebre ierni ale istoriei trebuie semnalată cea a anului 1709. Potrivit cronicilor epocii, în acel an „oamenii cădeau pe drum ca muştele". Un preot din Saint-Cyr scria atunci : „Din 6 pînă în 22 ianuarie, în anul 1709, nucii şi aproape toţi castanii au îngheţat. La fel şi grîul semănat, astfel încît în martie nu a răsărit nimic pe ogoare. Corbii intrau în porumbare unde găseau porumbeii morţi de frig. Potîrnichile şi chiar graurii puteai să-i apuci cu mîna".

Cu un secol mai devreme se semnalează o iarnă în care „vinul îngheţa în potire", iar în 1544 — istoriseşte cronica — „vinul se vindea cu bucata".

În 1439, în vremea războiului de o sută de ani, iarna a fost atît de grea, încît în Paris lupii, hămesiţi, au mîncat 14 persoane. Ceea ce nu a fost, totuşi, un lucru ieşit din comun, întrucît, cu numai 7 ani mai devreme, lupii ajunseseră să împînzească străzile oraşului pînă într-atît încît lumea nu mai îndrăznea să iasă neînarmată din casă.

Registrele oficiale consemnează faptul că în 1408 a fost atît de frig, încît la Saint Martin „Grefierul însuşi, deşi stătea aşezat aproape de foc pentru a împiedica cerneala din călimară să îngheţe, vedea cum această cerneală îngheţa în vîrful penei la fiecare trei cuvinte".

AVRAM D. TUDOSIE
LAURENŢIU A. TUDOSIE

„PIATRA COLICI"

între legendă, ştiinţă şi artă

Într-una din sălile ce adăpostesc inestimabile comori de frumuseţe ale Muzeului de Artă al Republicii Socialiste România pot fi admirate figurine sculptate cu migală într-un material verzui, cu vine şi irizaţii multicolore, splendide obiecte ce reflectă arta meditativă, rafinată şi delicată a Orientului Îndepărtat.

Materia primă din care au fost zămislite aceste lucrări este o rocă ce are calităţi neobişnuite şi poartă mai multe nume. Ştiinţific i se spune nefrit sau jadeit şi este un silicat de sodiu şi aluminiu. Formează mase granulare compacte, verzui, cu luciu sticlos. Dar e mai cunoscută sub denumirea populară de jad, fiind considerată o piatră semipreţioasă. Este un mineral mai rar. Multă vreme s-a crezut că poate fi găsit doar în India, Birmania şi China, dar în 1852 a fost descoperit un zăcămînt bogat şi în Siberia. Se găseşte, de asemenea, în Noua Zeelandă.

Nefritul are calitatea de a rezista la o presiune de 7 000 kg pe cmp, în timp ce oţelul obişnuit nu rezistă decît la cel mult 5 000 kg. Această proprietate extraordinară a fost cunoscută oamenilor din timpuri străvechi. Se ştie astfel că oamenii primitivi au folosit nefritul pentru a confecţiona arme, unelte şi podoabe. O armă sau unealtă din nefrit era deosebit de preţuită şi se transmitea din tată în fiu ca o valoroasă moştenire.

Se poate pune însă întrebarea : cum reuşeau acei oameni să prelucreze o rocă pe care nici oţelul modern n-o poate sfărîma ? Ei încălzeau puternic în foc bucăţile de nefrit, pe care apoi le aruncau brusc în apă rece. Ca urmare, roca se fisura, crăpa. Pentru a fasona apoi bucăţile mai mici, oamenii foloseau plăci de ardezie, nisip şi multă, multă perseverenţă.

Extraordinara rezistenţă a nefritului se explică, dacă este examinat la microscop, prin aceea că roca este constituită din fibre întreţesute compact.

Încă din vremuri străvechi, maeştrii chinezi, care îndrăgesc în mod deosebit „piatra de jad", au reuşit s-o prelucreze în adevărate capodopere. În lucrarea, alcătuită din 100 de volume, intitulată Kou-lu-Tou-Pou, apărută în anul 1176, erau descrise obiecte confecţionate din jadeită. Această lucrare atribuia rocii verzui unele calităţi originale. Astfel, suprafaţa sa strălucitoare simboliza virtutea umană, soliditatea sa — ştiinţa şi raţiunea, unghiurile sale, care nu pot fi tocite, simbolizau justiţia, dreptatea.

În Orient, roca era denumită şi „aceea care străpunge fierul". În Occident este cunoscută mai ales sub denumirea de jad, cuvînt care derivă din expresia spaniolă „piedra de ijada", ceea ce înseamnă „piatra colicii" fiindcă multă vreme a existat superstiţia că jadul era capabil să vindece... bolile de rinichi.

Astăzi, nefritul este utilizat în industrie ca abraziv, fără a-şi fi cedat însă locul de material destinat operelor de artă delicate.

„Un lin freamăt se aude!..."

Numeroase păsări din țara noastră emit sunete melodioase, plăcute auzului omenesc. Unele dintre acestea pot fi redate aproximativ prin litere și silabe. Astfel cîntecul cucului este deosebit de clar „cu-cu", pupăza repetă des „up-up-up", iar pitulicea emite un vioi „tin-tian-tien". Țicleanul are pasaje ce seamănă cu fluieratul strident al unei... locomotive. Între toate, uimitor este însă graurul, care scoate sunete melodioase ca ale unui fluier, cam „fiu-tiu-liu", însă este un meșter neîntrecut în a imita croncănitul, ciripitul, piuitul și măcănitul altor păsări. În plus, performanțele sale cu totul deosebite în arta imitației îi permit să redea clar orăcăitul broaștelor, nechezatul mînzului, scîrțiitul cumpenei unei fîntîni, sunetele unui ferăstrău în funcțiune, claxonul unui automobil... Dar aptitudinea sa de a „învăța limbi străine" nu se limitează numai la cele de mai sus, căci este capabil și să fluiere asemenea omului.

Deși mai puțin melodioasă, cioara grivă poate fi recunoscută după al său „croa-croa", cioara de semănătură după croncănitul „cra" sau „gra", iar corbul emite un „cru-uc".

Sînt constatări și ipoteze care explică de ce cîntă păsările. Se știe, de pildă, că masculii cîntă pentru a avertiza alte păsări din aceeași specie că teritoriul de cuibărit unde se află este ocupat. Însă ei mai cîntă și ca semn de chemare pentru femele. După ce acestea depun ouăle în cuib, masculii cîntă împreună cu femelele care clocesc. Dar se pare că pentru păsări cîntecul nu are doar un rol de mijloc de comunicare, de necesitate, ci constituie și un mare izvor de bucurie, de satisfacție.

Între păsările unei specii există diferențe individuale clare de cîntec (care variază uneori și de la un loc la altul). Unele se remarcă prin forța și frumusețea sunetelor, altele printr-un timbru agreabil și o gamă largă. Așa se întîmplă adesea printre privighetori, cînteze, pițigoi, scatii, silvii și sturzi.

Imediat după ce puii ies din ouă, păsările nu mai cîntă, în schimb emit semnale caracteristice care avertizează puii de apropierea unui pericol, așa cum fac rîndunelele, lăstunii, mierloii, sitarii de pădure și potîrnichile.

În situația păsărilor crescute în apartamente, cîntecul lor poate fi stimulat fie de cîntecul altor păsări (chiar transmis de pe o bandă magnetică), fie de sunetele unui instrument muzical, o recepție radiofonică, curgerea apei în chiuvetă, frecatul unui cuțit de o furculiță etc. Astfel, privighetoarea cîntă cu toată măiestria de care este capabilă dacă e stimulată de un pițigoi sau o ciocîrlie de cîmpori de pădure.

Speciile cele mai ușor de îmblînzit sînt : cioara grivă, stăncuța, corbul, gaița, cotofana.

„Dar tăcere !... Sus pe-un frasin un lin freamăt se aude !...".

CALEIDOSCOP

ÎNȚELEPTE VORBE

— Cele rele să le scrii pe apa care curge, iar cele bune în piatră să le sapi.

— Gura înțeleptului cînd se deschide, tu închide-o pe a ta.

— N-a lucrat nimic și acum șade.

— Cine așteaptă mură-n gură, nu ajunge ziua bună.

— Aduce apă după ce s-a stins focul.

— Cel ce are rînduială, cruță multă osteneală.

— Altora le dă povață, dar pe sine nu se-nvață.

— Acul e mic, dar scumpe haine coase.

— Orice fel de meserie, nu e rău omul să știe.

— Omul cu meșteșug nu piere.

EXPRESII ȘI LOCUȚIUNI ROMÂNEȘTI

● **A-și lua capul în poale = a se face că nu aude și nu vede nimic.**

● **Vorbă fără capac = vorbă fără rost.**

● **Altă zi, altă căciulă = fiecare zi cu rostul și cu problemele ei.**

● **A-i da cu cădelnița pe la nas = a linguși pe cineva.**

● **A apuca de coadă sau a încăleca pe coada calului = a se apuca de o treabă începînd cu sfîrșitul.**

● **Bate crîngul să sară iepurii — se spune despre cineva care se străduiește să afle ceva.**

SENSURI

1. Exemple de cuvinte care, citite într-un sens, au o semnificație, iar în sens opus, o altă semnificație :

Anul — luna,	Pod — dop,
Aramă — amară,	Mor — rom,
Crap — parc,	Șoc — coș
Roz — zor,	Zero — orez
Lac — cal,	

2. Exemple de cuvinte care, citite în ambele sensuri, au aceeași semnificație : apa, bob, ooc, cojoc, caiac, capac, dud, divid, ele, ere, lupul, monom, minim, pap, pop, pup, potop, rar, rotor, rotitor, rever, reper, sos, sus, supus, tivit, tixit, tot, unu.

PIA HAȚEGANU

DINGO – mit și realitate

De secole, cîinele dingo a fost considerat inamicul public numărul unu în Australia : un vrăjmaș nemilos (chiar ucigaș) al turmelor de oi, al cirezilor — și chiar al copiilor. Dar oamenii de știință spun o cu totul diferită poveste. Cercetările lor dezvăluie, pentru prima oară, secretele adevăratei vieți a celui mai neînțeles cîine din lume. Brian Jackman publică un reportaj pe această temă în revista britanică „The Sunday Times Magazine".

În noaptea de 17 august 1980, cînd fetița Azaria Chamberlain a dispărut din cortul familiei, în timpul unei vacanțe petrecute în ținuturile îndepărtate, se confirma doar ceea ce majoritatea australienilor cred fără să mai pună la îndoială — anume că însetatul de sînge cîine dingo este capabil de aproape orice crimă. Nici măcar condamnarea ulterioară a doamnei Lindy Chamberlain pentru uciderea fiicei sale de zece săptămîni, în cel mai controversat caz criminal din istoria Australiei, nu a reușit să schimbe opinia amintită a australienilor; apoi a apărut dovada — care a absolvit-o pe doamna Chamberlain și l-a acuzat pe cîinele dingo drept adevăratul ucigaș.

Dingo este cel mai misterios cîine din lume. Nimeni nu știe cu exactitate cum a ajuns el în Australia. Chiar originea numelui său este necunoscută. Aborigenii care trăiesc în marile întinderi cam pustii din miezul Australiei l-au numit întotdeauna „warrigal". Cel mai vechi schelet de dingo cunoscut pînă astăzi nu are decît 3 000 de ani, iar o teorie evoluționistă spune că specia este un descendent al cîinelui epocii de piatră — pe jumătate versiunea lupului indian sau a cîinelui sălbatic indian, adus de migratorii aborigeni cu vreo opt mii de ani în urmă.

Un singur lucru este cert. Cu mult înainte ca primul european să pună piciorul în Australia, vigurosul și agerul cîine galben al regiunilor îndepărtate, cu un bot ca al lupului și urechi ascuțite și ridicate, a devenit un animal sălbatic propriu-zis.

Chiar și așa, de parcă nu și-ar fi uitat trecutul semidomesticit, dingo-ul australian tolera încă, uneori, prezența aborigenilor, cu care împărțea aceleași adăpători și vîna aceleași prăzi în deșerturile cu dune roșii. Nopțile din interiorul continentului sînt reci, iarna, și se spune că omul și cîinele se cuibăreau unul într-altul să se încălzească.

Cînd au sosit coloniștii britanici, aducînd cu ei cirezi de vite, oi și iepuri, cîinelui dingo i-a mers foarte bine. Și mai favorabil a fost, în aridele regiuni îndepărtate, darul apei — sub forma numeroaselor baraje. Acum începea perioada de glorie a cîinelui dingo. De la o coastă la alta, vînînd singur sau în haită, el se arunca asupra animalelor domestice lipsite de apărare, sfîșia și tăia cu dinții lui ascuțiți ca niște lame.

Crescătorii de vite au reacționat. Cîinele dingo a fost declarat dăunător. Singurul dingo bun, spuneau fermierii, era un dingo mort. Astfel, cîinele galben a devenit un proscris, pe capul căruia s-a pus un mare preț, a fost împușcat, prins și otrăvit. A apărut chiar o nouă profesiune : „dogger"-ul, vînătorul de dingo.

Pentru a proteja întinsele pășuni destinate oilor, a fost ridicat un gard de sîrmă, înalt de șase picioare, care se presupunea că îl va împiedica pe cîinele dingo să se apropie. Un gard care șerpuiește pe 5 353 mile (o milă terestră = 1609,3 m) în lungul continentului austra-

Înrudit cu cîinele sălbatic indian, dingo, contrar născocirilor pe seama sa, poate fi domesticit

lian, trecînd prin Queensland și apropiindu-se de orașul Brisbane. Un adevărat mamut vizibil din spațiu, care a și fost botezat „minunea de sîrmă". Dar „minunea" n-a reușit să-l țină pe cîinele dingo departe.

In 1952, un fermier din statul Queensland a pierdut 900 de oi dintr-o turmă de 5 500, în numai patru luni. Apoi, la începutul anilor '70, a apărut o nouă și puternică armă, numită „otrava 1 080" — două miligrame fiind suficiente pentru a ucide un cîine dingo. Ținuturile îndepărtate au fost presărate cu momeli otrăvite aruncate din aer. Efectul a fost imediat și dramatic. Se părea că, în sfîrșit, cîinele dingo pierdea războiul, neiubit și neplîns, în afară de — ironia soartei — dușmanii săi cei mai nemiloși, „dogger"-ii.

Dar mai exista un aliat, în remarca laconică a unui fermier, care l-a pus pe un fost pilot în război, fost ziarist și producător de filme, pe urmele cîinelui dingo. „Cîinele dingo nu latră — îi spunea fermierul fostului pilot — cade frînt, dar rămîne în viață". Rezultatul — o carte și un film ce l-au absolvit pe cîinele dingo de unele dintre cele mai oribile crime puse pe seama sa. În același timp, autorul cărții a distrus credința ce data de multă vreme că „un dingo nu poate fi îmblînzit", atunci cînd a reușit, cu succes, să crească un pui orfan de la grădina zoologică din Sydney.

De atunci, cercetătorii științifici au ajutat și mai mult la restabilirea bunei reputații a cîinelui dingo, aruncînd o lumină nouă asupra unuia dintre cele mai puțin înțelese animale din lume. Timp de zece ani, Laurie Corbett și Alan Newsome au trăit în deșertul din jurul așezării Alice Springs, urmărind, lîngă adăpătoarea luminată de lună, mișcările a 100 de cîini dingo dotați cu emițătoare radio prinse de gît. Au aflat că cei mai mulți dintre ei aveau un culcuș al lor, cu centrul în jurul unei adăpători de care rareori se îndepărtau mai mult de patru mile. Haita cea mai mare număra șapte animale. Cele mai multe animale vînau singure, sau, în general, cîte două sau trei. Mai mult, hrana

Pe vreme de secetă, un dingo se hrănește chiar cu semințe

lor de bază erau iepurii, la care se adăugau mici marsupiale, șopîrle și — cînd vremurile erau grele — chiar semințe și lăcuste. Un dingo adult este de mărimea unui cîine alsacian mic.

Oamenii de știință sînt de acord că dingo nu este un adevărat animal de haită, cum sînt cîinii sălbatici din India și Africa.

Ca orice animal de pradă, cîinele dingo profită de marile prilejuri oferite (de aici, poate, fatala atracție pentru copilul Azaria) și atacă oi sau viței, cînd e secetă și vînatul lor natural e rar. Dar cazurile de ucideri nediscriminatorii sînt rare. Potrivit lui Corbett și Newsome, jumătate din viteii mîncați de dingo erau deja morți datorită secetei.

Descoperirile acestora se adaugă opiniei unui alt expert, profesorul N.W.G. MacIntosh, de la Universitatea din Sydney, care a studiat cîinele dingo vreme de 40 de ani: „Majoritatea poveștilor de groază spuse pe seama cîinelui dingo sînt pur și simplu născociri ale fermierilor".

Încet, se răspîndește ideea că, la o adică, nu este atît de rău acest cîine dingo. Acolo unde cîinii dingo au fost nimiciți, iepurii și cangurii s-au înmulțit în proporții ce devin o plagă. Deja cîinii dingo au fost șterși de pe lista dăunătorilor în Teritoriile din Nord.

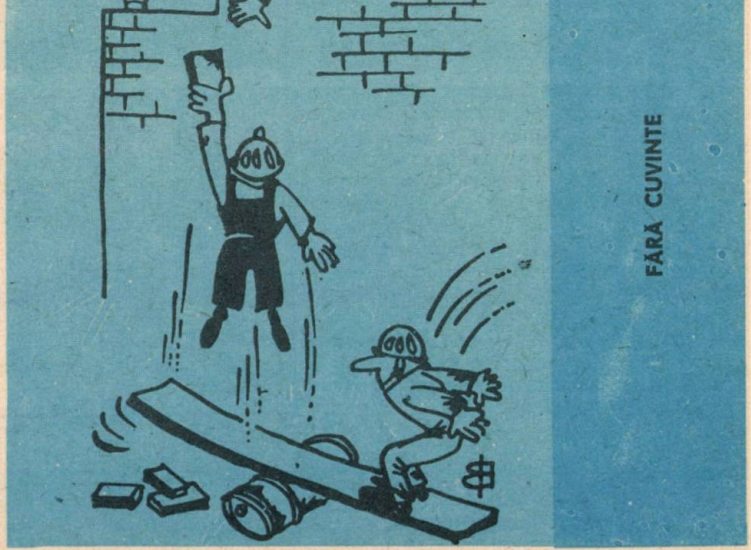

FĂRĂ CUVINTE

Citeva din cele
1001 sfaturi practice şi informaţii

UNELTE PENTRU LUCRĂRI ÎN LEMN

Din materiale necostisitoare şi lesne de procurat puteţi construi cîteva unelte utile pentru lucrări în lemn, astfel :

1. **Şlefuitor** pentru finisarea uniformă şi eficientă a suprafeţelor unor scînduri, plăci de pal sau placaj. Este compus din : A = o bucată paralelipipedică de lemn, înfăşurată în hîrtie sticlată (B), ca în desenul 1.

2. **Vinclu** pentru trasarea de linii drepte şi unghiuri de 90°, compus din două rigle de scîndură încastrate între ele ca în desenul 2.

3. **Dispozitiv-model pentru tăieri oblice** (desen 3), format din trei scînduri reunite sub formă de U, în care cele două laturi paralele au tăieturi (grupate cîte două) sub diferite unghiuri. Acest fel de tăiere este necesar mai ales pentru îmbinări de tip ramă.

4. **Trasator** de linii drepte (simple sau paralele), ca în desenul 4. Este compus din : A = un paralelipiped de lemn, pe care sînt montate : vinclul de tablă D, îndoit în formă de L (ce menţine trasatorul paralel cu marginea scîndurii de trasat) ; rigla de lemn gradată C, care se fixează în poziţia dorită cu ajutorul şurubului E şi la capătul căreia se montează (prin introducere puţin forţată) creionul B.

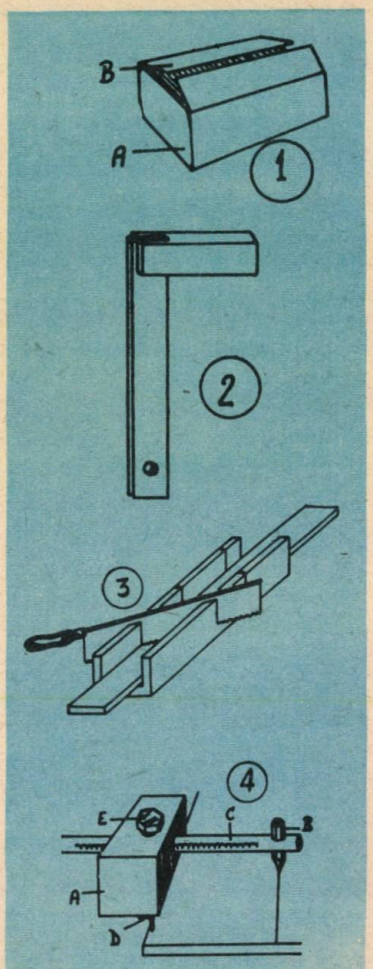

ŞI ACUM, LA LUCRU!

In figura alăturată observaţi cum se efectuează corect şi eficient unele lucrări de tîmplărie, după cum urmează : 1 = îmbinarea prin suprapunere a trei scînduri sau cuşaci (grinzi) cu feţe plane ; 2 = îmbinarea prin încastrare a unui cuşac cu o scîndură ; 3 şi 4 = întărirea suplimentară — cu piese de formă triunghiulară — tăiate din scîndură sau tablă — a unor îmbinări care vor fi supuse la solicitări mecanice ; 5 = montarea a două scînduri (sau bucăţi de pal, ori placaj gros) pe laturile unui cuşac. Îmbinările se fac folosind cuie sau şuruburi pentru lemn. Acestea din urmă se înşurubează, NU se bat cu ciocanul ! 6 = baterea unui cui lung şi (alături) a unuia scurt, în scîndură ; 7 = scoaterea unui cui din scîndură cu ajutorul cleştelui de cuie şi (alături) cu ciocanul special cu cioc.

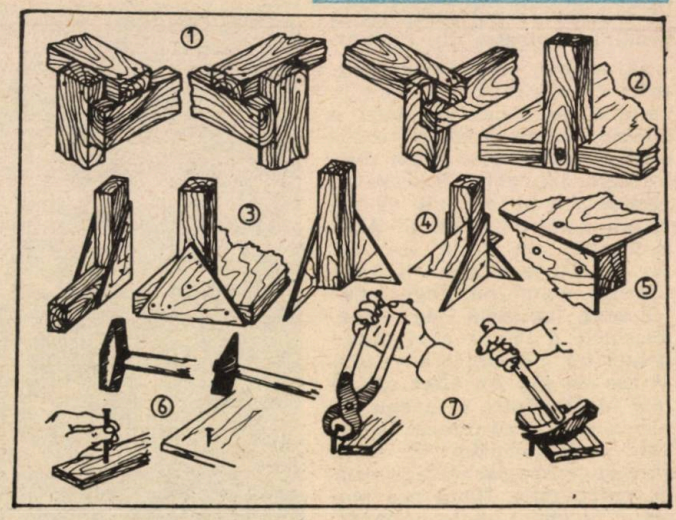

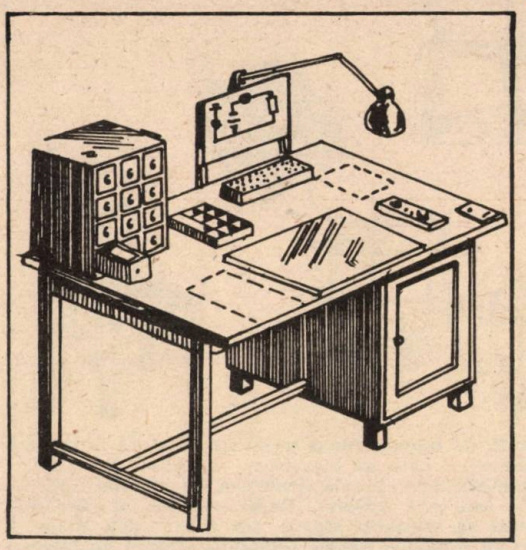

Atelier acasă

Dintr-o veche masă-birou, care are unul sau două corpuri laterale cu sertare, puteți amenaja o masă-atelier pentru lucrări de electronică, electrotehnică și ceasornicărie. Ea prezintă avantajele de a ocupa spațiu puțin în încăpere, de a grupa la îndemînă toate cele necesare lucrului în mod ordonat și de a putea fi folosită și ca masă pentru scris ori desenat.

După cum se vede în desen, pe tăblia mesei puteți instala : un mic dulap-clasor cu 9-12-16 sertărașe pentru păstrat piese (rezistențe, condensatori, tranzistori, beculețe etc.), o planșetă de lucru rezistentă la frecare și izolantă electric, tăiată din folie de linoleum (în centru-față), o cutie cu despărțituri pentru piese mărunte (șuruburi și piulițe diferite, șaibe etc.). În colțul din dreapta puteți instala o priză pentru alimentarea cu curent electric la tensiunea de 220 V și, eventual, un transformator cu redresor. Pe marginea mesei dinspre peretele din fund fixați o planșetă de lemn, în poziție verticală. Ea servește pentru a instala o lampă electrică articulată și spre a așeza la loc vizibil schema după care lucrați un anumit aparat.

Firește, mai puteți aduce diferite îmbunătățiri acestei construcții, adăugîndu-i ceea ce socotiți că vă mai este necesar ; de pildă un mic panou din patru plăci de faianță sau gresie (în spațiul punctat din dreapta) pentru a ține la îndemînă ciocanul de lipit electric.

Dulapul cu sertărașe îl puteți lucra singur din plăci de pal cu grosimea de 10—14 mm și placaj. Îmbinările părților componente le faceți prin lipire cu aracetin și consolidare cu cuie scurte și subțiri.

LIMITATOR DE PENSULĂ PENTRU VOPSIT RAME

La vopsitul obișnuit al cercevelelor de lemn sau metal ale ferestrelor ori ramelor de tablouri se atinge adesea și sticla acestora. Pentru a se evita acest neajuns e suficient să montați pe mînerul pensulei un mic dispozitiv simplu și necostisitor care limitează (reglabil) lungimea vîrfului (părului) pensulei și favorizează trasarea unor linii drepte, uniforme. Totodată, această piesă împiedică supraîncărcarea pensulei cu vopsea.

Materialele necesare **sînt : tablă groasă de 0,2—0,3 mm (recuperată de la cutiile de conserve) și un șurub cu piuliță. Desenați (cu un creion gros, tip ceracolor) pe foaia de tablă forma pieselor dispozitivului — respectînd cotele — așa cum vedeți în desenul cu detalii din stînga figurii. Tăiați tabla cu un foarfece pentru metale, apoi îndoiți-o spre a obține o piesă de forma celei din desenul din dreapta-sus. Aceasta se montează pe pensulă (cu ajutorul șurubului cu piuliță) și se folosește așa cum observați în desenul din dreapta-jos.**

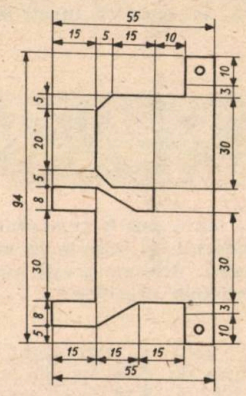

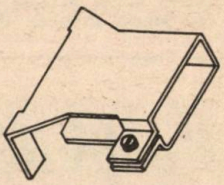

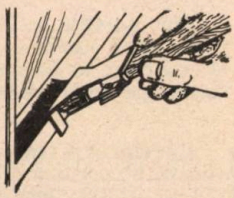

SUPORTURI PENTRU PENSULE puteți realiza simplu și eficient folosind : a) fie un cîrlig obișnuit de rufe (din lemn) și o mică stinghie de lemn, fixată de acesta cu ajutorul a două cuișoare sau șuruburi ; b) fie un cîrlig și puțină sfoară (pentru a-l lega, în poziție verticală, de pensulă, paralel cu lungimea acesteia). Din desenul alăturat, observați că suporturile folosesc atît la sprijinirea pensulei pe marginea cutiei, cît și la punerea acestora la uscat pe o sîrmă (după spălare).

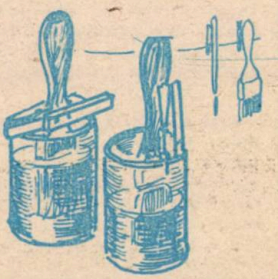

Cîteva din cele
1001 sfaturi practice
și informații

Recondiționarea unor scaune

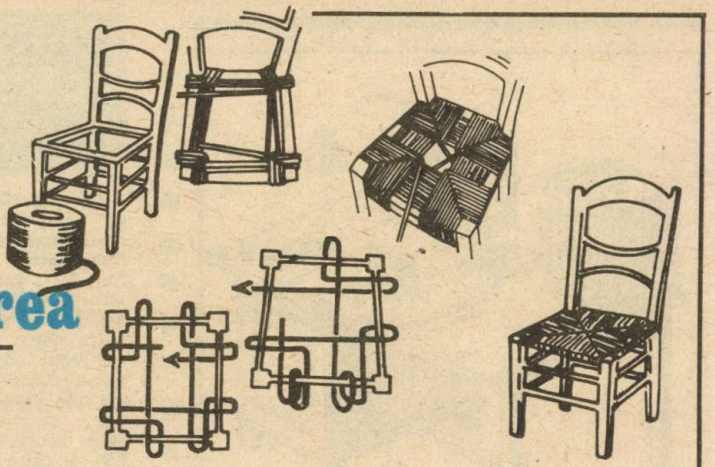

Scaunele uzate, care inițial au avut tăblia șezutului din material lemnos sau au fost tapițate cu burete, pot fi recondiționate simplu, în gospodărie, estetic, eficient și economic, doar cu ajutorul unui ghem de sfoară groasă de iută sau cînepă, ori cu fir elastic din material plastic (gută). În acest scop, înlăturați mai întîi toate cuiele, resturile de clei sau chingă etc. din jurul ramei și (dacă este cazul) reparați și consolidați lemnăria. Dacă uzura este mai mare, peste rama scaunului puteți aplica un cadru din placaj gros de 10 mm, ori o puteți înveli în stofă de mobilă (pusă peste un strat de folie de burete), care să mascheze urmele de cuie. Refaceți apoi lustrul lemnului cu nitrolac incolor sau prin vopsire. După care nu vă rămîne decît să împletiți sfoara, așa cum vedeți explicit în detaliile figurii alăturate. Pentru ca sfoara să poată fi minuită cu ușurință, e recomandabil ca la capătul firului să fixați o bucată de sîrmă, îndoită în formă de U (ca o undrea). Eventual, în loc de sfoară, puteți folosi șnur (procurat de la mercerie) de două-trei culori asortate.

MAMA-NATURĂ NE OFERĂ...

Sînt paraziți intestinali care pot fi combătuți eficient cu ajutorul unor plante – cunoscute și folosite în medicina populară – ce cresc în țara noastră. Adesea aceste plante sînt de real ajutor pe lîngă medicamentele specifice.

USTUROIUL (Allium sativum). Se prepară o infuzie de 10 g usturoi fiert în 100 ml apă. Se bea călduță. Pentru eliminarea oxiurilor se fac clisme sau se face o infuzie din 2 căței de usturoi fierți în lapte la care se adaugă 1 g frunze de pătrunjel uscate. Se beau două ceșcuțe (tip cafea) pe zi. Are și efect hipotensiv.

VALERIANA (Valeriana officinalis). Se fierb 10 g rădăcină mărunțită cu 150 ml apă. După răcire, se fac spălături anale care combat viermii intestinali și sînt de folos, de asemenea, în colici renale, diaree, dizenterie.

CALAPARUL (Chrysantemum balsamita). Peste 10 g frunze uscate se toarnă 100 ml apă clocotită. Se lasă 15 minute, după care se strecoară. Se beau 3—4 ceșcuțe pe zi. Infuzia e folositoare și în boli de stomac sau ficat.

DOVLEAC (Cucurbita pepo). Se iau 50 g semințe fără coajă și se amestecă foarte bine cu 30 ml ulei de ricin și o linguriță de miere. Din pasta omogenă obținută astfel se ia cîte un vîrf de linguriță din zece în zece minute. **Altă rețetă:** se pisează foarte bine 60 g semințe întregi, la care se adaugă 20 g zahăr, 10 g coajă de portocală sau lămîie și 160 ml apă călduță. După obținerea unei emulsii omogene, aceasta se bea cu încetul. După cinci ore se ia o porție purgativă de ulei de ricin. Este un bun tenifug.

PELINUL (Artemisia absinthium). Se face o pastă prin amestecarea a 2—3 g pulbere din vîrfuri înflorite (uscate) de pelin cu 2 g pulbere de rădăcină de lemn dulce, 0,5 g semințe de anason (zdrobite) și o lingură magiun de prune. Pasta se ia o dată dimineața, pe nemîncate. Se repetă 3—4 zile pentru eliminarea ascarizilor. Pentru combaterea viermilor intestinali se recomandă și o baie de șezut făcută cu o parte pelin macerat în 30 părți bere. **Pelinul nu va fi folosit de femeile gravide, nici de cele ce alăptează.**

SULFINA (Melilotus officinalis). Se prepară o infuzie dintr-o linguriță de flori de sulfină (uscate) peste care se toarnă 150 ml apă clocotită. Se lasă 15—20 minute (acoperit), apoi se strecoară și se face clismă. Este folositoare și în dureri hemoroidale.

VETRICEA (Tanacetum vulgare). Se face o infuzie din flori uscate (ca la sulfină) cu care se fac clisme pentru combaterea oxiurilor. Sau se prepară o cataplasmă din semințe zdrobite, asociate cu usturoi, care se aplică pe abdomen pentru combaterea oxiurilor.

VÎRNANȚUL (Ruta graveolens). Se pun la macerat, timp de 10 zile, frunze de vîrnanț cu ulei comestibil. După care se fac frecții pe abdomen pentru eliminarea viermilor intestinali, ori în dureri reumatice. (Atenție! planta va fi manipulată numai cu mănuși, altminteri produce erupții tegumentare).

SIMPLU și PRACTIC

Din bucăți de tablă zincată sau nichelată, groasă de 0,15—0,20 mm — recuperată de la cutii de ambalaje (conserve de legume și fructe, lapte praf etc.) puteți realiza deosebit de simplu diverse obiecte utile.

Desenați (cu creion gros) pe un dreptunghi de tablă — ales la mărimea dorită — piesa din desenul-detaliu. Decupați-o (cu foarfecele special pentru tablă) și îndoiți-o, așa cum vedeți în desenul de sus al figurii. Ați

CIRLIGE

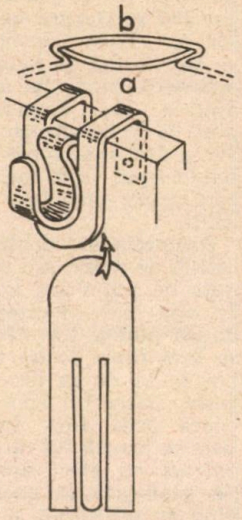

obținut astfel un cîrlig necesar în camera de baie, în bucătărie etc. Poate fi fixat, doar prin simplă așezare, pe muchia oricărei scînduri, oglinzi, geam etc. Sau îl puteți fixa pe orice material, introducînd șuruburi în cele două picioruțe (îndoite în jos, în desen).

SUPORT POLIVALENT

Pe un dreptunghi de tablă (stabiliți singuri mărimea) desenați figura din desenul-detaliu (stînga). Tăiați de-a lungul celor patru linii drepte din interior. Apoi fasonați această piesă așa cum observați în desenul din dreapta al figurii 2. Pentru aceasta folosiți un clește metalic cu fălci alungite (șpiț). Suportul astfel obținut este decorativ și poate fi folosit pentru a expune un calendar, desen, hartă, etichetă, listă, text explicativ... sau spre a prezenta o fotografie (eventual așezate între două geamuri groase de 2 mm).

Curățirea geamurilor foarte murdare (de pildă, după zugrăvire) se poate face cu ajutorul unei paste obținute astfel : dizolvați în 250 ml apă caldă 1 g albastru de rufe și 60 ml spirt tehnic, apoi adăugați (treptat și amestecînd) 15 g caolin și 65 g pulbere de cretă. În continuare, turnați (puțin cîte puțin și amestecînd) 100 ml parchetin. Pensulați geamul cu un strat subțire din această pastă fluidă, frecați-l apoi cu un tampon de cîrpă moale, clătiți cu apă și ștergeți cu o cîrpă curată.

Pentru a evita **aburirea geamurilor** ungeți-le cu o soluție obținută din amestecarea omogenă a 50 ml spirt tehnic sau medicinal cu 10 ml glicerină.

ALEGEȚI CE VĂ FOLOSEȘTE

Lipirea părților sparte ale bibelourilor din porțelan sau faianță o puteți face cu o pastă obținută prin baterea energică a 30 g albuș de ou amestecat cu 70 g praf de cretă.

Lac auriu (de bronz) pentru vopsit obiecte din lemn, metal sau rame de tablouri (ipsosate). Amestecați omogen 50 g pulbere de bronz cu 250 g lac de ulei, după care adăugați 25 ml terebentină sau parchetin, ori toluen. Aplicați vopseaua cu pensula.

Lac argintiu obțineți, ca mai sus, din 50 g bronz (pulbere) de aluminiu, 250 g lac de ulei și 50 ml terebentină sau parchetin.

Lac de zinc. Amestecați, ca mai sus, 250 g pulbere de zinc, 250 g lac de ulei și 50 ml terebentină. Lacul dă strălucire suprafețelor.

PENTRU POMI ȘI ARBORI

Insecticid. Într-un recipient de sticlă amestecați bine (prin agitare energică) 200 g ulei mineral și 2,5 l apă, pînă cînd obțineți o emulsie. Cu aceasta stropiți pomii primăvara, înainte de apariția mugurilor. **Altă rețetă :** Procedați asemănător cu o soluție obținută din 100 g săpun de rufe și 2,5 l apă. Soluția aceasta se folosește după apariția mugurilor.

Soluție pentru bandajarea pomilor. Stingeți 50 g var în 2,5 l apă, apoi adăugați 25 g sulfat de fier (calaican) dizolvate într-un litru de apă. Cu această soluție ungeți rănile pomilor, folosind o pensulă.

Unguent pentru tratarea rănilor. Amestecați omogen 50 g pulbere de cărbune de pămînt cu 100 g păcură, pînă la obținerea unei paste. Cu aceasta ungeți — în strat subțire — locurile lovite, tăiate sau cu coaja căzută de pe arbori și pomi.

Ceară pentru tratarea rănilor. Topiți pe baia de apă 40 g ceară de albine, 10 g seu de bovine și 20 g rășină. Peste amestecul cald — dar **luat de la foc !** adăugați 50 ml terebentină și amestecați pînă la omogenizare. Folosiți ceara aceasta rece pentru a unge rănile pomilor rămase după tăierea unor ramuri sau crengi, ori a rupturilor făcute de vînt.

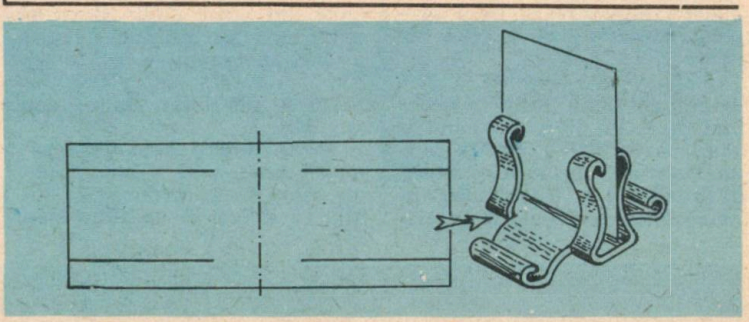

Cîteva din cele
1001 sfaturi practice
și informații

REȚETE UTILE
pentru igiena corpului

Mai întîi, pregătirea băii

Pulbere pentru baie : amidon 50 g, carbonat de sodiu 50 g, esență de levănțică (sau de conifere, izmă, busuioc, rozmarin, pelin, mușcată creață) 2 ml. Se amestecă omogen cele trei componente. În apa dintr-o cadă de baie se introduce o lingură cu vîrf din această pulbere parfumată. Contribuie la buna curățenie și previne apariția unor boli ale pielii.

Altă rețetă : bicarbonat de sodiu 10 g, carbonat de sodiu 10 g, borax 1,5 g, fosfat trisodic 1,5 g, polifosfat de sodiu 2,5 g, esență de conifere (pin, molid) 2 ml. Toate substanțele solide (sub formă de pulbere) se amestecă bine între ele, apoi se adaugă aromatizantul și se omogenizează. În apa dintr-o cadă de baie se toarnă o lingură din acest amestec. Are calitatea de a „muia" apa, favorizînd spumarea săpunului și de a preveni apariția unor boli de piele.

Pulbere efervescentă : carbonat de sodiu 10 g, bicarbonat de sodiu 35 g, amidon 7 g, acid tartric 17 g, esență aromatizantă (levănțică, molid, trandafir) 1 g. Toate substanțele solide — în afară de acidul tartric — se amestecă între ele, apoi se adaugă esența parfumată și se omogenizează. Numai după aceea se introduce în amestec și acidul tartric, omogenizînd din nou compoziția. În apa dintr-o cadă de baie se adaugă o lingură din această pulbere, care se dizolvă rapid, cu efervescență. Are aceleași calități ca și preparatul din rețeta precedentă.

Săpun pentru baie : săpun de toaletă 150 g, polifosfat de sodiu 20 g, clorură de sodiu 10 g, esență aromatizantă (sau parfum) 1 g. Într-un vas emailat se topește săpunul (pe baia de apă), apoi se adaugă restul ingredientelor solide, sub formă de pulbere și se amestecă. Se ia de la căldură, se completează compoziția cu esența aromatizantă și se omogenizează, apoi se toarnă în forme. După 24 ore, săpunul obținut se mărunțește (sub formă de fulgi de săpun) pe partea cu dinții rari a unei răzuitori. În apa dintr-o cadă de baie se amestecă două linguri din acest săpun și se agită bine cu mîinile. Rezultă o soluție spumoasă, parfumată, care curăță bine pielea, fără a se folosi alt săpun sau șampon.

Pastă pentru baie, fără săpun : amidon 50 g, bicarbonat de sodiu 25 g, carbonat de sodiu 25 g, ulei de măsline (sau de floarea-soarelui) 25 ml, glicerină 25 ml, esență aromatizantă (sau parfum) 2 ml. Substanțele solide (sub formă de pulbere) se amestecă între ele. Separat se amestecă uleiul cu glicerina, iar soluția rezultată se adaugă, treptat și amestecînd, peste componentele solide, pînă la formarea unei paste în care se încorporează și aromatizantul. În apa dintr-o cadă de baie se introduc două linguri din această pastă (și se agită cu mîinile pînă la dizolvare) care curăță eficient, înmoaie și parfumează pielea.

Înlocuitor de apă de mare : clorură de sodiu 1 kg, sulfat de sodiu 700 g, clorură de calciu 100 g, clorură de mangan 300 g. Toate componentele — sub formă de pulberi — se amestecă bine. În apa caldă dintr-o baie umplută numai pînă la jumătate se dizolvă 500 g din acest amestec. După baie corpul va fi spălat de săruri printr-un duș cu apă caldă.

Aromatizant pentru baie : cetină de molid sau ramuri tinere de pin 1 kg, apă 3 litri. În apa care clocotește se adaugă planta fin mărunțită și se lasă timp de un minut, apoi se ia de la foc și se răcește. Extractul apos se strecoară prin tifon. În apa de baie se toarnă 500 ml din acest extract cu efect aromatizant. Se păstrează în sticle, adăugînd 50 ml alcool la un litru. Băile cu extract de pin sînt de folos în reumatism și nevralgii, avînd efect calmant.

Baie cu efect tonifiant : flori de levănțică 300 g, apă 2 litri. Se pune apa la fiert, iar cînd clocotește se introduc în ea florile și se ia de la foc. Se lasă în repaus pînă la răcire. Infuzia obținută se păstrează în sticle cel mult 24 ore. Se toarnă în apa caldă din cada de baie umplută numai pînă la jumătate. Baia aceasta are o slabă acțiune sedativă și tonifiantă.

Apă pentru spălarea părului gras : rădăcină de brusture (lipan) 200 g, apă 2 litri. Rădăcina (recoltată toamna sau primăvara), bine mărunțită, se fierbe timp de 10 minute în apă. Cu extractul apos cald se spală părul.

Preparate lesne de făcut

Săpun special pentru curăţat mîinile : săpun de toaletă 100 g, praf de cretă 15 g, carbonat de sodiu 1,5 g, silicat de sodiu 1,5 g, soluţie apoasă de amidon (5%) 12 ml, apă 15 ml. În apa caldă se dizolvă săpunul, carbonatul de sodiu şi silicatul de sodiu, apoi se adaugă restul substanţelor, amestecînd continuu pînă la obţinerea unei paste omogene. Se păstrează în cutii de metal sau din material plastic. Folosind această pastă se curăţă mîinile fără a întrebuinţa apa. Este de folos la drum pentru conducătorii auto.

Altă reţetă : amidon 50 g, glicerină 50 ml, zeamă de lămîie 15 ml. Glicerina se omogenizează cu zeama de lămîie, apoi se amestecă bine cu amidonul pînă la obţinerea unei paste. După spălat cu apă, fără a folosi săpun, mîinile se ung cu puţin din această pastă care curăţă pielea şi-i păstrează supleţea. Poate fi folosită chiar fără spălatul cu apă. În acest caz, se dă un prim strat, se freacă mîinile una de alta, se şterg cu o cîrpă, apoi se ung din nou cu o cantitate mai mică de pastă.

Altă reţetă : ulei de floarea soarelui (sau din germeni de porumb) 500 ml. În uleiul călduţ se ţin mîinile timp de 20 minute. Baia de ulei se face o dată pe săptămînă. Uleiul poate fi păstrat şi folosit de cîteva ori. După baie, pielea mîinilor poate fi fricţionată cu o infuzie de cimbru (25 g la 500 ml apă), care dă supleţe. Frecţia cu infuzie se poate folosi şi fără baia de ulei.

Unguent pentru albit pielea : glicerină 50 ml, amoniac (soluţie 10%) 5 ml. Se omogenizează componentele prin agitare într-o sticlă.

Altă reţetă : glicerină 50 ml, apă oxigenată (3%) 5 ml. Se procedează ca mai sus.

Altă reţetă : glicerolat de amidon 25 g, oxid de zinc 2 g, tinctură de benzoe 2 g. Componentele se amestecă omogen pînă la obţinerea unei creme.

Altă reţetă : cartof 50 g, glicerină 10 ml, sucul de la o jumătate de lămîie. Cartoful (fiert în coajă, curăţat şi bine mărunţit) se amestecă omogen cu restul ingredientelor pînă la obţinerea unei paste omogene. Cu jumătate din cantitate se freacă mîinile după munci gospodăreşti. Restul de pastă poate fi păstrat cîteva zile în frigider.

Cum înlăturăm mirosurile neplăcute

- de **ceapă** sau **usturoi,** se freacă mîinile cu zaţ de cafea ;
- de **peşte,** se freacă mîinile cu oţet sau făină de muştar (ori muştar de masă), după care se clătesc cu apă rece ;
- de **fructe** sau **legume,** se freacă mîinile cu zeamă de lămîie sau sare de lămîie (soluţie 5%), ori cu o pastă obţinută din : amidon 25 g, glicerină 10 ml, acid citric 1 g, apă 5 ml ;
- de **nicotină,** se rad petele uşor cu piatră ponce, apoi se freacă locurile pătate cu o soluţie obţinută din : spirt medicinal 30 ml, acid tartric 5 g, glicerină 5 ml, apă oxigenată (3%) 10 ml. Acidul tartric se dizolvă în spirt, apoi se adaugă restul ingredientelor şi se agită bine într-o sticlă. Petele se tratează astfel, zilnic, apoi se spală mîinile cu apă şi săpun, se şterg şi se ung cu vaselină sau cu o cremă de întreţinere.

Cremă de întreţinere : cremă de bărbierit 5 g, miere de albine 5 g, glicerină 3 ml, talc 3 g, lanolină 1 g. Pe baia de apă se încălzesc şi se amestecă crema de ras, mierea şi lanolina, apoi se adaugă talcul, amestecînd continuu. Se lasă pe baia de apă timp de 30 minute, după care se ia de la încălzit, se adaugă glicerina şi se amestecă îndelung pentru o bună omogenizare. Pielea mîinilor unsă cu această cremă se înmoaie, se albeşte şi se curăţă de unele pete.

Degerăturile mîinilor (şi ale picioarelor) se previn şi se tratează (cînd este cazul) prin masaje uşoare cu spirt camforat.

Transpiraţia excesivă a mîinilor se previne prin spălare de trei ori pe zi cu o soluţie de : alaun de potasiu 5 g, apă caldă 1 litru. După spălare, mîinile se fricţionează uşor cu spirt camforat sau suc de lămîie.

Altă reţetă : formol 15 ml, apă 100 ml. Cu această soluţie se şterg palmele (folosind un tampon de vată) la 2—3 zile. Poate fi folosită şi împotriva transpiraţiei picioarelor.

Altă reţetă : clorură de aluminiu 15 g, borax 0,5 g, apă 50 ml. În apa caldă se dizolvă substanţele solide. Cu soluţia obţinută se tamponează zilnic mîinile spălate şi uscate.

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

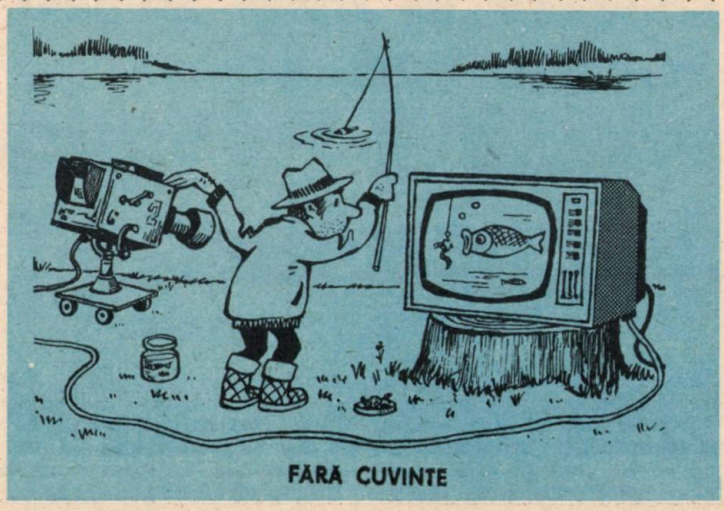

FĂRĂ CUVINTE

Citeva din cele
1001 sfaturi practice
și informații

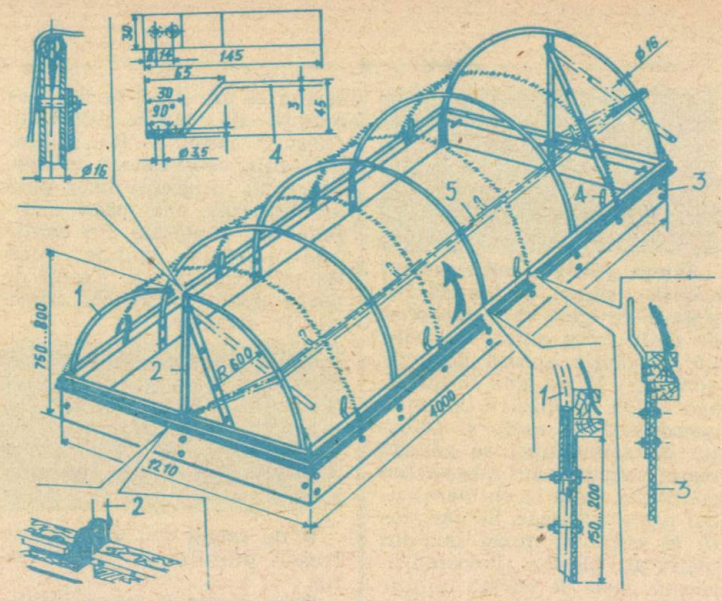

SOLARIU... după posibilități

În orice curte (chiar într-una de dimensiuni foarte reduse) puteți construi un solariu cu fereastră mobilă, așa cum vedeți în figură. Fereastra prezintă avantajul de a permite aerisirea (deci și potrivirea temperaturii interioare) și udarea lesnicioasă a plantelor și brazdei de pămînt astfel protejate.

Solariul propus aici are dimensiunile de 750–800 × 1210 × 4 000 mm, dar la nevoie poate fi făcut și ceva mai mic. Observați că instalația constă dintr-un simplu cadru de scîndură (3) pe care este așezată o suprastructură metalică formată în principal din barele verticale 2 și semicercurile 1. În față este instalată fereastra mobilă 5, pe care sînt montate fixatoarele 4. Construcția este învelită cu folie transparentă din material plastic.

Materialele necesare sînt vizibile în desene și pot fi adaptate după posibilitățile fiecărui constructor. Pentru rama 3 se va folosi de preferință scîndură de stejar (sau brad) groasă de 30–40 mm (nu fag, nici pal, căci se deformează ușor) ; piesele 1 sînt din țeavă sau bară metalică (de preferință zincată) cu diametrul de 16–18 mm ; barele 2 sînt din țeavă cu diametrul de 20–25 mm ; piesele 4 se lucrează din tablă groasă de 2–3 mm ; rama mobilă 5 poate fi din tablă de 3 mm, țeavă sau lemn. Mai trebuie apoi balamale, șuruburi, vopsea și, desigur, folie din material plastic pentru acoperiș.

Prelucrarea și montarea le veți face orientîndu-vă după desenele cu detalii răsfirate în jurul celui de ansamblu. Pentru a proteja instalația, vopsiți cadrul de scîndură cu nitrolac incolor sau vopsea pe bază de rășini alchidice („Sinvolal"), iar părțile metalice cu un strat dublu de vopsea anticorozivă (cu miniu de plumb sau produsul „Deruginol").

Culegător de fructe manual

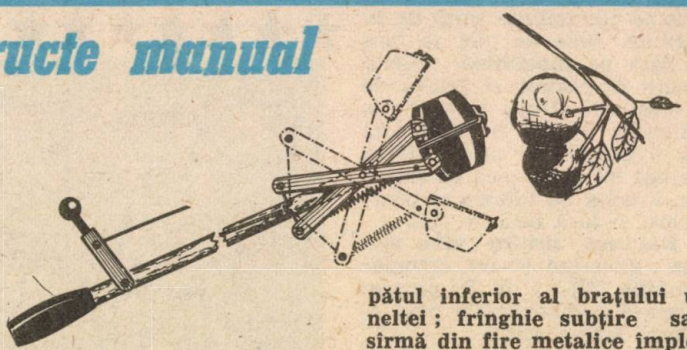

Unealta din figura alăturată este deosebit de utilă și eficientă pentru culegerea fructelor, în special a celor mai mari — mere, pere, gutui, piersici..., din pomi înalți, fără a le vătăma și cu minimum de efort fizic.

Materialele necesare sînt cele din desen : o tijă lungă de 2—3 m, care poate fi o bară cilindrică de lemn (de pildă tulpina unui arbore tînăr, căzut și uscat) sau o țeavă metalică (ca aceea folosită la instalația de apă) ; două pîrghii din tablă groasă de 1 mm, ce se montează în formă de X, pe un șurub central, astfel încît să permită mișcarea închis-deschis ; două cutii metalice (recuperate de la ambalaje de conserve), care alcătuiesc fălcile (cupele) uneltei ; un arc de oțel (fixat la pîrghiile în X) ; o manetă metalică de acționare manuală, montată mobil (pe un șurub cu piuliță) la capătul inferior al brațului uneltei ; frînghie subțire sau sîrmă din fire metalice împletite (cablu electric multifilar, mai gros), pentru legătura dintre manetă și pîrghiile în X ; șuruburi.

Modul de asamblare a pieselor, precum și felul în care funcționează unealta construită sînt clar prezentate în figură.

ROABĂ multifuncțională

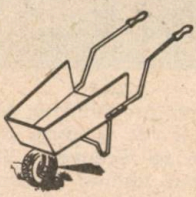

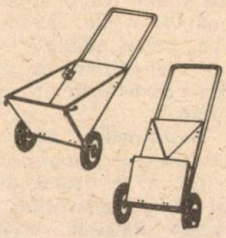

Frecvent folosită la treburi gospodărești și de construcții, ca și la grădinărit, în pomicultură etc., roaba de model clasic poate beneficia de cîteva modificări care să-i sporească eficiența. Astfel :

● **înlocuind roata obișnuită cu șină de metal, cu o alta din cauciuc plin sau cu cameră de aer (pneu), recuperată de la o bicicletă dezafectată (cu gabarit redus) — așa cum vedeți în figura 1 — faceți un transport silențios, cu o mai bună aderență la sol, o reducere a efortului fizic (prin atenuarea vibrațiilor) și o poziție mai corectă a corpului (la împinsul roabei), dacă noua roată este puțin mai mare decît cea înlocuită ;**

● **simpla adăugare a unei bucăți de chingă din cauciuc (recuperată de la o cameră uzată de bicicletă sau automobil) sau de material plastic, ori textil (luat de la o sacoșă veche), montată pe cele două pirghii (brațe) ale roabei (așa cum observați în figura 2) permite transportarea lesnicioasă a uneltelor agricole cu coadă lungă (sapă, lopată, cazma, greblă etc.), ca și a unor araci, bucăți de lemn pentru foc, scînduri, coceni de porumb, carton bituminat etc. ;**

● **înălțimea și, respectiv, capacitatea de transport a roabei poate fi apreciabil sporită (pînă la dublul volumului său) prin adăugarea (la nevoie, detașabil) a unor laturi suplimentare, așa cum vedeți în figura 3. Astfel pot fi transportați mai mulți cartofi, știuleți de porumb, mere, piatră etc.**

Un cărucior ușor și simplu, pe două roți (din acelea folosite în mod obișnuit la transportat unele cumpărături, ori un vechi cărucior pliant pentru copii) poate fi transformat cu ușurință într-o roabă pliantă, ușoară, lesne de manipulat, care poate fi păstrată într-un spațiu redus — așa cum vedeți în figura 4. Materialele necesare modificării sînt fie trei bucăți de placaj gros de 5 mm, fie tablă de fier zincat groasă de 0,5—1 mm, 4 balamale cu șuruburile respective, două bucăți de chingă (pentru partea din față-sus) și cîteva șuruburi. Acest model de roabă poate fi folosit cu succes (ca în figură) la transportul unor cantități reduse de cartofi, mere, nisip, pietriș etc.

Suport pentru LETCON

Suportul pentru letcon din figura 1 este simplu și lesne de construit.

Materiale necesare : o bucată de scîndură groasă de 20—25 mm (piesa A din figură) ; două bucăți de sîrmă de fier zincat groasă de 3—4 mm (B) ; o cutie metalică recuperată de la crema de ghete (C) ; o altă cutie metalică (D) ; două șuruburi pentru lemn.

Prelucrare și montare. Finisați scîndura-bază A cu hîrtie abrazivă și lăsați-o nevopsită. Puteți lipi, eventual, pe suprafața ei o fișie de pînză de azbest. Îndoiți sîrmele B ca în figură și introduceți-le capetele (tăiate oblic, cu cleștele-patent), puțin forțat, în orificii date cu un burghiu de diametru puțin mai mic decît cel al sîrmelor. Montați (cu șuruburi pentru lemn) cutia C, în care veți păstra la îndemînă pastă decapantă ; precum și cutia D, în care veți pune cositor (sau fludor) și o hîrtie abrazivă necesară pentru curățat vîrful letconului.

Curățirea vîrfului prea încărcat cu resturi de cositor sau oxidat o veți face folosind o pilă lată, fină, după care-i veți unge capătul pilit cu pastă decapantă, pe ambele părți, ca în figura 2 sus.

Atunci cînd aveți de făcut o lipitură fină, ori pe o suprafață mică sau într-un loc îngust, nu folosiți direct vîrful letconului (prea gros), ci prelungiți-l cu o sîrmă de cupru (cablu electric) groasă de 2—3 mm, pe care o montați provizoriu (spiralat) așa cum observați în desenul de jos al figurii.

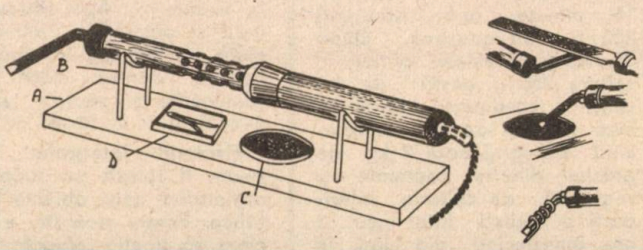

RECUPERAȚI și REFOLOSIȚI

Această colecție de rețete și procedee tehnice vă propune folosirea în gospodărie a unor materiale care, de obicei, fie se aruncă, fie nu li se cunosc proprietățile, deși sînt la îndemînă și necostisitoare.

DIN CĂRĂMIDĂ (pulbere) puteți prepara :

Vopsea pentru pereții pivnițelor sau pentru zidurile exterioare netencuite (în cărămidă aparentă), astfel : amestecați 850 g pulbere (cernută) de cărămidă arsă, cu 1 kg ulei de in, pînă la formarea unei paste, în care adăugați apoi 150 g litargă (oxid de plumb) și omogenizați compoziția. Vopseaua obținută se aplică cu pensula sau bidineaua. Se întărește după cîteva zile.

Pulbere pentru lustruit obiecte din cupru, alamă sau bronz. Amestecați omogen 20 g praf de cărămidă arsă (fin cernută), 10 g sare de bucătărie, 30 g praf de cretă și 10 g alaun de aluminiu (piatră acră). Frecați suprafețele obiectelor metalice cu un tampon umed înmuiat în acest amestec, apoi ștergeți obiectul cu o cîrpă uscată.

DIN CENUȘĂ DE LEMNE :

Leșie. Fierbeți timp de 2 ore 3 kg de cenușă în 10 l apă, amestecînd la fiecare sfert de oră. După care, lăsați soluția la decantat și, în sfîrșit, strecurați-o printr-o pînză. Este foarte bună pentru spălat vase, obiecte de faianță, dușumele nevopsite, mozaic, scări, cotețe de păsări, precum și la prepararea săpunului de casă.

Săpun cu leșie. Fierbeți 13 l leșie de cenușă timp de 15 minute, apoi adăugați 250 g sodă caustică. După dizolvarea acesteia, puneți în soluție 250 g pastă de var stins și continuați fierberea încă un sfert de oră, amestecînd. Adăugați apoi 2 kg de grăsimi diferite (animale și vegetale), de calitate inferioară și fierbeți totul încă 3 ore, amestecînd din cînd în cînd. După saponificare, luați vasul de la foc și lăsați compoziția să se răcească. Spălați săpunul obținut și tăiați-l în bucăți, ori topiți-l și turnați-l în forme de scîndură sau de tablă. După dorință, înainte de a lua săpunul de la foc, puteți adăuga în soluție un aromatizant, de pildă infuzie concentrată de pelin sau izmă.

Îngrășămînt pentru flori. Amestecați omogen 10 g cenușă, 15 g azotat de amoniu și 25 g superfosfat. Presărați acest amestec omogen pe 2 m² de pămînt cultivat cu flori, fără a atinge deloc plantele, apoi stropiți cu stropitoarea.

Îngrășămînt de bază pentru legume și flori. Amestecați omogen 2 kg pămînt negru de grădină cu 100 g cenușă de lemne și 100 g funingine (substanță nutritivă care, totodată, îndepărtează insectele dăunătoare). Presărați amestecul pe 16 m² de sol destinat culturii, după care săpați locul la adîncimea de 10–15 cm.

Coaja de portocală și lămîie – în afară de întrebuințările ei alimentare, poate servi la prepararea unei **ape de gură** dezinfectante, aromate și răcoritoare. În 125 ml alcool etilic de 70° puneți la macerat, timp de 15 zile : 10 g coajă de portocală și 10 g coajă de lămîie tăiate mărunt, împreună cu 5–6 boabe de cuișoare sau piper și 3 g frunze de izmă. Scuturați recipientul (bine astupat) în fiecare zi. Apoi filtrați soluția și păstrați-o într-o sticluță rămasă de la apă de colonie. Pentru clătit gura (dimineața și seara) puneți 5–6 picături în 50–60 ml apă.

Fixatorul fotografic uzat poate fi folosit cu succes la argintarea unor obiecte metalice. Pentru aceasta e suficient să țineți obiecte (bine curățate) cufundate în soluție timp de 4–5 zile. Puteți încălzi soluția zilnic timp de 30 minute, fără a o fierbe. După argintare, spălați obiectele cu apă și lustruiți-le cu o cîrpă moale.

Fructele (cireșe, vișine, mere, pere, struguri, prune) stricate parțial nu vor fi aruncate. Ele sînt bune pentru a prepara un excelent oțet de casă. Curățiți și îndepărtați părțile putrede. Restul – 5 kg – spălate și tăiate în bucățele cît mai mici, amestecate, puneți-le într-un borcan de sticlă sau de material plastic, în capacitate de 10 – 12 l. Peste ele turnați 5 l de apă fiartă în clocot în care ați dizolvat 150 g zahăr. Acoperiți borcanul cu un capac din pînză și lăsați la fermentat timp de 10–14 zile. Apoi strecurați zeama printr-un tifon, după aceea și printr-o pînză. Puneți-o în alt borcan și adăugați 150 g miez de piine și 100 ml oțet alimentar de 9°. După ce oțetul se limpezește, strecurați-l și păstrați-l în sticle bine astupate.

Frunzele de iederă, 100 g, bine spălate și fierte în 10 l apă timp de 10 minute, lăsate în repaus 2 ore, apoi strecurate, dau o soluție cu care se pot spăla obiecte din lînă (tricotaje și țesături) de culoare neagră sau bleumarin.

Infuzia cu 50 g **frunze de gutui** sau 25 g **flori de mușețel** în 5 l apă este eficientă la limpezirea țesăturilor și împletiturilor din lînă de culoare galbenă sau portocalie, cărora le intensifică nuanța.

Pelinul verde – 100 g, macerat în 200 ml spirt tehnic și 200 ml apă, timp de 7 zile, dă un extract care, după filtrare, poate fi pulverizat contra puricilor. Posedă calități insecticide lipsite de toxicitate pentru om.

Grupaj de
CLAUDIU VODĂ

MEDICINA — din vechime pînă la noi

● Un papirus egiptean, vechi de 4 000 de ani, descrie amănunțit efectul binefăcător al ciupercilor și mucegaiurilor care cresc la suprafața iazurilor, în tratarea rănilor infectate sau deschise.

● Transfuzia de sînge era practicată de aborigenii australieni cu mii de ani în urmă ! Ei recoltau sîngele din vena cubitală sau branhială internă, cu ajutorul unei trestii. Transferul sîngelui avea loc prin pompare cu gura — tehnică încă nedezlegată de specialiști, pînă în prezent. Un lucru interesant : aborigenii știau să aleagă donatorii compatibili hematologic cu subiecții suferinzi.

● Cu prilejul unor cercetări arheologice în India, a fost găsit un schelet uman — vechi de cîteva mii de ani — care avea o radioactivitate de 50 de ori mai mare decît cea admisă ca naturală.

● Empedocle (492—430 î.e.n.), poet, filozof și medic grec, știa — surprinzător pentru vremea sa — că embrionul uman trăiește, dar nu respiră. Tot el afirma că primul organ care se formează în viitorul pui de om este inima. Bun psiholog și stăpînind excelent hipnoza, și-a uimit contemporanii efectuînd experiențe cu diverse persoane, pe care le aducea în stare de catalepsie totală (moarte aparentă).

● În 1796, Edward Jenner descoperă vaccinarea antivariolică. La acea dată, el nu avea de unde să știe că în „Sactya Grantham" — o carte a brahmanilor de acum 3 000 de ani — o asemenea vaccinare era descrisă întocmai...

● Chinezii și grecii foloseau țărîna fierbinte și sucul de soia în tratarea rănilor și în combaterea furunculelor.

● Pe unul din blocurile de piatră descoperite de arheologul sud-american Javier Cabrero Darquea în jungla peruană, există mai multe gravuri reprezentînd efectuarea unei... operații pe inimă deschisă.

● Medicul englez William Herberden este primul care, la 1780, a atras atenția asupra nocivității excesului de alcool în funcționarea ficatului.

● În anul 1889, naturalistul și microbiologul francez Paul Jean Vuillemin a folosit pentru prima dată termenul de antibiotic, denumind prin acesta proprietatea unor microorganisme de a împiedica dezvoltarea altora.

● În urma examinării mai multor mumii, specialiștii au ajuns la concluzia că vechii egipteni foloseau tehnica de plombare, executînd și implantări de dinți artificiali, de os ; cei din fildeș se înegreau cu timpul.

● În mod practic, oamenii folosesc doar 25% din capacitatea creierului. Conform opiniei doctorului sovietic Efremov, dacă omul ar reuși să utilizeze 50% din capacitatea creierului, atunci el ar putea să învețe 40 de limbi și să memoreze conținutul unui lexicon, cuprinzînd denumirea a 100 000 de termeni de specialitate.

● După un îndelungat studiu, savantul norvegian Olaf Lindström a ajuns la următoarele concluzii : ceapa ajută la dezvoltarea gîndirii logice, morcovii și spanacul contribuie la starea de melancolie, cartoful este un excelent tranchilizant, iar salata verde dezvoltă simțul muzical.

AUREL CODREANU

Judecînd DREPT

● Timpul prețios nu se măsoară cu ceasuri de aur.

● Grîul nu face nici o discriminare. El hrănește și gurile rele.

● Ar fi vrut să rămînă nemuritor. Dar habar n-avea cum să trăiască pînă atunci.

● Nimeni nu sapă o fîntînă numai pentru a-i măsura adîncimea.

● Se scula cu noaptea în cap și se întorcea imediat pe partea cealaltă.

● Bătea apa în piuă cu întreaga lui capacitate.

● Privind prin gaura cheii, lumea i se părea plină de defecte.

● Într-o mare de grîu nu se poate naufragia de foame.

● Visul unora este să doarmă.

● Mediocritatea nu recunoaște altă ierarhie decît aceea a propriei genialități.

● Și-ar fi putut realiza toate visele, dar suferea de insomnie.

● Norocul nu se lasă pe seama hazardului.

● Să trăim mult, dar nu cu zilele altora.

● Dacă ne-am pierdut simțul umorului, nu prea ne-a rămas mare lucru.

● Nici o frumusețe nu poate face urîtul mai agreabil.

MIHAI PAULIUC

DRIBLINGURI FOTBALISTICE

— A dat „autografe" în stînga și în dreapta cu...crampoanele.
— Pe locul unde și-a „altoit" adversarul, a răsărit un 11 metri.
— După atîtea greșeli făcute cu picioarele, jucătorul s-a spălat pe... mîini.
— Și picioarele îți pot da dureri de cap.
— Golurile nu se promit, se marchează.
— A avut golul în mînă, dar l-a ratat cu piciorul...
— E foarte slab, deoarece nu prea înghite indicațiile antrenorului.
— Confuziile în fața porții sînt clare pentru toată lumea.

POSIBILE ȘI IMPOSIBILE

— Să te îngrași peste măsură, datorită... slăbiciunilor
— Să simți că întinerești, tratîndu-te cu... țuică bătrînă
— Să te consideri om întreg, dar să faci totul pe jumătate
— Să înveți vulpea ce să facă în materie de... găinării
— Să motivezi că ți-ai băut mințile, deoarece ți-a fost... sete
— Să te interesezi dacă farfuriile zburătoare... sînt pline cu mîncare
— Să mergi la curățătorie sperînd că acolo ți se vor scoate petele de pe conștiință
— Să cazi pe bec, căutînd-o cu... lumînarea

SUCITE ȘI RĂSUCITE

— Gurmandul spunea tuturor că în timpul mesei el nu deschide gura.
— Ziua bună se cunoaște după ce a trecut.
— Era un blănar care știa să intre pe sub pielea clientului.
— Unora le vine amețeală în mod involuntar, alții plătesc să le vină.
— Fiind un soț gurmand îi mînca soției viața.
— Și i-am spus cîinelui : nu mă călca pe coadă, că-mi ies din sărite !
— Invidia, într-un fel, ar putea face și ea parte din ordinul... rozătoarelor.
— Deșteptăciunea lui constă în faptul că știe să facă pe prostul.
— Doctorul mi-a recomandat să mai strîng cureaua, dar cu așa o burtă e posibil ?
— Deoarece nu-i mergea mintea, bătea cu ea pasul pe loc.
— Grădinarul a fost atît de enervat de vecinul său, încît i-a scos părul din rădăcină !
— Gurmandul nu s-a săturat pînă nu și-a mîncat și... zilele.
— Situația ei materială nu contează, bani să aibă !

EPIGRAME

„CITITOARE"

Sînt cititoare însetată
Îmi spune dinsa ne-ntrebată
Și-apoi șopti c-o mină calmă :
— Nu vrei ca să-ți citesc în palmă ?

UNUI CROITOR CU NĂRAVUL BACȘIȘULUI

E croitorul serviabil
Ce știe prompt să execute,
Atent, politicos, amabil,
Costume gata, șic „cu... sute !"

ÎN GARĂ

C-o frumoasă, într-o seară,
L-a surprins nevasta-n gară
Și-a strigat cu toată gura :
— Asta ți-este... legătura ?

Grupaj de ION NEGREANU

Foileton

BUJIA CIUPITOARE

N-am avut absolut nici un necaz cu mașina. De la o vreme, însă, observ că motorul îmi face, uneori, pîc... pîc... Într-o seară, tocmai cînd parcam, îl văd pe vecinu' Ilie la ușa blocului. Ilie a fost din neamul lui Manivelă, învîrtea mașinile pe degete, dar acum s-a retras definitiv, e pensionar. Amabil, îmi ascultă motorul un minut-două și zice : „Ciupește bujia, încolo n-ai probleme". „Și ce să fac ?", îl întreb. „Mergi la autoservice și ți-o schimbă. Eu m-am retras definitiv". „Și la care ?" „Toate sînt la fel, o să vezi", rînjește el.

A doua zi, după-amiază, în timp ce mă întorceam de la o intreprindere cu probleme (sînt expert-contabil), îmi iese în drum, chiar la intrarea în oraș, un autoservice. „Ce să mai amîn ?", îmi zic. Parchez în față și intru strigînd „Salutare, fraților !". „Ura să trăiești, răspunde unul, da cu ce treburi la noi ?". „Am o bujie care ciupește puțin, fac eu semn cu capul spre mașină. Poți să mi-o schimbi ? Plătesc tot, că fără ea sînt mort-copt...". „Vorbește întîi cu șefu', mi-o taie scurt. La noi e organizare, ce credeai ?" Intru la șefu' și repet cererea. „Toți veniți la mine cu tot felul de fleacuri !, îmi aruncă el. Iar mie mi se cere plan-plan-plan ! Vino dumneata luna viitoare și...". „Care luna viitoare ?!, sar cît colo. Frățioare, continui dulce, scoțînd o sută din portofel, nu pot aștepta atît, plec în concediu cu familia, situația mea e albastră, nu vezi ?". „Atunci, face el ginditor, virînd suta în buzunar, să te bag pe fir, la urgențe ocazionale". „Bagă-mă, șefule, bagă-mă !". „Avem un lanț din cei mai buni mecanici, continuă el, care execută voluntar, pe lîngă lucrările

din plan, și urgențele ocazionale. La dumneata, e vorba de o revizie generală, fiindcă pleci în concediu. Buun. Te pun în legătură cu Rădoiu, prima verigă, după ce-ai trecut de el, te îndreaptă spre a doua... Plătești la fiecare, înțelegi, și la sfîrșit ieși cu mașina șnur. Ei, ce spui, te bag pe fir?". „Bagă-mă, repet eu. E limpede, costă ceva, dar cel puțin fac o treabă temeinică". „Îl vezi pe mustață ăla care fumează, cu un ochi închis și cu șapcă? El e Rădoiu...".

Și am intrat în lanț. La Rădoiu, prima verigă, se făcea centrarea roților. M-a ușurat de 75 de lei, în afară de plumbi, pentru care a trebuit să-mi iau picioarele la spinare, în oraș, la un magazin al I.D.M.S. Gigi – cum s-a recomandat a doua verigă – controla frînele. Era o lichea veselă, m-a stors de un sutar, pretinzînd că nu știu ce a schimbat la saboți și plăcuțe. A treia, un ăla țigănos, verifica motorul. Priceput om, în cinci minute s-a lămurit și mi-a spus: „Ai o bujie ciupitoare, ți-o schimb, demarorul e cam ruginit și nu face bine contact, jiglerele nu merg cum trebuie, carburatorul gîfîie... Plătești acum, ca să m apuc de lucru?". Am plătit, ce era să fac? Vasile, al patrulea la rînd, mi-a verificat cablurile de ambreiaj, accelerație și frînă de mînă. Pentru cel de accelerație a trebuit să mă car din nou în oraș, să-l cumpăr de la magazin. Costea, la sistemul electric, mi-a schimbat licuricii și, după ce i-am achitat tot, mi-a făcut și morală: „Farul din dreapta e puțin crăpat, 'mneata n-ai ochi să-l vezi?".

Ce mai calea-valea, m-au jumulit ca pe o gîscă. La plecare, șefu' mi-a făcut cinstea să-mi strîngă mîna, adresîndu-mi tradiționala urare: „Nu ne uitați, mai poftiți pe la noi, să ne faceți o bucurie!". La care eu, arătîndu-i legitimația, i-am spus: „Chiar mîine v-o fac, trebuie să vin împreună cu doi colegi. Acum, fiindcă la dumneavoastră cunosc bine situația, va merge repede...".

Cred c-a avut o noapte albă.

EMIL GENESCU

DE TOATE... DANSUL LA ANIMALE

● **Exploratorul W. Kohler afirmă că a văzut în Africa un dans al maimuțelor, care l-a uimit. Dansul a început prin jocul a doi cimpanzei, care s-au rostogolit pînă au culcat complet vegetația pe o bună porțiune de teren, în jurul unui copac. Apoi s-au ridicat și, cu pași ritmați, au început să dea ocoluri copacului. Încetul cu încetul, s-au apropiat și alte maimuțe și s-au prins în joc, imitînd ritmul celor doi cimpanzei. În același timp, folosind labele din față, maimuțele aruncau în aer tot ce apucau: frunze, fire de iarbă, bucăți de lemn, manifestînd o vizibilă plăcere.**

● **Sînt cunoscute dansurile pe care le execută, în perioada rutului, unele specii de pești, delfinii și alte vietăți acvatice. Dintre acestea cel mai amuzant este dansul hipocampului (calul de mare), care, ținîndu-se în poziție verticală, își prinde femela cu coada și, oscilînd în dreapta și în stînga, se ridică împreună cu ea pînă la suprafața apei, unde ambii încep să se învîrtească, ca într-un vals.**

● **Alt dans, și mai uimitor, este cel descris de savantul naturalist Mac Laren, care l-a observat la cocorii entigoni din Australia.**

„Erau cîteva sute la un loc — spune acesta — și dansau în ritmul unui cadril atît de grațios, că nici oamenii nu l-ar putea imita. În grupuri de cîte douăzeci — perechi, perechi —, ei înaintau cu capetele sus, apoi ridicau pe rînd cînd un picior, cînd altul, se înclinau unul în fața celuilalt și deodată porneau să se învîrtească în jurul unui grup care se forma în mijloc și care cu ciocurile băteau ritmul mișcărilor".

ȘTIAȚI CĂ...

— Animalele știu nu numai să-și îngrijească propriile răni, ci și să se ajute între ele? O maimuță care fusese rănită de un vînător a fost descoperită după cîteva zile cu o meșă făcută din ierburi împletite, care se vedea că fusese făcută de o altă maimuță.

— O becată care-și rupsese piciorul a fost găsită cu stinghioară de lemn atașată la picior, printr-o legătură de fibre vegetale, — ca o adevărată proteză — și care se vedea că fusese fixată acolo cu ajutorul primit din partea unei surate?

Recorduri absurde

— Un oarecare Christian Pathzig (R.F. Germania) a străbătut o distanță de 54 km cu bicicleta șezînd însă cu spatele spre ghidon. Mai mult chiar, în tot timpul cursei a cîntat la vioară.

— O întrecere ciudată a avut loc pe aeroportul londonez Heathrow între un avion „Concorde" și Joanne Brown, în vîrstă de 16 ani. Școlărița Joanne a scos strigăte atît de puternice, încît a depășit cu un decibel zgomotul turbinelor avionului „Concorde", care este de 117 decibeli. La sfîrșitul competiției, tînăra „campioană" a decibelilor a declarat: „Mi-am dat toată silința, dar nu mi-a fost prea greu".

CEL MAI... CEA MAI...

— Cel mai original metrou din lume este, fără îndoială, cel din orașul scoțian Glasgow. Construit în deceniul al treilea al secolului nostru, tunelul acestui metrou este străbătut de două vagoane ce au fost tractate de... un cal. Abia în anul 1936 tracțiunea animală a fost înlocuită cu o linie electrică, dar lungimea liniilor a rămas tot de 11 km, iar numărul stațiilor de 15.

— Cea mai lungă frază din toate timpurile conține 1 344 de cuvinte, 51 de virgule, 28 de paranteze, 13 linioare și 63 de semne de punctuație (punct și virgulă). Fraza a fost compusă într-un proiect de lege a statului federal australian Tasmania.

— Cel mai mare pod natural cunoscut pînă în zilele noastre se află într-o regiune pustie a continentului american și a fost descoperit abia în anul 1905. Podul „Edwin", cum este denumit, are o deschidere de 92 metri și o lățime de 12 metri.

— Cea mai mică așezare umană oficială este cătunul Escalagan (în Alpii francezi), numărînd doar 11 locuitori.

VERIFICAȚI-VĂ CUNOȘTINȚELE

„Limba noastră-i graiul pîinii"

Știți cine sînt autorii înflăcăratelor versuri (de mai jos) dedicate inestimabilei comori – limba română ?

1

Las vouă moștenire
Creșterea limbei românești
Ș-a patriei cinstire.

2

Limba noastră-i o comoară
În adîncuri înfundată
Un șirag de piatră rară
Pe moșie revărsată.

3

Neam român ! Cu ură mare
Vor căta mereu dușmanii
Graiului român pierzare ;
Dar să piară ei cu toții :
Nu l-am dat, și nici nepoții
Nu-i vor da !

4

Ne-om înălța, iarăși, turnuri spre soare – vetrele,
Din puterea aceasta, pururea nouă stăpînă,
Preacurata, biruitoarea-ntru cîntec,
Patria din laptele mumii – limba română !

SCHIȚE DE PEISAJE LITERARE

Printre peisajele plastic zugrăvite în cuvinte de către mulți clasici ai literaturii noastre se numără și cele citate mai jos. Știți cine sînt „pictorii" lor ?

1.

„Cînd soarele se pleacă spre apus, cînd murgul serii începe a se destinde treptat peste pustii, farmecul tainic al singurătății crește și mai mult în sufletul călătorului."

2.

„Iar din bolta ciuruită de umbra neagră-verde, alcătuită din crengile lor îmbrățișate sus de tot, ca prin o sită deasă se cerneau în liniștea largă a pădurilor picături de cer albastru."

3.

„Cu multă blîndețe, soarele apuse prin rariștea de nouri albi, a zării."

PICTORI ROMÂNI

1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	C	R	A	G	O	T	E	N	C	U
	G	R	U	G	U	R	E	S	C	U
	D	I	I	C	U	R	E	S	C	U

Pentru a forma cele trei nume alegeți cîte o literă numai din șirul corespunzător și scrieți-o (o singură dată) pe liniile libere de sus, știind definițiile : 1 = autorul compoziției **Atacul de la Smîrdan** ; 2 = pictor și desenator al multor figuri gingașe de copii ; 3 = autorul portretelor **Ana Ipătescu** și **George Călinescu.**

CUNOAȘTEȚI ÎNȚELESUL?

În cele 12 proverbe, zicători și locuțiuni satirice de mai jos sînt cristalizate înțelesuri metaforice ale unor experiențe seculare de viață ale poporului nostru. Citiți pe fiecare în parte, apoi căutați în coloana alăturată explicația care vi se pare cea mai potrivită ; scrieți în dreptul numărului proverbului litera corespunzătoare explicației, și tot așa pînă la sfîrșit. *Cînd terminați, confruntați-vă părerile cu cele corecte date la răspunsuri în pag. 207.*

1. A mîncat picioare de găină	**a) Spune minciuni gogonate, adesea**
2. A-l mușca șarpele de limbă	**b) E flecar, gură-spartă**
3. A mîncat laur	**c) A divulga**
4. Minte de îngheață apele	**d) E „trăznit", nebun**
5. A pune opinca-n obraz	**e) E necinstit**
6. Are pufușor pe botișor	**f) A ruși na**
7. Azvîrle cu căciula-n ciini	**g) E tare bucuros**
8. Ca anteriul lui Arvinte	**h) E rău, ascuns**
9. Bate apa-n piuă	**i) Cîrpeală fără rost**
10. E cărbune acoperit	**j) Vorbește sau lucrează fără rost**
11. Nan	**k) Nu mai merge**
12. Se apropie teiul de curmei	**l) Năting, prost**

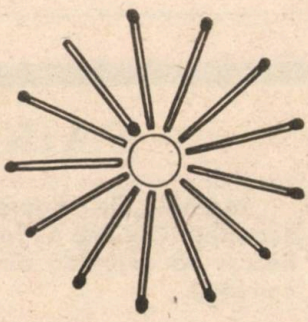

Care chibrit, din desenul alăturat, trebuie luat primul, pentru a putea ridica pe rînd toate bețele, în afara celui cu gămălia spre ax, luînd apoi fiecare al treisprezecelea chibrit și mergînd numai spre dreapta ?

DE OPT ORI 50

Scrieți restul numerelor – începînd cu 5 și terminînd cu 20, în pătrățelele libere ale careului alăturat, în așa fel încît, prin adunare, să obțineți suma 50 pe toate rîndurile și coloanele.

18			6
9			16

TRUC ARITMETIC SIMPLU

Înainte de a începe demonstrarea trucului, scrieți pe o hîrtie numărul 1 998, fără să-l vadă cineva, îndoiți hîrtia de cîteva ori și introduceți-o în buzunarul unuia dintre cei care iau parte la acest amuzament. Anunțați apoi că veți reuși două „performanțe extraordinare" : veți ghici suma a patru numere, de trei cifre fiecare, din care două vor fi scrise de către fiecare jucător (aceștia pot fi în număr oricît de mare), iar două de către dumneavoastră ; în plus, veți face ca această sumă să fie identică pentru toți jucătorii și — mai uimitor ! — ea va fi egală cu numărul pe care l-ați scris deja pe hîrtie mai înainte de începerea jocului.

După care, cereți fiecărui jucător să scrie pe cîte o hîrtie un număr de trei cifre. Treceți pe rînd pe la fiecare și scrieți, sub numărul ales de el, un alt număr tot din trei cifre. După aceasta, mișcarea se repetă, adică fiecare jucător adaugă un al treilea număr și, sub acesta, scrieți pe al patrulea. Rugați ca toți să adune cele patru numere și anunțați că la fiecare suma va fi exact 1 998 !

Performanța pare extraordinară... și totuși totul se rezumă la un simplu truc matematic. Să presupunem că un jucător a scris la început numărul 381 ; sub el ați adăugat pe 618. Cel de al treilea număr să zicem că a fost 109, iar dumneavoastră ați scris sub el pe 890. Adunînd aceste patru numere veți obține suma 1 998.

Dar de unde știți de fiecare dată ce număr trebuie să scrieți ?

Simplu : scrieți întotdeauna numărul care rezultă prin scăderea numărului jucătorului din 999. În acest fel, atît prima pereche de numere, cît și a doua va fi 999, iar 999 + + 999 = 1 998 în toate cazurile.

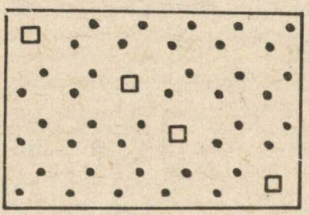

PARCELAȚI...

...terenul din figura alăturată în patru suprafețe identice ca formă, în așa fel încît fiecare să cuprindă cîte un pătrățel și 10 cerculețe.

(Răspunsuri corecte, la pag. 207)

Din lumea ŞAHULUI

COMBINAŢII DE ANTOLOGIE

Prin tot ce a creat în arta, ştiinţa şi tehnica şahistă, Alehin a rămas o celebritate. Iată un final dintr-o partidă, jucată împotriva unor consultanţi de înaltă clasă, în care a obţinut victoria doar în trei mutări :

Alb – Rg2, Tf1, Dc1, h2, g4, e4, f5, Cc6, b5, a4.
Negru – Rh8, h7, Tc8, Db7, a7, Nb6, d6, e5, Cd4.

În poziţia ce urmează, albul cîştigă cu două strălucite şi spirituale sacrificii :

Alb – Rc1, Dg2, Tg6, Nd2, c2, Nb3.
Negru – Rh5, Nh4, h6, g7, Ne6, Ta8, De5.

Cu 1. De2 !! albul a reluat clasica combinaţie din partida „veşnic verde" dintre Andersen şi Kieseritky (Londra, 1851). Negrul, nebănuind ce îl aşteaptă, a mutat impulsiv D:a1+?? după care a constatat că este KO.

Alb – Re1, Dd1, Ta1, a2, c2, h2, Nd3, Ce4 Nf4, Cf3.
Negru – Re8, Ta8, Nc8, Cg8, Th8, a7, b7, c7, Cc6, f7, g7, h7.

Soluţiile la aceste probleme vor fi publicate într-un număr viitor al gazetei „Agricultura socialistă".

RESEMNARE

La olimpiada din 1958, italianul Romani întrerupsese în poziţie mai slabă partida cu austriacul Dückstein, autorul unei senzaţionale victorii asupra lui Botvinik, pe atunci campion mondial. Cu speranţa găsirii unei soluţii salvatoare, Romani l-a rugat pe unul din secundanţii campionului mondial să analizeze împreună poziţia. După numai cîteva minute, italianul a exclamat resemnat : „Oh, mamma mia ! Caut ajutor unde nu trebuie. Voi nu l-aţi putut salva pe marele Botvinik, ce o să puteţi face pentru un biet maestru ca mine ?"

ÎNŢELEPCIUNE INDIANĂ

● **Există jucători care joacă slab şi nu o ştiu ; aceştia sînt ignoranţii. Fereşte-te de ei !**

● **Sînt jucători care joacă slab şi ei ştiu că joacă slab ; aceştia sînt oamenii cu judecată. Ajută-i !**

● **Există jucători care joacă bine şi nu o ştiu; aceştia sînt modeştii. Stimează-i!**

● **Există jucători care joacă bine şi ştiu că joacă bine ; aceştia sînt înţelepţii. Urmează-i !**

MIHAIL BOTVINIK SE DESTĂINUIE

CERCETARE

...Jucătorii creatori sînt cei care fac cercetări în jocul de şah. Primul adevărat teoretician a fost Steinitz, după el nimeni nu a mai adus o contribuţie tematică bogată. Doar Alehin a lucrat mai mult şi de aceea a putut învinge adversari care erau tot atît de talentaţi ca el.

GENIUL LUI CAPABLANCA

...Capablanca a fost un geniu, cel mai mare geniu din istoria şahului. Dacă el ar trăi azi şi s-ar concentra o jumătate de an pentru a se pune la punct cu ce s-a creat nou, ar putea să învingă pe oricine, inclusiv pe jucătorii „intelectuali".

TALENTUL LUI KASPAROV

...Talentul lui Garri (cînd, pionier fiind, se afla la şcoala de şah a lui Botvinik — n.n.) era, de pe atunci, unic. El vedea imediat combinaţii pe care ceilalţi cursanţi nu erau capabili să le vadă. Deşi era un copil mic, slăbuţ şi foarte emotiv, am anticipat că peste mulţi ani va ajunge un şahist celebru.

Grupaj de C. DIMCEA

UN POET pe gazon

- Şoarece nu se lasă prins în cursa adversarului
- În meciul trecut, Cămătaru a vămuit întreaga apărare adversă
- Cu un şut puternic, Balaur bagă spaima în tribunele gazdelor
- Prepeliţă zboară pe aripa stîngă
- În acest meci, Catană a fost căpitan
- Grosu găseşte un culoar subţire
- Zare vede-n zare conturîndu-se victoria echipei lui
- La Timişoara, într-o clipă, Clipa primeşte un gol parabil
- Gol, şi Negrilă vede... alb înaintea ochilor
- Pe tuşă, Cazan soarbe o sticlă de pepsi
- Portarul Speriatu nu se sperie de şuturile adversarilor
- Lăcătuş găseşte cheia atacului
- La Iaşi, Cănănău gustă din cana tristeţii
- Acţiunile lui Cireaşă s-au copt
- Popicu nu poate fi niciodată doborît.

NICOLAE NASTA

E BINE SĂ ȘTIM

Nucile, înainte de a le sparge, se introduc în apă clocotită, în care se lasă pînă cînd apa se răcește complet. Astfel tratate, nucile se sparg mai ușor, iar miezul rămîne întreg.

Supe limpezi. Cînd apa e fiartă pe jumătate, se ia o ceapă, se spală bine, nu se curăță de foi, se taie în două, se pune pe plită cu partea tăiată pentru o ușoară rumenire și se introduce în vasul cu supă, iar fierberea continuă. Astfel, supa rămîne limpede și va căpăta o culoare și aromă plăcute.

Dulceturile nu mai fac mucegai dacă recipientele sînt acoperite cu o hîrtie muiată în rom.

Berea. O sticlă cu bere începută se păstrează spumoasă, dacă e bine astupată și așezată cu gura în jos.

Durerea înțepăturii de țînțar sau albină se alină prin tamponarea locului cu amoniac.

Vasele care au miros de pește se spală cu apă rece amestecată cu puțin oțet, apoi cu apă caldă.

Petele de mucegai de pe rufărie se înlătură prin frecare cu un amestec de amoniac și apă (o parte amoniac și șase părți apă).

Petele galbene și maron care se formează în chiuvetă sau în cada de baie, cînd robinetul nu se închide suficient, pot fi curățate prin frecare cu oțet încălzit, în care am dizolvat puțină sare.

Culese și alese de
ILIE CIUTESCU

CUGETĂRI

● Munca și numai munca este izvorul libertății și fericirii. Cine se sustrage acesteia, se situează în afara oricărui drept.

(Mihai Eminescu)

● Pentru mine, viața fără muncă nu-și are rațiunea. Mulțumirea mea cea mai mare, singura mulțumire, este lucrul.

(George Enescu)

● E-nălțător să-ți alegi un țel și-apoi, trecînd prin foc, s-ajungi la el.

(H. Ibsen)

● Unii trăiesc fără nici un ideal, fără nici o țintă ; trec prin lume ca niște fire de paie pe un rîu. Nu merg ei, ci curentul îi duce.

(Seneca)

● Vreți să fiți liberi ? Fiți uniți pe vecie... uniți, uniți, uniți !

(Schiller)

● Faima ruginește, dacă nu o curăți prin muncă în fiecare zi.

(N. Iorga)

● Cînd pacea este amenințată, nu se răspunde cu războiul, ci cu organizarea păcii.

(N. Titulescu)

● Strălucită este acea tinerete în care ai ajuns prin maturitate.

(George Călinescu)

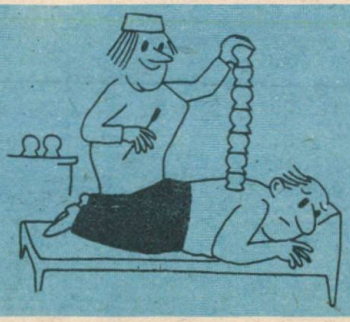

FĂRĂ CUVINTE

REPLICI

— Nu vă supărați, duduie ; tovarășul director este ocupat ?
— Treaba dumnealui !

— Ești cumva superstițios ?
— Doamne ferește !

— Să-ți spun una, nouă...
— E... veche !

— Mamă, există pescar care să nu prindă nimic ?
— Întreabă-l pe taicătău !

— Acuzat, m-am plictisit să te văd adus mereu în fața mea.
— Riscul meseriei, domnule președinte ; parcă mie îmi face plăcere !?

— Trebuie să știi cum se numea zeița vînătorii ; doar îi porți numele...
— Ce vorbești, dragă ; și pe ea tot Popescu o chema ?!

— Cum se face, acuzat, că, intrînd în casa reclamantului, ai luat cei 25 de lei de pe masă și nu raritatea de carte care se afla lîngă ei ?
— Domnule judecător, eram în drum spre piață, nu spre anticariat !

— Elev, poți să-mi spui ce este ereditatea ?
— Da, tovarășă profesoară. Chiar aseară, controlîndu-mi temele pe care le-am făcut acasă, bunicul a spus că ereditatea este o prostie care se moștenește !

AUREL CODREANU

ENIGMATICII ANASAZI

În 1888, în timpul unei furtuni de zăpadă, doi cowboy care căutau o cireadă rătăcită au pătruns, ca să arunce o privire, într-un canion din regiunea dezolantă Mesa Verde, din Colorado. Cei doi au văzut, printre fulgii de zăpadă, contururile unor construcţii tocmai acolo unde, în mod normal, nu ar fi fost de aşteptat să fie nici o aşezare omenească. Coborînd printr-o scobitură adîncă, ei au intrat într-un orăşel cu locuinţe de piatră, avînd mai multe etaje, datînd de acum 600 de ani. Locul, astăzi cunoscut sub numele de Cliff Palace, a fost una din aşezările cele mai faimoase ale indienilor americani preistorici din nordul Mexicului — scrie **„Reader's Digest"**.

Numiţi de populaţia navajos, sosită ulterior, anasazi — cei antici — aceşti indieni enigmatici au dispărut în secolul al XIII-lea lăsînd în urmă o cultură şi nişte construcţii din piatră atît de impresionante încît, la început, unii arheologi le-au atribuit în mod eronat toltecilor, care locuiau în zona Mexicului, la o distanţă de 2 000 mile mai în sud. Printre cele mai importante aşezări ale anasazilor sînt cele de la Mesa Verde şi Hovenweep, în teritoriul Kayenta, care se întinde de-a lungul graniţei Arizona-Utah şi în pitorescul Canion de Chally, din nord-vestul Arizonei.

Probabil că cel mai important centru al civilizaţiei anasazilor a fost Chaco, situat într-un canion lung de 15 mile şi lat de o milă, din nord-vestul statului New Mexico. Acolo, în jurul anilor 1050 e.n., a avut loc o bruscă şi nemaiîntîlnită înflorire a creativităţii acestora, numită de arheologi „fenomenul Chaco". În cîţiva zeci de ani, au fost construite 12 oraşe complexe care au adus civilizaţiei anasazilor o dezvoltare înfloritoare. Incluzînd populaţia mărginaşă, canionul cuprindea mai mult de 5 000 de locuitori — număr extraordinar de mare pentru o aşezare în deşert.

Oamenii locuiau în clădiri cu mai multe etaje, numite Case Mari, care au fost egalate doar cu aproximativ 800 de ani mai tîrziu de clădirile din centrele urbane. Este încă un mister pentru istorici de ce s-a dezvoltat acest mod concentrat de a trăi, cînd, în jur, era disponibil atît de mult teren. Fiecare Casă Mare era construită din sute de mii de pietre plate şi mai mult de două zeci de mii de bîrne folosite la acoperiş, făcute din lemn de brad sau molid, care erau cărate de la 35 mile depărtare, fără ajutorul animalelor de tracţiune sau al vehiculelor cu roţi. Zidăria era extraordinară, fiecare bloc de piatră fiind meticulos tăiat şi dăltuit, apoi „cimentat" cu un strat subţire de lut şi căptuşit pe dinafară cu pietre mai mici.

Pueblo Bonito, cea mai mare dintre case, are cinci etaje, o amplasare în formă de „D", cu opt sute de camere,

iar construcţia ei a durat 50 de ani, perioadă stabilită prin aflarea diferenţei dintre numărul inelelor de la trunchiurile copacilor care au servit la ridicarea ei. Clădirile aveau mai multe camere circulare, numite „kivas", 37 în Pueblo Bonito, care probabil că erau folosite ca încăperi de rugăciune şi, de asemenea, ca loc de adunare pentru bărbaţi. Intrarea în kiva se făcea pe o scară din lemn, aşezată în dreptul unei găuri, în acoperişul tot de lemn, în formă de stup. Înăuntrul kivei este o adîncitură sacră, de formă rotundă, săpată în duşumea — poartă de trecere a spiritelor din lumea subpămînteană în cea pămînteană ; aerul proaspăt pătrunde prin nişte găuri de aerisire, iar acustica mai este şi astăzi încă atît de bună încît orice şoaptă se aude în întreaga încăpere.

Fiecare familie Chaco ocupa mai multe încăperi din Marea Casă, dintre care în unele aveau crescătorii de curcani, altele erau folosite ca magazii şi, la nevoie, erau camere de oficiere a înmormîntărilor. Camerele de zi erau mari, pereţii aveau tencuiala albă şi erau împodobiţi cu fresce. Ferestrele şi uşile erau mici pentru a reduce pierderea de căldură pe timpul iernii, iar focul se făcea pe duşumea (nu existau vetre).

Legăturile familiale din Marile Case se pare că erau puternice ; bătrînii erau respectaţi, morţii erau îmbrăcaţi, împodobiţi, iar în morminte erau puse unelte, vase şi alte obiecte considerate a le fi de folos în viaţa de apoi. De ce populaţia Chaco s-a stabilit într-un canion sterp, arid şi cu sol puţin productiv rămîne un alt mister, dar ceea ce a ajutat ca civilizaţia lor să înflorească, iar numărul membrilor ei să fie mai mare decît al populaţiei existente astăzi în această zonă au fost tehnicile lor perfecte de irigaţie. Ei şi-au dezvoltat un sistem de diguri şi de bazine în care se strîngea şi se păstra apa de ploaie care se scurgea pe pereţii canionului. Prin conducte, stăvilare şi şanţuri, apa era trimisă spre terenuri terasate, unde se cultivau cereale, fasole şi dovleci. O parte din recolta anilor bogaţi era păstrată pentru a se putea supravieţui în anii secetoşi.

Deşi nu aveau o scriere sau un sistem de numărare, anasazii erau priceputi astronomi. În vîrf de stînci au construit ceea ce se pare că erau observatoare cereşti. Fajada Butte, cel mai faimos observator din Chaco, are nişte fante verticale tăiate în stîncă, prin care pătrund „ace de soare" numai la vremea solstiţiilor şi echinoxurilor. Probabil că anasazii, negustători activi, şi-au cîştigat cunoştinţele astronomice de la îndepărtata populaţie maya.

Chaco a fost un centru comercial prosper. Chacoanii cumpărau de la alţi anasazi bumbac brut, carne uscată de bizon de la indienii din cîmpiile estice, clopote de aramă şi papagali maco din Mexic, precum şi scoici de mare de pe coasta Pacificului. În schimb ei făceau comerţ cu turcoaze, scoase din mine de la mai mult de 100 de mile depărtare (Pueblo Bonito probabil că a fost un centru de prelucrare a lor).

Vasele anasazilor aveau desene geometrice pictate în alb şi negru. Ei erau artişti bijutieri, buni impletitori de coşuri ; cîntau la tobe, din cavale şi fluiere făcute din os de pasăre, şi ciopleau sau pictau pe stînci modele abstracte.

O reţea de drumuri radia din Chaco, contribuind la menţinerea dominaţiei comerciale a acestei aşezări. Este curios că, într-un ţinut care se poate străbate numai cu pasul, existau drumuri late de 30 de picioare (1 picior = 30,479 cm). Sutele de mile de drum descoperite înaintau drept ca săgeata, traversînd albiile de torent, urcînd stînci, pentru aceasta drumul fiind prevăzut cu trepte late, tăiate în piatră.

În jurul anului 1150, cultura Chaco a intrat într-o perioadă de declin. Oraşele au fost abandonate iar zona, părăsită. Printre explicaţiile diferite ale acestui fapt sînt incluse şi următoarele : suprapopularea, ani de secetă, vremuri mai friguroase şi supracultivarea terenurilor arabile.

Dar se pare că a existat şi un motiv mai puternic decît acestea. Pe la mijlocul secolului al XII-lea, populaţia din Pueblo Bonito şi din celelalte aşezări, care, nu de mult, era iubitoare de pace, a zidit uşile şi ferestrele exterioare de la Marile Case, a blocat cu stînci intrările principale, accesul făcîndu-se numai pe scări de lemn. Toate aceste schimbări erau întreprinse pentru ca localnicii să se poată apăra de atacurile unor intruşi.

În aceeaşi perioadă în care plecau chacoanii, anasazii din Mesa Verde şi din alte împrejurimi îşi părăseau satele expuse de pe podiş — probabil din aceleaşi motive — şi îşi înjghebau noi locuinţe, în grote sau între stîncile ieşite în afară din pereţii canionului. Nu ştim cine erau atacatorii şi nici dacă au existat vreunii. O parte din arheologi sînt de părere că între comunităţi au apărut duşmănii în legătură cu drepturile asupra apei şi puţinelor terenuri arabile.

Un timp, foştii locuitori din Mesa Verde au prosperat chiar şi în noile lor locuinţe de piatră, dar, pe măsură ce situaţia devenea tot mai critică, au început să le părăsească, lăsîndu-le intacte. Arheologii presupun că în jurul anului 1 300 regiunea ajunsese pustie. Anasazii s-au îndreptat spre sud, în Arizona, spre est, în New Mexico, şi în partea superioară a văii Rio Grande, devenind strămoşii unor triburi ca Hopi, Zuni şi altele, care încă mai păstrează ceva din tradiţiile religioase şi din relaţiile sociale ale anasazilor şi care mai locuiesc încă în locuinţe din piatră, reminiscenţe ale vechilor construcţii. Faima strămoşilor nu s-a pierdut însă. În Mexico City există legenda că ei au trăit în şapte oraşe de aur. Şi astăzi, privite la apusul Soarelui, vechile ruine din canion par a fi de aur.

Sugestii pentru strategia antitumorală

AUTOAPĂRAREA INSECTELOR DĂUNĂTOARE

Entomologii specialiști în protecția plantelor au constatat cu surprindere — cu neplăcută surprindere, firește — că, la un moment dat, se poate întîmpla ca un insecticid să devină, brusc, ineficace. Cercetări aprofundate, din domeniul biologiei celulare, au dat la iveală explicația fenomenului. Ea constă în aceea că, în confruntare cu agresiunea pe care o

reprezintă insecticidul, insecta își multiplică gena care comandă secreția unei enzime protectoare, enzimă care neutralizează produsul chimic. O multiplică de sute și, se pare, chiar de mii de ori.

S-a observat că acest mod de a reacționa al materiei vii — o adevărată strategie — e destul de răspîndit în natură. El a fost găsit de fiecare dată în cazul țesuturilor tumorale care, în prezența unor substanțe folosite în chimioterapie, își multiplică gena protectoare, neutralizînd medicamentul. Într-o primă perioadă, substanța distruge cîteva zeci de milioane de celule tumorale, dar la un moment dat rămîne neputincioasă, pentru că țesutul bolnav își mobilizează capacitatea de a se proteja. În această situație, s-a pus problema măririi dozei chimioterapice, dar depășirea unei anumite limite aduce pacientului mai multe daune decît foloase.

Departe de a descuraja, descoperirea acestui fenomen — descoperire destul de recentă — a determinat intensificarea cercetărilor și astfel s-a putut constata că faimoasa genă protectoare a țesutului tumoral comandă secreția unei glicoproteine numite P, care se combină chimic cu medicamentul și îi face un fel de „ambalaj", împiedicîndu-l să acționeze. Această descoperire, în aparență descurajatoare, a deschis noi perspective, în primul rînd în sensul conceperii unei noi strategii atît în combaterea insectelor dăunătoare, cît și a tumorilor, și anume folosind substanțe — încă nedescoperite — cu care glicoproteina P să nu se poată combina și, ca urmare, să nu o poată „ambala".

Pe de altă parte, cercetările au dus la descoperirea și a altor compuși biochimici cu care se protejează celulele tumorale ca, de pildă, glutationul. Acesta îndeplinește, atît în țesuturile bolnave, cît și în cele sănătoase, rolul de a transporta oxigenul în procesul respirației celulare și s-a constatat că celulele care conțin mai puțin glutation sînt mai sensibile la substanțele chimioterapice. De aici, concluzia că trebuie căutate mijloacele de a reduce concentrația de

glutation în perioadele de administrare a chimioterapiei.

Toate aceste rezultate sînt considerate atît de importante, încît au format obiectul unui simpozion internațional, care a avut loc la începutul anului 1987, și care a dus la concluzia că protecția împotriva... protecției fenomenelor nedorite capătă, pe zi ce trece, noi mijloace de acțiune.

CU SARE...

Gheorghe plecă într-un sat în ospeție la un prieten și stătu la el atît de mult, încît acesta într-o zi îi spuse :

– Dragă Gheorghe, mi-e teamă că rudele tale de la oraș or să fie îngrijorate de lipsa ta.

– Și eu m-am gîndit la asta, de aceea le-am trimis o telegramă să vină și ele aici.

– Bade, să știi că-ți plătesc găina pe care ți-am călcat-o.

– De acord, dar suma va trebui să fie îndoită.

– De ce ?

– Fiindcă cocoșul, cînd va afla, o să moară de inimă rea.

Mama trebuia să lipsească de acasă cîteva zile. I-a cerut fiicei sale să hrănească găinile, să stringă ouăle și să scrie pe fiecare ou data cînd au fost ouate. La întoarcere, pe ouăle așezate cu grijă în cămară a găsit un singur cuvînt : „Azi".

La tribunal

– Deci – întreabă judecătorul – susții că ai văzut cîteva din găinile dumitale în cotețul vecinului și ai dedus că ți le-a furat...

– Chiar așa ! răspunde reclamantul.

– Poate că ești de bună-credință, dar ce-ai zice dacă ți-aș spune că și în cotețul meu sînt niște găini asemănătoare cu ale dumitale ?

...ȘI PIPER

– Nu m-ar surprinde. Nu e prima dată cînd mi se fură din găini !

Invitație la cină

– Locuim într-o casă cu curte – explică persoana care face invitația, musafirului. Ca să deschideți poarta grădinii e suficient s-o împingeți cu genunchiul. Iar cînd ajungeți la ușa casei puteți apăsa pe sonerie cu cotul.

– Nu înțeleg – întreabă acesta – de ce trebuie să folosesc mai întîi genunchiul, apoi cotul ?

– Ei, îmi închipui că n-o să veniți cu mîna goală.

Musca DENUNȚĂTOARE

La prima vedere nu există practic nici o legătură între entomologie și medicina legală, și totuși... Cu mai mulți ani în urmă, în Ungaria, un căpitan de feribot s-a urcat la ora 18 pe vasul său pentru a prelua comanda. Cîteva ore mai tîrziu se descoperea la bord un cadavru. Autopsia s-a făcut a doua zi la ora 16. În momentul autopsiei, cadavrul era deja plin de larve și ouă de muște verzi. Nu s-a ținut însă seama de asta și căpitanul a fost acuzat de crimă și condamnat la închisoare pe viață. Opt ani mai tîrziu, un entomolog a redeschis cazul și a arătat că în Ungaria, în septembrie, luna în care a fost comisă crima, muștele verzi nu sînt active la ora 18. Rezulta că dacă crima ar fi fost săvîrșită așa cum s-a crezut, larvele nu ar fi avut timp să se dezvolte pînă în momentul autopsiei și deci ele au ieșit din ou înaintea sosirii căpitanului la bord. Ca urmare, grație muștelor și entomologiei, căpitanul a fost achitat.

Această istorioară sinistră, preluată după „The New Scientist", atestă utilitatea entomologiei pentru medicina legală; astăzi un bun entomolog poate ajuta la evitarea unei erori judiciare. Pentru aceasta, specialistul trebuie să cunoască foarte bine viteza de reproducere a muștelor verzi care se așază pe cadavre. În cazul în care cadavrul nu a fost izolat, muștele apar la 24 de ore de la deces și deci absența larvelor poate aduce o informație utilă. Ajunse pe cadavru, muștele depun ouă din care ies în scurtă vreme larvele. Important este faptul că aceste larve nu se transformă pe loc în muște, ci după ce migrează, uneori la distanțe mari.

Autenticitatea acestui fenomen este dovedită de următoarea întîmplare: în Finlanda, un funcționar a găsit într-o zi de vară pe covorul din biroul său o mulțime de larve. A chemat femeia de serviciu pentru a o mustra și a întrebat-o de cînd nu a mai măturat covorul. Femeia a răspuns că îl măturase în ziua precedentă. Funcționarul a afirmat că este imposibil ca niște ouă să se transforme în larve într-o singură zi și a concediat femeia. Pentru a fi cu sufletul împăcat, s-a adresat totuși unui entomolog, care l-a informat că acea specie de larve nu se poate dezvolta pe un covor și că ele au venit din altă parte, probabil de la un șoarece mort undeva prin instituție. Funcționarul, o persoană corectă, a chemat femeia de serviciu și a reangajat-o.

Muștele pot însă furniza mai multe informații și nu numai prin prezența sau absența lor, ci și prin conținutul organismului lor. Tot în revista menționată este relatată povestea unui cadavru misterios care a fost găsit în Finlanda și care nu se știa de unde provine. Profesorul Pekka Nourteva și colegul său Erkki Hasanen au analizat muștele găsite pe cadavru și au constatat că organismul acestora avea o concentrație de mercur extraordinar de scăzută, între 0,12 și 0,15 părți dintr-un milion, ceea ce arăta că muștele proveneau dintr-o regiune nepoluată. Mai tîrziu s-a confirmat că victima, o femeie, venea din orașul Turku, care se găsește într-o regiune foarte puțin poluată.

Altă poveste de entomologie medico-legală : un cadavru a fost descoperit îngropat în pămînt la mică adîncime și invadat de muște. Analizîndu-se vîrsta muștelor s-a constatat că acestea apăruseră de aproximativ o săptămînă. Starea cadavrului indica însă faptul că decesul survenise cu mai mult de o săptămînă în urmă. Întrebarea era cînd anume. În entomologie se știe că atunci cînd un cadavru este așezat în pămînt, fauna nevertebrată din acel loc suferă anumite modificări. La început, numărul și varietatea speciilor scad rapid, atingînd un maximum de descreștere la două luni. În faza următoare, fauna se reface progresiv, dar acest nou val de insecte se deosebește de cel existent anterior. O analiză comparativă a insectelor existente în momentul înmormîntării și a celor apărute ulterior permite estimarea timpului care s-a scurs de la îngropare. În urma acestor cercetări s-a ajuns la concluzia că decesul survenise în urmă cu două luni.

Să ne imaginăm că în plină vară se găsește într-o pădure un cadavru pe care nu se află insecte. Lipsa insectelor semnifică faptul că acest cadavru se găsește în pădure încă din timpul iernii, pentru că iarna nu există insecte, iar cînd vremea redevine favorabilă muștele nu mai sînt atrase de cadavrul care a intrat deja în descompunere.

Un entomolog care lucrează pentru justiție știe că există tipuri de insecte specifice fiecărei regiuni și că dacă pe un cadavru se găsesc anumite tipuri de insecte nespecifice zonei în care a fost găsit cadavrul, atunci înseamnă că acel cadavru provine, evident, din altă regiune.

Ceea ce face importantă entomologia este faptul că dacă un cadavru poate fi machiat, insectele care apar nu pot fi ascunse. Nu pot fi aduse muște sau făcute să crească forțat și nici nu se poate schimba o specie de insecte cu alta. Nici chiar un entomolog experimentat nu ar putea înlocui muștele Phoridee active vara cu muștele Spheroceridees care sînt active la sfîrșitul toamnei.

Autorii de romane polițiste nu s-au interesat pînă acum de entomologie — scrie „Science et Vie" — dar este adevărat că Hercule Poirot nu era savant.

CÎTE CEVA...

INFORMAȚII DE LA SFÎRȘITUL EREI GLACIARE

Au fost analizate fragmente bine conservate de creier aparținînd unor ființe umane care au murit acum 8 000 de ani, în Florida. Experiența, care s-a desfășurat cu succes, deschide o serie de noi perspective.

Pentru prima oară în lume, oamenii de știință americani au putut analiza un material genetic dintr-un creier de om care a trăit acum opt milenii.

Între 1984 și 1985, în mlaștinile din Florida, paleontologii dezgropau din învelișul lor de turbă 40 de corpuri sau anumite părți din corpurile unor ființe umane care au trăit la sfîrșitul erei glaciare. O parte din cranii conțineau țesuturi moi a căror analiză a fost efectuată de oamenii de știință de la Universitatea din Florida.

La prima vedere, creierul acestor oameni preistorici este aproape identic cu al nostru. Chiar dacă în țesuturile găsite materia cenușie nu este foarte bine conservată, se pot deosebi totuși diferiții lobi cerebrali, structurile complexe ca, de exemplu, hipotalamusul și corpul calos (o membrană care separă cele două emisfere).

Structurile celulare de dimensiuni foarte mici au dispărut. La microscop, cercetătorii nu au putut observa decît urmele neuronilor sau ale axonilor. Totuși, prin analize chimice s-au pus în evidență pigmenții galbeni care corespund unor resturi de celule nervoase. Cu ajutorul acestor pigmenți, oamenii de știință au reușit să reconstituie arhitectura, configurația neuronală a creierului strămoșilor noștri. Această descoperire nu a furnizat nici o surpriză ; arhitectura neuronală este identică cu a noastră.

În urma unor diferite tratamente biochimice la care a fost supus un mic fragment de creier, s-a reușit izolarea acidului dezoxiribonucleic, ADN-ul purtător al patrimoniului genetic.

Pentru a se evita orice eroare, cercetătorii au supus acest prețios material unor analize și probe și în final au dobîndit certitudinea că se află într-adevăr în fața unui fragment de creier uman. După ce au făcut această verificare, cercetătorii de la Universitatea din Florida au decis să încerce multiplicarea **in vitro** a acestor gene umane. Această experiență este încă în curs de desfășurare și, dacă va reuși, se va obține pentru prima dată în lume un material genetic al oamenilor preistorici. Aceștia au fost Homo sapiens ca și noi — scrie „Le Figaro" — dar au trăit în climatul mult mai dur al erei glaciare ; „au inventat", printre altele, limbajul articulat.

SAREA ȘI CANCERUL

Prea multă sare și prea puțin potasiu pot fi un motiv, pînă în prezent neglijat, pentru apariția cancerului. Aceasta este o nouă teorie care ar putea modifica complet teoria apariției și riscurilor privind cancerul.

După ce a descoperit primele indicii, cu aproximativ cinci ani în urmă, biomatematicianul suedez Birger Jansson, care lucrează de cîțiva ani la Universitatea Texas din Houston, s-a ocupat în mod serios de această legătură.

Teoria privind efectele natriului (sării) și potasiului asupra maladiilor canceroase lămurește formele confuze de cancer și, pînă în prezent, greu înțelese.

Înainte se considera că un consum mare de sare implică un risc de creștere a tensiunii arteriale și că astfel provoacă boli de inimă și duce la apoplexie. Au existat, de asemenea, anumite păreri că sarea favorizează cancerul la stomac.

În prezent, prof. Jansson are o mulțime de dovezi că sarea și potasiul joacă un rol mult mai mare și mult mai hotărîtor în diferitele maladii canceroase.

CEAIUL ȘI COLESTEROLUL

O varietate de ceai din provincia Yunan, din China, ar putea reduce riscul bolilor de inimă, potrivit rezultatelor cercetărilor făcute de o serie de oameni de știință din domeniul nutriției.

Investigațiile lor demonstrează că nivelul de colesterol nociv și al altor lipide din sînge scade atunci cînd se consumă ceaiul tuocha, o varietate de ceai negru, afumat.

Medicii francezi care au efectuat această cercetare speră că ceaiul respectiv poate fi folosit în prevenirea bolilor de inimă. Ei au efectuat o serie de experiențe, măsurînd modificările survenite în conținutul de colesterol, principalul component al depunerilor excesive pe pereții arterelor și de beta-lipoproteine, substanțe asemănătoare grăsimilor, care au tendința să astupe arterele.

Chinezii cred de multă vreme în proprietățile medicale ale ceaiului tuocha — scrie „The Times" — iar provincia Yunan vinde întreaga sa producție în țară.

Profesorul Bernard Jacotot, de la spitalul Henri Londor din Paris, a administrat unui număr de 20 de pacienți cu procente neobișnuit de ridicate de lipide în sînge cîte trei cești de ceai zilnic, timp de o lună. El a constatat că procentele lipidelor din sîngele acestor pacienți au scăzut cu aproape un sfert. Aceeași cantitate de ceai din alt sortiment, în luna următoare, nu a dat nici un rezultat.

Să nu etichetăm grăbit

OAMENII

„Fiul dumneavoastră nu este apt pentru liceu. Degeaba pierdeți bani și timp. El nu este născut pentru știință. În loc să urmărească lecția de latină, de pildă, el se ocupă cu aranjarea unor ierburi. Credem că nu va putea absolvi liceul. Mai bine să-l retrageți. Va fi mai folositor pentru el să învețe o meserie". Sfaturile de mai sus au fost adresate tatălui aceluia care avea să devină marele naturalist suedez Karl Linné.

Karl Linné (1707—1778) a trebuit să imagineze sute de denumiri noi pentru animale și plante. Noile reguli de clasificare și denumire din biologie cereau introducerea în viață a nomenclaturii binare.

„Această treabă, să dai mereu nume noi, nu este deloc ușoară — mărturisea „prințul botanicii" — și este chiar plictisitoare".

Linné se consola însă căutînd să găsească nume „cu sens". Multe plante au căpătat nume derivate de la oameni (fie prieteni, fie dușmani ai lui Linné).

Astfel, săgetînd pe inamicul său Buffon, el puse numele unei plante otrăvitoare „Buffonia". „Pisontea" este o plantă foarte ghimpoasă, denumită așa „în cinstea" criticului Pison.

Botanistul Pliochenet avea idei și concepții foarte stranii în domeniul clasificării plantelor și iată că se ivi „Pliochenetia", cu forme monstruoase.

Desigur că Linné nu și-a uitat nici prietenii. În cinstea celor doi frați Bowgin, el denumi o plantă cu frunze bilobate „Bowginia". Floarea de „Cammelina" avea trei stamine — una scurtă și două lungi. Nici aici numele nu a fost dat întîmplător ; frații Cammelin erau trei — doi celebri, iar cel de al treilea era „puțin remarcabil", asemănător „staminei celei mici".

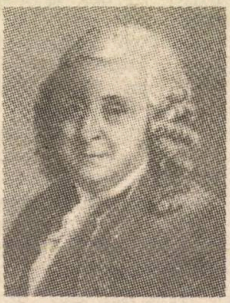

Nu putem încheia această trecere în revistă a curiozităților în botezarea plantelor, fără a arăta că și numele lui Linné a fost imortalizat în genul arătat mai sus. Astfel, „Linnea" — plantă ornamentală din familia caprifoliaceelor (Lineea barealis) — a fost denumită astfel de botanistul olandez Gronovius, în cinstea marelui „naș" al naturii, Karl Linné.

AVRAM D. TUDOSIE

Gheorghe Țugui :

ARTISTUL ȘI MĂȘTILE SALE

În teritoriul județului Botoșani („Roma diasporelor est-europene" — cum se exprima Fănuș Neagu) trei comune — Tudora, Vorona, Corni — par a alcătui un triunghi miraculos prin valoarea nestematelor de artă populară și folclor de o efervescentă vitalitate creatoare. Iată, numai în Vorona — cu legendara poiană a eroilor și cu stejarul domnitorului Cuza — se desfășoară anual (sub poale de codru verde) două festivaluri folclorice de real prestigiu : Serbările pădurii și Moștenite din bătrîni. Nu departe de scena pe care primăvara și toamna au loc neuitate întîlniri ale dansatorilor și cîntăreților — tineri și vîrstnici — într-o casă modestă locuiește Gheorghe Țugui — un creator de măști populare care în ultimii ani a luat un serios avans pentru un loc fruntaș între puținii creatori dăruiți cu acest har. Premii și diplome de prestigiu național împodobesc azi pereții casei meșterului Țugui, iar opera mîinilor sale își face loc în muzee și colecții celebre.

Dar meșterul lucrează de fapt pentru sine și pentru sătenii săi — aparent în joacă, în fond concentrat și atent la expresivitatea fizionomiilor și esențializarea liniilor portretului. Situată departe de convențional, arta meșterului Țugui individualizează caractere și personaje, sondează profunzimi umane, imortalizîndu-le parcă fără efort. Om al obștii, Gh. Țugui are aptitudini de fin psiholog — măștile sale „demascînd" slăbiciuni și carențe, fără însă a moraliza direct.

Concentrînd în liniile lor biografii și caractere, măștile meșterului din Vorona Botoșanilor sigilează uritul pentru a-l face inofensiv și mizează totul pe forța Adevărului privit în față.

DUMITRU LAVRIC

Cîntul HOLDEI

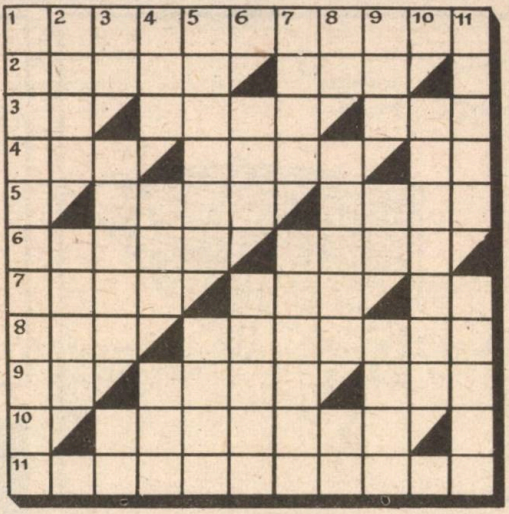

ORIZONTAL : 1) Ramură de bază a economiei naționale. 2) Macină – Firicel. 3) 2–3 semănători ! – Principală lucrare agricolă – Tulpină subțire și goală pe dinăuntru. 4) Plantă cu tuberculi comestibili – Produs vegetal sau animal folosit în alimentație – George Pîugaru. 5) Fibre ale unei plante textile tropicale – Patrie. 6) Zonă secetoasă – Puternică. 7) Boală infecțioasă a plantelor – Măr (pop.) – Gabriel Grîu. 8) Păduri tropicale în cîmpia Amazonului – Teren pe colnice cultivabil. 9) Boabe de năut ! Chiar așa ? – Primarul din „Păuna mică", de Mihail Sadoveanu. 10) Bulb de ceapă obținut din sămînță. 11) Proces de „măcinare" a solului.

VERTICAL : 1) Se aplică pentru sporirea recoltei (pl.) 2) Secreție viscoasă a unor plante sub acțiunea bacteriilor parazite – Pasăre. 3) Soare... egiptean – Aliment de bază al omului – Anda Orzaru. 4) Curelușă de meșină (olt.) – A iriga – Cereală 5) Vehicul rustic – Șef (pl.) 6) Mălai... la mijloc ! – Locuitor din Moravia. 7) Întinderi mari – Cotigă la plug (pl.) 8) Tudor Țăranu – Pantaloni țărănești – În pită ! 9) Uzina de automobile Pitești (abr.) – Măsură în agricultură – Fruct după cu semințe comestibile. 10) Grup de mașini care execută împreună anume lucrări. 11) Parte a aspersorului – Boroană (pl.)

DICȚIONAR : MER, ETE, UTA, IRA.

OGOARE

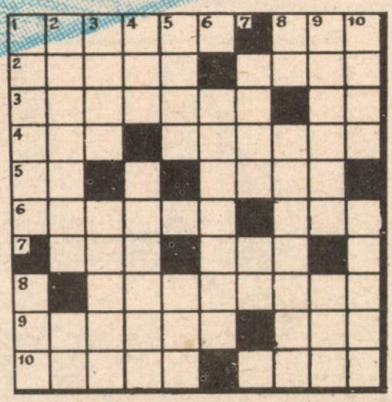

ORIZONTAL : 1) Boronit – Hotar. 2) Plantă tinără pentru plantat – A da în fruct. 3) Udări artificiale – Primele utilaje ! 4) Începe ninsoarea ! – A însămința. 5 Încheie recoltatul ! – Arșiță. 6) Plantă industrială – Firicel (pl.) 7) Marginea stogului ! – Pămînt nelucrat. 8) Chită, mănunchi (pl.) 9) Arat – Livadă (Trans.) 10) Avut – Plantă leguminoasă cu fructe verzi păroase și comestibile.

VERTICAL : 1) Zonă cerealieră – Grăunte. 2) Lucrare contraindicată – În ogor ! 3) Măgar – Mănunchi de grîu secerat. 4) Cal breaz – A mistui alimentele. 5) Organizație de stat pentru asigurarea bunurilor, inclusiv agricole (abr.) – Miel, ied (Trans.) 6) Pregătirea mașinilor agricole. 7) Scormonește și afînă pămîntul – Ioana Țăranu. 8) La copilit ! – Principală lucrare agricolă. 9) Recoltat – Creangă. 10) Pîine (reg.) – Grîu de primăvară.

DICȚIONAR : RIT, RAT, GIT.

STELIAN CEAMPURU

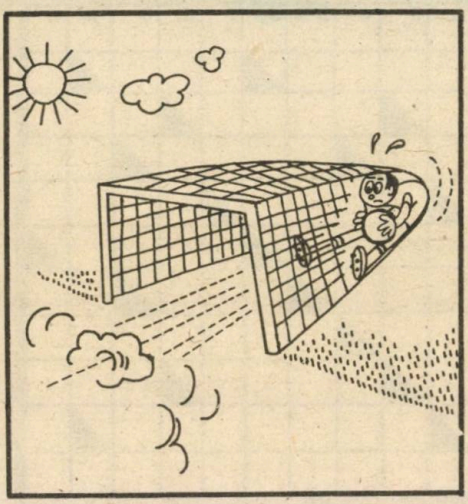

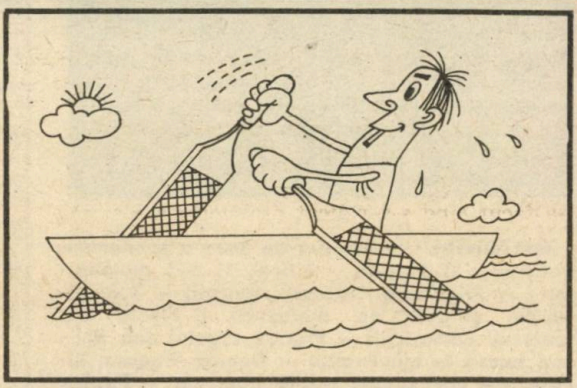

FĂRĂ CUVINTE
de NIC NICOLAESCU

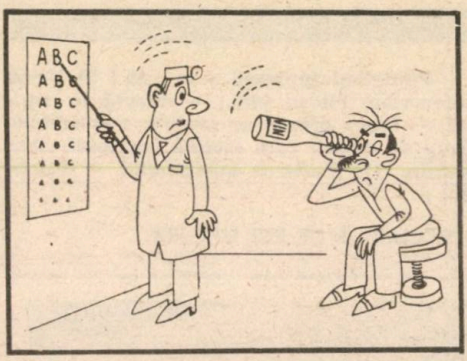

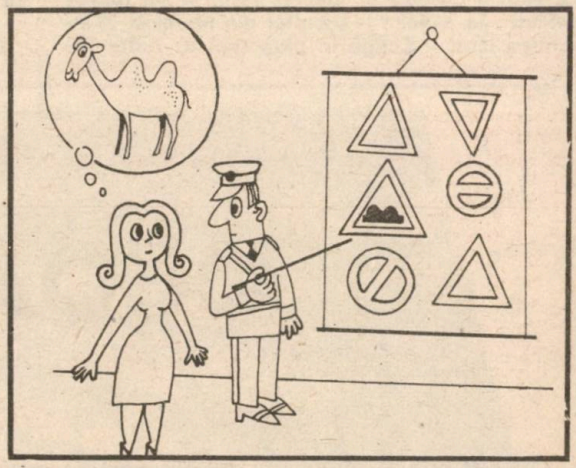

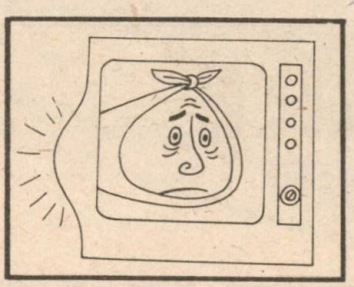

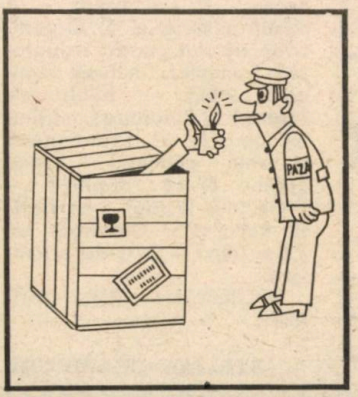

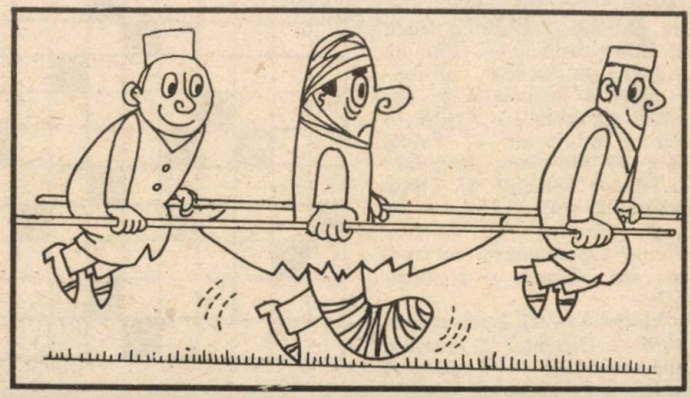

Japonezul Musyoka Mututa avea 60 de ani cînd şi-a dat obştescul sfîrşit. Dar spre uimirea şi spaima rudelor şi prietenilor care participau la înmormîntare, Mututa a fost readus la viaţă în ultima clipă de zgomotul bulgărilor de pămînt căzuţi pe capacul coşciugului aflat în groapă. Primul lucru pe care l-a făcut cînd s-a ridicat din sicriu a fost să ceară un pahar cu apă. Apoi s-a gîndit că moartea nu există pur şi simplu. Mututa trecuse prin al treilea rînd de funeralii, din fericire pentru el, toate... neîntemeiate.

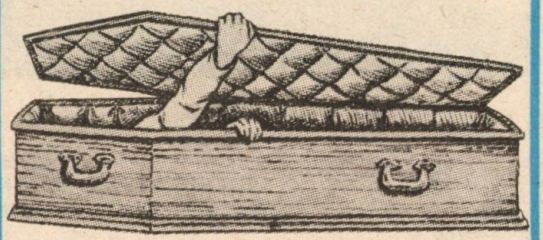

Un teren de crichet din California. Simon Hazlet se pregătea să primească mingea, pentru a o returna cînd... printr-o inspiraţie, a făcut o fentă, reuşind să scape nevătămat de căderea unui macrou de trei livre (1,5 kg). Un pescăruş în trecere îl scăpase...

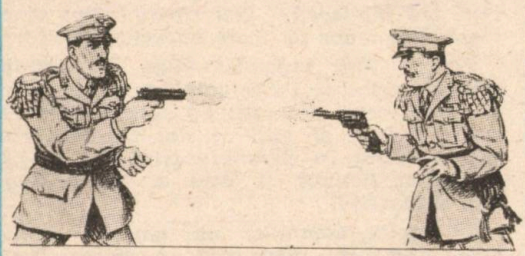

Decembrie 1971, într-un parc public din Montevideo. Un feldmareşal şi un general, spate la spate, se pregătesc să înceapă un duel. Simţindu-se jignit de modul în care i se adresase feldmareşalul, generalul îi ceruse satisfacţie. Cei doi se îndepărtează unul de celălalt la 25 de paşi, apoi se întorc şi încep să-şi descarce pistoalele. 37 de împuşcături au răsunat. Nici unul nu şi-a atins ţinta.

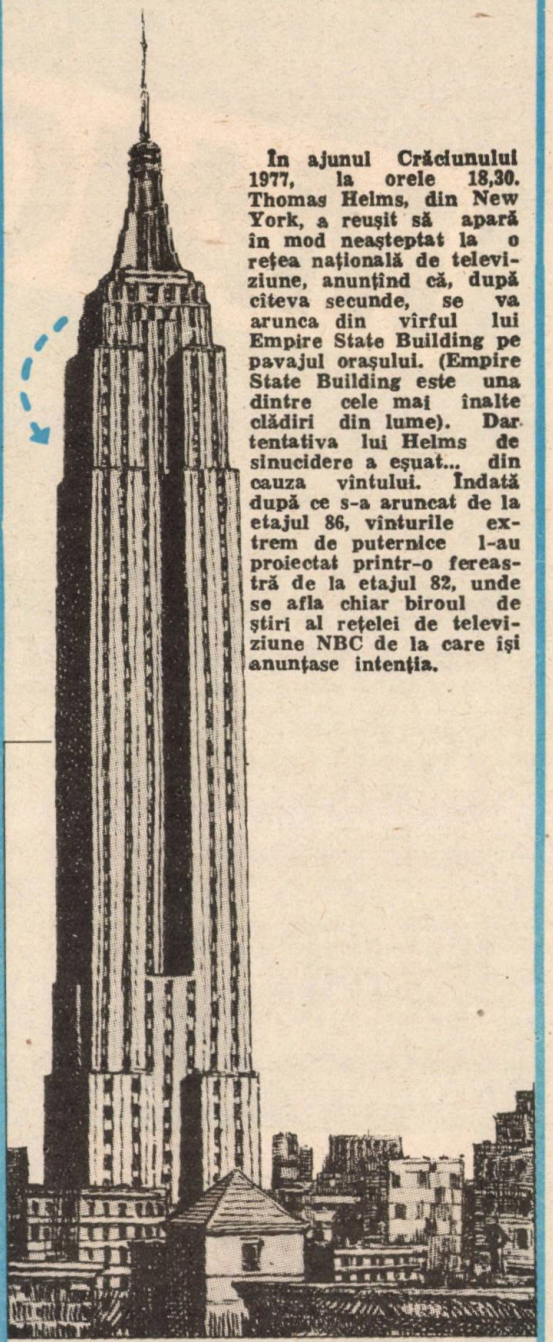

În ajunul Crăciunului 1977, la orele 18,30. Thomas Helms, din New York, a reuşit să apară în mod neaşteptat la o reţea naţională de televiziune, anunţînd că, după cîteva secunde, se va arunca din vîrful lui Empire State Building pe pavajul oraşului. (Empire State Building este una dintre cele mai înalte clădiri din lume). Dar tentativa lui Helms de sinucidere a eşuat... din cauza vîntului. Îndată după ce s-a aruncat de la etajul 86, vînturile extrem de puternice l-au proiectat printr-o fereastră de la etajul 82, unde se afla chiar biroul de ştiri al reţelei de televiziune NBC de la care îşi anunţase intenţia.

ÎNTÎMPLĂRI STRANII

MAIGRET

ŞI CAZUL CROITORESEI ÎNFRICOŞATE

de GEORGES SIMENON

Traducere : LIGIA TODAN

Ilustraţii : MAGDA PĂUN GHINEA

„Domnule inspector Maigret,

Îmi dau seama că n-am dreptul să vă deranjez în timpul concediului, mai ales că ştiu ce cabană încîntătoare aveţi pe malul Loirei.

Dar o să mă iertaţi, nu-i aşa, cînd o să vă spun că este o chestiune de viaţă şi de moarte pentru mine !? Sînt singură în mijlocul Parisului, iar mulţimea din jurul meu mă macină.

Îmi duc viaţa de la o zi la alta ca orice altă fată, cu toate acestea dintr-un moment într-altul poate să mi se-ntîmple ceva tragic : un glonţ de cine ştie unde, sau poate un cuţit pe la spate.

Lumea o să mă vadă căzînd la pămînt, corpul îmi va fi dus în vreo farmacie înainte de ultimul drum spre morgă.

Asta nu va crea prea mare agitaţie ; cel mult va apărea o notiţă în ziare. Cu toate acestea, domnule inspector, eu vreau să trăiesc. Mă înţelegeţi ? Sînt tînără ! Sînt sănătoasă ! Mi-e dor de toate bucuriile vieţii !

Veţi fi fără îndoială uluit să primiţi această scrisoare în refugiul dumneavoastră, al cărui secret este atît de bine păstrat. De aceea, trebuie să ştiţi că sînt nepoata celui care a lucrat cu dumneavoastră ani de zile la Sediul Poliţiei şi care a murit lîngă dumneavoastră.

Vă implor, domnule, nu ignoraţi apelul meu : cedaţi-mi cîteva zile sau măcar cîteva ore ! Vă vorbeşte o fată tînără, care vă roagă din tot sufletul, în genunchi chiar, pentru că nu vrea să moară.

Voi fi pe terasa Café de Madrid la ora zece, marţi şi miercuri dimineaţa. Voi purta o pălărioară roşie. Eu o să vă recunosc oricum după fotografia pe care aţi făcut-o cu unchiul meu.

S.O.S. ! S.O.S. ! S.O.S. !“

Maigret se enervă, mai ales pentru că prima sa reacție ori de cîte ori se lăsa tîrît într-o afacere era să se înfurie pe sine însuși.

În al doilea rînd, fără nici un motiv, nu-i vorbise soției de scrisoare și-i era un pic rușine că trebuise să inventeze un pretext pentru a se întoarce la Paris.

În cele din urmă, nerăbdarea de a se prezenta la această întîlnire dovedea că nu era chiar fericit în vacanță ocupîndu-se doar de grădinărit, așa cum voia să-i facă pe alții să creadă.

La prima aluzie a unui mister, fremăta tot, ca un puști. Pe de altă parte, era irascibil și datorită unei cauze fizice banale și oarecum absurde, așa cum se întîmplă adesea în viață.

Cînd pornise de la Meung-sur-Loire la șapte dimineața, o ceață groasă și friguroasă acoperea valea și Maigret își pusese paltonul. Dar acum, stînd pe terasa de la Café de Madrid, marile bulevarde străluceau în soarele de mai și toată lumea trecuse la ținuta de primăvară.

„În primul rînd — medită el — stilul scrisorii e prea prețios. În ce privește colegul care a fost ucis lîngă mine cu puțin înainte să mă pensionez, nu poate fi altul decît sergentul Farel, care nu mi-a pomenit niciodată că ar avea vreo nepoată".

Terasa era pustie. Stătea singur la masă și fiindcă își băuse deja cafeaua la Gare d'Orleans, nu mai simțea nevoia să bea ceva; cu toate acestea, comandă în cele din urmă o bere.

„Cu puțin noroc, ea n-o să vină și-o să pot să prind trenul de ora 11, înapoi".

Exact în clipa cînd minutarul ceasului electric de la intersecția Montmartre se mișca spre ora 10, văzu o pălăriuță roșie care se strecura prin mulțime, iar cîteva secunde mai tîrziu, o tînără se așeză lîngă Maigret, care-și dădu seama imediat că răsufla din greu.

— Scuzați-mă, zise ea ducîndu-și mîna la inima care bătea cu putere. Sînt speriată tot timpul.

Își îndreptă privirea spre el, silindu-se să zîmbească, și adăugă :

— Dar acum s-a terminat, dacă ați venit dumneavoastră. Promit să fiu cuminte.

Totul se întîmplase în doar cîteva secunde și Maigret nu-și revenise încă din surpriza de a vedea această ființă micuță și vioaie stînd lîngă el și făcîndu-și nervos de lucru cu geanta din piele de crocodil.

Ospătarul, urmărindu-i, îi întrebă :

— Ce-ați dori, vă rog ?

— Ceva tare, dacă n-aveți nimic împotrivă, zise ea.

— Coniac ? sugeră Maigret.

— Dacă doriți. Eram sigură c-o să veniți. Singurul lucru care m-a speriat a fost că n-o să ajungeți la timp.

— Farel era unchiul dumneavoastră ?

— Da, bănuiam eu c-o să ghiciți. De fapt, sînt strănepoata lui. În scrisoare nu mi-am dat numele și adresa fiindcă nu am încredere în poștă.

Spunînd acestea, privea intens la ceva, sau mai degrabă la cineva — un tînăr care tocmai sosise pe terasă și se așezase la o masă ceva mai încolo.

Maigret văzu o licărire de durere în ochii fetei și spuse pe un ton oarecum morocănos :

— Ăsta-i tipul ?

— Cine ?

— Băiatul de colo.

Ea se reculese, zîmbi și spuse :

— Nu, sînteți pe o pistă falsă. Numai că de cîte ori văd un tînăr, mai ales dacă e îmbrăcat în fulgarin, mă cutremur și nu pot să mă stăpînesc.

Maigret observă că ea nu goli paharul dintr-o-nghițitură, ci îl bău încetișor, sorbind cîte puțin din cînd în cînd. Urmări expresia tînărului, care părea amuzată și ușor sfidătoare, și își dădu seama subit că din afară lăsa impresia unui domn de vîrstă mijlocie care făcea curte unei fete drăguțe.

— Mă numesc Berthe, zise fata, căreia nu-i prea plăcea tăcerea. Am 28 de ani. Acum dacă ați acceptat să mă ajutați, sînt gata să vă spun toată povestea.

Cu pălărioara ei roșie, arăta strălucitoare ca primăvara însăși, dar pe de altă parte, gîndi el, era o mică doamnă care știa ce vrea și intenționa să obțină acest lucru.

— Pentru că o să vă ocupați de problemele mele, nu-i așa, monsieur ?

— Nu știu încă despre ce este vorba.

— Veți afla totul de la mine.

Oare tînărul acela să-i fi dat această stare de neliniște ? Arunca priviri fugare în toate direcțiile. Urmărea oamenii care-și croiau drum prin mulțime, revenea la Maigret, apoi privea o clipă paharul de coniac și din nou spre tînărul care zîmbea tot timpul, dar era un zîmbet forțat.

— N-ați vrea să veniți la mine acasă ? Nu e departe. Rue Caulaincourt în Montmartre. Dacă luăm un taxi, ajungem imediat.

Maigret, încă nemulțumit, simțind că era făcut să pară ridicol, aruncă o monedă pe masă și, părăsind terasa, observă că tînărul în fulgarin cerea și el plata.

Stătea la numărul 67 A, nu departe de Place Constantin Pecqueur, între un magazin de pîine și unul de cărbuni. Era o casă tipică din Montmartre, cu ghereta portarului lîngă intrare, un covor roșu uzat pe scări, pereți gălbui din marmură aparentă și cîte două uși pe etaj, fiecare cu clanță de bronz.

— Îmi pare rău că avem așa de mult de urcat. Stau sus de tot, tocmai la etajul șase, și n-avem lift.

Cînd ajunseră pe palierul ei, fata scoase o cheie din geantă și deodată se treziră într-o altă lume. Și pe marile bulevarde apăruseră semne ale primăverii, dar erau palide și insipide pe lîngă ce se putea vedea de la înălțimea acestui mic apartament, deasupra acoperișurilor Parisului.

Jos se afla Rue Caulaincourt, cu șuvoiul

de autobuze şi camioane arătînd ca un fluviu întunecat, şi Maigret nu putea încerca decît un sentiment de milă pentru oamenii care se agitau aşa de departe de aerul proaspăt şi de soare.

Ferestrele se deschideau spre un balcon lung din fier, plin de muşcate care păreau roşii ca sîngele în lumina soarelui. Un canar sălta într-o colivie printre ale cărei bare rămăseseră fire de iarbă.

— Vă rog să vă faceţi comod, monsieur. Scuzaţi-mă, am să mă pieptăn puţin. Nici nu ştiu cum m-am îmbrăcat azi-dimineaţă. N-am putut să mă gîndesc la nimic altceva decît să mă tot întreb dacă o să veniţi.

Toate uşile erau deschise şi prin ele se vedea apartamentul. Erau trei camere, mobilate plăcut şi scrupulos de curate. Peste tot erau materiale vesel colorate, care dădeau casei un aer şi mai festiv.

D-ra Berthe, care-şi scosese jacheta, rămăsese într-o bluză galbenă cu floricele, care-i sublinia curba bustului.

— Daţi-mi haina. Vă rog să luaţi loc. Nici nu mai ştiu de mine de fericită ce sînt. Mă simt de parcă m-aş fi trezit dintr-un coşmar.

Şi arăta într-adevăr strălucitoare. Ochii îi erau umezi şi luminoşi, iar buzele pline şi roşii schiţau un zîmbet.

— Veţi înţelege imediat... Nu ştiu de unde să încep, dar n-are importanţă, nu-i aşa ? La urma urmei, sînteţi obişnuit cu asta. Dintr-o singură privire, aţi zărit maşina de cusut şi materialele şi aţi ghicit că sînt croitoreasă. Vă spun un secret: cea mai mare parte a muncii mele constă în a copia modelele marilor case de modă. Am cîteva cliente elegante şi asta-i tot ce vor. N-o să mă trădaţi, nu-i aşa ?

Deborda de vitalitate, aşa încît nu-i lăsa deloc timp de gîndire şi, cu atît mai puţin timp ca să analizeze multele expresii trecătoare care înviorau faţa fetei. Şi din nou Maigret avu un sentiment de jenă la gîndul că se află aici, în acest loc îmbibat de feminita e şi tinereţe, ca un bărbat însurat care calc pe alături.

— Şi-acum să vă fac o mărturisire mai gravă. Nu-mi place să vorbesc despre asta, dar n-am încotro. N-aş fi putut să-i spun niciodată unchiului Farel... Ei bine, monsieur, asta este : nu sînt o fată cuminte. Am, sau mai degrabă am avut, un prieten... Şi din cauza lui...

Maigret nu mai era stînjenit, ci uluit. Cum a putut fi atît de naiv să ia în serios acest caz măcar pentru o clipă ?

O prostuţă romantică, al cărei iubit o ameninţase, sperînd s-o sperie ca să se-ntoarcă din nou la el !

D-ra Berthe continuă pe nerăsuflate :

— L-am întîlnit anul trecut la St. Malo, în vacanţă. E un băiat de familie bună. Tatăl lui era om de afaceri, dar a dat faliment. Fiind copil de părinţi înstăriţi, toată viaţa a avut ce-a vrut ; apoi, deodată, la 23 de ani a trebuit să-şi cîştige singur existenţa.

— Ce lucrează ? întrebă Maigret, sceptic.

— La St. Malo vindea maşini pentru o firmă mare, sau, mai degrabă, încerca să le vîndă, fiindcă treaba mergea greu. Şi lui Albert — aşa îl cheamă — nu-i place să piseze oamenii. Curînd după ce m-am întors la Paris a apărut şi el şi a-nceput să-şi caute casă.

— Scuzaţi-mă. A locuit aici ?

Ochii lui Maigret se întoarseră spre uşa dormitorului, prin care se vedea un dulap cu o uşă cu oglindă şi un parchet bine făcut.

— Nu, spuse ea. N-am vrut eu. Avea o cămăruţă la un hotel de pe Rue Lepic. Venea aici deseori, dar numai ziua.

— A fost iubitul dumneavoastră ?

Se-mbujoră la faţă, aprobă din cap şi ridicîndu-se îl întrebă pe Maigret dacă voia un pahar cu vin.

— N-am decît alb. Un Bordeaux dulce. Nici nu-mi amintesc unde l-am pus. Nu sînt în apele mele zilele astea... Vă supăraţi dacă scurtez povestea, fiindcă ştiu că altfel mă enervez din nou ? Pe scurt, m-am înşelat în privinţa lui Albert. Nu mi-a trebuit mult să-mi dau seama că nu căuta cu adevărat casă şi că-şi petrecea mai tot timpul în baruri rău famate. De cîteva ori l-am văzut în compania unor personaje îndoielnice. Mă urmăriţi ?

Se plimba în sus şi-n jos, neliniştită. Avea o voce înăbuşită. Încă puţin şi izbucnea în lacrimi.

— Totul s-a-ntîmplat acum o săptămînă. Probabil că aţi citit în ziare, deşi nu cred că a-nsemnat ceva pentru dumneavoastră. În noaptea aceea, patru tineri au intrat cu forţa într-un magazin radio-TV de pe Boulevard Beaumarchais. Nu le-a păsat de aparatură, fiindcă voiau doar banii care, nu se ştie de unde, ştiau că se află în sertarul tejghelei. Au luat 60 000 de franci. Tocmai cînd o ştergeau de acolo, au fost zăriţi de o patrulă a poliţiei. Unul din ei a tras şi a ucis un poliţist.

Maigret îşi reveni brusc. Arăta din nou mai voinic, mai impresionant. Îşi aprinse mecanic pipa, pe care pînă acum nici nu îndrăznise s-o scoată din buzunar.

— Şi pe urmă ? spuse pe o voce încă necunoscută domnişoarei Berthe.

— Doi din bandă au fost arestaţi — erau figuri bine cunoscute poliţiei, după porecle: Le Grelle şi Le Marseillais. Tineri, nişte copii chiar. „Sediul" lor este undeva lîngă Place Blanche. Albert se ducea deseori pe-acolo.

— Cine a tras ? întrebă Maigret uitîndu-se la canar prin fumul de pipă.

— Nu se ştie, zise ea cu voce mai tare, revolverul a fost găsit pe trotuar. Era revolverul lui Albert, cu siguranţă. Îl primise de la tatăl său şi numele lui Albert era înscris pe el. Tatăl lui a aflat vestea din ziare şi s-a dus la sediul poliţiei, pe Quai des Orfèvres, unde a dat o declaraţie.

— Şi Albert ?

— Îl mai caută încă, şi ştiţi bine cum.

Bănuiesc că i-au trimis descrierea în toată ţara. De-asta...

Îşi şterse ochii şi se duse pe balcon, întorcîndu-se cu spatele spre Maigret. Umerii îi tremurau ca şi cum ar fi suspinat.

Cînd se întoarse cu faţa, era palidă.

— Aş fi putut să merg la poliţie să le spun adevărul, dar mi-a fost teamă, zise ea, din nou mai tare. Cu dumneavoastră e altceva. Am încredere în dumneavoastră, monsieur Maigret. Ştiu că n-o să mă trădaţi. Priviţi, vă rog.

Ridică încet capacul unui castron care se afla pe masă, scoase o scrisoare şi i-o arătă lui Maigret. Maigret citi scrisul lăbărţat, cu cerneală violetă.

„Micuţa mea Berthe,

După cum o să afli prin această scrisoare, sînt la Calais. Trebuie să plec de aici şi să fug din ţară cît mai curînd posibil. Dar m-am hotărît să nu plec fără tine. Aşa că te aştept aici. Am să urmăresc rubrica de anunţuri personale din „Intransigeant". Scrie doar „Albert", ziua şi ora, iar eu te voi aştepta la gara din Calais.

Te avertizez că dacă duci scrisoarea asta la poliţie, o păţeşti. Tot ce-am făcut a fost pentru tine, aşa că vezi care ţi-e datoria.

Te voi considera răspunzătoare de orice mi s-ar putea întîmpla. Şi încă ceva : te previn că n-am de gînd să plec singur şi o să am grijă să nu pună altcineva mîna pe tine.

Încearcă să înţelegi,
Albert".

— De ce nu te-ai dus la Calais ? întrebă Maigret cu un aer nevinovat.

— Pentru că nu ţin să fiu nici nevasta, nici iubita unui ucigaş. Credeam că-l iubesc pe Albert. L-am luat drept un băiat cumsecade, dar fără noroc. Am făcut tot ce-am putut să-l ajut.

Buza de jos îi tremura şi era din nou gata să plîngă.

— Îmi dau seama că nu urmărea decît banii mei şi tot asta vrea şi acum, fiindcă ştie că am pus ceva deoparte, peste 15 000 de franci.

Lacrimile îi şiroiau deja pe obraji.

— Nu m-a iubit niciodată, înţelegeţi ? Sînt aşa de nefericită şi speriată ! Nu vreau să merg după el. Numai gîndul că el... că el...

Maigret se ridică şi o bătu încetişor şi neîndemînatic pe umăr pe d-ra Berthe, care stătea cu coatele sprijinite de masă şi plîngea amarnic cu faţa în mîini.

După puţin, îşi reveni şi spuse :

— A fost pe aici cineva de la poliţie ca să-mi pună nişte întrebări şi mai-mai să mă aresteze pentru complicitate. N-am pomenit de scrisoare, dar tot mi-e teamă. Sînt sigură c-o să se-ntoarcă şi-o să mi se-ntîmple ceva oribil. Odată, doar pentru că pisica i s-a frecat de picioare, a prins-o şi a lovit-o atît de tare, încît a rămas şchioapă. Aş fi făcut orice pentru el. Dacă l-aţi fi văzut, aţi fi gîndit ca mine, că este...

— Tînărul de pe terasa Madrid îţi era chiar străin ?

— Jur că da.

— Ciudat.

— De ce ?

Maigret ieşise pe balcon şi se uita în jos la piaţa Constantin Pecqueur. Şi acolo, stînd de strajă în colţul străzii Caulaincourt, zări fulgarinul cunoscut.

— Nu ştiu. Aveam o bănuială.

— La ce vă gîndiţi ? Spuneţi-mi. Promiteţi-mi, monsieur, că o să mă apăraţi. Trebuie să aflu unde este Albert. Măcar de-aş şti cu siguranţă că a trecut graniţa.

— Ce-ai face ? mormăi Maigret.

— Aş respira uşurată. Dacă n-a trecut-o, sînt sigură că o să mă ucidă.

Maigret simţi că aici se află chiar esenţa micii lumi din Montmartre, cu oamenii săi harnici, care cer puţin şi se bucură de cele mai mici lucruri. Pe o masă în bucătărie văzu un cotlet şi o cutie cu ţelină care, îm-

preună cu prăjitura cu frișcă de pe o farfurie albastră, reprezentau prînzul ei.

Lîngă mașina de cusut era o rochie de seară neterminată, din organdină, cu un model de flori de primăvară. Într-un vas chinezesc erau ace și nasturi, un creion, o bucată de cretă de croitorie și cîteva timbre. O viață în fond cît se poate de banală în această cameră însorită, cu balconul ei de deasupra orașului.

D-ra Berthe ridică ochii fără să se scuze pentru nasul roșu și obrajii înlăcrimați.

— Știu că sînt cam incoerentă și că spun lucrurile așa cum îmi trec prin cap. Dar asta nu schimbă cu nimic faptul că într-una din zilele astea o să mă găsiți la morgă, dacă nu mă ajutați. El e prima mea iubire. Pînă să-l cunosc, am fost o fată cuminte, credeți-mă pe cuvînt. Nu voiam decît să mă mărit și să am copii. Copiii mai presus de orice! Și acum...

— O să fac tot ce pot, promise Maigret morocănos, pentru că avea oroare de scenele emoționale.

De-abia rostise aceste cuvinte, cînd fata îi prinse mîna și i-o sărută.

— Mulțumesc, domnule inspector. Dar mai spuneți-mi ceva. Nu sînt un monstru, nu-i așa? L-am iubit într-adevăr, dar dragostea i-am dăruit-o tînărului cumsecade care am crezut că este. Nu-l trădez. Nu vreau să-i fac nici un rău și de-asta nu spun nimic poliției. Dar dumneavoastră sînteți altceva. V-am cerut să mă apărați pentru că mi-e teamă, pentru că sînt prea tînără ca să mor.

Maigret se îndepărtase de d-ra Berthe și, stînd pe balcon, se întoarse cu spatele la ea. Fumul de la pipă îi crease parcă o aură în jurul capului.

— Ce intenționați să faceți? întrebă ea. Desigur, plătesc totul. Nu sînt bogată, dar, după cum v-am spus, am strîns niște bani.

— Casa de vizavi e un hotel, nu?

— Da, hotelul Concarneau.

— Bravo. Probabil că o să iau o cameră acolo. Dacă pot să-ți dau un sfat, ieși din casă cît mai puțin posibil.

— Nu mai ies deloc, dacă spuneți dumneavoastră, doar cît fac cumpărăturile.

— N-ai putea să vorbești cu portăreasa să ți le facă ea?

— O s-o rog.

— Vin să te văd în cursul serii. Păcat că nu-l cunoști pe tînărul acela.

— Care tînăr?

— Cel care te-a urmărit la Café de Madrid și care păzește acum la colțul străzii.

— Doar dacă... începu ea și ochii i se măriră.

— Doar dacă ce?

— Doar dacă l-o fi trimis Albert. Poate a convins un prieten să...

— Ne vedem mai tîrziu, încheie Maigret, îndreptîndu-se spre ușă.

Nu era mulțumit, deși nu putea spune de ce. Pe palier îndepărtă un fir de ață albă de pe mînecă. Coborînd scările, încă nu se putea hotărî ce să facă.

În clipa în care-l zări, tînărul în fulgarin se repezi într-un bistro din colțul pieței.

Maigret intră după el, comandă o bere mare și observînd cabina telefonică ce oferea o imagine largă a sălii, intră în ea lăsînd ușa deschisă.

— Alo! Sediul Poliției? Dați-mi, vă rog, legătura cu inspectorul Lacroix. Da, Jerome Lacroix. La telefon unchiul său, Maigret. Alo! Tu ești, fiule? Ce mai faci? Ce spui! Dă-o-ncolo de treabă! Afacerile tale pot să mai aștepte. Sari într-un taxi și vino să stăm puțin de vorbă. Sînt pe strada Caulaincourt. Stai puțin.

Scoase capul pe ușă și-l întrebă pe barman:

— Cum se numește localul?

— Zanzi-Bar.

— La Zanzi-Bar. Da, te-aștept. Sigur că nu. Mătușă-ta e bine. Și eu. Cu bine.

Întorcîndu-se la bar, Maigret crezu că distinge o privire ușor ironică în ochii cenușii ai tînărului, care era îmbrăcat într-un costum de culoare deschisă, purta pantofi maro cu alb și o curea din piele de șarpe.

Tînărul se adresă barmanului:

— Ce-ai zice de un poker cu zaruri?

— N-am timp.

— Dar dumneavoastră, monsieur? Vă încercați norocul?

Maigret era pe punctul să refuze, apoi, răzgîndindu-se brusc, luă cutia și o scutură amenințător, ca și cum tovarășul lui ar fi avut deja cătușele la mîini.

— Trei popi! exclamă tînărul derbedeu, după ce aruncă zarurile.

Apoi, uitîndu-se piezîș la Maigret care culegea zarurile, adăugă:

— E rîndul dumneavoastră, monsieur Maigret.

Maigret aruncă o pereche de nouari.

— Mă cunoașteți?

— Trebuie să cunoști clasicii, nu? răspunse tînărul. Trei valeți. Îi păstrați? Beți ceva? Nu cred c-a avut ce să vă ofere sus, afară de vinul ăla grețos cu gust de sirop de agrișe!

Nu exista decît un singur mod de a trata o astfel de situație: să-ți păstrezi sîngele rece și, mai presus de toate, să nu dai semne de iritare. Maigret continuă să tragă scurt din pipă și se apucă de al doilea meci, pentru că adversarul său cu aspect nevinovat tocmai aruncase trei dame.

— Chiar nu vă amintiți de mine? Nici cum m-ați interogat de la nouă seara pînă la cinci dimineața?

Se distra enorm. Arăta bine și știa asta. În plus, putea, cînd voia, să zîmbească atît de dezarmant, încît era aproape imposibil să te superi pe el.

— Era un caz cu droguri — cocaină — tot nu vă amintiți? Acum cîțiva ani. Eu eram picolo și dumneavoastră hotărîserăți să mă

folosiți ca momeală. Trei popi ! Așa mai merge. Bravo ! Dați-mi un chibrit.

Se purta și firesc, dar și zeflemitor. Comandă un aperitiv și se întoarse la atac.

— Ei, ce credeți de surioara mea ?

În bistro nu mai era nimeni în afara unui bețiv, care persista în a îndopa cu monede jocul mecanic. Barmanul profită de acalmie pentru a umple două găleți cu resturile din sticle.

— Pun pariu că nu v-a trebuit mult ca să-i dibuiți jocul, nu-i așa ?

De cînd plecase în vacanță, Maigret nu mai auzise genul ăsta de limbaj, și era gata-gata să zîmbească.

— Vă spun cu tot respectul și rămîne între noi, sper că nu v-a convins să faceți ceva ? zise tînărul.

„Lasă-l să turuie", gîndi Maigret și, ca să cîștige timp, mai sorbea din bere sau își scutura pipa.

— Bănuiam eu c-o să-nceapă iar cu vechile trucuri. Se vede de la o poștă. Dar nu-mi dădea prin minte c-o să piseze și-un mare mahăr ca mata. Ai grijă, monsieur Maigret. E-o damă și-un valet. Ful. Îi păstrați ?

Scutură zarurile.

— Patru popi. Ai ghinion, ce zici ? Ca să ne-ntoarcem la sor-mea, ea n-are nici o vină că e puțin atinsă, cum se zice. De copil a fost tratată pentru somnambulism. Și uitîndu-se spre ușă, exclamă :

— Uite-l și pe colegul dv. Mai bine vă las singuri.

La ușă se dădu la o parte ca să-i facă loc lui Jerome Lacroix, care tocmai coborîse din taxi. Cei doi bărbați rămaseră față în față, tînărul cu același zîmbet dezarmant, iar polițistul de pe Quai des Orfèvres încruntat.

— Bună, unchiule. Ce face tipul ăsta aici ?

— Cine e ?

— P'tit Louis. Cred că l-ai cunoscut și dumneata cînd era picolo pe la cluburile de noapte din Montmartre. Se dă drept comic, da-l prind eu într-una din zile.

Jerome Lacroix, care-și datora postul de la prefectura poliției lui Maigret, era un tînăr solid și osos, cu păr bogat și o expresie de încăpățînare întipărită pe față. Avea nasul lung, ochii mici, mîini și picioare enorme.

Aerul acesta de tristețe și încăpățînare te făcea să crezi că mai degrabă s-ar fi lăsat tăiat în bucăți decît să nu-și facă datoria pînă în cele mai mici detalii.

— Vino și stai aici în colț, fiule, zise Maigret alegînd o masă de unde putea supraveghea casa cu numărul 67 A. O cunoști pe sor-sa ?

— Sora cui ? A lui P'tit Louis ? Chiar acum cîteva zile am fost pe la ea.

Răspunsul lui Lacroix fu un duș rece pentru Maigret, care nu lăsă să se vadă acest lucru.

— Vorbești de d-ra Berthe ?

— Exact. E croitoreasă și locuiește vizavi.

— Ce știi despre d-ra Berthe ?

Maigret remarcă cu satisfacție că nepotul său nu prea avea multe de spus.

— E croitoreasă.

— Asta mi-ai mai spus.

— E amanta unui tip pe nume Albert Marcinelle, urmărit pentru uciderea unui polițist pe Boulevard Beaumarchais.

— Asta-i tot ?

— Asta-i tot ce-am putut afla de la ea. E foarte mîndră. Portăreasa mi-a vorbit nemaipomenit despre ea. Cu excepția acestui Albert, n-a primit nici un alt bărbat în casă, nici măcar pe frate-său. De fapt, l-a alungat pentru totdeauna. La urma urmei... Într-un fel sau altul... Doar n-ai venit la Paris pentru asta ?

— Ba da.

Surprins, Jerome privi gînditor la pahar. Nu vedea în această afacere nimic demn de interesul unchiului său, care în repetate rînduri refuzase să fie deranjat în cazuri mult mai importante decît acesta.

— Știi la ce mă gîndesc ? Îl prindem noi mai curînd sau mai tîrziu și cu asta basta. E un terchea-berchea cu care nu merită să-ți bați capul. I-am trimis descrierea în toată țara și nu m-ar mira...

— Ar fi bine să citești anunțurile din „Intransigeant". Jerome era acum complet derutat.

— Un mesaj pentru el ?

— Notează-ți : „Albert, miercuri, 3,17". Pune un polițist să aștepte trenul la gara din Calais.

— Crezi că Albert va fi la gara din Calais ?

— Pun pariu că n-o să fie, zise Maigret.

— Și-atunci ?

— Atunci, nimic ! Complimente soției și fiului... Așteaptă. Dacă afli totuși ceva, sună-mă la hotel Concarneau. E la trei case de aici.

— La revedere, unchiule.

Plătind consumația, Maigret nu se mai simțea apăsat ca dimineața, pentru că i se părea că piesele începeau să se potrivească.

Pe scurt, după părerea lui, din punctul de vedere al poliției cazul era prea simplu, iar din punctul de vedere al domnișoarei Berthe, prea complicat.

Nu departe de bistro, se afla un mic restaurant. Avea o terasă cu două mese și, cum una din ele era liberă, Maigret se așeză la ea. Lista de bucate oferea tocană, una din mîncărurile sale preferate.

Aerul era atît de primăvăratic și briza parfumată atît de caldă, încît, împreună cu vinul Beaujolais pe care-l comandase, făcu să i se urce sîngele la cap și începu să tînjească după o siestă pe iarbă, cu un ziar pe cap.

La amiază, Maigret intră în hotelul Concarneau și reuși, nu fără oarecari greutăți, să obțină o cameră la un etaj superior cu vederea exact spre balconul d-rei Berthe.

Ducîndu-se la fereastră, fu gata să roşească. Fata făcea o probă şi în lumina albăstruie palidă distingea clienta aproape dezbrăcată.

Nu putea să scape de bănuiala că o făcuse intenţionat, că, probabil, îl văzuse în camera lui. Pe de altă parte, era aşa de cald, încît era de aşteptat ca fata să stea cu ferestrele larg deschise.

Maigret nu-şi dezlipi privirea de la ea, dar ea nu făcu nici o mişcare ori semn care n-ar fi fost perfect la locul lui.

Cînd termină prima probă, se apucă de o rochie albastră, asamblînd-o cu răbdare, scoţînd acele dintre buze unul cîte unul, îngenunchind timp îndelungat lîngă un manechin acoperit cu pînză neagră.

Apoi îşi turnă un pahar de apă, lucră la maşină, ridică încet capul ca şi cum ar fi auzit o bătaie la uşă şi imediat intră o altă clientă, care-i adusese un material.

De la postul său de observaţie, Maigret putea să citească pe buze toată discuţia lor. Înţelese că vorbeau despre preţ şi că în cele din urmă clienta cedase.

Abia pe la patru Maigret îşi aduse aminte că ar trebui să-şi anunţe soţia că nu va ajunge acasă în acea seară şi poate va mai rămîne cîteva zile.

Chemă camerista şi-i întinse o telegramă. Comandă şi o sticlă de bere. Mîncase brînză sărată după tocană şi i se făcuse sete.

Mestecîndu-şi pipa, mormăi pentru sine : „Fata asta ori e una într-o mie, ori..."

Ori ce ? Ce dracu' căuta el acolo ? De ce nu luase trenul de 11, cum intenţionase la început ?

Poate spune adevărul şi chiar s-ar putea să fie aşa, după toate aparenţele !

Ei, şi dacă aşa stăteau lucrurile, ce putea să facă el ? Să facă pe îngerul păzitor ca detectivii particulari din America, care se ţin după guvernante şi copii ca să le apere de gangsteri ?

Treaba putea să dureze mult. Albert nu dădea semne de grabă în a se întoarce la Paris să-şi ucidă iubita, iar Maigret realiză deodată că nici măcar nu ştia cum arată Albert.

Dar dacă fata mintea ? Ce alt motiv ar fi putut să aibă ca să apeleze la el ? De ce l-ar fi ademenit în acest colţişor al Parisului populat de mici negustori, tocmai cînd se obişnuise cu gîndul că e în vacanţă la ţară ?

Lăsîndu-şi haina în cameră, se duse jos şi trecu pe la portăreasa de la numărul 67 A.

— D-ra Berthe e acasă ? o întrebă.

— Sînt sigură că da. În clipa de faţă e atît de ocupată, că m-a rugat să-i fac eu cumpărăturile. Sînteţi amabil să-i duceţi scrisoarea asta, dacă tot mergeţi la ea ?

Recunoscu scrisul lui Albert şi observă că scrisoarea venea din Boulogne.

— Aşa, deci ! mormăi el urcînd scările. Cel puţin primise răspunsul la una din întrebările sale.

Bătu la uşă. Aşteptă puţin, apoi fu poftit în bucătărie, să aştepte. Era ocupată cu o probă.

Bucătăria era curată, ca şi restul casei. Într-un colţ se afla o sticlă de Bordeaux pe jumătate plină şi o farfurie murdară.

Auzi o voce spunînd :

— Trebuie puţin strînsă pe talie. Da. Aşa. Te face să arăţi mai tînără. Cînd e gata ?

— Lunea viitoare.

— Nu s-ar putea mai curînd ?

— Îmi pare rău, dar în perioada asta a anului toată lumea e grăbită să aibă lucruri noi.

În cele din urmă, d-ra Berthe îl pofti înăuntru cu un zîmbet trist.

— Vedeţi, spuse ea, fac eforturi să-mi păstrez veselia. La urma urmei, viaţa trebuie să continue orice s-ar întîmpla. Dar nu pot să vă spun cît sînt de îngrijorată, sau, mă rog, am fost, pentru că acum sînteţi aici...

— Ţi-am adus o scrisoare.

— De la el ?

Maigret i-o dădu.

Fata o citi fără să plîngă, dar buzele îi tremurau. Apoi i-o întinse lui Maigret.

„Draga mea,

Sînt la capătul puterilor. Te previn că nu mai rezist mult. Nu îndrăznesc să rămîn în Calais tot timpul, fiindcă mi-ar lua urma, aşa că mă mişc. Azi am luat prînzul la Boulogne şi nu sînt sigur unde o să-mi petrec noaptea. Să nu faci vreo greşeală. Dacă nu vii, o să fac cum ţi-am spus, chiar dacă mă înhaţă.

Hotărăşte-te !

Albert".

— Vedeţi ! zise ea cu o voce sfîrşită.

— Ce spune fratele tău despre asta ?

Nu tresări şi nu dădu nici un semn de surpriză. Arăta doar extrem de tristă.

— Aţi vorbit cu el ?

— Am băut un pahar împreună.

— Mai bine v-aş fi spus tot adevărul azi dimineaţă. La urma urmei, nu-i un băiat chiar aşa de rău. Dar întotdeauna a făcut după capul lui, de cînd era mic. Îi place să facă pe deşteptul dar, cinstit vorbind, n-ar face rău nici unei muşte. Totuşi, a trebuit să-i interzic să mai vină pe aici din cauză că se poartă aşa.

— Deci, m-ai minţit azi-dimineaţă.

— N-am vrut să intraţi la idei.

— Ce fel de idei ?

— Nu-mi dau seama. Că sîntem amîndoi de aceeaşi factură. Poate aţi fi refuzat să mă ajutaţi. Şi zicînd acestea arătă spre scrisoare. — Aţi citit-o. A trimis-o ieri. Nimic nu-l oprea să ia următorul tren şi să vină aici.

Începuse să fie răcoare şi soarele dispăruse în spatele caselor. D-ra Berthe închise geamurile şi reveni la Maigret.

— Doriţi o ceaşcă de ceai ? Nu ? După cum vedeţi, muncesc din greu. M-am întreţinut întotdeauna singură şi mi-am făcut singură afacerile. Cînd l-am întîlnit pe Albert, mi-am zis că am găsit fericirea.

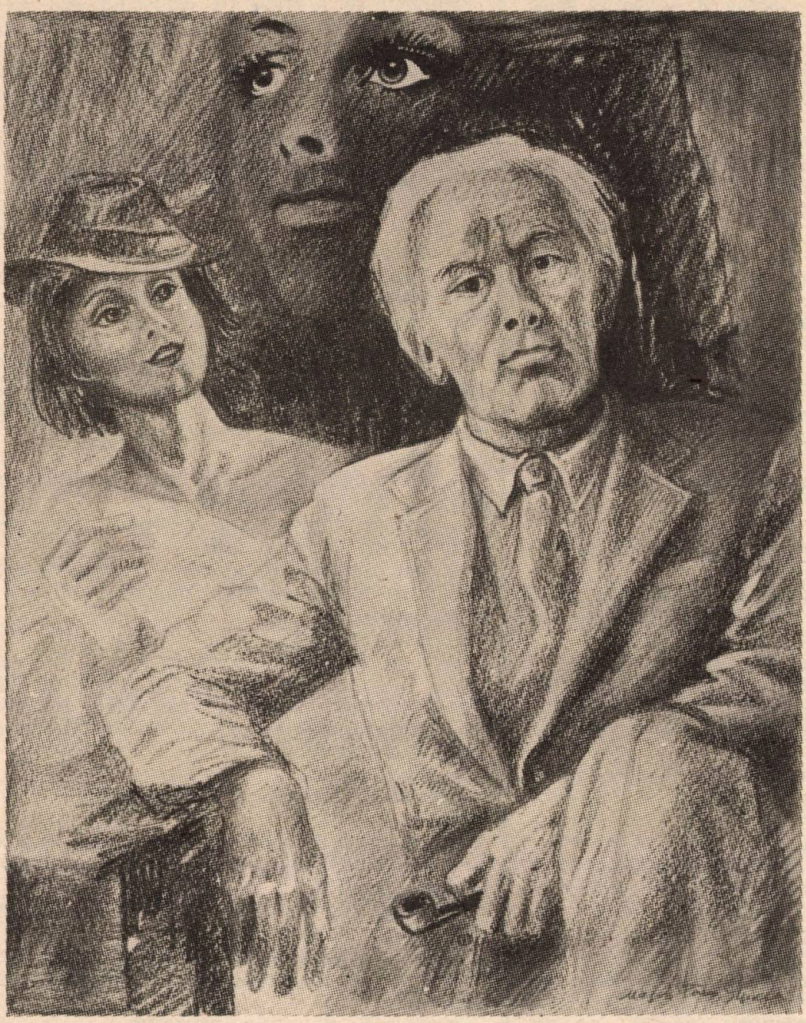

Ca să-şi reţină lacrimile, se apucă mecanic să împăturească materialele împrăştiate prin casă.

— N-ai nici o prietenă ? întrebă el, uitîndu-se la fotografia unei fete blonde de pe şemineu.

Fata îi urmări privirea.

— O aveam pe Madeleine, dar acum s-a măritat.

— Nu te mai vezi cu ea ?

— Locuieşte în provincie. Soţul ei e un om cu greutate. Pentru mine Albert era...

— Poţi să-mi dai o poză a lui ?

— Bineînţeles, nici nu l-aţi recunoaşte dacă l-aţi vedea ! exclamă ea. Numai puţin. Am o poză de la St. Malo. Eram pe plajă.

O scoase din castron, unde se părea că ţine toate lucrurile de valoare. Era un mic instantaneu, de genul celor care se fac de obicei la mare.

Albert, în pantaloni albi şi cu o şapcă albă de in pe cap, arăta ca orice alt tînăr pe nisip. D-ra Berthe stătea lipită strîns de el, ca şi cum şi-ar fi ţinut bine fericirea de frică să n-o piardă.

— Nu e cam întuneric ? Cum apune soarele, se face tare mohorît aici. Aprind lumina.

De îndată ce fata apăsă pe buton, se auzi o ciocănitură în uşă. Era portăreasa cu un coş cu alimente.

— Poftim, domnişoară Berthe.

— Lăsaţi-l, vă rog, la bucătărie, doamnă Morin.

— Lăptuca e minunată, dar pentru gruyère a trebuit să...

— Vorbim mai tîrziu despre asta.

Cînd rămaseră din nou singuri, fata băgă aţă-n ac şi-şi puse degetarul.

— Ce-a spus poliţia ? Sper că nu le-aţi povestit de scrisori ?

Maigret făcu înadins o pauză înainte să

răspundă. Ea ridică ochii şi continuă cam incoerent :

— Iertaţi-mă, nu mă prea pricep la lucrurile astea. Cînd v-am scris, m-am gîndit că e ca şi cum m-aş adresa unui avocat. Aveam dreptate ?

— Ce vrei să spui ?

— Ei, ştiţi, cu secretul profesional. Eu v-am spus totul, v-am arătat scrisorile. Credeţi-mă, nu m-ar îngrijora deloc să-l prindă. De fapt, n-o să am liniştе pînă nu-i prins. Dar nu vreau să fiu eu cea care-l dă de gol. Deci, înţelegeţi, dacă-l caută acum în Calais sau Boulogne...

Începuse să se piardă şi Maigret nu-i sărea deloc în ajutor. Începu să însăileze tivul de la o rochie.

— Ce-ai prefera ? întrebă Maigret blînd.

— Ce vreţi să spuneţi ?

— Vrei să fie arestat, sau să plece din ţară ?

Fata îl privi cu ochii limpezi şi plini de încredere.

— Ce părere ai ?

— Ce se-ntîmplă dacă e prins ? Ce-o să-i facă, exact ?

— Dacă se dovedeşte... adică dacă el a tras focul de armă, atunci, desigur, asta înseamnă ghilotina.

Fata întoarse capul şi-şi muşcă buzele.

— În cazul acesta, aş prefera să fugă. Chiar dacă s-ar putea oricînd să se întoarcă să mă ucidă. Şi dacă refuz să-l urmez, ar putea să...

Maigret ţinea încă în mînă fotografia fetei şi a iubitului ei şi se uita cu interes deosebit la faţa banală a tînărului.

— Desigur că tu nu i-ai scris ? !

— Cum să-i scriu, dacă nu-i ştiu adresa ? Şi, oricum, despre ce-aş putea să-i scriu ?

Era greu de crezut că în acest decor paşnic se aflau totuşi pe marginea prăpastiei. Cîteodată, Maigret putea aproape să-şi imagineze că se află la el acasă, iar doamna Maigret stă lîngă el reparînd ciorapi sau cosînd, pentru că domneau aceeaşi linişte, aceeaşi lumină difuză, aceleaşi obiecte personale, fiecare la locul lui, şi aceeaşi curăţenie.

Cu o singură deosebire : d-ra Berthe era mai tînără, mai drăguţă şi îmbrăcată cu mai mult gust.

— A dormit vreodată aici ? zise el ca să spună ceva.

— Niciodată, răspunse ea cu o ingenuitate emoţionantă.

— Din cauza portăresei ?

— Şi a vecinilor. Lîngă mine stau doi bătrîni foarte severi. Cu un etaj mai jos locuia o fată la care veneau mulţi bărbaţi. Bătrînii i-au scris proprietarului şi au dat-o afară.

Fata tresări din nou, amintindu-şi că este gazdă.

— Sînteţi sigur că nu doriţi să serviţi nimic ? Ce beţi de obicei ?

— Te asigur că nu doresc nimic. Încep să cred că ţi-ai făcut griji de pomană.

Maigret se plimba de colo-colo, aşa cum îi era obiceiul cînd interoga martori în biroul său de pe Quai des Orfèvres. Punea mîna mecanic pe toate, jucîndu-se cu acele din vasul chinezesc, sau îndreptînd castronul de supă.

— După cîte îmi dau seama, cînd o să vadă că nu i-a mai rămas nici o speranţă, o să-ncerce să treacă graniţa în Belgia şi cu asta se va termina totul, zise Maigret încrezător.

— Credeţi că o să facă asta ?

— Depinde. Evident că vama şi poliţia au descrierea lui. Dar dacă o să folosească o cale de contrabandă...

— E uşor aşa ?

— Din contră, aş zice că este extrem de greu, pentru că pe-acolo se face contrabandă cu tutun pe scară mare. Cel puţin recunoaşte că încă-l mai iubeşti, nu-i aşa ?

— Nu !

— Şi totuşi, dacă ţi-aş spune că a fost prins, ai izbucni în lacrimi.

— La ce altceva v-aţi aştepta ? La urma urmei, timp de zece luni...

— Da, într-adevăr, aproape o viaţă de om, murmură el nu tocmai impasibil. Acum o să te părăsesc.

— Aşa curînd ?

— N-ai de ce să te temi. N-o să fiu departe, ci vizavi, în hotelul Concarneau. Camerele noastre sînt faţă în faţă. Apropo, azi după-masă ţi-am văzut cîteva cliente în desuuri şi una fără...

— Nu ştiam că...

Luîndu-şi rămas bun, Maigret simţi o mînă moale şi caldă.

— Am încredere în dumneavoastră, suspină ea trist. Diseară, pentru prima oară, am să dorm liniştită.

Ieşind pe trotuar la lumină, Maigret aproape se ciocni de P'tit Louis.

Tînărul îşi duse degetul la pălăria gri-deschis, salutînd în bătaie de joc, şi spuse zeflemitor :

— Scuzaţi, domnule inspector.

— Vino-ncoace.

— Vreţi să vă luaţi revanşa la poker ? La dispoziţia dv.

— Ce-ai zice de o mică plimbare la prefectură pe Quai des Orfèvres ?

— Nu-i o treabă deşteaptă.

— Deşteaptă sau nu, vreau să vii cu mine să răspunzi la cîteva întrebări pe care o să ţi le pună inspectorul Lacroix.

P'tit Louis nu părea entuziasmat.

— Mergem cu metroul ? întrebă el.

— Luăm un taxi.

Maigret nu se aflase niciodată într-o situaţie atît de ridicolă şi îi trecu prin minte că dacă soţia lui l-ar fi văzut cîteva clipe mai devreme în apartamentul domnişoarei Berthe, i-ar fi venit greu să creadă că se afla acolo în exerciţiul funcţiunii.

De altfel, nici lui însuşi nu-i prea venea să creadă !

— Urcă. Quai des Orfèvres, şofer. Da, magazinul de poliţişti.

P'tit Louis era impertinent, dar Jerome va ști să-l facă să vorbească și vor afla atunci cum stau. În ce-o privește pe d-ra Berthe, era greu de crezut că o amenință vreun pericol real, dacă Albert era într-adevăr unde zicea că este, pendulînd între Calais și Boulogne.

— Știi drumul ? La dreapta, aici. E ultima ușă la capătul culoarului.

Era biroul pe care Maigret îl ocupase în tinerețe.

— Așteaptă aici o clipă.

Jerome era înăuntru și scria un raport.

— Ți-am adus tînărul nemernic să-l interoghezi. Știe mai multe decît crezi.

— Bine, unchiule.

Tînărul se comportă cu nerușinarea obișnuită. Rămase cu pălăria pe cap, și-și permise să aprindă o țigară.

Maigret i-o luă dintre buze.

— Ascultă, tinere, ești bun să-mi spui unde erai în noaptea furtului de pe Boulevard Beaumarchais ?

— În ce noapte a fost furtul de pe Boulevard Beaumarchais ? întrebă P'tit Louis.

— Luni noaptea spre marți dimineața, răspunse Maigret.

— În ce lună ?

Făcea pe nebunul. Maigret regretă zilele acum apuse, cînd i-ar fi fost permis să-i dea o lecție.

— Unde eram ? O clipă. Cred că juca un film cu Marlene Dietrich la cinematograful din colțul străzii Rochechouart.

— Și pe urmă ?

— Pe urmă ? Să mă gîndesc. A fost un desen animat și un documentar despre viața plantelor de pe fundul oceanelor.

Jerome ar fi îndurat cu răbdare ore întregi de interogatoriu, dar Maigret rezistase destul :

— Erai de față ?

— De față la ce ?

— La treabă.

— Care treabă ?

Fu cît pe ce să primească un pumn al lui Maigret drept în față, dar acesta se controlă.

— Ai un alibi ?

— Și-ncă unul bun. Eram în pat.

— Unde erai pînă la urmă ? La film sau în pat ?

— Întîi am fost la film, pe urmă în pat.

Maigret mai îmblînzise specimene de soiul ăsta, dar nepotul său dădea semne de neliniște.

— Nu cumva ești al patrulea joker, cel care a fugit ?

— Nu, jur.

În acea clipă sună telefonul. Jerome ridică receptorul și se încruntă.

— Ce spui ? Ești sigur ?

Închise, se ridică, păru nehotărît ce să facă cu P'tit Louis și apoi, părăsindu-l în birou, îl duse pe Maigret pe coridor.

— Era Siguranța. Cineva a bătut o femeie de la etajul șase de pe...

— Rue Caulaincort nr. 67 A, întrerupse unchiul său.

— Exact. Portăreasa spune că a văzut un bărbat care sîngera abundent părăsind clădirea. Scările sînt pline de sînge.

În apartament, Jerome Lacroix se întoarse spre unchiul său, îl privi nesigur și murmură :

— La ce te gîndești, unchiule ?

Mereu făcea așa, nu se putea abține.

Nici Maigret nu se putu abține cînd, cu un zîmbet care dădea cuvintelor lui un iz enigmatic, răspunse :

— Știi foarte bine, fiule, că eu nu **gîndesc** niciodată.

Făcea tot ce-i stătea în putere să nu iasă în evidență. Mult timp rămase în colțul îndepărtat al camerei, lîngă manechinul croitoresei, trăgînd din pipă cu un aer absent.

Oamenii se adunaseră pe toate palierele și polițistul de gardă abia putea să le țină piept să nu dea buzna în apartament. Un alt polițist de la ușa de jos protesta fără folos :

— Vă spun că n-aveți ce vedea !

Mulți locuitori de pe strada Caulaincourt rămaseră fără cină în seara aceea, stînd de veghe pe stradă sau la ferestre. E adevărat că vremea era frumoasă și din cînd în cînd trecea cîte o umbră în dreptul obloanelor apartamentului de la etajul șase.

În fața casei era parcată o salvare. Stătu acolo vreo oră și apoi, spre surpriza tuturor, plecă goală.

— Ce crezi, unchiule ?

Aveau o problemă.

D-ra Berthe, care se trezise din leșin, refuza să meargă la spital, Era slăbită fiindcă pierduse mult sînge dintr-o rană la cap, dar i se citea hotărîrea în ochi și în mîinile umede încleștate.

— E treaba doctorului, răspunse Maigret, decis să nu se amestece.

— Credeți că poate fi lăsată aici ? se adresă Lacroix doctorului.

— Are nevoie de cîteva copci, dar în afară de asta un somn bun îi va fi suficient.

După cum era de așteptat, o mare dezordine domnea în casă. Dar fata nu avea ochi decît pentru Maigret. Ochii ei imploratori nu se dezlipeau de pe fața lui.

— Ai auzit declarația portăresei, unchiule? Uite ce cred eu că s-a întîmplat. Probabil că d-ra Berthe a plecat să-și facă cumpărăturile...

— Nu, zise Maigret calm.

— Crezi că nu ? Atunci de ce-a ieșit ?

— Să expedieze o scrisoare.

Jerome era uluit. Cum putea Maigret să fie așa de sigur de asta ? Dar va afla mai tîrziu.

— N-are importanță.

— Ba are mare importanță. Continuă.

— Tocmai plecase, cînd portăreasa a văzut un bărbat intrînd în bloc. La intrare era întuneric. Portăreasa l-a luat drept prietenul vreunui chiriaș. D-ra Berthe s-a întors aproape imediat.

— Există o cutie de scrisori la cîțiva pași în piața Constantin Pecqueur, zise Maigret satisfăcut.

— Desigur, spuse Jerome. Oricum, s-a întors în apartament unde l-a găsit pe tip. El a atacat-o şi ea s-a apărat. Bărbatul, rănit serios, dacă ne luăm după dîra de sînge, a coborît şi portăreasa l-a văzut alergînd pe stradă şi ţinîndu-se cu ambele mîini de burtă.

Jerome se uită de jur-împrejur cu un aer neliniştit, după care spuse :

— Chestia e că arma nu-i de găsit !

— Armele ! îl corectă Maigret. Un instrument tocit cu care a fost lovită d-ra Berthe şi o altă armă, probabil un cuţit, cu care a fost atacat bărbatul.

— Le-o fi luat cu el ? se hazardă Jerome.

Maigret îşi întoarse faţa ca să-şi ascundă un zîmbet.

Se dăduse deja ordin, în tot districtul, de urmărire a unui bărbat rănit. Doctorul terminase de bandajat rana de la cap a fetei care, în ciuda durerii, făcea un efort evident de a nu-şi dezlipi o clipă ochii de la Maigret.

— Crezi c-ar fi putut să fie iubitul ei ?

— Care-a făcut ce ?

— Care-a venit aici s-o atace.

— Bineînţeles că nu.

— Ce-ai face în locul meu ? întrebă Jerome.

— Cum nu sînt în locul tău, e greu de spus.

— Atunci iată planul meu : doctorul va trimite în curînd o soră să stea cu pacienta, iar eu o să postez un om la uşa din faţă. O să vedem cum stau lucrurile pînă dimineaţă şi-apoi o să hotărîm interogatoriul.

Fata auzise şi ea. Îl urmărea în continuare pe Maigret şi era aproape sigură că clipise scurt din ochi ca răspuns la pledoaria ei mută.

Ore întregi se luptase cu epuizarea, dar acum, în sfîrşit liniştită, putea să se lase în voia ei.

La intrările caselor vecine mai erau o mulţime de spectatori cînd cei doi bărbaţi, unchiul şi nepotul, părăsiră clădirea. Trecînd pe lîngă ei, urmărit de priviri curioase, Maigret îşi umplu pipa.

— Ce-ai zice să mîncăm ceva ? sugeră el. Dacă nu mă-nşel, am pierdut cina. E o braserie în josul străzii, şi-aş vrea să încerc cîrnaţii cu varză acră. Poţi s-o suni pe nevastă-ta de-acolo.

În timpul mesei, Jerome ridica mereu privirea spre unchiul său ca un şcolar speriat să nu fie prins. Din această cauză, începu să-şi piardă treptat cumpătul şi să-i fie ciudă pe Maigret, care era din cale-afară de sigur pe el.

— Am senzaţia că afacerea asta ţi se pare amuzantă, remarcă Jerome, luînd o bucată de cîrnat.

— Sigur că are şi partea ei comică, spuse Maigret.

— Poate că da, dacă nu răspunzi de ea !

Maigret mînca cu poftă. Solid, cu umerii săi laţi şi cu inimitabilul mod de a-şi bea berea dînd-o pe gît dintr-o sorbitură, părea o reclamă la o berărie.

Ştergîndu-se la gură satisfăcut, dar nu pe de-a-ntregul fără răutate, spuse:

— Am găsit.

— Ce ?

— Soluţia misterului.

— Ştii cine a atacat-o pe d-ra Berthe ? întrebă Jerome.

— Nu, spuse Maigret.

— Atunci ce ?

— Identitatea celui care a atacat-o n-are importanţă, adică cel puţin pentru mine şi pentru ea.

Jerome arăta şi mai abătut. Dacă nu l-ar fi respectat atît de mult pe Maigret, şi-ar fi ieşit de mult din sărite.

— Mersi ! mîrîi el.

— Pentru ce ?

— Pentru că-ţi baţi joc de mine în loc să mă ajuţi. Dacă ai aflat într-adevăr ceva...

Dar Maigret refuză să se lase tras de limbă. Rămase gînditor şi impasibil. Comandă încă o porţie de varză acră cu doi cîrnaţi şi un al treilea pahar de bere.

— Măcar spune-mi dacă am făcut ce trebuia.

— Ai făcut ce-ai crezut de cuviinţă, nu-i aşa ?

— Are o soră medicală cu ea.

— Da.

— Şi un om la uşă.

— Poţi să pui pariu că da.

— Ce vrei să spui cu asta ?

— Nimic.

Maigret plăti şi refuză invitaţia nepotului de a-l însoţi acasă la o cafea.

Jumătate de oră mai tîrziu, Maigret era la fereastra sa din hotelul Concarneau. Vizavi, în lumina slabă filtrată prin oblonul de la fereastra domnişoarei Berthe, văzu silueta sorei înfundată într-un fotoliu asupra unei cărţi. Jos pe trotuar stătea de pază un poliţist, care se uita la ceas din sfert în sfert de oră.

— Las-o să-şi facă jocul murdar ! mormăi Maigret, închizînd fereastra.

Stînd pe marginea patului ca să-şi scoată pantofii, adăugă gîndindu-se la nepotul său : „Şi să preia el de-acum !“.

A doua zi la ora nouă, camera de vizavi era scăldată în lumina soarelui, cînd Maigret se îndreptă spre patul domnişoarei Berthe. Sora făcea ordine în cameră.

— Am venit să-ţi spun la revedere, spuse el cu un aer înşelător de nevinovat. Scumpul tău Albert a avut o şansă şi a ratat-o. Nu cred că mai are de ce să-ţi fie teamă.

Spunînd acestea, citi în ochii fetei nelinişte, chiar disperare. Făcu un efort să se ridice puţin şi încercă să descopere unde era sora.

— Nu plecaţi încă, vă implor ! îngăimă ea.

— Vrei într-adevăr să rămîn ?

— Da.

— Nu ţi-e teamă, de pildă, că aş putea să-i dau vreun indiciu nepotului meu, care e aşa de nedumerit ?

În această dimineață era urîcios, dar în același timp patern. D-ra Berthe nu știa dacă să rîdă sau să plîngă. Îl urmărea cu atenție. Seara avusese febră și poate că interpretase greșit clipitul lui.

Prezența sorei era o complicație în plus, pentru că fata nu putea să vorbească liber în prezența ei.

— Apropo, întrebă Maigret, ai primit vreo scrisoare azi ?

Ea dădu din cap negativ.

— O să primești mîine, spuse el cu convingere. Primești sigur ! O scrisoare din Calais sau Boulogne. Și-ți mai spun ceva : timbrul o să aibă două înțepături minuscule de ac.

Maigret zîmbi. Stînd în bătaia soarelui, se juca așa cum făcuse și în seara trecută cu vasul de porțelan în care ea își ținea acele, nasturii și timbrele.

Nu era nevoie să continue. D-ra Berthe se îmbujorase la față. Înțelesese.

Se uită din nou după soră, dar Maigret îi făcu semn că este în bucătărie și, într-adevăr, curînd se auzi sîsîitul gazelor la aragaz.

— Îi cunoști pe chiriașii de pe palier ? întrebă el, schimbînd brusc subiectul. Mi-ai vorbit de doi bătrîni. Au cumva servitoare?

— Nu, bătrîna se ocupă de gospodărie.

— Dar cumpărăturile ?

— Și le face tot ea în fiecare dimineață între nouă și zece. Știu că se duce la piața de pe Rue Lepic, pentru că am văzut-o acolo de cîteva ori.

— Și soțul ei ?

— Iese o dată cu ea și-și petrece toată dimineața frunzărind cărți la standurile de pe bulevardul Rochechouart.

— Lăsînd astfel în mod convenabil apartamentul gol, trase concluzia Maigret, fără să vrea cu voce tare.

Din nou rănita nu știa dacă să rîdă sau să plîngă. Încă nu era sigură că Maigret e de partea ei. Nu îndrăznea să vorbească.

— Nu știu dacă-ți vine să crezi, continuă el vesel, dar au pus un gardian la intrare. Știi ce ordin are ?

Observațiile acestea nu păreau să-i fie adresate domnișoarei Berthe ; stătea cu spatele la ea.

— Să te oprească dacă ți-ar trece prin cap să ieși și să împiedice dușmanii tăi să intre. Am zis „să intre", fii atentă ! Poliției i-e frică să nu vină cineva să te lichideze în pat.

Spunînd acestea, deschise larg fereastra, scuturâ pipa de balustradă și o umplu la loc.

Urmă o tăcere mai lungă. Se părea că atît fata cît și Maigret așteptau să se întîmple ceva. Maigret se plimba nervos pe balcon. Se opri să se uite pe stradă, apoi dădu din umeri, nerăbdător.

Printre dinții încleștați exclamă furios :

— Tîmpitul !

Deodată se opri, uitîndu-se lung pe stradă. Deși slăbită cum era, d-ra Berthe aproape că sări din pat.

Sora se uită de la unul la altul, întrebîndu-se ce se întîmpla. Nu i-ar fi trebuit mult să se convingă că ambii erau ușor nebuni.

— Cerule ! suspină Maigret. La colț e metroul și la nici 50 de metri stația de autobuz. Și, ca și cum asta n-ar fi de-ajuns, uite că vine și un taxi în căutare de pasageri. Ei, ce zici ?

De data aceasta, d-ra Berthe nu se putu opri să întrebe :

— S-a dus ?

— Nu se grăbește, răspunse el supărat. Ce naiba, e legat de picior ? Ei, era și timpul !

— Autobuzul ?

— Metroul.

Maigret intră din nou în cameră, se duse la bucătărie să aducă sticla cu vin și suspină turnîndu-și un pahar.

— Măcar de-ar fi un vin sec !

D-ra Berthe nu-și mai putu stăpîni lacrimile. Sora încercă s-o liniștească.

— Încercați să vă calmați, domnișoară. O să vă fie rău. Vă asigur că nu e o rană gravă. Nu trebuie să vă-ngrijorați.

— Tîmpita ! mormăi Maigret.

O rază de soare trecu peste cearșaf, în timp ce d-ra Berthe plîngea, iar proasta asta de soră nu-și dădea seama că plîngea de bucurie.

De cum sosi doctorul, Maigret își luă pălăria și plecă fără un cuvînt. Dar nu părăsi zona. Cu nonșalanță, ca și cum ar fi avut tot timpul, se îndreptă agale spre Zanzi-Bar.

Peste puțin, îl zări pe nepotul lui trecînd pe lîngă el în drum spre d-ra Berthe, ca s-o mai piseze puțin cu un noian de întrebări.

Deodată, P'tit Louis apăru în bar. Văzîndu-l pe Maigret, dădu să facă stînga-mprejur, dar fu oprit de vocea puternică a acestuia.

— Am venit să-mi iau revanșa la zaruri. Hai să jucăm. Patron ! Un Anis pentru domnul. Vrei un Anis, P'tit Louis ?... Poți să-ncepi. Trei dame. Mi-e teamă că nu-i destul. Uite, ce ți-am spus ? Trei popi. Asta a fost jocul.

Și fără să facă nici o pauză, se aplecă spre adversar, care făcea tot posibilul să pară lipsit de griji și spuse :

— Unde erau banii — în castronul de supă ?

P'tit Louis clătină din cap.

— Atunci în buzunarul lui Albert ? întrebă Maigret autoritar.

P'tit Louis dădu din cap cu putere, apoi zise :

— Cînd a scăpat în seara aceea, a fugit pe chei și i-a aruncat în Sena.

— Ești sigur ?

— Pot să jur.

— Atunci ce căuta tipul de-aseară ?

— N-a vrut să mă creadă.

Maigret zîmbi. Era un moment de neuitat, nu atît din pricina vremii primăvăratice, a soarelui, a jocului de lumină de pe strada Caulaincourt, cît mai ales pentru că auzise tot ce voia să afle și putea să se liniștească.

Acum se putea întoarce la soție, știind că sprijinise un cîștigător.

— Cine a tras ?

— Le Marseillais. Avea revolverul lui Albert.

Maigret îl văzu pe nepotul său ieșind abătut de la numărul 67 A și îndreptîndu-se spre autobuz la cîțiva metri de Zanzi-Bar și-și rise în barbă.

— Ce-ai de gînd să faci acum ? întrebă P'tit Louis neliniștit, ținînd încă cutia cu zaruri în mînă.

— Eu ? Îi spun la revedere sorei tale și mă urc în tren.

Autobuzul în care era Jerome Lacroix îi trecu prin față.

Maigret traversă și cînd ajunse la etajul șase o găsi pe soră împachetînd.

— Nu mai are nevoie de mine, îl anunță ea. O să treacă doctorul pe aici o dată pe zi și în rest o să aibă grijă portăreasa.

Ochii lui Maigret străluceau de plăcere. Se plimba de colo-colo, simțindu-se acasă și așteptînd să plece sora. Își amintea puține cazuri în care să fi resimțit o asemenea plăcere, deși acesta nu constituia tocmai un caz. În plus, simțea că nu va fi niciodată, niciodată în stare să vorbească despre el.

Își aminti ce reacție avusese după ce citise scrisoarea d-rei Berthe la Meung-sur-Loire.

„Ciudat", gîndise el atunci, „pare și sinceră și prefăcută în același timp".

Își formase aceeași părere despre tînăra cu pălăriuța roșie pe care o întîlnise pe terasa „Madrid". Puteai să-ți dai seama că este sincer speriată, dar, cînd vorbea de groaza pe care i-o trezea iubitul ei, Maigret simțea că minte.

Nu putea să pronunțe numele lui Albert pe tonul potrivit. Oricît și-ar fi dat silința, o făcea prea blînd, prea tandru.

Atunci, cum îndrăznise această tînără să-l scoată pe Maigret din ascunzișul său provincial ? Și de ce-i arătase lui și nu poliției scrisorile de la Boulogne și Calais ?

La început fusese derutat. Fusese și mai derutat mai tîrziu, cînd o urmărise de la fereastra sa probînd cu calm rochiile pe clientele sale, ca și cum n-ar fi avut de ce să se teamă.

Primele care îl puseseră pe pista cea bună fuseseră timbrele din vasul de porțelan, pe care le împunsese cu un ac ca să-și verifice teoria.

— De ce zîmbiți, monsieur ?

— Aș putea să te întreb același lucru.

Acum erau singuri. Sora plecase. În depărtare se auzea zgomotul străzii și în aer plutea deja un iz slab de gudron încins.

Cu toate acestea, Maigret se străduia din răsputeri să arboreze o înfățișare solemnă și spuse cu o mină de rău augur :

— Îți dai seama că dac-aș fi găsit aici cei 60 000 de franci și dacă Albert ar fi fost cel care a deschis focul, v-aș fi închis pe amîndoi ?

— Dar, într-un fel, lucrați pentru mine.

— Tocmai ! Am înțeles că ai apelat la mine nu ca să te salvez de scumpul tău Albert, ci ca să-l salvez pe Albert de sine însuși. Și dacă l-ai fi iubit o fărîmă mai puțin, jur că l-aș fi tîrît din ascunzătoarea lui aseară.

— Nu-nțeleg ce are..., murmură ea îmbujorată.

— Bănuiesc că nu-nțelegi, dar uite cum am gîndit eu. Iată o tînără cu un tupeu colosal, dar simt că e curată. Face tot ce poate ca să-l salveze pe tînărul care e la ananghie. Vrea să-l salveze pentru că îl iubește. În plus, sînt sigur că dacă băiatul ar fi ucis pe cineva, dragostea ei s-ar fi transformat în groază.

— Domnule inspector, a jurat pe viața mea că n-a tras în el. În afară de asta, sînt și eu un pic de vină. Știam că se vede cu fratele meu, care era amestecat în tot felul de afaceri necurate. Albert nu găsea casă la Paris și voia să se însoare cu mine cît mai repede. Tentația era prea mare. Ceilalți, pe care sper să nu-i întîlnesc vreodată, l-au luat să stea de pază. Unul l-a rugat să-i dea pistolul, în caz că se-ntîmplă ceva. Apoi a intrat în scenă polițistul și toți au luat-o razna. În zăpăceala generală, au pus banii în mîna lui Albert și au scăpat revolverul.

— Știu.

— A sosit aici la trei dimineața palid ca moartea. Mi-a spus toată povestea și a jurat că a aruncat banii în Sena. M-a implorat să-l ascund.

— Știu.

— Cum ați ghicit unde este ?

— Mai întîi m-am asigurat că n-ai pivniță sau boxă. Apoi am observat că vorbind cu mine ridicai din cînd în cînd vocea, ca și cum ai fi vrut să te audă și altcineva.

— Inițial, pe tot etajul era un singur apartament. Cînd a fost despărțit în două, n-au scos ușa de comunicare, ci au mai adăugat una de partea asta, așa că de fiecare parte a peretelui e cîte o ușă cu un spațiu între ele.

— Albert era acolo. Numai că...

— Numai că eram sigură că dacă poliția a venit o dată, o să apară din nou cu mandat de percheziție. Nu știam dacă această casă este supravegheată sau nu. Ca să aflu...

— Ai apelat la mine, știind că o să te informez despre mersul anchetei oficiale. Am fost adus ca un fel de oblon. Eu urma să alung bănuiala ce plana asupra apartamentului tău. Așa mi s-a părut și mie. Ești o fată deșteaptă.

— Vai, monsieur, murmură ea timid, trebuia să fac ceva pentru Albert, nu-i așa ? Ceilalți n-ar fi mărturisit niciodată adevărul și el ar fi căzut în plasă, mai ales că refuzau să creadă că nu avem banii. Știam asta de la fratele meu.

— Făcea totul pentru tine. Aseară ai ieșit să pui la poștă scrisoarea către prietena ta din Boulogne, zise el arătînd spre fotografia fetei. În ea era și scrisoarea lui Albert către

tine. Aranjaseşi cu Madeleine să-ţi expedieze înapoi scrisorile ameninţătoare. În timp ce erai plecată, unul din bandă a forţat uşa şi a intrat în apartament în căutarea banilor. L-ai întrerupt şi te-a lovit cu un baston de cauciuc. Albert a ieşit din ascunzătoare şi s-a repezit la el cu un cuţit. Aşa e ?

Ştia perfect de bine că aşa fusese. Ştia, de asemenea, de ce dispăruseră armele. Albert le luase cu el în ascunzătoare.

— Pun pariu că sînt tot acolo, spuse el.

Deschise uşa de comunicare şi, după cum se aştepta, găsi bastonul de cauciuc şi cuţitul cu pete de sînge.

— Unde te întîlneşti cu el ? întrebă Maigret, căutîndu-şi din ochi pălăria.

Ea ezită, apoi îngăimă :

— Trebuie să vă spun ? Pot să fiu sigură că n-o să... ?

Auzind asta, Maigret izbucni în rîs.

— Că n-o să pun să vă aresteze pe amîndoi la graniţă ? Asta vrei să spui ?

— Nu, dar...

— Dar ţii atît de mult la scumpul tău Albert — nu-i aşa ? — că numai gîndul că cineva ar putea să...

Maigret ajunsese la uşă. Apăsă clanţa.

— Adevărul e că eşti geloasă. Da, da, domnişoară Berthe ! Eşti geloasă pe mine, pentru că voiai să-l salvezi singură. Şi, fiindcă veni vorba, nu te opreşte nimic să te dai jos din pat, cu toată rana, în clipa în care-ţi întorc spatele şi să iei trenul spre Bruxelles. N-am nimic împotrivă şi pun pariu că foarte curînd cineva va deschide acolo un magazin cu „Modele pariziene". Au revoir, M-lle Berthe.

Şi fiindcă în ciuda a tot ce zisese nu putea rezista tentaţiei de a o taxa, adăugă din pragul uşii :

— O să-ţi trimit nota.

MAPAMOND

● **În secolul 13, Londra era un oraş plin de grădini de legume şi curţi pline cu animale domestice. Fiecare nou primar avea grijă să reînnoiască ordinul prin care se interzicea circulaţia porcilor pe străzi, stăpînii lor riscînd o substanţială amendă.**

● **S-a calculat că un bărbat are pe cap — în mod normal — 80 000 fire de păr. La femei, lucrurile diferă : roşcatele au 88 000, brunetele — 100 000, şatenele — 109 000, recordul fiind deţinut de blonde : 140 000 fire.**

● **Invenţia primului circ construit cu un manej de 13 metri în diametru îi aparţine, din 1768, englezului Athley, care observase că, din cauza forţei centrifuge, un cal aleargă mai uşor într-un cerc. Toate circurile au adoptat, după aceea, un asemenea manej.**

● **Începutul domesticirii animalelor este datat în preajma anului 5 000 î.e.n. Primul domesticit să care poveri a fost măgarul, cu circa 3 000 de ani î.e.n. Au urmat boul, calul, cămila.**

● **În Grecia antică — mai ales la Atena — cel care risipea averea moştenită de la părinţi nu mai avea dreptul să fie îngropat în pămîntul natal.**

● **Moda ceasului purtat la mînă a fost lansată de Napoleon. Se spune că, plictisit să-şi tot scoată ceasul din buzunar ca să vadă cît arată, într-o zi el şi l-a prins la încheietura mîinii stîngi. Cei din apropierea sa imitîndu-l, ceasornicarii parizieni au trecut la înlocuirea lănţişorului cu brăţară sau curea.**

● **Toate localurile americane din Far-Westul secolului trecut aveau şi cîte o pianină, deasupra căreia un anunţ mare avertiza onorata clientelă a pistolarilor cowboy : „Nu trageţi în pianist, pentru că altul nu mai avem !"**

● **La 1868, doctorul bucureştean Mihai Giorgiade Obedenaru a fost primul medic de la noi care, pentru a-şi vizita pacienţii, folosea trăsura, renunţînd la mersul călare. Tot el este şi primul român care, în anul 1862, la o recepţie la Paris, a venit îmbrăcat în frumosul nostru port naţional.**

● **„Atacul trenului poştal", turnat în 1903 de regizorul american Edwin S. Porter, este primul western din istoria filmului. Pelicula, bucurîndu-se de un mare succes de casă, a început interminabila serie a westernurilor cu şerifi şi pistolari.**

● **Concertul cu cel mai numeros public a avut loc în 1981, pe stadionul brazilian din Sao Paolo. Atunci, Grupul Queen a cîntat în faţa a 131 000 spectatori plătitori.**

● **La 1823, bucureşteanul „jupîn Toader Mamaligioglu" obţinea, pe 15 ani, monopolul recondiţionării şi curăţirii hainelor vechi. Negustorului i-a fost acordat acest privilegiu după ce, curăţînd o giubea — haină lungă de călătorie — a lui Grigore Ghica, domnitorul a apreciat în faţa Divanului că haina sa este acum mai frumoasă de cum era înainte, nouă.**

● **Dacă, în timpul unei petreceri, la o familie de englezi sau olandezi, soseşte şi un al 13-lea invitat, el va fi tratat cu toată consideraţia, dar singur, aşezat la o măsuţă separată. Altfel, superstiţia pretinde că unul dintre cei 12 invitaţi va muri în timp de cel mult un an...**

● **La 1671, francezul Antonie de Courten preciza astfel, într-un tratat al ţinutei la masă : „Nimic nu-i mai urît decît să-ţi lingi degetele, cuţitul, lingura sau furculiţa, nici nimic mai neplăcut decît să cureţi şi să ştergi cu degetele farfuria şi fundul unei tăvi. Nu trebuie să-ţi sufli nasul în şervetul de la masă şi nici să aduni fructele, prăjiturile şi alte bucate în buzunare". Cartea era destinată înaltei aristocraţii a vremii...**

AUREL CODREANU

DIVERTISMENT

STICLA cea de toate zilele

Erupțiile vulcanilor au dăruit omului prima sticlă — cea naturală, de diferite nuanțe : obsidianul. În epoca bronzului, oamenii confecționau obiecte din această sticlă.

Cine a inventat cu adevărat sticla ? A fost și a rămas o enigmă pînă în zilele noastre. Știm doar că egiptenii și locuitorii Mesopotamiei fabricau sticla cu trei-patru mii de ani înaintea erei noastre. Primul obiect de sticlă cunoscut și păstrat este un pahar cu picior, datînd din anul 1490 î.e.n., ce poartă numele unui faraon. Este împodobit cu două benzi de aur : una în jurul piciorului și alta în jurul buzei. Cum a fost fabricat ? Nu se știe precis, deoarece pe atunci nu se cunoștea suflatul sticlei.

Cei care au inițiat însă adevărata artă a sticlei colorate au fost meșterii romani. Ei se pricepeau să lucreze din sticlă uimitoare bibelouri, aidoma celor din pietre prețioase, ori vase care păreau a fi dăltuite în esențe de lemn tropical. Tot ei au produs primii și dușumelele de mozaic, făurite din bucățele de sticlă de diferite culori. În sfîrșit, cam prin anul 250 î.e.n., meșterii romani au inventat o unealtă simplă, dar revoluționară în industria sticlei — țeava de suflat.

După căderea Romei, arta fabricării sticlei și-a mutat centrul la Constantinopole, iar cînd și acesta a căzut, a revenit pe pămîntul Peninsulei italice, la Veneția. Sticlarii-artiști venețieni lucrau în mare taină, izolați pe viață în insula Murano. Cu toate că Veneția a rămas un important centru al sticlei pînă în secolul al XVII-lea, ea n-a reușit să stabilească un monopol. Sticla germană a început s-o concureze încă în secolul al XIV-lea, iar sticla de Boemia s-a impus în secolul următor. China a început să producă sticlă în secolul al V-lea și arta prelucrării ei a atins un nivel remarcabil.

La noi în țară primele începuturi de sticlărie s-au făcut în pădurile de pe valea pîrîului Bistrița, lîngă actuala localitate Aleșd. Se știe precis că, în această zonă, în anul 1770 exista o suflătorie de sticlă, la Voivozi ; în 1790 lucra fabrica de sticlă Huta-Șinteu, iar din 1840 există vestita fabrică „Pădurea Neagră". La Azuga, pe valea Prahovei, se înființează în 1884 o altă fabrică de sticlă.

În 1635, datorită unei întîmplări fericite, a fost descoperit procedeul de fabricare a sticlei cu plumb denumită **cristal.** Un pahar fabricat din acest material strălucea în lumină aproape ca diamantul și, lovit ușor, emitea un foarte plăcut sunet. Sticla aceasta nouă se putea prelucra lesne prin topire, suflare, șlefuire și gravură. Ea a devenit un material deosebit de prețuit atît de către meșterii artiști, cît și de opticieni, căci servea de minune la construirea diferitelor aparate optice.

Astăzi sticla este omniprezentă în viața și activitatea omului — de la banalele ambalaje pînă la ochelari și lentile de contact, fiind nelipsită în construcții de imobile și mobilier, în electrotehnică și electronică, în industria chimică, a oglinzilor, a construcțiillor de autovehicule și nave (se produc caroserii și corpuri de nave din fibre de sticlă și materiale plastice), în aviație și astronautică, în industria aparatelor optice etc. S-au fabricat țesături și cabluri suple din sticlă prin care lumina călătorește nestingherită și imaginile sînt transmise cu fidelitate. S-a realizat o varietate de sticlă mai rezistentă decît aliajele de oțel și o alta care poate fi bătută în cuie sau tăiată cu ferăstrăul, apoi sticlă ce-și schimbă culoarea, cameleonic, în funcție de cantitatea de lumină ce se revarsă asupra ei (folosită industrial la parbrizele autovehiculelor și la ferestre).

Piroceramul este o sticlă excepțională : densitatea sa e mai mică decît a aluminiului, rezistența la rupere este enormă, conductibilitatea termică mare. Rezistă cu succes la atacul substanțelor chimice, ca și la temperaturi ridicate.

Această sumară prezentare este foarte departe de a epuiza subiectul. O vizită făcută la Muzeul sticlei și al ceramicii din București poate completa documentat și plastic informația în acest domeniu, adăugînd încîntarea și emoția pentru inefabila frumusețe a obiectelor expuse, multe din ele produse ale artei sticlarilor români.

CLAUDIU VODĂ

POANTE... sportive

— Mămico, nenea Fane e fotbalist ?
— Nu, puișor !
— Atunci de ce a zis tanti Floarea că l-a prins în ofsaid ?

— Ce-i cu Petre, că nu l-am mai văzut ?
— Petre... ! A vrut să fenteze controlul, dar s-a pomenit cu o lovitură de pedeapsă și acum e la „cabină".

— Tătucule, nenea Mitică joacă rugby ?
— Nu, puișor ! E brigadier la noi la C.A.P. !
— Păi, nu mai e ! Am auzit că e la „urgență", pentru că s-a înfipt tare în grămadă.

NICOLAE MEIANU

„MIRACOLUL STUPULUI"

(Urmare din pag. 148)

tract total de propolis, apilarnil liofilizat și glicerină farmaceutică cu adresă la dermatologie.

După cum se știe, polenul este foarte utilizat în alimentația copiilor, ca fortifiant general, în afecțiuni hepatice – în asociere cu miere și apilarnil. În acest sens, cercetările sînt îndreptate spre obținerea unui extract total de polen pe baza căruia să se poată produce preparate conținînd întreaga compoziție vitaminică și proteică a acestui valoros produs al stupului. Tot ca fortifiant este utilizat și lăptișorul de matcă, folosit și în prepararea de creme pentru față și mîini.

Un loc aparte îl ocupă apilarnilul care, pe lîngă utilizările de pînă acum (drageuri apilarnil și apilarnilprop), va fi folosit la producerea în cadrul Combinatului apicol a unei paste dieto-alimentare cu denumirea Apivitas-forte. Acest preparat intervine favorabil în afecțiunile hepatice și în redresarea organismului după intervenții chirurgicale. Apilarnilul este tot mai mult folosit în industria cosmeticelor pentru prepararea de creme de zi și de noapte, emulsii pentru ten uscat și gras. Mai recent, apilarnilul a intrat în compoziția șamponului Zefir, pe care îl realizează Întreprinderea Miraj. Este un șampon foarte apreciat pentru efectele sale în îngrijirea pielii capului și a părului. În același timp trebuie menționată apariția pe piața farmaceutică a pastei de dinți Apidenta. Această pastă este dezinfectantă, antiseptică, antimicrobiană, cicatrizantă și stimulează procesele de regenerare celulară în cavitatea bucală.

Produsele stupului încă nu și-au spus ultimul cuvînt. Medici, specialiști din cadrul Institutului pentru cercetare și producție apicolă, de la Centrul de apiterapie acționează în continuare pentru descoperirea de noi proprietăți și căi de utilizare a produselor stupului, în beneficiul sănătății omului.

RĂSPUNSURI

„LIMBA NOASTRĂ-I GRAIUL PĪINII"

1 – Ienăchiță Văcărescu, 2 – Alexe Mateevici, 3 – George Coșbuc, 4 – Petre Ghelmez.

SCHIȚE DE PEISAJE LITERARE

1. Al. Odobescu — **Pseudokineghetikos**; 2. C. Hogaș — **Pe drumuri de munte**; 3. Ionel Teodoreanu — **Ulița copilăriei.**

CUNOAȘTEȚI ÎNȚELESUL ?

1 = b; 2 = c; 3 = d; 4 = a; 5 = f; 6 = e; 7 = g; 8 = i; 9 = j; 10 = h; 11 = l; 12 = k.

PICTORI ROMÂNI

1. Grigorescu, 2. Drăguțescu, 3. Ciucurencu

CU 13 CHIBRITURI

Primul se ridică cel de al cincilea băț aflat la dreapta chibritului întors.

DE OPT ORI 50

18	7	19	6
10	17	15	8
13	12	5	20
9	14	11	16

PARCELAȚI...

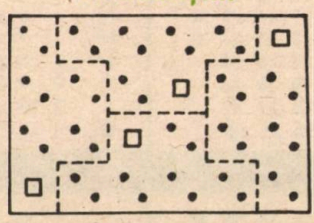

Coperta I :
GHEORGHE DUMITRESCU
Fotografiile : AGERPRES, DUMITRU CONSTANTINESCU

Rezolvările problemelor de șah și dezlegările careurilor din prezentul volum vor fi publicate într-unul din numerele gazetei „Agricultura socialistă", în luna decembrie 1987.

LA MULŢI ANI!

1988

IANUARIE

L		4	11	18	25
M		5	12	19	26
M		6	13	20	27
J		7	14	21	28
V	1	8	15	22	29
S	2	9	16	23	30
D	3	10	17	24	31

FEBRUARIE

L	1	8	15	22	29
M	2	9	16	23	
M	3	10	17	24	
J	4	11	18	25	
V	5	12	19	26	
S	6	13	20	27	
D	7	14	21	28	

MARTIE

L		7	14	21	28
M	1	8	15	22	29
M	2	9	16	23	30
J	3	10	17	24	31
V	4	11	18	25	
S	5	12	19	26	
D	6	13	20	27	

APRILIE

L		4	11	18	25
M		5	12	19	26
M		6	13	20	27
J		7	14	21	28
V	1	8	15	22	29
S	2	9	16	23	30
D	3	10	17	24	

MAI

L		2	9	16	23	30
M		3	10	17	24	31
M		4	11	18	25	
J		5	12	19	26	
V		6	13	20	27	
S		7	14	21	28	
D	1	8	15	22	29	

IUNIE

L		6	13	20	27
M		7	14	21	28
M	1	8	15	22	29
J	2	9	16	23	30
V	3	10	17	24	
S	4	11	18	25	
D	5	12	19	26	

IULIE

L		4	11	18	25
M		5	12	19	26
M		6	13	20	27
J		7	14	21	28
V	1	8	15	22	29
S	2	9	16	23	30
D	3	10	17	24	31

AUGUST

L	1	8	15	22	29	
M	2	9	16	23	30	
M	3	10	17	24	31	
J	4	11	18	25		
V	5	12	19	26		
S	6	13	20	27		
D	7	14	21	28		

SEPTEMBRIE

L		5	12	19	26
M		6	13	20	27
M		7	14	21	28
J	1	8	15	22	29
V	2	9	16	23	30
S	3	10	17	24	
D	4	11	18	25	

OCTOMBRIE

L		3	10	17	24	31
M		4	11	18	25	
M		5	12	19	26	
J		6	13	20	27	
V		7	14	21	28	
S	1	8	15	22	29	
D	2	9	16	23	30	

NOIEMBRIE

L		7	14	21	28
M	1	8	15	22	29
M	2	9	16	23	30
J	3	10	17	24	
V	4	11	18	25	
S	5	12	19	26	
D	6	13	20	27	

DECEMBRIE

L		5	12	19	26	
M		6	13	20	27	
M		7	14	21	28	
J	1	8	15	22	29	
V	2	9	16	23	30	
S	3	10	17	24	31	
D	4	11	18	25		

1989

IANUARIE

L		2	9	16	23	30
M		3	10	17	24	31
M		4	11	18	25	
J		5	12	19	26	
V		6	13	20	27	
S		7	14	21	28	
D	1	8	15	22	29	

FEBRUARIE

L		6	13	20	27
M		7	14	21	28
M	1	8	15	22	
J	2	9	16	23	
V	3	10	17	24	
S	4	11	18	25	
D	5	12	19	26	

MARTIE

L		6	13	20	27
M		7	14	21	28
M	1	8	15	22	29
J	2	9	16	23	30
V	3	10	17	24	31
S	4	11	18	25	
D	5	12	19	26	

APRILIE

L		3	10	17	24
M		4	11	18	25
M		5	12	19	26
J		6	13	20	27
V		7	14	21	28
S	1	8	15	22	29
D	2	9	16	23	30

MAI

L	1	8	15	22	29	
M	2	9	16	23	30	
M	3	10	17	24	31	
J	4	11	18	25		
V	5	12	19	26		
S	6	13	20	27		
D	7	14	21	28		

IUNIE

L		5	12	19	26
M		6	13	20	27
M		7	14	21	28
J	1	8	15	22	29
V	2	9	16	23	30
S	3	10	17	24	
D	4	11	18	25	

IULIE

L		3	10	17	24	31
M		4	11	18	25	
M		5	12	19	26	
J		6	13	20	27	
V		7	14	21	28	
S	1	8	15	22	29	
D	2	9	16	23	30	

AUGUST

L		7	14	21	28	
M	1	8	15	22	29	
M	2	9	16	23	30	
J	3	10	17	24	31	
V	4	11	18	25		
S	5	12	19	26		
D	6	13	20	27		

SEPTEMBRIE

L		4	11	18	25
M		5	12	19	26
M		6	13	20	27
J		7	14	21	28
V	1	8	15	22	29
S	2	9	16	23	30
D	3	10	17	24	

OCTOMBRIE

L		2	9	16	23	30
M		3	10	17	24	31
M		4	11	18	25	
J		5	12	19	26	
V		6	13	20	27	
S		7	14	21	28	
D	1	8	15	22	29	

NOIEMBRIE

L		6	13	20	27
M		7	14	21	28
M	1	8	15	22	29
J	2	9	16	23	30
V	3	10	17	24	
S	4	11	18	25	
D	5	12	19	26	

DECEMBRIE

L		4	11	18	25	
M		5	12	19	26	
M		6	13	20	27	
J		7	14	21	28	
V	1	8	15	22	29	
S	2	9	16	23	30	
D	3	10	17	24	31	

BIBLIOTECA ASTRA
SIBIU

DIN SUMAR

	PAG.
EROU ÎNTRE EROII NEAMULUI, OPERĂ DE DIMENSIUNI EPOCALE	3
MĂRTURII DOCUMENTARE DESPRE ZIUA MARII UNIRI	26
O COMOARĂ : BANCA DE GENE	31
CUM SE NAȘTE UN HIBRID DE PORUMB	33
CÎMPUL – IZVOR DE CARBURANȚI ?	35
VĂ PREZENTĂM CENACLUL „LAMURA" AL SCRIITORILOR ȚĂRANI DIN ROMÂNIA	43
DESCOPERIRI RECENTE ÎNTR-O STRĂVECHE CETATE-ORAȘ	45
LUNGUL DRUM AL OMULUI SPRE... ORA EXACTĂ	58
CRONOBIOLOGIA ÎȘI ADJUDECĂ VIITORUL	65
ARHITECTURA SATULUI ROMÂNESC LA TIMPUL PREZENT	68
VIAȚA ÎN IMENSITATEA DEȘERTULUI	70
AUR ȘI TRANDAFIRI	74
DOI ACTORI ÎNDRĂGIȚI ȘI... LUMEA LOR MINUNATĂ	79
FOSFORUL ÎN AGRICULTURĂ	81
MUZEE ÎN BĂRĂGAN	95
OMUL – ÎNAINTE DE A SE NAȘTE	97
CASCADE VESTITE PE TERRA	101
INSTALAȚIE EOLIANĂ PENTRU GOSPODĂRIA ȚĂRĂNEASCĂ	105
FRIGIDERUL NATURAL TIP LUNCAVIȚA	108
INSTALAȚIE-MODEL DE BIOGAZ	114
CONDIȚIA FEMEII LA UNELE POPOARE ANTICE	117
DE DOUĂ ORI EROU AL NOII REVOLUȚII AGRARE	129
LIVADA-PAJIȘTE DE LÎNGĂ CASĂ	134
CONCURSURILE NAȚIONALE SĂTEȘTI DOTATE CU „CUPA U.N.C.A.P."	142
MIRACOLUL STUPULUI	148
„FARMACIA VERDE"	151
DINGO – MIT ȘI REALITATE	164
MEDICINA – DIN VECHIME PÎNĂ LA NOI	175
ENIGMATICII ANASAZI	183
MUSCA DENUNȚĂTOARE	186

ALMANAHUL SATELOR – 1988
Editat de gazeta „AGRICULTURA SOCIALISTĂ"

Redactor-șef : NICOLAE SIMIONESCU

Redactorul almanahului : TEOHARIE OPREA
Prezentarea grafică : BORIS ȚITREA
Corectura : M. ȘIPOȘ, C. MARIAN

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii", București – România, comanda nr. 70 202

ANIVERSĂRI 1988

Se văd bine în literatură ȚĂRANUL ROMÂN ȘI SATUL ROMÂNESC ?

ALMANAHUL SATELOR – 1988

BIOTEHNOLOGIA ȘI AGRICULTURA

RADIAȚIILE IONIZANTE ȘI VIAȚA

JURISTUL NOSTRU

LA DISPOZIȚIA DUMNEAVOASTRĂ

Descoperitorul genei cancerului evidențiază, pentru prima dată în lume, „ENERGIA ANCESTRONICĂ"

Sport

Zagreb — Universiada '87

UN SUCCES DE ÎNALT PRESTIGIU AL SPORTULUI ROMÂNESC

Mafia

DE LA „OMERTÀ" LA PROCESUL SECOLULUI

O ȘANSĂ PENTRU OMENIRE

Cîteva din cele 1001 staturi practice și informații

ÎN OGLINDA PROPRIEI CONȘTIINȚE

MAIGRET și cazul croitoresei înfricoșate

* * * * * * * * *